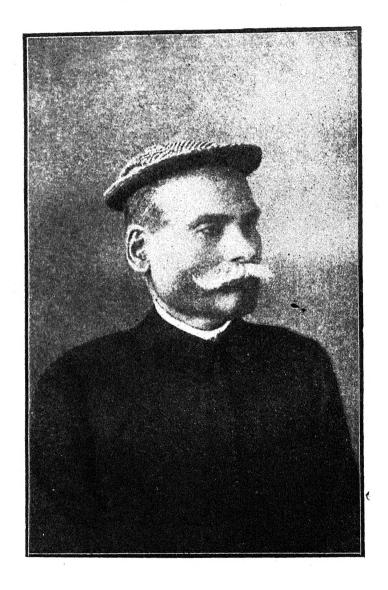
खर्गवासी साधुचरित श्रीमान् डालचन्दजी सिंघी



वावू श्री वहादुर सिंहजी सिंघीके पुण्यश्लोक पिता जन्म-वि. सं. १९२१, मार्ग. विदे ६ 🖐 स्वर्गवास-वि. सं. १९८४, पोष सुदि ६

सि वी जै न य न्य मा ला

> ब श्रीमड् वहादुर सिंहजी सिंघी संरक्षक

श्री राजेन्द्र सिंह सिंघी तथा श्री नरेन्द्र सिंह सिंघी

प्रधान सम्पादक तथा संचालक आचार्य जिन विजय सुनि



अनेकविद्रदालेखित-नानाप्रकार-रचनानिबद्ध

विज्ञ सिलेख संग्रह

(विज्ञितित्रिवेणी - विज्ञितिमहालेख - आनन्द्रप्रवन्धलेखा समुच्चयात्सक)

-- त्रिथम भाग] ---

संपादनकर्ती

आचार्य, जिन विजय सुनि

(निवृत्त-सम्मान्य नियामक (ऑनररी डायरेक्टर) - भारतीय नियाभवन, बम्बई

******** [प्रकाशनकर्ता]***************** सिंघी जैन शास्त्र शिक्षापीठ

भारतीय विद्या भवन, बम्बई. ७



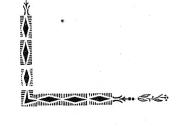
दानशील-साहित्यरसिक-संस्कृतिप्रिय स्व० वाबू श्री बहादुर सिंहजी सिंघी



अजीमगंज-कलकत्ता

जन्म ता. २८-६-१८८५]

[मृत्यु ता. ७-७-१९४४





सिं घी जै न ग्र न्थ मा ला

************* यन्थांक ५१]**************

अनेकविद्वदालेखित - नानाप्रकाररचनानिबद्ध

विज्ञ पिलेख संग्रह

⊸[प्रथम भाग]—



SINGHI JAIN SERIES

VIJNAPTI-LEKHA-SAMGRAHA

(A COLLECTION OF WORKS WRITTEN BY MANY AUTHORS RELATIN
TO PARYUSANAPARVA CEREMONY AND SIMILAR OCCASIONS)

क छ क त्ता नि वा सी साधुचरित-श्रेष्ठिवर्य **श्रीमद् डालचन्द्जी सिंघी** पुण्यस्मृतिनिमित्त प्रतिष्ठापित एवं प्रकाशित

सिंघी जैन ग्रन्थ माला

[जैन आगमिक, दार्शनिक, साहित्यिक, ऐतिहासिक, वैज्ञानिक, कथात्मक-इत्यादि विविधविषयगुर्गिकत प्राकृत, संस्कृत, अपश्रंश, प्राचीनगूर्जर,-राजस्थानी आदि नाना भाषानिबद्ध सार्वजनीन पुरातन वाद्यय तथा नृतन संशोधनात्मक साहित्य प्रकाशिनी सर्वश्रेष्ठ जैन प्रन्थाविल]

> प्रतिष्ठाता श्रीमद्-डाल्चन्दजी-सिंघीसत्पुत्र स्व॰ दानशील-साहित्यरसिक-संस्कृतिप्रिय श्रीमद् बहादुर सिंहजी सिंघी



प्रधान सम्पादक तथा संचालक आचार्य जिन विजय मुनि अधिष्ठाता, सिंघी जैन शास्त्र शिक्षापीठ निवृत्त ऑनरिर डायरेक्टर भारतीय विद्या भवन, बम्बई

श्री राजेन्द्र सिंह सिंघी तथा श्री नरेन्द्र सिंह सिंघी
प्रकाशक
अधिष्ठाता, सिंघी जैन शास्त्र शिष्ठा पीठ
भारतीय विद्याभवन, बम्बई

जयन्तकृष्ण ह. दवे, ऑनररी डायरेक्टर, भारतीय विद्या भवन, चौपाटी रोड, बम्बई, नं. ७, द्वारा प्रकाशित तथा - लक्ष्मीबाई नारायण चौधरी, निर्णयसागर प्रेस, २६-२८ कोलभाट स्ट्रीट, बम्बई, नं. २, द्वारा सुद्रित

अनेक - विद्वदालेखित - नानाप्रकार - रचनानिबद्ध

विज्ञितिलेख संग्रह

मूल छेख संग्रहात्मक

प्रथम भाग

88

अनेकप्राचीनहस्तिलिखित - आदर्शानुसारेण संपादनकर्ती

आचार्य, जिन विजय मुनि

(निवृत्त-सम्मान्य नियामक (ऑनररी डायरेक्टर) - भारतीय विद्याभवन, बंबई) संस्थापक एवं सम्मान्य संचालक - राजस्थान प्राच्यविद्या प्रतिष्ठान, जोधपुर

[ऑनररी मेंबर ऑफ जर्मन ओरिएन्टल सोसाइटी, जर्मनी]
सम्मान्य सद्ध-भाण्डारकर प्राच्यविद्या संशोधन मन्दिर, पूना; गुजरात साहित्य
सभा, शहमदाबाद; विश्वेषरानन्द वैदिकशोध संस्थान, होशियारपुर, पञ्जाब;
प्रधान संपादक – गुजरात पुरातस्व मन्दिर प्रन्थावली; भारतीय विद्या प्रन्थावली;
जैन साहित्यसंशोधक प्रन्थावली; सिंची जैन प्रन्थमाला; राजस्थान पुरातन
प्रन्थमाला – इत्यादि, इत्यादि



प्रकाशनकर्ता

अधिष्ठाता, सिंघी जैन शास्त्र शिक्षा पीठ

विक्रमाब्द २०१६

प्रथमावृत्ति

[क्षिस्ताब्द १९६०

ग्रन्थांक ५१]

सर्वाधिकार सुरक्षित

[मूल्य रु० १०/५०

अनेक - विद्वदालेखित - नानाप्रकार - रचनानिबद्ध

विज्ञ पिलेख संग्रह

मूल छेख संग्रहात्मक

प्रथम भाग

83

अनेकप्राचीनहस्तिलिखित - आदर्शानुसारेण संपादनकर्ता

आचार्य, जिन विजय मुनि

(निवृत्त-सम्मान्य नियामक (ऑनररी डायरेक्टर) - भारतीय विद्याभवन, बंबई) संस्थापक एवं सम्मान्य संचालक - राजस्थान प्राच्यविद्या प्रतिष्ठान, जोधपुर

[ऑनररी मेंबर ऑफ जर्मन ओरिएन्टल सोसाइटी, जर्मनी] सम्मान्य सर्द्य-भाण्डारकर प्राच्यविद्या संशोधन मन्दिर, पूना; गुजरात साहित्य सभा, बहमदाबाद; विश्वेश्वरानन्द वैदिकशोध संस्थान, होशियारपुर, पञ्जाब; प्रधान संपादक – गुजरात पुरातस्व मन्दिर प्रन्थावली; भारतीय विद्या प्रन्थावली; जैन साहित्यसंशोधक प्रन्थावली; सिंची जैन प्रन्थमाला; राजस्थान पुरातन प्रन्थमाला – इत्यादि, इत्यादि



प्रकाशनकर्ता

अधिष्ठाता, सिंघी जैन शास्त्र शिक्षापीठ

विक्रमाब्द २०१६

प्रथमावृत्ति

ि स्त्रिस्ताब्द १९६०

SINGHI JAIN SERIES

ACOLLECTION OF CRITICAL EDITIONS OF IMPORTANT JAIN CANONICAL,
PHILOSOPHICAL, HISTORICAL, LITERARY, NARRATIVE AND OTHER WORKS
IN PRAKRIT, SANSKRIT, APABHRAMSHA AND OLD RAJASTHANIGUJARATI LANGUAGES, AND OF NEW STUDIES BY COMPETENT
RESEARCH SCHOLARS

ESTABLISHED

IN THE SACRED MEMORY OF THE SAINT LIKE LATE SETH

ŚRĪ DĀLCHANDJĪ SINGHĪ

OF CALCUTTA

BY

HIS LATE DEVOTED SON

Danasila-Sahityarasika-Sanskritipriya ŚRĪ BAHADUR SINGH SINGHI

DIRECTOR AND GENERAL EDITOR

ĀCHĀRYA JINA VIJAYA MUNI

ADHIȘTHATA, SINGHI JAIN SASTRA SIKSHA PIŢHA (Retired Honorary Director, Bharatiya Vidya Bhavana, Bombay.)

PUBLISHED

UNDER THE PATRONAGE OF

ŚRĪ RAJENDRA SINGH SINGHI

AND

ŚRĪ NARENDRA SINGH SINGHI

BY THE ADHISTHATA

SINGHI JAIN SHASTRA SHIKSHAPITH BHARATIYA VIDYA BHAVAN, BOMBAY

VIJNAPTI-LEKHA-SAMGRAHA

(A COLLECTION OF WORKS WRITTEN BY MANY AUTHORS
RELATING TO PARYUSANA PARVA CEREMONY AND
SIMILAR OCCASIONS)

COLLECTED AND EDITED FROM VARIOUS OLD MANUSCRIPTS

BY

Acharya JINA VIJAYA MUNI, Puratattvacharya

(Ex. Honorary Director, Bharatiya Vidya Bhavan, Bombay)
Honorary Founder-Director,

Rajasthan Oriental Research Institute, Jodhpur; Honorary Member of the German Oriental Society (Germany); Bhandarkar Oriental Research Institute, Poona; Gujarat Sahitya Sabha, Ahmedabad; and Vishveshvaranand Vaidic Research Institute, Hosiyarpur, Punjab.

FISRT PART

PUBLISHED BY

Adhisthata, Singhi Jain Sastra Siksapitha BHARATIYA VIDYA BHAVANA BOMBAY

V. E. 2016]

First Edition

[A. D. 1960

Vol. No. 51]

* *

[Price Rs. 10/50]

॥ सिंघीजैनग्रन्थमालासंस्थापकप्रशस्तिः॥

3

ų

Ę

6

90

99

92

33

38

34

38

90

96

99

२०

33

22

२३

२४

24

२६

30

35

29

30

3 8

३२

33

38

34

3 4

30

36

33

अस्त बङ्गाभिधे देशे सुप्रसिद्धा मनोरमा । सुर्शिदाबाद इत्याख्या पुरी वैभवशालिनी ॥ बहुवो निवसन्त्यत्र जैना ऊकेशवंशजाः । धनाख्या नृपसम्मान्या धर्मकर्मपरायणाः ॥ श्रीडालचन्द इत्यासीत् तेष्वेको बहुभाग्यवान् । साधुवत् सचरित्रो यः सिंघीकुलप्रमाकरः ॥ बाल्य एव गतो यश्च कर्तुं व्यापारिवस्तृतिम् । कलिकातामहापुर्या धतधर्मार्थनिश्चयः ॥ कुशाग्रीयया सद्बुद्धा सहृत्या च सिंब्रिष्टा । उपार्ज्य विपुलां लक्ष्मीं कोट्यधिपोऽजनिष्ट सः ॥ तस्य मन्नुकुमारीति सन्नारीकुलमण्डना । जाता पतिवता पत्नी श्वीलसीभाग्यभूषणा ॥ श्रीबहादुरसिंहाख्यो गुणवाँसन्यस्तयोः । सञ्जातः सुकृती दानी धर्मप्रियश्च धीनिधिः ॥ प्राप्ता पुण्यवता तेन पत्नी तिलकसुन्दरी । यस्याः सौभाग्यचन्द्रेण भासितं तत्कुलाम्बरम् ॥ श्रीमान् राजेन्द्रसिंहोऽस्य ज्येष्ठपुत्रः सुशिक्षितः । यः सर्वकार्यदेशस्वात् दक्षिणबाहुनत् पितुः ॥ नरेन्द्रसिंह इत्याख्यस्तेजस्वी मध्यमः सुतः । सुनुर्वीरेन्द्रसिंहश्च कनिष्ठः सौम्यदर्शनः ॥ सिन्त त्रयोऽपि सत्पुत्रा आप्तमक्तिपरायणाः । विनीताः सरला भव्याः पितुर्मार्गानुगामिनः ॥ अन्योऽपि बहुवस्तस्याभवन् स्वसादिबान्धवाः । धनैर्जनैः समुद्धः सन् स राजेव व्यराजत ॥

अन्यच -

सरस्वत्यां सदासक्तो भूत्वा लक्ष्मीप्रियोऽप्ययम् । तत्राप्यासीत् सदाचारी तचित्रं विदुषां खलु ॥ नाहंकारो न दुर्भावो न विलासो न दुर्व्ययः । दृष्टः कदापि यद्गेहे सतां तद् विसायास्पदम् ॥ भक्तो गुरुजनानां स विनीतः सज्जनान् प्रति । बन्धुजनेऽनुरक्तोऽभूत् प्रीतः पोष्यगणेष्वपि ॥ देश-कालस्थितिज्ञोऽसौ विद्या-विज्ञानपूजकः । इतिहासादि-साहित्य-संस्कृति-सत्कलाप्रियः ॥ समुन्नत्ये समाजस्य धर्मस्योत्कर्षहेतवे । प्रचाराय च शिक्षाया दत्तं तेन धनं घनंम् ॥ गत्वा सभा-समित्यादौ भूत्वाऽध्यक्षपदान्वितः । दत्त्वा दानं यथायोग्यं प्रोत्साहिताश्च कर्मठाः ॥ एवं धनेन देहेन ज्ञानेन ग्रुभनिष्टया । अकरोत् स यथाशकि सत्कर्माणि सदाशयः ॥ षथान्यदा प्रसङ्गेन स्विपितुः स्मृतिहेतवे । कर्तुं किञ्चिद् विशिष्टं स कार्यं मनस्यचिन्तयत् ॥ पूज्यः पिता सदैवासीत् सम्यग्-ज्ञानरुचिः खयम् । तस्मात् तज्ज्ञानवृद्ध्यर्थे यतनीयं मयाऽप्यरम् ॥ विचार्यैवं स्वयं चित्ते पुनः प्राप्य सुसम्मतिम् । श्रद्धेयानां स्वमित्राणां विदुषां चापि तादशाम् ॥ जैनज्ञानप्रसारार्थं स्थाने शान्ति निकेत ने । सिंघीपदाक्कितं जैन ज्ञान पीठ मतिष्ठिपत् ॥ श्रीजिनविजयः प्राज्ञो मुनिनाम्ना च विश्वतः । स्वीकर्तुं प्रार्थितस्तेन तस्याधिष्ठायकं पदम् ॥ तस्य सौजन्य-सौहार्द-स्थैयौदार्यादिसद्भुणैः । वशीभूय मुदा येन स्वीकृतं तत्पदं वरम् ॥ कवीन्द्रेण रवीन्द्रेण स्वीयपावनपाणिना । रसँ-नागाङ्कै-चन्द्राब्दे तत्प्रतिष्ठा ब्यघीयत ॥ प्रारब्धं सुनिना चापि कार्यं तद्वुपयोगिकम् । पाठनं ज्ञानलिप्सूनां प्रन्थानां प्रथनं तथा ॥ तस्यैव प्रेरणां प्राप्य श्रीसिंघीकुळकेतुना । स्वपितृश्रेयसे चैषा प्रारूघा ग्रन्थमालिका ॥ उदारचेतसा तेन धर्मशीलेन दानिना । व्ययितं पुष्कलं द्रव्यं तत्तत्कार्यसुसिद्धये ॥ छात्राणां वृत्तिदानेन नैकेषां विदुषां तथा । ज्ञानाभ्यासाय निष्कामसाहाय्यं स प्रदत्तवान् ॥ जलवाञ्चादिकानां तु प्रातिकृल्यादसौ सुनिः । कार्यं त्रिवार्षिकं तत्र समाप्यान्यत्रावासितः ॥ तत्रापि सततं सर्वं साहाय्यं तेन यच्छता । प्रन्थमालाप्रकाशाय महोत्साहः प्रदर्शितः ॥ नन्दै-निध्यैक्कै-चन्द्रौडदे कृता पुनः सुयोजना । प्रन्थावल्याः स्थिरत्वाय विस्तराय च नृतना ॥ ततो मुनेः परामर्शात् सिंघीवंशनभस्तता । भा विद्या भ व ना येथं प्रन्थमाला समर्पिता ॥ आसीत्तस्य मनोवाञ्छाऽपूर्वप्रन्थप्रकाशने । तद्र्थे व्ययितं तेन लक्षाविध हि रूप्यकम् ॥ दुर्विलासाद् विधेर्हन्त ! दौर्भाग्याञ्चात्मबन्धूनाम् । स्वल्पेनैवाथ कालेन स्वर्गे स सुकृती ययौ ॥ विर्धु-ग्रन्थ-र्द्ध-नेत्रा-ब्दे मासे भाषाढसञ्ज्ञके । कलिकातानगर्यो स प्राप्तवान् परमां गतिम् ॥ पित्रभक्तेश्च तत्पुत्रैः प्रेयसे पितुरात्मनः । तथैव प्रपितुः स्मृत्ये प्रकाश्यतेऽधुना व्वियम् ॥ सैषा प्रन्थाविः श्रेष्ठा प्रेष्ठा प्रज्ञावतां प्रथा। भूयाद् भूत्ये सतां सिंधीकुलकीर्तिप्रकाशिका॥ विद्वज्जनकृताह्वादा सिचदानन्ददा सदा । चिरं नन्दित्वयं छोके श्रीसैंघी प्रन्थमालिका ॥

॥ सिंघीजैनग्रन्थमालासम्पादकप्रशस्तिः॥

₹

3

8

ч

દ્

O

4

ς

90

33

92

33

38

94

98

90

36

38

20

23

25

२३

28

२५

२६

20

26

23

30

33

33

३३

3,8

३५

३६

30

36

33

स्वस्ति श्रीमेदपाटाख्यो देशो भारतिवश्चतः । रूपाहेलीति सन्नान्नी पुरिका यत्र सुस्थिता ॥ सदाचार-विचाराभ्यां प्राचीननृपतेः समः । श्रीमचतुरसिंहोऽत्र राठोडान्वयभूमिपः ॥ तत्र श्रीबृद्धिसिंहोऽभूद् राजपुत्रः प्रसिद्धिभाक् । क्षात्रधर्मधनो यश्च परमारकुलाग्रणीः ॥ सुक्ष-भोजमुखा भूपा जाता यस्मिन् महाकुले । किं वर्ण्यते कुलीनत्वं तत्कुलजातजन्मनः ॥ पत्नी राजकुमारीति तस्थाभूद् गुणसंहिता । चातुर्थ-रूप-लावण्य-सुवाक्-सौजन्यभूषिता ॥ क्षत्रियाणीं प्रभापूर्णां शौर्योद्दीतमुखाकृतिम् । यां दृष्ट्वेव जनो मेने राजन्यकुलजा त्वयम् ॥ पुत्रः किसनसिंहाख्यो जातस्त्योरतिप्रियः । रणमह्ह इति चान्यद् यन्नाम जननीकृतम् ॥ श्रीदेवीद्दंसनामाऽत्र राजपूज्यो यतीश्वरः । ज्योतिभैवज्यविद्यानां पारगामी जनप्रियः ॥ भागतो मस्देशाद् यो अमन् जनपदान् बहून् । जातः श्रीवृद्धिसिंहस्य प्रीति–श्रद्धास्पदं परम् ॥ तेनाथाप्रतिमप्रेम्णा स तत्सूतुः स्वसिन्नधौ । रक्षितः हिक्षितः सम्यक्, कृतो जैनमतानुगः ॥ दौर्भाग्यात् तिच्छशोर्बाख्ये गुरु-तातौ दिवंगतौ । विमृदः स्वगृहात् सोऽथ यद्दच्छया विनिर्गतः ॥

तथा च-

भ्रान्त्वा नैकेषु देशेषु संसेव्य च बहून् नरान् । दीक्षितो सुण्डितो भूत्वा जातो जैनसुनिस्ततः ॥ ज्ञातान्यनेकशास्त्राणि नानाधर्ममतानि च । मध्यस्थवृत्तिना तेन तत्त्वातत्त्वगवेषिणा ॥ अधीता विविधा भाषा भारतीया युरोपजाः । अनेका छिपयोऽप्येवं प्रतन्तुतनकाछिकाः ॥ येन प्रकाशिता नैके ग्रन्था विद्वत्प्रशंसिताः । छिखिता बहवो छेखा ऐतिह्यतथ्यगुम्फिताः ॥ बहुभिः सुविद्वद्भित्तन्मण्डलैश्च स सत्कृतः । जिनविजयनाम्नाऽयं विख्यातः सर्वन्नाभवद् ॥ तस्य तां विश्वतिं ज्ञात्वा श्रीमद्गान्धीमहात्मना । आहृतः साद्रं पुण्यपत्तनात् स्वयमन्यदा ॥ पुरे चाहम्मदाबादे राष्ट्रीयः शिक्षणालयः । विद्यापी ठ इति ख्यात्या प्रतिष्ठितो यदाऽभवत् ॥ भाचार्यत्वेन तत्रोचैनियुक्तः स महात्मना । रर्त-मुँनि-निधीन्द्वेब्दे पुरात त्वा ख्यम न्दि रे ॥ वर्षाणामष्टकं यावत् समभूष्य तत् पदं ततः। गत्वा जर्मनराष्ट्रे स तत्संस्कृतिमधीतवान् ॥ तत आगत्य सँछग्नो राष्ट्रकार्ये च सिकयम् । कारावासोऽपि सम्प्राप्तो येन स्वातन्त्र्यसङ्गरे ॥ क्रमात् ततो विनिर्मुक्तः स्थितः शान्ति नि केत ने । विश्ववन्द्यकवीनद्रश्रीरवीनद्रनाथभूषिते ॥ सिंघीपद्युतं जै न ज्ञा न पी ठं तदाश्रितम् । स्थापिर्तं तत्र सिंघीश्रीडालचन्दस्य सनुना ॥ श्रीबहादुरसिंहेन दानवीरेण घीमता । स्मृत्यथ निजतातस्य जैनज्ञानप्रसारकम् ॥ प्रतिष्ठितश्च तस्यासौ पदेऽधिष्ठातृसञ्ज्ञके । अध्यापयन् वरान् शिष्यान् प्रनथयन् जैनवाङ्मयम् ॥ तस्यैव भेरणां प्राप्य श्रीसिंघीकुळकेतुना । स्वपितृश्रेयसे ह्योषा प्रारब्धा प्रन्थमालिका ॥ भयेवं विगतं तस्य वर्षाणामष्टकं पुनः । प्रन्थमालाविकासादिप्रवृत्तिषु प्रयस्यतः ॥ बार्ण-रर्ल-नेवेन्द्रेंब्दे मुंबाईनगरीस्थितः । मुंशीति बिरुद्ख्यातः कन्हेयालाल-घीसलः ॥ प्रवृत्तो भारतीयानां विद्यानां पीठनिर्मितौ । कर्मनिष्ठस्य तस्याभूत् प्रयतः सफलोऽचिरात् ॥ विदुषां श्रीमतां योगात् पीठो जातः प्रतिष्ठितः । भारतीय पदोपेत विद्याभवन सञ्ज्ञया ॥ भाहूतः सहकार्यार्थं स मुनिस्तेन सुहृदा । ततः प्रभृति तत्रापि तत्कार्ये सुप्रवृत्तवान् ॥ तद्भवनेऽन्यदा तस्य सेवाऽधिका द्यपेक्षिता । स्वीकृता च सद्भावेन साऽप्याचार्यपदाश्रिता ॥ नन्दै-निध्यक्कै-चन्द्राब्दे वैक्रमे विहिता पुनः । एतद्यन्थावलीस्थैर्यकृते नृतनयोजना ॥ परामर्शात् ततस्तस्य श्रीसिंघीकुळभास्वता । भाविद्याभवनायेयं प्रन्थमाळा समर्पिता ॥ पदत्ता दशसाहस्री पुनस्तस्योपदेशतः । स्विपतृस्मृतिमन्दिरकरणाय सुकीर्तिना ॥ दैवादल्पे गते काले सिंघीवर्यो दिवंगतः । यस्तस्य ज्ञानसेवायां साहाय्यमकरोत् महत् ॥ पितृकार्यप्रगत्यर्थे यत्नशीलैस्तदात्मजैः । राजेन्द्रसिंह्मुख्यैश्च सत्कृतं तद्वचस्ततः ॥ पुण्यश्लोकपितुर्नाम्ना प्रन्थागारकृते पुनः । बन्धुज्येष्ठो गुणश्रेष्ठो ह्यार्द्वेलक्षं धनं ददौ ॥ प्रनथमालाप्रसिद्धार्थं पितृवत् तस्य कांक्षितम् । श्रीसिंघीसः पुत्रैः सर्वं तद्गिराऽनुविधीयते ॥ विद्वजनकृताह्वादा सचिदानन्ददा सदा । चिरं नन्दित्वयं छोके जिन विजय भारती ॥

SINGHI JAIN SERIES

🕸 अचावधि मुद्रितग्रन्थनामाविछ 💸

- भेरतुङ्गाचार्यरचित प्रवन्धचिन्तामणि मूळ संस्कृत प्रन्थ.
- २ पुरातनप्रबन्धसंग्रह बहुविध ऐतिह्यतथ्यपरिपूर्ण अनेक निबन्ध संचय.
- ३ राजशेखरस्रिरचित प्रबन्धकोश.
- ४ जिनप्रभस्रिकृत विविधतीर्थकल्प.
- ५ मेघविजयोपाध्यायकृत देवानन्दमहाकाव्य.
- ६ यशोविजयोपाध्यायकृत जैनतर्कभाषा.
- ७ हेमचन्द्राचार्यकृत प्रमाणमीमांसा.
- ८ भट्टाकलङ्कदेवकृत अकलङ्कप्रनथत्रयी.
- ९ प्रबन्धचिन्तामणि हिन्दी भाषांतर.
- १० प्रभाचन्द्रसूरिरचित प्रभावकचरित.
- ११ सिद्धिचन्द्रोपाध्यायरचित भानुचन्द्रगणिचरित.
- १२ यशोविजयोपाध्यायविरचित ज्ञानविन्दुप्रकरण.
- १३ हरिषेणाचार्यकृत बृहत्कथाकोश.
- १४ जैनपुस्तकप्रशस्तिसंग्रह, प्रथम भाग.
- १५ हरिभद्रसूरिविरचित धूर्तांख्यान. (प्राकृत)
- १६ दुर्गदेवकृत रिष्टसमुचय. (प्राकृत)
- १७ मेघविजयोपाध्यायकृत दिग्विजयमहाकाव्य.
- ९८ कवि अब्दुल रहमानकृत सन्देशरासक. (अपभ्रंश)
- १९ भर्तहरिकृत शतकत्रयादि सुभाषितसंग्रह.
- २० शान्साचार्यकृत न्यायावतारवार्तिक-वृत्ति,

- २१ कवि घाहिलरचित पडमासरीचरिउ. (अप॰)
- २२ महेश्वरस्रिकृत नाणपंचमीकहा. (प्रा॰)
- २३ श्रीमद्रवाहुआचार्यकृत मद्रवाहु संहिता.
- २४ जिनेश्वरसूरिकृत कथाकोषप्रकरण. (प्रा॰)
- २५ उदयप्रभस्रिकृत धर्माभ्युदयमहाकान्य.
- २६ जयसिंहसूरिकृत धर्मोपदेशमाला. (प्रा॰)
- २७ कोऊहलविरचित लीलावई कहा. (प्रा॰)
- २८ जिनदत्ताख्यानद्वय. (प्रा०)
- २९ खयंभूविरचित पडमचरिड. भाग १ (अप०)
- ₹° ,, ,, ₹
- ३१ सिद्धिचन्द्रकृत काव्यप्रकाशखण्डन.
- ३२ दामोदरपण्डित कृत उक्तिव्यक्तिप्रकरण.
- ३३ भिन्नभिन्न विद्वत्कृत कुमारपाळचरित्रसंग्रह.
- ३४ जिनपालोपाध्यायरचित खरतरगच्छ बृहदुर्वाविल.
- ३५ उद्योतनस्रिकृत कुवलयमाला कहा. (प्रा॰)
- ३६ गुणपालम् निरचित जंबुचरियं. (प्रा॰)
- ३७ पूर्वाचार्यविरचित जयपायड-निमित्तशास्त्र. (प्रा०)
- ३८ भोजनृपतिरचित राङ्गारमञ्जरी. (संस्कृत कथा)
- ३९ धनसारगणीकृत-भर्तृहरशतकत्रयटीका.
- ४० कौटल्यकृत अर्थशास्त्र सटीक. (कतिपयअंश)
- ४९ विज्ञितिलेखसंप्रह ्विज्ञितिमहालेख विज्ञितित्रिवेणी
 आदि अनेक विज्ञितिलेख समुच्य.
- ४२ महेन्द्रसूरिकृत नर्मदासुन्दरीकथा. (प्रा॰)

Shri Bahadur Singh Singhi Memoirs

Dr. G. H. Bühler's Life of Hemachandracharya. Translated from German by Dr. Manilal Patel, Ph. D.

- 1 स्त, बाबू श्रीबहादुरसिंहजी सिंबी स्मृतिग्रन्थ [भारतीयविद्या भाग ३] सन १९४५.
- 2 Late Babu Shri Bahadur Singhji Singhi Memorial volume BHARATIYA VIDYA [Volume V] A. D. 1945.
- 3 Literary Circle of Mahāmātya Vastupāla and its Contribution to Sanskrit Literature. By Dr. Bhogilal J. Sandesara, M. A., Ph. D. (S.J.S.33.)
- 4-5 Studies in Indian Literary History. Two Volumes.

By Prof. P. K. Gode, M. A. (S. J. S. No. 37-38.)

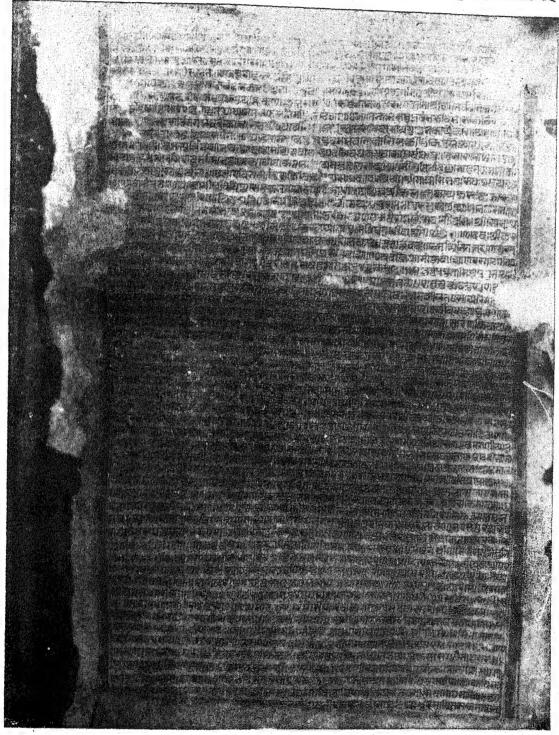
🖓 संप्रति मुद्यमाणग्रन्थनामाविछ 🎥

- ९ विविधगच्छीय पद्दावलिसंप्रह.
- २ जैनपुस्तकप्रशस्तिसंप्रह, भाग २.
- ३ कीर्तिकौमुदी आदि वस्तुपालप्रशस्तिसंप्रह.
- ४ गुणचन्द्रविरचित मंत्रीकर्मचन्द्रवंशप्रबन्ध.
- ५ गुणप्रभाचार्यकृत विनयसूत्र. (बौद्धशास्त्र)
- ६ रामचन्द्रकविरचित-मिल्लकामकरन्दादिनाटकसंग्रहः
- ७ तरुणप्राभाचार्यकृत पडावस्यकबालावबोधवृत्ति.
- ८ प्रद्यमस्रिकृत मूल्झुद्धिप्रकरण-सटीक.
- ९ हेमचन्द्राचार्यकृत छन्दोऽनुशासन.
- १० ख्रयंभुकविरचित पडमचरिड. भा० ३

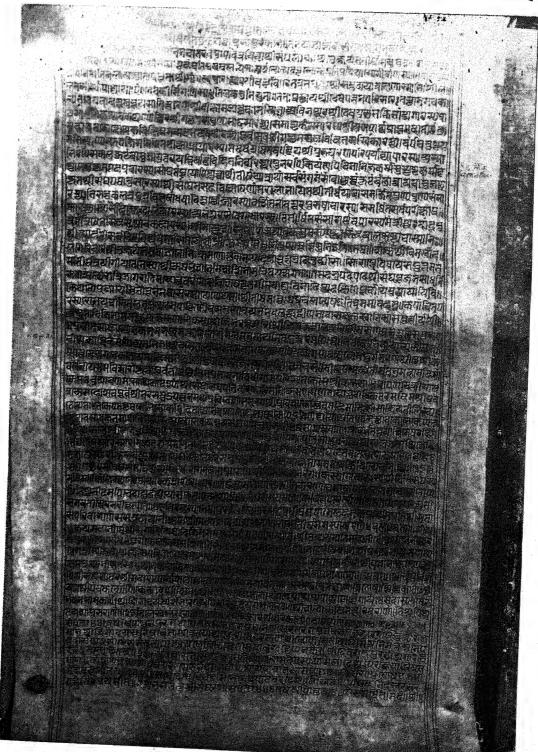
तमस्त्रमञ्जर्भ आसम्बर्गिषम् विम्तत्त्रहरानिष इनोतियक्यांन्दिमक्रांगोग्यम्हां झावितव्यत्रनद्यत्तित्याद्ववङ्यक्तानाष्ट्रभाष्ट्रभाष्ट्रभाष्ट्रभाष्ट्रभाष्ट्रभ ड्रतांजाबाद्यंत्रवात्रात्त्रात्त्रमञ्ज्यावित्त्त्ताद्याताः **भित्यस्वाधाराणायसितामाग्रित यमस्ताश्वयत्रात्वसिष्ठात्राताल्यात्यात्यात्रज्यात्रज्ञानव्ह्यात्त्रात्ताय्यात्र्यात्र्यात्रात्तात्रात्त्रायसिष्ट्रामात्रात्तात्त्रा** ग्रहिंदीयीगितहरित्ताष्ट्रग्राम्भाकत्ताम्द्रायिसम्बद्धि ख्रास्ता नामिमने हं ज्ञानिम मुन्द्र इत्रायन वाराभ मासी मान्ना गाणित ने नं ना गान्ना ना मान्य Rasilan र ग्रा।कामानिर तिविछान छरमदा। शिर्गायादा प्रसाहन नसंभित्यसम्बन्धाः मान्नाकारकारक्ष्याः आस्यष्टयद्वातस्तिकाष्ट्वात्राः भ्यतद्वाक्षात्राध्यास्त्रायस्त्रिक काग्रञ्च (रङ्ग सिट्टी शास्तर्रहे समाय प्रवस्तर्गा स्म स्मान इतिहर हर स्प्रे दिवस्त्र हिन्द्र सिट्ट मिन्न सि नावान वत्तरप्रहादक्रव रंसायिक्यक्षाः भगभगं किंति त्र दित्र द्रति यं वसदियं यद्धा माद्राति स्प्रत्तिमा राज्ञ विष् माङ्गानिरुपममहिम्बाश्चद्रताक्रा पतिषासस्तोदिवागारुनरंग्यापञ्चिष्यातिद्वरियामसिवा विर्वितमस्स्रोगेद्यतिद्यस्यमिविज्ञासःगिर्मातार्गेहिवाकि ति। ताना बस्ति वया निष्या निष्या निष्या निष्या निष्या निष्या निष्या भाषां शिव्यक्षमा द्विर गुस्त दुमा हो गुस्ता प्रमुन हो । स **ज्यासमास्र्री**बाह्याङायतिसम्बन्तन्त्रामनिप्रसि

सत्दे उर्दे ताथ सीका नामाणीका वाद्यिम मेरिक बलाफल प्रदात ने मागा ने बर्गेड्या से मावनाया। तथा श्रीमाई ना विवाद पिम न्यागनिस्मामध्याङ्गाष्ट्रदतिनिष्यालम्बरेगायमानागितिरोगिस्फ्रम्बाम हा तथा गानमहं स्टिनां है मिरकाले विस्वाधित सुवन में बिता प्राप्त । ब्रम्बाए गुनेर शिक्त मुस्गाने वाय देव निवित ने सामित्रा प्राप्त हिंदी स्था यङ्गातावनीताः ॥ तत्त्रमानातानाताङ्गाराज्ञान् उम्मिकनीतनत्त्रमानात्रमानिकानानिकामान्त्रमान्त्रमानानानानानानाना (मानाज्ञास्वासोहरः शिष्रं श्राज्ञासि प्रणामतासा। इतिहासम्बन्धाने ते । निहिन्द्रिकाद्याश्यास्त्रज्ञस्सर्थाः भूमाध्रक्षाण्या मा स्वासि इतिश्वतिसानो द्याप्त्रयात्रयात्र्यात्र्यात्र्याहर्ष्ट्रताहिङ्यातातिज्ञात्याय्यव्यव् यणानाणमञ्जूषन्त्रणाच<mark>्नानमः</mark> विनयविन्तिमादितितिन्याचीन्त्रअञ्जता व्यामाण्यम् । विभागन्त्र । गणांद्राञ्चसैत्यविभागयप्रवस्ताविनायप्रमामित्रात्तारम्बास्त्रम् चायबाह्रस्यम्बद्धातम् विशिष्णास्मदायात्रतिपत्तिम्भित्त्यम् यक्ताव्यति॥ भाष्या। श्राण्या। विश्वसङ्गतात् परितिसतानुष्यः भगाणाव नारो।सर्वस्तितर्त्तेशताका॥१४६मस्वित्रम्मनायाभ्यतियमस्यायाम्बन्धामस्यायास्य यबाय १०००१२ निया दारोवि दाष्ट्रितिवागी नाम यं वय हति॥ संवन श्रुरभ्य वाष्ट्रिय घमा सिरमा गा।। (सं प्रतियामवास्त्रकिता प्रशिनामग्री हस्यतनायाति नया व ध्यापगोपिक्षतृहस्यानापयतीयान्।मनस्यपिपादा वंदनापमाक्षयाम्।इनम्बस्तिसाङ्गितिवेन्।प्रिति विन्निसिम्।वाणास्यस्यस्यवित्यप्ति।पायाम् श्रामतं प्रमाद्यं हयं मगिर ह्यं अधिममाहितास ह्या माला में ताष्ट्रमादिवासा ग्रिक्क वाष्ट्रभाषामाधीताये महा।

'विज्ञपि चिचेणी'नामक विज्ञपिलेखकी पाटणास्थित प्राचीन प्रतिके आयन्त पत्र



बीकानेरीय श्रीपूज्यजीवाले 'विश्वप्तिमहालेख' के टीपणेका आदिमाग



बीकानेरीय श्रीपूज्यजीवाले 'विश्वप्तिमहालेख' के टीपणेका अन्तिम भाग

विज्ञित लेखसंग्रह - किंचित् प्रास्ताविक

जिन अनेक विज्ञप्तिपत्रखरूप लेखोंका, प्रस्तुत 'विज्ञप्ति-लेख-संग्रह' में संकलन किया गया है उनमें से सं प्रथम 'विज्ञप्ति-त्रिवेणी' नामक लेख की प्राचीन हस्तलिखित प्रति, मुझे सन् १९१५ में, पाटण के वाडी पार्श्वनाथ मन्दि स्थित प्राचीन ग्रन्थमंडार में उपलब्ध हुई। रचना को पढ़ने से मुझे उसका बहुत महत्त्व अनुभूत हुआ और फिर सन् १९१६ बड़ौदा में निवास करते हुए मैंने, प्रकाशित करने की दृष्टि से, उसका संपादन किया एवं भावनगर की जैन आत्मानन सभा द्वारा उसका प्रकाशन हुआ। मैंने उस पुस्तक की भूमिका बहुत विस्तारके साथ लिखी और उसमें विज्ञप्ति लेख का क्या तात्पर्य है और वे क्यों और कब लिखे जाते थे एवं उनका कैसा खरूप और वर्ण्यविषय आदि होता था, इ बातों पर यथेष्ट प्रकाश डाला था। तत्कालीन विद्वानों ने उस पुस्तक की बहुत प्रशंसा की। हिन्दी भाषा जगत् व महारथी और महागुरु ख. पंडित महावीर प्रसादजी द्विवेदीन उसकी आलोचना करते हुए उसे, समप्र भारतीय वाड्यय व एक अपूर्व और अद्वितीय रचना कह कर उसका मृल्यांकन किया। मेरी वह सर्वादिम संपादित पुस्तक थी।

उसके बाद मैं वैसे विज्ञप्ति लेखों की खोज में बराबर लगा रहा और मुझे वैसे छोटे बडे अनेक लेख मिलते गये।

विद्वान् आचार्य और यतिगण द्वारा संस्कृत में लिखे गये विज्ञिति लेखों के अतिरिक्त, जैन श्रावक समुदाय के द्वा स्थान विशेषों से देश भाषा में लिखे गये लेखों की प्राप्ति भी मुझे हुई और ये लेख तो इतिहास, साहिल्य एवं चित्रकला हिए से और भी अधिक महत्त्व के ज्ञात हुए। इनमें से एक सब से प्राचीन लेख जो मुझे मिला उसको मैंने अपने द्वारा संपादि और प्रकाशित जैन साहित्य संशोधक नामक त्रैमासिक पत्र (सन् १९२०) में प्रकाशित किया। उस लेख का प्रकाशन दे कर उस के जैसे अन्यान्य विज्ञिति पत्रों की खोज की तरफ, कुछ अन्य विद्वान्मित्रोंका भी लक्ष्य आकृष्ट हुआ और वही राज्य के पुरातत्त्व विभाग के डायरेक्टर ख. पं. हीरानन्द शास्त्रीने गायकत्राह राज्य की ओरसे वैसे कुछ विज्ञित पत्रात्म लेखों का एक सचित्र प्रकाशन प्रकट किया। इस प्रकारके संस्कृत एवं देशभाषा में लिखित विज्ञिति लेखों का संग्रह वह विशाल है और उनका सुन्दर रूप से प्रकाशन किया जाय तो जैन साहित्य, इतिहास और चित्रकला की दृष्टिसे ए महत्त्वका कार्य संपन्न होने जैसा है — यह विचार कर मैंने सिंघी जैन ग्रन्थमाला द्वारा ऐसे कुछ संग्रहों का प्रकाशन क प्रारंभ किया जिसके परिणाम खरूप उसका यह प्रथम भाग आज विद्वानों के सम्मुख उपस्थित है।

प्रारंभ में मेरा विचार इस संग्रह में वैसे विज्ञप्ति लेख संकलित करने का था जो इस पुस्तक के पृ. ७० बाद, द्वितं विभाग के रूपमें, 'आनन्द लेख प्रबन्ध' नामक आदि लेखों का मुद्रण हुआ है । मेरे पास ऐसे छोटे-बडे पचासों लेखोंका संचय हुआ पड़ा है।

सन् १९४० में, बंबई में मुझे बीकानेरके एक श्री पूज्यजी के पास वह बडा विज्ञप्ति लेख देखने को मिला इस संग्रह में सर्व प्रथम मुद्गित हुआ है । यह विज्ञप्ति लेख, सर्व प्रथम मुझे प्राप्त 'विज्ञप्ति त्रिवणी' नामक लेख से कुछ प्राचीन और वैसा ही बहुत महत्त्वका लगा। मैंने इस की प्रतिलिपि करवा ली और प्रकाशित करने की काम से संशोधनादि करना प्रारंभ किया। श्री पूज्यजी से प्राप्त यह लेख टीपणा के रूप में लंबे कागजों पर लिखा महे। अक्षर तो इस के सुवाच्य थे पर भाषा की दृष्टि से अशुद्धियां बहुत दिखाई दीं। सद्भाग्य से इस की दूसरी प्रमुनिवर श्री पुण्यविजयजी महाराज के पास पाटण में देखने को मिल गई। इस प्रतिका प्रथम पत्र नहीं है। बाकी संहि। यह प्रति बहुत सुन्दर ढंगसे लिखी गई है और शुद्धिकी दृष्टि से भी उत्तम कोटि की है। इस प्रति के प्राप्त होते मैंने इस का मुद्रण प्रारंभ कर दिया। प्रथम मेरा विचार इस अकेले ही लेख को सुन्दर रूप से प्रकाशित कर देने रहा और इस की प्रस्तावना भी 'विज्ञप्ति त्रिवेणी' के समान विस्तृत रूपमें लिखने का था। पर पीछे से, ऐसे लेखों एक समुच्चय संग्रह, इस दृष्टिसे प्रकाशित करने का हुआ, कि जिस से इस प्रकार के विशिष्ट और अभी तक अप्रकारित करने का समुच्चय संग्रह, इस दृष्टिसे प्रकाशित करने का हुआ, कि जिस से इस प्रकार के विशिष्ट और अभी तक अप्रकारित

एवं अज्ञात खरूप साहित्यिक निधिका, विद्वानों को ठीक ठीक परिचय प्राप्त हो। इस विचार के अनुसार मैंने इस लेखके साथ, अपनी पूर्व प्रकाशित 'विज्ञिति त्रिवेणी' का भी पुर्नमुद्रण कर देना उचित समझा। इस प्रकार प्रस्तुत संग्रह में, 'विज्ञिति महालेख' एवं 'विज्ञिति त्रिवेणी' नामक दो वडी रचनाओं के साथ, 'आनन्द प्रवन्ध लेख' आदि अन्य उप-रचनाओं का संकलन किया गया है।

मेरा मनोरथ तो इन सब रचनाओं से संबद्ध ऐतिहासिक एवं सांस्कृतिक बातों का विस्तृत विवेचन इनके साथ देने का था और जैसा मैंने 'विज्ञप्तीत्रिवेणी' के साथ विस्तृत उपोद्धातात्मक निबन्ध लिखा है वैसा ही निबन्ध, इसके साथ लिखने का रहा। पर सद्भाग्यसे या दुर्भाग्यसे मैंने ऐसे अनेकानेक प्रन्थोंके संपादन का काम, एक साथ हाथ में छे रखा है, जिससे मनोरथानुकूल ऐतिहासिक तथ्यपूर्ण विस्तृत भूमिकाएं या प्रस्तावनाएं लिखने का समय प्राप्त नहीं होता है।

इस संग्रह के छपवाने का प्रारंभ आज से कोई १७—१८ वर्ष पहले किया गया था और कोई १०—१२ वर्ष पूर्व ही यह सारा संग्रह, वर्तमान रूप में प्रकाशित होनेकी स्थिति में पहुंच गया था। पर मेरे हाथों में अन्यान्य संपादनों का भार, दिन प्रति दिन वढता ही रहने से, मैं अभी तक विस्तृत प्रस्तावना लिखने का सुयोग देख नहीं रहा हूं। अतः फिल हाल इस संग्रह को मूल मूल रूप में ही प्रकट कर देना मैंने अधिक उपयुक्त समझा है।

मनमें आशा तो बन्धी हुई है ही कि निकट भविष्यमें, मैं इसका दूसरा भाग भी तैयार कर सकूं और उसमें प्रस्तुत संप्रहसे संबद्ध विस्तृत विवेचना आदि लिख सकूं। इस विवेचना की बहुत सी सामग्री संगृहीत हुई पड़ी है। केवल दो-तीन महिनों का निराबाध और एकान्त समय मुझे मिल जाय, तो मैं उसे लिपि बद्ध कर सकूं।

मेरा मनोरय तो यह भी रहता है कि जैसे संस्कृत विज्ञितिलेख इस संग्रहमें प्रकाशित किये जा रहे हैं वैसे देशी भाषाओं में लिखे गये विज्ञितिपत्रों का भी प्रकाशन होना चाहिये । ये भाषानिबद्ध विज्ञितिपत्र तो और भी अल्यधिक ऐतिहासिक एवं साहिलिक सामग्री से परिपूर्ण है। गूजरात और राजस्थान की चित्रकला की दृष्टिसे तो इनका महत्त्व अल्यंत अधिक है। ये विज्ञितिपत्र ५-१० की संख्यामें नहीं, पर खोज करने पर, सेंकडों की संख्यामें उपलब्ध होंगे। इनमें का एक-एक विज्ञितिपत्र, एक-एक महत्त्वके निबन्धकी समग्रीसे भरा पड़ा है। यदि कोई विश्वविद्यालयों के उच्चाध्ययन करने वाले विद्यार्थी गण, इन विज्ञितिपत्रोंके विषयको ले कर ही अपने डॉक्टरेट (पीएचू. डी.) की डिग्री के लिये अध्ययन और अन्वेषण कार्य करना चाहें तो उनको बहुत महत्त्व की सांस्कृतिक एवं ऐतिहासिक सामग्री इनमें से उपलब्ध हो सकती है।

\$

प्रस्तुत संप्रह में प्रकाशित सर्वप्रथम विज्ञितिलेख विक्रमसंवत् १४४१ में लिखा गया है। इस दृष्टिस मुझे अभी तक प्राप्त ऐसे विज्ञितिलेखों में यह सबसे प्राचीन है। यह लेख खरतर गच्छ के आचार्य जिनोदय सूरि ने, गुजरातके पाटण नगर से, अपने पूज्य लोकिहिताचार्यके प्रति, जो उस समय अयोध्या नगर में चातुर्मास निमित्त रहे हुए थे, भेजा था। यह पत्र बहुत ही सुन्दर एवं प्रौढ साहित्यिक भाषामें लिखा गया है। बाण, दंडी और धनपाल जैसे महाकवियों द्वारा प्रयुक्त गद्य शैली के अनुकरणरूप में यह एक आदर्श रचना है। आलंकारिक भाषा की शब्दच्छटा के साथ, इसमें ऐतिहासिक घटना के निदर्शक वर्णनोंका भी सुन्दर पुट सम्मिश्रित है।

जिनोदय सूरि और लोकहिताचार्य की परिचायक ऐतिहासिक साधन - सामग्री यथेष्ट उपलब्ध हो सकती है। खरतर गच्छ की पट्टावलीयों से तथा अन्यान्य ग्रन्थादि गत उल्लेखों से इनके समय आदि का सिवस्तर इतिहास ग्राप्त किया जा सकता है। हमारे संग्रहमें तथा बीकानेर आदिके ग्रन्थमंडारों में इस विषयकी सामग्री संचित है। इस सबका निर्देश करना या परिचय देना अभी मेरे लिये यहां पर शक्य नहीं है।

प्रस्तुत लेख में जिनोदय सूरि ने बहुत करके वि. सं. १४३०-३१ में जिस प्रदेश में विचरण किया और जिन तीर्थभूत स्थानों की यात्रा एवं प्रतिष्ठा आदि कार्य किये, उसका संक्षिप्त में वर्णन है। लोकहिताचार्य ने अयोध्या से एक ऐसा ही विज्ञप्ति छेख जिनोदय सूरि को भेजा था जिस में उन्हों ने, पिंछले वर्ष किये गये अपने प्रवास के वर्णन में, तीर्थ यात्रादि कार्यों का परिचय दिया था; उसी के उत्तर खरूप जिनोदय सूरि ने भी अपना यह विस्तृत एवं आलंकारिक विज्ञप्ति छेख छिख कर उन के पास भेजा था। इस से ज्ञात होता है कि लोकहिताचार्य का भेजा हुआ विज्ञप्तिलेख भी इसी प्रकार का एक उत्तम, सुन्दर साहित्यिक एवं वर्णनात्मक पत्र था। खोज करने पर, संभव है कि कहीं से वह पत्र भी किसी खोजी को मिल सके।

इस संग्रह में जो दूसरा बडा विज्ञित खरूप लेख है वह 'विज्ञिति त्रि वेणी' नाम का है जो वि. सं. १४८४ की रचना है। यह विज्ञिति पत्रात्मक लेख खरतर गच्छ के जयसागर उपाध्याय नामक विद्वान् ने, सिंध प्रदेश के मिलकवाहण नामक स्थान से, अपने गच्छाचार्य जिनभद्र सूरि को लिखा था, जो उस समय गुजरात के पाटण नगर में रहे हुए थे। इस पत्र विषयक सब ज्ञातव्य बातें, मैंने उक्त विज्ञिति त्रिवेणी नामक पुस्तक की विस्तृत प्रस्तावना में आलेखित की हैं।

मेरा विचार, उस प्रस्तावना को एवं अन्यान्य लेखों संबन्धी ज्ञातव्य बातों को भी, इस के साथ संकलित कर देने का रहा पर अभी समयाभाव से वैसा होना शक्य न जान कर, आज तो इस संग्रह को, वर्तमान रूप में ही, अपने हाथों में ले कर विद्वानों के सम्मुख उपस्थित हो रहा हूं। आशा है कि यह संग्रह इस रूपमें भी अभ्यासीवर्ग को आदरणीय होगा।

फाल्गुन पूर्णिमा, सं० २०१६ भारतीय विद्याभवन, बंबई -[ता० १३.३.१९६०]-

– मुनि जिनविजय

विज्ञप्तिलेखसंग्रह – विषयानुक्रम

-: प्रथम भागः-

नां	አ	पृष्ठ संख्या
8		8-38
	परिशिष्टे-लोकहिताचार्यस्तुतयः ।	३५
	श्रत्रुंजयतीर्थस्तुतिः ।	३६
-	खरतरगच्छालंकार-श्रीजिनभद्रस्ररिं प्रति महोपाध्यायजयसागरपण्डितप्रवरैः लिखितो	
	' विज्ञप्तित्रिवेणि ' सञ्ज्ञको महालेखः ।	39-65
	परिशिष्टे-नगरकोटतीर्थ चैत्यपरिपाटी ।	६९
	द्वितीय विभाग	
मां		पृष्ठ संख्या
	महोपाध्याय-श्रीविनयविजयगणिप्रणीतं आनन्दलेखप्रबन्धनामकविज्ञप्तिमत्रम् ।	७३
	महोपाघ्याय-श्रीविनयविजयगणिप्रणीतं इन्दुद्तामिधानं विज्ञप्तिपत्रम् ।	69
	श्रीमेघविजयोपाध्याय-विरचितं मेघदृतसमस्यापूर्तिमयविज्ञप्तिपत्रम् ।	38
	खरतरगच्छचार्य-श्रीजिनसुखस्रारं प्रते पं. विजयवर्द्धनगणिप्रेषितं विज्ञप्तिपत्रम् ।	900
	खर०-श्रीजिनचंद्रसरिं प्रति वाचक-राजविजयगणिप्रेषिता विज्ञप्तिका ।	888
æ	तपागच्छाचार्य-श्रीविजयप्रमसूरिं प्रति पं. नयविजयगणिप्रेषिता विज्ञप्तिका ।	१२०
9	तपागच्छचार्य-श्रीविजयप्रभस्रिं प्रति उदयविजयगणिप्रेषिता विज्ञप्तिका ।	१२६
S	तपागणाधीश-श्रीविजयदेवस्नरिं प्रति पं. मेघविजयगणिप्रेषिता विज्ञप्तिका ।	१२९
9	तपोगच्छापति-श्रीविजयदेवस्ररिं प्रति श्रीविजयसिंहसूरिप्रेषिता विज्ञप्तिका ।	१३७
0	श्रीमेरुविजयगणिप्रेषिता विज्ञप्तिः ।	१५१
?	तपोगच्छाधीश-श्रीविजयसेनसूरिं प्रति महोपाध्यायकीर्तिविजयप्रेषिता विज्ञप्तिपत्रिका ।	१५५
2	तपोगणपति-श्रीविजयसिंहसूरिं प्रति पं. अमरचंद्रप्रेषिता विज्ञप्तिका ।	१५९
3	तपोगणपति-श्रीविजयप्रभस्रिं प्रति पं. उदयविजयप्रेषिता विज्ञप्तिपत्रिका ।	१६२
18	तपोगणपति-श्रीविजयप्रभद्धरिं प्रति पं. लाभविजयप्रेषितो विज्ञप्तिलेखः ।	१६६
14	तपोगच्छीयभद्वारक-श्रीविजयदेवस्र्रिं प्रति उपाध्याय-श्रीधनविजयगणिप्रेषिता विज्ञप्तिका।	१७२
3!	तपागच्छपतिभद्दारक-श्रीविजयप्रभद्धरिं प्रति पं. उद्यविजयगणिप्रेषिता विज्ञप्तिका ।	१७७
0	तपागच्छाधीश-श्रीविजयसिंहस्रिं प्रति उपध्याय-श्रीकमलविजयगणिप्रेषिता विज्ञप्तिका ।	१७९
16	तपागच्छाधीश-श्रीविजयसिंहस्र्रिं प्रति पं. लावण्यविजयगणिप्रेषिता विज्ञप्तिका ।	१८५
19	तपागच्छाधिनायकभद्वारक-श्रीविजयप्रभस्रिं प्रति पं. आगमसुन्दरगणिलिखिता विज्ञप्तिका।	१९०
0)		१९५
??	तपागच्छीयाचार्य-श्रीविजयदेवस्र्रिं प्रति पं. रविवर्द्धन्गणिप्रेषिता विज्ञप्तिका ।	१९९
	तपागच्छाधिपति-श्रीविजयदेवस्रिं प्रति पं. विन्यवर्द्धनगणिप्रेषिता विज्ञप्तिका ।	२०२
	तपागच्छाचार्य-श्रीविजयसिंहस्रिं प्रति विनयवर्द्धन्गणिप्रेषिता विज्ञप्तिका ।	२०५
	तपागणाधीश-श्रीविजयसिंहस्रिं प्रति पं. विनयवर्द्धनगणिप्रेषिता विज्ञप्तिका ।	२०९
24	खरतरगच्छीयाचार्य-श्रीजिनसुखस्रीरं प्रति पं. दयासिंहप्रेषिता विज्ञप्तिका ।	288

खरतरगच्छी य

श्रीलोकहिताचार्यं प्रति श्रीजिनोदयसूरिणा प्रेषितं

विज्ञि सिम हा लेख

नामकं महद्विज्ञप्तिपत्रम् ।

──÷®*®:**⟨**₩•

[अथादौ मङ्गलार्थं जिनाशीर्वादाः –]

§ १. श्रीश्रेयांसि सतां दिशन्तु सततं ते स्वामिनस्तीर्थपा, यज्ज्ञानामृतपानतस्तनुमतां प्रज्ञावतां पर्वदि । गङ्गा-सिन्धुसरि.....सरला आश्चर्यदाः संपनी-पद्यन्ते हृदयङ्गमाः सहृदयश्रोत्रप्रियाः सूक्तयः ॥१॥ श्रीमत्काननमोदिताखिलजनः सद्दर्शनहच्छायाद्दयतमः सुशालिवसुधः सारङ्गरङ्गावहः । दिग् प्रबलप्रकाशशुभगः सानन्दपुण्याध्वगः, श्रीशान्तिः स्स गमयेद् वः कल्मषं मूलतः ॥ २॥ कस्तुरिद्रवगर्भचं · · · · · मिलत्काश्मीरयूषच्छटा-शुक्तातुल्यविशाललोचन · · · · · · श्वतम् । पक्ष्म पुरोमदौर्वदलकं दृष्टं शुभायास्तु वः, श्रीमाङ्गल्यसुवर्णभाजनिमदं श्रीशान्तिनेतुर्मुखम् ॥ ३ ॥समुद्रसान्द्रलहरीराकण्ठमुत्कण्ठयन् , निःकम्पोडवलभन्यमानसधृतानेकस्वरूपाक्कृति । श्रीशान्तेर्वदनेन्द्रमण्डलमलंकुर्वद् †दिशोभाभरे,-रहैतार्यतपायनेन सफलं निर्मातु वो दर्शनम् ॥ ४ ॥ कान्ते! नाभिसमुद्भवं भज विभो! भक्तिर्विरश्रो न मे, सारङ्गाक्षि! सुसार्वमङ्गठवरं कोऽभ्येति चण्डीधवम्। श्रीमहाँहुबलेः प्रसावकमये मुग्धे ! न कार्यं हरो, यद्दृष्टी प्रिययोरियं चतुरताऽभूद् वः श्रिये सूर्धभः ॥ ५ ॥ अद्वैतानन्दहेतुस्त्रिभुवनभवनोहासिसत्कीत्तिंकेतु,- र्रेव्सम्याजाद् विजित्य कमतलिनिहितस्फूर्तिमन्मीनकेतुः। दृष्टो भन्यैस्तदीयद्विषदशिवघटासूचकोऽपूर्वकेतुः, संसाराम्भोधिसेतुः सुखयतु हृदयं नेमिराड् भक्तिनेतुः ॥ ६ ॥ आयाता ऋमतोऽपि येन मुमुचे सा युग्मिधर्मिस्थिति,-र्यद्भ्यानामृतपानतोऽजनि जवादँम्बासुखैश्वर्यभाग् । उत्तुङ्गे विमलादिराजि विहितावासः प्रकाशः श्रियां, श्रीमार्ज्ञामिभवः स वः प्रथयत् श्रेयः शिवानन्दनः ॥ ७ ॥ यः स्वामी भवि विश्वसेनेजनताकल्याणकारोदय,-िर्छेन्नश्रीकलधूतकायजरुचिः कारुण्यपुण्याशयः । रङ्गइगृहैरिणाश्रितः प्रतिपदं मोगीन्द्रचूडामणि,-"र्वामेयः प्रभुरातनोत् स सुखं 'अशिशान्तिनेता सताम् ॥ ८॥

[†] मूलादर्शभूतप्रतेः प्रथमपत्रस्य विनष्टत्वाद् एतत्पङ्किपर्यन्तात्मकोऽयं प्रारंभिकभागोऽस्य 'विज्ञप्तिमहालेख'स्य बीकानेरीयश्रीप्ज्यसत्कलेखटिप्पणात् समुद्धतः । १ कान्तिसमुहैः । २ पक्षे मोक्षः । ३ सुष्ठु सर्वेषु जिनेषु मङ्गलेन वरम्—इत्थं नानासमासाः; पक्षे—सु=अतिशयेन सर्वमङ्गल्याः=गौर्या अयम्, 'अण्', स चासौ वरश्च तम् । ४ बाहुबलेः प्रसावकं=जनकं; पक्षे—
श्रीमन्तौ बाहौ(हू) यस्य, स चासौ बलिश्च, तस्य प्रसावकं=प्रेरकं नोदकमित्यर्थः । ५ "तदः से स्वरे पदार्थाः" सन्धिः ।
६ मीनाङ्कल्याजतः । ७ अम्बा=जननी मरुदेवा; नेमिपक्षे—अम्बा=अम्बिका । ८ नेमिपक्षे—न विद्यतेऽभिभवो यस्य, न अभिभवनीतिकः । ९ ऋषभपक्षे—श्चित्रेन आनन्दनः । १० समस्तः । ११ सस्तामिकः । १२ पार्श्वपक्षे—छिन्ना श्रीकला यस्य स तथा,
एवंविधा अत एव धृता=किपता कायजरुचिः=कन्दर्पाभिलाषो येन यस्नाद् यस्य वा । १३ हरिणेन आश्रितः; पार्श्वपक्षे—
हरिणा=सप्पेण इन्द्रेण वा । १४ शान्तिपक्षे—अमेयः । १५ पार्श्वपक्षे—श्रीन्नान्तिप्रापकः ।

विज्ञितिलेखसंप्रह

यः पूर्वे करहेटकावनिमलङ्कलाथ भाग्योदया,-दायातः पुरकल्पपाटकघरां पूर्णः सुवर्णादिभिः।

श्रीसौभाग्ययशोजयोज्ञतिकरो दारिद्र्यमुद्राहरः, श्रीसंघाय सुखाय सोऽस्तु निधिवत् श्रीपार्श्वतीर्थेश्वरः ॥९॥ देवश्रीकरहेटकावनिमहाराजः प्रजावत्सलो, विश्वव्यापियशःप्रतापनिलयप्रध्वस्तशत्रूदयः । चेतिश्वन्तितपूरणे सुरतरः संभेटितः साम्प्रतं, श्रीपार्श्वः प्रथयेत् सुसेवकजने प्रीतिष्रसन्ने दशौ ॥ १०॥

यदंहिकामाङ्कराशोणरव्मयो, दिशन्ति काश्मीरिवलेपनभ्रमम्। तनुषु नम्नामरसुन्दरीततेः, स वर्द्धमानः प्रभुरस्तु वो सुदे ॥ ११॥

पुष्णन्तु प्रभुनाभिभूप्रभृतयोऽर्हन्तः सतां ते सुखं, व्याख्यानावसरे क्षरद्वचिमुचो रेज्जर्यदीया रदाः । आत्मोन्नत्यधरान् सुकुन्दमुखरान् विस्मेरपुष्पोत्करान् , दृष्ट्वाऽधःपतितान् पुरः किमु मुदा प्रोद्धतहास्या इवं ॥१२॥

[अथ अणहिल्पुरपत्तनवर्णनम् –]

§ २. भास्तद्भावनदानशीलतपसां यस्मिन् जनं भाजनं, दृष्ट्वा संयममञ्जरीभरधृतौ सन्मौधवं साँधवम् । जैनेन्द्रं भवनोच्चयं च सुभगं वैम्बैः कदम्बैरहो !, दु×कालेऽपि लमन्ति धार्मिकदशः पुण्यामृतैः पारणम् ॥१३॥ यत्रैतान् व्यवहारिणो निदधतः सौवर्णशृङ्कारणां, सारङ्काक्षिकटाक्षचञ्चलपदैवीजित्रजैदींव्यतः । दानं देवतरूतिव प्रदत्तो जेगीय्यमानान् गुणै,-र्दृष्ट्वा मोक्षहृदोऽपि संमृतिसुखे सत्तां मृशन्ति क्षणम् ॥१४॥ स्त्रैणं यत्र सुवर्णकेतकनिभैरङ्गैर्मनोहार्यपि, प्रक्ष्यामी तरलेक्षणाः कविजना जानन्ननङ्कास्पदम् । यत्र प्रेमरसानुविद्यमनसोः स्त्रीपुंसयोः सङ्गमं, कृत्वा चानु तयो रसं परिमृशन् ब्रह्माऽपि मोमुद्धते ॥ १५॥ यस्याऽऽवासिजने त्रिवर्गघटनाऽन्योन्याविरोधिक्रियां, विभ्राणा वसति स्फुटं मधुरिपोः काये त्रिलोकी यथा । चित्रं मे प्रथमा कदापि यदसौ मोक्षाय सम्पत्स्यते, काले भूरितरेऽपि किन्तु विवशा नेयं द्वितीया पुनः ॥१६॥

१ इति मङ्गलार्थं श्रीजिनाशीर्वादाः । २ अथ पत्तनपुरवर्णना । ३ वसन्तम् । ४ साधूनां समूहम् । ५ नारायणस्य । सर्वमङ्गला = गौरी तसाश्चरणप्रचारः, इत्यादि; पुरपक्षे – सर्वमङ्गलाऽऽचारः, इत्यादि । ७ समस्तगृहराजि; पक्षे – सकलभवनराजि०, ।।दि । ८ पक्षे – नारी । ९ कराः = किरणाः, राजदेयभागाश्च । १० नगरविशेष; पक्षे – नुपमन्दिर । ११ सादर । १२ मुख ।

बलप्रबलपुण्यागण्यपुण्यवितन्तन्यमानाभङ्गभोगभङ्गीसुभगभावुकभूचरनिकरमधुरलावण्य-भरभङ्गरशरीरावयवरूपखरूपनिरूपणविसारितपुरन्दरपुरात् श्री अणहि हुपुर वरात्॥ ५॥

[पत्रपेषकसूरेस्तदीयशिष्यमण्डलस्य च नामाभिधानपूर्वकं पर्युपास्तयः —]

§ ३. श्रीजिनोदयस्रयः-पं० तेजःकीर्त्तिगणि-पं० हर्षचन्द्रगणि-भद्रशीलमुनि-पण्डितज्ञानकलशामुनि-धमचन्द्रमुनि-मेर्रनन्दनमुनि-मुनितिलकमुनि-ज्ञाननन्दनमुनि-सागरचन्द्रमुनिप्रमुखैरदोषाकरेरपि दोषाकरमुखैः, प्रकाशग्रहपुषैरपि न प्रकाशग्रहपुषैः, अकलाकेलिसुखैरपि कलाकेलिसुखैः, सद्देषयुषैरपि अद्देषयुषैः, क्लिग्धदुग्धोद्धिधवलिकोललहरीप्रवाहचलाचलबलक्षपक्षयामलजामलखन्छातुन्छन्छायारन्छोलिसमान्छादितसन्मानसैः श्रीराजमरालैरिव, अनवरतपापत्र्यमानसुललितवर्णाविलग्रन्थसार्थमधुरध्वनिसुधावतारतारझङ्काररवप्रीणिताशेषभविकसारङ्गिभृङ्गीरिव, अमन्दज्ञानमकरन्द्सन्दोहविन्दुलोलुपैर्मुनिवरनिकरैर्विरवस्यमानकोमलाङ्गुलिदलाविलपेशलमञ्जलचलनलिनयुगलप्रबलकिमलक्षालनजलोपमपर्युपास्तयः॥ म ॥

[अथ पत्रप्रेषणीयस्थानभूत-अयोध्यापुरीवर्णनम् —]

१४. 'क्षेत्रार्द्धनाभिमभिसंस्थितिमादधाना, पुँण्यात्मभिः प्रतिदिनं परिचिन्त्यमाना । उद्योतस्वरमयाऽप्रतिभासमाना, या वर्ण्यतेऽत्र सुवि कुण्डिलनीसमाना ॥ १७ ॥ खण्डेन्दुसुन्दरललाटतटेन पुण्य,-क्रत्यावृतेन जगतः स्थितिकारकेण । केलाशमूमिरिव पूर्वेर्मुमान्वितेन, याऽलङ्कता भगवता वृष्यध्वजेन ॥ १८ ॥ उह्यासिकान्तिगुणगुम्फितवेषुधाली,-लोलन्मनःसुरमणीरमणीयमध्या । सन्तानंतानसुखमास्प्रहणीयवासा, या शाइवला ग्रुभित मन्दरकन्दरेव ॥ १९ ॥ उत्केतिकप्रियतमाणि 'सचित्रकाणि, क्षेयाविभाजनकरक्षकवालकानि । उत्कम्पपक्ष्मलतनुँपवयोऽङ्कितानि, राजन्ति यत्र भवनानि वनोपमानि ॥ २० ॥ आलिङ्कितानि लहरीभ्य 'इवाप्तकण्ठं, दृष्टिभ्रमान्मकरकम्पितनीरपूरात् । इंसोचयान्मधुरभाषितसद्भताऽन्य,-भ्यस्यन्ति यत्र सरयूसरितस्तरूण्यः ॥ २१ ॥ यत्रोपकण्ठसरयूत्टपृहकेषु, मुक्तालिँचूर्णतनुवालुकयाऽङ्कितेषु । मन्द्रं ध्वनन्त इव सुक्रमकैर्लिखन्तो, '"लेखाः पठन्ति सुँगमं किल इंसवालाः ॥ २२ ॥

किं बहुना-

विद्याविनोदचतुरं चतुरम्बुराशि,-पोछासि कीर्त्तिमधुरं मधुरिक्ष वाचम् । यस्यामुदारचरितं चैरितं गुणेषु, कृत्वा जनं विधिकरोऽधिकरोचिराप ॥ २३ ॥

१ प्रकाशेन सूर्यैः । २ प्रकटकदाग्रहग्रहैः । ३ कामकेलि । ४ प्रधानवेषैः । ५ अथ श्रीअयोध्यापुरीवर्णनम् । ६ पुण्यकृत्त्येनावृतः—पुण्या चासौ कृत्तिश्चर्म तदावृतेन । ७ पक्षे – कारकेण = विनाशकेन 'कृ मृ शृस हिंसायाम्' । ८ उमा = गौरीकान्तिकीर्त्तिप्रमुखाश्च । ९ वृषमध्वजेन = ऋषभेण ईश्वरेण वा । १० विस्तार । ११ उद्गताः केतकाः तैः; पक्षे – उत्का = उत्सुका अत एव
इतका = आगताः प्रियतमाः = प्रिया यत्र । १२ वित्रसहितानिः पक्षे वित्राः = श्वापदिवशेषाः । १३ छाया = शोभा, विभा = कान्तिः,
ताम्यां जनकानां = पितृणां रक्षका बालका यत्रः पक्षे – छायाविभाजनानि, करक्षका = वृक्षविशेषाः, बालकानि = हीवेरा यत्र ।
१४ प्रवयसो = वृद्धाः, प्रकृष्टाः पक्षिणश्च तैः । १५ ज्ञानार्थो वा । १६ चूर्णवत् तनु सूक्ष्मा इत्यर्थः । १० रेखाः । १८ सुषु
गमनम् । १९ गुणेषु चरितं – प्रसिद्धम्, अथ – 'च' इति पृथक् गुणेषु रितं = प्रासम् 'रि पि तु गतौ' ।

विज्ञतिलेखसंप्रह

अपि च-

श्रीसूर्यवामकमलोदयकौरिपादा, दोषान्धकारहरणा विहितप्रसादाः । पुण्यार्थिभिर्मुनिजनैरभिनन्द्यमाना, यस्यां दिवीव पथमाशु पवित्रयन्ति ॥ २४ ॥

तस्याम् - अपारसंसारपाराचारतारणतरण्डावतारश्रीमदाईतागमपरम्परायामिव महा-गॅमव्यवहारमनोहरायाम्,बौद्धदर्शनानुरक्तजनतायामिव सुगतचरणन्यासप्रहोभितमा-र्वंपछेक्षणायाम्, अक्षपादप्रवादभँक्तप्रजायामिव शिवमागीनुध्यानतत्परायाम्, कांपिल-स्थापनायामिव सकलकम्मेसाधनालङ्कम्मीणप्रकृतिप्रधानायाम्,जैमिनीयसमयसावधान-परिपाट्यामिव बहुवेदनया मुक्तमानवायाम्, सरोवरासन्नसरसरसायामिव सारसहिता-र्, समस्तमहीरुहसारसहकारलतायामिव पुंस्कोकिलसेवितायाम्,महीधरविपुलमेखलाया-। नानारामाभिरामायाम्, विनध्याटव्यामिव कान्तारसाकुलपुरुषायाम्, चिन्तातुरमनु-ानसवृत्ताविव बहुलोहकारप्रकारायाम्, अलकायामिव धनदविराजमानायाम्, चिपथगा-ायामिव सुरेवशालिजनावगाह्यमानसेपद्मरसभङ्गायामपि धैनवाहनाश्रितायामपि वैन-लिपदशोभितायामपि शिवाविरोधिन्यामपि विधैकृतजलप्रवेशायामपि सच्छायाहिमा-जातायामपि तारणतीर्थसमन्वितायामपि अवनत्रयविसारिकीर्त्तिनिम्मेलप्रवाहायामपि नीरसहितायाम्, रेवातरङ्गवत्यामिव नैंानागजातिरुचिरपरिसरायामपि न कदापि दैं।नर-त्तगन्धायाम्, बहुलवनमालायामिव हेरिविनिर्मितायामपि न कन्दलाकुलायाम्, प्रसम-नपवनान्दोलितोपान्तवर्त्तिवनतरुलतावितानसमुड्डीनविलोलरोलम्बनिकुरम्बवदनकन्दर-इत्वरकलकोलाहलव्याजेन वनदेवताभिरपि जेगीय्यमानवसुन्धरावलयालङ्कारसमग्राग्रि-ामग्रामनिगमस्द्रन्दरेन्दिरास्पर्द्धिवर्द्धमानशोभासंभारसमर्जितरजनीजानिमण्डलोज्ज्वल-र्त्तिकलापायाम्, गगनाङ्गणायलयविसारिशाखाविसरशिखरिशिखरोनिमषत्कुसुमस्तवक-षेण समानश्रिया विमानश्रिया सहितां पुरन्दरपुरीमुन्नमय्य मुखं हसन्त्यामिव बहुवि-हलाकुलसङ्कलनराकाविभावर्या महेश्वरमानसाह्नादनगौर्याम्, सौववासप्रकाशविडम्बि-स्तूर्याम्, आसमुद्ररत्नगर्भाधिष्ठातृसुर्यां श्री अयो ध्या पुर्या म् ॥ ५ ॥

[अयोध्यापुरीस्थितसूरिवराणां तदन्तेवासिमुनिगणानां च वर्णनम् —]

. ''नित्यं वृत्तगुणप्रकाशनकृता नक्तंदिवा श्रीभृता, मैत्राठोकनजातसंमदवता येषां मुखेन ध्रुवम् । एष श्रेतस्चिविनिर्जित इति स्फारांशुजाठच्छठा,-हात्वाऽऽस्थेन तृणाठिमेल कुस्ते शून्ये दिनातिक्रमम् ॥१५॥

१ सूरीणां पादाः; पश्ले - सूर्यपादाः । २ कर्चारः । ३ पश्ले - मुनयो वालिखेल्याः । १ नैगमो = नयिवशेषः; पश्ले - नैगमा = जस्तेषां व्यवहारस्तेन । ५ सुगतो = देवविशेषः; पश्ले - सुगतं = शोभनगमनम् । ६ चपलेश्वणा नार्यः; पश्ले - चपलानि ईश्वणानि । यायिकलोक । ८ साङ्क्ष्यमतस्थापना । ९ सारसानां हिता, सारेण सिहता वा । १० आराम, रामाः = स्थियः । ११ शोभनो सुरवस्तेन शालिनो जना इत्यादि; पश्ले - सुराणां वशालि जन स्थीपरम्परा लोक इत्यादि । १२ सह पद्यया वर्त्तन्ते एवंविधा ताः श्वजारादयः; सकमलं रसः = पानीयम्, इत्यादि । १३ पश्ले - इन्द्रः । १४ वनमाली = नारायणस्तस्य पदस्तत्र शोभि०; ने मालन्ते एवंविधानि पदानि = स्थानानि तैः शोभि० । १५ गौरी । १६ विष्रकृतो = निराकृतो जडशवेशो यस्यां नगर्याः; पश्ले - विशेः = ब्राह्मणैः कृतो जले = पानीये शवेशो यस्याम् । १७ हिमाः = शीतलाः आलया = गृहाणि । १८ नानाऽगानां = वृक्षाणां यस्ताभिः; रेवापश्ले - गजैरतिरुचिरः परिसरो यस्याः । १९ पश्ले - मदजलं । २० हरयो = वानराः, वयः = पक्षिणः; पश्ले - विशः । २१ अथ श्रीआचार्यमिश्राणां मुनीनां च वर्णना ।

विज्ञतिमहालेख

समके विश्वरेति जातकरूणं पक्षोदये श्रीचणं, पूर्वे दुःखिनि निर्दयेन कनता पक्षावसानेऽधिकम् ।
येषामाननिम्दुना तुल्यतामेषां कवीनाममी, दोषज्ञा वितरन्ति हन्त ! निपतद्धीनोपमानोद्धवम् ॥ २६ ॥
एणं केचन वर्णयन्ति विश्वधाः शंसन्ति चैके शशं, केऽपि प्रोषितवछभावधमनं पङ्कं कवन्ते विधो ।
मन्येऽहं तु न तानि किन्तु यदसौ चेके यदास्यश्रिया, संस्पर्द्धां च तया जितस्तदयशो मूर्त्तं निदेधीयते॥२०॥
जाने चिह्नमिषादवेक्ष्य विवरादस्माद् विधोर्मण्डलाद्, धाता यद्धदनं विधातुमखिलं जग्राह सारं खलु ।
येनाद्यापि तया रुषाऽस्य सदनं क्षिश्राति पादैः सदा, नित्यं चैष तदाप्तये सुरिगिरं सारास्पदं सेवते ॥ २८ ॥
एते केऽप्यवतेरुत्त्र भुवने नव्याः समुद्रा अहो !, येभ्यो हन्त सरस्वतीयमतुला रङ्गद्रसोम्म्युज्वला ।
निःस्रिशोचतरे क्षमाधरभरे चिकः समारोहणं, सद्यस्तं च भिदेलिमं प्रकुरुते दुर्भेदमप्यन्तरा ॥ २९ ॥
भास्बद्धान्यरमाः प्रमाणरिहता येषां पुनर्नो गिरैः, कीर्त्तियेषु निर्रगला निह पुनिश्चित्तिस्तादशी ।
यत्पादिद्वतयी सदा गुर्सिनहादेशाक्रमे विक्रमं, धत्ते नो रसना तथा परमहो ! येषामपूर्शा स्थितिः ॥ ३० ॥
तापं चन्दनयृष एष हरते सोऽयं न माध्यभाग्, मिष्टश्चेश्वरसो भवेत् परमसौ वैरस्यमेति क्षणात् ।
पीयूषस्य न दक्षमहे श्रुतिपथल्यातस्य वाञ्छामिष, श्रुयोनेकगुणं यदीयवचनं केनोपमेयं ददे ॥ ३१ ॥
वींरुण्या दिश उत्थितैर्धनपथं चङ्गस्यमाणैः कमात् , प्रौढोह्चोतभरेरिप प्रणयिनां नेत्रैः सुखालोकितैः ।
कुर्वाणैः कुमुदालिकेलिकमलां संजातनित्योदये,-येवी 'ऽपूर्वदिनेश्वरः प्रथमिका पादैः ककुष् मूस्यते ॥ ३२ ॥

तान् - श्रीस्रिपदपदवीकाँदम्बकुदुम्बिनीकीडातडागावतारशरीरान्, जननयनमेदुरा क्ष मन्दमहानन्दकन्दकन्दलनालक्कम्मींणाक्षीणागण्यपुण्यलावण्यरसराशिकारीरान्, अजीणी- क्षांनमदमवाहगह्रितदुवारप्रचारवादिवृन्दोहामस्तम्बेरमनिरगेलसकलजीवमानसोित्पञ्चल- भावोद्भाविगम्भीरगर्जनसन्तर्जनप्रबलकारीरान्, अविरत्नवित्तत्वित्तह्रहरवितन्तन्यमानप्यान्वाद्भावसम्यानविधानाध्यामधामधामेज्वल्ज्वालाकुल्ज्वलन्जवालितमनोऽरण्यवासिकषाय- वृक्षकोटरान्, अहर्निशापेपीय्यमानविविधजिनवचनरचनाविद्युद्धसुधारसधारोद्गारिनरस्तवि व्यामपरिणामगरलाकुलितजगन्नयजनचयदुर्जयमहारागोरगलहरीभरान्, आजन्मजातिवष्टप्रच्याविख्यातदुर्निरोधपरस्परविरोधबाधाविबाधितसहवासिकमलासनाकोशिनदेशादिव सु- क्षात्रल्यातदुर्निरोधपरस्परविरोधबाधाविबाधितसहवासिकमलासनाकोशिनदेशादिव सु- क्रात्रलमोक्षतनेमसुधाकराकारविपुलभालस्थलान्, विश्वविस्तयविधायिभाग्येन्दिरासु- न्दर्गितलमीकृतनेमसुधाकराकारविपुलभालस्थलान्, सिद्धिमधुकरीकेलिकमलायितकरत्तलान्, अनवद्यविद्यामकरन्दास्त्राद्विल्पावशीभृतविनेयजनमधुकरनिकरकोलाहलविलीनप्रमीलल- क्षात्रकानलिनदलान्, स्पृहणीयसौभाग्यकलान्, कमलदलसदुलधवलप्रशुलप्रच्छदप्रात्ति, समस्तमुनिमौलिमालावलीवन्यमानपदद्वयमहात्रतिन इव मिथत- मन्मथमहास्कृतीन्, सकलविटिपकोटीरसुरतक्तिच पदतल्लुलितसुलितवनयकलितान्त-

१ दीप्यमानेन । २ 'उइ कुइ खुइ गुइ घुइ हुइ शब्दे' घातुः । ३ विधुः । ४ अस्य = घातुः, सदनं = गृहं कमलरूपम् । ५ सारप्राप्तये । ६ सम्बोधने । ७ पर्वतसमूहे, अथ च मुनिनिकरे । ८ इयत्तया रहिता । ९ गिरो न प्रमाणतर्करहिताः । १० गुरुषु महादेशेषु आक्रमणं = विहारस्तत्र । १३ रसना = जिह्ना तत्पक्षे गुरूणां यो महादेशो – महीयसी आज्ञा तदाक्रमणे लक्क्षने इत्यादि । १२ शास्त्रमागेष्वेव विश्वतस्यः अथवा कर्णेष्वेव श्रूयते न प्रत्यक्षं केनापि दृश्यते । १३ कथयत भो पण्डिताः ! यूयम् । १४ पश्चिमाया अन्यः, सूर्यो हि पूर्वदिश उत्तिष्ठति अत एव चित्रम् । १५ वा – इवार्थे, यैरपूर्वदिनेश्वरैरिव । १६ राजहंसी । यूयम् । १४ आकुलता । १९ सिंहान् । २० निरन्तरम् । २१ अविध्यातदीसिगृह । २२ तलमं = शय्या । २३ अर्बु- चन्द्रावतार । २४ गुणा औदार्यादयः; पक्षे – तन्तवः । २५ ईश्वरानिव ।

विज्ञपिलेखसंप्रह

वासिविबुधधोरणीयायाच्यमानपरमरसकलविद्यालफलपोपुष्यमाणपूर्त्तान्, सुलिग्धाञ्चन-घनद्युतिकलधूतकषपद्दानिव दिशेतवर्णनीयसुवर्णवर्णोत्कर्षान्, वार्षिकवंलाहकानिव लोलू-यितविनीतचातकोत्करभूरितर्षान्, सदुपदेशराशिसितारससारणीपानप्रदानसम्पादितभ-वद्वभवसन्तापविधुरजीवलोकहर्षान्, निजदर्शनेन्दुद्युतिनिर्मितसज्जननयनेन्दुकान्तामृतव-र्षान्, सुजालसमदद्विरदरदविशदशारदजलदसितेन्दीवरकुमुद्कुन्ददलकदलीस्तमभच्छेद-विमलविशालस्फाटिकशिलावाससप्रकाशकेलाशवसन्तमासजातोल्लासकुसमहासकाशिव-काशखटिकाखण्डडिण्डीरपिण्डपाण्डुरपुण्डरीकमण्डलबहलक्षीरोदिधलहरिमालोज्ज्वालप्रत्य-प्रनीरहीरशरीरविस्तारभूतिवारसारघनसारतुषारधरतुषारकरकरनिकरतारतारमुक्ताहारगौर-यशःपूरपरिपूरितनिरन्तरकुक्षीकृतजगज्जनब्रह्माण्डभाण्डोदरान्; किं बहुना-

> अपि समधिगतश्चताधिदेवीवरकविकुण्ठितशेमुषीविलास, — त्रिभुवनजनताश्रवोऽवतंसीकृतगुणसुन्दरपछवावलीकान् ॥ ३३॥

अपि च-

रैविकिरणमितानि तुँष्टवाचां, यदि वदनानि भवन्ति कोविदानाम् । तदिष न 'संहिताम्खुराशिपाथः,-कणगणनाधिकसद्धुणप्रशंसान् ॥ ३४ ॥ आनन्दकन्दलविलासनचैत्रमासान्, श्रीस्रिमञ्रकमलाकलकेलिवासान् । श्रीपूर्वलोकहितस्रितभीविहारान्, श्रीपूर्वलोकहितस्रिवरान् सुसारान् ॥ ३५ ॥ उद्दामकामरसरङ्गतरङ्गभङ्गी, भङ्गापिजैनवचनाचलच्लसङ्गी । शुद्धितयाप्रकरसाधनधातुरम्यः, पुँण्यप्रधानगणिरेष मदैरगम्यः ॥ ३६ ॥

प्रातिभप्रवरदर्णणिवम्ब,-प्रेक्षितार्थनिचयप्रतिबिम्बः । मेरुवन्मथितशास्त्रसमुद्रः, शोभतेऽत्र गणिरत्नसमुद्रः ॥ ३७॥ सौद्धदय्यरसचङ्गतरङ्गे,-र्थस्य मानसमपूरि सदैव । सौष नित्यसभगास्यसरोजो, राजमेरुमुनिरत्र विभाति ॥ ३८॥ श्वीरनीरधवटा अपि चित्तं, रक्षयन्ति बत यस्य गुणौघाः । अस्तिवाङ्मयसुधारसकुम्भः, स्वर्णमेरुमुनिरेषविदम्भः ॥ ३९॥

हत्येवमादिभिः - विशिष्टशिष्टसमाचीर्णजीर्णचारुचारित्रपवित्रगात्रैः, साधुसाधुप्रगुणगुणमणिगणपात्रेः, महाजि मजडराशिपरतारसमङ्गीकाराय समाश्रितगुरुचरणसधरयानपात्रेः, संसारचारकसञ्चारप्रकारकारकातिचारचारशेष्ट्रपसं भारत्वितसारदात्रेः, वांहीकान्तरशुद्धिविधानसाधीयः पुण्यनिमित्तरचिततीर्थयात्रेः, ऐहिकामुष्टिमकप्रथीयोऽर्थसार्थविवेचनसमर्थवन्धुरबुद्धिमात्रेः, श्रीभागवतप्रणीतश्चभमयसमयसारसम्भारसङ्ग्रहनिर्विग्रहाध्ययनविधानप्रधानच्छात्रेः, सौवसुवर्णक्षमाप्रमोदितविबुधमण्डलांश्चामीकराचलानिव अनुच्छ-

१ मेवानिव। २ शर्करारसङ्ख्या। ३ रविकिरणिमतानि = सहस्रसङ्ख्यानि। ४ तुष्टा वाक् = सरस्वती येवाम्। ५ मिलिता। ६ पूर्वेळोकानां हितं सूते स तथा, रिता = गता भीर्यसात्, एवंप्रकारो विहारो येवाम्। ७ तद्पि न विश्वसिमो वयं विधातुः, विधिविल्लितं रसातलं यातु' ८ 'दिक्शब्दात्तीरस्य तारः' इति तारादेशः। ९ नवतृणविशेषः। १० बहिर्भवा बाहीका 'बहिषष्टीकण् च'। ११ भगवतां समूहो वा।

खच्छपिच्छलच्छायाग्रच्छमनोरमैर्गार्वाणद्वमैः, सहुमानिव दिग्व्यापिभिः शिखि(खः)रचयैः, शिखरचयानिव निजगुणवासिवकासखवशीकृतसदालिपुष्पप्रकरेः, पुष्पप्रकरानिव संजाता-वदातपुण्यसमुदयभागपुरन्दरैः, पुरन्दरानिव सकलदिग्वलयविलासिविमलयशः प्रतापजा-लैलीकपालैः, लोकपालानिव सदा समुदायकीर्त्तनीयकीर्त्तिघटैर्विकमाक्षान्तविश्वम्भरातटैः प्रसिद्धसुभटैः, वन्दारुनरनिकरदारिद्र्यवणरोहणान् रोहणानिव विंजलानिजतेजः पुञ्जोज्ज्वालि- विराम्पर्यक्षम्भटैः, वन्दारुनरनिकरदारिद्र्यवणरोहणान् रोहणानिव विंजलानिजतेजः पुञ्जोज्ज्वालि- विराम्पर्यक्षम्भटैः, भाखरभास्करानिव विहितविष्टपर्द्तोमैर्गभित्तिस्तोमैः, रोहिणीरम-णानिव शुभराशिवासचणेर्ग्रहगणेः, दानशोण्डानिव सद्धप्रार्थनानिपुणैर्विचक्षणमार्गणेः, अश्रान्तकान्तिनान्तगतान्तशान्तरसोह्रोललोलितचिः, संगृहीतनिर्णातकुगतिपातवि-घातप्रभविष्णुतपोवित्तैः, महागहनरूपारोपितविषादप्रमादोचानदलनकुञ्जरैः, सुविहितय-तिकुञ्जरैः सेव्यमानान्॥ ॥॥

[पत्रश्रेषकसूरिक्कतवन्दनावर्णनम् —]

६६. सादरं सबहुमानं सावधानं सैकतानं ससन्मानं सप्रीतिदानं साझसं सोछासं सलो-चनविकासं सप्रेमप्रकाशं सशारीरायासं सहर्षं सतर्षं सानन्दासु(श्च)वर्षं सहृदयकर्षं परि-गलितामर्षं सप्रणयं सनयं प्राप्तसदयं मानितमानसदयं चिन्तितश्रीमहुणलयं प्रसारितद्वायं सोदीरिताह्ययं संजाताद्वैतमयं विस्मेरितेन्द्रियचयं अवगणितस्मयं अङ्गीकृतविसायं स्फुरिता-क्रनिचयं नर्त्तितभावहँयं आश्रितसर्वप्रकारतन्मयम् ;-श्रीप्राचिकाचार्यनिणीतनीतिमार्गनि-पुणैः, निःशेषसुरासुरकिन्नरनरनरनरमिनवरनिसर्वराङ्गपरम्परारुचिभरभासुरहीरकर्मीरि-तकोरिकतिकरत्कार्त्तेखरसरलकरजालविद्यालिहीखरश्रेणिरमणीयकोटीरायमाणसप्रमाणश्री-मदाज्ञागुणैः, श्रीजिनागमसारविचारविस्तारप्रगलिभतप्रज्ञाप्राग्भारसमवधारितकरमणीय-प्रकारैः, विद्युद्धबुद्धिबोधितविविधविधेयरोचिष्णुविधिज्ञविज्ञजनहृदयस्थलविभूषणविपुलगु-णहारैः, निजसन्तानसुखविधानवाञ्छाखच्छतया संस्थापिताविच्छेदिमर्यादावारैः, समस्त-संसारसारखर्गापवर्गावसानसुखनिदानपुण्यपुण्यप्रकारप्रथमाधारपरोपकारराजमरालकेलि-आच्छादितजगजङ्घालधवलंभीर्त्तिजालरणझणायमानदोषषट्चरणपंद्यसर्वानर्थ-मूर्लंच्छद्मगुच्छतीपिच्छोच्छेदनतीक्ष्णकुठारावतारवाणिविस्तारैः, नरकपुरप्रापणप्रवणवाह-नायमानदुर्भदमदद्विरद्विदारणसमदपञ्चवदनैः, प्रवर्द्वमानप्रोच्छलत्स्निग्धमुग्धदुग्धोदधि-लहरिमालाविमलितपार्वणरोहिणीरमणमण्डलको भालुण्टाकवदनैः, अभङ्करभाग्यसौभाग्य-भङ्गीपराभूतभूतलाख्यमदनैः, महीवलयमहनीयाहीनमहामहिमासदनैः, विष्टपप्रतिष्ठिता-ख्यानव्याख्यानावसरविसारिज्ञारदीनसुधाकरकौ सुदीकन्दलानुकारिसरसवाग्विलासगम्भी-रधीरमहारवाधरितभद्रामभोधरमधुरबन्धुरनादैः, प्रदलितप्रह्नप्राणिविषादैः, प्रणत्भविकलो-कविहितप्रभूतप्रसादैः, परमब्रह्मदिद्धुमुभुक्षुलक्षसमाश्रयणीयपादैः, सन्तापनिर्वापच्छाया-तस्भिः, ग्रुचिकुलक्रमायातश्रीपूर्वगुरभिरपदिष्टां सज्जनमनोऽतिमिष्टां समानन्दितसमग्र-शिष्टां अगण्यगुणगणनापरम्परास्पृष्टां नीतिरीतिकुश्चलजनमानसाभिनिविष्टां परमाह्णाद-चन्दनरसोर्मिसंघृष्टां परमसौभाग्यभावनासृष्टां गुरुजनविधीयमानगुरुसङ्गमावसरानुरूप-

१ पिच्छल । २ स्तोमः = श्राघा। ३ मरीचिसमूहैः । ४ दानशौण्डो = बहुप्रदः । ५ हस्त । ६ अहङ्कार । ७ तुरग । ४ मस्तक । ९ पृथग्विद्योषणम् । १० द्वितीयं विद्योषणम् । ११ तृतीयम् । १२ तमाल ।

विज्ञितिलेखसंप्रह

क्रयोपक्रमोत्कृष्टां स्पृहणीयप्रणयनिर्यासामृष्टां तात्त्विकपुण्यरागनवमञ्जिष्टाम्, व्यञ्जित-राननीयजनानुवृत्तिं सौजन्यभावभव्यरूपकचित्रसमुचितभित्तिं अप्रतिपातिविच्छित्तिं त्रीप्रतिपत्तिं पुरःसरीं, निर्मेमीय्य, वावचन्तेतराम् ॥ ५॥

[अथ कार्यनिर्देशसूचनम् –]

§ ७. ज्यायसां श्रेयसां श्रेणय इह श्रीदेवगुरुगुरुचरणसुरभूरुहपरोहिमहाप्रासादात्, प्रभूत-भूतवासरराशिमारभ्य हृदयान्तर्धार्यं वाचिकशतेरप्यहार्यं सभासदां समक्षं विस्तार्ये । य चैतत् समाशेश्रायीत् ॥ ५ ॥

[अथागतविज्ञप्तिवर्णनाप्रकाराः —]

§८. धेवलजादराम्बर्संव्यानपटीव प्रणतजनसारदायाः श्रीशारदायाः, प्रतिकलं विलास-य्येव समस्तजगतीगतवस्तुगुणविमलायाः श्रीकमलायाः, विद्युद्धसुधापङ्कधवलितविद्या-रङ्गशालाङ्गणभूमिरिव प्रेङ्खत्तनुमनोज्ञावयवविन्यासप्रोह्णासितप्रेक्षकेक्षणश्रेणिकायाः सहिन नर्त्तकाः, त्रीडापताकिकेव गुणिजनमनोमोहकर्याः सौभाग्यश्रीसुन्दर्याः, प्रथुलविदाद-सादवलिभिरिव निखिलकलाकुशलकविकुलमनोरथपर्त्ररथमालाखेलानाम्, कमलाकरबह-जलावरणविस्तारमालिकमलिनीविपुलदलपालिरिव अखिलपौरनरनारीनयनचश्रलचश्ररीक-करपरिहासरसानाम्, निस्नासस्काटिकाचलनिर्मलिशालामयासनचतुष्किकेव सकलावि-लसहदयहृदयकुहरवासिन्याः श्रीविद्याविलासिन्याः, इयामलसुवर्णमृगमदपङ्कपञ्चवल्ल-विभूषिता पेदालकपोलपालीव लेखकमुमुक्षुप्रगल्भप्रतिभाभामिन्याः, श्रीतिलकमञ्जरीक-व रुचिराक्षरपरम्परान्यासविचित्रसमासनिरन्तरोद्दण्डाखण्डडण्डकहृद्यानवद्यगद्यवन्धा, मयन्तीचम्प्कथापद्धतिरिव विषमावताराष्ट्रपकारनवनवो छेखव्यक्तश्चेषविद्योषवन्दनीयम-रसमधुरगचपचादिरचनाचातुरीरुचिरा, कालिन्दीनदीव मैलिनाम्बुकल्लोलतरङ्गिता सुभा-तनया च, प्रतापिष्टथिवीप्रसुप्रभूतपताकिनीव लब्धवर्णवर्णनीयबहुलरर्णप्रयोगा प्रेङ्खत्प-वेन्यासवाहां च, कुमुदवान्धवकौमुदीव समानन्दितसचकोरा गलितकलङ्का च, निजाग-ापुण्यलावण्यलहरीसमाच्छोटितविदग्धिसम्बमानससरोजरममाणमनोज्ञमनोरथविलोल-लम्बमाला यौवनमदमेदुराङ्गरुचिर्मुगलोचनेव, सकलकलादक्षणविचक्षणलक्षेक्षणक्षीरो-धिसमुद्धर्षणक्षणदक्षणदाहरिणलक्षणसलक्षणलक्षणज्ञास्त्राध्वीणज्ञोमुषीककोविदिशारःको-अनाहतप्रतिभहितसुविहितसाहित्यसन्ततिलताविततिवेल्लत्कवित्वपल्लवगुम्फा-नरामदामश्रुङ्गारिताकुण्ठकण्ठकन्दलेन, प्रगल्भसभाप्रभावितप्रमाणाप्रमाणवितर्कक्रेशा-<u> ह्राप्रमाणग्रन्थग्रथितप्रज्ञाप्रारभारेण, विश्ववह्यभसौभारयसुभगभावुकब्राँह्यीस्निर्धेन</u> ण्डितवररत्नसमुद्रमुनिना विरिश्चनेव सरीसृजिता सुलिलितवचनवृत्तमुखश्रीका सैलावण्ये-

१ अथाऽऽगतिविज्ञसिवर्णनप्रकाराः । २ उत्तरीय । ३ सारं द्दाति । ४ पक्षि । ५ कीडानाम् । ६ मिलनाम्बु = मषी । । ७ सुकान्तिः, नुतनया = स्तुतनया । ८ रकार - एकार - एकार । ९ वाहाः = तुरङ्गाः, विज्ञिष्टिये - प्रेंखरपद्विन्यासानां हो यस्याम् । १० सरस्रती । ११ अथ मृगलोचनाया विज्ञक्षेश्च श्लेषेन साम्यविद्शेषणानि । नायिकापक्षे - सुललितवचनावृत्तसुख- वैस्थाः साः, सुललितवचनेर्वृत्तेर्सुखे श्रीर्थस्या विज्ञक्षेश्च । १२ सलावण्ये ईक्षणे = नेत्रे यस्याः, सलावण्यम् ईक्षणं यस्याः ।

विज्ञितिमहालेख

क्षणा विपुंतश्रवणा वेर्णनीयकपोला पृथुकागलाभिरामा पैरमाधरा अमलकरा गम्भीरस्त-नघटा मोहभावहृदया स्रत्ककायनाभिरम्या सुगमक्रमा बहुलालङ्कारालङ्कृता प्रगुणगुणग-णचणा दूरीभृतदूषणा प्रियंच्छन्दोऽनुवर्त्तिनी अईणीयरीतिः अक्षाक्रिक्तिनीया निस्यमुदारा च। किं बहुना –

भवित गगनमेतत्तारताराभरोचि-र्यद गगनरुचः स्युस्तारकाः सर्व एते । हिमकरिवशदायाः कृष्णवर्णाङ्कितायाः, फैँठित खल्ज तदाऽस्यास्तुल्यरूपोपमानम् ॥ ४० ॥ मकरपवनहेलोल्लाटभावहेतोः स्तिमितजलतरङ्गं सर्वदा लक्ष्मचङ्गम् । विकचकुवलयालीमण्डितं चेत् सरः स्यात्, फलित खल्ज तदाऽस्यास्तुल्यरूपोपमानम् ॥ ४१ ॥ विहितसुकृतराशेः कस्यचिद्ध्मिभर्त्तु-भवित भवनभित्तिनिर्मिता चन्द्रकान्तैः । यदि नवयुवतीनां लोचनैविश्यमाणा, फलित खल्ज तदाऽस्यास्तुल्यरूपोपमानम् ॥ ४२ ॥ कचिदिप यदि सूमी रोहणोद्वीधरस्य, स्फिटिकमणिमयी स्यात् तत्र कैलि क्रमेण । प्रसरित यदि सद्देडूर्यरत्नाङ्कराली, फलित खल्ज तदाऽस्यास्तुल्यरूपोपमानम् ॥ ४३ ॥

एवंविधिक्तिग्धवुद्धिधोरणीसमुत्पाचोत्पाचोपमाचनेकालङ्कारावलीप्रसाधितवचनरचनारमणीया, सुगन्धिगँनधवाहप्रवाहप्रङ्कोलनिद्गन्तराकृष्टचञ्चलचञ्चरीककुदुम्बिनीव नवकेतककुसुमम्, समस्तजनतानेत्रकुवलयोल्लासनपदुप्रतिपित्रशारकलेखेव पूर्विदेक्कामिनीवदनम"
ण्डलम्, बलक्षकटाक्षविक्षेपक्षोभितगीर्वाणवाणिनीव कामुककविद्धदयस्थलम्, प्रभातप्रसावे
महत्तमतमोमण्डलविदलनपेशलसहस्ररिमरिश्मराजिरिव विकसत्पङ्केरहकुहरम्, वाङ्मयसन्ततिरिव सद्ध्यानधोरणीसमाराधितश्रीसरखतीवितीर्णप्रवरवरकविश्वरवदनकन्दरम्,
स्रोच्छापरिभ्रान्तमहावनगहनारण्यतडागतरङ्कवतीजलस्थलवहलमार्गपरिश्रमखिन्नसिंहीव
पिच्छलच्छायाश्रयणीयतमहिमगिरिगह्ररम्, सायंसमयकुशेशयनिचयपस्थितलक्ष्मीरिव सुधाकरमध्यम्; श्रीखरतरगच्छातुच्छखच्छसुधाधवलप्रांशुप्रासादावष्टम्भमहास्तम्भायमानैः,
अनवरतिवितीर्थ्यमाणाप्रमाणसप्रमाणविनमद्विनेयजनमहाविद्याधनदानैः, निरन्तरदेधीय्यमानापमानितसुधारसपानश्रीसूरिमञ्चपवित्रप्यानध्यानैः, प्रलक्षोपलभ्यमानप्रधानगुणसहस्नैः श्रीमदाराध्यमिश्रैः प्रजेघीयिता, नभसि मासि लिखिता, र्श्ववर्णघटिता, श्रीनामधेया-

वि॰ म॰ हे॰ २

१ विपुली श्रवणी = कणीं यस्याः श्वियः, पक्षे-विपुलं = प्रलम्बं श्रवणं = आकर्णनं यस्याः सा। २ वर्णनीयौ कपोलौ यस्या वद्यायाः, अन्यपक्षे-वर्णनीयस्य कस्य = ज्ञानादेः पोलो = महत्त्वं यस्यां सा तथा, 'पुल महत्त्वे' धातुः। ३ विज्ञ सिपक्षे - पृथुना कागलेनाभिरामा तद्वस्यसंस्कारः, खीपक्षे - पृथुका = विस्तीणी समचतुरस्ना, तथा गलेन = कण्ठेनाभिरामा च। ४ परमावधरावोष्ठौ यस्याः सा, तथा-ऽन्यपक्षे - परां मां = श्रियं धरतीति। ५ अमलौ = निर्मलौ करौ यस्याः सा, अन्यत्र - अमलं कं = सुलं करोतीति। ६ गम्भीरौ स्तनघटौ यस्याः, अन्यत्र - गम्भीराणां स्तनानां = शब्दानां घटा यस्यां सा। ७ खीपक्षे - मोहभावो हृद्ये यस्याः सा, अन्यत्र - मोहभावहृद् अयो = लाभो यस्याः सा। ८ सरलेन कायनेन = लेखबन्धनगुणविशेषेण अभिरम्या, पक्षे - सरलकायेन = देहेन नाभिना चाभिरम्या। ९ सुगमः क्रमः = परिपाटी यस्याः सा, खीपक्षे - सुगमौ = शोभनगमनौ क्रमौ = पादौ यस्याः सा। १० प्रियस्य = भंकुंश्वन्दोऽनुवर्तन-शिला। ११ रीतयः - पाञ्चालीप्रभृतयः। १२ आकल्पं कीर्त्तनीया, खीपक्षे - आकल्पंन वेषेण कीर्त्तनीया। १३ नित्यसुदारातीति नित्यसुदारा खीः। १४ फलति = निष्यते, 'फल निष्यत्तौ'। १५ निश्चल। १६ कृष्णा। १७ पवन। १८ शोभनवणैः = अक्षरैर्घटिता, सुदा च सुवर्णेन = काञ्चनेन घटिता।

ङ्किता, मनोहरसुद्रावचिरकालात् प्रस्फुरितस्कन्धकन्धरम्, कण्टिकतप्रकोष्ठपरिसरम्, कुँरुविन्द्र्योणारविन्ददलवालिकङ्किलिद्धमप्रत्यग्रविद्वर्मसुकुमारमरीचिमञ्जरीराजिभासुरम्, जिन्धृक्षाविकस्वरीभृतपेङ्कदङ्कुलीमालाच्छलेनाभ्युत्थानमिव चेक्रीयमाणम्, प्रसमरपद्मरागमणि-गणारुणनस्वरकरप्रकरच्याजेन मूर्तिमन्तं प्रेमरसोद्गारमिव देश्रीयमाणम्, मृदुलप्रलम्बलक्षणलेखाविद्रोषलक्षेण प्रौढप्रमोदरसप्रवाहानिवोद्वहन्तम्, महान्तं विकखरं परमप्रीतिधरम्, आसाकीनकरपञ्जरं मधुरम्॥ ॥॥

[विज्ञतिलाभेन प्राप्तहर्षोत्कर्षवर्णनम् ।]

§९. तदीयलाभेन च वयं समामन्निता रणरणकेन, समाश्रिताः प्रश्रयेण, सुखासिकां पृष्टाः खःश्रेयसेन, आलिङ्गिताः प्रीतिश्रिया, वाचालिताः श्रीमत्कुशलवार्त्तया─'भोः प्रभवः! बहुतिथीभ्यस्तिथीभ्यः संस्पारिता वयम्' इति भणित्वेव प्रमोदाद्धतरसैः प्रनित्ता हृदयेन; 'पश्यत! पश्यत! खाभीष्ठानां शिष्टसमिष्टसमयवेष्टितानि पृण्यप्रभावनादिशुभचेष्टितानि' इति दर्शयन्त्येव विज्ञप्तिवाचितस्वरूपपरम्परया, विस्पेरिता नयन्युगलेन; 'वत! वत! प्राचीनभवाचीर्णाजीर्णमहातपस्यापरिपाकिमप्रादुर्भृतप्रभृतपृताभङ्गर्भाग्यसुभगता पुण्यवताम्' इति वर्णयतेव श्रीमतां महिमामण्डलेन पुलकिताःशारीरेण; 'अहो! अहो! असमयेऽपि श्रीजिनशासनप्रभावनाप्राग्भारप्रकाशनसाधीयःशक्तिरूपचितसुकृतसन्ततीनाम्' इति ज्ञापयितुं प्रेरयतेव यौष्माकीणारीणधर्मकार्यकरणसारणेन; धृनिता उत्तमाङ्गेन।

किं बहुना -गर्जद्राद्रपदोदकमेदुरमहाम्भोधरसमागमेन कलापिकलापा इव, तरलतरलमरीचिमालाविमलितककुम्भामिनीलपनपङ्कजराजिविराजमानान्ध्यमणिमाणिक्यताररजतकलधूतादिबहुविधधनाकीणप्रधानमहानिधानाधिगमेन दानभोगलालसविलासिपुरुषिनकरा इव, राकारजनीनायकजागरूकप्रग्रहसमूहविलाससम्पर्केण दुग्धोदिधिलिग्धकलोलिनवहा इव, अननुभूतपूर्वेण अनाकर्णितपूर्वेण अनवलोकितपूर्वेण अवाचितपूर्वेण अपिठतपूर्वेण
अनुपलक्षितपूर्वेण अनम्यस्तपूर्वेण असंभावितपूर्वेण सर्वाङ्गीणसाप्तपदीनसूचनालङ्कम्भीणाक्ष्मीणसंमदसमुद्येन प्रगल्भितहृदया अबोभ्यिष्महि।

उपि निःशेषविशेषरत्नराशिमञ्जूषा, अस्मन्मनोमयूरवासपष्टिः, बहुविधमनोरथिकसलगविलासलिका, मार्ववगुणमुनिमनोवृत्तिः, मरूरपथवीथीव प्रयोगराशीनाम्, राजधानीव
नानार्थसार्थानाम्, क्रीडास्थलीव प्रेक्षकभिवकेक्षणहारिहरिणानाम्, सरसीव निर्मलरसलहरीणाम्, कषाश्मशिलेव सुवर्णपरीक्षायाः, प्रशस्तिपद्दिकेव साधुसाधुश्लोकमालायाः, पत्रविधिरिव श्रीमन्मानसमध्यभूमिस्थितस्वरूपश्रेणिनिधानकुम्भिकायाः, संमोहनविद्येव मनविधिरिव श्रीमन्मानसमध्यभूमिस्थितस्वरूपश्रेणिनिधानकुम्भिकायाः, संमोहनविद्येव मनविधिरिव श्रीमन्मानसमध्यभूमिस्थितस्वरूपश्रेणिनिधानकुम्भिकायाः, संमोहनविद्येव मनविधिरिव श्रीमन्मानसमध्यभूमिस्थितस्वरूपश्रेणिरिवानुरागसिन्दूरपूरस्य, कदलीस्तम्भगभूमिरिव स्वकीयगुणावर्जितसकलजनवारसदाचारधनसारस्य, विद्याधरीवक्षःस्थलीव स्निग्धवैदगध्यचारहारस्य, वेणीव प्रीतिप्रवाहस्य, सा अस्माकं सकलश्रीसङ्घसमन्वितानां हर्षप्रकर्षवविणी सदा प्रजेधीय ॥ ५ ॥

१ अथ करविशेषणानि । २ हिंगुल । ३ पछव । ४ प्रवालरत ।

[आगतविज्ञप्तिसमुलिखितऋत्यवर्णनविज्ञापनम् 1]

§१०. तथा विजाज्ञायांचिकरेऽसाभिः समस्तानि प्रशस्तानि अविहस्तानि – वैयुष्टवेलावसरे श्रीगुरुव्याहारशुश्रूषाश्रद्धालुश्रद्धालुसंसदासमक्षं तृष्णानिष्णभव्यजन्तुजातमधुत्रतत्रात-लेलिह्यमानसरससदुपदेशमकरन्दविन्दुकदम्बकसुन्दरगाथानिकरविकसरकुसुमप्रकरविशा-लमालां संवेगरङ्गावतारनाट्यिकियारङ्गशालां श्रीमदुपदेशमालां व्याख्यानीकुर्वाणानां अ श्रीमतां कुरालेन श्रीचतुर्मासीसमयातिवाहनम्।

मध्यंदिनसमये कुशायीयशेमुषीकाणामपि विषमशास्त्रास्त्रविलिधीराजितानाम्, भूतलक्षणानामपि न-भूतलक्षणानाम्, सुचरणवृत्तसाहित्यप्रौढिभाजामपि न-सुचरणवृत्तप्रौढिभाजाम्, प्रमाणसंस्कृतवाग्विलासानामपि अप्रमाणसंस्कृतवाग्विलासानाम्, अलङ्कारकविरमणीयभणितीनामपि नालङ्कारकविरमणीयभणितीनाम्, सदभ्यस्तच्छन्दःशास्त्राणा- "
मपि सुक्तसुललितभ्रमरविलिसितोचितमनोरमाशोकपुष्पमञ्जरीचम्पकमालाकामवाणादिपरिचयाणाम्, सुदृढीकृतकम्भग्रन्थागमानामपि शिथिलीकृतकम्भग्रन्थागमानाम्, वैज्ञानिकमनोविस्मयविधायिविद्यानवद्यविनोदपञ्चालिकारङ्गमण्डपानां गुरुचरणविनयवसन्तकलकोकिलानां पण्डितरत्वसमुद्रगणि – पण्डितराजमेरुमुनि – पं० सुवर्णमेरुमुनिवराणां प्रमाणातीतदुस्तरप्रमाणग्रन्थापारपारावारपरतारं स्वकीयद्रदीयःप्रसादप्रवहणेन प्रापय्य विशद- "
श्रीकर्मग्रन्थार्थसार्थोप्रत्रस्तश्रेणिग्रहणनिर्मापणम्।

[आगतविज्ञतिप्रेषकसूरिक्तततीर्थयात्रावर्णनम् ।]

§ ११. तथा वितथीकृतप्रबलकलिकालवेतालविलसितेन प्राग्भवाविभीवितप्राणिरक्षण-जिन-यात्राक्षणसुपात्रवातपवित्रद्रविणवितरण-शिक्षणदेवगुरुपदपद्मपरिचर्याकरण-निर्मलशीला-लङ्कारघरण-दुस्तपतपश्चरण-साधर्मिकमनःकामितभरण-दुर्दमह्रषीकसंवरण-श्रीजिनशास- ॥ नप्रणीतमार्गानुसरण-नित्यसामायिकादिकियाकाण्डयतिजनाचारानुहरण-भागवतभाषित-समयसुधारसपान-प्रतिसमयश्रीपञ्चपरमेष्ठिप्रणिधान-विगलितनिदाननानाविधप्रलाख्यान-गुणिलोकप्रदांसाविधान-परदोषोद्गारव्यतिकरतृष्णीकाञ्चितान-शुभप्रणिधान-प्रमुखसङ्ख्याती-तशुद्धधम्मेकम्मेवितान-समुज्धिमतादमभारम्भसंरम्भसंभूतप्रभूतलक्ष्मीविलासश्रीसार्वी-यसमुपदि छविदिाष्टोपाष्टोपनवक्षेत्रविन्यासप्रकाशीभृतमृगाङ्कमण्डलप्रसारिमरीचिवीचिवि- " श्रादयशोराशिधवलितवसुमतीवलयेन श्रीमन्त्रिदलीयवंशविशालसरोवरविभूषणप्रकुलुक्व-लयेन ठकुरचन्द्राङ्गरुहेण, पुण्यकार्यसिद्धिविधिविबुधेन दारिक्रोद्रेकविद्रावकेण ठकुरसङ्घपुरुष-श्रीराजदेवसुश्रावकेण सोसुत्रितायाम, पुरन्दरपुर्यामिव सुरचितविचित्रचित्रचित्रचित्रीयितच-तुरगुरुचित्तपरमरामणीयकभूमिदिव्यदेवालयसमलश्रेत्रीयितायाम्, सरस्यामिव खःप्रवाह-महिमविजिगीषपेव न भोमण्डलमभिप्रोच्छलद्भिः विदग्धसीमन्तिनीविसङ्कटकटाक्ष्चञ्चलवि- " पुलविश्रमानुकारिश्रमणैर्बहुलहरिगणैर्मनोहरायाम्, दुर्मदकलिप्रवर्धिप्रमथनसमर्थायां पता-किन्यामिव श्रीधर्मभूपालस्य, राजधान्यामिव दानशीलतपोभावनाममहाप्रभावधामच-तुराशाधिपग्रामविराजितस्य विशुद्धयशःशक्रस्य, सर्वप्रकारप्रभावनेन्दिराप्रीणितपात्रायां श्रीतीर्थयात्रायां प्रतेष्टीय्य, पुरि पुरि ग्रामे ग्रामे श्रीमन्निदलीयकुलालङ्करणावतंसैः श्रीदेव-

हमिक्तपाथोजिनीक्रीडाराजहंसैः श्रीविधिमार्गसमाराधनबद्धरिरंसैः प्रभावकश्रावकजन-तानैर्वितन्तन्यमानां प्रवेशकमहामहोत्सवसविस्तरश्रीसङ्घपूजाविधानसाधर्मिकसन्मा-प्रभावनादानप्रदानादिकां महामहिमां श्रीसङ्घस्य निजलोचनानां पीयूषपारणीकृत्य, श्री-गुधाभिधजनपदप्रसाधनहारे श्रीविहारे च श्रीसमुदायस्य मुदं समुत्पाच, श्रीराजगृहपुरे-रस्य श्रीमुनिसुव्रतजिनेश्वरस्य नमस्यां निर्माय, सं० ठ० श्रीराजदेवादिश्रीसमुदायसूचितां विगरीय:कविजनवचनरचनावर्णनाईणां श्रीअईणां च समिनन्द्य, सप्रमदहृदयेन;-

तदनन्तरं श्रीचतुरसकलसङ्घसजुषः परमानन्दभावभिरतवपुषः श्रीजिनशासनसेवान्यतापुषः आन्तरारिसर्वसमुषः सन्तो वयं श्रीचरमजिनवरचरणरेणुनिर्मलितोपत्यकान्यतापुषः असङ्ख्रपुण्यागण्यगुणप्रसाधितशरीरबहुलमुनिवीरमुक्तीन्दिरासुन्दरीपाणि-। इनसङ्केतमन्दिरे अहर्निशश्रीवर्द्धमानादिपुरुषोत्तमबन्धुरमधुरगुणगानमधुपानपरायण-। हचरीसखिसद्धगन्धर्वकिश्वरनिकरसंसेव्यमानमनोहरकन्दरे, निःश्रेणिदण्ड इव श्रीसर्गान्वर्गनिगममार्गयोः, मणिघृणिराजिविराजितशिखरे प्रकटकोटीरे इव श्रीमगधमण्डलस्त-भादेवतायाः सर्वपर्वतोत्तरे श्रीवभारविश्वम्भराधरे, तदीय इवाविच्छेदिसदनुचरे, तदीय व परमप्रेमरसपरे च सहचरे, तदीय इव सरूपगुणधरे कनिष्ठसहोदरे श्रीविपुलश्री-। पुलाचलाधरे च श्रीतीर्थाधिराजजिनसमाजं नमोकृष्मिह ।

तत्र च ठ० सं० श्रीराजदेवेन श्रीमित्रदिलीयापरश्रीसमुदायेन च महता श्रीसमुद्येन । स्यमानां विधिप्रधानां समयासमानां श्रीतिर्थपतिसपर्यां समनुमोद्य च, लभामिह मनु-यजनमनः फलम् । निर्मल्यभावि चिराचीर्णचिरित्रदारिरेण । फलेग्रहिणा समपनीपयत । विदूरदेशान्तरविहारकारिपदश्रमेण । धन्यम्मन्यतामगामि परिजनेन । अधिकतरकृता- । त्या प्रकर्षेण प्रानरीतृत्यत जीवातृकतया । पम्फुल्यते स्म पुरातनभवजनितपुण्यप्ररोहैः । विदूर्यते स्माद्यभवश्रमविधायिभिः कालकृदं प्रमादमदमदनमोहैः । समारोक्ह्यते स्म पुम्प्रति हृदयाध्यवसितकार्यसिद्धिसौधित्रारोग्रहं मनोज्ञमनोरथसमूहैः – इत्येवमादिभिर्वि- । विद्विद्याध्यवसिकभावसारैः प्रकाररात्मानं प्रकृष्टपुण्यभाजनमसृज्यामिह च ।

पुनस्तत्र पवित्रातिशयरसान् पश्रीज्ञातिनन्दनिक्तिकादशगणधरमहास्तूपप्रादुर्भावः । श्रीमदुपदेशमहाभिनिवेशवशंवदहृदयैः श्रीप्रभावकश्रावकनिचयैः कार्यमाणैः क्रियमाणम-ग्राप्रमाणसुकृतसन्तित्रसूतगुणतरङ्गधौतम् र्तिमदक्रूटयशःक्र्टानुवादैर्नवीनश्रीजिनप्रासादैः श्रीवैभारश्रीविपुल्धरयोः श्रीब्राह्मण-क्षत्रियकुण्डग्रामपुरयोश्च विशेषविभूषाविधानम् ।

ततो व्याष्ठव्य पुनर्विहारादिस्थानानि मध्येकृत्य कियन्तं पन्थानं गत्वा पुनर्व्यावृत्य, श्रीवैभार-विपुलाचलयोरिधरु जिनप्रतिकृतीरकृतिस्किन्नोत्साहेन नमसित्वा सविस्तरप्रतिष्ठां व जिनप्रतिमानां कृत्वा, भूयोऽपि यथागतानुसारिगतेन कुशलक्षेमेण श्रीपूर्वदेवगुरुसांनिव्येन च श्रीसङ्घसहिताः श्रीअयोध्यापुर्यो ठ० सं० राजदेवसुश्रावककारितप्रवेशकोत्सवपूर्वं श्रीपश्रतीर्थीनमस्करणं निर्मितवन्तः। ततोऽपि श्रीपूज्यादेशगुणमवलम्ब्य मध्यदेशमनु विजिहीर्षवोऽपि भाखरश्रीदेवगुरुभूरिमिक्तयुक्तस्य पुण्यचिकीर्षयाऽऽभ्यन्तरकालुष्य-

मुक्तस्य श्रीशासनानुरागसुभगंभावुकस्य ठ० साधारसुश्रावकस्य महाग्रहरसनिन्ना ऐष-मश्चनुर्मासीमिहैवावास्थिष्महि।-

[जिनोदयसूरिप्रदत्तसमागतिवज्ञिप्तिपत्रप्रत्युत्तरम् ।]

- इत्यादीनि पैञ्चषपीयूषरसायनायमानानि खरूपाणि तानि कथं प्रत्युत वर्णयामः, कथं श्रीमदाराध्यानां ठ० श्रीराजदेवसुश्रावकस्य च भाग्यभङ्गीं वाचि संभावयामः; तस्या । एव दुर्छभत्वात्। यतः -

दृष्ट्वा श्रीभवतामनहतगितं सौभाग्यभाग्यश्रियं, श्रुत्वा मित्रदिलीयवंशसुमणेः श्रीराजदेवस्य च । तां तां तीर्थसमुन्नतिं विरचितां स्फारीभविद्वस्मया, बुद्धिर्वालवशेन सङ्गमगता वाचं न नो यच्छित ॥ ४४ ॥ लिखामश्च किम्, यतः –

चेद् वैडूर्यमयी नमः श्वलतता काप्याप्यते पिट्टका, गम्भीरः खटिकाम्बुभाजनमसौ क्षीराम्बुराशिर्भवेत् । शक्त्या वज्रमयं विधाय कलमं देवः स्वयम्भूर्यदि, प्रारब्धालिखितुं तदा व्यतिकरोऽसौ लिख्यते चेत् कियान् ॥४५॥

परं केवलं सपरिवारेरसाभिः श्रीचतुर्विधप्रत्यक्षं व्याख्यापयद्भिः श्रुतिपुटैः श्रावं-श्रावं, मधुरवचनैः स्तावं-स्तावं, चमत्कृतचित्तैः शिरो धावं-धावं, लिखितं लोचनैदर्श-दर्श, द्वयाशयेन स्पर्श-सपर्शं, प्रणिधानेन सारं-सारं, हिष्ते हिद् धारं-धारं, विशिष्टचेष्ठा-सिर्भारं-भारं, किं बहुना सर्वेन्द्रियगोचरं कारं-कारं, वारं-वारं जन्मपावनपराः सुकृतभराः श्रेणिकृताः। विशेषतः "श्रीपूज्यानां सपरिच्छदानां कृते सर्वाणि श्रीतीर्थाणि नमसितानि" इत्यक्षरपरम्परावलोकनेन घनसुधारसासारेण संसिक्ताः। अहो! उत्तमानां किमपि जगदु-त्तरं वर्णनातीतं सामान्यवचसां साधुव्यवहारनेपुण्यम्, यन्नवीनपुण्यवस्तुव्यापारे दवीयो-भिरपि नेदीयोभिरिव सम्बन्धिसमुचितस्थाने लहनकविस्मारणं न कृतम्।

असाभिरिप वाङ्मनसाभ्यां पुलकितवपुषा च तीर्थनमस्यां विरचयद्भिर्वहु मानित- "
मिति। पठनीयं गुणनीयं गुप्तिसमितिभ्यां श्रीखरतरवरतररीत्या च प्रवर्त्तनीयम् ॥ ५ ॥

[अथ जिनोदयसूरिलिखितं स्वकीयधर्मप्रवृत्त्यादिवर्णनम् ।]

§१२. वयमत्र प्रातः पर्षदि पार्षचानां पुरतः प्रस्तावोचितं सदुपदेशं प्रदिशन्तो, मध्याहे पं० ज्ञानकल्यामुनेः श्रीजैनागमवाचनां प्रयच्छन्तः, तं विद्वांसं निकषा च मेरुनन्दनमुनि- ज्ञाननन्दनमुनि-सागरचन्द्रमुनित्रयं साहित्य-लक्षणादिशास्त्राणि भाणयन्तः, सपरिवाराः अश्रीदेवगुरुप्रसादेन विजयारोग्यभाजो वत्तामहे।

तथाऽसाभिः श्रीनागपुरपुरस्थैः श्रीमदाराध्यानां पार्श्वे लघीयो लिखितद्वितयं प्रजिध्ये। तथा तदनन्तरं सविस्तरं वारत्रयं श्रीफलवर्द्धिकामहातीर्थमरुत्पथप्रसाधनदिनेश्वरं महाप्रभावविभूतिमहेश्वरं श्रीपार्श्वनाथतीर्थेश्वरं सादरं निमकर्मीकृतवन्तः।

पुनर्नागपुरे महामहोत्सवपूर्वमपूर्वं सा०मोहणसुश्रावककारितं मालारोपणं विहितवन्तः।

[मेदपाटीयसाधुराजरामदेवऋतामन्त्रवर्णनम् 1]

§१३. अथ च प्रथीयोविश्वभराभारधरणधौरेयप्रचण्डभुजादण्डपान्तावलम्बमानज्योति-र्जालजिटलमण्डलाग्रसमाकान्तव्यग्रितोदग्रकात्रवद्यातप्रणिपातपुरःसरोपायनीक्रियमाण-द्यौवकमलाविलासिनीविलासव्यसनाविज्ञातविद्युद्धकमनीयकीर्त्तिकामिनीनिर्मलगुणपरवश-उखरीकृतजगत्रयनिवासिजनविततिश्रीषे(खे)तजगतीपतिपरमप्रसादपात्रेण, भवानीप्राण-प्रेयेणेव मधुरसुधाकरजाज्वल्यमानतृतीयेक्षणाभ्यां, सुनिवरेणेव प्रशामरसदीप्रतपोभ्यां. शौण्डीर्यभ्राजिष्णुवसुन्धराद्याकेणेवाभिषेकानन्तरप्रसाधितनिजदारीरमनोहरद्योभासंभार-देदक्षाकरगृहीतप्रसन्नदर्पणभाखरकुपाणाभ्यां, महावनसरोवरेणेव रिरंसारसलालसराजहं-सपयःपिपासोपकण्ठी मृतकण्ठीरवाभ्यां, श्रीअहद्विदादगगनाग्रलग्नमासादशिखरेणेव धवल-व्वजदेदीप्यमानगलितकलधूतकलञ्चाभ्यां, सकलसाधववैदुष्यमानुष्यकराजकराजन्यकशा-त्रवब्राह्मण्यबन्धुताचित्तचमत्कारोत्पादनपिष्टद्यभ्यां भाखद्यशःप्रतापाभ्यां विराजितेन, श्रीश्रेणिकाग्रजाङ्गजेनेव निजबुद्धिप्रपश्चप्रहीकृतमण्डलभूपालचक्रवालेन, निःसीमखरतरनी-तमूर्त्तिमद्धिदैवतेन, सामयिकप्रभावकपुरुषशीर्षशेखरेण, खयंकार्यमाणाभ्रंलिहशिखर-सार्श्रीजैनविहारनिजाजय्याक्षय्यप्रौढपराक्रमपरोपितश्रीकरहेटकाख्यश्रीपार्श्वनाथजिनचर-गपरिचर्याप्राप्तप्रसादवरेण साधुराजलब् सुआवकोद्वहेन साधुराजरामदेवआवकवरेण, सु-वाकरेणेव सदैव गुरुसङ्गमस्पृह्याळुना, पुराकृतसुकृतसश्चयोदयवदावद्यीभृतराज्यप्रधानप्र-वानपदेन्दिरायाश्चापल्यमवधारयता सुगुरुवचनेन स्थिरस्थापनां तस्याश्चिकीर्षुणा, पूर्वं वर्ष-रूय-त्रयमारभ्य श्रीसिन्धुमण्डलविहारं चक्राणामसाकं समाकारणाय प्रेषितहृदयान्तर्निली-तमनोज्ञमनोरथमालाविभावकलेखप्रकरेणापि बहुदाः, साम्प्रतं समासन्नतया वारद्वय-त्रयं महितविवेकिश्रावकश्रेणिना बाढं समामन्त्रिता वयम्। तदनु च वारान् पश्च षट् प्रस्थिता अपि राक्तनदौर्वल्यात्र विहितवन्तः प्रस्थितिम्।

[जिनोदयसूरिकृतमेदपाटदेशाभिमुखप्रस्थानवर्णनम् ।]

अनन्तरं पुनरपि तत्प्रहिताभ्यां समाकारणायास्माकं समागताभ्यां श्रीगुरूपरिचर्याविधिविवेकनिपुणाभ्यां प्रभृतसार्थसहिताभ्यां मुनिजनवचननिरताभ्यां मं० भीमुड-नाह०
प्रज्ञण-सुश्रावकाभ्यां सह प्रस्थाय, मार्गे समिनलिषतप्रयोजनसंयोजनसाधीयोभिः भविप्यति किं विषमविरुद्धस्थानकेषु तेष्वित्यादिचिन्तालतावितानच्छेदनपरग्रुपायैः ग्रुभशकुनसमवायैः संजनितप्रदक्षिणावर्त्तभ्रमणाभिप्रायैः प्रतिवासरं मनःस्थैर्यं विभ्राणाः, अन्तरा पथकमायाते कुशमानपुर्व्याते श्रीमिजिनचन्द्रस्रिगणेश्वरचरणकमलयुगलमुद्राविन्यासपवित्रनया अनुकृततुषारभूधरैकशिखरे तत्कालोद्राद्यमाणाप्रमाणहरिणमदविश्वद्यनसारकालागहप्रोत्सर्पद् बहुलबहलध्मपटलपालीभिरकाण्डाडम्बरितनभःस्थलव्यापिसजलजलधरे सदा
जाग्रदितशयमहाभूपे श्रीस्तूपे नमस्करणस्मरणादिविधिभिः शुभयुतां परां प्राप्य, प्रतिग्रामं
श्रावकलोकग्रामं प्रमोच, श्रीगुद्धदन्तीपुर्यां श्रीसमुदायमुदे दिनपश्चकं स्थित्वा, श्रुचिमासप्रथमद्वादश्यग्रिमदिने श्रीनदकुलवत्यां मनोनयनसमानन्दनधीरं समग्रोपसर्गवर्गग्रहविग्रह-

निग्रहहेतुरारीरं श्रीसमुदायकारितसुधाधारावलीधवलप्रांग्रुशिखररामणीयकविस्मारितगगनचरविसरतुषारधरश्रङ्गनादश्रीप्रासादविभूषणभूरमणधीरं श्रीमन्महावीरं जिनवरं सानन्दं
नमश्रेकीयां चक्राणाः, श्रीसमुदायमनःप्रीतिं च बञ्जाणाः, प्रभाते च सकलश्रीसमुदायपुरःसरेण श्रीमालकुलनभःस्थलविमलीकारिव्यक्तरेण गुरुजनमानसिवासराजमरालसोदरेण
अनुगुणानणुनिजगुणमहामणिमहिमवशीकृतसमस्तनागरव्यवहारिसार्थवाहमहीनाथप्रमुखमानसेन राजप्रसादप्राप्तप्रधानमहत्त्वेन सा० भादासत्पुत्रेण सा० तोल्हासुश्रावकेण महता
विस्तरेण, श्रेणीभृतेषु नगरश्रेष्ठवर्णज्येष्ठश्रेष्ठिनैगममेलकेषु, मिलितेषु च मधुरगान्धवनव्यकाव्यगाथकभाणकेषु मार्गणवन्दिलोकेषु, वाद्यमानेषु मुखरिताम्बरेषु ढोल्लझ्लरीमृदङ्गतालकांस्यतालवेणुवीणादिनादवर्द्धितपूरेषु गम्भीरस्वरत्ररेषु, उभयपार्श्वचाल्यमानेषु प्रतप्ततपनीयमयप्रसमरकपिशरिमदण्डप्रलम्बदण्डमण्डितगोक्षीरवलक्षचारुचामरेषु सधवाङ्गनागीयमानेषु सरस्ववल्लेषु, किं बहुना – प्रवर्त्तमानेषु तेषु कविजनवर्णनाहेषु महाऽद्धृतरसाचारेषु, स्वकीयसीधं समाकार्य श्रीसङ्घसमन्वितानस्मान् श्रीवर्षग्रन्थपर्वसमुचितसर्वविधिपक्रीकरणेन श्रीजिनशासनप्रभावसीभाग्यं विशेषेण परमां कोटिमनेनीय्यत ।

तत्र च दैवसिकं पश्चद्दाकं स्थितिरासाकीना बोभूयाश्चके। बहूनामासन्नसंनिवेदावा-सिनां श्रावक-श्राविकालोकानां चिरकालीनगुरुसङ्गमसम्भवो महापुण्यलाभः प्रकटीबभूव। 15

[अथ आमन्त्रणार्थसमागत-स्वयंसाधुराजरामदेवेन सह जिनोदयसूरेर्मेदपाटप्रवेशवर्णनम् ।]

६१४. अथ च माध्यंदिनार्केकर्कशदीप्रकरप्रकरसम्पर्कप्रवर्द्धिष्णुप्रग्रहजालजटिली भवत्प्रचण्ड-दण्डशितक्रन्तवेल्लद्गलप्लवितहस्तैः परःशतैः पुरःसरानुचरपदातिसमाजै राजमानः, स्वकी-यागमनसमुत्पादितभूजानिसमागमभ्रमः, उग्रैरपि मान्यसेवः साधुराजरामदेवः समाटाव्या-अकेऽसाकं निनंसया जिच्क्षया च। ततस्तेन महताऽऽग्रहेण महता विनयेन महतानुभावेन » महताभियोगेन महता प्रयोगेण वयं प्रास्थापयिष्महि। प्रहरद्वयेन समग्रं मार्गं सुखेनाति ऋम्य, सचितमनःसंभावितपुण्यप्रयोगसंयोगघटनासमुद्घटितहर्षसमुत्साहजाते दत्तवति शुभशु-भशकुनजाते जाते श्रीविभाते श्रीविभाते, विवेकपथागमसङ्गमोनमूलनलालसतमस्तम्बस्तम्बे-रमघटाविघटनपटिष्ठतेजिखकेशारिकिशोराशौण्डीर्यभृति प्रतिमानसं निजविरहसङ्कचितवद-नखबान्धवसरोरुहश्रेणिसप्रणयमृदुलसरागकरस्पर्शनसमुह्यासकृति सकलजगह्योककल्याण-कारिसमुद्यवति पूर्वाचलचूलिकामलङ्कर्वति भगवति भाखति, समधिरह्यासाभिरपि गरी-योगिरिशिखरं सम्मुखानीतनीतिप्रियमभृतप्रसिद्धक्षत्रियश्रोत्रियसूत्रकण्ठवणिग्जनप्रभृति-नानाजातिसङ्गमे मनोहारिसारस्फारशृङ्गारशृङ्गारिताङ्गावयवनवीनयुवतीजनोत्तमाङ्गरङ्गचङ्ग-शङ्खसुधारसधविलतविचित्रचित्रपवित्रपत्रावलीशालमानकण्ठपीठलुठत्कठोरकनककलिका-कारचम्पकमालोल्बणकल्याणकल्याचाभमाने, परःसहस्रमानवन्त्वन्नवतुरङ्गमचराचरचरण- अ प्रचारचञ्जर्यमाणभूधराग्रभाविनानाविधधातु शकलोच्छलत्परमाणुपरागपुञ्जपेङ्कोलनाछलेन प्रसृत्वराद्वेतध्वान निःखान राङ्क्षभेरी भरमधुरमृदङ्ग झहरीप्रमुखमुखरतरानवचातो च प्रचोत-मानोत्वलध्वनिरुपखकीयगुणैकमयप्राधान्यं जगति संभाव्येव मूर्त्तिधररागप्रमोदमेदुरीभूत-गगनाङ्गणे, मधुमधुरगीतिगानसावधानसलावण्यवर्णनीयवर्णिनीजनगणे, प्रतिसदनदीखरा-

वनद्धपद्धरवंशाग्रनरीनृत्यमानपश्चवर्णचीरचारुध्वजवजे संशोधितपुरमार्गे, विपणिपथाग्र-ग्रथितमृदुलझलहलत्पदृक्लमयतिलकिततोरणान्तरान्तरान्यस्तभाखरमुक्ररमण्डलावलीमि-षेण दिस्क्षारसवदामिलितनानाद्वीपसागरविहारिदिनकरकुले, प्रतिमन्दिरद्वारपूर्यमाण-काइमीरद्रवार्द्रगोमयगोमुखोपरि प्रस्तारितमुक्ताफलदलानुकारिबलक्षाक्षताक्षतचतुरस्रचतु-ं दकपूरे, प्रोद्वेभिद्यमानपौरजनमानसविस्मयाङ्करे; किं बहुना – विवक्षुवचनविलासप्रयासदा-सिनि, साधुराजरामदेवकारिते पवर्त्तमाने मनस्विमनोहरे प्रवेदाकमहोत्सवे, श्रीकपिलपाटक-पद्दनमध्यं प्रविद्यः; प्रशस्यतमे श्रीआषाढचतुर्मासकदिने मूलाकेशोभने, श्रीमेदपाटक-मण्डलकल्पहृदयस्थलालङ्करणकौरतुभरत्नप्रायश्रीकपिलपाटकद्रङ्गचङ्गवसुन्धरासुन्दरीशृङ्गार-हारे श्रीविधिवोधिदविहारे; सक्छैहलौकिकपारलौकिकलोक त्रयलोकमानसिकामितकामित-वितरणसुरद्वमः, खदर्शनमात्रवित्रासितसंसारचक्रचारभ्रमः, अखिलनिकृष्टानिष्टदुष्टकष्टनि-ष्टास्ष्टिप्रष्टप्रतिष्ठकष्टाभिनिविष्टारिष्टपिष्टप्रकृष्टसेवाक्रमः, तमालतालदलकुवलयकोकिलक-ज्जलालिक्कलकोमलइयामलपिच्छलप्रतिदिशाविलासिवपुच्छविरच्छोलीच्छलेन स्वीयनमस्यानि-मित्तसमागतजनतामार्गवहनजन्ममहाश्रमक्कान्त्युपशान्तिकृते शिशिरं खच्छच्छायाभर-मिव विस्तारयन्, शारदीनहरिणलाञ्छनसञ्चारिचारचन्द्रिमाविमलधवलविलोचने कटाक्षच्छ- टाविस्तारणाव्याजेन दिद्दक्षोपसारिणं सरणिसन्तापधारिणं प्राणिगणं सरलामृतरसलहरि-भिरिवाह्यावयन्, उत्तमाङ्गातपत्रायमाणधरणाधिराजरचितस्फारफणावलीपान्तविश्रान्तिन-तान्तकान्तबहुप्रकारमणिसम्भारविस्तारिकर्चुरिकरणश्रेणिमिषेण नमश्चिकीर्षोपढौकितजन्तु-जाताय पञ्चवर्णपटकूलसिचयनिचयं परिद्धापयिषुरिव विश्राणयन्; किं बहुना - मूर्तिरिव कल्याणपरम्परायाः, पयोधिरिव लावण्यरसस्य, निधिरिवाद्धतप्रभावविभवस्य, मरकत-मणिकुम्भ इव कारुण्यामृतस्य, मार्तण्डमण्डलमिव महोदयस्य, मन्दिरमिवामन्दभन्दस्य, आस्पदमिवैकान्तद्यान्तरसस्य, धामेव विद्युद्धधर्माणाम्, दामेव विततगुणानाम्, प्रतिकृति-रिव प्रसन्नतायाः, पदमिव प्रसादस्य, कन्द इव कामनीयकस्य, स्तम्ब इव प्रेयकस्य, चरण-निलनरोलम्बायितसमस्तनरासुरदेवः श्रीकरहेटकपार्श्वनाथदेवः, सादरं सानन्दं समिनवा-वन्चाश्चके । चके च तदीयाविकलानुभाव भासुरैस्त्र ज्ञातिसुखवृषक्षेमसमुदयेन श्रीचतुर्मासी ।

[करहेटकमहातीर्थे सञ्जातदीक्षामहोत्सववर्णना ।]

§१५. अनन्तरं च मार्गशीर्षप्रथमषष्ठ्यामेव समाहृतनानास्थानिवासिश्रावकश्रेणिसमुल्वणः, साश्चर्यसमुचितकार्यविधानविस्मेरितपौरजनगणः, प्रतिदिनसंपचमानविधिज्ञधन्यजनविनिर्मापितसौवामेयखापतेयसफलताकारणरणच्र्यादिवर्यवादित्रप्रसृत्वरपरितोध्वनिवितानमुखरितगिरिगह्वरमूर्छितोच्छृङ्खलाप्रतिमप्रतिशब्दाडम्बरोद्रेकितवहुगुहाशायिसिद्धगन्धऔर्वमिथुनप्रकर्षितनोचवीक्ष्यमाणमनोरमनेपथ्यमणिमौक्तिककनकादिमयकमनीयसारतरतारपरिस्कारपरिस्कृतशरीरापघनघनकामिनीजनवदनेन्दुमण्डलक्षरत्पीयूषप्रवाहानुहारिहारिमङ्गलाचारस्रकुमारगीतखरप्रकारपुरःसरवेछ्ठत्कुत्तृहलोत्फुळुपुष्पाङ्कमहोपचृंहितमहाजनमहनीयमहिमः, गगनाङ्गणात्राधिरोपितश्रीजिनधर्मः, पुराकृतश्चभोदयसम्भूतविभृतिपुण्यक्षेत्रवपनचतुरेण साधुराजरामदेवेन कारितः, घनप्रकारसाकारालेख्यकमर्मनिर्मितनानाविज्ञानविनो-

द्रारम्भसरलकदलीस्तम्भावयवविरचित-विचित्रच्छत्राकारशिखरिनकरावलिम्बप्रलम्बप्रव-णपताकावितिवितत्रशोभाभर-सर्वतोलम्बमानप्रधानकुसुमदामपरमसौरभभोगभृङ्गीकृत-जननयनालिक्चिरकार्त्तखररजतरसरिसतपत्रावलीविपुलविच्छित्तिचित्रीयितजनकीयचित्त-पवित्रहाटकपत्रघटितशृङ्गकलदाविसारिकरमालाविमलितस्रकलककुम्मण्डल-चतुर्द्वाराग्रभा-गसंकलितवन्दनमालाभिलषणीयतुङ्गतरतोरणरमणीय-सर्वमाङ्गल्यम् त्रिश्रीजिनराजम् त्रिम- । ण्डितगवाक्षान्तरप्रदेशदिच्यविमानानुकारिश्रीनिद्मिन्दिरविराजितश्रीप्रासादमण्डपभूमिः, श्रीकरहेटकप्रसुपार्श्वजिनसौम्यद्दिवलासविन्यासविलीनसमस्तोपष्ठवच्यूहः, अचिन्त्यप्रभा-विभवः श्रीभागवतदीक्षामहोत्सवो बोभूयते स्म ।

§ १६. तत्र च महोत्सवेऽिसन्नेव मण्डले चतुरशीतिग्रामकारितामारिघोषणाप्रकर्षितनिर्मल-यदाःपुण्यंसमुदयसुभगंभावुकस्य मन्नीश्वरारसिंहसुश्रावकस्य सन्ताने वृत्थडागोत्रे श्रीजि- " नधर्मकाचकपूरवासितधातुसश्चयस्य नैसर्गिकभद्रकतागुणदाालिनो मन्त्रिधीणाकस्य बालक-लाषापुत्रस्य, श्रीगुरुवचनाम्भोदरसस्यन्दलवमुक्ताफलीभावसम्पादनशुक्तासम्पुटसंवितमा-नसस्य काणोडागोत्रीयसा०जेहडस्य राणाभिधानोद्वहस्य,कुलक्रमायातस्वाभाविकाभङ्गरगुरू-चरणकमलभक्तिकेतकीकुसुमपरिमलसुरभितहृदयकच्छस्य गुरुवाक्यपालनतत्परस्य मन्नि-श्रीछाजहडवंइयभीमडश्रावकवरस्य षेतासुतस्य च; पुरा प्राप्तादसीयदेशसाचिव्यैश्वर्यस्य ॥ सीववारककृतानेकसाधर्मिकोपकारावष्टमभस्य श्रीमाल्ह्वविद्यालशाखाविभूषामणीवकस्य म-न्त्रीश्वरडूंगरसिंहस्य दुहितुमीजवालिकायाः, निरवधिश्रीखरतरविधिवन्धुरानुरागभङ्गीतरङ्गि-तान्तरङ्गभावस्य व्यवहरिकवंशीयसा०महिपतिनामास्तिकस्य सुताया हांसूकुमारिकायाश्च । एवं निश्चितप्राग्भवाभ्याससञ्जातसर्वविरतिमैत्रीपरिणामस्य, सहजसंपन्ननयविनयविवेका-दिगुणकदम्बकालङ्कृततानवावयवग्रामस्य,आबालकालादपि तत्तादृशपुण्यक्रियाकलापलोलु- य पस्य, अकाण्डेऽपि वैराग्यरसक्छोलपोज्जवलितमानसिकरङ्गस्य, कौमारेऽपि तथाविधश्रीजिन-शासनानुरागानुषङ्गिसु लिलतवचनविलासविसापितविद्गधजनस्य, सामायिकरूपलक्षणव-णिकलाप्रज्वालताशोभितस्य; किं बहुना - निःशेषजननयनकुवलयोल्लासनसुधाकरमण्डलम-यस्य कुमारकत्रयस्य; साध्वीगुणानुगुणलक्षणचणस्य श्रीदीक्षाग्रहणपरिणामप्रणयितमान्तः-करणस्य प्रादु भूतपुरातनपुण्यसमुद्यस्य कुमारिकाद्वयस्य चः असाभिः सकलसांसारिक्केशा- 2 वेदाविनादादक्षा दुर्गतिकटपूतनासमागमननिवारणाय मृत्युञ्जयारक्षा चिन्तातिगसमीहित-सुखप्रदानप्रकारेणाधरीकृतैकभवसंभाविताभिमतवितानकल्पवृक्षा प्रीणितप्रतीक्षा श्रीआ-हिती दीक्षा प्रादेदीय । जाजायते सा ज्यायसी श्रीजिनशासनप्रभावना । तेषां कुमारश्रम-णानां च यथाक्रमं नामधेयानि तयथा - कल्याणविलासमुनि-कीर्त्तिविलासमुनि-कुशल-विलासमुनि-मतिसुन्दरीसाध्वी-हर्षसुन्दरीश्चिक्षिकेति ज्ञातव्यानि ।

[§]१७. तदनु च साधुराजरामदेवेन दिनसप्ताष्ट्रप्रकृष्टसाधर्मिकवात्सल्यदुर्बलश्रावकोपकार-दिवसपञ्चामारिघोषणाव्यवहारव्यापार-याचकसञ्चयरुचिरसिचयनिचयचामीकरोर्मिकादि-

शृङ्गारप्रभृतसारप्रतरप्रदानादिविधिप्रकारेण श्रीजिनशासनमहिम्नः श्रीखरतरविधिविशेषस्य च यशःकलशाधिरोपणमचेक्रीयि॥ ज ॥

§१८. अथ प्रवृत्ते च महोत्सवे खखस्थानं प्रस्थितेषु च सर्वलोकेषु, प्राप्तराजप्रसादेन दान-द्राण्डताशोण्डीयोदिगुणविख्यातयशोनादेन श्रीशासनप्रभावकेण सेल्लहस्त्रधेमुसुश्रावकेण ग्रामाकारिता वयं सादरं शातपत्रिकादिखकीयग्रामेषु, विजेहीयाश्रकृमहे च तत्र परिसरे पक्षकल्पमेकम् ॥ ॥ ॥

[साधुराजरामदेवऋतदितीयप्रतिष्ठामहोत्सववर्णनम् ।]

§१९. अनन्तरं पुनरिष साधुराजरामदेवेन महीयांसं श्रीप्रतिष्ठामहोत्सवं विद्धापिषुणा समामित्रता मध्ये राजधानि । वयं च तादृक्षप्रतिष्ठाविधिक्षमिद्नलग्नादिसंयोगाभावेनाऽ
गि निर्मित्सवोऽपिताम्, श्रीगौजरधरामनु चिकीार्षतिविहाराश्चापि, परं तेन समयवैषम्यं राजप्रसादचापल्यं कमलाचश्चलत्वं प्रायेण भूयो भूयः श्रीसुगुरुसंयोगस्य दुर्घटत्वं च चेतसिः
चिन्तयता धीमता राजराजन्यराजलोकनिवन्धप्रवन्धेन द्रदीयसा समवातेष्ठीययिष्मिह,
प्रारारिभ च महोत्सवः सामस्लेन।

§ २०. पुनरिष प्राग्विधिना समामित्रताद्योषविषयविषयान्तरान्तरावर्त्तिपुरयामिनवासि
संख्यानविमुखहर्षसुमुखास्तोकलोकसङ्गमे, प्रागिव नानाभेदवाचवृन्दावच्छेदिशब्दाद्वैतमयीभूतवसुन्धराधरकन्दरान्तिरक्षोदरे, संजायमाने घनगीतस्कीतमङ्गलधवलकोलाहले, प्रखप्रभाग्योदयवज्ञादल्पीयोभिरिष वासरैः संपन्ने समस्तविलोक्यमानवस्तुविस्तारे, श्रीकरहेटकाभिधश्रीपार्श्वनाथपसन्नदृष्टिसुधावेणिभिविरलीभृते निःशेषसन्तापकृटे, प्रवृत्ते च
जलानयनादौ महीयसि महसि श्रीकालगुनवलक्षाष्टम्यां सुधाकरवारे श्रीअमृतसिद्धियोगे

वासहिष्णूनामिष मानसविस्मयविकाशी श्रीजिनविम्वप्रतिष्ठामहोत्सवः समबोभूयिष्ट सर्वोतकुष्टः । प्रत्यतेष्ठीयिषत च तत्रासाभिः श्रीचतुर्विधधर्मप्रत्यक्षमूर्त्तयः, चतुर्गतिकुहरगतजन्तुजातिनस्तारिनपुणसारस्फूर्त्तयः, आदिमद्वीपविहरमाणश्रीसीमन्धर-श्रीयुगन्धर-श्रीबाहुश्रीसुबाहु-जिनचतुष्टयमूर्त्तयः, परा अपि श्रीजिनप्रतिकृतयः, सकलदुरितदुस्तदीप्रस्कोटनप्रमत्तद्विरदानां तत्तादक्विविष्टपोत्तरज्ञानदर्शनचारित्रप्रभृतिपवित्रगुणश्रेणिपकर्षेण परवादिपर्षदि प्राप्तसद्विद्धदानां भाखरताभूरीणां श्रीमिजनरत्वसुरीणां मूर्त्तिश्च । पुनरि प्रतिष्ठामहं कारयता प्रभावकपुरुषेण सन्मानदानपुरःसरसाधिम्यनागरापरपौरमानविवहभोजनताम्बूलप्रदानादिविधिना प्रभूतयाचनकनिकरमनोरथपुरणप्रकारेण च श्रीजिनशासनमहिमा जगति विशेषेण जाङ्किकी कृता ।

§२१. तदेवं संजातमद्वेतप्रभं श्रीदीक्षाप्रतिष्टामहोत्सवद्यम् । परमनयोः श्रीमहसोः श्रीसङ्घलोकमिलनकुतृहलप्रभावनादिखरूपं कियद्रचनपथगोचरं वोभवीति । यतः –

यामाग्रहारनगरेतरमण्डलेभ्यस्तावन्त ऐयरुरिहाङ्गिगणाः सहर्षाः । यद्भाषणैः पुरिमदं हि नमश्रराणां भूयोऽपि वार्द्धिमथनभ्रममाततान ॥ ४६॥

विज्ञ प्रिमहालेख ।

सीमन्तिनीजनचया मिलितास्तथाऽत्र कौसुम्भचेलपटलीरचितोत्तरीयाः । जाता यथाऽवनिधरस्य सुभूमिरेषा सत्पद्मरागशिखरै रुचिरा सचित्रा ॥ ४७॥

अपि च-

ते केऽपि गीतिवधयो नवनाट्यभङ्गास्ते केऽपि चाद्धतरसा ननु हर्षरङ्गाः । यैर्विश्वविस्मयकरैरनया पुरापि स्वर्गीयितं कितपयानि दिनानि नूनम् ॥ ४८ ॥ किञ्च – श्रीजैनशासनमहो महिमानिधानं पुण्योऽसकौ खरतरस्य पथो विधिश्च । वर्ण्यं च साधुसचिवेश्वररामदेवविस्फूर्जितं वत बतेति न कैरनावि ॥ ४९ ॥

किं बहुना-

किं चिन्तयाम च दधाम च चाम किं वा किं वर्णयाम च नवाम छिखाम किं वा । बुद्धिर्महाद्भुतरसाम्बुनिधौ निमग्ना संगाहते न हि कथित्रदिप खरूपम् ॥ ५०॥

अतः खल्पमात्रमेवात्र छेलिखाश्चके इत्यवसेयम् । तथा यदेवं म्लेच्छसंकुलसंनिवेदोभ्योऽपि दूरं विषमेऽपि अनेकपुण्यविधिपथप्रत्यर्थिखलकुलसङ्कीणेऽपि दुष्टव्यन्तरप्रचाराकुछेऽपि अस्मिन् विषये निरातङ्कं निराबाधं निःदाङ्कं निःप्रत्यूहं निःकलङ्कम् अभूतपूर्वाणि
श्रीदीक्षा-प्रतिष्टामहोत्सवादीनि पुण्यकम्माणि सिद्धिसौधिशिखरमधिरूढानि तत्सर्वं जाग्रत्प्रभाववसतेः प्रौढपतापतीव्रदीधितेः प्रसन्नाकृतेः श्रीकरहेटकश्रीमत्पार्श्वनाथदेवाधिदेवस्य ।
विद्यादप्रसादस्य विजृम्भितमिति ।

श्रीमद्भिरिप सपरिवारैः सश्रीसमुदायैरिमानि मनःसंमदप्रदायीनि श्रीशासनप्रभा-वनादिखरूपाणि समिधगम्यैतदेशप्रवृत्तानि स्त्रीयमानसमरालः प्रमोदतरङ्गभङ्ग्या सह श्रीडियतव्यः ॥ ५ ॥

[पत्तननिवासिमन्त्रिवीरा-मन्त्रिसारङ्गक्रतामन्त्रणपूर्वं जिनोदयसूरेर्गूर्जरघरां प्रति प्रस्थानम् ।]

§ २२. अथाग्रिमो वृत्तान्तः किञ्चिल्लिखितपद्धताविधरोप्यते । अनन्तरं च-

अस्ति समस्तश्रीनगरसरःश्रेणिक्षीरसागरावतारश्रीमन्नरसागरपुरवरिनवासि-विलासिव्यवहारिरत्नराशिसातिशयपुण्यप्रभाषाग्भारश्राजिष्णुमूर्त्तिः, परमपुरुषाभिल्षप्-णीयपुरुषार्थन्नयसंसाधनयथापूर्वप्रवर्द्धमानमत्नतिशयः, निजगतागतश्रमविप्रतारितानेक-मानुष्यकदुर्धरचपलकमलाकरेणुकासङ्कलनालानस्तम्भः, पुरातनजन्मसम्यक्परिचरितश्री-जिनवरोपदिशितश्रीधर्ममार्गप्रसादप्राप्तप्रभृतविभूतितया पुनरिष तमेव मार्ग प्रत्युत समु-न्नति नेतुकामितया जगति विख्यातकृतज्ञतागुणः, स(श)चीवरियतेव विवुधसंसदुपश्लोक्य-मानगुणगणोऽिष गोत्रपालनसाह्नादहृदयः, वैश्रवण इव श्रीदोऽिष न कुवेरतया प्रसिद्धः, प्रचेता इव समुद्रस्थितिरिष न पुण्यसंप्रयोगे पश्चिमाशानुषङ्गिहृदयः; किं बहुना – गणनी-योऽप्रणीग्रिणिनाम्, वर्णनीयो वरीयाँह्यब्धवर्णानाम्, स्पृहणीयः प्रथमः प्रगल्भानाम्, अभिनन्दनीय आद्म उदाराणाम्, मार्गणीयो धुरीणः सन्मार्गगमिनाम्, कीर्त्तनीयो धुरि धीराणाम्, प्रशंसनीय आदौ प्रसन्नानम्, बोद्धव्यो धौरेयोऽनुद्धतानाम्, प्रामणीः शम-शालिनाम्, सुधाकरमय इव यशसि, सुधामय इव वचित, सौभाग्यमय इव महिस,

कारुण्यमय इव हृदि, तन्मय इव मुदि, आलस्यमय इव रुषि, सर्वगुणमय इव वपुषि, परीक्षानिरीक्षणीयसङ्घपुरुषपदवीदक्षणक्षमलक्षणविभूषणः मन्नीश्वरम्ङ्जापरमश्रावककुल-कनकाचलघरणीसमलङ्करणकलपकारस्कराङ्करः श्रीशासनप्रभावकः मन्त्रीश्वरवीरासुश्रा-खकीयपूर्वजसहोदरमन्त्रिमण्डलिकवचनानुपालनप्रवीणः श्रीमहातीर्थद्वयाद्वैतयात्रां ं झगिति संसुसृत्रयिषुरपि,महाराज्यस्थितिरिव सधरधीसखान् विना श्रीसुगुरूनन्तरेण महीयः श्रीसङ्घयात्रादिधम्मेकार्यविधिः समुन्नतिभाक् कल्याणाभ्युद्ययुग् अविनश्वरपुण्यसम्पत् सकललोकचमत्कारकृत् समस्तसंकटघटाभित् परश्रीहृत् सर्वथापि न संपनीपचते - इति हृदयालुः खहृदयेऽवधारयन्, परारिपरदैषमःप्रहितनानाप्रकारसभक्तिकविज्ञप्तिसंभारोऽपि, समाकारणायासाकं सम्प्रति विशेषेण प्रस्तावं समिधगच्छन् समानेतुमस्मान्, प्रकृतिविनी- तात्मानं समानन्दितसज्जनवितानं साधुजनमानसकुछेशयकेलिसारक्षं श्रीगुरुवदनाम्बु-दक्षरद्वचनामृतविन्दुसङ्गहस्पृहासारङ्गं प्रसन्नतागुणानुकृतसारङ्गम् उदारतासहोदरीकृतसा-रङ्गं मन्त्रिमण्डलिकाङ्गजं निजभ्रातृव्यं मन्त्रिसारङ्गं प्राजेघीयिष्ट । समागतश्रासौ तत्र नम-स्कृत्य श्रीकरहेटकाधीश्वरं श्रीपार्श्वजिनवरम्। भेटयित्वा च पुरपुरन्दरं सादरम्, समावज्ये च समग्रं श्रावकनिकरं तत्क्षणमेवास्माकं वन्दननमस्करणपूर्वं श्रीतीर्थयात्राये प्रस्थापनक्षमाश्रमणं ा प्रदेदीयाश्चकाणः । वयमपि बहुवासरेभ्यः श्रीतीर्थयात्राकरणेनात्मानं पवित्रयितुकामाः, सम्प्रति प्राप्तप्रसावाः, तत्रत्यं महाग्रहपरं श्रीगुरुदर्शनविरहकातरं परमपुण्य भक्तिसमवायं साधुराजरामदेवप्रमुखं श्रीसमुदायं भूयसा प्रयत्नेन संबोध्य, तदामन्त्रितश्रीतीर्थयात्राप्रस्थि-तसकुदुम्बगीतार्थप्रभृतश्रावकसङ्कलेन मन्त्रिसारङ्गसूत्रितनिराबाधसार्थेन सह श्रीकरहेटक-प्रभुपार्श्वजिनप्रसादमुररीकृत्य शिरसि प्रधानशकुनसन्तानदत्तानुमृतयः फाल्गुनशकु-20 दशम्यां प्रतस्थिवांसः।

[मार्गागतप्रसिद्धतीर्थनमस्कारवर्णनपुरस्सरं, पत्तनपुरप्रवेशवर्णनम् ।]

§२३. अन्तरा च नवखण्डमेदिनीविदितमिहमानं सर्वातिशयनिधानं सकलकत्याणमूल-निदानं नागहदमहास्थाने जिनवरं श्रीनवखण्डपार्श्वनाथनामानम्; श्रीमदीडरगिरिमहादुर्ग-शृङ्गशोभाकारिशातकोम्भक्जम्भं युगादिप्रदर्शितलोकद्वयोपकारिधम्म-कम्मेसंसर्गधारम्भं युगादिभग्नमोहसंरम्भं युगादिजनमनःकामितकामकुम्भं श्रीचौलुक्याधिपविधापितोत्तुङ्ग-तोरणरमणीयविहारविहितवसितं महोदारम्तिं श्रीयुगादिजिनपितम्; श्रीबृहति नगरे च सौवोत्तुङ्गमण्डपद्वारशिखरस्तमभादिश्रीचमत्कारितसनातनायतनविश्रमाभिरामप्रासादो-दरविश्राजमानौ विलोकनमात्रसम्भावितभङ्गरीभवद्भवाभिमानौ पुण्यप्रलेपमयौ जीवत्खा-मिप्रथमतीर्थनाथ-श्रीमद्वर्द्धमानौ; श्रीसिद्धपुरे च श्रीसिद्धचकवर्त्तिश्रीजयसिंहमहीपकारिते शाश्वतिकचैत्यावतारे विधिवदनसङ्खद्वारे विलोककलोकलोचनावलीसमानन्दनकाचकपूर-शिलाकानुकारे वहुविधपञ्चालिकामालिकादिविच्छित्तभङ्गीसकलायतनसारे रम्ये श्रीविहारे सिश्चविद्याश्चतुर्दिशाभिमुखोपविद्याः श्रीपरमेष्ठिचतुष्टयमूर्त्तांश्च नमस्कृत्यः; तथा आ श्रीकर-हेटकपार्श्वजिनभवनं सर्वेषु श्रीतीर्थस्थानेषु मित्रसारङ्गेण श्रीमहातीर्थयात्राविधास्यमानप्र- भृतविभवव्ययोदारतावर्णिकां दर्शयतेव कारितं सविस्तरं श्रीमहापूजाध्वजारोपच्यगानदा-नाटोपप्रमुखप्रभावनाविधिम्। संदर्शनुमोद्य च सम्मुखागतसंख्यातीतश्रावकलोकमयश्री-पत्तनीयश्रीसमुदायसमन्विताः, प्रातः समुदयश्रियं दोश्रीयमाणे मङ्गलकलदाद्यालिनि श्रीमदंद्यमालिनि मधुमासप्रथमद्विगुणषष्टीवासरे श्रीपत्तनपुरवरे भासुरसमुदयरमाश्राजं श्रीद्यान्तिनाथतीर्थराजं नमश्रकृमः सा। तत्रत्यं श्रीसमुदायं बहुद्वसदर्शनोत्सुकं अमोद्याश्रकृम च॥ ५॥

[अथ मन्त्रिवीराप्रारब्धतीर्थयात्रोपक्रमवर्णनम् ।]

§२४. तदनु मन्नीश्वरवीरेण वजाद्रिणेव मनसि धीरेण खमनोरथावलीं महतीं फलेयहीं कर्त्तु-मुपायनीकृतामितस्वापतेयराशिना भेटितः प्रकटविसङ्कटदुःसहाभिमानः श्रीखानः। तेनापि पुरपरिवृद्धेन निरन्तरं समाराध्यमानस्वीयश्रीदेवगुरुचरणप्रसादातिरेकात्तदीयपुरातनपुण्य- ॥ पुण्य भाग्यसौभाग्यसदाकृतिसौम्यतादिरमणीयगुणप्रसन्नीकृतमानसेन तस्य कृतः प्रसादः। समिननिदतो बाढं मधुराभाषणादिना। व्यतारि च चतुःशिखरमिषचतुष्ककुब्विलासि-कमनीयकीर्त्तिकन्यिकापृथक्षृथक्कीडापर्वतकविराजितेन दीप्रतरसुवर्णसूक्ष्मतन्तुजालसर्व-तोग्रथितेन शिरस्त्राणेन सहिता कलकनकमयिकिङ्किणीश्रेणिमिषमूर्त्तिमन्नेतृपकटप्रतापलव-कृतालङ्कृतिः पटकूलमया समस्तोत्तमजनमनोजनितधृतिः प्रशस्या कायावृतिः । प्रसादीकृतं 🕫 च कृतसुकृतकमीन्तरायदुर्जननिकायमनोरथमालानिद्राणं सकलमहीवलयपरोपितप्रमाणं श्रीफुरमाणम् । तदनन्तरं तद्नुज्ञातस्तत्प्रदत्ताकल्पसमलङ्कृतवपुः, पुरुषोत्तम इव त्रिविष्टप-जनतामनोमोहकारिण्या तया श्रिया समालिङ्गितः, सहस्रलोचन इव जयेनान्वितः सरल-शालिहोत्रारूढः, पुरमुख्यव्यवहारिमानवलक्षानुगम्यमानः, गर्जजीमूतस्पीतध्वनिविड-म्बिना तारखरितखरेण मङ्गलपाठकघट्टैरुपस्तूयमानः, सावधानगन्धर्ववृन्दैः प्रत्ययसर्वाग्रि- 20 मरम्यग्रामगांन्धवांद्वारैगोंरवातिरेकं प्राप्यमाणः, वाद्यमानानवद्यवाद्यवृन्दोदात्तखरैः स त्रिजगति प्रख्याप्यमानः, कुतूह्लरसनिभालनधावमाननगरलोकवनितावितानविस्मेरनेत्र-कचोलकैः पीयमानसौभाग्यलावण्यरसः, मध्ये पुरं प्रवेशकमहोत्सवपूर्वं प्रविश्य श्रीविधि-मन्दिराधीश्वरं श्रीशान्तिजनवरं नमश्रकार मन्नीश्वरवीरः। श्रीपुण्यशालायां श्रीगुरूश्च सादरं प्रणम्य समासादिततदुपदेशादेशः सौवावासमयासीत्।

§ २५. ततश्च पूर्वमेव प्रगुणीकृतसमग्रसामग्रीकोऽसकौ सज्जीचकार चारुदारुमयं मनोहारि-विचित्रचित्रनिचयम्, व्योमाग्रोल्लेखिशिखरप्रान्तवर्त्तिकान्तकनककलशिवसारिरिश्मवार-भासुरितसप्तहयम्, भग्नसकललोकचश्चलिलोचनरयम्, दिव्यभवनमिव विचित्रपुत्रिकाभ्रा-जिष्णुमहारम्भस्तम्भम्, तुलितायामविष्कम्भम्, देवलोकभ्वलयमिव कणित्किङ्कणोकुत् हल-कोलाहलायमानचतुरसखीश्रेणिपरिकरितया चतस्यु दिश्च यद्दक्षया खेलन्ला दिविचरमनांसि अ भ्रमयन्त्या वैजयन्त्या शोभमानम्, प्रायो मिथ्यादशामि समदशां मनोमृगकदम्बककेलि-गिरिम्, गरीयोगिरिमिव कचित् कनीयःशिखरराज्या राजितम्, कचिन्नभोभ्रमणश्रमखिन्नैरिव निश्चलोपविष्टैः कलविङ्ककुलैः कलितैः समीराभावान्निःकम्प्रैरिव विनीलघनभेदसान्द्रद्रम- सम्है विहिताह्नादम्, कचिद् द्विरदिवशदरदखण्डै मिण्डितम्, कचिद् भूरिरसरमणीयकटक-काम्यम्, कचिल्लयस्तिमितिरिव समकलापद्वभिविद्याधरवनितावृन्दैर्विधीयमाननाट्यरङ्गम्, कचित् केसरिकरिहरिप्रभृतिभिर्वनमृगपूगैर्विभ्रमकरम्, कचिच परितोरणप्रसक्तमत्तवारणम्, किं बहुना – संसाराणविनमज्जज्ञन्तुजाततारणपोतायमानम्, मूर्त्तिमयपुण्यस्कन्धायमानम्, आकल्पविकल्प्यमानवर्णनाभिरपि लेशतः स्तूयमानगुणवितानम्, विचक्षणवर्णनाईविविध-वस्तुविस्तारालयं श्रीदेवालयम्।

§ २६. ततश्च तिस्मिन् श्रीदेवालये नानावनराजिमण्डलीलताग्रभागविकसितसितासितहरित-पीतकुसुमस्तवकप्रसरदस्तोकविरोकपश्चवर्णाभृतभासि श्रीमधुमासि, कुमुदिनीप्राणिषयप्रस्मरपीयूषभरवर्षिकौमुदीसमुद्यप्रमोदितजन्तुलक्षेप्रधिमपक्षानुगामिग्रणवहुलक्षे द्वितीयपक्षे, स्मल्डदुरितप्रवासरे पष्टीवासरे, विस्तारितविततकल्याणसुधाधारे श्रीसोमवारे, समाहान-मिलितासु अविकलपुरप्रधानज्ञातिषु कुतुकाकृष्टचित्तवृत्तिपेरितासु पिण्डीभृतासु तासु तासु जातिसु, समुच्छलिते पश्चविधातोचप्रपश्चितोदये महति ध्वनिलये, निभृतस्वरसञ्चारितचतु-वर्णकर्णामृतधारे प्रवर्त्तमाने च श्रीदेवगुरुसम्बन्धिन कुशलकारिणि मङ्गलगीतोद्वारे, निर्मिताशेषसुरासुरनरनिकराक्षेपः श्रीवासक्षेपश्चेक्रीय्यते स्मासाभिः। ततश्च तत्र सविशेष-श्रीवासक्षेपपूर्वं पूर्वपरोपितधर्मपथः विहितमहाविद्योघमाथः कलिकश्मलक्षालनाद्वितीय-पाथः श्रीप्रथमतीर्थाधिनाथः सविस्तरं निवेशयामहे।

तदनु च मन्नीश्वरवीरा-मन्निसारङ्गसुआवकयोः श्रीजिनधर्मप्रभावकयोः श्रीसङ्घाधी-श्वर्याविभावको वासक्षेपः समसूत्र्यत ।

[मन्त्रिवीरा-मन्त्रिसारङ्गसंचालितशत्रुंजयतीर्थयात्रासंघप्रस्थानवर्णना ।]

§ २७. अनन्तरं ताभ्यां सङ्घप्रवाभ्यां निजीदार्यगुणसमुत्पादितसुपर्वपादप्रवाभ्यां परः-सहस्रेमेहाघयोग्येरीश्वरलोकोपभाग्येर्विद्याष्ट्रवसनैः, समितकान्तगणनाप्रकारेः प्ररोप्यमा-णयदाःप्रासादानुरूपवृत्तखरूपकलसा(द्या)कारेमेञ्जलसरसनालिकेरवारेः, अकीर्त्तिवर्त्तिका-वित्रासनगुलिकोपमानैः समुल्लङ्कितपसृतिमानैः प्रत्यप्रेः क्रमुक्तवितानैः, कीर्त्तितक्णन-र्त्तकीहरितांद्युकपरिधानैः समस्तपत्रजातिप्रधानैः सारमरकतमणिपत्रविमलेरखण्डितेनीग-वल्लीदलैश्च सत्कृत्य सकलं महाजनलोकम्; सविद्योषपूजाप्रकारैक्चिताधिकोपचारैः श्रीचतु-विधश्रीविधिसङ्घं च समाराध्य बहुविधप्रचुरक्चिरचीरचामीकरालङ्कारप्रभृतसारासारैः अनु-गृह्य च याचकनिकरम् श्रीनरसमुद्धं विमुद्रोचिद्रेपद्योराद्यातरङ्गिर्विलङ्कितमर्यादं व्यधीयत ।

ततश्च तिस्मिन्नवाहिन यामत्रयानन्तरं प्रसन्नतामुपेयुषि वासरातपे प्रशस्यवेलावसरे, नगरित्रकचतु १ पथचत्वरशृङ्गाटकविसङ्कटीभृतेषु, हर्षायल्लकाकुलकलकलकलारवोनमुखी-कृतगगनचरेषु, पथुलाभिष्यनेपथ्याभरणरमणीयेषु, मण्डलायितेषु परोलक्षेषु प्रजावजेषु; पौण्ड्रिकेकेण भालस्थलेन, काज्जलिकेन नयनयुगलिकेन, पात्रलिकेन कपोलमण्डलेन, कौण्डलिकेन कर्णयुगेन, दैसिजालिकेन नासावंद्रोन, वार्त्तगुणिकेन वदनेन्दुना, मौक्ताहारि-केण हृदयस्थलेन, काङ्कणिकेन करकमलप्रकोष्ठद्वितयेन, आङ्गलीयिकिकेन प्रदेशिनीसमूहेन, माञ्जीरिकेण चरणयामलेन, पारिकिम्मकेण कामनीयाकिल्पकेन, औदाराकारिकेण लावण्य- रसिकेन च शरीरेण समीक्षिषु पौरपश्चजनराजिविलोललोचनेषु; देवभूयं देशतः कुर्वाणासु राशीभूतासु सीमन्तिनीमालासु वामकरकमलदलतलपिहितलपनेषु, दक्षिणकरैरूर्द्धपलिन-तैरन्तरिक्षपथायाममिव प्रमातुं प्रवृत्तेषु, दानशौण्डपुरुषमुखाभिमुखपुनःपुनःप्रेष्यमाणे-क्षणेषु, गाथार्यागीतिसुरीतिवृत्तकवित्वषट्पदादिबन्धुरबन्धमुक्तकप्रबन्धविचक्षणेषु वितती-दात्तस्वरेण पापव्यमानेषु मङ्गलपाठकेषु, बहुतरकाम्बविक-तौरिक-दौन्दिभक-झाईरिक-पाणविक-मार्दक्षिक-वैणविक-वैपश्चिक-सौरनारिक-ढौछिक-प्रमुखशिल्पसङ्घाताहन्यमाननिज-निजानवचवाचवृन्दपरिस्फुटदस्फुटसाटोपध्वनिडम्बरप्रमुखरितपौरसुधाकुद्दिमहर्म्येष्वपि-- 'साध्विदं साध्विदं; क्रियत इदं क्रियत इदं; समुचितिमदं समुचितिमदं; पुण्यमिदं पुण्यमिदम्' - इत्येवमनुमति-दातृत्वमाश्रितेषु, प्रतिपदं मेदुरानन्ददायिषु लास्यताण्डवादिन्त्यं नरीन्त्यमानेषु कलाज्ञा-लिषु खेलकेषु; अन्तरेण सङ्घपुरुषमन्दिरं पुरगोपुरं च सम्मर्दविगलितोष्णीषादिवसनिशरः- ॥ करोरःप्रभृतिनानाभरणेषु भूमितलभागमनुपेयिवत्सु, मिलितामितजनतातोचकोलाहला-रवपाचुर्याद् विफलीभूते वचनव्यापारे, केवलं प्रवृत्ते भूविक्षेपकरशिरःकम्पादिप्रकारेण प्रयो-जनसञ्ज्ञाव्यवहारे, अहमहमिकया त्वरमाणभूचरतुरगरथनिकरचरणचालितपुरःसञ्चारि-कौतुकधावमानस्वलितमानिनीजनञ्जिदितहारविकीर्णमुक्ताफल-धूसरबहलरेणूत्करव्याजेन प्रवालकलधूतरजतादिमणिकजालव्याजरचितविभूषायां सहप्रस्थितायां तीर्थयात्रानुरागेण 👨 नगरवसुन्धरायाम्, ऋमेणान्तः पुरमेव विगलितेषु दिनकालकलालवकलापेषु, चिरं कुतूहल-मवलोक्य साद्धतं वृत्तान्तं चिकथयिषाविव द्वीपान्तरं जिगमिषिते गभस्तिमालिनि, पुष्क-राजिरावलोक्यमानपरिमण्डराकालसप्तच्छददलद्यामलबहुलमायूरातपत्रमिषेण विहितवेष-परावर्त्तेषु समायातेषु श्चतमहोत्सवनिद्ध्यासासम्रत्सुकेषु द्वीपान्तरविहारिहरिणलाञ्छनेषु, प्रसमराशोकपञ्चवारणसायंतनरागदम्भेन निभालनाध्यवसितासु धृताङ्गरागासु विचित्रा- 2 म्बरधारिणीषु दिग्वधूषु, क्षणेनास्ताचलचूलान्तरिततरणिपश्चिमारुणिकरणकिश्चिदवकाश-कुवलयमालामलिनाङ्करिततिमिरवर्त्तिव्यासस्तोको छसितसितकरोदयपिशुनपूर्वककुव्भास-विलासिविचित्रयोपदेशेनान्तरितदर्शनैः श्रीजिनशासनप्रभावनाप्रहृष्टेः साधर्मिकानुरागि-भिर्नभश्चरैः, श्रीसङ्घमहोत्सवसमवेतमानवश्रेणिपरस्परसम्बाधादिवातपवर्त्मश्रमसमुद्भूतो-ष्मस्रेदादिसन्तापनिर्वापेप्सया मोमुच्यमानासु गालितकुङ्कममृगमदचन्दनद्रवसर्वतोधा- अ रासु, तदनु ऋमेण पूर्वदिग्वणिनीललाटपद्दरजततिलकायमाने प्रस्थितलोकसंमुखीनाजिग-मिषु, शुभायतिसूचिसुधारसधारावलीधवलितकल्याणकलद्यायमाने श्रीदेवालयप्रथमार्चि-चिषया प्राग्दिग्वनितया सहेलं गृहीतसचन्दनरसशुक्कीयमाने, सुमुद्ति श्रीताराधिपतौ विमलोद्यं समासेदुषि प्रस्फुरितवति च प्रतिद्शं प्रकाशायमाने, मूर्त्तिमति प्रतापानलकणो-त्करे इव जागरूकदीपिकाविताने; किं बहुना-

ठोकास्तोकतया प्रवृत्तवित चासंघर्षभावेत्युरःपेषं वीक्ष्य विसंस्थुठाः प्रियतमाः सौवीः पराश्चेषतः । कुद्धा यत्र निवारिताः सहचरास्ताभिः प्रियाः साम्प्रतं, युक्तायुक्तविचारणा यदि भवेत् स्नेहाय दत्तं जठम् ॥५१॥ भावाः केऽपि बभ्बुरत्र ननु ते जाते यदीयस्तवे, तावन्तो घटिता नु वाद्यविषयो येषामुदारैः खरैः । ते केऽप्युत्सवराशयोऽजनिषत प्रेक्ष्यात्र यान् किञ्चिदामूको जल्पति संश्रुणोति बिधरः पङ्कर्नरीनृत्यते ॥ ५२ ॥ तावछोकघटा निशम्य चिलता यस्मिस्तडागिश्यता मार्गे झोषणदुःखिताः प्रतिदिनं सद्घोज्यलाभोत्सुकाः । श्रुद्धैः श्रीव्ययशिक्किमिविंघिटताः सेर्घ्यं ततो दुर्घटं मत्स्यी रोदिति मिक्षका च हसति ध्यायन्ति वामभ्रुवः ॥५३॥

तत्र क्षणे संमुखमागतायाः कस्या मुखं दर्पणचारुदृष्टम् । दक्खञ्जनौ हास्यद्धीनि सिद्धिं त्रूते ब्रुवाते ब्रुवते मृगाक्ष्याः ॥ ५४ ॥

अपि च-क्रमात्-

रेण्ट्रकरे प्रौर्णुवितार्थजाते नावीक्ष्य तं दीपिककावजेन । चोत्पादितेऽहर्भुखिविभ्रमेऽपि चन्द्रोदये नृत्यित चक्रवाकी ॥ ५५ ॥ आलोकिताशेषकुतृहर्लेशावस्तंगते वीक्षकदेहभाजाम् । प्रदिश्ताल्पोत्सवकस्तदानीमयं शशी विह्नकणान् प्रस्ते ॥ ५६ ॥ लोके विचित्रे मिलितेऽपि यत्रासमञ्जसत्वं न यशः प्रपेदे । किं वा मृगाक्षीशतमेलकेऽपि रामामुखं चुम्बति कार्तिकेयः ॥ ५७ ॥

किं भूयसा-

तं देशं न मृशामि सौवमनिस प्रायो यदीया जनाः, अस्मिन् संमिछिता निह व्यतिकरे सत्कौतुकान्वेषिणः । नूनं तानि न कौतुकानि भवने जातानि यानीह नो, िकं ब्रूमः किम्र कुर्महे किमपरं छेखे छिखामोऽथवा ॥ ५८॥

इसेवं प्रवर्त्तमानबहुविधप्रशास्यसमस्याप्दगोषणाथों हो खिखरूपनिकुरम्बपवर्द्धितसुधी-जनधिषणोन्मेषप्रसरे प्रकर्षं गतवति समस्ताश्चर्पप्रकरे - 'अहो अहो ! भाग्यम् , अहो अहो ! सौभाग्यम् , अहो अहो ! पुण्यप्रकर्षः, अहो अहो ! साहसोत्कर्षः, अहो अहो ! श्रीतीर्थयात्रारसतर्षः, अहो अहो ! सुगुरुवचनसंघर्षः । बत वत ! यशस्विता, बत बत ! मनस्विता, बत बत ! महस्विता, बत बत ! प्रवीणता, बत बत ! उदारता, बत बत ! चारुता. बत बत ! अगर्वता, बत बत ! आर्जवाखर्वता। कटारे कटारे ! राजप्रवादः, कटारे कटारे ! साधुवादः, कटारे कटारे ! 20 प्रागल्स्यम् , कटरि कटरि ! श्रीशासनप्रभावनावालस्यम् , कटरि कटरि ! वचनमाधुर्यम् , कटरि कटरि ! विवेकिता, कटिर कटारे ! विद्याता, कटारे कटारे ! स्थैर्यम् , कटारे कटारे ! धैर्यम् , कटारे कटारे ! गाम्भीर्यम् , कटारे कटारे ! उद्गटता, कटार कटारे ! पूर्वकृतसुकृतप्रकटता' - इत्येवं प्रतिजनं प्रतिवदनं प्रसर्पति श्रीसङ्घपुरुषस्य श्वाघोद्धोषे, सीमानं जग्मुषिरं सर्वरसपोषे श्रीरात्रञ्जय-श्रीउज्जयन्तमहातीर्थद्वयारोहणार्थप्रस्थितश्रीसङ्घ-पतिप्रकटितरूपद्रयनिर्मलयशःपुञ्जानुकारिद्धिदुग्धवार्द्धिडिण्डीरपिण्डपाण्डुरभद्रकरिकलभा-25 नुहारिदुर्द्धरभारधरणधौरेयधवलसबलकलकार्त्तस्वरच्छुरितसुस्वरघर्घावलीवलयितगलकन्द-लकौसुम्भांशुकशृङ्गारितशृङ्गात्रभागमहाभागसुभगदर्शनाईस्पर्शनाईवर्णनाईबृहदेहश्रीगेह-स्थूलवृषणयुगलाकृष्यमाणस्य निजजातिलब्धसर्वगुणप्रमाणस्य सक्रपसारङ्गलोचनादारीर-स्येव दक्षिणावत्तेश्रमरमणीयनाभिचक्रस्पृहणीयस्य महारथस्य मध्यमारोपितस्य सुप्रसाधित-मनोहरनेपध्यसुघटितसुवर्णरत्नालङ्कारभासुरीकृतप्रतीकप्रतानप्रधानसुरकुमारावतारमहे-👊 भ्यव्यवहारिकुमरचतुष्टयस्थूलामलकतुलितप्रमाणसरसमुक्ताफलकणाकलितकनककङ्कण-काणवाचालसुकुमारकरकमलप्रतिदिशचाल्यमानजाह्नवीसमुच्छलद्धोगलज्जलक्छोललीला-वलम्बिनिकुरम्बीकृतसूक्ष्मतन्तुमृणालजालाभधवलकुन्तलविशेषसंग्रम्फितरोमगुच्छविक्षेप-प्रख्यापितसकलमहीवलयवर्त्तिसुविज्ञानविच्छित्तिविचित्रदेवालयकुलैकातपत्रैश्वर्यस्य असं-भाव्यशोभालयस्य श्रीदेवालयस्य निष्क्रमणमहोत्सवो बोभूयाम्बभूव।

[पत्तननगरादारभ्य शत्रुञ्जयगिरिं यावत् मार्गगतप्रयाणस्थानवर्णनम् ।]

§ २८. निष्कम्य च श्रीनरसमुद्रपुरगोपुरात् क्रमक्रमेण पुरतः पुरःसरैस्तन्नियोगनियुक्तैः साव-हितैः पुरुषनिकरैः, ततोऽप्यग्रतो बृहद्भानुदेदीप्यमानदीपिकाप्रकरैः, ततोऽपि रोहिणीरमण-मधुरसान्द्रचन्द्रिकाप्रसरैश्च प्रदर्श्यमानमार्गः, कुमरगिरिग्रामपरिसरे प्रथमप्रयाणमकार्षीत्।

अनन्तरं सङ्घपुरुषप्रहितम् त्तिमयात्मीयहृदयङ्गमसाधिम्मकानुरागतरङ्गोच्छलच्छीकरा- कराकारकाइमीर्जरसच्छटाच्छोटनलगितद्योणिबिन्दुमण्डलीकर्चुरितनयनाह्नादकारिकज्ञलज-मिलनाम्बुधाराविरचितवर्णावलीपवित्रसप्रणयिलिबितकुङ्कमपित्रकापिङ्कसमाद्गत-गौजेर-मरु-मेदपाट-सपादलक्ष-माड-सिन्धु-वागड-श्रीकौद्यलिसहामण्डलनिवासिलोकसमायात-कित्पयविषयजनपरिवृतेन, कणेहत्यभोजितसमस्तनागरजनजाति विततवासोवितरणप्री-णितादोषदद्यीनप्रदेदीप्यमानप्रदास्याद्यादीर्वचनपीयूषप्रवाहरूप्यमानभाग्यसौभाग्यपुण्ययद्यो- मण्डलेन सङ्घपुरुषमञ्चीश्वरवीरासुआवकेण सह वयमपि सपरिवारा माधवमासप्रथमतृती-यादिने तन्नव प्रथमप्रयाणे प्रबभ्वांसः ।

§ २९. ततस्ततः प्रस्थितः श्रीसङ्घः श्रीसलक्षणपुरे मिश्च-सं० गेहाङ्गज-मिश्चिहंगरकारितसिव-स्तरतरश्रीप्रवेशकोच्छ(त्स)वपूर्वं प्रविदय समुचश्ङ्गस्खिलितनिरवधानगगनचरस्वरिताविहारे वहुसमाकारितसर्वजन्तुजातामारिघोषणापोषिताकल्पानलपकीर्त्तिकीर्त्तनीयसं०सा० कोचर- विरचितोद्धारे श्रीविधिविहारे तत्पुण्यपुरुषविश्चादयशोमुक्ताहारशृङ्गारणोदारेन्द्रनीलमय-नायकमणिसोदरं प्रभावभरितब्रह्मस्तम्बोदरं सैन्धवाभिधानं श्रीपार्श्वजिनवरं नमस्त्रत्य, लानविलेपनमहापूजामहाध्वजावारितश्चमार्गणद्रविणपोषणादिप्रकारेः श्रीजिनशासनं सम्मुन्नतिं प्रापच्य, दिनद्वयानन्तरं श्रीशङ्कपुरवरे वरेण्यलावण्यपुञ्जविराजितिकरन्तरजागरूक-प्रौढराहाकेलिसदनसौववदनविडिम्बतपार्वणसुधाकरमण्डलम्, लोचनपथविषयीभावमा- विद्रावितोपद्रवमण्डलम्, अहर्निश्चदासायमानमानवदानवदेवम्, सुरभ्रुरहमिवावन्ध्य-सेवम्, श्रीपार्श्वनाथदेवं सादरं नमस्तित्वा, तद्भवने महाध्वज-महार्चा-गीतन्दत्यावारितशञ्च-सक्लार्थिसन्तोषणादिविधिभिरगण्यपुण्यरोचिष्णुयशोराशीन् समितिकान्तसीमासमुद्रान् समचेचायीत्, अनेनायीच धन्यतां दिनचतुष्टर्यां तत्र।

§ ३०. ततश्च श्रीपार्श्वजिनसौम्यदृष्टिप्रसादविहिताङ्गरक्षः श्रीसङ्घः श्रीपाटल-श्रीपञ्चासर- अप्रामयोः श्रीनेमिजिन-श्रीवर्द्धमानजिनौ साहमहिमकं प्रणम्य, प्रातमण्डलप्रामे सादोपमा- वेद्यानिकां व्यरीरचत्। तत्र च महाविस्तरेण बलाधिकसा० कडुयासुश्रावकस्य पाश्चात्यपद- वीपरोपः, तथा वाग्भटमेरवीयपरीक्षिविकमसैन्धवसा०राजा-पत्तनीयसा०कान्हड-स्तम्भ- तीर्थीयश्रे०गोवलसुश्रावकाणां च महाधरपदसंस्थापकः श्रीवासक्षेपोऽस्माभिश्चेक्रीयाम्ब- भूवे। तदनु सं० वीराकेण पटकूलकायावृतिप्रभृतिशृङ्कारप्रदानेन सम्मानितास्ते विद्रोषश्री- अदेवगुरुभिक्तसाधर्मिकाराधनतर्षकतोषणादिमहिमाभिः श्रीद्यासनयद्याः साधिकं सप्रका- द्वगुरुभिक्तसाधर्मिकाराधनतर्षकतोषणादिमहिमाभिः श्रीद्यासनयद्याः साधिकं सप्रका- द्वगुरुभिक्तसाधर्मिकाराधनतर्षकतोषणादिमहिमाभिः श्रीद्यासनयद्याः साधिकं सप्रका- द्वगुरुभिक्तसाधर्मिक्तसावगीनुयायिलोकसङ्कलसघरलक्ष्मणापरपक्षीयमुख्यश्रावकत्रयस्य सङ्घपितपदसंसूचकं श्रीतिलकं विधाय मन्त्रिसङ्घपुरुषवीरासुश्रावकेण सङ्घपितपदस्थापना-

चार्यविरुदोपार्जना सहचरीचके। तथा सकलजनमनोरञ्जकस्य निर्मरश्रीदेवगुरुश्रीगच्छभक्तिकान्तानितान्तैकान्तवद्गीकृतमनोभावस्य श्रीखरतरसङ्घसुवर्णसुवर्णप्रभावप्रकटीभावपरिज्ञानकषपदृस्य ऐषमस्याधुनिकश्रीसङ्घविद्रोषयद्याःसौभाग्यस्योत्तेजकस्य श्रीदाञ्जञ्जयाचलचूलाचूडायमानश्रीमानतुङ्गविहारभृहारायमाणश्रीयुगादिजिनसंस्थापनसञ्चितसुकृतसम्भारिस्थरीभृतयद्याःद्रारीरसाधुतेजःपालसुश्रावकाङ्गजन्मनः प्रतिप्रभातप्रभृतसन्मानदानपूर्वभोजनादिप्रकारप्रीणितवनीपककलापकलापिमण्डलाभिनन्द्यमानसुवर्णवादाम्बुदस्य सा०
कडुकसुश्रावकमधुरस्य सर्वश्रीसङ्घस्य मध्ये सर्वकार्येषु प्राधान्यमजनिष्ट। एवमभृत् सकलोऽपि रङ्गः प्रकृष्टः, बत श्रीखरतरश्रीसङ्घः सर्वत्रोत्कृष्टः।ततः प्रत्यूषे सामस्त्येन प्रस्थितो
म्यानद्वापदेशस्योपकारं बहुदिनानि निर्मायात्र मिलितोऽनुपदीनोऽस्माकसुचतविहारी

" पं० हर्षचन्द्रगणिः ।

§३१. अथानन्तरं च प्रचलदुचैस्तरिशाखरचारुदेवालयचतुष्टयोपरिवर्त्तिनीभिवैजयन्तिभिः

दाब्दायमानिकिङ्किणीकोलाहलच्छलेन खसखीप्रायतारकिद्वयविमानश्रुङ्गसङ्गतवैजयन्तीनां
वर्त्तमानखरूपाणां वाचिकानीव पुनः पुनः कथयन्तीभिनं भश्चरैः सातिशयशोभः, चलचकचीतकारिमेषेण-'धन्योऽसौ यत्प्रसादेनास्माकमचेतनानामि श्रीतिर्थयात्रा जघटे'-इत्येवं परस्प
क रस्पर्द्वयेव तद्वर्णनचर्चा कुर्वाणैः शकटसश्चयैः संकुलः, विस्मारितसच्छायमन्दिरोदरैर्वहलश
दयापालैर्विपलः अनवस्थितजनाशाभिरिव दरंधावमानाभिर्वाहिनीभिरभिलषणीयः, चिर-

य्यापालैर्विपुलः, अनवस्थितजनाद्याभिरिव दूरंघावमानाभिर्वाहिनीभिरभिलषणीयः, चिर-कालचित्तसश्चितश्रीतीर्थयात्रामनोरथैरिव सवपुर्लतेर्न्देखचतुरतुरङ्गमेः प्रथमं गन्तुं पुरः प्रस-प्पद्भिः प्रोत्साह्यमानः, सिद्दारस्त्राणैर्विम्मितवपुर्भिः क्षत्रियसुभटैर्विघटितपरवलदाङ्कः, प्रति-सुद्दक्तवाद्यमानभेरीढोल्लोल्वणखरसुरनारिकादिवाद्यनिनादोत्पादितपर्यन्तग्रामाकस्मिकात-॥ कितायातपताकिन्यातङ्कः, प्रभूतसर्वाभिसारसश्चरिष्णविकरालकरवालदोल्लतरवारिप्रमुख-

हेतिवितिविस्तरत्तेजःपुञ्जतरिकतन्तुलितकपादातिकव्रजैः पुरोऽनुगम्यमानः, प्रतिग्रामकुतु-कावलोकनागतजनताप्रथमनेत्रविप्रतारणचतुरविकटप्रकटोन्नतावयवसमवयैः श्रीसङ्घसौभा-ग्यासहिष्णुदुर्मनायितागतदुर्जनमनोरथस्वलनमूर्त्तिमदपायैः निजदर्शनस्पर्शनपरिमलघर्ष-रस्तरादिभिःश्रीसङ्घस्य निर्धारितपरकृतचक्षुद्राषादिकोपष्ठवोपायैः प्रतिदिनसमग्रश्रीसङ्घसा-मग्रीभारवहनाध्यवसायैः क्रमेलकनिकायैविस्मयं विद्धानः,प्रतापाकृष्टैरिव सौभाग्यविद्यति-रिव प्रतिप्रयाणं नगरग्रामग्रामणीभिक्षपनीयमानप्रधानतुरगादिकौदालिकेन स्वोत्तमनायकेन प्रकर्षप्राप्तप्रतिष्ठां वहमानः, कविवाणीभिरिव मधुररसवर्षिणीभिः सुरभिसेरिभीभिरभिसा-यमाणः, प्रष्टोहां सम्हैर्विस्तार्यमाणायामः, प्रतिसंनिवेशं प्रतिवासरं श्रीदेवालये सविस्तरत-राष्टाहिकापूजाभिषेकगीतनाट्याहर्निशहलीसकादिमहामहिमाविलासैर्विशेषाभिरम्यभावं

³⁰ वेन्नीयमाणः, सत्कीर्त्तिमण्डलैरिव गुणविधीयमानविस्तारेः विद्यालवंदााधारेः बहुपकारेः द्यारदाभ्रशुभ्रदेहद्युतिवारेः केवलं परिमितमेदिनीप्राप्ताच्छादनप्रचारेः प्रधानपटकुटीपटमण्ड-पपटिभित्तिप्रतिसीराप्रमुखमार्गोपयोगिहम्यनिकरेद्विधापि सच्छायः; विद्योषतोऽभिमुखाग-तेन सौराष्ट्रमण्डलतः अन्तरा भडियाउद्रस्थानमिलितेन सुराष्ट्रामण्डलाधीदामनःप्रसादपु-ण्डरीकसरोवरेण परोपकारादिवहुप्रकारगुणव्रजावर्जितनिखिलप्रजेन खकीयखापतेयव्यय-करणसमुद्धारितश्रीअजागृहपुरश्रीपार्श्वजिनप्रासादसत्कमण्डपदेवकुलिकादिबहुविधस्थानेन

सरलताधिष्ठितगात्रेण उदारतापूरितमनःपात्रेण सन्तापोच्छेदनिमित्तसंसेव्यमानिरन्तरस-रससामोदिशिशिरश्रीदेवगुरुभिक्तचारुचन्दनेन मन्नीश्वरम्ं जालदेवनन्दनेन सं० वीराग्रजेन तत्कालशुभंगुतयाऽक्षततृतीयादिने मुख्यसङ्घपतिप्राग्भाराविभीवकास्मत्कृतश्रीवासक्षेपप्ररोप्ताधिकप्राभवेण सङ्घपुरुषमित्रपूर्णसुश्रावकेण सम्पूर्णां सनायकतां दधमानः श्रीसङ्घः सुखंसुखेन प्रयत्नेन पि वहन् श्रेणीभृतप्रवर्रथसमाजव्याजविरचितजङ्गमसेतुबन्धवलेन समुत्तीर्य दुर्गमदुस्तरमहारणाणवम्, श्वस्तनेऽहिन घोघावेलाकुलस्थाने महत्तरप्रवेशकमहो-च्छ(त्स)वपुरस्तरं श्रीनवखण्डपार्श्वजिनाधिराजं प्राणंनम्यत ।

[श्रीशत्रुञ्जयगिरिपरिसरकृतसङ्घशिविरनिवेशवर्णनम् ।]

§३२. एवंविधेषु हर्षकछोछेषु जायमानेषु, विशेषतस्तत्र गोक्षीरपानान्तःशर्कराशिलाकाग-मोपमः, रसारूढव्याख्यानान्तःप्रस्तुतार्थपोषिमधुरसुभाषितोछापसमानः, आह्नादभन्द- ॥ जनकः, श्रीगच्छकार्यप्रारभारनिर्वाहणविहितास्मत्साहायकानां समग्रविद्यानदीनदीवछभ-प्रायाणां श्रीविनयप्रभमहोपाध्यायानां सङ्गमो घनतरिदनेष्वभवत्।

§ ३३. तदनु च प्रस्थाय ततश्चारुदारुकरिदन्तरचनाविद्योषदांसनीयसुखासनचामीकरच्छुरित-दण्डचामरावलीविद्यालमायूरातपत्रादिनानाचिह्नैः सम्भावितमहाराजसैन्यविभ्रमः श्रीसङ्घ उपश्रीविमलाचलपरिसरं शिविरमकरोत्। जातश्च प्रभातसमये चारिमास्पदं तत्कालमही- 15 वलयान्तराविभूत आनन्दकन्द इव, संसारसागरपरिभ्रमणखिन्नप्राणिगणविश्रामान्तरीपाव-तार इव, चातुर्गतिकदुः खपारावारपरपारप्रापणसेतुबन्ध इव, दुर्गमभीष्मभवारण्यविहारि-रागद्वेषकषायहृषीकमहादस्युपेटकवित्रासितानां जन्तुजातानां शरण्यदुर्ग इव, शिखराव-सानसमासीनपीनसुधापङ्कर्युक्किततुङ्गविहारवारनिभेन निःसीमात्मीयमहिमाधरीकृताखि-लवसुन्धराधरजयार्जिते धवलयद्याः पुञ्जमिव नित्यं मूर्त्तिमन्तं निदेधीयमानः, दूराद्वेक्ष्य- अ माणश्वेतप्रान्तवर्त्तिसार्वमन्दिरनिकुरुम्बेण समुदयमानतुषारमयूलमण्डलेनोद्यभूधर इव दृश्यमानः, उज्ज्वलकेवलिमहालयच्छलेन भोगीन्द्र इव विकासिकुसुमशेखरं शिरसि संय-मितं वहमानः, किं वा योगीन्द्र इव बहुसमयाभ्यस्तं प्रकटीभूतं मूर्त्तिधारिणं द्युक्कध्यान-पिण्डमिव ग्रसमानः, किं वा सङ्ख्यातीतस्वकीयवित्तव्ययीकरणेन विक्रीषूणां महीयोव्यव-हारिपुरुषाणां मुक्तिक्रयाणकं तद्वर्णिकामिव प्रांश्वकृतशृङ्ककरेण प्रदर्शयन्, किं वा श्रीसङ्घ- " समागमसमुत्थं हर्षप्रकर्षं बहिः किरन्, किं वा स्वं प्रति लोकत्रयीलोकविहितेन सादरपूजा-सन्मानेनात्मानं बहुमन्यमान इवापरपर्वतानामवहीलनाय स्फुटाइहासमिवोद्वमन्, ईषदु-न्मिषददभ्रदभोङ्करप्रकरदम्भेन स्वसमीपवर्त्तिनं श्रीसुविधिसङ्घमवलोक्य प्रीणितान्तर इव रोमाञ्चसञ्चर्यं विष्वकदु(?)द्वहन्; किं बहुना-देवदानवमानवमनोऽसम्भाव्यप्रभाववि-भवः; यतः-

> अस्य प्रभावजलघेरपरं पराप्यते, पारं कथं कथमहो ! तु नृदेवमात्रकैः । ख्यातिं गतस्त्रिभुवनेऽत्र दषन्मयोऽपि यः, सर्वाङ्गिलोचनसुखाय सुधारसायते ॥ ५८ ॥ मन्येऽहमस्य महिमा परमाणुदृश्वनामप्यास्पदं निह करोति धियं ह्यचिन्त्यभूः । सन्तारणाय जगतामचलादमकोऽपि यः, पोतायते निपततां भवभीष्मसागरे ॥ ५९ ॥

सरलताधिष्ठितगात्रेण उदारतापूरितमनःपात्रेण सन्तापोच्छेदनिमित्तसंसेव्यमाननिरन्तरस-रससामोदिशिशिरश्रीदेवगुरुभक्तिचारचन्दनेन मन्नीश्वरमृंजालदेवनन्दनेन सं० वीराग्रजेन तत्कालशुभंयुत्याऽक्षततृतीयादिने मुख्यसङ्घपतिप्राग्भाराविभीवकास्मत्कृतश्रीवासक्षेपप्ररोप्ताधिकप्राभवेण सङ्घपुरुषमन्निपूर्णसुश्रावकेण सम्पूर्णां सनायकतां दधमानः श्रीसङ्घः सुखंसुखेन प्रयत्नेन पि वहन् श्रेणीभृतप्रवर्रथसमाजव्याजविरचितजङ्गमसेतुबन्धवलेन क् समुत्तीर्य दुर्गमदुस्तरमहारणाणवम्, श्वस्तनेऽहिन घोघावेलाक्लस्थाने महत्तरप्रवेशकमहो-च्छ(त्स)वपुरस्तरं श्रीनवखण्डपार्श्वजिनाधिराजं प्राणंनम्यत ।

[श्रीशत्रुञ्जयगिरिपरिसरकृतसङ्घशिबिरनिवेशवर्णनम् ।]

§३२. एवंविधेषु हर्षकछोछेषु जायमानेषु, विशेषतस्तत्र गोक्षीरपानान्तःशकराशिलाकाग-मोपमः, रसारूढव्याख्यानान्तःप्रस्तुतार्थपोषिमधुरसुभाषितोछापसमानः, आह्वादभन्द- ॥ जनकः, श्रीगच्छकार्यप्राग्भारनिर्वाहणविहितास्मत्साहायकानां समग्रविद्यानदीनदीवछभ-प्रायाणां श्रीविनयप्रभमहोपाध्यायानां सङ्गमो घनतरिद्नेष्वभवत्।

§ ३३. तद्नु च प्रस्थाय ततश्चारुदारुकरिदन्तरचनाविद्रोषदांसनीयसुखासनचामीकरच्छुरित-दण्डचामरावलीविशालमायूरातपत्रादिनानाचिह्नैः सम्भावितमहाराजसैन्यविभ्रमः श्रीसङ्घ उपश्रीविमलाचलपरिसरं शिविरमकरोत्। जातश्च प्रभातसमये चारिमास्पदं तत्कालमही- 15 वलयान्तराविर्भूत आनन्दकन्द इव, संसारसागरपरिभ्रमणखिन्नप्राणिगणविश्रामान्तरीपाव-तार इव, चातुर्गतिकदुःखपारावारपरपारप्रापणसेतुबन्ध इव, दुर्गमभीष्मभवारण्यविहारि-रागद्वेषकषायहृषीकमहादस्युपेटकवित्रासितानां जन्तुजातानां शरण्यदुर्गे इव, शिखराव-सानसमासीनपीनसुधापङ्कर्शुक्किततुङ्गविहारवारनिभेन निःसीमात्मीयमहिमाधरीकृताखि-लवसुन्धराधरजयार्जिते धवलयदाःपुञ्जमिव नित्यं मूर्त्तिमन्तं निदेधीयमानः, दूराद्वेक्ष्य- अ माणश्वेतप्रान्तवर्त्तिसार्वमन्दिरनिकुरुम्बेण समुदयमानतुषारमयूषमण्डलेनोद्यभूधर इव हर्यमानः, उज्ज्वलकेवलिमहालयच्छलेन भोगीन्द्र इव विकासिकुसुमरोखरं शिरसि संय-मितं वहमानः, किं वा योगीन्द्र इव बहुसमयाभ्यस्तं प्रकटीभूतं मूर्त्तिधारिणं शुक्रध्यान-पिण्डमिव ग्रसमानः, किं वा सङ्ख्यातीतस्वकीयवित्तव्ययीकरणेन विक्रीपूणां महीयोव्यव-हारिपुरुषाणां मुक्तिक्रयाणकं तद्वर्णिकामिव प्रांश्वकृतशृङ्गकरेण प्रदर्शयन्, किं वा श्रीसङ्घ- 🛎 समागमसमुत्थं हर्षप्रकर्षं बहिः किरन्, किं वा स्वं प्रति लोकत्रयीलोकविहितेन सादरपूजा-सन्मानेनात्मानं बहुमन्यमानं इवापरपर्वतानामवहीलनाय स्फुटाइहासमिवोद्वमन्, ईषदु-निमषददभ्रदभिङ्करप्रकरदम्भेन स्वसमीपवर्त्तिनं श्रीसुविधिसङ्घमवलोक्य प्रीणितान्तर इव रोमाञ्चसञ्चर्यं विष्वकदु(?)द्वहन्; किं बहुना - देवदानवमानवमनोऽसम्भाव्यप्रभाववि-भवः; यतः-

> अस्य प्रभावजलघेरपरं पराप्यते, पारं कथं कथमहो ! तु नृदेवमात्रकैः । ख्यातिं गतिस्त्रभुवनेऽत्र दृषन्मयोऽपि यः, सर्वाङ्गिलोचनसुखाय सुधारसायते ॥ ५८ ॥ मन्येऽहमस्य महिमा परमाणुदृश्वनामप्यास्पदं निह करोति धियं ह्यचिन्त्यमूः । सन्तारणाय जगतामचलाश्मकोऽपि यः, पोतायते निपततां भवभीष्मसागरे ॥ ५९ ॥

सर्वत्र सन्ति बहुधा जिनराजमूर्त्तयो, लोकाः परं यदिह सर्वदिगन्तवासिनः । हर्षात् समेत्य रचयन्ति तथा प्रभावनां, राङ्के तदस्य सकलं महिमाविजृम्भितम् ॥ ६०॥

एवंविधः समग्राग्यजाग्रदद्धतातिशयवसितः श्रीशाञ्जञ्जयोवीधरः सकललोकलोचनामभोजगोचरः स्पारीवभूव चास्य मनिस तत्तादृशाह्नादोत्करः। विशेषेण स्निग्धलपनेष्सितासरसनालिकेरऋमुकादिभिः पूजाविधानेन प्रथमोत्सादृविधीयमानामितवित्तदानेन च
परमहृदयङ्गमभावोल्लासनेन च अकृतसुकृतराशीनां दुर्लभं श्रीसिद्धाचलदर्शनं पतिनं
चकार श्रीसङ्घः।

§३४. तदनु च क्रमेण श्रीपादलिसे पुरे चिकरणविद्युद्धिकारिणं विभुवनसाम्राज्यवितारिणं श्रीमूळविहारस्थश्रीपार्श्वजिन-ळळतासरःकण्ठस्थायिपासादप्रसाधिश्रीवर्द्धमानप्रभुपर्वतपद्या॥ मुखविभूषिश्रीनेमीश्वराईन्नयसङ्गमं वन्दननमस्करणस्नपनपूजनमहाध्वजारोपनिरन्तरजनभोजनादिविधानैः फळदायिनं यद्योदायिनं निरमासीत्।

[सङ्घक्रतरात्रुञ्जयपर्वताधिरोहणवर्णनम् ।]

§ ३५. ततश्च श्रीसङ्घः प्रमध्य प्रथीयःकलिकालवलं मृदित्वा दुर्दमवाहीकान्तरासहनानां च बलम्, प्रवलप्रमदाकुलितहृदयः प्रगुणीकृतमहोद्यमहयः सज्जितप्रायोगिसदुपकरणनिचयः अणीकृतवालवृद्धतरुणजनचयः करगृहीतसघरभारक्षमसरलसुकुमालयष्टिकावलीविरली-भूतविषममार्गस्वलनभयः प्रतिपद्पवर्द्धमानजिनदर्शनस्पृहालयः क्षणक्षणनिरावरणीभव-जिनदर्शनान्तरायक्षयविधायिपुण्यसमुद्यः प्रेङ्खत्पदन्यासैरचिरेणैव प्रभुगुणैराकृष्यमाण इव श्रीभूघरमूर्द्धानमध्यारुक्षत्।

§ ३६. तदनु समतिकान्तपुरःस्थशृङ्गोऽकस्मादुन्नमितग्रीवसमुदाकान्तबहुलशैवलपटलः सार-20 समत्स्य इव शारदपूर्णमासीनिशीथशोभिनं तारतारकनिकरपरिवारितं सुधामयुखमण्डलम्, दरीकृतावरणपरिच्छदनवोत्पन्नगीर्वाण इव नानाप्रकारसारविहारशालागवाक्षादिचक्षुष्यस्था-नादिहृदयङ्गमं दिव्यविमानम्, विघटितघातिकमेचतुष्टयमुनीन्द्र इव सानन्तालोकं चतुर्दश-रज्ञवात्मकलोकम्, अनेकदेवगृहिकामठमन्दिरगवाक्षचतुष्किकादिव्यदेवकुलावलीचारुपाकार-तोरणादिसुन्दरम्, दिशताद्वैतवादं श्रीमूलपासादं समीक्ष्यः किमेतत् किमेतदिति हर्षाश्रय-🚁 कुतृहलकलितमनाः प्रथमं प्रथमकारणं सकलतीर्थाणां सकलजगज्जननीं भगवतीं मरुदेवीं धुरी-णकेवलज्ञानसिद्धिस्थाननिमित्तास्थानावस्थितां समुपास्य;ततश्चाप्रतोऽभ्रंलिहविहारोदरविरा-जिनम्, समस्तविद्यामञ्जीषधरसरसायनसाधनविधिसाधीयः प्रतापिसौम्यलोचनविलासम्, महाप्रभावितया प्रतिप्रभातं प्रभाभत्रीपि प्रथमं करजालाश्चेषमिषेण प्रत्यग्रपसूनमालाभिरि-वाभ्यच्यमानम्, प्रतिशुक्कपक्षं राकाबलक्षत्विषापि सौवचन्द्रिकाचयादिमपरिचयव्याजेन सु-अधारसधाराभिरिवाभिषिच्यमानम्, कलौ कल्याणाकरम्, अद्धुताकृतिधरं श्रीद्यान्तिजिनवरं सादरं समाराध्य च; क्रमेण नानाविधमनोहरप्रासादसीन्दर्यामृतरसं नेत्रपुटकैराखादयन् कुकम्मीभः सह नृत्यमानचञ्चचरणैः पद्यापथककरोत्करं परिचूर्णयन् क्षणात्परमपदपुरप्रतो-लीमिव प्राकारद्वारमविक्षत् । ततोऽपि वामदक्षिणपृष्ठपुरोभागविभ्राजिष्णुश्रीखरतरविहार-श्रीनन्दीश्वरेन्द्रमण्डपोज्जयन्तावतारादिश्रीखर्गारोहण-त्रिलक्षतोरणादिस्थानरामणीयक-

निरीक्षणेन निजनयनानि वचनागोचराद्धतरसामृतदीर्घिकासु चेकीड्यमानः पुलकाङ्कर-पक्ष्मलवपुर्महानन्दमन्दिरारोहणारोहणपद्धतिष्विव सोपानपङ्किषु स्पर्द्धया चटन् विहार-मण्डपाङ्गणभूमिषु जगाम।

[शत्रुञ्जयतीर्थाधिष्ठितश्रीयुगादिजिनदर्शनजाताह्लादादिवर्णनम् ।]

§३७. दृष्टश्च सकलेन्द्रियाप्यायकः सकलित्रलोकीमूलनायकः सकलश्रेयःश्रेणिप्रायकः सक- क्रिक्समालाप्रदायकः सकलापायनिकायत्रायकः सकलकलाधायकः वर्णनीयस्पः अवर्णनीय-स्वरूपः सुखेन प्रणेमुषां प्राणिनां रागद्वेषद्विषन्तौ निग्रहीतुम्, इहलोकपरलोककामिताथौं समर्थियतुम्, लोकद्वयभये निराकर्त्तुम्, बहिरन्तः पवित्रयितुम्, स्वर्णापवर्णमागौं प्रदर्शियतुम्, द्रव्यभावपूजे अङ्गीकर्त्तुम्, गृहीतस्विरोद्धरिद्धरूपो जगदादिमभूपो मास्देवः श्रीयुगादि देवः। ततश्च-

वरप्रणामैः पञ्चाङ्गेरष्टाङ्गेरपि कैश्वन । दण्डप्रणतिभिः कैश्वित् स्पृशद्धिर्मेदिनीतलम् ॥ ६१ ॥ जैनदर्शनपाथोधिहर्षोह्योठेविंठोठितैः । सर्वतो छठनैः कैश्चिद् बालकैरिव भूतले ॥ ६२ ॥ कोशीभृताम्बजाकारैः करैः शिरसि रोपितैः । नमो नमो जिनायेति जल्पद्धिभीसुरैः खरैः ॥ ६३ ॥ नामं नामं निजं शीर्षं भूयो भूयः प्रहर्षुछैः । कैश्चिदेवं प्रणम्योचैर्भावभङ्गीतरङ्गितैः ॥ ६४ ॥ सौरमाभोगसंयोगभरिताशेषदिब्बुखैः । चारवलीद्धमोद्भतैः कौसुमैर्मालिकाचयैः ॥ ६५ ॥ प्रसम्मागवलीनां दलैः पूर्गीफलैः कलैः । सारगन्धरसाकारैर्नालिकेरैर्मनोहरैः ॥ ६६ ॥ संज्ञातपुरुकाङ्करैर्भिक्तिपूरैर्भृतान्तरैः । बीजपूरैर्गुणादूरैः परैश्च विपुष्ठैः फर्छैः ॥ ६७ ॥ नवाङ्गयुक्तैरप्येकैरद्वेतोदारतान्वितः । नवाङ्गमुक्तैः सुव्यक्तैरन्यैः सौवर्णटङ्ककैः ॥ ६८ ॥ प्रसनैः काञ्चनैः काम्यैर्लोकलोचनषट्पदैः । मुक्तातारैर्महाहारैर्वृत्ताकारैर्विशेषकैः ॥ ६९ ॥ अहो ! नयनसौम्यत्वमहो ! आस्यप्रसन्नता । अहो ! भाठविशाठत्वमहो ! नीरागता तनोः ॥ ७० ॥ अहो प्रभावप्राकट्यं विश्वैश्वर्यमहो ! अहो ! । अहो ! जगित पूज्यत्वमहो ! जगित गौरवम् ॥ ७१ ॥ अहो ! दयाछता काऽपि काऽप्यनिद्राछता रुचि । शरण्यजनरक्षार्थं काऽप्यहो ! स्पृहयाछता ॥ ७२ ॥ इत्थं यथास्थितस्थूलगुणाविर्मावनापरैः । अर्थच्छन्दोऽक्षरन्यासविद्वज्ञनमनोहरैः ॥ ७३ ॥ शुश्रुषुजनताश्रोत्रपीयूषरसवर्षिभिः । मेघगम्भीरनादेन कविभिश्र स्तवैर्नवैः ॥ ७४ ॥ संसारवासनापुरहृत्पूरापहृतात्मनाम् । सशकरपयःप्रायदग्विलासमुखप्रमः ॥ ७५ ॥ ऐहिकामुष्मिकानेककामितार्थसुरद्रुमः । श्रीसङ्घेनैवमाह्वादाद् भेटितो सुवनाधिपः ॥ ७६ ॥

[सङ्घपतिमन्त्रिपूर्णमन्त्रिवीराक्कततीर्थमहिमा - मालारोपणमहोत्सवादिवर्णनम् ।]

§३८. अनन्तरं च सङ्घपुरुषमञ्जिपूर्ण-वीराभ्यां सकलश्रीसङ्घसहिताभ्यां निरन्तरं सुगन्धि-जलक्षपनचारकाच्यनसारमृगमदमिश्रितचन्दनद्रविलेपनबहुलपरिमलाकृष्टासंनिकृष्टदिग-न्तरसञ्जारिचञ्चरीकगणगीयमानगुणगणविकच्यम्पककेतकविचकिलवकुलमालतीकुन्दमच-कुन्दकल्हारहीवेरकदातपित्रकासहस्रपत्रिकाविकस्वरेन्दीवरप्रमुखपुष्पप्रकरकृतमहापूजन-निजकीर्त्तिनर्त्तकीदिवारोहणार्थप्रलम्बितगुणायमानमहामूल्यमहाध्वजप्रदानप्रासादद्वार-शृङ्कारतोरणायमानजगतीजनवितानमनोनयनविनोदनविच्छित्तिविज्ञानमनोज्ञहृद्वयहारि- पापोपतापिनराकारिषुण्यवद्भुणश्रेणिप्रशंसाविस्तारिभरितश्रीचतुर्विशतिजिनमूर्त्तिधारिप्रधा-नपदृस्त्रमयसुरचितप्रधानपरिधापिनकावितरणश्रीजिनमज्जनावसरपरोपकरणरूपसुरूपर-सितकलशभृङ्गारवारविश्राणनिनःशेषसुषमास्पदालेख्यश्रीविशेषितरङ्गमण्डपसौभाग्योदय-पद्दांशुकमयरुचिरचन्द्रोदयप्रदेशनादिघनतरप्रकारैर्विशेषतः श्रीमहातीर्थमहिमा स्फारीचके ।

इ. १६. तदनु विद्धिरे मनोह्त्यभोजितामितमानवज्ञातिप्रकारा यथेच्छदीयमानाहारा अवारित्रञ्जुवाराः । प्रदिदे चतुर्दिग्वल्यमेराविल्लासिधवल्यशः प्रसरप्राप्तिप्रथमनिदानानि, त्रिलोकीतलिनलीनलोकमनोवशीकरणसातिशयरक्षाविधानानि, समूर्द्धकम्पं चमत्कारितस्थूललक्षलक्षहृद्यानि, कम्पितमितम्पचानि, द्विविधरजतश्रृङ्गारसुकुमारचारुचीवरसंभारप्रभृतिप्रभृतदानानि मार्गणगणेभ्यः। प्रवृत्ते श्रीमृलप्रासादाप्राकारप्रतोलीं समन्तादेहिरेयाहिराप्रवृत्तेर्दिच्यश्रृङ्गारधारिभिः समृद्धलोकेश्चिदिवायिताधिकभूधराधित्यिकः श्रीइन्द्रमहोत्सवः।
तथा पुनरपि श्रीमृलविहारे श्रीमृलनायकामृतमयप्रसन्नलोचनविलासविस्तारे सकलखपक्षपरपक्षहृदयाक्षेपकारी द्विजिह्नजिह्नास्तम्भकारी समस्ताधिष्ठायकमनःप्रीतिविस्तारी शब्दायमानमहावाचिताननादोत्पादितप्रतिनाददम्भेन जयवादप्रदानमुखरीभृतप्रासादमण्डपस्तममशिखरविवरदेवगृहिकादिस्थाननिकरः, विवर्णयिषुल्ञ्घवर्णरसनाश्रमविधायी श्रीप्रतिष्ठामहोत्सवो ज्येष्ठवितृतीयायां कारयांचभूवे ताभ्यां सङ्घपतिपुरुषाभ्याम् । प्रतेष्ठीयाञ्चित्ररे
तत्रास्माभिरष्टषष्टिबिम्बानि, प्रभाते च प्रशंसापदं महासविस्तरः श्रीमालारोपणमहोत्सवश्च
च्यधीयत । तथा –

भूयोभिः किमु भूरियोजनिमताः पञ्चाप्यमी मेरवो, यत्र स्तम्भतुलां घरन्ति स कथं भो मानतुङ्को बुधाः । आ ज्ञातं समतीर्थधारकतया सौभाग्यलक्ष्म्या तया, तुङ्कोऽसौ भुवि पूज्या तनुभृतां तेनास्तु सत्याभिधः ॥ ७७॥ प्रासादाः प्रतिपर्वतं प्रतिपुरं सन्ति प्रभूताः परं, सौभाग्यं भुवि मानतुङ्कभुवनस्यैवाद्धुतं मन्महे । यस्मातस्थानकरामणीयकदिदक्षार्थं विसृष्टं मनो-नेत्राभ्यां सिहतं मुदा प्रथमतो दाधाव्यते तं प्रति ॥ ७८ ॥

§४०, एवंविधे निखिलतीर्थावतारे सर्वत्र प्रभविष्णुप्रभावभाखरश्रीमत्खरतरगच्छमहामहि-मसमुल्लासिपरमपूर्वपुरुषाधारे युगप्रधानश्रीजिनकुशालस्रिसुगुरुसुगुणयशोराजकुमारकीडा-राजधानीप्रकारे श्रीमानतुङ्गाभिधानश्रीखरतरविहारे श्रीमूलप्रासादावतंसविशेषाः पूजादि-महिमविधयो विनिर्मिमरे सङ्घपुरुषाभ्याम् । प्रसादिताः सपर्याप्रकारेः समाराधकभविका-बन्ध्यप्रसादाः श्रीमज्जिनरलस्रिपादाः । अनन्तरं सर्वश्रीविमलाचलालङ्कारजिनविहारेषु महाध्वजारोपादिपुजा चके । तथाऽस्माभिरपि पुलकाङ्करकोरिकताङ्गवारेः सपरिवारेः प्रति-प्रसादं प्रतिविम्बं प्रतिदिनं पश्चशकस्तवदेववन्दननमस्कारस्तुतिस्तवनप्रणिधानविधानस्तत्ता-हशविश्वदपुण्योदयनिबन्धनश्रीसङ्घसहितसङ्घपतिविहितमंहामहिमानुमोदनेश्च पवित्रपानी-अ यस्नानैरिव निजात्मा विमलयांबभूवे ।

इत्थं दिनाष्टकं यावत् प्रमदोत्सुकैः सहर्षकोलाहलैः सुश्रृङ्गारोल्वणैर्यात्रागतलोकगणैः श्रीविमलाचलः श्रीतीर्थङ्कररूपनावसरमिलितैः सुरासुरसमूहैः सुराचल इव शुशुभे।

[शत्रुञ्जयतीर्थयात्रानन्तरं गिरिनारतीर्थं प्रति प्रतिष्ठासोः संघस्य प्रयाणवर्णनम् ।]

§४१. तदनन्तरं श्रीसङ्घः समुत्तीर्थं श्रीदाष्टुञ्जयात् तत्प्रेमविरहकातरः श्रीउज्जयन्ताचलं प्रति प्रतिष्ठासुः पितृगृहात् सुदुस्यजात् श्वद्युरगृहं प्रति प्रस्थितस्य वध्जनस्य भावं मानसे दधानः प्रचचाल । श्रीविनयप्रभमहोपाध्यायाश्च प्रत्यासन्नकाले श्रीतीर्थनमस्करणात् तदा दारीरस्यापि ताद्यक्सवलताया अभावाच पुनरपि प्रति श्रीस्तम्भतीर्थं प्राचाल्यन्त ।

§४२. प्रस्थितश्च श्रीसङ्घः प्रतिप्रयाणं नानास्थानमिल्लोकत्राजैरन्तरा पुरग्रामस्वाम्युपनीय-मानतुरगादिवाहनसमाजैश्र प्रतिदिनं वलक्षपक्ष इव नवनवकल्लोलैरिव समुद्र इव वर्द्धमानः, प्रतिपदं श्रीखरतरगच्छमहिमानं प्रकर्षपदवीं प्रापयन्, वेगेन सरलसरससारसहकारादि-कारस्करप्रमद्वनविनीलितपरिसरे श्रीअजागृहपुरे प्रभूय प्रोत्तुङ्गतोरणमण्डपवातायनादि-पदरमणीये जनमोहनको भासुन्दरे श्रीशिखरबद्धजिनमन्दिरे जीर्णमूर्ति तरुणीयमानमहि-। मस्फूर्ति सेवकजनसाहाय्यकरं श्रीपार्श्वजिनवरं दिनत्रयं सादरं समुपास्यः तदनु संमुखायात-ऊर्णापुराधिपानुमतः सविस्तरप्रवेशकोत्सवपूर्वं तन्नगरमतिकम्यः तदनु कोटीनारपुरे श्री-गिरिनारमहातीर्थाधिष्ठायिन्यास्तत्पथाध्वनीनश्रीसङ्घरक्षाविधायिन्याः श्रीनेमिनायभक्तभ-व्याम्बिकायाः श्रीअम्बिकाया आराधनं विधायः श्रीगौरवद्वारेण तत्साहायकं च समधि-गत्यः ततोऽपि च निरन्तरं सागरोत्तरोत्तरतरङ्गवृन्दविनोचमानप्राकारे श्रीदेवपत्तनपुरे पुरसारे जाज्वल्यमानमणिगणमण्डितमस्तकानामपि परमैश्वर्यराजिनामपि गर्वपर्वतप्रान्तवि-आन्तमनसकेशरिणामपि तृणायितेतरनराणामपि सङ्घस्याभूतपूर्वं श्रीसोमनाथविहारद्वारा-यतो गणनमार्गातिकान्तक्षत्रियभूदेवजटाधरधोरणीवण्यमानयदाःप्रभावम्, तया रीत्या, तया स्फीत्या, तया विच्छित्त्या, तया विभूत्या, तया स्फूत्या, तया कीत्त्या, मध्येपुरम् अन्तरा राजपथं श्रीप्रवेशकमहामहं समनुबोमूरय, श्रीप्रासादेषु भीष्मभवव्यालमहादुःख-गरलमू ईनाकुलभविकुलसमाश्वासनाय श्रीचन्द्रकान्तप्रक्षालजलसदशदृष्टिविलासान् श्रीच-न्द्रमस्वामिप्रमुखजिनवरान् प्रणम्य सहर्षम्; तदनु श्रीमाङ्गल्यपुरे संमुखागततद्धिपानु-ज्ञातप्रवेशकमहः पूर्वं विप्रतिपित्सुमिथ्यादृष्टिजनश्रीजिनशासनाचिन्त्यशक्तिव्यक्तनाय प्रक-टितमूर्त्तिमत्प्रभावपछ्ठवं श्रीनवपछ्ठवपार्श्वनाथं नमस्कृत्यः; वयं च श्रीविधिसमुदायं श्रीसमु-दायसहितसं मित्रपूर्णेन कारितायां चारुदारुसुधारसादिप्रसाधितायां श्रीविधिमार्गपौषध-द्यालायां दिनत्रयावस्थानेन समनुगृह्य चः ततः प्रस्थाय पत्यूषे-

आ ! किं सारमसाररत्नघटितः किं वा सदाब्दावृतः, किं वा ऋन्दितसाछिभोजतनया नेत्राञ्जनैः पङ्कितः । किं दाह्यागरुभोगजन्मभिरहो ! क्यामायितोऽग्निध्वजै,-रित्थं संशयमावहन्तमचळं रैवन्तमालोकत ॥ ७९ ॥

[गिरिनारपर्वताधिरोहण - तद्धिष्ठितश्रीनेमिजिनपूजा-महोत्सवादिवर्णना ।]

§४३. तदनु श्रीजीर्णदुर्गस्थानके सुधारसमिश्रितघनसार-चूर्णनिर्मितं नयनानन्ददायिनं श्रीपार्श्वप्रसुं सिवस्तरमभ्यच्ये, प्रायो देवानामिष दुर्लभसङ्गमस्य सुकृतप्राप्यदर्शनश्रीदि-च्यतीर्थविभूषितस्य विनीलवनराजिविराजितभूवलयस्य परोलक्षाभिश्रक्षुभिरिव विकखर-कारस्करप्रसुनप्रकरेः श्रीसङ्कमार्गं सरलमूर्त्तेः पश्यतः, वृक्षाग्रज्ञाखासक्तसरससुरभिपुष्प-

मकरन्दिपपासामिलितरोलम्बकोलाहल्च्छलेन गम्भीरखरेण श्रीसङ्घं समाकारयतः, मन्दा-निलान्दोलितलताप्रतानचलत्पल्लच्याजेन याचिकजनानामागमनसञ्ज्ञां प्रददतः, जाज्व-ल्यमानमणिधातुजातोङ्गच्छन्मयूखजालमिषेण समागततीर्थपथपथिकसन्माननायाभ्युत्था-निम्न विरचयतः श्रीरवताचलस्य शृङ्गं रङ्गेण समाहरोह । अद्राक्षीच तत्र तत्रभवतामा-दिमं श्रीयादवकुलजलनिधिसुधाकरं करकमललावण्यजितविद्वमं द्वमिन च्छायाभूषित-भ्वलयं सदा पूर्वाशाभिसुखमपि पश्चिमाशाभिसुखम्, किं बहुना-दृष्टमात्रमपि सकल-कल्याणोदयप्रदायिनम् । यतः-

> अहर्पितिध्वान्तवटाभिरस्तं, नीतोऽप्यसौ यज्झटिति प्रभाते । महोदयं संलभते तदन्ते, मन्ये प्रभोरास्यदगत्र हेतुः ॥ ८०॥

तथा-

दोषाकरोऽसौ क्षतकोऽपि लब्ध्वा, महोदयं यत्प्रतिपक्षसंस्थः। परां समृद्धिं भजतेऽनिशं स, पूर्वेक्षितस्वामिमुखप्रभावः॥ ८१॥

एवंविधसचः फलेशहिमहिमाकरं श्रीनेमिजिनवरम्। तदनु तत्रापि महत्या भावनया महत्या द्रव्यपरम्परया समाराधितः श्रीसङ्घलोकेन प्रभः। विहितास्तत्रापि सावदोषाः सर्वेऽपि विधयोऽहमहिमकया श्रीदाञ्जञ्जयवत् सङ्घपुरूषमन्त्रिपूर्ण-मन्निवीरासुश्रावकाभ्याम्। प्रविताः श्रीदाञ्जञ्जयावतारश्रीयुगादिजिनश्रीकल्याणञ्चयाम्विकासुवनावलोकनाशृङ्ग-द्राम्बु-प्राधुन्नश्रुङ्गसहस्राञ्जवणादिस्थानेषु महापूजाध्वजादिमहिमाः। तथाऽस्माभिरपि सपरिच्छदैः समुच्छल्जद्भावनालहरीसमुल्लोलितहृदयेरवन्दि प्रण्यधीयत संतुष्टुवे च श्रीनेमीश्वरः। समाराध्यते सापरोऽपि सर्वप्रासादेषु तीर्थकरिनकरः। एवं प्रारोपि श्रीसङ्घपुरुषाभ्यां द्रयोरपि महातीर्थयोमहारङ्गः। समजनिष्ट दुष्टासहनमनोरथभङ्गः। क्षेभे सकलेऽपि भूमिवलये यद्योनादः। प्राकाशि लोकत्रयान्तः श्रीखरतरश्रीविधसङ्घजयवादः। प्रोत्सिर्णताः प्रतिपदं काम्यकीर्त्तिध्वजाः। प्रीणिताः सर्वेऽपि मन्निमुज्जा-मन्निमण्डलिकप्रभृतिपूर्वजन्नजाः। किं भूयसा पश्चदिनानि महतीं प्रभावनां विधाय श्रीमन्नेमीश्वरद्यामलघवलतनुकटाक्षप्रभापूरकलिन्द्रतनया-जाह्नवीसङ्गमलानेन वाह्यं द्यरिरम्, निर्मलश्रीखामिभक्तिसुधाप्रवाहपानेन चान्तरं वपुः पवित्रयित्वा, श्रीसङ्घलोकः श्रीउज्जयन्ततीर्थात् समुदतारीत्।

[गिरिनारतीर्थात् स्वस्थानं प्रति प्रयियासोः-सङ्घस्य प्रस्थानवर्णनम् ।]

§४४. ततः श्रीतीर्थाद् वियोगाक्षमः श्रीसङ्घो गृहं प्रति प्रचिचलियषुः खर्गलोकाद् भूलोकं प्रति प्रयियासोर्गीर्वाणस्याभिप्रायं पुष्यन्नपि नियतिबलात् प्रास्थात्। प्रभूतः श्रीमाङ्गलयपुरे। स्थापयाम्बभूविरे तत्र तत्रत्यश्रीसमुदायाग्रहेणासाभिः श्रीललितकीर्त्युपाध्यायाः पं० विवकीर्त्तिगणि-साधुतिलकमुनियुताः।

§४५. ततः प्रस्थाय श्रीदेवपत्तनपरिसरेऽवस्थानमचकल्पत्।तत्र च बभूव भूयसा विस्तरेण श्रीदीक्षामहोत्सवः।तस्मिन् अविनश्वरश्रीदेवगुरुभक्तिभाण्डागारस्य,प्राय आधुनिकश्रावक- श्रेण्यां स्थिरश्रीगच्छगुरुपण्यभावसारस्य, समाष्टकं समारभ्य श्रीगुरुपार्श्वपाप्तमहातीत्रब्रह्मव्रतकोक्षेयकविक्षिप्तमन्मथभटविकारस्य, पूर्वमेव श्रीगच्छेन सह विहितसिकारस्य, वर्षचतुष्टयमभिन्याप्याभ्युपजिगमिषितदीक्षाप्राग्भारस्य, तदर्थप्रथितवर्षद्वयश्रीगुरुचरणपरिचर्याच्यापारस्य, अस्माभिरपि सकलकुदुम्बानुज्ञामुत्तरयद्भिर्बाढं विहितनिर्वारस्य, पुनरिष कियन्त्यपि दिनानि दुर्मनायितेन निजकम्मसुस्पष्टकम्मदृष्टान्तेन कृतगृहप्रचारस्य, साम्प्रतं भूयोप्रिश्रुत्वा श्रीतिर्थयात्रायां सर्वसङ्गमं संबोध्य स्वं कुदुम्बं लात्वा चानुज्ञां कृतश्रीसङ्घपथानुसारस्य, श्रीसङ्घेन सह विशेषेणान्तरा लाभायितश्रीतीर्थयात्रासमर्जितपुण्यपुण्यसंभारस्य,
निरुद्धकलत्रपुत्रवित्तवानधवादिम् च्छोंद्वारस्य, दिश्वितभावसूरपुरुषाचारस्य, समर्थितसर्वपरीक्षाप्रकारस्य, मं०सीहाकुलालङ्कारस्य अभङ्गरसंवेगाधारस्य तितीर्षितसंसारार्णवपारस्य मन्नीश्वरदानदूपुत्रमन्त्रिसेत्तसिंहसुश्रावकस्य, श्रीमाल्ह्र्वाख्यचामपासुश्रावकस्यत्य पद्मसिंहचालकस्य चासाभिः श्रीआईती सर्वविरतिर्वितारि । तयोर्नोन्नी 'क्षेममूर्त्तिमुनि-पुण्यमूर्तिमुनि' इति । तथा –

शक्के श्रीविमलाचले गिरिवरे श्रीउज्जयन्ते तथा, जातो निष्क्रमणोत्सवो न यदिहाभूत् तत्र हेतुईसौ । सौराष्ट्रे विषये सदुत्तमतमा तीर्थत्रयी गीयते, तस्याः श्रीऋषभेश-नेमिशशिनामत्रैव यत्सङ्गमः ॥ ८२ ॥

§४५. तदनु पदे पदे श्रीसङ्गण्यामाधार्ममकवात्सल्यरात्रिजागरादिमहोत्सवरङ्गैः सविद्रोष- "
नृत्यगीतवाद्यविनोदेश्च दक्षिणपूर्वाये मुग्धायायिव कियत्ये प्रजाये स्थितो, नृनं तथा संरम्भाटोपो यथा श्रीतिर्थमन्वथ प्रचलत्येष इति भ्रममावहन् केषाश्चित् परस्परो भयभ्रान्तिवलनप्रचलनपाक्षिकीं च समुत्पादयन्, नवलक्षद्वीपेनावासजलखातिकां समुत्तीर्थ श्रीअद्धतादिजिनादिजिनान् नमस्कृत्य, क्रमेणातिक्रम्य श्रीजिनरत्तस्तरि-श्रीजिनकुद्रालस्तरि-श्रीतहणप्रभस्तरिसुगुहपादप्रसादसाहाय्येन जनमनश्चमत्कारिणा जङ्गलभ्वलयमिव दुस्तरमिप स्नोचितविरचनाया- "
भयणीभूतप्रभूतभिष्मकाष्टिककटमिप, अनिभ्नाध्यवसितासहनहस्तनावकाद्यमिप गृहाङ्गणवत् सुखेन दुर्गमं रणं श्रीद्रोरीषकपत्तने जगदेकजाग्रन्महिमानं श्रीलोडणपार्श्वजिनमनंसीत्। तत्र च सं० वीरेण महातिर्थवन्महामहिमां वर्णनीयतमविस्तारां कृत्वा पूर्वतीर्थविहितप्रभावनाविधीनामुपरि द्यातकोम्भश्रीकलद्याधिरोपणं चेक्रीयाश्चके।

[पुनरागतसंघस्य पत्तननगरप्रवेशवर्णनम् ।]

§४६. तदनु आवणमासायैकादश्यां श्रीसङ्घः सङ्घपतिवीरकारितनिष्क्रमणमहोत्सवाधिक-तरमहिमश्रीप्रवेशकमहोत्सवपूर्वं श्रीनरसमुद्रपत्तनमध्यं प्रविवेश । तदस्य श्रीप्रवेशकोत्सव-महिमा निस्सीमा कियती लिख्यते ? । यतः −

ते केऽप्युत्सवमेि हिता आनन्दको हा हहा, न्से केऽपि द्रविणव्ययाः प्रतिपदं सुस्थानके स्थानके । ते केऽप्युन्नित्मावभावकतमा रीतिप्रकारा अहो !, ते केऽप्यन्वयसङ्घपत्तिसुगुरुश्रीसङ्घमाग्यस्तवाः ॥ ८३ ॥ प्रावर्त्तन्त नु यान् निमेषरिहतैर्बाष्पाकु है हो न्ध्रीश्चापि मुहुर्मुहुः स्वकरणत्राणैः किमु ध्यायिनः । एते साधुजनास्तथा खलजनाश्चित्ते विभिन्नाः परं, स्मारं स्मारिमहान्तरायमितं प्रावर्द्धयन्त द्विधा ॥ ८४ ॥ वि॰ म॰ है॰ ५

विज्ञितिलेखसंग्रह

किं भूयसा-

तावन्ति संघटितवन्ति नु पौरुषाणि, वृद्धि भजन्ति छहरीकुछवत्क्षणेन । यैछोंकितैर्नरसमुद्रपुरं तदानीं, सत्याह्वतां गतमवैक्षि विछोचनैः स्त्रैः ॥ ८५ ॥

इत्थं सङ्घपुरुषमन्त्रिपूर्ण-मन्त्रिवीर-मन्त्रिसारङ्गेमहान् प्रारोपि श्रीजिनशासनरङ्गः । ह्य [न] गोचरोऽस्य श्रीविधिसङ्गस्य महिमा?। किं लिख्यते औदारिकशारीरैः?। परम् – ऐन्द्रं स्थाम विपोस्फुरीति करणे चेद् वाक्पतेः श्रातिभं, चेचेतोऽप्यधितिष्ठतीदमपि चेदायुई ढीयो भवेत्। एतत् श्रीविधिसङ्गसम्भवमहः किञ्चित् तदा वर्ण्यते, जिह्वाग्रे च सरस्वती भगवती स्वैरं नरीनृत्यते।। ८६॥ इति रहस्यम्।

[अथ विज्ञप्तिलेखप्रेषकश्रीजिनोदयसूरिक्वतोपसंहारवर्णनम् ।]

३४७. तथा - पुरालिखितासाद्वेतुतीर्थप्रणामलहनकप्रहितिं प्रतिश्रीमतां सपरिवाराणां ससमु। यानां कृते श्रीमेदपाटदेशस्थनानाविधापूर्वश्रीतीर्थनमस्याकरणं घवलाक्षताः, श्रीशाञ्जस्यहातीर्थे श्रीयुगादिजिनादिजिननमस्कृतिनागवल्लीदलानि, श्रीउज्जयन्तादिमहातीर्थेषु श्रीमीश्वरप्रमुखजिनपदवन्दनं प्रगीफलानि च प्रहितानि सन्ति साह्रादमङ्गीकार्याणि । तदेवं। धानि श्रीप्रभावनाखरूपाण्यधिगम्य श्रीमदाचार्यः सपरिवारः स्वमानसे महाहर्षप्रकर्षो
। रणीयः । एषा चतुर्मासी श्रीपत्तने क्षेमेण कृता । तत्रत्यानां सर्वसाधुश्रावकश्राविकाणां
। मग्राहमस्मदीयानुवन्दना-धर्मलाभौ वाच्यौ । अत्रत्यः श्रीचतुर्विधोऽपि श्रीसङ्घः सादरं
। मदाराध्यानां पादौ द्वादशावर्त्तवन्दनया वन्दते । अस्मदुचितं ज्ञाप्यम् । विशेषाश्रिष्टि। । श्रीपश्रकल्याणिकैकादशीदिने ॥ ॥

श्रीमह्रोकहिताचार्यपादपद्मे गुणोल्बणे । सङ्गायते सदा साधुर्मेरुनन्दननामकः ॥ १ ॥ श्रीजिनोदयसुसूरिभिरेष प्रैषि सूरिहृदयङ्गमलेखः । श्रीरालोकहितसूरिवराणां विश्वविश्रतयद्याःप्रसराणाम् ॥ २ ॥

॥ श्रीलेखलेखराजशीर्षोपरि परिष्कारशेखरश्रीधरं काव्यम्॥

सँव्वत् १४३१ वर्षे जिनपञ्चकपञ्चकल्याणकपवित्रैकाद्शीदिवसे श्रीपत्तनपुरवरिश्वतेन ोखरतरगच्छाधिपतियुगप्रधानश्रीजिनोदयसूरिसुगुरुसार्वभौमराजादेशेन तिच्छष्यलेशेन रुनन्दनगणिना श्रीअयोध्यापुरीसंस्थितानां श्रीलोकहिताचार्यवर्याणां निमित्तमयं महा-खाधीश्वरः समर्थितः ॥ ५ ॥

॥ श्रीचतुर्विधश्रीविधिसङ्घस्य लेखकवाचकानां च शुभमस्तु॥
॥ अस्मिन् छेखे ग्रन्थाग्रमुद्देशेन श्लोक ११००॥ श्रीः॥
सँव्वत् १४३७ वर्षे आश्विनपूर्णमास्यां श्रीकिपलपाटकपुरे
पुस्तिकायां लिखितः श्रीलेखः।

परिशिष्टम्।

॥ श्रीलोकहिताचार्यस्तुतयः ॥

सच्छायागमविश्वताः सुमनसां श्रेयोगुणानां मताः, सर्वत्रास्खिलतैर्विद्दारिविधिमः पुंस्कोिकलानां हिताः । विद्यामोदलसिद्दिनेयमधुपा दृष्टा वसन्तिश्रयः, श्रीआचार्यवरा न कस्य सुदृशः स्युः सम्मदालीकराः ॥ १ ॥ यैः श्रीसूर्यसहोदरैर्दरहरैर्नानातमःसंहतेः, श्रीसङ्घस विकाशिभिः प्रतिपदं जाड्यापहैः प्राणिनाम् । अन्यैः श्रोतुमि क्षमा न जगती पादैर्निजैः पाविता, ते नन्दन्तु दिगन्तवित्तमहसः श्र्याचार्यवर्याश्रिरम् ॥ २ ॥ ध्यानज्ञानचरित्रदर्शनमहासौभाग्यभाग्यश्रियां, प्रासादा बहुलक्षमा मुनिवरा नन्दत्वमी केलये । सोपानित गुणाः सुधाभयशसा शुभेषु येषूड्वल, स्तप्तस्वर्णघटेत् प्रतापनिवहः कीर्तिः पताकायते ॥ ३ ॥ प्राच्यालोकततेरिंताचरणतो दुष्प्रापपुण्यागतै, यैर्दश्चे भुवि नाम सान्वयतया चन्द्रेन्द्रमेघादिवत् । प्राग्खुद्धस्य न शङ्खशुक्कनतया रूख्येव केषां न ते, श्रीमहोकहिताभिधानमधुराः श्र्याचार्यवर्या मुदे ॥ ४ ॥

॥ शुभं भवतु, मङ्गलं भवतु ॥

॥ गुर्वावली ॥

उद्योतनः स्रिरम्त् क्रमेण, श्रीवर्द्धमानो रहितश्रमेण ।
जिनेश्वरो रोपितसाध्रधामा, सांवेगिकः श्रीजिनचन्द्रनामा ॥ १ ॥
जिनेश्वरो स्रिरथाङ्गदक्षश्रेत्यप्ररोपी जिनवस्त्रभाख्यः ।
योगीन्द्रचक्री जिनदत्तस्त्ररिनरोत्तमः श्रीजिनचन्द्रस्रिः ॥ २ ॥
वादीन्द्रजेता जिनपत्त्यधीशः सौभाग्यम्ः स्रिजिनेश्वरः सः ।
जिनप्रवोधः श्रुतहेमसानुर्भव्याम्बुजेऽभ्जिनचन्द्रभानुः ॥ ३ ॥
गुरुजिनक्षृत्राखेशः स्थापितश्र्यादिमेशः, प्रभुत्थ जिनपद्म शारदाकेलिसम ।
समजि जिनल्विधः स्रिराद् संविद्धिः, स्तदनु च जिनचन्द्रः श्रेयसे मेऽस्ततन्द्रः ॥ ४ ॥
समस्तस्रीन्द्रविराजिनो द्यारसालया मोहभटाजिनोदयाः ।
द्विजावलीप्रीतिकृते जिनोदयाः शुभाय मे श्रीगुरवो जिनोदयाः ॥ ५ ॥
भविकपङ्कजबोधदिवाकरः, शुभकलावलिकेलिसुधाकरः ।
जयति सम्प्रति रूपरतीश्वरः, प्रभुरयं जिनराज्यतीश्वरः ॥ ६ ॥
॥ इति व्याख्यानश्रीगुर्वावली ॥

वर्षे नाम शते चैंतुर्दशमिते युक्ते त्रयिश्वशतौ, श्रीमत्पत्तनपत्तने शुभिदने षष्ट्या सिते फाल्गुने । यैः श्रीलोकहितामिधानगुरुभिः पट्टे स्थिरं स्थापिता,-स्तेऽमी श्रीजिनराजसूरियतिपा नन्दन्तु सङ्घान्विताः ॥ १॥

25

॥ शत्रुंजयतीर्थस्तुतिः ॥

द्धिने उत्र यस्मिन् सकृदि निजहस्तार्जितं वित्तवीजं सहुद्धारोपितं सत् प्रथमिजनहशोह्यासपीयूवसिक्ते । किन्निनिन्दरेषु प्रतिभवमिप तद् वर्द्धमानिद्धसौख्यैश्चित्राठी तत्र तीर्थे भवति सुकृतिनः कस्यचिद् साङ्वपत्यम् ॥१॥ ये दक्षाः क्षितिपाठदस्युदहनादिभ्यो धनं रिक्षतुं, कुर्वन्ति व्ययनच्छठेन जगतां व्यासं प्रभोः साक्षिकम् । अत्र श्रीविमठाचछे भवशतेष्वप्याप्यते तत्सुखा,-चित्रं प्रत्युत वर्द्धमानमिप तैस्तीर्थप्रभावो बत ! ॥ २ ॥ स्पृष्टा यस्य रजःकणा अपि भवः शुद्धं श्रितां तादशीं, सञ्यन्ते किल नान्यतीर्थप्यसाऽप्युत्पद्यते यादशी । तत्र श्रीविमठाचछे शुभवतां लभ्ये सुगादीश्वरं, धन्याः केऽपि समेल सङ्घसहिताः कुर्वन्ति नेत्रोत्सवम् ॥ ३ ॥ यद्धानं हरतेऽङ्गिपातकतितं यद् यात्रयाऽभ्यागमः, शिक्तं यच्छित मोक्षमार्गवहने यस्येक्षणं च क्षणम् । शुद्धानन्दरसस्य यत्र चटनं विश्वाधिपत्ये किला,-रोहस्तं विमठाचछं भजत भो त्यक्त्वाऽन्यकृत्यं जनाः ! ॥ ४ ॥

॥ इति राष्ठञ्जयवर्णनाकाव्यं समाप्तम्॥

भो भन्याः ! सुजनिष्ठया वयमभी पुण्याध्वपान्थाः कियत् ,-कालं युष्मदुपाश्रये सुखमये विश्रम्य हृष्टा गुणैः । यामः सम्प्रति कार्यसिद्धिविधये स्यान्नौ पुनः सङ्गमः, कर्त्तव्या गुणचिन्तनेन ग्रुभगैर्नान्योन्यविस्मारणा ॥ १ ॥ श्रीरामोऽयमवैति सर्वमनवं सीता सतीत्वं पुरा, सन्तश्चापि तथा हुताशनजलीभावाज्ञगुस्तद्वतम् । यत्तसाः कथमप्यभृत् परमहो ! ते राक्षसेः संस्तव,-स्तेनान्या विचिकित्सतीह् जनता कष्टं तदार्यात्मनाम् ॥ २ ॥ भावी मे स कदा पवित्रदिवसः कल्याणकेलीरसः, श्रीमद्धम्भगुरोर्भते सुरतरोर्यत्रास्यचन्द्रं मुदा । वीक्षिष्ये स्मितलोचनेः कुवलयेः पाता च तद्गीः सुधां, तत्पादैः पविता शिरश्च हृदये चिन्ता सतामीदशी ॥ ३ ॥ यैरत्यन्तपरोपकारनिपुणैर्निःस्वामिकाङ्क्रूरवन्नीत्वाऽहं निजकाश्रयं किल तथा वात्सल्यकुल्यारसेः । सिक्तः संजघटे यथा नतु जनेच्छायाः फलावैर्गुणैः, किञ्चित्सेव्य इवाभिनौमि किमहो ! तेषां प्रभूणामिह ॥ ४ ॥ या नित्यं कमलाश्रयेकस्रतनुर्युक्ता महातेजसा, स्वाधीनप्रमदोल्लसन्मुखगुणा गोलीनचित्तस्थितिः । कामोत्पत्तिविवर्द्धनातिनिपुणा वन्द्या क्षमाभृद्रजैः, सा भूयात् तव पद्मयोनिगिरिशोपेन्द्रत्रयी प्रीतये ॥ ५ ॥ सौवप्रतापमरकुग्रहलासनाशी, सन्मार्गबोधचतुरः कमलावकाशी ।

लावत्रतापमरकुत्रहलासनाशा, सन्मागबाधचतुरः कमलावकाशा । लोकेखिसन्ध्यमहितो सुवि सर्वदर्शी, हन्यात् तमांसि भवतां सविनायकोऽयम् ॥ ६ ॥

॥ इति विज्ञितिमहालेखपरिशिष्टरूपाणि काव्यानि ॥

खरतरगच्छालंकारहारभङारकश्रीमज्जिनभद्रसूरिं प्रति महोपाध्यायश्रीमज्जयसागरपण्डितप्रवरेः छिखितो

विज्ञ सि त्रि वे णि

नामको विज्ञाप्तिपत्रस्वरूपो महालेखः।

१. प्रस्तुतार्थप्रस्ताविका प्रथमा वेणिः।

>0%#%00<

[आदौ मङ्गळवाचका जिनादिनमस्काराः ।]

॥ नमः सर्वविदे ॥

जयित लसदनन्तज्ञानिर्माससान्द्रो निरुपममिहमत्वादाईतः कोऽपि भावः । त्रिभुवनजनभाग्यागोचरो यत्र नित्यं विलसित कृतवासा निर्भरं सा शिवश्रीः ॥ १ ॥ जगिन्नत्यं किञ्चित् तिदत्तरदिनत्यं च सिद्यं यद्ज्ञानाद् भ्रान्तिः स्फुरित मृगतृष्णेव भुवने । क्षणेन क्षीयन्ते दुरितिनवहा यत्परिचयात् तदेवाङ्गीकुम्मों निरिभविधि जैनेश्वरमहः ॥ २ ॥ दौर्गत्यदोषमुच्छेत्तुं विश्वधा यामुपासते । कल्पवछीव सा जैनी चतुर्विशतिरिष्टदा ॥ ३ ॥ विश्वाशाः परिपूर्णतामुपगता वाञ्छार्थलामांश्चिम,-नृष्टा तामसमण्डलीव विलसिद्देरादिवार्त्ताऽपि हि । मार्गामार्गविचारचारिमधरा जाता समस्ता मही, यस्यैवाम्युदये स शान्तिसविता सुप्रातराविष्कियात् ॥ ४ ॥

योऽद्विष्टिचित्तोऽपि रिपूञ् जघान, विरक्तचित्तोऽपि भुनक्ति मुक्तिम् । सदाऽभिजातोऽपि हि नाभिजातः, स कामितं कामितमातनोतु ॥ ५ ॥ महामृगाङ्कः सततं प्रजानां सन्तापनिर्वापकपादसेवः । विस्मेरयन् कौमुदमादरेण जिनेन्द्रचन्द्रोऽजित एष पायात् ॥ ६ ॥

विस्मरयन् कामुदमादरण जिनन्द्रचन्द्राञ्चलत एष पायात् ॥ ६ ॥ यैः क्षिप्तानि जगन्त्यपायकुहरे प्राप्तावकाशैः पुरा, स्थानं नश्च हतं प्रणेशुरधुना पापाः क दोषा इति । तानन्वेष्टमिव अमन्ति भुवने प्राप्तोदया यहुणाः, स श्रीमाञ् जिनसम्भवो भवतरुच्छेदे कुठारायताम् ॥ ७ ॥ ०

नन्दत्वसौ श्रीजिनपोऽभिनन्दनो यद्दानशौण्डीर्यगुणैकिलप्सया । प्रविश्य हेमाद्रिदरीं सुरद्धमा भृङ्गस्वरेण प्रसभं जपन्ति किम् ? ॥ ८॥

भ्रूभक्तं न वभार भाठशिखरे नो शोणिमानं दशोः, प्रागल्भ्यं हृदये नवा शममये नाक्ते तथोत्सेकताम् । हत्वा मोहभटं तथापि युधि यो निर्द्धाटयामासिवान् , भव्यस्वान्तपुराज्ञिनः स सुमतिर्द्धम्में मितं वर्द्धयेत् ॥९॥

शशधरकरैः सायं दूये दिवा तु विहङ्गमै,-विंदिलितमहं स्थानं हेयं तदेतदशर्म्भदम् । इति सरसिजं तोयं हित्वा किलाङ्कतयाऽभज,-जगदभयपदं पादं पद्मप्रभस्य स शर्मिणे ॥ १०॥

भक्तिरागनिभृतेषु मुनीनां मानसेषु चिरवासवशात् किम् ?। रक्तकोकनदरङ्गदभी(मां?)शुः स्पष्टयत्वभिमतं जिनषष्टः ॥ ११॥

विज्ञप्तिलेखसंप्रह

अन्तर्दांप्रसुवोधदीपकितकोद्भताञ्जनौघा इव, श्रीसंवेगसमुद्रवीचिवित्रसङ्घीताप्रकारा इव । रेजुर्यस्य शिरस्युदंशुमणयः पञ्च स्फुरन्तः स्फुटा, भद्रातीं दृढयेद्धं विघटयेद् देवः सुपार्श्वः स वः ॥ १२ ॥

> विलसदतुलशुक्रध्यानसङ्ग्धसिन्धोरविरलल्हरीभिः प्रोद्धताभिः प्रकर्षात् । हिमहिमकरगौरा यत्तनुः ष्टावितेवाऽशुभदशुभभिदे स्याद् देवचन्द्रप्रभोऽसौ ॥ १३ ॥

कृपामृतान्धिः सुविधिः समाधिं सन्धातुमुत्साहयतां मनो वः । यस्माद् बुधाश्चिन्तितवस्त्ववाप्य तृणाय चिन्तामणिमप्यमंसत ॥ १४ ॥ अभ्रान्तवृत्तिमधुरो हरिणाश्चितोऽयं भव्याञ् जनानवतु द्वीत्तल्जशीतलां शुः । यहिम्बमुङ्वलकलं भूशमीक्षमाणा लोकत्रयी प्रमदतः कुमुदांबभूव ॥ १५ ॥

श्रेयांसः श्रितवत्सलः सजतु वो नित्यं श्रियं श्रायसीं, पत्राङ्गप्रणिपातनिर्मितिवशाद् यत्पादपीठाग्रतः । रेजुर्मञ्जरजोऽवगुण्ठननिभाद् भालेषु भव्यात्मना,-मेते योग्यतमा इतीव तिलकाः पुण्यश्रिया निर्मिताः ॥ १६॥

स्वर्भूर्भुवःश्वायुक्तलोकपूज्यः श्रीवासुपूज्यो जयताज्ञगत्वाम् । सस्पर्द्धयेव श्रमणत्वलक्ष्म्या यस्मिस्तनुश्रीरिप भाति रक्ता ॥ १७ ॥ कलियुगतया भीष्मग्रीष्मे प्रसर्पिति भूतलेऽजनिषत कृशा आशानद्यो मदीयमनोभुवि । विमल ! तदलं वर्षत्वेषा प्रसादपयोभरं तव पदपरीष्टिस्तत्पूरं सुवृष्टिरिवोचकैः ॥ १८ ॥

सभाजनप्रीणनकृत्सभाजनो महोदयस्थो विलसन्महोदयः । यकः सदाऽनन्तगुणालिनिर्मलो मनःकपिं पातु नताननन्तित्त् ॥ १९ ॥ (-गूढैकिकयम् ।) त्रैलोक्यलोकितिलकोऽस्ति जिनो गुणद्ध्या तस्याऽप्युपर्यहमिति प्रमदादिवोच्चैः । नृत्यत्यशोकिविटपी चटुलैर्दलैः किं १ यद्धम्भसमिन स धम्मिजिनः शिवाय ॥ २० ॥ भवाभ्यन्तरे कर्मधर्माकुलत्वाद् गुणश्रेणिनिश्रेणिमालम्ब्य योऽलम् । सुखं मुक्तिवातायनं प्राप्य शेते सदा निर्वृतः शान्तये स्तात् स शान्तिः ॥ २१ ॥

कुन्धुं कान्त ! नमस्कुरु, प्रियतमे ! कः क्षुद्रजन्तुं नमेत् ? भर्तः ! श्रीतनयं वदामि, मदनः किं ? नैष स्तात्मजः । किं मन्दोऽयमिय प्रभो ! निह जगत्प्रद्योतकस्तीर्थकृत् ; दम्पत्योरिति वक्तवाक्यविषयः पुष्यात् सुखान्येष वः ॥ २२ ॥

पूर्वीपार्जितपापकर्मपटलान्येधन्ति यत्राङ्गिनां, खद्योतन्ति मृगाङ्गचण्डिकरणाद्या यत्र तेजिस्तनः । विश्वव्यापकमप्यनक्षविषयं यद्भासते सर्वतः, तज्योतिः प्रणिद्धमहे भयभिदे देवारतो नापरम् ॥ २३ ॥ देवो वाङ्मनसातिगोचरगुणोऽर्वाचीनदृग्देहिनां, मिद्धाः पह्नवयेन्मतित्रतिकां सोऽयं वसन्तोपमः । यस्माद् विश्वजनप्रमोदजननीमासाद्य रम्यां रमां, भव्यारामगणा इह प्रतिदिनं सेव्या न कस्याभवत् ॥ २४ ॥

> यो ध्यायमानोऽपि हि कृष्णवर्णस्तनोति सद्धर्मधियं बुधानाम् । सुरुयामलश्रीजलदायमानो जयत्यधीशो सुनिसुव्रताल्यः ॥ २५ ॥

तापं तापमपारदुस्तपतपःसद्भानशातासिना, छिन्दानं तरसात्मकर्मगहनं द्द्वेनमादीक्षणात् । आत्मोच्छेदभियेव नो ववृधिरे केशा नखा यस्य वै, श्रामण्ये विरहन्नमिर्जिनपतिः सम्पत्तये जायताम् ॥ २६॥ मोहाख्यो नृपतिर्विकीर्णहृद्धिष्ठानाद् विनिर्द्धाटितो, देवेनेति ततो विभयसकठोपायान्तरोऽयं किछ । श्रामप्राप्तिकृते दिवानिशमसौ रागच्छठात् पिच्छठं, यत्पादाब्जयुगं भजत्यभिमतं दत्तां स नेमीश्वरः ॥ २७॥

किं भाद्राम्बुधरा अमी समुदिता आश्वासयन्तो जगत् ?, किं वैताः फलभारभुग्नतनवः प्राप्ता भुवं खर्लताः । श्रीवामेयशिरस्ययत्नजनितां छत्रश्रियं बिभ्रत, इत्थं भ्रान्तिकराः स्फटाः सुमनसां कुर्वन्तु वो मङ्गलम् ॥ २८ ॥

> कीदक्षे हि विधो भवन्ति विफलाः पुंसा प्रयासाः कृताः ?, भानोरुत्तरदक्षिणोभयगतौ के कारणं वर्णिते ?। का विश्वं निजसङ्गमात् प्रकुरुते सौभाग्यभाग्योज्ज्वलं ?, को वा सेवकसत्फलः कलियुगे वामेयनेता जयी ॥ २९॥ (-प्रश्नोत्तरम्।)

श्रीवीरः पुरुषोत्तमः क्षपयतात् पापं नृपश्रेणिका,-सेन्यांहिद्वितयः क्षमाभरधरः कल्याणकायं दधत् । यः सत्त्यागदयान्वितः प्रविठसत्सद्दर्शनोत्सप्पणात् , तं क्षिस्वा नरकं समाधिमुदितं ख्रस्थं जगत् संन्यधात् ॥३०॥ अर्हन् सिद्धः प्रबुद्धः प्रकटगुणगणः पारगोऽनङ्गभेदी, वीरो विश्वाधिनाथः किश्चठयतु स वोऽतुल्यमाङ्गल्यमाठाम् । व्योमेवाद्यापि यस्य प्रविदितमहिमोहासनं शासनं तत् , चित्रं सूर्यां व्यमप्युज्ज्वठसुशशिकुठं भाति निस्तारकं यत् ॥३१॥ विदेमानजिनेशस्य वचनाय नमोनमः । अज्ञानध्वान्तविध्वंसाद् तदेव दिवसायते ॥ ३२ ॥

दिन्नादितापसहितोऽपि हि तापहारी रुद्धप्रमादिवसरोऽप्यमितप्रमादः ।
यो निर्द्धनोऽपि धनधान्यसमृद्धिहेतुनामस्मृतिर्नमत तं गुरुमिन्द्रभृतिम् ॥ ३३ ॥
नमः क्षमाधरोद्धाय श्रीसुधम्महिमाद्रये । जज्ञे गौरीदृशी यस्मान् महात्रतिमनःप्रिया ॥ ३४ ॥
श्रीमद्वीरिजनेशवंशिवशदप्रासादशङ्काङ्कणे, रङ्गचारुसिताम्बरप्रवित्रसत्कीर्तिध्वजाबन्धुरे ।
सद्वतः कल्धौतकुम्भतुलनामुचैर्द्धे यश्चिरं, प्रज्ञां पल्लवयत्वसौ गणधरः श्रीमान् सुधम्मी मम ॥ ३५ ॥

जयित जगन्ति पुनाना वाङ्मालाभिः सरस्वती देवी । करकृतमणिमिव कवयो विश्वं पश्यन्ति यदनुभवात् ॥ ३६ ॥ सदुक्तिमुक्ताफलताम्रपण्ये नमोनमः श्रीगुरुराजवाण्ये । जडस्वभावोऽपि हि यस्रसङ्गात् सिन्धुः स रत्नाकरतामवाप ॥ ३७ ॥

यदीयवागञ्जनस्य मनोद्दिश निवेशनात् । विन्दन्ति गूढमप्यर्थं जनास्तं गुरुमर्थये ॥ ३८ ॥ तदेवं सम्यगाराध्याऽऽराध्यपादान्महादरात् । छेखोऽयं छिख्यते किञ्चिद्गद्यपद्यमयो मया ॥ ३९ ॥ क मे तुच्छतमा बुद्धिर्महान् कायमुपक्रमः ? । तदहं मातुमिच्छामि कुम्भैरम्भोऽम्बुधेरि ॥ ४० ॥ गुरुप्रसादतो यद्वा ममाप्यत्रास्ति योग्यता । भेकोऽपि हि भुजङ्गास्यं चुम्बेन्माञ्चिकयोगतः ॥ ४१ ॥

विश्वाम्ब ! मे हृदि सरस्वति ! सन्निधेहि स्या[द् येन] सम्प्रति फलेग्रहिरुद्यमोऽयम्* । यद्वा चकास्ति गुरुभक्तिरचिन्त्यशक्तिः सैव प्रमाणमखिलार्थविधौ ममास्तु ॥ ४२ ॥

[श्रीजिनभद्रसूरिसमधिष्ठित - गूर्जरदेश - तदीयराजधानीभूत - अणहिल्लपुरवर्णनम् ।]

§१. अस्ति समस्तदास्तवस्तुवास्तुभूतभारतविश्वम्भराविस्तारस्फ्रिरत्तिलकायमानः स्फाय-भानः सकलसम्पत्त्या समानः स्पृहणीयतया खर्गलोकस्य, सत्पुरुष इव बहुलक्षणभासुरः, नाकलोक इव सुधम्मीस्थानसुन्दरः, दाब्द इव प्राग्यहरः सर्वविषयाणाम्, नदीपतिरिवेन्दि- अ रासङ्गोल्लसदङ्गमहादोषनागाधिरूढपोढपुरुषोत्तममहनीयाभ्यन्तरः, सगरभूपालमूर्तिमद्य-

^{*} अस्मिन् पादेऽक्षरद्वयं त्रुटितमस्ति । तचादौ 'स्याद्येन' इत्येवं सम्भवेत् ।

शोविलासायमानलसद्वीचिवितानेनोदन्वता परिचितपरिसरः, सारः सकलसंसारविस्तारस्य, आकरः सदाचारव्यवहाराणाम्, आश्रयः श्रेयसाम्, सङ्केतास्पदं समस्तशस्यदिश्यसम्पदाम्, आपणो नयनैपुण्यादित्रयाणाम्, रोहणो विनयविवेकविचारादिगुणमणिगणानाम्, मध्यप्रदेशस्कारहारायमानाहिद्वहारोदारो गूर्ज्ञरो नामा जनपदः। यस्मिन्नश्रान्तसुकृतकम्म- क्षणिनम्मीणात्युत्सहिष्णुवर्द्धिष्णुधम्मेपुष्वार्धप्रदत्ताशाः प्रशान्तदुरितोपष्ठवाः श्रीआहित- धम्मेराजराजधान्यः पुरुषायुषजीविन्यः प्रजाः। अपि च वर्णविनाशो व्याकरणेषु, क्षण- क्षयिभावस्ताथागतसिद्धान्तेषु, भूतविकृतिवादः सांख्येषु, जडस्वभावात्मजलपस्तथा छल- कौशलोद्भावनं निग्रहस्थानानि चाक्षपादमतीयसिद्धान्तेषु, वक्रचारिता ग्रहगोचरे, ग्रहावेशो राशिषु दृश्यते श्रूयते वा, न च वास्तव्येषु लोकेषु। यत्र तुरङ्गशोभिताः प्रासादा इव मन्दुराः। यत्र च लहरिसङ्कुला नच उचानभूमयश्च। यत्र च कौदुम्बिकगृहा इव बहुधाना विपणिभागाः, व्याकरणप्रवन्धा इव विलसद्वहुत्रीहयः, कचिद् दृश्यमानद्विगवश्च, अव्ययीभावानुभावोत्सर्पितक्षेत्रिप्रमोदाः सद्वन्द्वाश्च वप्रप्रदेशाः। किं बहुना? –

व्योमोपमा व्योम्न एव सुधायाश्च यथा सुधा । तथा गूर्जरदेशस्योपमानं यदि गूर्जरः ॥ ४३ ॥ यत्र श्रामा इवारामाः सदाशुकविराजिताः । निवासा इव कासारा ठक्ष्मणश्रेणिसङ्कराः ॥ ४४ ॥ तत्र लसल्लक्ष्मीदेवीनिवासकमलोपमानं अणहिल्लपाटकं नाम पत्तनम् ।

अश्रान्तोद्भवदुत्सवोत्स्तमुदुल्लोठावठीसङ्क्षठं, रङ्गद्भरिसितच्छदं शुभित यत्पद्माकराम्भो भुवि । यत्रोचैः स्फुटपुण्डरीकपटठभ्रान्त्या भ्रमचेतना, रम्ये हम्म्यगणे सुधाधविठते नृनं निठीना रमा ॥ ४५ ॥ मुक्तामणीविद्धमश्चिक्तशङ्कान् राशीकृतान् वीक्ष्य यदापणेषु । ठोकैर्वितक्येत जठावशेषश्चित्रीयमाणैर्हृदये पयोधिः॥४६॥ अनेकसूर्याविठशाठिमध्यं नानाञ्चधाळ्यं बहुमङ्गठं च । श्रीदैर्महेशैरिमितैः परीतं यत् पत्तनं खं प्रति जाहसीति ॥४७॥ सन्नरागमना यत्र मुनिपर्षच भूभृताम् । राजहंसा इव जनाः सर्वदा मानसङ्गताः ॥ ४८ ॥

यत्र च-

कठाकीठाठकछोठा ठोकाः केठिकुठाकुठाः । कठिकाठेऽकठङ्काठा ठीठां ठऌः कठां किठ ॥ ४९ ॥ (द्विव्यञ्जनचित्रम् ।) बुधा इव जना यत्र चित्तरङ्गोपशोभिताः । मनुष्येशा इवावासा मत्तवारणराजिताः ॥ ५० ॥

किं च-

§ २. चिरन्तनपुरुषातिशायिभविष्यत्सप्रभप्रभावकश्रावकहृदयशयाखर्वगर्वसर्वखापहारिहारिचरितित्रिभुवनप्रशंसनीयित्रभुवनपालदेवकुलकाननोल्लासभासनसुरभिसमयानुकारिकाश्मीरदेवीमहासतीसदुदरस्कारवेडूर्यवर्यवसुन्धराखनिसम्भवदतुल्यामूल्यमहार्घ्यप्रातिहार्यावार्यार्यजनस्तुताप्रवरवायमानश्रीकलिकालकेवलिबिरुदविशदावतारप्राप्तचातुर्विद्यमा
चदनिन्चपारावारपारश्रीजिनशासनाम्बराम्बरमणिसुगृहीतनामधेयसिद्धश्रीहेमसूरिमुखोच्छलदतुच्छाच्छपिच्छलोन्मूच्छेच्छचिरुचिरुचिरामृतच्छटायमाननिस्समाननिरुपमाननिर्विगानप्यानज्ञानवर्द्धमानपरमतत्त्वमयसमयवितानव्याख्यानिश्रोषनिःशोषनिर्वासिताऽऽनादिकालालीनानवीनसादीनवपीनाहीनदुर्वासनाविषापस्मारसारसकलजगज्जन्तुजीवातुकल्पनिर्विकल्पामारिघोषणामिषोद्घोषिताऽऽकल्पान्तकालकालावस्थाय्यनिवर्त्तनीयकीर्त्तनीयकी-

र्तिकमलाकटाक्षसाक्षात्कृतश्रीकुमारपालभूपालसम्भावितनव्यनव्यभव्यभव्यजनस्पृहणीयतत्तवुत्तमकरणीयजातिप्रतिभूभूतप्रभूततत्तादक्षविद्यादप्रासादस्थाननिध्यानवद्योद्भियमानरोमाश्चनिकायाऽऽधुनिकधार्मिकनिकायविधीयमाननानाविधधम्मोत्सवारम्भसुभगं यज्ञयति जगत्पुराणि पराणि । किश्च-

यत्र हर्म्येषु धर्म्येषु पञ्चरक्षाः शुकादयः । नमस्कारं पठन्तः स्युः पुत्रेभ्योऽिष सतां प्रियाः ॥ ५१ ॥ सहस्रिलिङ्गाख्यसरःसिलिलेन शुचित्विषा । यत्रापूर्णं सदाप्याभाद् धनेनेव पुरं च तत् ॥ ५२ ॥ न्यायमार्गान्वितो यत्र राजा राजेव तज्जनः । तद्वत्प्रामाणिको लोकोऽप्येवमेव व्यविक्षितः ॥ ५३ ॥ साधवो यत्र मान्यन्ते दानश्रद्धालुभिर्जनैः । साधुभिश्च यथाकालं तेऽिष धर्मानुशिष्टिताः ॥ ५४ ॥ विमानानीव यत्रोज्ञैर्धर्मस्थानानि निश्चितम् । नित्योत्सवानि राजन्ते विश्वधप्रीतिदानि च ॥ ५५ ॥ माणिक्यमौक्तिकस्वर्णराशीन् विपणिगाञ् जनः । वीक्ष्य चक्रे रोहणाव्धिमेरूणामागमभ्रमम् ॥ ५६ ॥ सधना यत्र च जनाः सदाचाराः ससम्मदाः । स्वर्गभुक्ताविश्रष्टस धर्मस्यांशा इवाङ्गिनः ॥ ५७ ॥ सल्जाः सदयाः सौम्याः सरूपाः समहोदयाः । लोका यत्र निरीक्ष्यन्ते सुषमाकालजा इव ॥ ५८ ॥

[अणहिलपुरसमवस्थितश्रीजिनभद्रसूरिगुणवर्णना -]

तन्न पवित्रसुत्रामपुरापारसायचयव्ययकरे पुरे-

जडपरिचयोद्विशा नृनं विहाय कुशेशयं, कमलिलया देवी येषामवाप पदद्वयम् ।

रफुरित नितरां तस्मादेवेन्दिरोह्नसदाशया, तदितवरीवस्थासक्तानां गृहेषु तन्भृताम् ॥ ५९ ॥

सत्यं सन्ति सितोपलाशशिकलासद्धारहूरादयो, मिष्टाः किन्तु यदीयवाग्मधुरिमा कोऽप्यद्भतो वर्तते ।

संक्रुसामृतभोजना इव जना यां कूणिताक्षाः सकृत्, पीत्वा सार्वदिकं लभन्ति सततं सन्तोषपोषं परम् ॥६०॥

शाणोत्तीर्णमणीव कान्तिकलिता दातेव चौदार्यभाक्, रम्भावन्मदुला शरिद्धमिलताऽऽशेव प्रसन्नाऽधिकम् ।

सन्माधुर्यगुणा सितेव सुधया सिक्ता न स्कावली, येषामाननसम्भवा श्रुतिगता कास्कान्न संमोदयेत्॥६१॥ अ

जगहृगानन्दरसैकसत्रं येषां मुखं निश्चितमिन्दुचिम्बम् । निपीय तद्वागमृतं किमन्यथा सचन्द्रकान्ता बभुरार्द्रितान्तराः ॥ ६२ ॥

अग्रे सत्यमरूरुपन् सपिद ये स्याद्वादवादद्वमं, यस्याध्यक्षपरोक्षमानयुगठं मूलं प्रकाण्डं कृपा ।

शाखाः सप्तनया जिनप्रवचनं पत्रप्रकारं विदुः, तत्त्वज्ञानमुशन्ति पुष्पपटलं मोक्षं तु सम्यक्षलम् ॥ ६३ ॥

यैः कुन्देन्द्वतुषारहारधवल्ठेर्न्रह्याण्डमाभूष्यते, यैर्वक्तं हृदि कल्पितेरिह जनो मूकोऽपि वाङ्मीयते ।

यैः कर्णातिथिभिः प्रमोदजलिधिश्वन्द्रैरिवोल्लास्ते, तेषामद्भुतसम्पदां गुणगणानामास्पदं ये परम् ॥ ६४ ॥
लोकालोकमहीधरप्रतिहतो मानोः प्रकाशोऽपि हि, विस्फूर्जद्द्युतिविज्ञणोऽपि कुलिशं पाथोधिना स्खल्यते ।

सर्वत्रास्खलितप्रचारमतुलं विश्राजते यद्यशो,-दुग्धाम्भोध्यवगाहनादिव चिरं गौरं जगल्लज्ञनम् ॥ ६५ ॥

च्योत्क्षोच्ल्र्यविनाकृतेव मिलनच्लायेव मुक्तावली, साशक्षेव हि दुग्धिसन्धुलहरी स्वर्गापगा निम्नगा ।

शुक्ता त्यक्तमुदेव तुच्लगरिमेवोच्चस्तुषारावली, नैर्मल्यातिशयात् परादिह जिता यत्कीर्तिकान्त्या किल ॥६६॥ अ

श्वारो वारिनिधिर्ज्ञुधैनिंगदितो दोषाकरश्चन्द्रमा, विष्णुश्चापलतान्वितोऽपि चपलासङ्गाधिकश्रीर्धनः ।

देवेन्द्रस्तु सुराधिपोऽपि बहुरुग् भास्तान् विषादी हर,-स्तत्केनात्र समं विश्रुद्वगुणिनो यत्कोपमा कल्प्यते॥६७॥

गिरो येषां मुखोद्धताः कतकक्षोदसोदराः । कालुष्यक्षपणाक्षेपाच्छोधयन्ति जडाशयान् ॥ ६८ ॥

विश्र मिल कि के ६

विज्ञितिलेखसंप्रह

सुमिग्धां मधरास्त्रादां येषां दौर्गत्यहारिणीम् । पीत्वा वाचं सुधां चापि युक्तं स्युर्विबुधा जनाः ॥ ७० ॥ द्राक्षाः सङ्कचिताः काष्ठं जग्राहास्ये सितोपला । यदीयवाक्यमाधुर्यजिता नष्टा सुधाऽपि हि ॥ ७१ ॥ अन्तः श्वज्ञानकलपदुकुसुमानीव यन्मुखे । सुस्निन्धा मधुराकारा राजन्ते रदनद्यतः ॥ ७२ ॥ व्याख्याक्षणे मुखे येषां नृनं नर्निर्त्त भारती । तन्नपुरध्वनिरिव लक्ष्यते देशनाक्रमः ॥ ७३ ॥ दोलीकृत्य यदीयं तु जिह्नाञ्चलं चलाचलम् । तथाविधवचोन्याजाद् वाग्देवी खलु खेलित ॥ ७४ ॥ सुधा बुधा सुधा नुनमनुनाऽपि गुणैः परम् । यद्वचःपानसंतुप्तश्रोतुरेष वचःक्रमः ॥ ७५ ॥ मन्ये सरस्तती तावद् येषां जिह्नाधिदेवता । तत्रानुकूलवृत्तीनां यस्मात् सर्वार्थसिद्धयः ॥ ७६ ॥ येषां सिद्धरसौपम्यं दधाति वचनक्रमः । सुबुद्धिस्वर्णतां याति यस्प्रसङ्गात् कुबुद्ध्ययः ॥ ७७ ॥ मुखं शुक्तिपुटं येषां वचनानि तु मौक्तिकाः । तल्लाभे प्रयतन्ते तु पुण्याख्या एव केचन ॥ ७८ ॥

> यद्वाग्वली सप्तभङ्गी रङ्गनमण्डपगोत्सता । सुभाषितफलैः कस्य करोत्युत्कण्डुलं न हृत् ? ॥ ७९ ॥ (-वाणीवर्णनम् ।) महानुभावा निहताङ्गितापस्तोमा निरुद्धाधिविधा निकामम् । पुण्यप्रकाशा नियतेन्द्रियाणां जगन्मुदे गीश्र यशांसि येषाम् ॥ ८० ॥ (-महाद्भृतम् ।) दौर्गलभेदिनी रङ्गद्विभावभासिनी रयात । येषां वाणी च पादाञ्जे शिवर्द्धि तनुतां सताम् ॥ ८१ ॥ (-अद्भुतम् ।)

ऋते येन नो भूपतिर्नापि रङ्गः, सजीवोऽप्यजीवोऽस्त्यहो ! जीवलोके । तदेवानुभूतं यदीयं जनानां, मुदे कारणं तत्र ही सत्प्रसङ्गः ॥ ८२ ॥ (-प्रहेलिका ।) तपोभिर्दुस्तपैर्येतु दुरापं योगिनामपि । तत्सिद्धात्ममयं ब्रह्म येषां वाक्यादपीक्ष्यते ॥ ८३ ॥

तार्किकाणां मते ख्याताः ख्यातयः सदसन्मुखाः । सत्ख्यातिरेव येषां त सिद्धा प्रमाणिनामपि ॥ ८४ ॥ यद्वाणीवारिदोऽपूर्वी राजते विश्ववहाभः । हरत्येव जगत्तापं शंवरं त न मुञ्जति ॥ ८५ ॥

सत्यातपत्रमिव पादयुगं यदीयं सच्छायमेत्य गततापभरा महीयः।

सातस्यतोषमवगत्य भवन्ति सन्तः सातान्विता भुवि नृपा इव संग्रुभन्तु ॥ ८६॥ (- छत्रबन्धः ।) स्फीतसातं वितन्वन्तं शान्तस्वान्तं मतश्चतम् । गीतत्रातततं कान्तं सन्तनं तं नुत द्वतं ॥ ८७ ॥

(-गौमूत्रिकाचित्रं षोडशदलपद्मं च।)

वरारावरसासार! नवराजजरावन!। रसानुत तनु सारं दयया ततयायद!॥८८॥ (-अर्द्धभ्रमः।)

महनीया मतिमतां महामहिमसंगताः । मतं नतानां ददतां महात्मानः समाहिताः ॥ ८९ ॥ (-बीजपूर्वन्धः ।) मरालीवातिविमला मनोवृत्तिर्यदीयका । मनुते बहुनाठीकं कस्मान्न मानसं गता ॥ ९० ॥ (- आसनबन्धः ।)

स्मयं क्षयं नयन्तो ये कुप्रावचनिकाङ्गिनाम् ।

सम्यग्धरमींपदेशेन पुनन्त्येनं जनं पुनः ॥ ९१ ॥ (- चामरबन्धः ।)

वारम्वारं हरन्ते ये सूर्या इव वचोंऽश्रभिः।

जगद्धवीसनाध्वान्तव्रातं ततं द्वतन्वतः ॥ ९२ ॥ (- चामरबन्धः ।)

॥ इति चित्राणि॥

लन्धप्रतिष्ठा नवसु ग्रहेषु ये सूरभूता अपि भूतलेऽस्मिन् । चित्रं न सार्द्धं विबुधैर्विरोधं वहन्ति विश्वं न च तापयन्ति ॥ ९३ ॥

§४. ते नवीनपीनशारदेन्दुसुन्दरक्जन्दकुमुदकेतकोदरसोदरदरद्विचिकलकुलकुवलयदल-धवलसकलजगजङ्घालनिस्तुलस्थूलयदाः पटलधवलीकियमाणत्रिभुवनभवनभित्तिभागा गगनप्रदेशा इव सदमङ्गला अपि बुधसेविता अपि चन्द्रोदयभासि वसतौ शोभमाना अपि नभोगसम्पन्ना अपि घनाश्रया अपि न च ये ग्रहान्विताः, पुरुहृता इव नाकविख्याताः, वैनतेया इव नागमाधिक्षेपकराः, पद्माकरा इव नालसहिताः, राज्दशास्त्रप्रदेशा इव नाम-सम्पन्नाः, सुकविकृतकाव्यप्रकारा इव नानायतिश्रितपादाः, आर्यानुगताश्च; सत्तमाः शान्त-चेतसाम्, विशिष्टाः प्रतिष्ठावताम्, अग्रेगण्या गणवताम्, आश्रयाः स्थेयःसंयमश्रियाम्, आचा विचावताम्, वर्घा आर्याणाम्, सारस्रीन्द्रपद्दकमलाकमलिनीकमलिनीवल्लभा जग-हुर्क्षुभञ्जभप्रभावप्रकटश्रीसृरिमञ्जप्यानध्यानसन्धानविधुतसबाह्याभ्यन्तराधिव्याधिप्रसराः सर्वाङ्गसुन्दराः सुगृहीतनामघेयाः परमध्येयाः श्रीजिनभद्रसुरिसुगुरुसार्वभौमाः, पं० पुण्य-मूर्त्तिगणि-पं० मतिविद्यालगणि-वा० लिब्धविद्यालगणि-वा० रत्नमूर्त्तिगणि-पं० मतिराज-गणि-वा० मुनिराजगणि-पं० सिद्धान्तरुचिगणि-पं० सहजद्यीलमुनि-पं० पद्ममेरुमुनि-पं० सुमतिसेनगणि-विवेकतिलकमुनि-क्रियातिलकमुनि-भानुप्रभमुनि-प्रमुखसुमुखकल्मष-पराञ्ज्यसुखसन्तोषविद्रोषप्रेञ्चत्प्रेक्षोह्नेखकृतपातकनिष्पेषदूरापसारितद्वेषविद्युद्धवेषविधुत-विगाननिस्समानन्यत्कृतमानसम्यग्ज्ञानविनीतदोषवितानदूरञ्जनीयजनरञ्जनसार्थजन्यस-र्वाङ्गीणगुणोड्डामरिकयाकाण्डदाौण्डीरधीरिमोद्दामप्रकामसंयमारामविहारदक्षमुमुक्षुसित-पक्षित्रारोविसरदोखरीकियमाणक्रमणराजीवरजोविस्तारा वर्णनातीतगुणप्राग्भारा यन्तेतमाम् ॥ ५ ॥

[विज्ञतिपत्रप्रेषक - उपाध्यायश्रीजयसागरसमुहिखितस्वकीयस्थानादिवर्णनम् —]

§५. अन्यच, अस्ति विविधवसुधावलयभालभूषणललामोपमानो नानाग्रामाकरपुरपत्तन-सन्निवेशसरित्सरोवरघनविपिनाचास्थानरामणीयकस्पृहणीयतमोद्देशः प्रसृमरामेयश्रीनिवे- शसम्पन्नशर्मादेशः, विमलतरतुरङ्गरङ्गत्तरङ्गश्चङ्गतरत्तरुणलक्षणचरुलचन्नवाकचलद्वकोटकारण्डवमण्डलीमण्डितोपान्तया पुण्यागण्यपानीयया पश्चिमपयोधिमभिसरन्त्या स्थूलोलोलमालाविलासच्छलादूरात्सङ्गमोत्कण्ठया कोमलभुजलताः स्वपति प्रति विस्तारयन्त्येव नदीमातृकजनोजीवनजीवनया लालसहंसया विपाशया, चन्द्रभागया, ऐरावत्या, सिन्धुमहानया
च सर्वतोऽधिभूमि प्राप्तप्रसरयोपेक्षितजलद्यवेशः सिन्धुनामा देशः।

अपि च-

नानाकेलिकलाकुतूहरूलसत्कल्लोलरताकरो, देशः कस्य स सम्भवेच रतये प्रोन्निद्रभद्रावनिः। क्रीडाक्रीडविहारिणो रचितविञ्चोकानशोकानलं, लोकान् यत्र निरीक्ष्य वेत्ति जनता खर्गोऽयमेवास्ति किं!॥९४॥

किञ्च-

यो धनैः सङ्कलोऽप्युचैः सदाऽऽयोधनवर्जितः । वनानि यत्र पान्थानामवनानि मवन्त्यहो ! ॥ ९५ ॥ सदम्मा यत्र तिटनी सकुरङ्का वनाविनः । सक्षया च पुरी ख्याता जनता न तु यत्र हि ! ॥ ९६ ॥ धनानि यत्र लोकानां विपुलानि मनांस्यपि । परार्थकरणेष्वेव रमन्ते सर्वदाऽपि हि ॥ ९७ ॥

तस्य महामण्डलस्य मुखमण्डनं श्रीमन्मलिकवाहनाभिधानं श्रीनिधानं पुटभेदनं वरीवर्त्ति।

तथा च-

रङ्गद्रौरीगणश्चाच्यं श्रीदपुण्यजनाश्रयम् । महेश्वरक्वतास्थानं यत् कैलासायते पुरम् ॥ ९८॥ वनानि नन्दनायन्ते विमानन्ति महागृहाः । दातारः स्वर्द्धमायन्ते यत्रामरावतीसमे ॥ ९९॥

जना धनैर्यत्र परं जयन्ति दानेन सर्वानिप रञ्जयन्ति । किलप्रभावं परिगञ्जयन्ति देवान् गुरूँश्चापि सभाजयन्ति ॥ १०० ॥ कूलङ्कषाशालितसन्निकर्षेऽत्राभ्रंकषावासलसद्ध्वजेषु । विसज्य चापल्यगुणं स्वकीयं श्रियः श्चिरा आळ्यग्रहेष्वभूवन् ॥ १०१ ॥

यस्मिन्नन्यान्यदेशीया नैगमा लाभकाङ्क्षिणः । निवसन्ति सुखं पद्माकरे मधुकरा इव ॥ १०२ ॥

तत्र श्रीजिनमतप्रभावकश्रावकसङ्कुळे श्रीजयसागरोपाध्यायाः, मेघराजगणि-सत्य-रूचिगणि-पं॰ मतिशीलगणि-हेमकुञ्जरमुनि-पं॰ सम्रु(मय)कुञ्जरमुनि-कुलकेशरमुनि-अजितकेशरिमुनि-स्थिरसंयममुनि-रलचन्द्रश्चल्लकपुरोगप्रोत्सर्पत्परमार्थसाधनाभियोगसु-स्थितमनोवाकाययोगसारानगारपरिवारप्रसाधिताध्याया वर्त्तन्ते।

तान् श्रीजिनभद्रसूरीश्वरांस्तथाभूताँस्ते श्रीजयसागराभिषेकाः सादरमप्यपास्तदरं सबहुमानमवमतमानं साञ्चसमप्यनसमञ्जसं सप्रश्रयं सविनयं सहर्षं सरोमोद्धर्षं सानन्दं
सविस्मयं व्यक्तस्मयं सोह्यासं सप्रकाशं दिवसकरसिमतावर्त्तवन्दनेन सुखसम्पत्तिसाधनेन शिवाध्वस्यन्दनेन दुष्कम्ममम्मशिलोचयच्छेदनसङ्कान्दनेन घनाघनेनेव विनयाङ्करविपिनसुह्यास्य आलस्यं च परास्य सुस्कीतिपुण्यपीतिस्यूतसद्युक्तिभक्तिभावं प्रकाशसञ्ज्ञवो गलितमन्यवो विज्ञपयन्ति । पुनरेतदर्थसङ्काहश्चेत्थम् – नम्यान् प्रणम्य सम्यक् श्रीअणहिस्चपत्तनाभिधानपुरे । संस्थायुकान् सतन्त्रान् श्रीमज्जिनभद्रसृरिवरान् ॥ १०३॥ श्रीसिन्धुदेशमध्यगमस्चिकवाहणपुराज्जगत्स्यातात् । जयसागराभिषेका वन्दित्वा ज्ञापयन्तीत्थम् ॥ १०४॥

[श्रीजयसागरोपाध्यायज्ञापितस्वकीयकार्यप्रदृत्तिवर्णना -]

§६. तथा च - इह हि मिहिरकरस्प्रष्टानि पुण्डरीकाणीव सदुपकारतुष्टानि सज्जनजनमनांसीव धाराधरधाराहतकदम्बवृन्दानीव च विलसदुल्लासपेशलाने सुखविजयारोग्यसुभगम्भावु-कानि भविकानि श्रीमत्पादप्रसाद्सम्पदोत्सर्पमाणानि प्रोज्जम्भन्तेतमाम्।दुरापसारितामि-तशोचनं तमस्तोमविरोचनं सुखसम्पत्तिसंयोजनं प्रीणितसज्जनजनं अकाण्डामृतकुण्डमज्जनं प्रयोजनं चादः - यथा, समायासीद्सीममहिमप्राज्यश्रीपूज्यराजपहिता सर्वजनमहिता हिता-वहस्वरूपपक्षभरं विस्तारयन्ती सन्मानसप्रिया नालीकवदना मधुरवाक्यपेशला कोमलपद-पङ्किलिंखितिकलहंसिका चिरकालादसात्करकुड्मलकमलाऽलङ्कारिष्णुभावमिति । सा च तत्रत्यतत्तदशेषविशेषप्रख्यापनकूजनेनास्मन्मनःपरितोषमपुषत् । सा कथमिव वर्णनातिग-गुणा वर्ण्यते ?-"या कुमुद्वतीवातीव विमलसितपत्रप्रतिष्ठिता नालसहिता च लसन्नीलमणिव-र्णनीयसुवर्ण्यसवर्णाक्षरदक्षरञ्जमरमालालङ्कृतमध्यभागा निरूपमतमनवनवलसद्रसमकरन्द-बिन्दू द्वावनेन भव्यालि तप्पयामास। "यां चाल द्धतप्रचितसुरचनवचनचातुरीचारू कियुक्त-सूक्तवर्ण्यवर्णक्रमन्यासमञ्जलां निभालयन्तो विस्मयविस्मृतनिमेषतया निवातनिश्चलनीलो-त्पलपलासायमानलोचनास्तत्तदर्थकौतुकाक्कततरिलतमनसो विद्वांसो बोभूयांचित्ररे। [®]यया च पर्जन्यवृष्ट्येव विविधवन्धुरमधुरसद्यक्तिप्रकारसमाचारामृतासारं वर्षन्त्या तुष्टिपुष्टीश्चतुर-चेतश्चातका निरातङ्काश्च चेकीयांचिकिरे। "यस्यै च दारद इव नाना सहृदयजनहृदयज्ञा-शयपङ्ककोषिण्यै सर्वजगत्तोषिण्यै कुवलयोल्लासपोषिण्यै समस्तशस्ताशाप्रसन्नीकुर्वन्त्यै स्पृह्यन्ति साधुराजहंसाः। "यस्याश्च चश्चद्वल्लर्या इवोड्ड्तः सरससदुक्तिस्काप्रलपटलैर्मनो-बालकं रमयन्ति सन्तः। "यस्याश्च बहुलरत्नापूर्णायाः परमोदकानुभावाया विलसद्गाम्भीर्य-गुणवर्याया उल्लसद्विरलोज्वलानवचगचमालामाचत्कल्लोलायाः स्फुरद्वेतुयुक्तिजातसम्पा-तवक्रनक्रचक्रदुरिंगमायाः पयोधिवेलाया इव मध्यं कथमप्यवगाह्य विबुधबुद्धिवेडाकष्टेन कथित पारीणभावमनुबोभूयते। "यस्यां च सरस्यामिव मधुरघनरसप्रवास्यायां जगज्जन्तु-तापच्यापनिर्वापपरायां चातुरीलहरीभिरुल्लसन्त्यां भारती भगवती हंसीव हसन्तीवोल्लस-न्तीव वसन्तीव स्नान्तीव मज्जन्तीवोन्मज्जन्तीव किलन्तीव कीडन्तीव साक्षादिव नित्यं लक्ष्यते।

किं बहुना ?-

विनाञ्जनं लोचनयोर्विकाशनं ह्यनभ्रवृष्टिश्च वपुष्यतर्किता । विनापि राज्यं सुखसम्पदासीत् किमप्यपूर्णा गतिरेतदीया ॥ १०५ ॥

अपि च-

नयनसुखदां पायं पायं मुहुर्नयनाञ्चलैः, सुचिरमिप यां त्राहं त्राहं मुदा करकुड्मलैः। हृदयनिहितां कारं कारं स्फुरत्पुलकाङ्गका, वचनविषयातीतं तोषं परं स्म लमामहे॥ १०६॥

§७. सा तादृक्षा क्षपितजगत्तापा खसुखावस्थानभव्यजनतत्तदगण्यपुण्योपकारविधाननव-नवस्थानविहरणमज्जैनमतप्रोत्सर्पणतत्तद्दिनषद्ध्यापननानाधर्मोत्सवविधापनवरव्या-ख्यानविधानादि रूपशुभरूपस्तरूपनि रूपणदीपिका यथावसरं तदनागमहिमागममुकुलिता-सानमानसानन्दमाकन्दवृन्दोल्लासिनी वसन्तर्तुरिव सदाऽह्वाय प्रसद्य प्रसाचा। तथा वयमत्र ं विघटमानकमलकोशामध्यनिर्गच्छद्तुच्छोत्साहवशमाचन्मधुकरझङ्कारकृतप्राभातिकमङ्गल-ध्वनौ सङ्घटमानचदुलचक्रमिथुनपृथुप्रमोदौजिखिमञ्जूकूजनकोलाहिलिन सञ्जायमाने विभात-समये, अपराशासंसर्गरङ्गद्रागात्मपत्यवलोकनोत्पन्नमन्युवैमुख्यां प्राचिदिग्विलासिनीं कोमलतरैः स्फुरत्कश्मीरजरजोराजिमञ्जिमजित्वररङ्यत्कौङ्कमाम्भःशुभत्कौसुम्भकुसुमिकं-ग्रुकग्रुकचश्रुचञ्चरचलिकङ्किछिपछवहिङ्गलप्रवाललीलामनुभवद्भिः प्रसृत्वरैः प्रसादियतुमिव प्रसाधयित स्पृदाति जगत्प्रवाधिप्रवोधप्रथमप्रारम्भमङ्गलकलञ्चायमान-मण्डले मार्त्तण्डे कूलहं सद्यावकेषु प्रथमोन्निद्रेष्ट्मुद्रितलोचनेषु तत्कालोज्जृम्भमाणकमला-करकेशरैः कल्पवर्तं कुर्वत्सु सङ्गत्तिभावोह्यासभाजनजनितजिनसभाजनसभाजनस्वान्त-पोतकान् मधुमधुररसेक्षुरसपायसमाधुर्यजैत्रश्रीवामेयचरित्रगतोपदेशपेशलपृथुलपातराश-प्रदानेन पुण्यपुष्टिभाजः सम्भावयन्तः, मध्यंदिने मतिशीलगणि-सम[य]कुञ्जरमुनि-स्थिर-" संयम्भुनीन् अधीतज्येष्टक्षेत्रसमासाद्धिमप्रकरणान् कर्मग्रन्थं कर्मविपाकाख्यमध्यापयन्तः, तह्यं चाभिनवकाव्यशिक्षायां योजयन्तः, रत्नचन्द्रश्च्रुह्नकं चाधीयमानखाध्यायं शब्दब्रह्म-व्याकरणमधिजिगापयिषन्तः, परान् निर्श्रन्थानिप तत्त्तस्रक्षणान्वेषिकीनिघण्डुस्वाध्यायादिश्र-न्थपाठनेन यथासमयं सग्रन्थानादधानाः; वनीपाला इव नवनवागमान् कदाचित् सारयन्तः प्रमाद्पिशुनोपस्रवाच निवारयन्तः, कदाचिदुचावचाभिग्रहोपचितपवित्रव्रतजात्यविटिपनो 20 भव्यजनखान्तमृदुलतमक्षितितलप्रकृढान् सदुपदेशशंवरयोगेन प्रौढिं प्रापयन्तः, कदाचि-दन्तिषन्मतिव्रतिकाः शास्त्रतात्पर्यपर्यालोचनप्रकारमण्डपोन्मुखीः समारचयन्तः, कदा-चिदवनीपाला इव विविधविषयनयस्वरूपसात्म्यं परिभावयन्तः, कर्हिचिचापणिका इव प्रमाणप्रमेयव्यवहारचातुरीं परीक्ष्यमाणाः, कदापि महासुरसेनाश्चितं नव्यं काव्यं देवा इव निबधन्तः, कदाचिद् बुधवद्देवगुरुसाबिध्यात् तुष्टिपुष्टिभाजः सांयमानाचारणीयान् योगान् 25 समग्रानिप यथाकालं यथाई प्रयुक्तानाः, आवश्यकेषु तेषु तेषु धर्म्येषु कर्मसु कृतावधानाः, कदाचित् संयममयात्मारामे मनोमयूरं रंरमयन्तोऽनूपदेशा इव सर्वतः कुशलताप्रधानाः श्रीपरमेष्ठिवर्द्धमानमहामञ्जविद्यावीजाक्षरसारणत्रिषवणेन सर्वोङ्गीणं पापतापं न्यत्कुर्वाणाः, श्रीमच्छ्रीपूज्यराजवर्यपादप्रसादसौधमध्यासीनाः प्यानशुभध्यानं दधानाः, सपरिच्छदा वि-शदसमाधिनिस्तुषसुख्विजयारोग्यसमाधिशुद्धा वेविद्यामहेतमाम् । तथा शुभवद्भिसत्त्र भवद्भिभदन्तमहत्तरैयँ छिलिखानमासीद् –

"यद्युष्माभिः केषु केषु स्थानेषु पुरेषु त्रामेषु वा विहृतम् ? क वा तीर्थे यात्राविशेषधम्मिकर्मा शर्माकार्यर्जितम् ? आगन्तुकलोकवार्तया तु भवन्तो नगरकोद्दाय प्रतिष्ठासवः शोश्रूयांचकाणास्तत्त्वं तु सम्यक्तया न जानीमः, तेन स्वकीय-विहारयात्राप्रकारादिविशिष्टज्येष्ठपुण्यात्मकः समाचारोऽस्मच्छ्रुतिशष्कुलीवलयागावही विधेयः" — इति ।

तत्रार्थे क्षणमेकं दत्तावधाना अवधारयन्तु गच्छेशाः, यथोत्तराही भवामः।

[श्रीजयसागरोपाध्यायकृतमरुकोङ्गतीर्थयात्रासूचनम् —]

§८. तथा च−इतः पूर्वमपूर्वसुपर्वश्रेणिरमणीये श्रीदत्तपुरुषोत्तमाश्रमे स्वःसमे श्रीमम्मण-वाहणपुरोत्तमे पुरातनीं चतुर्मासीमसीमसुखसम्पत्त्या सूत्रयांचित्रम।तदनु च सं० सोमाक-स्तत्पुत्र – सं० अभयचन्द्रमेलितेन सङ्घेन समं श्रीमरुकोद्दमहातीर्थं भवामभोधितीर्थं पृथ्वी-भक्तयो वयमवन्दिष्मिह । ततश्च क्षेमेण मम्मणपुरे परमं प्रवेशोत्सवमनुभवन्तः ससङ्घा वयं प्राप्ताः ।

इतश्च-

फरीदपुरमित्यस्ति पुरं परमवैभवम् । बहुधान्यधनसम्पन्नं सम्पन्नोज्झित यत् क्षणम् ॥ १०७॥ यदेव देवगुर्वाज्ञासज्जसज्जनसङ्कुलम् । पदं मुदामुदाराणां ताराणामिव पुष्करम् ॥ १०८॥ दीनदर्शं दयन्ते ये दयन्तेऽर्थिजने धनम् । दीयते दुरितं तेषां धर्मध्यानानुभावतः ॥ १०९॥

श्रीमज्जिनेन्द्रशासनप्रभावकाः श्रावकाः शुचिमनस्काः । निवसन्ति तत्र बहुला बहुलामा लसितलक्ष्मीकाः ॥ ११० ॥ (– युग्मम् ।)

तदा च ठब्धवासराः स्फुरत्सद्भावभासुराः । तेऽस्मानभ्यर्थयांचकुर्विहर्त्तुं खपुरं प्रति ॥ १११ ॥ प्रास्थिष्महि ततस्तस्मात् तदाग्रहवशाद् वयम् । साधु-भानु-समीराणां स्थितिनैकत्र युज्यते ॥ ११२ ॥ क्रमेण द्रोहडोट्टादीन् ग्रामानुहामवैभवान् । मध्ये कृत्योत्सवे प्राप्ताः श्रीफरीदपुरं पुरम् ॥ ११३ ॥ तत्र च विविधधम्मोपदेशामृतसेकेन भव्यलोकविवेकाङ्करानुज्जीवयतां जिनमतं प्रभाव-यतां कांश्चिद् ब्रह्मक्षत्रियब्राह्मणादीन् जिनमतानुभक्तीन् कांश्चिद् भद्रपकृतीन् तैस्तैर्द्धमोप-देशैः कृतार्थयतां सतां सपरिच्छदानां समाधिसमृद्धो बंहीयानननेहा व्यतीयाय।

[नगरकोद्दमहातीर्थपरिचयप्राप्तिनिवेदनम् —]

§९. अन्यदा च प्राचीमुखमण्डने भानुमति जायमाने जगद्व्यवहारहेतौ प्रत्यूषसमये आसीनायां राजन्यवाणिज्यब्राह्मणादिपरःशतोत्तमजात्यजनपर्षदि धम्मोपदेशक्षणं क्षणा-दास्त्र्य निवृत्तेष्वसात्सु गायनेषु च कलखरताललयमानवन्धुरां गीतिमुद्गायत्सु अकस्माद-तिक्कतः क्रतोऽपि –

धूलिधूसरितकूर्चेकुन्तलो वामहस्तविलसत्कमण्डलुः । क्षामकुक्षिरतिवीथ्यतिकमात् कोऽपि जीर्णवसनोऽध्वगोऽभ्यधात् ॥ ११४ ॥

आगत्य चोचितं विनयं व्यञ्जयन् समुद्तिमना मनागुन्नमितोत्तमाङ्गः पुरस्तादासांचके । वयमि सदाकृतिरिति तमाभाषयांचकृम — "भोस्तीर्थयात्रिक ! पथिक ! कृतः प्रष्टव्योऽसि ? केषु केषु तीर्थेषु दृष्टपूर्वीभवान् ? 'नानादेशविहारिणः खल्वपूर्वीपूर्वस्थानदृश्वानो भवन्ति '—तत्कथय काञ्चिदपूर्वीमृतायमानां किंवदन्तीम् । परितोषय क्षणं पर्षदम् ।" असाविष — "श्रूयतां महाभागाः" — इत्यभिधाय सुधाकिरा गिरा भिणतुमारभत । तथा च—

"अस्त्युत्तरस्यां दिशि सिन्चितः श्रिया स्त्रीपुंसरत्नोत्कररोहणाचलः । देशस्त्रिगर्तोऽर्त्तिहरोऽधिवासिनां तीर्थैर्गरीयानचलैरिवात्र यः ॥ ११५ ॥ तत्रापि पावनं तीर्थं श्रीसुद्धारमीपुरे परम् । दृशोरध्वन्यतां याति पुण्यैरेव हि देहिनाम् ॥ ११६ ॥

देवाधिदेवनाभेयादिकान् नत्वाऽऽलयस्थितान् । देधापि परमानन्दप्राप्तं स्वं मन्यते बुधाः ॥ ११७ ॥

विज्ञितिलेखसंग्रह

तीर्थमनादियुगीनं वाङ्मानसागोचरप्रभावाद्यम् । यैर्द्धं दृष्टिभ्यां तैर्द्रष्टव्यं जगित दृष्टम् ॥ ११८ ॥ ते धन्यास्ते सुजन्मानस्तेषां वर्ण्या च वैदुषी । गत्वा जालन्धराधीशानानर्चुर्ये जिनेश्वरान् ॥ ११९ ॥ म्लेच्छन्याप्तेषु देशेषु निस्वलेषु कलौ युगे । निरत्ययं हि तत्तीर्थं मराविव सरोवरम् ॥ १२० ॥ तस्य तीर्थस्य माहात्म्यं कियद् वच्म्यपिटष्ठधीः । तदुपास्य ततः पश्चाद्धन्यंमन्योऽत्र चागमम् ॥ १२१ ॥

तदेवदत्यहुतं स्वदृष्टमुक्तं वाच्यं न्यक्षेण विद्वदांकुर्व्वन्तु । गन्तव्यो नोऽद्यापि महानिस्त पन्थाः ।" — इत्यिभिधाय प्राचालीत् । तदनु च तया वार्त्तया हृतमनस्का इव चित्रलिखिता इव सञ्जातरणरणका । आग्रह्म्प्रहिला इव वयं ससभ्या बभूविम । मनसीत्थं विचारितवन्तश्च — यदुत म्लेच्छा-लेऽसिन्नपि नीवृत्यभ्येत्य तत्तादृष्ट्मिथ्यादृग्दुष्टुजनाननिभालनोत्पन्नमालिन्यमलस्पृशो-शोर्विमलतानिदानतत्त्रथाविधतीर्थदर्शनसुधासरःसम्पर्केण विद्यदता नापादिष्यद्यते तिर्हे । ते सरसि तृषा, सिद्धे परिवेषितेऽप्यन्ने बुभुक्षा, सित विभवेऽपि दारिष्टं, समृदिते भानी मः' — इति न्याय आयातः । ततो येन केनापि प्रकारेण यथाकथित्रदेषा यात्रा समान्यते तदा साधु, अन्यथा पुनः क वयं क च श्रीनगरकोद्याख्यं महातीर्थमिति मनोरथो-सन्मनःपूर्वाद्रौ हिमांशुरिवोदेषीत् । एवं च ते ते श्रावका अपि यात्रायां जातोत्कण्ठा यमिव भृशं बभुवः । विद्याख्य च तदा —

साधुराणासुतश्रेष्ठाः शिष्टाचारानुसारिणः । निवसन्ति त्रयस्तत्र त्रयो वर्गा इवाङ्गिनः ॥ १२२ ॥ तेषु प्रथमकः सोमो धर्मकार्यधुरन्धरः । द्वितीयः पार्श्वदत्तोऽस्ति हेमस्तु गरिमास्पदम् ॥ १२३ ॥ तत्र तद्योग्यतां मत्वा तत्कार्यं तेम्य एव हि । उपिदष्टं तदाऽस्माभिक्तमं द्युत्तमोऽर्हिति ॥ १२४ ॥ ते चैवं चिन्तयांचकुस्ततः शुद्धाशया रहः । यायावरैर्धनभारैः स्थावरं पुण्यमर्ज्यते ॥ १२५ ॥ गुरूपदेशाचेद्यात्रां कुम्मीऽत्रावसरे वयम् । निर्मेलं सुकृतं कोशे विश्वे कीर्तिश्च तादशी ॥ १२६ ॥ इति ध्यात्वा स सोमेन्दुः सबन्धः साहसाग्रणीः । क्षमाश्रमणदानेन यात्रोपक्रममाद्वे ॥ १२७ ॥

[सा सोमास्वीक्रतनगरकोइतीर्थयात्रोपक्रमवर्णनम् –]

§१०. ततश्च सुमहर्द्धिकः सपरिच्छदो यावता तत्तत्सन्निवेशेषु सङ्घमहाजननिमन्नणमहा-न्त्रप्रणिधानपुरस्सरं तत्तत्सङ्घसम्महनिकायां प्रवृत्तः, तावता वयमपि तत्रत्यसङ्घाग्रहेण गिमाबारषपुरं श्रद्धालुगृहशतसङ्कलं समुपेगृम। तत्कीदृशम् –

धार्मिकोऽपि जनो यत्र चित्रं जीवाईको न हि। न चापविद्याकुशलो मार्गणानिप नासित।। १२८॥ तत्र च वर्त्तमानाः कांश्चन परतीथ्यांनिप जिनशासनानुकूलमनस्कान्, कांश्चन नवनवा-भग्रहिवशेषप्रदानेश्च श्राद्धानिव वाडव-क्षित्रिय-वैश्यान् कृतार्थान् कुर्वन्तः, तथाविध्यम्मां-देशोल्लसदेशनाप्रदीपकिलकोज्जृम्मणेन कापथसश्चरिष्णून् जनान् सत्पथपान्थतां कांश्चन पप्यन्तः, पुण्यफलाः कियतीरिप कालकलास्तत्रैवातिवाह्यांवभूविम। अन्यदा च, तथा-। धसर्वविकृतित्यागमयाभिग्रहग्रान्थं समाप्तिसत्यंकारानुक्पवस्तुक्रयविक्रयव्यवहारिणा । तहरिश्चन्द्रसहचरेण सा० शिवराजसुश्रावकेण परमनेष्ठिकेन समाचञ्चर्यमाणे सङ्घवात्स-चेऽनुतेष्टीयमाने च सङ्घसत्कारे तोष्यमाणे यथौचित्रेन याचकस्तोमे गायत्सु सर्वलोक-

प्रकटं गायनेषु परिसर्पत्याकाशं स्वरिंगणामिदं वृत्तं निवेदियतुमिव वादित्रनिनादे शुभ-वेलायां ग्रामठक्करादिलोकसमक्षं श्रीआदिजिनप्रतिमां प्रत्यतिष्ठिपामतमाम्; एवं तोष्टू-यांचकृम च –

तंतंतुतातो तीतेतिः, तांतांतांतततोतुत । नृनांनिनुन्ननानैना अन्नेनो न इनो नृनु ॥ १२९ ॥
सम्पन्नमोक्षावसथो विकल्मषः समापयंस्तामसमर्थमोपमः ।
सनातनोद्दामसमृद्धिशस्यः स वः प्रदत्तामसमं शमुद्धरम् ॥ १३० ॥
विन्दितो वृषभेश ! त्वं महामहिममन्दिर ! । महाशयस्य भक्तस्य समाधिभरमीश्वर ! ॥ १३१ ॥
(— अष्टारचक्रम्, परिधिश्लोकः, कियागृद्ध्य ।)

तदित्थं सङ्घकार्यमाचर्यं तत्कालागत - सा०रामा-सा०सोमा-हेमा-सा०देवा दस्स्-पुरस्सर-फरीदपुरीयसङ्घामञ्रणेन ततो विह्रत्य पद्धत्यन्तरालायातेषु तेषु वेषु बहलभक्तिभावमञ्जलवि- ॥ पुलअद्धालुकुलमण्डलाभिरामेषु ग्रामेषु तत्रत्यजनकारितानुत्साहोत्स्तपताकापल्लवान् पदे पदे प्रवेशोद्धवान् साक्षात्कुर्वन्तः, ऋमेण प्रस्तुतास्पदमलमकार्षे। ततश्च सङ्घो गणकमुप-वेद्दय सङ्घयात्राप्रस्थानमुहूर्तं निश्चिकाय । तदा चावसरे गुर्वास्थास्थेमभाजः सुबहवो बहु-मन्यन्ते सा । यदुतेदशे विषमदेशकालादिभावेऽप्यचिन्लादष्टसामध्यीदमूदशं नाम कार्य सरेदपीति । केचन पुनः कथश्चित्तथाविधव्यवहारेण यात्राकारिष्वगारिष् साभ्यसयास्त- 15 दुन्नतिं भाविनीमसिहष्णवोऽन्यथाऽन्यथा व्यद्ववन् । केऽपि च मध्यस्थाः कालादिभाव-वैषम्यं ज्ञापितवन्तः – 'यदेतादृद्दोन सङ्घेन दूरदेशान्तरप्रस्थानं न युज्यते' इति । महाकार्या-रम्भे सुलभे एवंविधे लोकवादे क्षणं दोलारूढमिव नश्चेतः समभूत्। ततः पारिणामिक्या बुद्ध्येति मीमांसामहे सा – यदुत, लोकः खलु परविव्यसन्तोषी; यद्वा लोकवाक्यानां नैकः प्रकारः, यदि तादग् लोकवाङ्मात्रेण स्थीयते तदा द्वयोरिप न शोभाः, न खयशो नापि 20 परयशो रक्षितं स्यादित्येतत् कम्मे निर्मितं वरम्, अनिर्मिते तु कृत्ये मनोमनोरथासिद्धेर-समाधिः सार्वदिकः, परेषां च प्रस्थायुकानां कलौ कालमुख्यमाविभविष्यति । ततश्च मनो यावन्मनाक् सत्त्वे प्रतिष्ठाप्य श्रीदेवराजपुरमण्डनकुरालराज्दाङ्कितगुरोर्वाञ्छितकल्पद्रोः प्रणिधानजं स्फुटरूपसुपदेशबलमासीसदाम। तदेतत् पिपासितस्य सुधापाननिमन्त्रणं नृत्ये-च्छोर्घरस्राबन्धनं भृशमुन्मनीभावमुद्पीपदत्। ततश्च तदादेशेन सन्नाहेनेव खचेतःश- 5 रीरं सन्नह्य साध्यसिद्धौ नितरां बद्धाध्यवसाया जातवन्तः । धर्मो जयति । त एव पूर्वगु-र्बोदयः दारणिमति कृत्वा । इत्यलं विस्तरेण । प्रकृतं प्रस्तुमः ।

अथ च शोभने दिने प्रशस्ते मुहूर्ते शुभकम्भेपायोग्ये च योगे पियंकरणे, उचैर्गृहस्थेषु यहेषु, सौम्यखामिदक्सम्पन्ने लग्ने, यात्राहें च नक्षत्रे वर्त्तमाने, सा० सोमाकेन श्रीतीर्थप्रणि-नंसया च प्रेरितपरमप्रमोदोल्लासेन चोत्साहितः श्रीसङ्घः प्रस्थानमङ्गलमसाध्यत्।

मङ्गलं भगवान् धम्मों मङ्गलं जिनशासनम् । मङ्गलं तन्मतः सङ्घो यात्रारम्भोऽतिमङ्गलम् ॥ १३२ ॥

॥ इत्येषा विज्ञपित्रिवेण्यां प्रस्तुतार्थप्रस्ताविका सरस्वती-कल्लोलाख्या प्रथमा वेणिः ॥ १ ॥

विज्ञपिलेखसंप्रह

२. अथ तीर्थयात्रार्थसमर्थिका द्वितीया वेणिरारभ्यते ।

*

[तीर्थदर्शनार्थक्रतप्रयाणावसरे संजातशुभश्कुनवर्णनम् –]

१. तथा च, श्रीसङ्घस्य प्रयाणावसरे शुभोदर्कसम्पर्कशंसिभिः शकुनैश्चेत्थं विजृम्भितम् —
गा सङ्घस्य प्रस्तुतपुण्याशासाफल्यं सम्भावयन्त्य इव सावशेषा आशाः पुण्यप्रकाशाः
सन् । परमाराध्यसान्निध्यकृतमार्गविद्यभञ्जनस्य यात्रिकजनस्य भाविसुखव्यञ्जना इव
मञ्जना अनुकूलं ववुः। नास्ति किञ्चिद् युष्माकमवामदैवानां दुर्गममिति कथयन्तीव दुर्गाः
मा शब्दं चकार । शङ्ककणींऽपि खात्मनि प्रस्तावदक्षतामिवारोपयन् वामदिरभागमातस्य कोक्स्यामास । मौक्तिकाख्यः श्वा सव्याहां श्रयन् साध्नां प्रस्थानमङ्गले सान्निध्यव व्यधात्।

अपि च-

कुम्भोऽम्भोनिभृतोऽभ्यगादिभमुखं शङ्को जुघोष क्षणं, क्षोणीशाभिगमः सवत्ससुरभेरीक्षा च ढोल्रध्विनः । फेरुवीमरवश्रुकूज मधुरं जातत्वरस्तित्तिरि-रेवं सच्छकुनावलीद्विगुणितोत्साहा वयं प्रस्थिताः ॥ १ ॥

[विपाशातिटनीतीरक्कतप्रथमप्रयाणवर्णनम् —]

२. ततश्च नाऽतिदृर एव जम्बूकदम्बनिम्बसर्ज्ञार्जुनखर्जूरीप्रभृतिवनस्पतिश्रेणिसच्छाये इलकमलिकञ्जलककलककलितसौरभभाखरेण सरित्तुङ्गाश्रंलिहलहरिलीलान्दोलनोद्धृतपृषत-रेतलेनानिलेन सेवनीयतया मनोहारिणि मुक्ताकणशङ्खबलक्षसिकतोल्लसद्भासि विपाद-टेनीरोधिस सङ्घः प्रथमप्रयाणविराममकरोत्।

तत्रश्र-

विकचकुवलयास्या सम्भ्रमद् भृङ्गमालोज्ज्वलबहलकटाक्षी पीनचक्रस्तनाढ्या । जललवणिमरम्या दर्शिताऽऽवर्त्तनाभिश्रललहरिभुजाभ्यामाह्वयन्तीव दूरात् ॥ २ ॥ कासहंसपरिहासलीलया तं रिरंसुजनमुत्सुकयन्ती । नव्यशष्पवसना व्यलोकि सा सिन्धुदम्भवशतो वराङ्गना ॥ ३ ॥ सन्मार्गरोधिनीं सर्वपथीनां तां च निम्नगाम् । शुद्धामिव मन्यमाना अतिचक्रमिम क्रमात् ॥ ४ ॥

[तदनन्तरमार्गागतान्यान्यस्थानप्रयाणसूचनम् —]

§ ३. ताम्रत्तीर्यं च क्रमेण श्रीसङ्घो नानाग्रामानिवाऽऽरामानुस्रङ्घयन् श्रीजालन्धराननु प्रचाल। चिलते च तस्मिन् विस्मितान्यलोके सकलमहीवलयलङ्घनजङ्घालाः करकृतकरवाला माम्रजा मुजावलग्रवलसम्पत्तयः पत्तयः केचिद् याष्टीकाः केचिद् बलाधिकाः पारश्वधिकाश्च, अपि दृढवपुष्का धानुष्काश्च, केचन वीरकोटीराः काण्डीरा नैस्त्रिशिकाश्च, प्रोह्ललन्तः क्र्इन्तः रःस्फुरन्तो गर्जन्तो नानारूपप्राप्ता मूर्त्तो वीररसांशा इव स्नामिकार्यदक्षा बद्धकक्षाः पुर- वादुचेलः । तत्पृष्ठे च स्थौरीप्रष्टा विशिष्टा भूयिष्ठास्त्वरया तुरगानपि मन्दगतिकानिव ।मभावयन्तः प्राचालिषुः। इत्यं च ते ते सङ्घजनाः केचिद् वाहनारूढाः, केऽपि गुरुदेवभक्सित- ।यात् पादचारिणः, केऽपि मुक्तोपानहश्च वयमिव प्रस्थितवन्तः। तदा च प्रचलत्सङ्घजनान-

नोल्लसद्वहरूकोलाहरूनिनदैरासम्भवनिकञ्जेष्वकाण्डकल्पान्तापातातङ्कराङ्काराङ्करा लियत-मनसः सम्भावितापदः श्वापदाः कान्दिशीकाः कथित्रित् कापि निलीयावतस्थिरे । अन्यच तीर्थयात्रामनोरथप्रथितपृथुप्रभावास्ताघस्यानघस्य श्रीसङ्घस्य क्रमस्पर्शवशोल्लसतसुकृतेन निराकृतांहोत्रजं तु रजोऽप्युचैर्विचचार । तथा च –

नियतं सङ्घलोकाङ्किलतोद्भूतो रजोवजः । धन्यंमन्यतया मन्ये नृत्यति स्म नमोऽङ्गणे ॥ ५ ॥ एवं चाविच्छिन्नेरेव प्रयाणिर्निष्टतिस्थानानि पुराणीव वनानि मुश्रन्, वल्लभारागोचितानि तरणचित्तानीव वप्रान्तराणि साक्षात्कुर्वन्, पच्यमानगोधूमसङ्कुलानन्यजपाटकानिव क्षेत्र-सीम्नः सुद्रं त्यजन्, क्रमेण निश्चिन्दीपुरीपरिसरसरोवरान्तर्वर्त्तमानोद्दामविपिनोदण्डपद्म-खण्डान्तरे कलहंसकलामनुभविन्नवासांचकार श्रीसङ्घः ।

अपि च-

कृताश्रितपरित्राणः सुरत्राणोऽस्ति मृथवः । परन्तपः पुरे तस्मिन्नाके नाकपितर्यथा ॥ ६ ॥ सोऽथाऽऽकण्यं सकर्णानामग्रणीः सङ्घमागतम् । चित्रीयमाणहृदयो द्रष्टुं सोऽप्योत्सुकायत् ॥ ७ ॥ तुङ्गाङ्गतुरगारूढः प्रौढामात्यादिसङ्गतः । अदृष्टपूर्झीनिर्प्रन्थानुपेत्योचितमाचरत् ॥ ८ ॥ अपूर्वदर्शनान् साधून् दर्शं दर्शं नरेश्वरः । विसिष्मिये समं पौरे राजहंसान् मरुर्यथा ॥ ९ ॥ तेस्तैस्तथाविधैर्धम्यैरुपदेशैः सुरिङ्गताः । प्रमोदमेवं मनुजास्तदा पुरीश्वरादयः ॥ १० ॥ (一गुप्तित्रयः ।) "वनमप्यभवद्धन्यं नगरी तु गरीयसी । प्रदेशोऽयं प्रशस्योऽभूद् येन यूयमुपागताः ॥ ११ ॥ पुरा श्रुताः स्थ गोष्ठीषु श्रुतिभ्यामभ्युपायतः । पुण्योदयेन नः प्राप्ताः साम्प्रतं दृष्टिगोचरम्" ॥ १२ ॥ एवं स्तुत्वा च नत्वा च भूमानानन्दतुन्दिरुः । सम्मान्य सङ्वपं वेगात् ततो धाम जगाम सः ॥ १३ ॥ विपाद्यापयसा छिन्नपिपासाः सङ्घपूरुषाः । स्वगेहनिर्विशेषेण सुखेन प्रस्थितास्ततः ॥ १४ ॥

सर्वतो विसारिणीं सरिल्लक्ष्मीं वामतः साक्षात् कुर्वतामघोऽघो विविधपादपान् सश्चरतां तेषाम्, व्यतीते कियत्यपि पथि साधुरिव परमोदकः सचित्तप्रकाश इवालब्धमध्यः स्त्रीचरित्र-प्रकार इवासुगहनः क्षत्रिय इव महासत्त्वात्यः त्रीडत्कुरुरुके किवकचत्राङ्गचत्रवालशालित-परिसरः विस्तेरारविन्दवृन्दो महानेको नदः पुरो दग्गोचरमवततार । दृष्टा चेत्यूहांचकृवांसः-

नृनं यानतया निषेव्य सुचिरं धातारमाऽऽतूतुषद्, हंसः स्वीयकपक्षिजातिनियतस्थानाय चाभ्यर्थयत् । तुष्टोऽसौ तदिदं पदं हि विद्धे व्याधाद्यगम्यं कचित्, तस्मादत्र पतित्रणः प्रमुदिताः क्रीडन्यहो निर्भरम् ॥१५॥

> परितोऽपि विसारिणा परितं पयसाऽत्यच्छगभीरभावभाजा । वनमेतदुदग्रराजधानीमिव सेवन्ति सुखं विहङ्गराजाः ॥ १६ ॥

अपि च-

स्मितकोकनदं नदमभि रमसा सम्भूय सारसा एते । बिशमकरन्दास्वादनमत्ताः क्रीडन्ति निर्वीडम् ॥ १७ ॥ अभिकजमकरन्दमापतन्तीं स्थूलोन्नीलसशब्दभृङ्गमालाम् । अवलोक्य शिखी घनभ्रमेणोत्केको नृत्यिति भासयत्कलापम् ॥ १८ ॥

15504

एवं च समन्तान्नदश्चियं केनचिद्वनेचरेण वर्ण्यमानां श्चत्वा द्रष्टुमिव रविरुचैः पुष्कर-देशमारुरोह।

विज्ञितिलेखसंग्रह

तदा च-

सारङ्गास्तरुकोटराणि शरणीकुर्बन्ति तापार्दिताः, हित्वा रङ्गममी विहङ्गमगणाः कुञ्जं मजन्तेऽञ्जसा । वीथ्यः पान्थनखंपचोचरजसा जाता अमूर्दुर्गमाः, तेजोराशिभिरुत्सते दिनपतौ जाते छछाटंतपे ॥ १९॥

अयं नदपरिसरः, एते च सान्द्रद्वमच्छायाः प्रदेशाः, एते च तुङ्गतरङ्गोद्वहीतपृषत-तला अनिलाश्च, यथासमयोपपन्ननिरुपाधिसुखसाधनं तदस्य वचनं तथ्यं सम्भावयं-त्रैव सङ्घजनः समग्रोऽपि स्थितिं व्यरचयत्।

अथ च-

प्रदेशे सजले केऽपि तस्थुः केऽपि तरोस्तले । आईदूर्वावणे केचित् पान्थानामीदृशी दशा ॥ २०॥ हंसवत्सुचिरं कृत्वा जलकेलिं नदाम्भसि । केऽपि निर्वापयामासुर्मनांसीव वपूंच्यपि ॥ २१॥ समाधिमानसौ जातः प्रयाणमकरोत् ततः । अथ क्रमात् समायातस्तलपाटकसन्निधिम् ॥ २२॥

तत्पुरोपवनेषु चतुष्पथेष्विवोद्गिन्धसौगिन्धिकेषु मन्दमृदुमहदन्दोलिताभिर्लताभि-यमान इवातुच्छगच्छच्छायाच्छलेन च्छन्नेणाऽऽभूष्यमाण इव पिककोकचाषादिपक्षि-गरैः खागतं तद्गनाधिष्ठात्र्या पृच्छ्यमान इव कापि महाञ्चोणाभ्यणें कीर्णकमलमकरन्द-इवृन्दसौगन्ध्यस्पृहणीये भूभागे प्रयाणविच्छेदमकरोत् सः। तत्र च पवित्रविकसित-वनरामणीयकमनालोकितपूर्वं निर्वर्णयन्तो जना एवमूहांचकुः-

> किममी सिंठलियिदेवतानां प्रत्यक्षाः प्रसरन्त्यहो ! कटाक्षाः ? । किमु वा ग्रुचि तन्निवासयोग्या तासां सौघपरंपरा जलान्तः ? ॥ २३ ॥

किमन्यत् ? एके पद्मवनं ह्या निपिबन्तोऽङ्कुलिभिः पार्श्वगान् सौत्सुक्यमाहुः — "पश्यत । मोः ! कथममीषु कमलेषु सुगन्धलामलोलुपा मधुपाः पतन्ति ?। कथं चाक्रतपरपीडाः साध्वापीडा इव रसमा । श्रमाभिरहो ! कूपमण्डुकप्रायौरियद्यावद्यज्ञानुशीलितं तदिष गृहान्निगीतैर्दृष्टम्" — इति । अन्ये तु दाडि- क्लेषु तेष्विय बीजपूरेषु फलितपुष्टिपतेषु तद्वदान्नेषु द्राक्षाखर्जूरीषु च चक्षुः क्षिपन्ति सा, भिलाषपराद्युखं नतु मुखम्; इत्येवं यावत्तदिभनवदर्शनोत्पस्नवितचक्षुरानन्दः सङ्घस्तत्र शे यावदास्ते, तावता —

'अभिगमणवंदणनमंसणेण पिडपुच्छणेण साहूणं । चिरसंचियं पि कम्मं खणेण विरलत्तणमुनेइ ॥ २४॥" - इत्याद्यर्थजातं कृतार्थयन्निव श्रीदेवपालपुरीयः सङ्घो गुरुवन्दको दुढौके तथाविधातिर्कि-रसमागमोत्कण्टिकतः । तदा चास्माभिरपि तथाविधोपदेशरसायनेन सम्भावितः गस्थास्थैर्यं तथार्जिजत् स्वशासने यथा मिध्यात्वकन्दकुद्दालेषु पुरुषेषु प्रथमां रेखां वात्मनः समपूपुषत्। ततश्च — "भवन्तोऽस्मदास्पदं पिवत्रयन्तु स्वपादावधारणेन" — इत्यवितथकृताग्रहं व्यित्रत्त सम्बोध्य पुरः प्रचेलिवांसः।

[मध्यदेशप्रयाणवर्णनम् —]

े ततश्च विपाशाकूलंकषायाः कूलमनुव्रजन्तः कचिद्वेतखतः, कापि कुमुद्रतः, कुत्रापि भीयाननूपदेशान् शाद्वलान् सरसान् हण्गोचरयन्तो मध्यदेशं प्राप्ताः।

यत्र गोसङ्कला ग्रामाः बहुक्षीराश्च धेनवः । क्षीराणि प्रचुराज्यानि नक्रपेयानि तान्यपि ॥ २५॥

विज्ञिपित्रिवेणि

अपि च-

कोमठचनकाहारः कनकमयाभरणजातपरिहारः । मुग्धगतिर्व्यवहारो ग्राम्यजनेष्वेष आचारः ॥ २६॥ अदेयराजभागास्ते निरङ्कशैकवृत्तयः । ग्रामीणा नागराँस्तस्मात् कथंकारं हसन्ति नः ॥ २७॥ चिरायुषः सुसंस्थानाः सुबद्धदृदसन्थयः । ते हि कृतयुगोत्पन्ननरेभ्य उद्धृता इव ॥ २८॥

अपि च-

कृतनापितकर्म्माणो हरुकर्षादिकर्म्मभिः । पाणिपादेषु नैधन्ते नखास्तेषां शिखा इव ॥ २९ ॥ महाकूपसमुद्रेभ्यो जरुाकर्षणशेमुषी । दृष्टा प्रामेयकेष्वेव यदि वा धूमयोनिषु ॥ ३० ॥ कृष्णोणीमयवस्त्राणि वसाना प्रामवासिनः । माञ्जिष्ठेष्विप वस्त्रेषु दृष्टा नित्यमनादराः ॥ ३१ ॥ शास्त्रशिक्षां विनाऽप्येषां मितः स्फुरित निस्तुषा । आजन्मक्षीरपुष्टानामिदं रुक्षणमादिमम् ॥ ३२ ॥

यत्र च-

यासां वराशयश्रोठा वराशयश्र सुन्दरः । अतोऽल्पधनयोगेऽपि पौरीभ्योऽप्यधिकाः सुस्तैः ॥ ३३ ॥ चण्डातकैरतु पामर्थ आपादतठठम्बिभः । यान्ति सन्मार्जनीकार्यं कुर्वन्त्योऽध्वन्ययत्ततः ॥ ३४ ॥ ग्रामस्त्रीणां न शृङ्गारो न संस्कारश्च ताद्दशः । तथापि तासां सौन्दर्यं गुणाः प्रकृतिजाः खलु ॥ ३५ ॥ उचाश्र्डाः शिरस्युचैर्दधाना ग्रामयोषितः । या विनापि तदाधारं घटानुत्पाटयन्त्यठम् ॥ ३६ ॥ पश्नां परमा पृष्टिः क्षेत्रेषृत्पत्तिरुत्तमा । नन्यं रसायाः साद्धण्यमहो ! देशस्य सौष्ठवम् ॥ ३७ ॥ पीयूषपानपर्याप्तिर्ग्राम्याणां द्यसदां तथा । तद्धासस्थानं यो ग्रामः स किं मन्येऽमरावती ॥ ३८ ॥ स्तन्यपानमबाल्येऽपि यथेच्छं दिधमोजनम् । घृतं च सिठिठन्यायाद् ग्राम्याणामप्यहो ! सुखम् ॥ ३९ ॥

तदित्थं देशचर्यानुभवपारदृश्वरीं शेमुषीं सङ्घटयन्तस्तज्ञानपद्मध्यगा एव यावत्कति-चिद्दिनानि स्थाने स्थाने विलिम्बतवन्तः, तावदकसादेकतः षोषरेशयशोरथानीकस्य, अन्यतस्तु तुरुष्काधीशशक्तन्दरानीकस्य च सर्वतः—"इदमागतं कटकम्, इदमागतं कटकम्, नश्यते पला- य् य्यते"—इत्यादितुमुलारवो विश्वभयंकरो वीष्साबहुलः सर्वत्र प्रसारमापेदानः। ततश्च क्षणं किंकत्त्वयताविमृदाः, पुनः प्रणिधेयप्रणिधानप्रधानीकृतमानसोत्साहबलाः, कथित्रदुपलब्ध-तादशोपायनिरपायास्तमस्काण्डमिव तादगुद्ग्रभयं विद्वर्रडम्बरं सूर्योदयेनेव सङ्घपुण्यो-दयेन दूरमुज्ञास्य सहसा पुनर्विपाशस्त्रश्चपसरुपिम। नाव्यां तां च क्षणात् सममापदा पारियत्वा कुङ्कदाख्यं घटं सङ्घटयन्तो मध्यदेश-जाङ्गलदेश-जालन्धरदेश-काश्मीरदेश- य सीमासन्धिभूतं खाचारनिष्ठमहाजनपूतं हिरियाणाख्यमहास्थानमध्यासामासिम।

[हिरियाणाख्यस्थाने क्रतानां संघाधिपत्यादिपदानां वर्णना -]

§५. तत्र च शुचिभूपदेशे प्रधानधान्यक्षेत्रे महाजलाशयं समया कानुकयक्षायतनस्य नातिदूरे शाद्वलसच्छायशाल्मलिमहासालमूले माधवमासि धवलैकादशीवासरे सर्वोत्तम-वेलायां प्रस्तुतशाखापुरवास्तव्येषु मिलितेषु महाजनमेलापकेषु, परःशतैभृदृचद्दादिभिक्द्- व घाट्यमानेषु पुण्यपुरुषावदातेषु, मञ्जलधवलमङ्गलप्रवृत्तासु तासु नितम्बिनीषु, खेलन-लीलामाकलयत्सु निखिलखलोच्छृङ्खल्यामखेलकेषु, गन्धविवयां विशदयत्सु गन्धवजनेषु, दानधम्मीयोद् शुषितरोमसु जायमानेषु दातृजनवपुष्षु, पुष्यमाणेषु तैस्तैः कालोचितेषु तेषु तेषु रसेषु; सुश्राद्वाचारधुरीणस्य तथाविधोदारकार्यप्रवीणस्य साधुश्रेष्ठसोमाकस्यानिच्छ-नोऽपि सङ्घाग्रहात् तथाविधां योग्यतामवधारयद्भिर्विधिवत्सङ्घाधिपतिपदं व्यदायि । तेनापि पात्रापात्रसापेक्षं दानमदायि । विशिष्य सङ्घोऽपि सुत्कलकरकुङ्गलनिग्गतेन ताम्बूलादिना देयवस्तुप्रकारेण तथा रिक्ततो यथा प्राचीनानिष सङ्घपुरुषान् विस्मारितवान् यदि भविष्य-तीति । किं वहूच्यते, ह्युत्सवोऽयं सर्वोङ्गसुन्दरः संवृत्तः ।

तदा च मिह्निवाहनिवासिना साधूद्धरेण पाश्चात्यवाहनपदं गृह्णता कुलमप्युद्धृतम्। अपि च सं० मागटपोत्रः साधुदेवाङ्गजो महाधरपदमुद्धरः सम्मदात् समुपादात्। अन्येऽपि साधुनीवा-साधुरूपा-साधुभोजाख्यास्त्रयो महाधरतामेवाधार्षः। सैह्नहस्त्यं तु बुचासगो-त्रीयसाधुजिनदत्तसुश्चावके निद्धे। एतैश्च सङ्घपत्यादिभिर्यदवदानमाधायि तद्वयं वक्तं न शक्ताः, परन्तु तत्करणीयचिन्तनप्रभावजः पुलकस्त्वचापि नोदास्ते।

किन्तु-

साधिमंत्रवात्सल्यप्रमुखो यो विधिस्तदा। चके वकेतराकूतैः स तैरेव भवेद् यदि॥ ४०॥ अथ कृतकृत्येषु तेषु तेषु सङ्घपुंस्सु द्वितीयदिने तदवदातं दृष्ट्वा गर्जनव्याजेन [त]दुणान् तद्दानस्पर्द्वयेवानिवारितप्रसराभिः साराभिः सिललधाराभिः ग्रीष्मताडितां पृथिवीमाश्वासयन्नदृष्टपूर्वमहावषोंपलवर्षेण पान्थान् यथा कथित्रत् कातरयन्नतिप्रचण्डपवन्निपातेन पटकुटीकुटीरकादि विसंस्थुलयन् माधवोऽवर्षीदिति हेतोस्तत्र महाव्रतमिता वासरा अवस्थानमवेक्ष्य लग्नाः।

[सपादलक्षपर्वतमालागतप्रयाणवर्णनम् —]

६६. अथ सपादलक्षपर्वतसुवं सह सङ्घेनोल्लङ्घयितुं यथावत् प्रवृत्ताः।

पट्खण्डान्यतमं खण्डं यद्वा द्वीपान्तरं किमु । परदेश्या विकल्पन्ते दृष्ट्वा शिलोचयानिति ॥ ४१ ॥ उच्यां तारकश्रेणिं परिचेतुमिवोच्छृताः । शैलाश्राभ्रंकषैः शृङ्गिर्निर्झरोद्वारनिर्मेलैः ॥ ४२ ॥ वीथ्यां वितिस्तिमात्रायां सश्चरन्नतियत्वतः । जनोऽधःपातभीत्यापि साधुचर्यां श्रयत्यहो ! ॥ ४३ ॥ दिवापि सिद्धाञ्जनवन्नेक्ष्यन्ते भूमिगैर्नरैः । वीक्ष्यन्तेऽधित्यकासंस्था वानरा इव वा नराः ॥ ४४ ॥ दुर्लभाम्रफलावास्यै कर्करैः कोपयन् कपीन् । फलं तैरस्रतां नीत्वा जनश्चने समाहितः ॥ ४५ ॥ भूमिदेशोद्रता वृक्षाः ये चाद्रिशृङ्गसङ्गताः । शीर्षे द्वयेऽपि ते साम्याद् बद्धस्पद्धां इवावृधन् ॥ ४६ ॥ उचैः शाखाशिखालया इव तारा निशागमे । वृक्षाधस्तात् सश्चरतां कुर्वन्ति कुसुमभ्रमम् ॥ ४० ॥ विचित्रवर्णेः कुसुमैः सम्पन्ना वनराजयः । प्रादुष्कुर्वन्त्यकालेऽपि सन्ध्याभ्ररागसम्भ्रमम् ॥ ४८ ॥

अन्यज्ञ-

ताद्दक्षतीर्थमाहात्म्यवृष्टिप्रतिहता इव । दवाप्तयो वनप्ठोषा नोत्तिष्ठन्ते कदाचन ॥ ४९ ॥ माठतीयूथिकाजातिप्रमुखास्तरुजातयः । पुष्पगुच्छैरभुर्नम्रास्तरुण्यः खस्तनैर्यथा ॥ ५० ॥ प्रपुक्छैः कुसुमैर्वद्ध्यः समीरावेगवेहिताः । अवाकिरन्ति श्रीसङ्घं गुरं ठाजैरिव स्त्रियः ॥ ५१ ॥ महिकाफुहकल्हारकेतकाख्याश्च शाखिनः । शाखाभङ्गेऽपि मधुरा दद्धः पुष्पाणि सार्थिनाम् ॥ ५२ ॥

अपि च-

कापि — जम्बीरदाडिमाम्राणि नारङ्गबदराणि च । पाकिमानि विठोक्य स्याछोठा कस्य न ठोछुपा ? ॥ ५३ ॥ फठानां कुसुमानां च काठाकाठानपेक्षया । प्रस्तिः परमा दृष्टा तत्तीर्थातिश्चयादिव ॥ ५४ ॥ स्वर्जूरीदाडिमीद्राक्षारम्भामम्भायिकादयः । छायां कुर्वन्ति सङ्घस्य खाद्यं च ददते तथा ॥ ५५ ॥ विनापि जाठदीं वृष्टिं निर्झरोघाः पदे पदे । मन्ये तैर्गिरयः सङ्घातिथ्यं कर्तुमुपस्थिताः ॥ ५६ ॥

अपि च-

वहज्झरे चूतमहीरुहस्तले विश्रामयन् पान्थजनः पदे पदे । फलानि मिष्टानि यथेच्छमाहरन् खगेहसाध्यं सुखमश्चते क्षणम् ॥ ५७॥

एकतश्च-

उदुम्बरवटप्रक्षाः परोलक्षाः पुरः स्थिताः । विश्रामस्थानमार्त्तानां सज्जना इव मानिताः ॥ ५८ ॥ श्रीफलाश्च फलैः स्वीयैर्निजपादतलस्थितम् । टाचक्यभग्नशिरसं त्रासयन्ति खला इव ॥ ५९ ॥ अस्प्रष्टमध्याः सूरस्य करैः क्वापि प्रसारिभिः । विश्वते कुलनारीणामाचारं किल कन्दराः ॥ ६० ॥

अपि च-

अभयामलकीमुख्यवृक्षावाप्तफलैः कचित् । गान्धिकापणनामापि शङ्के विस्मारितं जनैः ॥ ६१ ॥

अपरं च-

पाद्याः कर्करिकाः कापि पत्सुखा वालुकाः कचित् । दृषत्खण्डाश्च तीक्ष्णाग्राः खोचितं चलतां व्यधुः ॥६२॥ कापि समा विषमा वा कापि नीचैस्तथोन्नताः । नैकरूपा भुवः शैले दशा इव भवेऽङ्गिनाम् ॥ ६३ ॥ कापीक्षुशाकटस्तोमः तिल्यं भागीणमेकशः । कौद्रवीणं च मौद्रीनं शालेयं कापि शाल्यते ॥ ६४ ॥

तदित्थं स्थाने स्थाने नवीना नवीना वनराजीः परिचिन्वन्तस्तदीयाभिः पिच्छलाभि-इछायाभिस्तपनातपप्रसरागोचरीभवन्तः पर्वतीयान् जनानिव तदाचारान् शुचीन् साक्षात् व क्वर्वन्तः, अतिभीष्मग्रीष्मर्तुमपि तथाविधदेशस्ताभाष्याच्छिशिरर्तुमिव मन्वानाः, सुसेन विपाशातिटनीं भूयोऽप्युत्तीर्यं, पदे पदे समृद्धान् महाग्रामान् सम्भावयन्तो दर्शनेन तदधी-शांश्चाभिमुखमायातानुचितालापेश्च रञ्जयन्तः ऋमेण पातालगङ्गातटमन्वसादमे ।

अपि च-

यस्यां हि जलयत्रेषु दृष्ट्वा सक्त्वादिपेषणम् । के नाम न प्रशंसन्ति दाक्ष्यं पर्वतवासिनाम् ॥ ६५ ॥ पानीयमितमुक्ताश्रि जानुद्रशाठम्बुवाहिता । सान्द्रो ध्वनिः प्रवाहस्योन्निद्रयेद् दूर्गानिष् ॥ ६६ ॥ तां च तथाभृतामनिहितेष्वपि स्वयोगसिन्निहितेषु सुन्धिष्टश्वश्वपत्रेषु निश्चलेषु गण्डशौलेषु परमयतनया कापि पादन्यासमुपकल्पयन्तो निरायासमुक्तीर्णाः ।

[नगरकोहपुरप्राप्ति - तदन्तः क्रतप्रवेशवर्णनादि —]

§७. ततश्च पुनरकुण्ठानि गिरिशिरांसि त्वरितपादचारेण कुण्ठयन्त इव कापि तुङ्गतरगिरि- अश्च श्वक्षमधिरूढा हेमकुम्भमालोपशोभितप्रभूतप्रासादपङ्किदर्शनीयं विविधस्थानमनोरमं नेत्रा-नन्दामृतप्रपोपमानं श्रीमन्नगरकोद्यापरपर्यायं श्रीसुशम्भपुरमहातीर्थं हग्गोचरीकृतवन्तः।

तथा च-

आः किं व्योम्नश्चयुतिमदमहो ! स्वर्गाखण्डं प्रचण्डं ?, किं वाप्युद्भिद्य हृद्यः क्षितितलमसकौ निर्गतो नागलोकः ? । रङ्गद्राङ्गेयकुम्भाविकितिलतमहोद्दामहर्म्यातिरम्यं, दर्शं दर्शं पुरमिति वितर्कास्पदं सम्भवामः ॥ ६७ ॥

तदनु सङ्घेन प्रथमतीर्थदर्शनप्रभवन्महानन्दानुसारेण दानधर्माद्यचितमनुस्रङ्घयतातीर्थभक्तिव्यक्तीचके । शनैः शनैरयन्नोपस्थितां कृत्रिमां सजलां नगरस्य परिखामिव
पातालगङ्गाज्ञातिज्ञामिव वाणगङ्गां — "एगं पायं जले किचा, एगं पायं थले किचा" — इत्यादिपदानि
यतनाङ्गान्यनुस्मरन्त उस्लाघा उस्लङ्घितवन्तः। तदा च सङ्घागमनमाकण्यं चम्पकस्रक्कलापकलितमीलयो मस्णाप्रसण्पसाक्तोज्ज्वलाच्छपीनवसनाः, नागवस्रीदलचर्वणेनेव विमलवचनेन रिञ्जतवदनाः, काञ्चनमयशस्त्रिकया वर्ण्यस्वर्णालङ्कारेणेव भासुरितकदितदाः, स्वर्णश्रङ्कारा निजरूपश्रङ्कारितस्वर्णा वा, निरूपाधिप्रीतिगौराः पौरास्ते तेऽभ्यागतवात्सल्यविधित्सया सङ्घर्याभिमुखीना वभुगुः — इति ।

ततश्च तान् गूर्जरेभ्योऽप्यधिकितविवेकाँ होकान् साध्चितभाषया सम्भावयन्तस्तैरेव सह महत्युत्सवे जायमाने पुरं प्रवेष्टुमुपकान्ताः । चित्रमिव वहुवर्णोपशोभितं, धर्मा-गारमिव बहुगणिकं नगरान्तरं मध्ये कुर्वाणाः, सङ्घसामाचारीविद्भिः पौरैः सङ्घार्थे कियमाणं म् प्रवेशमङ्गलं तत्साहचर्याद् वयमप्यनुभवन्तः, शनैः शनैरपूर्वापूर्वस्थानावलोकनाद् विस्मित-विस्मिताः, पताकापीतगगनं हृदश्रेणिसङ्कलं राजमार्गमतिक्रम्य शनैहिषितहृषिता इव किञ्चित्त्वरितत्वरिताः, प्रेरिता इव परमोत्साहेन, आकृष्टा इव सुकृतलक्ष्म्या, कटाक्षिता इव भाग्यमृगाक्ष्या, आहता इव सन्मला, विधृता इव धृत्या, आहूता इव सद्गत्या, रिमता इव रत्या, विसारिता इवारत्या, उपेक्षिता इव वुभुक्षया, अनवलोकिता इवातक्केन, अचि-व न्तिता इव चिन्तान्तरेण, विसारिता इव मार्गश्रमेण, अस्पृष्टा इव तृषया, अभिगमिता इव परमानन्देन, किमप्यतितरमानन्दतुन्दिला उद्भिद्यमानरोमकन्दला महामदनभेर्यादि-वादकेषु शब्दब्रह्माद्वैतमिव वितन्वत्सु सर्वार्थसिद्धिद्वारमिव श्रीशान्तिनाथजिनप्रासाद -सिंहद्वारमनुपाप्ताः - "निस्सही निस्सही नमो जिणाणं" - इत्यादित्रिस्तारखरेणोचश्चर्यमाणा रोमा-अकश्चितिनात्राः, तृषिता इव सुधासरः, श्चिता इव परमान्नं, निर्द्धना इव रत्नस-म्मृतनिधिलामं, द्रमका इवैश्वर्यम्, काञ्चनकलशोपशोभितं साधुक्षीमसिंहकारितप्रासादे परमावरतरश्रीजिनेश्वरसूरिप्रतिष्ठितं श्रीशान्तिजिनपतिं भेटितवन्तः परया भक्ता । ततश्च त्रिःपदक्षिणीकृत्य कृत्यविदा सह सङ्घेन पुराणाभिनवैः स्तवैर्गृहस्थोचितैः पुष्पैरिव संवत् १४८४ वर्षे ज्येष्टमासे ज्ञानपश्चमीदिवसे सम्भावितवन्तः।

ततश्च सफलमिव जन्म मन्वाना मार्गप्रयासमिष पूरिताशमिव गणयन्तस्तत्त निर्वेकृत्या
विभग्रहग्रन्थि छुटितमिवावधारयन्तस्तदा तदा च पूज्यान् युष्मादृशान् युण्यपुरुषानप्यविस्मारयन्तो द्वितीयस्मिन् विहारे नरेन्द्ररूपचन्द्रकारितं शाश्वतप्रतिमानुकारि जात्यजाम्बूनदमयप्रतिममत्यद्धतं श्रीवर्द्धमानस्वामिनं तमस्युद्धोतिमव, तथाविधकान्त्यतिशयान्नेत्रामृतप्रवाहमिव, परमकर्प्रराणुनिर्मिनतिमव, परमानन्दमयिमव, दर्शं दर्शं चिरं चेतिस कारं कारं

त्तवन्तो भगवन्तम् । ततोऽपि देवलादिदिशिताध्वानश्चमत्कृतचेतसो विगलितरे-त्तालस्याः प्रमादातिरेकादुज्जृम्भमाणास्या बाह्याभ्यन्तररजः शिशमयिषयेव नय-श्चधारा वर्षन्तस्तृतीयभवनगान् युगादिजिनपादानन्ववन्दिष्महि पूर्वन्यायेनेति ।

[कङ्गदकमहादुर्गस्थयुगादिजिनदर्शन - वन्दनस्तवनादिवर्णना -]

दितीयेऽहि कङ्गदकमहादुर्गमध्ये माधववक्षोलङ्कारकौरतुभायमानानादियुगीन- कनिनंसयोित्पञ्जलितहृदयान्तरालाः, प्रभवद्धषाश्चप्रणालाः, क्रमेण नभोऽङ्गणतिषमालाविलसत्सप्तशालालीनसप्तप्रतोलीद्वाराणि सप्तसुखानीवाक्रामन्तः, खर्णपाक्कथंचिदावर्जितेन महर्द्धिना मौलभूपालप्रतिशारीरभूतेन हेरम्बाख्यप्रतिहारेण
स्त्रसङ्कलं राजपथं परिचाय्यमानाः, पदे पदे जायमाने दानोत्सवे वपकारितच प्रकाशमाने राजाङ्गरङ्गद्वाद्यनिनादे उच्छलद्धवलमङ्गलध्वनिभिः प्रतिशब्द-
माणेषु सप्तप्राकारेष्विव, वपतिसौधमध्येषु वीक्षणापन्नकुतृहलिराजलोकैः पाणिपमानेषु, पृथुष्वपि पथिषु निरङ्कशौरिप दौवारिकैश्चानवारिताः, अनवरतप्रणयव राजसमाजजनसमूहमूहमानाः श्रीनाभेयं प्रीत्या प्रणिपेतिवांसः।

च-तत्र वृद्धास्तत्तीर्थेतिह्यमित्थमाहुः-

हे-"इदं किल कमनीयकनकक्षम्भोपशोभितोत्तुङ्गशृङ्गरङ्गत्प्रासादमयं महातीर्थं मगवित श्रीनेमिजिनपतौ श्रीसुशम्भभूमीभुजा संस्थापितम्, तिद्दं चाघितरयंभूतिमवानादियुगीनं श्रीमद्युगादिदेविषम्बमचिन्त्यचिन्तामणिमवृतकल्पपादहात्म्यमनन्तातिशयं जानन्तु । इयं च भगवचरणारिवन्दमकरन्दचञ्चचञ्चरीकश्रीमदिम्बका, यस्याः किमप्यसामान्यमितशयं व्यावर्णयन्ति सन्तः । अस्या
-भः कुम्भसहस्रप्रमाणमपि जगद्धरोस्तावत्प्रमाणेन स्नात्राम्भसा सह तदाशातुल्यस्थानस्थितमपि नैकीभवित । प्रत्यक्षं चाधुनापीदम् । अथवाऽसम्भावितश्रानिर्गमे लघुन्यप्यमुद्मित् गर्भागारे कृतकपादसम्पुटे भूयोऽपि स्नात्रतोयं
रितिमिव क्षणादकस्माद्द्भशोषं शुष्यित । इह हि कृतं स्तोत्रादिप्जाचं सत्कृत्यं
हितं बीजिमिवैकान्तेनाविसंवादि फलं स्यादित्यागमः।" तदिदमुत्कण्ठितस्यातसुवर्णं वर्णिकाधानमित्याभाव्य स्ववाग्वन्नेः प्रकामफलभूतामिमां स्तुतिमित्थवाम ।

तद्यथा -

जगजीवनं पावनं यस्य वाक्यं महोक्षध्वजं चङ्गगाङ्गेयकायम् । तिरस्कृत्य कर्म्मस्थितं जन्तुतातं श्रये तं मितश्रीकृते तीर्थराजम् ॥ ६८ ॥ गठन्त्याशु पापान्यनन्तानि तानि प्रसर्पन्त्यगण्या मुदश्चावदाताः । महासिद्धिरायाति कीर्तिश्रकास्ति प्रभो ! त्वां नमस्कुर्वतां शान्तम् र्तिम् ॥ ६९ ॥ छेकः कष्टोच्छेदने दीप्तिमानुर्भक्तस्यातुच्छेष्टदो भीतिभेदी । सुक्त्या सुक्तः स्वागमागाधवाक्यः सिद्ध्ये रोद्धा सुग्मिधम्भे क्षतागाः ॥ ७० ॥

विज्ञ मिलेखसंप्रह

दिष्टा दृष्टे तेऽम्बजोबिष्णवक्रे दरं नष्टाऽऽदित्रभो ! क्रेशराजिः । नन्वारूढे भास्करे पर्वतं तं ध्वान्तं किं न क्षीयते निष्कलापम् ? ॥ ७१ ॥ रयापारसंसारनिहारसूरं रजोभारसंहारणासारनीरम् । कृपाछं रसालं महाधीवरं सत् प्रभावं महामोऽज्ञसाऽधीश्वरं तम् ॥ ७२ ॥ (- नायकमणिः ।) तरन्ति सन्तो विपदर्णवं ते पोतायितं येऽनुसरन्ति तेऽदः। नतं पदान्जं भुवि सावधाना यस्मान् मनुष्येष्वथ शर्म्भ भावि ॥ ७३ ॥ जगत्रभुः सत्यनयः खयम्भूः स्याद्वाद्यजन्मा निहतान्तरायः । तेजोमयस्तात्त्विकयोगगम्यो जीया गतेह ! त्वमघाद्रिवायो ! ॥ ७४ ॥ गीर्वाणपद्माप्यतिशायिनी सा तावच गीयेत मरुद्रवीशा । बुधेर्न यावद् बहुधांहिभक्तेः शक्तिः प्रबुद्धा जिन ! तेऽस्तबाधा ॥ ७५ ॥ जन्मभूषितनिजायतवंशं देशनाजनितभव्यशिवायम् । साधितेष्टसुखसङ्गमरङ्गं भद्रसान्द्रमभिनौमि सदङ्गम् ॥ ७६ ॥ राकाशशाङ्काननमादिदेवं वन्दे युगादौ जगदुद्धरन्तम् । तं रङ्गदुनुङ्गयशःसुरहं हरत्तमं लोकभवोरकाराम् ॥ ७७ ॥ नय प्रभो ! सेवकमात्मसङ्गं जय प्रभावोद्धितान्यपङ्ग !। नमन्महाराजकृतोरुभागधेय ! प्रयच्छाऽविकलं चरित्रम् ॥ ७८ ॥ वरं गृहं हाववती च नारी वर्णा च लक्ष्मीर्भवतोऽनुभावात्। वरेण्यलावण्यवचास्ततोऽहं वहे तवाज्ञां भव मे शिवाय ॥ ७९ ॥ दर्शनं द्वरितरोधि तावकं नाभिनन्दन ! भवेद् भवावधि । मज्जतान्मम मनोहिमरिमस्त्वद्धणामलमहाम्बुनिधौ हि ॥ ८० ॥ महामोहमाद्यत्तमस्तोमभानोरखण्डोत्तमज्ञानसङ्केतवास्तो !। त्रस-स्थावरप्राणिमोहान्तकस्य स्तवास्त्रणात् ते जनः स्थादनंहाः ॥ ८१ ॥ रवीन्द्रप्रदीपप्रभूतप्रभाम्योऽधिकं विस्फुरदर्शनं तेऽद्य जातम् । दयाद्री खद्षष्टि त्वमातिष्ठिपश्चेत् सुधाम्भो मदङ्गे न चित्ते विभाति ॥ ८२ ॥ षडंहिवत्खेलतु पादपङ्कजे तवाऽरुषं मे हृदयं सभन्द !। कृताश्रयार्थे हि कृतिप्रकाण्डा यत्रासकृत् खर्द्धमतां वदन्ति ॥ ८३॥ दलन्तं दरं भन्दमाकन्दराधं दयाकन्दलीकन्दमानन्दसारम् । नतस्त्वां ग्रुभंयुः कुकर्माण्यधस्तात् प्रकर्त्ताऽस्मि कहींश नम्रामर ! श्राक् ॥ ८४ ॥ धराधीशधीरं महोदध्यगाधं निरस्तकुधं प्रावृषेण्याब्दनादम् । लसन्मुक्तिलक्ष्मीवरं मुक्तमोहं महामोऽमलज्ञानमानन्दतोऽमुम् ॥ ८५ ॥ रोचीर्वीचीप्रोछसदेहदेशे सौम्याकारोत्प्रेक्षितान्तःप्रमोदे । शेषस्फूर्जचोगलम्भप्रविष्टे इष्टेऽधीशे जायतामिष्टलाभः ॥ ८६ ॥ व्योम्नो मानं वेत्ति यौऽजः प्रकारैर्डुद्ध्या काव्योऽप्येषु ते तीर्थराज !। नो सोऽपीशो यहुणान् जल्पितुं ही ! तत्को मानो मेऽत्र मूर्खत्वभाजः ॥ ८७ ॥

यदाहुश्चिदानन्दसन्तानरूपं श्रितानां भयमं परत्रह्मयाताम् ।
दयालो ! तदेव त्वदीयं प्रपद्ये शरण्यं पदद्वन्द्वमाविष्कृतायम् ॥ ८८ ॥
जयित जयतामित्तंच्छेदी युगादिजिनः परं, तदनु विजयन्ते योगीशा खुधा जयसागराः ।
तद्धिमहिमस्तोत्रं हारं तदन्तिषदः कृतिं, दधदलमुरोदेशे भव्यो जनो जयतादयम् ॥ ८९ ॥
जन्मजीवितिगरां सफलत्वं मङ्गलं च वृषभेश ! ममाद्य ।
यत्नतोऽसमसमांसिनितान्तं यन्महावृषगतेऽधिगतोऽसि ॥ ९० ॥
इति हि नगरकोद्दालङ्कतेरादिनेतुः, स्तवनमजिन पूर्णं हारवन्धाभिधानम् ।
अहह ! सुकृतयोगः कोऽपि मे स्फातिमागा-दिति वदित यथावत् प्राञ्जलिर्मेघराजः ॥ ९१ ॥

तदित्थं यावता प्रस्तुतस्तवनादिविधानेन कृतकृत्या इव जाताः।

[नगरकोझाधिपनृपतिक्कतस्वागतादिवर्णना -]

§९. इतश्च-श्रीचन्द्रोज्ज्वलसोमवंशिवशदमुक्ताफलायमानावतारेण पद्त्रिंशद्राजकुलीगृङ्गारसारेण चपलोच्छुङ्गलभूपाललक्ष्मीकरेणुकाचापलसंयमनिस्समानालानस्तमभभूतोइण्डदोईण्डेन विषमविविधविकदसपादलक्षपर्वतमालावलगर्विष्ठाक्षोदिष्ठविपक्षक्षोणीनाथशिरोनिवेशितनिजाज्ञास्कारमारमारेण प्रवलातुलशक्तिन्यतेष्ठकाविनयवेल्लिक्छरःकमलपुपूजियितचारचरणेन्दीवरेण धनसमुद्ध्यपहसितधनदेन सौराज्यजनितजनानन्देन
सर्वषद्दर्शनविश्रामच्छायापादपेन विशिष्य श्वेताम्बरिभश्चुबलक्षपक्षपातोपलक्षितचिचश्रुषा पितृपर्यायागतस्त्रसौधमध्यस्थितश्रीयुगादिजिनभक्तिपुषा निजमुखकोमललावण्यापहसितचन्द्रेण भूसुग्नरेन्द्रचन्द्रेण, आत्मीयप्रधानपुरुषेः सवहुमानमाहूताः सङ्घसङ्गताः,
ततश्चातुर्वण्यजनमहत्तरेः परितोऽलङ्कृतं विचित्रमपि सचित्रमतुलमपि सतुलं विशालमपि
स्रुविस्तीणशालं निजशोभापराभृतपुरहूतास्थानं तदीयसभास्थानं प्राप्ताः। ततश्च बीज्यमानवरचामरं खरूपान्तरावस्थितं चामरमिव वरेण्यहरण्यमणिमयसर्वाङ्गीणाभरणग्रङ्गारसौन्दर्यापहसितमारं सकलकलाक्कशालं ग्रहगणमध्यवर्त्तनं निशावल्लभमिव राजसभावस्थितं प्रस्थोत्तममिव तमद्राक्षमोऽक्षाममुदः।

अथेषन्नम्रशिरसं तमधिकृत्य निर्मन्थभाण्डागारसर्वस्वभूताशीर्वादसन्दर्भगर्भमुद्धाहवः पद्यमिदं स्रोदाहरामः –

तद्यथा -

श्चाच्ये जन्म कुले तनौ सुभगता हृद्या कला सद्वधूः, सन्तानर्द्धिसमृद्धिसौख्यमतुलं मोज्यं च राज्यं परम् । चित्रत्वं त्रिदशाधिपत्यमि ही ! प्राप्तोति जन्तुर्यतः, सोऽभीष्टार्थविशुद्धसिद्धिजनकः श्रीधर्मलाभोऽस्तु वः ॥९२॥

अपि च-

कङ्गदककोद्दनन्दरमध्यासीनो रिपुद्धिपान् हत्वा । श्रीमान्नरेन्द्रचन्द्रक्षितिपतिहरिणाधिपो जयति ॥ ९३ ॥ अथ च जलार्थं कस्मिन्नपि जने कृतभ्रूसञ्ज्ञमा भाव्य न्द्रपतिं प्रस्तुतमिदं स्माचक्ष्महे – वक्त्राम्भोजे सरस्वस्रिवसतितरां शोण एवाधरस्ते, बाहुः काकुत्स्रवीर्यस्मृतिकरणपदुर्दक्षिणस्ते समुद्रः । वाहिन्यः पार्श्वमेताः कथमपि भवतो नैव मुञ्चन्सभीक्ष्णं,स्वच्छेऽन्तर्मानसेऽस्मिन् किमिव नरपते तेऽम्बुपानाभिलाषः॥९४

विज्ञ प्रिलेखसंग्रह

अपरं च-

नद्यो नीचरता दुरापपयसः कूपाः पयोराशयः, क्षाराः क्षुद्रबकोटसङ्कटतटोद्देशास्तटाका अपि । भ्रान्त्वा भूतलमाकलय्य सकलानम्भोनिवेशानिह, त्वां भो मानस ! संस्मरश्रुपगतो हंसोऽयमानन्यताम् ॥९५॥ पुनर्विवेकमुज्जीवयितुमियमन्योक्तिः –

> रे चूत ! नूतन मदं मिलनानुकूल ! त्वां वर्णयन्तु कवयो न वयं वयस्य । शुक्कच्छदो यदिह शैवलभुग् मरालो रोलम्बकोकिलकुलं कुसुमैर्द्धिनोषि ॥ ९६॥

तथा-

अये वापीहंसा निजवसितसङ्कोचिपिशुनं, कुरुध्वं मा चेतो वियति विठतान् वीक्ष्य विहगान् । अमी सारङ्कास्ते भुवनमहनीयत्रतभृतो, निरीहाणां येषां तृणमिव भवन्त्यम्बुनिधयः ॥ ९७ ॥

इत्यादिभिनेव-पुराणैः स्क्तैर्न्धपमनोऽनुजीवितं यावत्तावता तत्तस्रक्षणसाहित्यादिरसपरि-क्रेतमतिर्द्धपतिरमोघगङ्गाप्रवाहानुकारिण्या तत्तदृहप्रत्यूहाम्बुसारिण्या प्रवीणोचितवाण्या यत्सु पार्षचेषु सादाङ्कमिव तिष्ठत्सु राजकीयेषु विद्वत्सु सहासाभिः खयमेव क्षणं ष्ठीसुखमन्वभूत्।

तदानीं च-

स कोऽपि न सदो मध्ये मूर्खों वा यदि पण्डितः । बालो वृद्धः पुमान् स्त्री वा यो नाश्चर्यरसं पपौ ॥९८॥ ०. अथ विद्याविनोदिप्रियेण राज्ञा सञ्ज्ञापिताः सभासदो विद्यांसो ब्राह्मणा केऽपि केऽपि तन्याश्च सम्भूय यत्तत् फल्गुविल्गतप्रायं सम्ययूपं वा प्रष्टुं सहसोपस्थिताः । ततश्च तान् । गुरूपोत्तराधानेन च्युतमदिनभानिव निरिभमानान् मनागापाद्याऽन्तरास्त्रे चेदमवदाम – के दारपोषणरताः १ कं बलवन्तं न बाधते शीतम् १ । कं संज्ञधान विष्णुः १ का शीतलवाहिनी गङ्गा १॥९९॥ जीवन्ति जन्तवः केन १ धातूनां सम्भवः कुतः १ । बुधानां वर्ण्यते काचित् ययोक्तमिप नोह्यते ॥ १०० ॥

विकल्पार्थापकः कोऽथों विनाशः शक्काते कुतः ।
पद्मोत्पत्तिः कुतः कीदग् दुस्थः सर्वत्र वारितः ॥ १०१ ॥ (– इति प्रश्नोत्तराणि ।)
कृपणोऽपि नृपार्थ्यः स्यादुदारस्यापि ठौल्यता ।
भावाभावेन यस्यास्यादाख्यातोऽपि न बुध्यते ॥ १०२ ॥ (– प्रहेलिका ।)
काचिद्धहान्तःप्रियविप्रयोगमसासिहः प्राप्य तकं प्रफुछम् ।
ज्वलद्वियोगाप्तिरियं व्यहासीच्छायां तदीयामपि किं निदाघे ? ॥ १०३ ॥ (– भावालङ्कारः ।)

इसादिपद्यानां प्रत्युत्तरदानम्कान् विदग्धमन्याँस्ताँस्तान् यावदुदनैष्म, तावदेकः दमीरदेशीयः कुशाग्रीयमत्यवगाहितविततप्रमाणग्रन्थस्तार्किकचक्रचृहामणिमन्यद्ग्रल-तिप्रभृत्युल्लापमुख्यः कश्चिद्विपश्चित् सहासाभिः खपक्ष-परपक्षसाधनदृषणाभ्यां चिरं श्चितवाग्विवदितुं लग्नो महताऽऽटोपेन । सोऽपि, अचिन्त्यश्चीपूर्वगुष्कसान्निध्यसन्नद्धसस-द्वाङ्मात्रेण प्रतिहतवाग् वीक्षापन्न इव क्षणं क्षोणीशाध्यक्षमेव सितभिक्षूननुनिनीषु-दलग्रपाणिरिदमुचैक्चचार । यतः —'भो ! जैनानां पुरः कोऽहं वराकः, क्षमध्वमागः'। वेत्यादिसरसेष्टगोष्टीप्रकारेण परमप्रीतितन्त्वनुस्यूतमना मनुजेश्वरोऽस्यत्सनाथस्य सङ्घस्य

सर्वस्यापि बहुमानसारं सत्कारं चकार । 'अहो ! आईतो धम्मों विजयते !, धन्यमिदं मता-न्तराजय्यं श्रीजिनशासनम्, यत्रैवं विद्वत्तादिगुणा निरुपमाना विभानतीति ।' अनन्तरं च चश्चचन्द्रकान्तादिविविधवर्णदैवतालङ्कृतं देवागारं स्वकीयं दर्शितवान् । अचकथच स्वव-ग्गीणान् - 'यदस्य सङ्घस्य प्रवेश-निग्गमयोर्न स्वलना कार्या ।' अथ 'प्रत्यासीदित नः सान्ध्यो विधिः' – इत्यादिना प्रतिगमनाय प्रत्याय्यमानोऽस्माभिः कथि अदेवं महाप्रणयावि - भीवकमिदमवादीत् –

मा गा इत्यपमङ्गठं, त्रज इति स्रोहेन हीनं वचः, तिष्ठेति प्रभुता, यथारुचि कुरुवेषाऽप्युदासीनता । किं ते साम्प्रतमाचरामि हितमेतत् सोपचारं वचः, स्मर्तव्या वयमादरेण भवता भूयात् पुनर्दर्शनम् ॥ १०४॥ ततस्तमापृच्छ्य श्रीजिनद्यासनपोन्नतिदर्शनोत्सप्पत्प्रमोदप्कुतहृदयाः स्वमठमागताः।

[नगरकोद्दस्थितजिनमन्दिरविधीयमानोत्सवादिवर्णना –]

§११. अथाऽपरेद्युश्चातुर्वर्णवन्द्यमानाईद्विम्बभूषितेषु तेषु चतुर्ष्विप प्रासादेषु महत्युत्सवे श्रीदेवमहापूजावसरे क्रमेण श्रीसङ्घश्रावका गन्धोदकसम्भृतेः खर्णकल्द्योः श्रीजनचन्द्र-पादान् दर्शनदत्तमनःप्रसादान् यथाविध्यसिक्तपन् । तदनु सुलभैः श्रुभगन्धवन्धुरचम्पक-पवित्रशतपत्रप्रप्रुष्ठमालतीजात्यादिजात्युष्पेर्बहुभङ्गीभिरपूपुजन्। पेशलफलपकाश्रक्षतादि-बलिं पुरो जगद्वुष्ठणासुपाहरंश्च। ततश्च चतुर्विधश्रीधर्मास्थास्थेमोत्पादकेषु चतुर्ष्विप काश्चनः क्रक्षापलम्भसम्भावितद्रष्ट्रमनःप्रसादेषु प्रासादेषु गर्भागारादाराभ्यादण्डकलशावलिन्वनो ध्वजान् व्यदीधपन् । तदा च रेणुर्वाद्यानि, जगुः कुलनार्यः, त्रत्यन्ति सा विसेरास्या नागर्यः, ददुईल्लीसकानि बालाः, ताब्यन्ते तालाः, खेलन्ति खेलास्ते चात्यन्तं सहेलाः, द्याते यथेच्छं दानं, यथा दूरेत्यतामश्चति दुरितविगानं, प्रगुणीभूता सुगतिः, प्रणष्टा कुगतिः, वर्द्धते धृतिः, विशीर्यते कुसृतिः, उच्छुसन्ति दानिनः, लभन्ते मानं मानिनः, व्यविद्यते कृपणाः, विकसन्ति वितरणनिपुणाः, जाग्रति योगिनः, विहसन्ति चैत्यनियोगिनः, निजचित्ते चमत्कुर्वन्ति ज्ञानिनः, समाधिमधिश्रयन्ति ध्यानिनः, प्रमीलत्यविद्या, उन्मीलति विद्या, विलसति पुण्यम्, वर्द्धते श्रेयः।

किंच-

तन्तन्ये येन दृष्टोऽयं श्रुतः स्नात्रोत्सवोऽयवा। यदि तस्य गुदे न स्यादत्र प्रतिभुवो वयम् ॥ १०५॥ वत्तु च भद्दचहनदबद्धकवाडवादिदुःस्थित-सुस्थितजनसाधारणानि शालिसर्पिएससाराणि सङ्घकारितानि अवारितानि भोजनानि सर्वत्र प्रावृतन्तः, यानि रहःस्थितमप्यवदान्यं प्रकाश-यन्ति। अथाष्टमीदिने श्रीशान्तिजिनविधिचैत्ये जयजयशब्दमुखरेषु बन्दिवृन्देषु महोद्दण्डे भवत्युत्सवे मेघराजगणि-सत्यस्चिगणि-मतिशीलगणि-हेमकुञ्जरमुनि-कुलकेसरिमुनीनां पश्चमङ्गलमहाश्चुतस्कन्धाद्यनुज्ञाहेतुकां नन्दीं मिलितेषु नागरेष्विव सङ्घजनेषु व्यधासिष्म। अत्य चाश्चान्तं स्थाने स्थाने देववन्दनावहिताः कार्यान्तरपराद्युखा श्रामं श्रामं भावपूजया जगदीशान् त्वरया श्रद्धया सम्भावयन्तः, सङ्घश्राद्धविधीयमानां द्रव्यपूजां चानुमोदयन्तः, सह जन्मना निजजीवितमपि कृतार्थं गणयन्तः, यावद्वारानष्टोत्तरं शतमपि चैत्यपरिपाटीं पश्चशक्तस्तवाविभीवसारां सपरिवारा वितेनिवांसः। इत्थं श्रेयःकृत्येन पुण्यलभ्येन स्नात्मा-

व तदनुमोदकं परमपि संसारभवामभोधिपारवर्त्तिनमिवानुमिनुमः। सपरिवारश्री-राध्यध्येयपादप्रस्यमपि विशिष्य श्रीजिनवन्दनं तत्रान्यत्रापि नामग्रहणपुरस्सरं तमस्तीति ज्ञपरिज्ञयाऽनुमोच तन्नमस्यकैरिव स्थानस्थैरिप प्राज्यं पुण्यं विटपनीयमिति । भन्यच यथा योगं गोचरचर्यादिखार्थसिद्धये पुरान्तराछे चङ्कम्यमाणाः कचिद्धपधारायन्त्रं श्रस्य महापुरुषप्रमाणानुकारिणः कान्तजात्यजातरूपनिष्पन्नस्य रेखाप्राप्तरूपस्य राज्ञो चन्द्रस्य रूपेक्षणं चक्षुर्विश्रामसुखमुपलभमानाः, कचिच प्रवासन्नहिमाचलशैलराजकूटा-नि भीष्मग्रीष्मत्तीवपि हिमानीखण्डानि पुण्यपुरुषयशांसीवात्यन्तं विमलान्युन्नयमानाः, विपणिमार्गं च व्यापार्यमाणचारुचम्पकशतपत्रादिगन्धद्रव्यपरिमलबाहल्येऽपि नाशा-यं रसमनाददानाः, सततप्रवृत्तोत्सवानां गीतवृत्तनादरसलालसानां दिवश्युतानां देवी-मेवानुपमतमतनुसौन्दर्याणां पौरपुरन्ध्रीणां श्रोत्रमधिगतैमधुरध्वनिभी रागमवग-न्तः, गृहोचानवर्त्तमानाम्रतरूपरिपाकिमफलेषु मुग्धलोकोपनीतेष्वपि जिह्वालौल्यलेश-यस्प्रशन्तः, विचित्रभूजेपत्रवन्मदुलस्पर्शान् कम्बलान् करस्पर्शमात्रतायामुपढौकयन्तः, ाइरादिनीं तत्रावतस्थानाः। तत्रश्च - तिष्टथं चतुर्मासीम्, वयमपि शुद्धश्रावकीभवामः, ांश्र लाभो वः, कुरुध्वमनुग्रहमसासु'-इत्यत्यन्ताग्रहपरान् नामश्रावकान् तत्रत्यान् हो-वीरो-हर्षो-चंभो-संभो-गंभो-प्रमुखान् कथमपि सम्बोधयामासिवांसः । ततः ष्वपि विहारेषु जिनेन्द्रपादानधिकृत्य सपरिवाराः ससङ्घाः सगद्गदस्वरा बाष्पष्टतेक्षणाः थानिकीं चैत्यवन्दनां सुचिरमारचय्य ललाटघटिताञ्जलयः खल्वेकान्तद्यान्तरसवद्यीकृत-न्तास्तदानीम् -

तव दर्शनमेवास्तु किमन्यैः प्रार्थनाशतैः । सरागचेतसोऽप्युचैर्छभन्ते निर्वृतिं यतः ॥ १०६ ॥ वारं वारमियं चिन्ता वारं वारमियं कथा । यदहं त्वां प्रपत्थामि भूयो दर्शनमस्तु ते ॥ १०७ ॥

तदित्थमग्रजगन्नाथमभ्यर्थनामिमां प्रथितवा, असकृच शिरःप्रणामं कारं कारं कथ-त् तीर्थमहामोहप्रतिबन्धवशात् स्वलितपादप्रचारं क्षणं शून्या इव हतहृदया इव ततः गतुमुदयच्छाम ।

अथ च-

ज्वालामुख्या जयन्त्या च श्रीमदम्बिकया तथा। वीरेण लङ्गडाख्येन यदसेवि सदैव हि ॥१०८॥ संसारसागरोत्तारतीर्थात् तीर्थोत्तमात्ततः। श्रीमन्नगरकोटाख्यात् प्रिस्थताः सह सार्थिकैः ॥१०९॥ (युग्मम्।)

[नगरकोइतीथित् क्रतप्रस्थानस्य संघस्य मार्गागतान्यस्थानवर्णना –]

२. अथ गिरिसरिदुपशैछेलातले वहन्तः, एकतः किल 'पवउ खोटउ' इति मृदुलघुशिश्ा किश्चिद्व्यक्तवाचा संशब्दनेन गिरिसुवि पथिकेभ्यो द्यविश्वासिशक्षामाख्यान्त इव
श्चन पक्षिणः पदे पदे पदिक्षणीवभूवांसः। अन्यतः पुनस्तत्प्रतिषेधियषयेव कांश्चन विपत इव 'होकोकिमइ, होकोकिमइ' इति स्फुटप्रतिरावेण जगद्वैचित्र्यं प्रचिकटियपून् विहन स्वात्मिन माध्यस्थ्याद्वैतमुक्तेजयन्तः शुश्चवांसः। विस्मयसोरिताऽऽनन्दाटोपा गोपापुरतीर्थं जिम्मवांसः। सं० घिरिराजकारितोत्तुङ्गप्रासादस्यं श्रीशान्तिनाथं सगौरवं च
िमवांसः। अत्र च देवसेवापराः सङ्घन्नत्यानुमोदनासमाहितहृदः सदसद्विवेकं प्रतिवा-

स्तव्यास्तिकांश्च कांश्चन प्रवीणयन्तः, पञ्चाहोरात्राणि तिस्थिवांसः। अथ पारेविपाद्यास्थितं श्रीवीरस्वामिपादमहाप्रासादकितं श्रीनन्दवनपुरं प्रापिवांसः। तत्र च पूज्यपूजां विधिव-द्विधाय सह तत्रस्वसङ्घेनाऽऽगन्तुकसङ्घोऽपि खल्वात्मानं धन्यममन्यत। तत्र च सुविहित-गुणपक्षपातरसिकमनोभिरात्मकरणीयातिनिन्दिभिः शुद्धमार्ग्गाभिनन्दिभिः सौजन्य-सिम्भन्नसर्वभावैः पार्वतिकभूपाळलोकपाळितवचोभिः सह स्वयूथ्यैरनुमितसंविग्नपाक्षिक- प्रदस्थेर्भृद्यामजर्यमासोसूच्यामहि रूपम्। ततोऽपि प्रस्थायातिनिविडतमसि निद्यपि पुरोवह-मानाभिर्योतमानखद्योतिरंछोलीभिरन्तरान्तरा शुटत्तडिद्धिरिव समुज्ञृम्भितचश्चरायुष्याः कोटिल्लग्रामे क्रमेणाभिनवोत्तुङ्गश्चङ्गरङ्गत्यासादे श्रीवामेयजिनेन्द्रदर्शनेन सफळप्रयासा बभूवांसः। सङ्घो यावता पूजादिककम्मीण प्रवृत्तोऽथ तावता वयं तिमिति स्तोतुं प्रवृत्ताः – तथा च –

अभिमतफळठाभकरं चिन्तामणिपार्श्वनाथतीर्थकरम् । यरळवशपसहवणेः किञ्चिद्दं वर्णयिष्यामि ॥ ११० ॥ श्रीविष्ठराशिसुरसाळरसाळवाळ !, श्वःश्रेयसाय सिवहासरसोऽसहायः । अंहो विहाय सहसेव विशाळबाहुः, श्रेयःश्रियं सह वृषेरिह शिश्रिये यः ॥ १११ ॥ यो विश्वसंशयिक्ठेशयरेशरीरः, यः संवरारिसचठाहववारवीरः । यो हर्षवासररविर्विषयारिरंसु, यो वेह संवरसरोवरशाळिहंसः ॥ ११२ ॥ श्रेपाहिवाविह्शरा बहुहावहेळा - ठीळाविळासिविवशासु वशास्त्वश्यः । सेव्योऽसि वासविवशां सिवशेषवीर्य - शौर्याश्रयोऽस्यिवरळं सरळाशयोऽसि ॥ ११३ ॥ अर्हन् यशःसिळठराशिशशी रसायाः, सार्वः शिवाळयिवळासरसाय सोऽयम् । सर्वे सुरासुरसुरेश्वरस्रिरिहाः, संसारवासविरहाय सिषेविरे यम् ॥ ११४ ॥ यः स्वेरिवेरिविळयाय सहः सहस्ती, स्वीयस्ववंशवहुळाम्बरशर्वरीशः । शश्वक्ळो वशविहाररसीह शीळं, श्रेयोरहस्यसरसीरुहसूर एषः ॥ ११५ ॥ (- चतुर्थिमिदम् ।) ये पञ्चवर्गपरिहारसमेतमेतत् , पञ्चाक्षनिग्रहपराः स्तवनं पठन्ति । ते ही ! चतुर्थपुरुषार्थसुखं ळमन्ते, तह्रोविळामसुभगास्तु ममापि बुद्धः ॥ ११६ ॥

इति भगवन्तमभिष्ठुल कृतकृत्येन सहैव सङ्घेनानधीभवन्तः, अथ गिरिगहरक्र्टसङ्कटात् मार्गान् दुर्गमानुल्रङ्घयन्तः, कापि पर्वतप्रदेशोद्भृताभिः सप्रत्ययाभिस्तमः कवलयन्तीभिः क र्ज्वलन्तीभिरौषधिभिरतिभाखरप्रदीपकिलकासाध्यं कम्मे प्रत्यक्षयन्तः, पर्वतघद्दानितक्रम्य पर्वतदेशमध्यगं नानाविधश्राद्धसङ्कलं श्रीकोठीपुराभिधमहानगरं प्रापिम । तत्र च देवार्य-देवपादा विधिवदिभवन्दिताः । तत्र च सं० सोमाकोऽवारितवाहनासारं सरस्रक्षिराचूर्ण-पूर्णं भोक्तमनोमोदकं महामोदकं प्रचुरघृतपूरपकान्नसम्पन्नशाकप्रीणितरिसकलोकिमिन्द्र-रसाखादमाचद्रसज्ञरस्नाविषयं स्तूर्णभवदपूर्यं सुनिष्पन्नरूपं सुग्धिकाधदध्योदनजनित- अ जनसमाधानं सुगन्धिशालिपरिमलोद्धारमात्राप्यायमानजनं प्रसर्पत्सर्पिद्धाराप्रवाहपवा-हिताहितदौर्मनस्यं नानाखाद्यपेयलेखाखाद्यह्यं प्रकाश्यमानवहुविनयप्रकारं श्रीसाधिक्मेक-वात्सल्योपचारं सारं कारं कारं तथा समस्तवास्तव्यवस्तुवित्तसार्थिकसङ्घपुरुषेषु सम्पन्न-चित्तरङ्गः सुरङ्गश्रङ्गवसनदानेन मनागस्खिलतिचित्तस्ताम्बूलादिना च सचमत्कारं सत्कारं चकार तथा, यथा सार्वित्रकीं प्रशंसामाससाद । इत्यलं बहूक्त्या । तदेवं देववन्दनसाव- अ धानास्तत्रापि दिनदशकं स्थितिमजीघटाम। अथ ततः प्रचल्यातिदुरन्तमहामार्गसागरमित्रमयन्तः, क्रमेण सप्तरुद्राख्यमहाप्रवाहमयं जलनिवेशमक्केशेनैव क्रोशचत्वारिंशत्प्रमाणं
तरीभिरतिवाहयन्तो यथाक्रमं चङ्कम्यमाणाः श्रीदेवपालपुरपत्तनं प्राविशाम। तत्रत्य-मृदुपक्षीय-सं० घटसिंहादि - खरतरपक्षीय - सा० सारङ्गादि - विविधशुद्धश्रद्धश्राद्धसङ्घेन धुमधुमायमानघनतूर्यम्, गुमगुमायमानगन्धर्वम्, त्रदत्रद्रायमानकाहलम्, दमदमायमानमर्दलम्, दमदमायमानदोल्लम्, प्रौढीभवज्ञयज्ञयरवं प्रवेशोत्सवमन्ववोभूयामिह च।
तत्रापि कोठीपुरवत् तानि तानि साधर्मिकवात्सल्यसङ्खपूजादीनि सङ्खपत्युचितानि निखिलान्यिष करणीयानि सङ्खपतिमहाधरादिभिस्तथा चक्राणानि यथा श्रीजिनशासनस्य सङ्खस्य
साध्नां श्रावकाणां च प्रशंसोल्लापः खपरपक्षीयेषु प्रोल्ललास। तदेवं श्रीजिनशासनं भासयन्
सङ्कस्तत्र दशदिनीं स्थितिमकरोत्। ततश्र तत्रत्यसङ्खलोकाग्रहेण तथाविधां तत्र योग्यतां
मत्वा मेघराजगणिः सत्यक्विगणि-कुलकेसिरमुनि-रत्यचन्द्रश्चलकेः सहितश्रतुर्मासीं
स्थापितः। स च यावत्साम्प्रतं तत्रत्यसङ्खेन सम्प्रहेठितोऽसदुपकण्ठं विजयी समायासीदिति।

[तीर्थयात्राप्रत्यावर्तन - स्वस्थानप्रवेशवर्णना — 7

" ११३. अथातो वयं सह सहागतेन तेनैव सङ्घेन सहसा प्रचेित्वांसः। क्रमेण श्रीमदेवगुरुप्रासादसानिध्यवोहित्थेनातिदुरुत्तरमहत्तरसरणिसागरं सुखसुखेनाकुतोभयाः समुलङ्घयन्तः, पदे पदे गमनावसरपरिचितानि निवासस्थानानि निश्चिन्वन्तः, अविच्छिन्नैः प्रयाणैविपाशाकुलङ्कषां पश्चान्मुञ्चन्तः, प्राक्कप्रशानमङ्गलवेलापरिचितं पुरोपवनं प्राप्ताः। इतश्च
श्रीसङ्घागमनिक्तेवदन्तीपानोल्लसदाह्नादमेदुरः समस्तालस्यच्छिदुरः प्रस्तावोचितिकियाविदुरः
श्रीफरीदपुरीयः सङ्घस्तत्कालमिलितान्यग्रामसङ्घश्चः किं बहुना ?—सर्वोऽपि ग्रामश्च तीर्थयात्रापुण्यपवित्रिताङ्गसङ्घदिदक्षयाऽतितृषितलोचनः सम्मुखीनोऽत्यौतसुक्यभावादागात् ।
ततश्च तम्रचिताशीवादेन सह प्रमोदेन योजयन्तः सङ्घपतिसोदराभ्यां सा० पासदत्त - सा०
हेमाभ्यामतिप्रीतिपराभ्यां प्रगीफलनालिकेरादिबहुलताम्बूलादिदानेन सित्कयमाणसर्वजने,
वाञ्छितदानेनायाचकीकियमाणे याचकलोके, जायमाने प्रवेशोत्सवे फरीदपुरमवापाम ।
यावत्सर्वोऽपि सङ्घोऽनिर्वाच्यपरमाह्नादसुधाम्भोधौ मग्न इवाभृत् । तद्दर्शं च वयमिष
सिद्धिसमीहितत्वाङ्गिरुपमसमाधिभाजोऽजनिष्मिह ।

अपि च-

मनिस कृत्य जिनेश्वरवन्दनं प्रचिता यत एव वयं मुदा । अभिनिनंसिततीर्थनमस्यया सुफिलताभिमतास्तत आगताः ॥ ११७ ॥ सिद्ध्यन्तीदंशि कार्याणि प्रायेणोद्यमयोगतः । स चाप्यपेक्षते पुण्यं तच सङ्घे प्रतिष्ठितम् ॥ ११८ ॥

॥ इति श्रीविज्ञप्तित्रिवेण्यां तीर्थयात्रार्थसमर्थिका गङ्गातरङ्गाख्या द्वितीया वेणिः॥

३. अथ ज्येष्ठकल्पविधानाद्यर्थप्रस्ताविका तृतीया वेणिः प्रारभ्यते ।

[साधुपार्श्वदत्त - हेमाभिधक्रतसुक्रत्यप्रशंसा —]

६१. अथ सङ्घागमनानन्तरं नितान्तमुदितचित्तौ सङ्घपतिभ्रातरौ साधुपार्श्वदत्त-हेमाभिध-सुश्राद्धौ ज्येष्ठे भ्रातिर सौभ्रात्रवहरीं पह्नवयन्तौ खं धन्यं मन्यमानौ निस्समानमानसोत्साहौ तत्तत्प्रभूतसाधर्मिकादिसत्क्षेत्रेषु विविधादानादिप्रकारेण न्यायार्जितवित्तवीजवापं तथा- 5 ऽकार्ष्टां यथा कल्पान्तकालकीर्त्तनीयकीर्तिमतां मतिमतां सत्त्ववतां सत्पुरुषाणां द्वितीयतां धुरीणतां वा किलाश्चतुः। तत् किं वहूच्यते? यतः – य एव केचन यात्रारम्भे मनागवज्ञामना-टयन्, त एवाथ सर्वोध्यक्षं खात्मानं निन्दन्तः सुनिष्पन्नसङ्घकम्माणि आवं आवं प्रमोदा-श्रणि चातिविस्मयात् स्रावं स्रावं भट्टा इवैकान्तसङ्घकार्यभद्दिमसुखरितसुखाः साक्षादीक्षिताः। तदहो! खळु लोको जितद्वितीयः कामितकामुको वाऽस्तीति विदांकुर्वन्तु श्रीपूज्या लौकिका- " चारम् । किं च – सामान्येनाऽप्यनेन सङ्घेन सङ्घद्वयमीलनादतिस्फारीभूतेन तेषु तेषु स्थानेषु सङ्घान्तरेभ्योऽसामान्यैः करणीयैः सर्वथाप्यत्यरिच्यत । तच सर्वमागन्तुका एव न्यक्षेण वक्ष्यन्ती खलम् । अथ याव दिनानि कानिचित् तत्रावस्थानमभूत् तावता श्रीमिळिकवाहणीयः श्रीमम्मणवाहणीयश्च समुदायस्तत्र वन्दक आकारकश्च तुल्यकालं समुपागात्। ततश्च खखा-स्पदमसान् विहारियतुं भृशमाग्रहीष्टाम् । वास्तव्योऽपि तथैवावस्थापियतुं निर्वन्धपरायण " आसीत्। ततोऽसाभिर्वास्तव्यो यावद् रहस्याक्षरमञ्जेण सम्बोधितोऽस्याग्रहाद् विरराम, 'आम' इत्याह च। तद् द्वयं तु तथैवान्योऽन्यं विवदमानं राक्तनान्वेषणव्यपदेशेन समाधाय तत् प्रथमं मम्मणवाहनं प्रति प्रस्थिताः । सायं च दक्षिणेन गोमायवोऽरटन् । ततो मम्मणवाहनगमनमुपेक्ष्य सह तत्सङ्घेन तदेव श्रीमलिकवाहनं प्राप्ताः। तदा च साधु द० मालाकेन प्रवेशोत्सवरङ्गः परिमितप्रसारोऽपि निखिलजनशोभासम्भारसम्पादको व्यथायि ॥ येन सर्वजनो मनसि चमदकरोत्, इति।

[ंतीर्थयात्राकरणानन्तरसमागतपर्युषणापर्ववर्णना –]

§२. अथ श्रीतीर्थयात्रामहापुण्यपीयूषकुण्डारचितसवना इव सुतरां सुस्थिरस्वास्थ्यभाजः सपरिच्छदाः ससङ्घाः सुपरिणामाः पुरा यावद् वर्त्तामहे; इतः प्रतिवर्षप्रतिनियतागमा श्रीपर्युषणाऽपि प्रसासीदिति ।

ततश्च-

दान-शील-तपो-भावरूपो धर्मश्चतुर्विधः । मृशं प्राप्तावकाशोऽमूदेष्यति ज्येष्ठपर्वणि ॥ १ ॥ अर्थमुक्तोऽपि दावृणां करो गुरुतरो भवेत् । तत्पूर्णोऽपि पुनर्लातुर्लघुरेवेति मे मितः ॥ २ ॥ दानं दौर्गत्यनाशाय दानं दुरितदारकम् । आशाकल्पद्धमो दानं प्रियं त्रिजगतोऽपि तत् ॥ ३ ॥ दानेन शासनौन्नत्यं यादशा तादशेन वा । तस्माद् दीक्षाक्षणारम्भे तद्ध्यापारि जिनैरपि ॥ ४ ॥ पश्य दानस्य सौभाग्यं वस्तुपालादयो यतः । जीवन्त इव मन्यन्ते यदुत्थयशसश्चलात् ॥ ५ ॥ अहो ! दानसमं नास्ति जगित्रतयमोहनम् । यस्माद् दुष्टोऽपि तुष्टः स्थात् तथा शत्रुः सुहृद्यते ॥ ६ ॥ वि म हे हे ९

विज्ञपिलेखसंग्रह

दान इत्यक्षरद्वन्द्वं विभज्य जगृहे जनैः । उदारैरादिमो वर्णः स्पर्द्धयेवापरैः परः ॥ ७ ॥ राजानो दुर्जना मातापितरो गुरुवान्धवाः । स्निद्धन्ते के न दानेन चिरं विग्रुखिता अपि ? ॥ ८ ॥

तथा-

कष्टानुष्टानकत्तारो भूयांसः सन्ति पूरुषाः । केऽपि ते विरला एव शीलशुभ्राः सदैव ये ॥ ९ ॥ किलदुर्वातपातेन कथि विद्या अपि । शीलबोहित्थमास्थाय भव्यास्तीर्णा भवार्णवम् ॥ १० ॥ न वातारो न दातारो योगिनो न न भोगिनः । शीलपालकलोकानामर्घन्त्येकां कलामपि ॥ ११ ॥ अन्तरङ्गद्विषद्व्यूहं गलहस्तकदायकम् । तपः सुसाधुभिस्तप्तं निर्ज्ञराङ्गमकृत्रिमम् ॥ १२ ॥ विपमाण्यपि कर्माणि दुश्रीर्णानि कथंचन । तपस्तपनयोगेन क्षयं यान्त्यन्थकारवत् ॥ १३ ॥ प्रत्युह्व्यूह्तो नाम लोको यद्येष शङ्कते । नादधीत कथंकारं तपस्तद्ध्वंसमांसलम् ॥ १४ ॥ यदगम्यं यद् दुरापं दुःश्रद्धेयं च यद् भुवि । तदायासं विना भूता लभन्ते तपसा प्रियम् ॥ १५ ॥ दुष्कममलसंस्पृष्टम्तावदात्मा न शुद्धाति । तपोऽग्निना स्वर्णमिव न यावजातु तप्यते ॥ १६ ॥ यक्षरक्षःफणिव्यात्रा न तानाक्रमितुं क्षमाः । सिद्धमन्नोपमे येषां तपस्यास्था सनातनी ॥ १७ ॥

तथा-

नरके नारकाः सन्ति सहन्ते दुःखमेव च । न तेषां भावना शुद्धा तस्माल्लाभो न किंचन ॥ १८॥ पुण्डरीकादिभिस्तैस्तैः श्रेष्ठैकाहव्रतादिष । कर्मग्रन्थिक्षोटितो यद् भावना तत्र कारणम् ॥ १९॥ सुचिरादिविवेकोऽपि कृताज्ञानतपा अपि । भावनातो नरः शुद्ध्येत् तामलीवामलाशयः ॥ २०॥ दानं शीलं तपस्तुण्डमुण्डनादि सुबह्वपि । अफलं खुहिशाखीव यद्येका निह भावना ॥ २१॥ अहो ! भावस्य भव्यत्वं विरत्यां विगताग्रहः । आर्जिजत् तीर्थकुलक्ष्मीं श्रेणिकः पृथिवीमिव ॥ २२॥ दानं दुरितनाशाय शीलं सौभाग्यवर्द्धकम् । तपः पङ्कविशोषाय भावना भवनाशिनी ॥ २३॥

तदम्नमृद्द्शो दान-शिल-तपो-भावनाभेदान् परिपोषितस्वस्तामध्यां शासीरतया परिरता चतुरङ्गसम्भावेन व्यवस्थाप्य तैरेवाधृष्यविपक्षपक्षक्षोभमुद्भावयन्ननिवारितनिजैोक्त्या सपक्षानावर्जयन्नगणितस्वपरपक्षः सर्वत्र समदृष्टिक्दारचरितः सम्यक्त्वसामाहम्वेतगजास्तः प्रौढश्रीः पर्वराजः श्रीजिनराजशासनराजधानीमध्युवास । तदा च—
शिषः स्थानेन चाऽसाभिः श्रीकल्पवाचनाव्यापारियषत् श्रीकालिकाचार्यकथाद्वयोपदेशरदेशेन तत्तत् तदुत्पत्त्यादिव्यावर्णनं निर्णयद्गिश्च द्वारभद्दपदिमा स्वात्मिन घटयांचके च ।
।ाद्धमहाजनेन तु साङ्गतिकक्रमुक्तनालिकेरीविविधवर्णवर्णनीयवासःप्रदानसाराभिरेकाकृत्वः प्रभावनोपदाभिक्पस्थितश्चायं पर्वराजः । किं चात्र साधुमेहाक – सं० जसुश्चावको
।क्षपको, श्राद्वेका तु द्वादशपक्षक्षपका, अष्टाहिकाकारिण्यस्त्वगारिण्यो गणनातीताः
पत्सत । एतच पर्वस्वरूपं पुरापि श्रीपूजेभ्यः प्राभृतीकृतमभूत्, तथाऽप्यधुना स्थानाग्नः
र्थं पुनरपि व्यज्ञपीति न पौनक्कमाशङ्क्षम् ।

[चतुर्मासानन्तरसञ्जातनन्दिमहोत्सववर्णना —]

. अथ सम्प्रति मिलितसर्वमहाजनो महाविस्तारस्पारो वाद्यदातोद्यस्तोमः पौषसित-यां श्रीनिन्दमहः सम्पन्नः। तत्र च श्रावकाश्चत्वारः, श्राविकास्तु चतुर्विद्यातिः, संयताश्च , सर्वविरतिवर्जं तत्तत्तपश्चरणप्रमुखानिभग्रहविद्योषान् परमयाऽहमहिमकया यथाईं प्यादिहरे। तदा च ताम्बूलादिदानप्रधाना विश्वाश्चर्यकरी सा काचित् प्रभावना श्राव-

25

कैश्चकाणा, ययाऽपि सर्वः श्राद्धसङ्घो नाम सुतरां साधुवादाद्वैतवादी समवृतत्। अन्यो सुग्धलोकस्तु ताम्बूलादिप्राचुर्यं दृष्ट्वा स्यसमयेऽपि पर्युषणापर्वश्रमं द्धार । तद्यं सर्वजनीनो महान् पुण्यलाभः । तथौपैषीच्छ्रीमत्प्रसादितं छेखद्वयं, परिजग्मे च ततोऽवस्थानादिनै-यसम् । पुनरपि यथावसरं स्वसुखावस्थानादिसमाचारसुधांशुच्यापारणेन प्रह्लादनीयो नश्चित्तसागरः सुगुरुभिः ।

तथा वयमितः प्रस्थातुकामा अपि कल्याणी – भक्तिश्रीसमुदायोपरोधात् तपोधना-वन्दापनोत्सुका अपि स्थिताः । अथाद्यश्वीनश्रीमम्मणवाहनीय – श्रीफरीदपुरीयसङ्घागमः संभाव्यमानोऽस्ति । तदागतौ यद्योग्यताङ्गं भविष्यति तद् विधास्यतेऽवद्यम् । तथाऽत्रस्थो मेघराजगणि – सत्यक्षचिगणि – प्रभृतियति सा० नगराज – सा० हांसा – सा० हापा – श्रे० भोजा – सा० पाह्णा – सा० मण्डलिकगोला – सा० रेला – द० भीमा – सा० आह्णा – सा० देपाल – सा० विधा – सा० जिणिया – सा० देवा – सं० रतन – सं० द्यमण – सा० सहजा – सा० कान्हड – सा० मृला – सा० वस्तुपालसद्यालक्षा – सं० लद्धाप्रमुखो निखिलोऽपि त्रिवर्णः श्रीसङ्घः श्रीमत्पाद प्योजन्मसु चिराचश्ररीकेलिं कलयतितमाम् ।

[अथ प्रान्ते पुनः सूरिगुणप्रशंसात्मकाः स्तुतिश्लोकाः —]

तथा-

गाम्भीर्याठब्धमध्यो धुतसगुणमणिर्धारतासानुमद्भिः, सन्नद्भो मध्यमेघोडवठतरसिठिठोछोठमाठोत्सिहिष्णुः । माद्यद्भिद्यानदीनां घनरसरितः श्रीघरोपासनीयः, बोभ्येत श्रियाद्ध्यः सुगुरुजठिनिधः सूरिनीराशयेषु ॥ २४ ॥ संसारसरसीस्र उरूराः सरसोरिसः । रसासारो रिरंसोऽरं सूरिः सूरिसु साररः ॥ २५ ॥ (— द्विव्यञ्जनः ।) सत्कल्याणघरः सुरागमधुरस्तारोदयानुत्तरः, सद्रब्लोपठसिद्धभूतिरुचिरो गौरिश्रया भास्तरः । श्रिक्यान्तरः स्पुरद्वसुभरः सत्सौमनस्योद्धरो, जीयाच्छ्रीजिनभद्रसूरिसुगुरुः सर्वसहायां चिरम् ॥ २६ ॥ सिद्धः सुवंशजातैः संश्रितपादो वरेण्यशास्त्रीव । सिद्धः सुवंशजातैः संश्रितपादो गुरुर्जीयात् ॥ २७ ॥

विहाय पङ्गोचयमुत्सतानां सद्वासनाश्रीसमधिष्ठितानाम् । प्रबोधनायार्थमनोऽम्बुजानां प्रकल्पते यद्वचनं रविश्व ॥ २८॥ यन्मूर्तिवस्रीतिकरी सरस्वती सरस्वतीवन्मधुरा गुणावस्री ।

गुणावलीवद्विपुला मनीषा नन्दन्तु ते पूज्यतमा जगत्याम् ॥ २९ ॥ (– रसनोपमा ।) रोगोरुगोरुगारीरैगौराङ्गगुरुरुगुरुः । आगोगागारिरागारंगिरांगोगेरिगो गुरुः ॥ ३० ॥ (– द्विन्यञ्जनश्लोकः ।) प्यानध्यानधुतापदो घनतमःसम्भेदने साधवो, विश्वेनाश्चितसत्पदो भवभिदो रङ्गन्महाभानवः । चेतोहृद्वणसम्पदो जनमतोत्सृष्टौ सुरोबीरहः, कल्याणं ददतां सतां गुरुरसावन्येऽपि चानारतम् ॥ ३१ ॥

(- महाद्भुतम् । प्रथमैकवचन-बहुवचनाभ्यां व्याख्येयं विद्वद्भिः ।)

जीयासुर्गुरवोऽवन्यां वन्यामिवावनीरुहाः । यमाश्रित्य चयं याति विद्यात्रतिसन्तितः ॥ ३२॥ (— गुरुवर्णनम् ।) अविद्यां हि सेव्याः सरसारवावरा विश्वा विहायोहरयः सुसंवराः । साहस्यसाराः सलयाः सुसूरयः सारश्रियो वैरिवशारसूरयः ॥३३॥ (— पञ्चवर्गपरिहारेण छत्रबन्धः ।) वर्णनीययशोराशिवरो विततलोचनः । वरदो मम सम्भूयाद् वर्यस्ताररवो गुरुः ॥ ३४॥

(- खस्तिकबन्धेन काव्यम् ।)

आठवाठतुरुं येषामभिधानं स्थिरीकृतौ । ठठछक्ष्मीमहाकारस्करस्यारं निरन्तरम् ॥ ३५ ॥ (— चामरबन्धः ।)

विज्ञिपिलेखसंप्रह

त्तीतिततिं येषां प्रशस्यास्यशशी नयेत् । सुसाधुजनताचेतःश्रोतःकान्तं ततं स्मितम् ॥ ३६ ॥ (- चामरः ।) एवं पूज्यगुणोद्गानविधानमुखराननः । श्रीजिनभद्रसूरीन्द्रान् वन्दते सोमकुञ्जरः ॥ ३७ ॥

दोषज्ञहस्तीन्द्रसुरेशकुञ्जराः सन्मानसाम्भोनिधिशर्वरीवराः ।
भूयो गुणश्रेणिहिरण्यमन्दिरं जयन्ति ते श्रीगुरवो निरन्तरम् ॥ ३८ ॥
विद्यावलीविह्वरेण्यमण्डपं कृपापयोधारणिवस्फुरिन्नपम् ।
वचश्रयै रिज्ञतसर्वविष्टपं गुरुं स्तुवे पादनतोरुभूमिपम् ॥ ३९ ॥
गुणालिताराधरणान्तरिक्षं विध्वस्तसम्मोहमहाविपक्षम् ।
नीरन्ध्रदोषोत्करभेददक्षं गुरुं स्तुवेऽहं सुयशोवलक्षम् ॥ ४० ॥

ते स्फीतिसन्तोषं यद्वारती सभासदम् । यथाम्भोदपयोधारा राजत्सारङ्गसन्ततेः ॥४१॥ (आसनबन्धेन वृत्तम्।)

नरकसंहरणे कमलाधवः सदवनीनिलनीधवः । कविजनग्रहराशितमीधवः शुचिधियेऽस्तु गुरुर्भधुरारवः ॥ ४२ ॥ भुवनमन्दरशैलसुरागमं जिनपशासनभासनसोद्यमम् । विमलचेतनयावगतागमं गुरुवरं प्रणुमः सुगुणोत्तमम् ॥ ४३ ॥ कल्याणवारांकुरचुद्धिनीरदाः कारुण्यभूयोलहरीलसन्नदाः । सुसेवकानां सुतरामभीष्टदा जयन्तु पूज्याः परिणामिसम्मदाः ॥ ४४ ॥

थं नत्वा गुरूँश्चित्ते सुस्थिरः स्थिरसंयमः । श्रीजिनभद्रसूरीशान् नन्नन्ति विनयान्वितः ॥ ४५॥ [सूरिपार्श्वे संस्थितानां मुनिगणादीनां नामस्मरणपूर्वकं वन्दनादिविधानम् —]

. तत्रत्यस्य पं० पुण्यमूर्त्तिगणि-पं० लक्ष्मीसुन्दरगणि-पं० मतिविद्यालगणि-वा० लिब्धि-लगणि-पं० मतिराजगणि-प्रमुखसाधवः, प्र० तपःप्रभागणिनी प्रवर्ह्यतिन्यः, सा० ०-सा० करणा-सा० धणपति-सा० वज्राङ्ग-श्रे० रूपा-भं० गुणराज-सा० आसा-सा० संह—सा० गुणराज-श्रे० हरिराजमुख्या महागारिणः, सो० गङ्गादे-सो० सोषू-सो० लदेवी-सो० पद्मलदेवीप्राग्यहराः श्रमणसेवकपत्यश्च तत्त्वतुवन्दना-धर्मलाभमयो-द्यावीदकदलीफलप्रदानेन सम्यगानन्दमेवुराः सम्भावनीयाः। तथा श्रीमद्भिः सर्वदापि चत्रिक्षाप्रेषणे क्षणमप्युपेक्षणीयं न। तथाऽविनयविलसितादि तितिक्षणीयं क्षमा-गप्रविणेः। तथाऽधुनाऽत्र किमप्यसमञ्जसासमाधिसहरां नास्ति, तेनात्यन्तं श्रीमतां दाद् वयं सपरिच्छदा अपि समाहितास्तेष्ठीयामहे।

अपरं च —
तुर्विश्वविधाननैपुणमयात् पाणेर्जगद्धिश्वताद्, विज्ञानातिशयो यदीयवचने कोऽप्यद्धतो वर्तते ।
अ तेन िर्पाकृतां तनुभृतां यन्मौद्ध्यवर्णावलीं, तत्तत्तत्त्वमहोपदेशसिलल्लावेः प्रमाष्टिं क्षणात् ॥ ४६ ॥
तान् विस्मेरविद्याम्बुजिनीप्रसर्पद्यशःपरागैर्मुदितज्ञभृङ्गान् ।

परत्रतीक्ष्यान् जिन भद्रसूरिपादान् प्रणन्नन्ति स मेघराजः ॥ ४७॥ । लिखितलेखरङ्गत्प्रासादोपरि चिरं परिस्फुरतु । मम वन्दनापताका श्रीमज्जिन भद्रसूरिभ्यः ॥ ४८॥

॥ इति विज्ञप्तित्रिवेण्यां ज्येष्ठकल्पविधानाद्यर्थप्रस्ताविका यमुनाकल्लोलाख्या तृतीया वेणिः॥ *

──ा। परिशिष्टखरूपाः पंक्तयः॥ ०

[जपसंहारात्मिका विज्ञिप्तः -]
विज्ञिप्तिसित्रिवेण्यां स्क्तलसछहरिवारहारिण्याम् ।
गुणगृद्धानिपुणमानसवृन्दानि स्नान्तु चिरकालम् ॥ १ ॥
जर्लध-वर्सु-भुवैन-सङ्ख्ये वर्षे माघे सिताष्टमीदिवसे ।
रिवसुतवारे रुचिरे समर्थितोऽयं महालेखः ॥ २ ॥
यन्यूनं यचाधिकमसङ्गतं वा यदत्र लिखितं स्यात् ।
तच्छोध्यं धीमद्भिर्यतः सतां रीतिरियमेव ॥ ३ ॥

किंच-

श्रेष्ठिनो नरसिंहस्य तनयो विनयाविनः । भोजाख्यः साक्षरः क्षिप्रं प्राञ्जितः प्रणमत्यसौ ॥ ४ ॥

विरोषस्वरूपावलीज्ञाप्या निष्पन्नेयं विज्ञप्तित्रिवेणीनामग्रन्थपद्धतिः। संवत् १४८४ वर्षे माघमासि दशस्याम्।

किंच-

द्विचन्दनीकगच्छीयाः श्रीदेवगुप्तसूरयः श्रीसाधुरत्नोपाध्याया वा यदीह स्युस्तदा तेषां विशि-ष्यास्मदीया प्रतिपत्तिरौचित्येन प्रकाश्येति ।

> शिवमस्तु सर्वजगतः परिहतिनरता भवन्तु भूतगणाः । दोषाः प्रयान्तु नाशं सर्वत्र सुखी भवतु लोकः ॥ १॥

॥ भद्रमस्तु जिनशासनाय । खस्ति श्रीसङ्घाय । आयुष्यमस्तु गुणगृह्यभ्यः । समाधिरस्तु खयूथ्यानामिति ॥ (ग्रंथाग्रं १०१२)

॥ समाप्तं विज्ञप्तित्रिवेणीनामकं बृहद् विज्ञप्तिपत्रम् ॥

महोपाध्यायजयसागरकृता न ग र को ट चे त्य प रि पा टी ।

मिन लगिय खंति जालंघर देसह भणिय। तीरथ वंदण रेसि नगरकोटि तउ आवियउ॥ १॥ णगंगा पातालगंग व्याह नइ जसु तिहिंहं। वणराई घण घाट वाट ति घाटिहें आगिलय॥ २॥ मिहमाभंडार पिहलउं पिहलइ जिणभवणिं। दीठउ संतिजिणिंद नयण अमियरस पारणउं॥ ३॥ गहिर वीजइ रीज मिन अधिकेरउं ऊपजए। जिह सोवनमय विंव रूपचंद रायह तणउं॥ ४॥ णे दीठइ संतोसु मण आणंदिहिं ऊससए। अधारइ उद्योत जयउ सु जगगुरु वीरवरु॥ ५॥ श्रीजइ प्रासादि सरविर राजमराल जिम। संभाविउ रिसहेसु चंपिक चंदिन श्रुति जिलिहें॥ ६॥ चिडयउ चमकंत अति ऊंचइ गिह कांगडए। इहु जाणे मइ किंदु सिद्धिसला आरोहणउ॥ ७॥ जिंद अंगि न माइ माइ ताय घर वीसिरय। सिरय सयल मह कज तिहं रिसहेसर दंसणिहिं॥ ८॥ हीमालय हुंत राय सुसिर्मिहं जाणियउ। नेमिसिर जयवंति कंगड कोटिहं आणियउ॥ ९॥ विंसि जे राय राणा जसु पयतिल छलड्। अंविकदेवि पसाइ तिहं मनवंछित फल मिलइं॥ १०॥

भास-

कंचणमय कलिसिं सिंहय ए च्यारइ प्रासाद, च्यारइ चिहुं वरणिहिं निमय च्यारइ हरइं विषाद । गोपाचलपुर सिरिमउड संतिनाह जगसामि, कामियफल कारणि रिसय लीणउ छउ तसु नामि ॥११॥ नंदवणिहिं नंदछ सुचिर चरमिजणेसर चंद, जगचकोरु जसु दंसणिहिं पामइ परमाणंद । पास पसंसठ कोटिलए गामिहिं मिह अमिरामि, मह मन कोइलि जिम रमउ तस गुण अंबारामि ॥१२॥ हेमकुंभ सिरि जिणभवणि ए सिव शुणिया देव, देवालइ कोटिनयरि करउं वीरिजण सेव । दुक्खह दिशु जलंजिलय सुखह लद्धु पसारु, तीरथ पंचइ जइ निमय पामिय मोख दुयार ॥ १३॥ मंगल तीरथ पंथियह मंगल तीरथ पंथ, ज सुखेहिं किर मइं किलय मुकतिनारिसीमंथ । नारि अच्छइ धरि घरि घणिय जणणी सा परु धन्न, जासु कुक्खि उपम्न नरु संचइ तीरथपुन्न ॥ १४॥

इय जयसायर समिरय ताय, सवालखपद्यय जिणराय।
ता अम्हारिय पूरी आस, हउं बोलउं जिणसासण दास ॥ १५॥
इणि समरणि नासइ नरगजोग, इणि समरणि लाभइ सरग भोग।
इणि कारणि तुम्हि भो भविय आज, इहु पमणहु, निसुणहु, सरइं काज॥ १६॥
इय नगरकोट पमुक्ख ठाणिहिं जे य जिण मइं वंदिया,
ते वीर लउंकड देवि जालामुखिय मन्नइ वंदिया।
अन्नेवि जे केवि सिग्ग महियलि नागलोइहि संठिया,
करजोडि ते सिव अञ्च वंदउं फुरउ रिद्धि अचितिया॥ १७॥

॥ इति श्रीनगरकोट्टमहातीर्थचैलपरिपाटी ॥

---- ॥ कृतिरियं श्रीजयसागरोपाध्यायानाम् ॥ ----

विज्ञ प्ति लेख सं य ह

द्वितीय विभाग

मकी र्ण विज्ञ ति लेखाः।

महोपाध्यायश्रीविनयविजयगणिप्रणीतं

[१] आनन्दलेखप्रबन्धनामकविज्ञातिपत्रम्।

── ॥ चित्रचमत्कारनामा प्रथमोऽधिकारः ॥ <---

॥ सकलभद्दारकप्रभु श्री ५ श्रीविजयाणन्दसूरिगुरुभ्यो नमः॥

खिंत श्रियां मन्दिरमिन्दिरालीमिन्दिन्दिरालीमिव यः पिपित्ति । रज्यत्प्रवालायितपादपद्मं पद्मं यमाहुः प्रवितीर्णपद्मम् ॥ १ ॥ खस्ति श्रियः सद्मनि यत्पदाञ्जे रेजे नखानां तितरच्छकान्तिः। दिशां दशानामपि सुन्दरीणामादर्शमालेव मणिच्छटेव ॥ २ ॥ कर्णोपकण्ठे किल कुन्तलाली कलिन्दकन्येव विभाति यस । खतातसन्तापमपाचिकीर्धुर्विज्ञसिमेषा चरिकर्ति नृनम् ॥ ३ ॥ जटाच्छटा राजति राजतीनशिरस्तटे बालकलिन्दजेव । वृषाङ्गमौिलस्थलमन्दिरायाः स्पर्द्धातिरेकान्नु सरिद्वरायाः ॥ ४ ॥ यत्कर्णयोर्नूनमनूनकेशच्छटाछँछाच्छंसति सूर्यजेति । बन्धोर्मदीयस्य नृशंसभावं, शुभोपदेशेन निवर्तयेश ! ॥ ५ ॥ यमीतमीश्यामशिरोजमालामिषादिदं वक्ति नु यस्य कर्णे। सन्तापिता पापिभिरीश ! तापी, जामिर्मदीया बत किं करोमि ! ॥ ६ ॥ यमीयमीशं श्रुतिमूललया वक्तीति केशावलिख्यतः किम्। समादिशेदं दुस्तिन केन, प्रभोऽन्वहं खे भ्रमणं पितुर्मे ॥ ७ ॥ गङ्गातिगौरी हरचित्तचौरी, हसत्यसौ तात ! तरङ्गभङ्गेः। भामण्डलस्पृष्टशिरोजराजीमिषात् स्वतातं यमजामिराह् ॥ ८॥ प्रतिष्ठिता भावलये यदीये, विभाति भातिप्रगुणेऽलकाली । इदं निरीक्ष्य द्वतजाततातआन्या किमालिङ्गति तारणेयी ॥ ९ ॥ खलेन भिन्ना हिलना हलेन, बलेन नंष्ट्रा शरणं प्रपन्ना। विभाति पृष्ठे यमुनैव यस्य, राङ्केऽलकानां विततेरछलेन ॥ १०॥ यदीयभामण्डलमध्यलमा न साठलकाली शमनस्वसेयम्। गोरत्ववाञ्छावशतस्तटाकपाकभ्रमान्मज्ञति छज्जितेव ॥ ११॥

॥ अथ चित्रप्रक्रमः॥

जयिन् नियञ् जय श्रीमन्! भाविनां भावुकप्रदः । दयादोषददभौँघदवकल्पो वरान्वयः ॥१२॥ (- पूर्णकल्यः ।) जयायं यतते तेऽहो यावता शशमृच्छ्रियः । यता हि सततं ज्योत्स्ना यशः सिजजन ! विश्वपाः ॥१३॥ (- अर्द्धभ्रमः ।)

१ प्रत्यन्तरे ''कान्तिच्छटा''। २ अहो प्रभो ! यशः यावता शशमृच्छ्रियः जयाय यतते यत्सम्बन्धात्, तावता ज्योत्स्ना यता = उपरता इत्यर्थः । 'यमू उपरमे' (सिद्ध०) इति वचनात् । वि० म० छे० १०

जैहि तापरयव्यापां जन्मोपनतविष्टपाम् । पापनिंद जिनेताघपारतेत्वनिधेऽनघ ! ॥ १४ ॥ (– छत्रम् ।) जैराचरीन् मनःशुद्धा जयन् नतनराऽनिर्धं ! । घनचश्चद्धनिर्जीयात् सुतीव्रव्यतवाञ् जिनः ॥ १५॥ (- शरः ।) जलभौ नौरिव ज्ञान् यस्तारयत्यवरुम्बनम् । नतेन्द्रः स प्रभुः सिद्धिं दद्याद् विश्राणिताब्धिजः ॥१६॥ (– धनुः।) जनयन्ति मुदं ते श्रीजिनोद्घाविरुचिस्रजः । जस्तदुर्ध्यानसन्दर्भ सर्वथाममताङ्गज ! ॥ १७ ॥ जम्मजिद् यं स्तुते नाकी कीरो द्रुमिव तं भज। जरामीतोऽवतंसेन सेव्यं देवैस्तु राजभम् ॥१८॥ (– शक्तिः।) जडा मनुजराज्यित्वोगे वीक्षेत राशिभम् । मजन्ते न जिनं देवं वरेण्याङ्गं गताश्रवम् ॥ १९॥ जलङ्बलनचौराविभूतं सर्वारिसम्भवम् । बम्भज्यते भयं यस नाम्ना सिद्धौ स वोऽस्त्वजः ॥ २०॥ जनाय सेविने उम्भोजवासां देहि वृषध्वज !। जवेन सारहारश्रीवराक्षिर्राक्षितः ॥ २१ ॥ (- द्वाभ्यां खङ्गः ।) जधान योऽधमहाय तममानं नमाम तम् । तथा यस्य मतिः कान्ता शावरागगरावशा ॥ २२ ॥ (-रथपदम् ।) 10 जञ्जन्यते यकस्याङ्मयशसा शं महीस्पृशाम् । शान्तं जिनेन्द्रं सुशयं गम्भीरं नम् विश्वपाम् ॥२३॥ (– मुशलम् ।) ज्ञयन्त्यादिविभोः पाणेः करजा विजितोडुपाः । पालकाः कालपाः पाककम्पापाकररंकपाः ॥२४॥ (– त्रिश्लम् ।) जपामदजयं येऽगुर्द्रागुद्रजगत्कृपाः । पान्तु नाभेयपादा मां पुण्येष्वाहृतसौहृदम् ॥ २५॥ (– हलम् ।) जराँगरातुरास्तेरुस्त्वइधद् भिन्धि कामद !। दम्भं दवदरं दस्युं दयोदयदयं दमम् ॥ २६ ॥ (- चामरः ।) जन! स्पृह्यिस खेम्यो तद्मुं सद्याग्रिमम् । मनसाननशीतांशुं शुभं जैनं नमोत्तमम् ॥ २७ ॥ (-श्रीकरी ।) ा जिल्लापुको नतो येन तोयेश ! क्षिप सत्तम ! । मत्तसम्पन्निधे ! देव वन्दे मिय महोऽग्रिमम् ॥ २८॥ (– शङ्कः ।) जङ्गमं तं तरुं त्रृमिश्चत्रं कृततमः शम्म । मन्दाराततदातृत्वं जिनं सततसम्पदम् ॥ २९ ॥ (-श्रीवत्सः।)

[एभिः सप्तदशभिश्चित्रैः खगुरुनामगर्भितं अष्टादशारं चकं सम्पद्यते ।]

॥ अथ चक्रातिरिक्तानि चित्राणि यथा –॥

जगतो इतभी राजञ् जराभीरं निहंस्यज !। जस्यं हन्त भियो बीजं जवीयो विदितोऽङ्गजः ॥ ३० ॥ (- चक्रातिरिक्तं कमलम्।)

जन्तूनामभयं योऽदात् तं नौमीनमनंहसम् । सन्ततं ततसंतापापातासंदमसंमदम् ॥ ३१ ॥ (— चक्रातिरिक्तं त्रिशूलम् ।)

२ पारं तनोतीति पारतन्, पारततो भावः पारतत्त्वम्। तस्य निधिः, पारतत्त्वनिधिः, तस्यामञ्रणम्।

३ नितरां हन्तीति निघः, न निघः=अनिघः "निघोद्ध सङ्गोद्यनापघनोघ्नं निमिसरप्रशस्तगणासाधानाङ्गासन्नम्" (सिद्ध० ५।३।३६) इति सूत्रेण सिद्धिः ।

ह जिन! हे मनःशुद्धा जराधरीन् जयन्, हे 'अनिघ!' 'निघा' बृहतिका, निघं 'वसं' इति बृहद्वृत्तिगत'निघोद्रसङ्घोद्य' (सिद्ध. ५।३।३६) इति सूत्रवचनात् न विद्यते निघा निघं वा यस्येति ततः सम्बोधनम् ।

30 ५ हे प्रभो! – जरागरातुराः, त्वत्=भवतः तेरुः=अतरन्। तथा हे कामद्! दम्भं दवदरं दस्युं भिन्छि। त्वं किं कुर्वन् श दयाया उदयं दयते = ददाति एवंविधं दमं दधत्।

६ हे तोचेश !—तां=ळक्ष्मीं जयते इति तोयः, स चासी ईशश्च तस्यामञ्जणं हे तोयेश ! 'जय तन्तुसन्ताने ' इति वचनात्। येन कारणेन अहं जञ्जपुकोऽस्मि, गर्झ जपतीति जञ्जपूकः 'गृलुप सदाचारे' इति वचनात्, अपि नतस्तेन मयि अग्रिमं महः≔ज्योति-र्छक्ष्मीं क्षिप=स्थापय । हे आत्तसम्पन्निधे ।

१ हे जिन ! पापनिंद जिह । किम्भूताम् ? तापरयस्य व्यापो यस्याम् । पुनः किंविशिष्टाम् ? जन्मिन उपनतं विष्टपं यया । 'इताघपार !' इतः=प्राप्तः अघपारो येन सः ।

'नत्वा सत्त्वावबोधाय सोद्यमं जिनमादिमम् । देवदेवं तमेवाहं सेवे देवेश्वराचितम् ॥ ३२ ॥ वासवाभिनत ! तन्तनोमि ते स्तोत्रमत्रभवतः श्रियां पदम् । दम्भदोधरहितेन चेतसा मारुदेव ! वरवीरकुज्ञर ! ॥३३॥

तस्य हस्ते पदं श्रीविभो ! शाश्वतं, तिचढुद्रेकसश्रीकिनित्योत्सवम् ।
तत्त्वतः पण्डितः सोऽञ्जसा यः स्तुते, ते पदाञ्जं विवेकी जिनाधीश्वर ! ॥ ३४ ॥
न लभेत स पामरलोकदरं रिसकं तिमयितं च कामगवी ।
भिषजं भवभाविगदे भयदं दमवान् य इमं विनमत्यजरम् ॥ ३५ ॥ (– तोटकचत्तम् ।)
वामकामिद्रषा जय्यमीष्टे वसु सुप्रभास्योद्धपो जन्तुकल्याणकुः ।

सङ्गसञ्ज्ञं जहाँ यश्च तं वीवधं धर्मदः पातु मां यत्नतो नाभिजः ॥ ३६ ॥

भजे भवन्तं गुणरत्निसन्धुं धृतकुषं सुन्दर! ते तदन्तम्। तं तीर्थराजं जवनाघपङ्गकम्पप्रपञ्चाजजवं हरन्तम् ॥३८॥

वारांनिधि धिकृतकर्मपङ्क ! करोषि धेनुकैममध्यवन्धुम् ।

धुर्योहसं संस्तिनामधेयं यतीन्द्र ! विश्राणिततत्त्ववार ! ॥ ३८ ॥

भवन्नवनवर्ण्या स्याद् विना भाग्यं मितालक !। कवेः कस्य कला कम्रा कर्मकंपकरा कल !॥ ३९॥ भदन्तं दन्तिदन्ताभकीर्तिं नम्रोस्यशावभम् । भग्नं भवभयं भद्रं भज भव्याऽभयो भव ॥ ४०॥

[इदं चक्रातिरिक्तं गुरुद्धयनामगर्भितं सप्तशलकाघटितं चामरद्वयविराजितं छत्रम् ।] इत्थं चामरयुग्मबन्धमधुरच्छत्रस्तवोरुस्रजा श्रीमन्नामिनराधिराजतनयं भक्त्युत्सुकोऽपूपुजत् । विश्वव्यापककीर्ति 'कीर्तिविजय' श्रीवाचकाधीशितुः, शिष्योऽयं 'विनयो' नयोज्वलमितः श्रेयःश्रियां सिद्धये ४१ [एतस्य सप्तदश्चित्रगर्भितस्य चक्रस्य तदन्येषां च त्रयाणां चित्राणां स्थापनाश्चित्रपटादवसेयाः ।]

इत्थं स्तुतो यः प्रथमो जिनेन्द्रः सुरासुरैः खेचरभूचरेन्द्रैः । सुगादिकाले व्यवहारचर्या - महालताकन्दलनैककन्दः ॥ ४२ ॥

॥ इति श्रीऋषभदेववर्णनम्॥

खिरत श्रियां सन्तितिमिन्दुकान्तिरिस्तितान्तिः स तनोतु शान्तिः । यदिक्वपद्मे प्रणताऽमराठी धत्ते मराठीपटठीविभूषाम् ॥ ४३॥

रवर्णशालत्रयशालितस्य चतुर्मुखी संसदि यस्य भाति । चतुर्दिगुत्पन्नजनावनाय चतुष्ट्यी चन्द्रमसः किमेषा ॥४४॥ राणक्षणे भावविभावनाय यस्योच्छलन् राजति पाणिपद्मः । नृत्यद्विजित्योद्धरमारवीरं तूणीरमेतन्नतु विश्वमर्त्तुः ॥४५॥

येनातिशौर्यान्निजमांसवस्त्रैः कीता तदानीं नतु कीर्त्तिकन्याँ ।

साठद्यापि बालैव परिभ्रमन्ती चित्रं न केषां हृदि चर्करीति ॥ ४६॥

गोतपोतावनहेतुयोगादुपार्जितो यः ग्रुभकर्मपिण्डः । स चिक्रतीर्थङ्करऋद्भित्रव्धौ बभूव यस प्रतिभूः प्रचण्डः ॥४७॥ गर्भिस्थतेनाऽपि हि येन जम्ने विमाः समस्ता अवनेषु निमाः ।

प्राभातिकाभ्रान्तरितोऽपि किं वा नार्कस्तमः स्तोममपाकरोति ॥ ४८ ॥

पोहित स्मोदरमिदरोऽपि प्रत्यूहमङ्गी हितकल्पवृक्षः । हन्तुं गजं गर्भगतोऽपि सिंहः किं नोत्सहेतोर्जितगर्जितोग्रः?॥४९ अ यन्नाममञ्रस्मरणेन नैव गदापदाः स्युः समदाः कदापि ।

आस्तिक्यवाक्यश्रवणक्षणे वा दृष्टैव शान्तिर्विषभद विषाणाम ॥ ५०॥

[†] प्रत्यन्तरे पद्यमिदं नोपलभ्यते । १ प्र० 'धेनोः' । २ बन्धु । ‡ प्रत्यन्तरे नोपलभ्यते एतद्पि पद्यम् । ३ प्र० 'स्थो-।लद्भाजति' । ४ प्र० 'कीर्तिवृद्धा' ।

15

तौ च - वृषभ-मृगवराङ्गौ ध्वस्तसंसारपङ्गौ कनककमळकान्ती शान्तकर्मारितान्ती । त्रिभुवनजनगेयौ मारुदेवाचिरेयौ नुतिविरचनयुक्त्या भूरिभक्त्या प्रणम्य ॥ ५१ ॥

इति महोपाध्यायश्रीकीर्तिविजयगणिशिष्योपाध्याय – श्रीविनयविजयगणिना श्रीपरमगुरूणां प्राभृतीकृते आनन्दरेखनाम्नि रेखप्रबन्धे 'स्वस्तिश्री अमुकजिनं प्रणम्ये'ति प्रथमा-वयवन्यावर्णनरूपश्चित्रचमत्कारनामा प्रथमोऽधिकारः ।

— ॥ अलङ्कारचमत्कारनामा द्वितीयोऽधिकारः॥ —

अथ श्रीपरमगुरुतपागच्छाधिराजचरणतामरसपवित्रतरश्रीस्तम्भतीर्थनगरवर्णनम् -

नन्दीश्वरस्वीकृतवापिकानां यदीयवाप्यः कलयन्ति लीलाम् । उत्तुङ्गशङ्गप्रतिविम्बद्म्भादङ्गीकृतां केशयशैलशीलाः ॥ ५२ ॥ आलापयन्तीव समेतबाला वाप्यो यदीयाश्वलवीचिमालाः । स्मिताननाः फेनतित्च्छलेन खगारवैः स्वागतवाक्यवत्यः ॥ ५३ ॥ शशाङ्गिन्नाममलां स्विभित्तिं विभाव्य तं जेतुमना महौजाः । यियासतीवोर्ध्वमदभ्रकान्तिर्मरूपथे वप्रभटो यदीयः ॥ ५४ ॥ वृत्ताकृतौ सारसुधातिरेके जयोद्धरे वीक्ष्य यदीयदुर्गे । स्वतोऽतिरिक्तां परिखां विभाव्य शङ्के शशाङ्कः परिधिं दधाति ॥ ५५ ॥

अथ वा - यदीयदुर्गप्रचुरप्रतापाऽऽविर्भूततापातिश्चयादिदानीम् । शङ्के शशाङ्कः परिधिच्छलेन शेते स्रदीयाञ् जलकुण्डमध्ये ॥ ५६ ॥ अनेकशीर्षं विविधायुधाद्यं यद्दुर्गमायान्तमवेक्ष्य चन्द्रः । स्त्रीत्याह् यत् स्वं तदहो प्रसिद्धिरद्यापि सा ज्योतिषशास्त्रसिद्धा ॥ ५७ ॥

अथ वा - कलङ्कपङ्काविलमिसराङ्गं मिथ्यामिमानादुदयन्तिमिन्दुम् । वीक्ष्य कुधा वप्रविभुविंचके वपुर्महद् भीममनेकशीर्षम् ॥ ५८॥ ॥ इति वप्रवर्णनम् ॥

विभान्ति यत्रोपवनानि विश्विष्वनानि वेश्वस्यवनानि नृनम् ।
नृत्यन्ति नित्यं विश्वदास्पदाप्तिश्रीत्या कृतार्थीकृतसम्पदानि ॥ ५९ ॥
उत्तुङ्गतालादितह्रुज्वलेन पुरं यदुद्वीविकया वनेन ।
विलोक्य हर्षादिव शीर्षमृहे विध्यते वायुध्वतिच्छलेन ॥ ६० ॥
वनी यदीया नवनीतगौरैः सुमैः समन्तादवनीतलस्य ।
पूजां सजन्ती निजमातृभक्ता व्यक्तीकरोति स्वकृतज्ञभावम् ॥ ६१ ॥
तालादिसाला गगनाश्रलशाः समर्भराः किं गिरमुद्धिरन्ति ।
भो नन्दनादीनि वनानि ! यूयं गतानि किं मेरुमिमामपास्य १॥ ६२ ॥
धिग् धिक् समृद्धि भवतामुदारमन्दारसारामि दानशून्याम् ।
एतानि धन्यानि वनानि यानि फलादिभिः स्वैरुपकुर्वते क्ष्माम् ॥ ६३ ॥ — युग्मम् ।

९ प्रo ''भित्तादमलां'। २ प्रo 'सशङ्कः'। ३ प्रo ''शयात् कदाचित्'।

†यत्रावटाष्ठात्कृतिकारिणोऽच्छारघद्दमालाजपमालिकाद्याः । तुलां द्वत्युद्भटमात्रिकाणां निदाघधर्मोप्रपिशाचजैत्राः ॥ ६४ ॥

॥ इति वनवर्णनम्॥

पुरं यद्यद्वादशवर्णशोभावभासितं सङ्गतसार्द्धवर्णाम् । दिवं जयत्यत्र किमद्भुतं स्थान कृच्छ्रजय्यो बिठना बलोनः ॥ ६५॥ वर्णागमोऽर्थातिशयेन योगो यत्रास्ति नो वर्णविपर्ययश्च । न वर्णलोपो न च तद्विकारस्तथापि यत्रेष्टपदार्थसिद्धिः ॥ ६६ ॥ विनोपसर्गं बहुधा तु यत्र धातोविंशुद्धा द्विविधार्थसिद्धिः। ततः कथं व्याकरणस्य जैत्रं पुरं नयचित्रमनव्ययार्थम् ॥ ६७ ॥ लसद्दुवीहि सकर्मधारयं भृतं च तत्तत्पुरुषेर्वहुद्विगु । सदान्ययीभावमविष्रयोगवद् द्वन्द्वं तथाप्यङ्ग न यत् समासवत् ॥ ६८ ॥ अविप्रयुक्तानपि विष्रयुक्तान् घनान् जनान् यन्नितरां बिभर्ति । अद्बन्द्वनामापि ^१लसद्विलासिद्बन्द्वं विशालं च सुशालमेव ॥ ६९ ॥ यस्यातिचातुर्यवतः पुरस्य पुरः स नाकोऽपि पर्यूपमानः । यक्तं ततस्तस्य कृतं कवीन्द्रैर्गुणागतं गौरिति गोत्रमत्र ॥ ७० ॥ अथ वा - निरीक्ष्य यस्याः पुरतो भयेन लङ्कां सशङ्कां जलधौ निमग्नाम् । अवध्यतायै तविषोऽपि नृनं सुधीर्दधौ गौरिति नामधेयम् ॥ ७१ ॥ कदाप्यरक्षं न ततोऽन्विताख्यं यत्राऽस्ति 'नारक्षसरो 'ऽभिरामम्। गर्जन्निमजज्जयकुञ्जरोरुसिन्दूरपूरारुणितोरिंगमालम् ॥ ७२ ॥ शङ्के सपद्धेरुहमच्छनीरं निरीक्ष्य सुखाद सरो यदीयम् । क्षीरोदधिः क्लप्तलघुख्तुरूपः क्षारोदधेः प्राघ्नणतामियाय ॥ ७३ ॥ पयोनिधिर्यामधिगम्य लीलानिकेतनं सुन्दरमिन्दिरायाः। स्थाने नरीनृत्यत ैइत्यपत्यप्रेमप्रकर्षों हि जने गरीयान् ॥ ७४॥ मदङ्गजायाश्चपलस्वभावमपाकरोदित्यधिकादजर्यात् । संलग्नवेलावलयच्छलेन यामालिलिङ्गेव मुदा पयोधिः ॥ ७५ ॥ पुरा मुरारिप्रमुखाणि पुत्रि ! स्थानानि तान्यस्थिरयोज्झितानि । अथेदृशं प्राप्सिसि नेति गर्जन् पयोनिधिः शिक्षयतीव रुक्ष्मीम् ॥ ७६ ॥ वार्धिर्जगादेन्दुमिदं प्रमोदादभ्रङ्गषोदस्ततरङ्गहस्तैः। स्थिरस्वभावास्ति तवाऽत्र जामिर्मुधा किमु भ्राम्यसि तां दिद्धुः ? ॥ ७७॥ द्वीपान्तरोत्तीर्णविचित्रवस्तुभृतानि यस्मिन् वहनानि भान्ति। इह स्थिताया 'निजनन्दनायाः कृतेऽम्बुधिप्रेषितढौकनानि ॥ ७८॥

॥ इति समुद्रवर्णनम् ॥

[†] प्रसन्तरे पद्यमिदमेतादशं दश्यते – 'यत्रावटाष्टाकृतिकारिकाष्टारघटमालां जपमालिकां द्वाग् । भावतैयन्तः सठकारमंत्रं जपन्ति घर्मोत्कटदोषजैत्रम् ॥' १ प्र० 'वस्तु' । २ प्र० 'पिच सं' । ३ प्र० 'तृस्ति चेदप' । ४ प्र० 'तनु नन्द्' ।

यत्रानिशं भूरिविलासिलोकैरुत्कीर्णकृष्णागुरुधूपधूमैः। विधोरधो ध्यामिलतं तलं यलक्ष्मेति लोकैः परिचिन्त्यते तत् ॥ ७९ ॥ यत्रापणश्रेणिषु सञ्चितानि मुक्तप्रवारानि निजानि वीक्ष्य । वेलामिषाद् वारिनिधिः स्वदेहमास्फालयन् भित्तिषु पूत्करोति ॥ ८० ॥ यत्र च - यदा यदा तुङ्गविद्दारशृङ्गे निषेदतुः श्रान्तिभिदेऽर्यमेन्द् । तदा तदाविःकुरुतः स्वकीयं खगस्वभावं प्रथितप्रभावौ ॥ ८१ ॥ प्रसद्ध चेतोहरतामपेतां यदा यदा यां परिहत्य याति । तदा तदा सत्वरनुन्नरथ्यो दिनानि भानुर्रुघयत्यवश्यम् ॥ ८२ ॥ यदा यदा यां समया समेति तदा तदा तैः कुतुकप्रकारैः । च्यप्रारुणानुन्नतुरङ्गराजिदिंनाधिनाथो महयत्यहानि ॥ ८३ ॥ †यत्रेभ्यगेहाश्रलकेतुचेलाः सूर्येन्दुतापाङ्गगदापनुत्ये । ध्रुवं व्यवस्यन्ति सदोपकारिलोकानुषङ्गात्ततथास्वभावाः ॥ ८४ ॥ यत्राईतां वेश्मसु तुङ्गशृङ्गसुवर्णकुम्भावलिषु प्रविष्टः । कमाद् भ्रमन् राजित भानुमालीदमीयभिक्षाक इव प्रभाय ॥ ८५ ॥ यत्रातितुङ्गाईतमन्दिरेषु शिरःस्फुरत्केतुमक्तरङ्गैः । रव्यादयः खेऽपि पथि श्रमन्नीं ग्रहा नहारामरतिं लभन्ते ॥ ८६ ॥ यत्रान्वहं श्रीजिनमन्दिरेषु पूजासु नृत्यन्मनुजानुवृत्त्या । नृत्यन्ति शृङ्गस्थितकेतवोऽपि समीरसम्पातैध्रतिच्छलेन ॥ ८७ ॥ इभ्यालयान् यत्र बहुन् विलोक्य सकेतुयष्टीन् गगनाग्रलगान् ।

॥ इति जिनमन्दिरेभ्यमन्दिरवर्णनम् ॥

नेशुर्विमानानि भयेन नूनं नाद्यापि दुग्गोचरमापतन्ति ॥ ८८ ॥

उपाश्रया यत्र वसन्मुनीशस्वाध्यायनिर्घोषनिकृत्तदोषाः ।
नयन्ति पोषं 'निपुणाङ्गितोषं धर्मक्षमानायकराजधान्यः ॥ ८९ ॥
उपाश्रयेषूर्ध्वमधित्यकानां लसन्ति सोपानपथं श्रयन्तः ।
मुमुक्षवः किं ग्रहचकचारमिच्छन्ति संवादियतुं जिनोक्तम् ॥ ९० ॥
अथ वा – यत्रासकृत्तित्यमधित्यकाग्रारोहावरोहौ मुनयः मुजन्तः ।
सुस्थां गुणस्थानकपङ्किमग्र्यामारोहुमभ्यासमिवाश्रयन्ति ॥ ९१ ॥
व्याख्यागवाक्षे यदुपाश्रयस्य विभान्ति येऽत्यन्ततता वितानाः ।
नित्यं गुरूपासनपुण्ययुक्ता मुक्तामयाः स्युः किमिवात्र चित्रम् ॥ ९२ ॥
विराजते यत्र सदोपदेशवातायनः काञ्चनकोशशाली ।
सिंहासनं शाक्रमिवाशु जेतुं युद्धे कुधेवोर्जितसज्जवर्मा ॥ ९३ ॥

॥ इत्युपाश्रयवर्णनम् ॥

[।] प्र॰ 'चिन्तितं'। † प्रत्यन्तरे पद्यमिदमेतादशमुपळभ्यते – 'यत्रेभ्यगेहाश्चलकेतुकस्पमिषाद् रवीन्द्रोरपहर्तुकामाः । ताप-सततोपकारिजनाश्रयात्तापकृतिस्वभावाः ॥' २ प्र॰ 'क्षणं महां°'। ३ प्र॰ 'समीरवहया विद्यतिं°'। ४ प्र॰ 'प्रवराङ्गिं°'।

क्षणक्षणे यत्र सभा विभाति विभातिसम्पन्नमहेभ्यसभ्या । कल्पद्रमाणां पटलीव पुष्पफलोज्ज्वलाऽऽमोदमयी वदान्यां ॥ ९४ ॥ गुरुकमाञ्जोपनमन्महेभ्यकुमारकोटीरमणिप्रभाभिः। अकृत्रिमा चित्रिततोरणस्नक चित्रीयते कस्य मनो न यत्र ? ॥ ९५ ॥ यत्रार्यलोकान् विलसद्विवेकान् सुरासुराकम्पितधर्मबुद्धीन् । निरीक्ष्य मन्ये बहुमन्यमाना न नाकिनः क्ष्मां चरणैः स्पृशन्ति ॥ ९६ ॥ उपासिका यत्र पवित्रगात्रा लसचरित्रा विशदागमज्ञाः। सुरूपशीलोन्नतिभङ्गकस्थाः शेषां त्रिभङ्गीमपहस्तयन्ति ॥ ९७ ॥ नानाविभूषाकुसुमावदाताः कौसुम्भवासः किशलालिरम्याः। दानप्रधानाः करचारुशाखाः स्वविष्ठित्रल्याः किल यत्र नार्यः ॥ ९८ ॥ अस्मन्मखेनिंजित एष चन्द्रो ठजाजडो यास्यति क्रत्र रङ्कः । इतीव चेळान्तरितास्यपद्माः पद्मोपमा यत्र वसन्ति वध्वः ॥ ९९ ॥ यत्राङ्गनाः काञ्चनभङ्गगौर्यः खेहोद्धता मन्दिरदीप्तिदक्षाः । पतत्पतङ्गायितकामिनेत्राः कलामधुर्दर्पकदीपिकानाम् ॥ १०० ॥ अधर्म एको नगरे गरीयानस्मिन् सदा ैधर्मधुरन्धरेऽपि । पतन्ति यद्दक्षमृगेक्षणानां कटाक्षकुन्तैर्निहता युवानः ॥ १०१ ॥ यत्रेभ्यगेहेषु चलापि लक्ष्मीः श्रेयोमहाशृङ्खलजालबद्धा । गन्तुं न शक्ता सितमर्कटीवालिन्देष्वटन्ती प्रकृतिं पिपर्ति ॥ १०२ ॥

॥ इति स्त्रीपुंसवर्णनम् ॥

प्रथीयसी यत्र महाद्वीथी निशीथिनीमप्यतिथीभवन्ती । तमोमयीं दीपकपिक्कदीप्रज्योतिर्मिषात् कान्तिमयीं करोति ॥ १०३ ॥ यत्रापणाली विधवां निशां यद् व्यभूषयद् दीप्रमैणिप्रभाभिः । परोपँकारप्रवणाक्किसङ्ग्रादहो सुसंसर्गगुणो ग्रीयान् ॥ १०४ ॥

अथ वा - यत्रापणश्रेणिषु दीपतेजः शशाङ्ककान्ताऽतितमासुपास्ते ।

चिरन्तनं तज्जडकान्तसङ्गाजातं जडत्वं किमपाचिकीर्षु ॥ १०५ ॥

॥ इति चतुष्पथवर्णनम् ॥

यत्रोक्षमीत्सवतूर्यनादकोठाहठै रथ्यतुरङ्गमाणाम् । सन्नासविद् गच्छति दक्षिणेन रविः पुरीं यामथवोत्तरेण ॥ १०६॥ तत्रेद्दिश श्रीमति सर्वशत्रुवित्रासिभूमीश्वरशासितायाम् । विष्वङ् नभोमण्डठत्रुम्बिल्जिन्बलताम्रवलां पुरि ताम्रवत्याम् ॥ १०७॥

इति महोपाध्यायश्रीकीर्त्तिविजयगणिशिष्योपाध्याय-श्रीविनयविजयगणिना भट्टारक-श्रीविजयाणन्दस्रीश्वराख्यश्रीपरमगुरूणां प्राभृतीकृते आनन्दलेखनाम्नि लेखप्रवन्धे 'श्रीमित तत्रे'त्यवयवव्यावर्णनरूपोऽलङ्कारचमत्कारनामा द्वितीयोऽधिकारः।

३ प्र० 'मञ्जुलपर्णपूर्णा'। २ प्र० 'वरन्ति'। ३ प्र० 'पुण्यपरायणेऽपि'। ४ प्र० 'दलिताः'। ५ प्र० 'दीपकदीप्रपङ्किः योतिर्मयी'। ६ प्र० 'दीपमणि''। ७ प्र० 'सदोप''। ८ प्र० 'सङ्गजातं'।

30

——ः ॥ उदन्तव्यावर्णननामा तृतीयोऽधिकारः ॥ <>

॥ अथोदन्तप्रक्रमः॥

सरोवरं यत्र मरुत्तरङ्गोच्छठत्तरङ्गोत्तरठं समन्तात् । अमुद्रमानेन समुद्रमानं समुद्रमानन्द जिगीषु नूनम् ॥ १०८ ॥ महातटाकः कुतुकं दिदृक्षुर्वृत्या पुरान्तः प्रविशन् निषिद्धः । अद्यापि जाने स्थितयोस्तयैव तयोर्विवादस्तदवस्थ एव ॥ १०९ ॥ तटाक-वृत्योर्भवतीह् युद्धं तथ्यं तदेतत् कथमन्यथेत्थम् । विणक् स नष्टो निकटाइवासी युक्ता स्थितिनों कठहे ममेति ॥ ११० ॥ एकः सरस्तीरजठानुषङ्गी नमन्निदं ताठतरुः किमाह् । मा प्रावयासमास्तव सेवकाः स्म सर्वैः सगोत्रैरहमाहितोऽस्मि ॥ १११ ॥

अथ वा - दृष्ट्वा सरोवारिभिराहृतस्य मध्यस्थवन्बूलतरोः स्वरूपम् । तीरस्थतत्काष्ट्रमिषान्ममार त्रातुं सगोत्रानिव ताल एकः ॥ ११२ ॥ सरोजले सपित यत्र दर्पातिरेकतो नापससार वापी । उल्लोलक्लोलभृतोदरी सा मग्ना बभूवैव कथावशेषा ॥ ११३ ॥

अथ वा - मध्ये ब्रुडन्ती सरसोऽप्सु वापी करेण भो ! मामवतेति वक्ति । पार्श्वस्थिताकण्ठिनमञ्जमूलबन्बूलच्लाचलनच्छलेन ॥ ११४॥ वृतिर्यदीयाभ्रगतुङ्गशङ्गा शङ्गारितानेकलताप्रस्नैः । हरिन्मणिव्रातविनिर्मितेवाऽन्तरान्तरारैरचनाविचित्रा ॥ ११५ ॥ शिरिस्तरः कम्पयतीव मानाद् यदा वृतिर्वायुध्तिच्छलेन । वप्रस्य सौन्दर्यमहो मद्ग्रे सत्या जनोक्तिः किपशीर्षशालि ॥ ११६ ॥ यदा वृतौ द्राग् नियतासु कालकलासु पुष्पाणि विकासभाञ्जि । घनाअकालेऽपि दिनावशेषं शंसंति यलाहितयत्रयुक्ता ॥ ११७॥ वृत्याऽऽवृतं संस्कृतिचातुरीतं गोरूपयुक्तं दिधशब्दशालि । स्त्राञ्चितं वर्णविभक्तिहारि यकत् पुरं व्याकरणानुकारि ॥ ११८॥ चतुष्टयी यत्र जिनालयानां हिमालयानामिव मालयानाम् । विभज्य दत्ता निलया जिनेन वादे नु धर्मस्य चतुर्विधस्य ॥ ११९॥ राज्ञो गृहे स्थान्महिषी किलैका गृहे गृहे ता इह सन्ति बहुचः। जनैः समस्तैरभयैरुपेतं द्विधा ततो राजगृहाधिकं यत् ॥ १२० ॥ प्रतिप्रभातं पृथुगोरसानां विलोलनोद्भूतनिनादवादैः। निद्राविमोक्षो भवतीश्वराणां तथा गवां भाङ्कृतिगीतनादैः ॥ १२१ ॥ गृहे गृहे यत्र च कामगच्यो गृहे गृहे यत्र पयःसुधाश्च । हरीश्वराणां गणना न यत्र कथं न नाकादितिरिच्यते तत् ?।। १२२।। उत्तालहिन्तालतमालतालरसालसालाविल्शालितान्तम् ।

नितान्तमन्तःकरणं जनानां प्रसाधयत्यध्वनि खेदितानाम् ।। १२३ ॥ श्रीहीरसरीकावचोऽतिरक्ताः सुश्रावका यत्र वसन्ति भक्ताः । दानप्रधानाः श्रुतिसावधानाः सम्यक्त्वरत्नं विश्वदं दधानाः ॥ १२४ ॥ यत्रास्तिकानां हृदयालवाले धर्मद्रमः पुष्यति पुष्पमाली । समृद्धयः सद्मनि तत्फलानि पुष्पाणि नानाभरणानि देहे ॥ १२५॥ किं वर्णयामश्च गुणान् यदीयान् श्रीपूज्यपादैरनुभूतपूर्वान् । वस्तुष्वदृष्टेषु हि वर्णनं स्यात् प्रायश्चमत्कारकरं कवीनाम् ॥ १२६ ॥ तथापि दिङ्मात्रमुदाहरामः फलं कवित्वस्य मुदा हरामः । ऋते कवित्वादफलं वहेमः प्राज्ञत्वमेतत् तु यदाह हेमः ॥ १२७ ॥ तथा च श्रीहेमसूरिपूज्यपादाः -

'वक्तुत्वं च कवित्वं च विद्वत्तायाः फुछं विदुः । शब्दज्ञानाद्देत तन्न द्वयमप्यपपद्यते ॥'

॥ इति बारेजापुरवर्णनम् ॥

ततः पुराद् द्वारपुराभिधानाद् द्वारोपमाद् द्रंगपरीसरस्य । सानन्दमुहासपयोदवृष्टिप्रोद्धतरोमाञ्चमनोरमाङ्गः ॥ १२८ ॥ उत्कण्ठया प्रस्फटया पटीयान् हषीश्चनीरप्रतनेत्रपत्रः । पवित्रगात्रः पृथुभक्तिभिश्च विनम्रमौहिर्विनयोदयेन ॥ १२९ ॥ ललाटपीठीघटिताञ्चलीकस्त्रिधा विश्रद्धिक्षमितव्यलीकः । औत्सक्यतो विस्मृतशेषकृत्यः सदाश्रवः श्रीगुरुनित्यभक्तः ॥ १३० ॥ अनादतावाससद्शीनाख्यासंख्यामिताऽऽवर्त्तकवन्दनेन । प्रणम्य सम्यग् विनयो विनयो विज्ञप्तिपत्रं वितनोति भक्त्या ॥ १३१॥ - चतुर्भिः कलापकम् । 20

यथा कृत्यं चात्र - "मार्तण्डभूपागमनोत्सवेऽभ्रपथं तद्रश्रेसखैनतेयः।

चक्रेतमःपङ्कमपास्ततारापाषाणखण्डं 'शुचिकुङ्कमाक्तम् ॥ १३२ ॥ आच्छाद्य गम्भीरतमोऽम्बरेण निजं प्रसुप्तेषु जगत्सु नेता । अर्कः करैः कर्कशकर्कराभैः प्राबोधयत् खखनियोगहेतोः ॥ १३३ ॥ जगत् तमः स्थामलयसगौरं रक्तश्च रक्तं कुरुते पतङ्गः । यो याद्याः स्यादपरं स्वसङ्गात् स ताद्द्यां वै न चिरात् करोति ॥ १३४ ॥ सदृत्तताभङ्गमनीयुषां यः कष्टप्रसङ्गो न 'चिरं हि तिष्ठेत्। इतीव वक्तुं पुनराहरोह पूर्वीद्रिसिंहासनमंशुमाली ॥ १३५ ॥

अथ वा - जगन्त्युपद्र्य कुतः प्रणष्टं तमः क ताराः शशिनः सहासाः । इतीव पूर्वीद्रिशिरोऽधिरुद्ध प्रद्योतनः पश्यति कोपताम्रः ॥ १३६ ॥ ध्वस्ताः समस्ता रिपवस्तमांसि क्षुण्णानि सूरेण किलैककेन । गुणानुरागादिति दिग्मृगाक्ष्यः क्षिपन्ति बालातपक्कुमानि ॥ १३७ ॥ तत्र प्रतिप्रातरुदीतभानौ भानौ सुराधीशदिगदिसानौ ।

१ प्र॰ '°त्यध्वचितश्रमाणाम्'। २ प्र॰ 'सुनीशभक्ताः'। ३ प्र० 'नित्यभृत्यः'। ४ प्र० 'कृत्यं यथाकीगमनोत्सवेऽत्र'। अ प्रव 'पाषाणखण्डानपि कुङ्कमाक्तम्'। ६ ''प्रसङ्गोऽपि चिरं न'। ७ ''दिशोऽदि सानौ'। वि० म० छे० ११

सा नौरिवोदेति सभा सभार्यसभार्यसभ्या सुकृतैकलभ्या ॥ १३८॥ – षड्भिः कुलकम्।
तत्र च - खाध्यायतः खायितसुन्दरस्य व्यनिक् 'जीवाभिगम'स्य सूत्रम् ।
अर्थापयामि प्रथितोत्तरादेर्नृतां प्रशस्ताध्ययनस्य वृत्तिम् ॥ १३९॥
श्रीश्वासनौन्नत्यविभावनानां प्रभावनानां भवनं कदाचित् ।
सानन्दमानन्दसमास्तिकानां नन्द्या अनिन्द्याश्च महामहोघाः ॥ १४०॥
शुद्धोपधानोद्वहनं प्रधानिश्ववोपधानप्रतिमं जनानाम् ।
अध्यापनं चान्तिषदां सुयोगिक्तयाकृतिः शोधनवोधने च ॥ १४१॥
एवं च सर्वेष्विप धर्मजेषु कार्येषु निष्पत्तिवध्वरेषु ।
कमागतं पर्व सुपर्वसेव्यं श्रीवार्षिकं पर्वशिरःकिरीटम् ॥ १४२॥

तत्रापि – दिनानि भानुप्रमितानि जन्तुजीवातुजीवाभयडिण्डिमश्च ।
तिलन्तुदानामथ मैनिकानां कियानिवृत्तिः सुकृतप्रवृत्तिः ॥ १४३ ॥
स्नात्राण्यमात्राणि जिनालयेषु पूजाः पुनः सप्तदशप्रकाराः ।
विहायितं गायनयाचकानां सङ्गावनाभावननर्त्तनानि ॥ १४४ ॥
क्षणेः क्षणाख्येश्च निधानसङ्क्ष्येरर्थापनं कल्पसुवोधिकायाः ।
विचित्रवादित्रपवित्रनृत्योत्सवेन तत्पुस्तकपूजनं च ॥ १४५ ॥
चतुर्थषष्ठाष्टमपञ्चकाष्टाहिकादिकानां तपसां विधानम् ।
क्रमेण चैत्यप्रणितः सगीताविगीतसङ्गीतकयुग्महौचैः ॥ १४६ ॥
अखण्डखण्डापुटनालिकेरप्रभावना स्मेरतराऽऽिक्दिकीह ।
क्रता प्रतिकान्तिरनेकलोकैः साधर्मिकाणां क्षमणं मिथश्च ॥ १४७ ॥

भनेकपकान्नसुपाकशाकघृतामृतस्यन्दिद्छैः सफेनैः।पयःप्छताभिः पृथुकप्रथाभिर्विशालशालिस्फुटदालिभिश्च ॥१४८॥
तः परं गौरससारकूरैस्ताम्बूलदानैबहुमानपूर्वम्।सधर्मणां वेश्मसु भोजनानि स्नैणस्य पौंसस्य च नैकवारम् ॥१४९॥
तहामहैरेवमनेकधर्मकर्मप्रथाशालिभिरास्रोह । संसिद्धिशालाशिखरं सुखेन तद्वृद्धमप्यद्धतमेतद्त्र ॥ १५०॥
सम्प्रत्यपि प्रीतिकराणि धर्मकर्माण्यविद्यान्सुपयन्ति सिद्धिम्।सर्वत्र तत्रोत्तमपूज्यपूज्यपादप्रसादोदय एव हेतुः ॥१५१॥

इति महोपाध्यायश्रीकीर्तिविजयगणिशिष्योपाध्याय – श्रीविनयविजयगणिना भद्वारकश्री ५ श्रीविजयाणन्दस्रीश्वराख्यश्रीपरमगुरूणां प्राभृतीकृते आनन्दलेखनाम्नि लेखप्रवन्धे उदन्तव्यावर्णनस्वरूपोऽनुप्रासचमत्कारनामा तृतीयोऽधिकारः ।

── ॥ शेषचित्रचमत्कारनामा चतुर्थोऽधिकारः ॥ ङ

अथ श्रीपरमगुरुगच्छाधिराजवर्णनम् -

रूपं यदीयं मदनोऽनुकर्तुं हराक्षिवह्वौ स्वतनुं जुहाव । अनङ्गतां प्रत्युत सोऽथ ठेमे नाभाग्यभाजः फिलनोऽभियोगः ॥ १५२ ॥ ज्ञातं कुजातं वत पुण्डरीकमिन्दुः कलङ्केन मलीमसश्च । स चात्मदर्शामसितानुषङ्की केनोपमानं लभतां यदास्यम् ?॥ १५३॥

15

35

तैस्तैस्तपोमिर्धवमात्मदशीं जातोऽपि लोके जनदर्शनीयः। पृष्ठे मुखे चेत् सद्दशोऽभविष्यत् तदा यदास्रोपमतामयास्यत् ॥ १५४ ॥ मुखं सुखं तर्जितवद् यदीयं ततः परिच्छिन्नमृदुखभावम् । व्यग्रं समग्रं ग्रसते शशाङ्कं स सिंहिकाया वितनुस्तनूजः ॥ १५५॥ यदा शरत्पार्वणशर्वरीशं विधिविधत्ते ध्रमुणाविष्ठमम् । तदा रुभेतापि न वा रुभेत सद्दन्द्ववस्त्प्रथनप्रतिष्ठाम् ॥ १५६ ॥ सुरः स शूरो बहुशो यदेष स्नेहेन सेहे ननु शाणपीडाम् । इन्दुर्जडोऽयं यदि तां सहेत तदा लमेतैव यदाखदाखम् ॥ १५७॥ निरूप्य रूपं रुचिचार यस कामं निकामं कतमः स्तवीति। ततः स विश्वोपरि दूनचेताः सर्वं शरैस्ताडयतीति मन्ये ॥ १५८ ॥ यशः प्रतापप्रसराभिभृतौ यस प्रशान्तो प्ररुचो ऽर्यमेन्द् । एकर्क्षगौ मन्नयतः समानापमानदुःखौ ननु मासि मासि ॥ १५९ ॥ यत्यतापविजितोऽनलोऽविशद् युक्तमश्ममणिकाष्ठपङ्किष । वाडवामिचपले किमकार्ष्यां जग्मतुर्जलिधवारिददस्यू ॥ १६० ॥ श्रेयोनिधानं च युगप्रधानोपमानमानन्दितभव्यलोकम् । न कः स्तुते यं जगदर्चनीयाभिधानमुद्दामगुणासमानम् ॥ १६१॥ चित्रं यदीये हृदये समस्तो माति स्म सिद्धान्तसरिद् विवोदा । अचिन्तनीया ऋषयोऽथवा किं नापीप्यदर्बिध स्वमदादगस्यः ॥ १६२ ॥ यदीयगाम्भीर्यजितः स तोयनिधिन्यधात् तीरतरच्णोघः । तणं मुखे युक्तमिलाविलोठी पराजितानामियमेव रीतिः ॥ १६३ ॥ सुधां नगारिः कमलां मुरारिर्जहुः सुराश्रोत्तमधेनुमुख्यम् । शेषं गभीरत्वमपाहरद् यो मन्येऽम्बुधिस्तल्लवणावशेषः ॥ १६४ ॥ भवेद् गभीरत्वमथाम्बुधौ चेत् कथं मुधा गर्जिति सारशून्यः। विचारसारं तत एतदेव येनैव जहेऽस्य गभीरभावः ॥ १६५ ॥ यदीयवाणी विजिताऽभिभूता स्पर्द्धा भवत्या न ममेति वक्कम्। पातालमुत्तालगतिर्विवेश सुधा हि दिव्यं ननु कर्तकामा ॥ १६६ ॥ सुवर्णरूपाऽपि यदीयवाणी छौही कुपाणीव विषादवृक्षम् । समूलमुन्मूलयतीति चित्रं न कर्कशो वा कतमः खक्रत्ये ॥ १६७ ॥ द्धाति दिव्याय विधोः सुधाऽपि यद्वाक्यभीतायसमुष्णगोलम् । न मन्यसे चेदवलोकयोर्ध्वं नादर्शकार्यं करकङ्कणे स्यात् ॥ १६८॥ यद्गीजिंतोऽपीक्षुरदक्षचेता दधौ शिखां मूर्झि वृथामिमानात् । यत्रेषु निष्पीड्य ततोऽस्य सारमादीयते ऋद्भतमेन धात्रा ॥ १६९ ॥ स्पर्द्धावतीं यद्वचसा सितां तां स्त्रीत्वादवध्यां स विधिविधिज्ञः । नित्यं शलाकाग्रविभिन्ननकां पुरे पुरे चार करोत्यटन्तीम् ॥ १७० ॥ धियश्रतस्रो हृदये यदीये कीर्तिः श्रुता दिश्च च तावतीष ।

¥ B

धर्म चतर्धोपदिशञ् जनानामहो 'सुचातुर्यमदो यदीयम् ॥ १७१ ॥ सिद्धान्ततत्त्वानि ततानि तानि स्थितानि हानिं ठवतो ठभनते । यस्मिन्नतः स्मेरतरा प्रसिद्धिर्युक्तं जगत्यां धुरि कोष्ठबुद्धेः ॥ १७२ ॥ जातेन येन प्रथिता वभूव श्रीरोहनाम्नी नगरी वरेण्या । वैडूर्यरत्नेन विदूरमूमिर्हीराङ्करेणेव' च रोहणादिः ॥ १७३ ॥ श्रीचन्तवंशोऽधिगतप्रशंसः प्रदीपिकादण्डसहत् कथं नो । यच्छुङ्गसङ्गी भुवनप्रकाशमङ्गीकरोति प्रतिराट् प्रदीपः ॥ १७४ ॥ इंगारदे यं तनयं प्रसूय रत्नप्रसूकीर्तिमधाद् वधूषु । यथेइ रिक्तास्विप चारु मुक्ताशुक्तिर्यशः शुक्तिषु मौक्तिकानाम् ॥ १७५ ॥ प्राग्वाटवंशे हि पुटानि सप्त स्थाने यदीहग् नररत्नपात्रम् । यक्षेन्द्रियेष्वक्ष्णि पिधानग्रप्तिः सर्वो हि रत्नस्य करोति यत्नम् ॥ १७६ ॥ औन्नत्यवैर्यादिसमग्रसारमादाय मेरुविंजितः स येन । श्रुङ्गप्रहृदाङ्करभारदम्भात तृणानि मूर्धा वहते दरिद्रः ॥ १७७ ॥ †यस्योपदेशस्य रसान्निपीय माध्वीकमाधर्यमदस्य जैत्रान् । जनाः खकर्णाञ्चलिभिः स तृष्णां छिन्दन्ति संसारतपर्त्तपूर्तिम् ॥ १७८ ॥ सरोऽपि दरोज्झितपापतापः सोमोऽपि नो स्वीकृतदोष एवं । समङ्गलोऽप्यङ्ग गतौ न वन्नो बुधोऽपि सौम्योऽपि न मित्रदस्यः ॥ १७९ ॥ गुरुः सुराणामपि नास्तिको नो न केकराक्षः कविरप्यनस्तः । शनैश्वरो नाप्यसितो न मन्दो यश्वातमाः सधृतिसेहिकेयः ॥ १८० ॥ केतं न के तुङ्गगुणं वदन्ति प्रमोदहेतुदयमप्यमन्दम् । एवं विरोधोपचितोऽपि नित्यं यश्चाविरोधी विदितो द्विधाऽपि ॥ १८१ ॥ यदतिशायिगुणान्निजविन्दुभिर्गणयितुं भुवमेति नवाम्बुदः । शरदि याति पुनर्गतसङ्गरस्त्रिजगतीहसितो भसितोज्ज्वलः ॥ १८२ ॥ लसति यस्य रजोहरणं करे रजनिजानिकरोत्करसन्दरम् । दियतया दयया प्रणयार्पितं विततकेलिसरोजिमवोज्ज्वलम् ॥ १८३ ॥ सकलजीवकृपालय ! पालय बहुलपक्षमयादभयाद्य माम् । मुखपटीमिषतः शशिनः कला इति वदन्ति तु यं श्रुतिसङ्गताः ॥ १८४ ॥ अथ रोषचित्रप्रक्रमः -

नाकपाडकुटकाकरतीरे सामला कडकडा जडपाडी।
लोकपाटित सुखाटनस्तिर्थस्य कीर्तिरिह हंसवलक्षा ॥ १८५॥ (— भाषाचित्रम्)
सुष्ठुभालतुहिनद्यितिभित्तं यस्य लुण्टिति विचक्षणिचित्तम्।
यस्य कीर्तिसुरशैविलिनी च मां पवित्रयितुमुक्तमिहान्यत्॥ १८६॥ (— गुप्तिक्रयाकम्)
यस्य नामपरमोत्तममन्नादश्चते गुरु सुखं जनराजी।
यस्य लोचनचमत्कृतिनुन्ना सप्रयासवनवासमुपास्ते॥ १८७॥ (— गुप्तकर्तृकम्)

१ प्र॰ 'चातुर्यमाश्रयमदो'। २ 'ंरेणापि च'। † प्रत्यन्तरे पद्यमिदमीदशं रुभ्यते – 'यस्योपदेशस्य रसानसाधुमाध्वीक-सुःसुज्य विवेकिरोकाः। निपीय कर्णांजरिभिः सतृष्णां°'। ३ प्र॰ 'सोमोऽपि नो यः कुमुदं पिपर्त्ति'। ४ 'तातदस्युः'।

आस्यमस्य कमलादमलाक्षं चन्द्रपङ्कजरुचामभिभूत्या।

```
यस्य शस्यगुणमत्र च कर्म सिकयापदमुदीरितमेव ॥ १८८ ॥
                                                                                 ( – गुप्तित्रयाकर्मकम्)
                  यस्सुमाञ्जगशरेरपीडितस्तर्जिताखिलसुरासुरशकैः।
                 पण्डितैर्नरवरैरधनोक्तं शेषवाच्यमवधेहि सुबद्धे ! ॥ १८९ ॥
                                                                                ( - गुप्ताव्ययत्रियाकम् )
                 प्रातरेव परमं प्रकृषेषु यं नमस्यति नमस्यपदाञ्जम् ।
                 स क्षणेन कुशलाकलय त्वं युज्यते यदिह तत्तु मयोक्तम् ॥ १९० ॥
                                                                                        ( — गुप्तान्वयम् )
              यसास्यकान्तेः किमसि प्रतिष्ठां लिप्सर्वराकाऽनिश्रमुज्वलायाः।
              त्यजेतरेच्छां सुखमद्धि भिक्षां बुधात्र सम्बोधनमस्ति गृहम् ॥ १९१॥
                                                                                       ( - गुप्तामन्नणम् )
              किमर्ज्यते दक्ष! 'मृषोद्यमेन सा या न स्थिरेति प्रथिता भुवि श्रीः।
              प्रणम्य यं संस्तिवारिधिं तर व्याप्तं बुधास्मिन् करणं सुगुप्तम् ॥ १९२ ॥
                                                                                        (-गुप्तकरणम्) 10
              महायशोभासुररम्यमूर्त्तेर्येनानतौ यस्य पदौ जनेन ।
              सत्याकृतिस्तेन शिवोद्भवाय दत्तात्र गुप्तं बुध ! सम्प्रदानम् ॥ १९३॥
                                                                                     ( – गुप्तसम्प्रदानम् )
              मा गा विषादं भज सुप्रसादमानन्दनं पश्य तदाननेन्द्रम् ।
              मिथ्यात्वरूपाद् विरमाऽतिनिन्द्यादत्रास्त्यपादानपदं पदान्तः ॥ १९४॥
                                                                                      ( - गुप्तापादानम् )
                 कस्य भाग्यभरितस्य तनुजा यस्य चित्तमहरत् स्वरसेन ।
                 शीलसारघनसारसगन्धेरुत्तरं कथितमेव वयस्य ! ॥ १९५ ॥
रे पुष्पायुध ! माऽऽयुधं चपलय श्रानित वृथा मा कृथाः, पापन्यापमपाकुरूच कुमते ! किं वा छलेनाऽमुना ।
रे द्रीभव मोह! सन्ततमृषावादिस्वभावं त्यज, ध्वस्ताज्ञानतमोभरेऽत्र विबुधाधारं सुगुप्तं वद ॥१९६॥ ( – गुप्ताधारम्)
वतां तान्तातिं तात! ततोऽतीततुतेऽति । तुतात्तांतात्ततेऽन्तान्तः तेति तत्तुतुती तत ॥१९७॥ ( — एकव्यञ्जनचित्रम् )
नमामीनमम <sup>8</sup>मानाममानमुनिमाननम् । नामुं नाम नमेन्नोना नुन्नामो नूनमन्ननु ॥ १९८॥ (- द्विव्यञ्जनचित्रम्) 20
सदाकारानुहारा च महाभुजगभूषणा। स्तौति निन्दित वा यं यः सुन्दरी तस्य मन्दिरे ॥१९९॥ (- बिन्दुच्युतकम्)
कमलकलकरवदन! सततहतमदमदन!। नमदमर! गतसमर! जय सजय! गणधर!॥२००॥ (- एकखरचित्रम्)
                 सदा सदानन्दनिधानदानं तनोतु नेता सततं नतानाम्।
                 तदासनासीनसनाजुनीत नीतेनिताधीतिधनाधुनेन ॥ २०१॥
                                                                                   (-दन्सस्थानचित्रम्)
                  सिद्धान्तवारां निधिमृद्धशुद्धि लब्ध्या समानं गुरुगौतमेन ।
                  महेम हेमाम्बुजगर्भगौरदेहं मुदे हन्त मुनीनमेनम् ॥ २०२॥ (-अतालब्यब्यञ्जनचित्रम्)
विसारि सारसे सारं संसारोस्सराश्रये । सुरेश्वरहरिं सेवे हीरसूरिशिशोः शयम् ॥ २०३॥ (-अवर्यचित्रम्)
                 मदनमानधनापतुदं दमानुपमचित्तमनेकपगामिनम् ।
                 भजत भो जनताः ! कठिनापदाभिदमखण्डगुणं गणभूपतिम् ॥ २०४ ॥ ( - अनवर्ग्यचित्रम्)
श्रीवन्तनन्दनं वन्दे शान्तरां रुचिसुन्दरम् । दयाविधिधनं मेनाभीवमंशुदिवं विशाम् ॥ २०५ ॥
श्रीवंशांधितनारावं रविवन्दितमं नमेः । विदेदः सुधनं भीरु यादःशावशुचिनदम् ॥२०६॥ (-द्वाभ्यां तुरगपदम्)
                  इत्थमनेकविवेकिजनैर्येश्वित्रचमत्क्वाँकोविदचित्तैः ।
                 वाब्यनसाविठतापगमाय पूजितपादयुगाः सुकवित्वैः ॥ २०७॥
     ९ प्र० 'ऋशोद्यमेन'। २ प्र० 'मित्र'। ३ प्र० 'तैतां'। ४ प्र० '°ममानना°'। ५ प्र० '°नेकपमानिनम्'।
```

'श्रितचमत्कृतिकों' ।

तथा च - मुदर्शनाः सारसुधागिरो ये ऋद्ध्यञ्जिनीनर्ममराठकल्पाः ।

शरत्समानाः कुशलेन्दुदीसौ जगत्रयीशान्तिकृतावधानाः ॥ २०८ ॥
सुमेरुधीराः सिशवामरौषैर्नता नयाढ्या विमलाशयाश्च ।

ज्येष्ठश्रियः सद्गतिहस्तिमल्लाः कुमारशौर्याः सुकुमारदेहाः ॥ २०९ ॥
[माणिक्यदीप्ताः कृतमुक्तिवाञ्छाः, धर्मोत्तमाम्भोजशिलीमुखाश्च]

क्षेमद्ववृद्धौ कुशला विवेकचन्द्रोज्ज्वलाः प्रीतियुता दयायाम् ।

चारित्ररते कृतयत्वयोगाः कल्याणलक्ष्मीकुमुदेन्दुकान्ताः ॥ २१० ॥

तेम्तातपादैर्गणशीतपादैर्गतप्रमादैर्घनधीरनादैः । स्वाङ्गान्तिषत्कौद्यालयालिपत्रप्रसादनैरेष शिद्युः प्रमोद्यः ॥ २११ ॥

त्रिधा त्रिसायं प्रणतिर्मदीयाऽवधारणीया महनीयपादैः ।

सा चाऽनुपूर्वा त्रतिनां प्रसाद्या श्रीपूज्यसेवाविधिपावितानाम् ॥ २१२ ॥

तत्रापि - सुदर्शनेत्याद्यकवित्वमध्ये विशेषणैः स्चितनामकानाम् । द्यथात्रणीनां परयोर्द्धयोश्च संस्चितानां गणिनां सुनीनाम् ।। २१३॥

किश्च – समानकनकच्छटाप्रकटकान्तिदेवेन्दुभि-र्नताञ् जिनवचोऽन्वितान् विनतवार्द्धिनेमीश्वरान् । इमैर्गुरुविशेषणैरभिहितान्वयाः साधवो, नमन्ति गणभूपतीन् नमित चाऽत्र सङ्घोऽखिलः ॥ २१४ ॥

इति महोपाध्यायश्रीकीर्तिविजयगणिशिष्योपाध्याय-श्रीविनयविजयगणिना भद्दारकश्रीविजयाणन्दसूरी-श्वराख्यश्रीपरमगुरूणां प्राभृतीकृते आनन्दलेखनाम्नि लेखप्रवन्धे 'तैस्तातपादैः' इत्याद्यवसरप्राप्तश्रीगुरु-वर्णनरूपः स्वर-व्यञ्जन-स्थान-गति-निमन्नण-च्युतगुप्तादिशेषचित्रचमत्कारनामा चतुर्थोऽधिकारः ॥

— ॥ दृष्टान्तचमत्कारनामा पञ्चमोऽधिकारः॥ 🗢

अथ छेखप्रशंसा-

दूरेऽप्यदूरे इव यो जनानां ददाति मित्रित्रियसङ्गसौख्यम् ।
मनोविनोदी विरहापनोदी ठेखस्तु साक्षाद् वरठेख एव ॥ २१५ ॥
स स्यामवर्णो रसपूरपूर्णः सुहन्मनःकेिकृतप्रमोदः ।
चिन्तातपङ्गान्तिनिराकिरिष्णुः कथं न ठेखो जलदोपमानः १ ॥ २१६ ॥
स्वगोविलासैः प्रियचित्तपद्मान् विकासयंश्च अमणस्वभावः ।
असंशयं संशयतामसन्नो ठेखः कथं सूर्यसहोदरो नो १ ॥ २१० ॥
अनेकवर्णोत्तमरत्नपङ्किविराजितो भूरिसदर्थशाली ।
मुद्राञ्चितः स्वादररक्षणीयो ठेखोऽश्वते कोशग्रहस्य लक्ष्मीम् ॥ २१८ ॥
भूपालवद् यो व्यवहारचर्यां प्रवर्त्तयेत् सद्धस्वच शास्ति ।
विश्रम्भपात्रं प्रियमित्रवच ठेखः कथं सर्वगुणास्पदं नो १ ॥ २१९ ॥

छेखस्य सप्त प्रभेदाः – स सप्तधा ठेख उदीरितो ज्ञैः पृथक्-पृथक्कार्यफलोपदर्शी । व्यापारलेखः" कुसुमेषुलेखः" स्नेहस्य लेखः" स्फुटरोषलेखः" ॥ २२०॥

[‡] एतत् पद्यार्डं प्रसन्तरे नास्ति । † 'प्रसन्तरे एतादृशः उत्तरार्द्धः – 'खुधाग्रणीनामपरेषु तेषु त्रिष्वाहितानां गणिनां मुनीनाम् ॥'

शोक "-प्रमोद '' प्रभवो च छेखो यो धर्मछेखः " स च सप्तधा स्यात्। तत्रादिमो यो व्यवहारिलोकैः संछिख्यते कामिजनैर्द्वितीयः ॥ २२१ ॥ भवेत् तृतीयः स्वजनैर्मिथो यस्तुर्यो विपक्षक्षितिनायकाभ्याम् । स पत्रमो यः स्वजनार्त्तिशंसी षष्ठो विवाहादिषु छिख्यते यः ॥ २२२ ॥

अयं पुनः सप्तम एव लेखो लेखेषु सर्वेष्विप सार्वभौमः। पदे पदे पुण्यफलोदयेन यतः परत्रेह च शर्मसिद्धिः॥२२३॥ इ स्वस्तीति बीजं जिनवर्णनं च मूलं पुरीवर्णनमेव शाखाः। पुष्पाण्युदन्ता गुरुवर्णनं च फलं लसलेखसुरद्धमेऽस्मिन्॥२२४॥

लेखो हि प्रायः पिशुनेम्यो रक्षणीयः सज्जनेभ्यश्च दर्शनीय इति तयोः खरूपलेशो लिख्यते -

सतां स्वभावोऽयमिह प्रमोदवन्तो निरीक्ष्यान्यकवेः कवित्वम् । इन्दुः किमक्ष्णां भवति स्वकीयो हर्षोऽतिहृद्येष्विति तन्निसर्गः ॥ २२५ ॥ ते वहाभाः स्युर्भुवनेषु सन्तः कुर्वन्ति येऽन्यस्य गुणप्रकाशम् । केषामभीष्टः स समीरणो नो यः सौरभं सौमनसं व्यनक्ति ॥ २२६ ॥ ब्रवीति दोषानथ योऽन्यदीयान् दुष्टः स शिष्टोऽपि भवेदनिष्टः । दुर्गन्धलेशं प्रथयन् समीरो द्विष्टो न जीवातुरपीह विश्वे ॥ २२७ ॥ खलः कवित्वस्य विभाव्य दोषान् यथा प्रसन्नो न तथा गुणौघान् । लभेत नो सुन्दरमन्दिरेण मुदं यथाहिर्बिलवीक्षणेन ॥ २२८॥ किं दुर्जनानामिह याति येऽन्यश्लोकानुपश्चत्य विषादिनः स्युः । गृह्णाति वार्कः किसु कौशिकानामान्ध्यं यदस्योदय एव तेषास् ॥ २२९॥ प्रागेव विद्वेषतमोनिरुद्धबुद्धीक्षणाः किं परिभावयन्ति । गुणान् कवित्वस्य यथा दिवान्धो वेवेक्ति भानोर्ननु कौशिकः किम् ॥ २३०॥ कवित्वरत्नस्य विशुद्धिभाजो गुणप्रकर्षः खठसङ्गतः स्यात् । दृष्टात्मदर्शे भितानुलेपात् शुद्धिस्तथाक्ष्णोः किसु' कज्जलेन ॥ २३१॥ निर्देषणे शालिनि काव्यरते कुर्यादनार्योऽपि न दुर्जनः किस्। सुवर्णपर्यङ्कतलेऽतिसान्द्रे क मत्कुणौघो लभते प्रवेशम् ॥ २३२ ॥ कदाप्यनाभोगकृतः कवित्वे दोषो भवेत् सोऽपि गुणो गरीयान् । विनाऽमुना स्यात् कतमः प्रकारो मुदे गुणागृह्यधियां खलानाम् ॥ २३३ ॥ खचित्तगर्वोद्धरतोच्छ्तेन निस्सारमेकेन पदेन मत्ताः। दिधीर्षवो ये कविताअभारं तेभ्यो नमस्टिहिमसोदरेभ्यः ॥ २३४ ॥ केचिचिदंशाधिगमेन मत्ताः खलास्तदन्ये प्रभुतामदात्ताः । शेषास्त्वविज्ञा बत कः कवीनां श्रमक्रमं द्रक्ष्यति छन्धछक्ष्यः ? ॥ २३५ ॥ किमेतया प्रस्तुतचिन्तया वा सन्त्येव केचित् सरलाः पुमांसः । ज्ञानप्रभुत्वोत्तमतात्रिवेणीसङ्गोपमा भूषितभूमिभागाः ॥ २३६ ॥ इति खरूपं खलसजनानां मया निबद्धं न कुतोऽपि हेतोः। कादम्बरी-चम्पुकथादिकारैः प्राच्येर्डुधेर्बद्धमतो न्यदर्शि ॥ २३७॥

अथ स्वौद्धत्यपरिहार:-

श्रीहेमचन्द्रादिकवीश्वराणां पुरः स्फुरेद् यः कवितामदो नः ।
ताक्ष्यस्य पक्षो समुदीक्ष्य साक्षात् स मिक्षकाणामिव पक्षगर्वः ॥ २३८ ॥
तस्तः सुधीमिर्चहुमिः स्तुतान् वः स्तोतुं गुणान् कोऽहमतीव मुग्धः ।
अस्पष्टमप्यर्भकवाक्यजाठं प्रियं गुरूणामिति तु प्रयतः ॥ २३९ ॥
स्तोतुं प्रवृत्ता मवतः कवीन्द्रास्ततोऽहमप्यत्र विधौ समुत्कः ।
निरीक्ष्य पोताँस्तरतः पयोधौ तत्रोत्सुकं नो किमु शुष्कपण्म् १ ॥ २४० ॥
मवद्वणौघाम्बुनिधौ निमग्नाः कवीश्वराश्चित्रमहं तु तीर्णः ।
सम्बन्धगन्धादिति युक्तमेव यथाम्बुधेर्वारिणि काष्ट्रखण्डः ॥ २४१ ॥
मनीन्द्र ! यत्नो रिचतो मयाऽयं प्रमोदपूर्णान् गुणिनो निरीक्ष्य ।
वालैः स्वबुद्धा रिचतासु रेणुमयीषु ठीठाठयचातुरीषु ॥ २४२ ॥
अज्ञानमावेन यदत्र चर्च्य 'आनन्दलेखे' ठिखितं मया यत् ।
शोध्यं च बोध्यं च तदात्मबुद्धा बुधा ! मयाऽयं रिचतोऽङ्गिठवः ॥ २४३ ॥
पर्याप्तमम्पर्यनयाऽयवाऽऽर्या यदा किठ प्रोज्वठनस्वभावाः ।
अम्यर्थितौ केन च पुष्पदन्तौ तौ शारदौ चोक्षयितुं सरांसि १॥ २४४ ॥

गुरुः प्रसन्नो यदि सौम्यदृष्टिः कृर्यहैर्वकतमैः किमन्यैः । जङ्बन्यतेऽसौ किल दोषलक्षं ज्योतिर्विदामप्ययमेव पन्थाः ॥४५ ततः प्रसन्नेर्गुरुभिर्विधाय शिशो कृपालेशमनीदृशेऽपि । स्मर्यः कदाचित् समये जनोऽयं विशेषतः श्रीजिनदर्शनादौ ॥४६ मनो मदीयं तु यथा सरोजे सौरम्यमौन्नलमिवाऽमराद्रौ । दुग्धे जलं शैल्यमिवाप्सु वह्वाबुष्णत्वमिन्दाविव कौमुदी च ॥४७

माधुर्यमिक्षाविव वः क्रमाञ्जे तथा गतं तन्मयतां ततः किम् ।

िलखामि यच्छ्रीगुरुनामधेयग्राहं नमाम्यार्हतपादपद्मान् ॥ २४८॥ — युग्मम् ।

संवत्सरे वार्द्धिनिधानचन्द्रकलामिते (१६९४) बाहुलमासि दिव्ये ।

मनोरथो मे फलिनस्तु धन्यत्रयोदशीसञ्ज्ञतिथौ बभूव ॥ २४९॥

यावद् धरित्रीफलके सुमेरः शङ्कर्निखातो दिनमानकारी । प्रतिष्ठितस्तावदयं प्रवन्धो जीयात् प्रबुद्धश्रवणाध्वनीनः ॥५० कल्याणमारोग्यमभीष्टसिद्धिः सम्दृद्धिलन्धिश्च गुणप्रसिद्धिः । महोन्नतिः कीर्तितिः प्रतीतिः सङ्घेऽनधे स्ताद् विततेति भद्रम् ॥ २५१ ॥

भूज्याईद्वक्तभद्दारकतितरुणीचन्द्रकान् भव्यलेखा-राध्यश्रीश्रीशसुश्रीनतपद 'विजयानन्द' स्रीशपूज्यान् । ध्येयप्राधान्यधन्यांस्तपगणनृपतीन् व्यक्तविज्ञप्तिपञ्चं नामस्मृत्येकतानः शिशुरिति नगरे स्तम्भतीर्थेऽडुढीकत् ॥ २५२ ॥

इति महोपाध्यायश्रीकीर्तिविजयगणिशिष्योपाध्याय – श्रीविनयविजयगणिना महारकश्रीविजया-णन्दस्रीश्वराख्यश्रीपरमगुरूणां श्राभृतीक्कते आनन्दलेखप्रवन्धे लेखप्रशंसा-सुजनदुर्जनखरूप-व्यावर्णनरूपो दृष्टान्तर्न्यासचमरकारनामा पञ्चमोऽधिकारः सम्पूर्णः ॥ छ ॥

---- ॥ सम्पूर्णश्चायमानन्दलेखप्रबन्धः ॥ 🗢

महोपाध्यायश्रीविनयविजयगणिप्रणीतं

[२] इन्दुदूताभिधानं विज्ञप्तिपत्रम्।

स्वस्ति श्रीणां भवनमवनीकान्तपङ्क्षिप्रणम्यं, शौढत्रीत्या परमपुरुषं पार्श्वनाथं प्रणम्य । श्रीपूच्यानां गुरुगुणवतामिन्दुदृतं प्रभूतो-दन्तं ठेखं ठिखति विनयो ठेखठेखानतानाम् ॥ १ ॥

[लेखप्रेषकमहोपाध्यायस्य वर्षावासस्थानभूतस्य योधपुरनगरस्य वर्णना —]

यत्र व्योमव्यतिगशिखरेष्वर्हतां मन्दिरेषु, मूर्तीजैनीर्नयनसुभगाश्चन्द्रशालानिविद्यः । दर्शं दर्शं विनयविनतोऽघोविमानावतारहेशं नासादयित निकरो हृद्यविद्याधराणाम् ॥ २ ॥ यत्रोत्सर्पच्छिकरिकरिणः शोभयन्नश्रदेशं, साक्षाछक्ष्मीवसितरिनिशं राजते राजलेकः । मेर्वारू हिद्यत्तनगरस्पर्धयेवाधिरूढं, शैलाग्रण्यं कनकिनकपिक्षग्धमं पञ्चकूटम् ॥ ३ ॥ यत्रेम्यानां भवनततयः काश्चिद्देस्तटाग्रं, प्राप्ताः काश्चित् पुनरतुपदं सन्ति तासामधस्तात् । काश्चिद् भूमाविष भृशवलरकेतवः कान्तिद्या, निर्जेतुं द्यामिव रुचिमदात् प्रस्थिता निर्व्यवस्यम् ॥ ४ ॥ यत्र क्रीडोपवनपदवीक्रीडतां नागराणां, विष्वक्तृर्यत्रिकपरिचयप्रीतिमाविष्करोति । नृत्यत्केित्रकरसुभगा मञ्जगुञ्जिहरेषा, वातोद्ध्तदुमदलतिष्वानवादित्रहृद्या ॥ ५ ॥ श्यामं यस्मिञ्जपल्यति दन्तिनं मत्तरूपं, पुरूपाभ्यामुपरि कलितं वीक्ष्य शङ्केऽद्रिशृङ्के । उत्तीयैंतत् पुरमजुपमं स्वर्गलोकादिहेन्द्रोऽद्राक्षीछोकैरिति विरचितं चिह्नमेतचकास्ति ॥ ६ ॥ स्थास्तुः शुण्डायुध इव मदात् कुण्डलीकृत्य दन्तौ, कृत्वोत्तानानुपल्यरिनतो यत्र हस्त्यद्रिशृङ्के । स्वर्ग जेतुं नभिस रभसादारुरुक्षोरमुज्य, द्रङ्गस्व स्फुटयित महाधीरनासीरभावम् ॥ ७ ॥ तस्मिन् योधाभिधपुत्वरे श्रीमदाचार्यपादादेशान् मासांश्चतुर उषितो यो विनीतो विनेयः । साधुः सेष प्रहरविगमे भाद्रराकारजन्यां, प्राचीशैलोपिर परिगतं श्रीतरर्शम ददर्श ॥ ८ ॥ [इन्दोर्लेखबाहकदृत्त्वेन प्रकल्पनम् —]

15

दृष्ट्वा चैनं स परमगुरुध्यानसंधानठीनस्वान्तः कान्तं तिमिति रजनेः स्वागतं व्याजहार । सद्यः साक्षाद् गुरुपदयुगं नन्तुमुत्कण्ठितोऽपि, द्रागेतेन स्थितिपरवशो वन्दनां प्रापयिष्यम् ॥ ९ ॥ दिष्टा दृष्टः सुहृदुद्धुपतेऽस्माभिरद्यातिथिस्त्वं, पीयृषौषैर्भृश्यमुपचरन् प्राणिनामीक्षणानि । पुण्येः प्राच्येः फिठतमतुलैरस्मदीयैरुपेयान्नापुण्यानां नयनविषयं यत्प्रियः स्मर्थमाणः ॥ १० ॥ देहे गेहे कुशलमतुलं वर्तते किचिद्विन्दो !, नीरोगाङ्गी सुभग ! गृहिणी रोहिणी तेऽस्त्यभीष्टा । अन्याः सर्वा अपि सकुशला दक्षजाः सन्ति पत्थः, पञ्चाचिः शं कलयित हृदानन्दनो नन्दनस्ते ॥ ११ ॥ यद्वाऽयं ते स्फुटमनुचितो वार्तवार्तानुयोगस्त्वय्यायत्तां जगित सकले जानतो मे सुखाविम् । मन्तव्योऽयं तदिष सरसः स्नेहसाराज्ञितत्वात्, स्वादीयः स्थात् कदशनमि स्नेहधारोपसिक्तम् ॥ १२ ॥ काहो शीतोपगतमतनु प्राक्तनार्धं विदेहसेत्रे कायं चरमभरतक्षेत्रयाम्यार्धभागः । मार्गोऽतीतः कथमयिमयान् कोमलैः स्वच्छपादैः, प्रौढप्रौढैः शिखरिशिखरैर्दन्तुरीभृतदेशः ॥ १३ ॥ वि० म० के० १२

मार्गश्रान्तः क्षणमिह सुखं तिष्ठ विश्रामहेतोरुतुङ्गेऽस्मिन्शिखरिशिखरे दत्तपादावरुम्बः । हृद्यः पद्माभिधवरसरः संभवस्त्वां समीरः, सर्पनुचैः सुखयतु सखे ! केतकीगन्धवन्धः ॥ १४ ॥ नत्वा सीमंधरजिनपतिं प्राप्तपुण्यप्रकर्षों, भूयो नन्तुं त्रिभुवनगुरुं बाहुदेवं सहर्षः । मार्गे तीर्थप्रणतिविगलत्पापपङ्गः स्वमौलावईचैत्याचित इति जगद्वन्दा ! वन्दामहे त्वाम् ॥ १५ ॥ खिन्नां तीत्रातपपरिचयात् तोयदस्तोयचृष्टा, सिञ्चन् यद्वत्सुखयति कृषिं शोषकाछोपपन्नः । श्रीतिं तद्वत् त्रियसख ! मम प्रापिता चित्तवृत्तिश्चिन्तोत्पत्तौ रहिस भवता यच्छता बन्धुना द्राक् ॥ १६ ॥ शान्ति नीते अम इति ततश्चेतिस स्वास्थ्यमाप्ते, दत्त्वा कर्णाववहितमनाः श्रोध्यसि प्रार्थनां मे । न श्रान्तानां सुखयति कथा स्निम्धवर्गोदिताऽपि, खस्थे चित्ते प्रणयमधुरा बुद्धयो ह्युद्भवन्ति ॥ १७ ॥ श्रत्वा याच्जां मम हिमरुचे ! न प्रमादो विषेयो, नो वाऽवज्ञाऽभ्यधिकविभवोन्मत्तचित्तेन कार्यो । त्रिमालापेश्वतुरवनितानिर्मितैर्विस्पृतिं न, प्राप्या प्रायः प्रथितयशसः प्रार्थनाभङ्गभीताः ॥ १८ ॥ भ्रातस्तातस्तव गुणनिधिः पश्य रत्नाकरोऽसौ, वर्षे वर्षे नवजरुधरप्रापितैरम्बुपूरैः । विश्वं विश्वं तरुणतपनोद्दामतापाभितप्तं, सेकं सेकं सुखयित सदाभीष्टविश्वोपकारः ॥ १९ ॥ किं नु त्रुमस्तव जनयितुस्तस्य दानप्रियत्वं, यो देवानां सततमस्तैः कल्पयामास वृत्तिम् । अर्थ चोचैः श्रवसमसमं नागमैरावतं च, दत्त्वेन्द्रस्य त्रिभुवनपतेः पूर्यामास वाञ्छाम् ॥ २० ॥ कन्यां दत्त्वा जगित विदितां यौतके कौतुकी च, योऽदान्मोदादु युगपदमलं कौस्तुमं पाञ्चजन्यम् । एवं विश्वंभरमिततमां त्रीणयामास टोभाद् यन्नाद्यापि श्रश्चरवसतिं संत्यजत्युत्तमोऽपि ॥ २१॥ जीयासुस्ते जगति विदिता भ्रातरः पत्र चत्रनमाहात्म्यास्ते वितरणभटाः पारिजातद्रमाद्याः । द्राक्संकल्पोपनतसकलाभीप्सिता अप्यभीष्टं, याचन्ते यान् विनयविनता नाकिनो वासवाद्याः ॥ २२ ॥ मुर्खं प्राज्ञीयति च कुतनुं कामरूपीयति द्राग्, दीनं श्रुरीयति च कुटिलं प्राज्जलीयत्यवश्यम् । क्रं शान्तीयति गतकलं सत्कलीयत्यजसं, लोकं सोऽयं जयति निखिलस्त्वद्भगिन्याः प्रभावः ॥ २३ ॥ याते श्यामा सुभग ! दियता वर्धयत्युत्ररुक्ष्मीं, पक्षं पर्णं तुरुयसि यया विप्रयुक्तस्त्विमन्दो ! । सापि श्रान्तं सुवनमखिलं खस्तकर्मश्रमेण, निद्रादानात् सुखयित सदामीष्टविश्वोपकारा ॥ २४ ॥ पीयुषाद्वेंस्त्वमपि किरणैर्जङ्गमस्थावराख्यं, भूतग्रामं सुखयसि सुतं संस्पृशन् द्राक्पितेव । क्रैः शूर्प्रकटितकरैनिर्भरं क्रिष्टलोकां, विष्वग् निर्वापयसि वसुधां सत्यमेवासि राजा ॥ २५॥ एवं विश्वोपकृतिकुश्रलः कः कुटुम्बे न तेऽस्ति, प्रायः सद्भिः प्रथितचरितैस्त्वादशैर्वर्णनीये । यद्वा रत्नाकर इति यशः प्राप युष्माभिरेवाम्मोधिर्वपुर्भवति महिमोदारसत्त्वैस्तनुजैः ॥ २६ ॥ तस्माद् बन्धो ! जलिवतनय ! प्रार्थनां मे समर्थ !, व्यर्थीकर्तुं न खलु कथमप्यर्हिस प्रौढवंत्रय !। येनोत्कृष्टं जगति विदितं याचमानस्य जन्तोर्याच्ञाभङ्गे भवति रुष्ठता नैव सार्तिक त्वसुष्य ॥ २७॥ नाशक्यं ते सुवनवलये मित्र ! पश्यामि किंचित् तेजःपुञ्जैरनतिजठरैरकमाकान्तविश्व ! । पादान् मूर्धि त्रिपुरजयिनः कौतुकेनोपधायाह्वाय स्मेरीकृतततजगद्व्यापिशौर्यप्रतापः ॥ २८॥ कामं क्षामाकृतिमपि जगद् यज्ञयन्तं न कोऽपि, छेतुं शक्तस्तदिह भवतो मातुलस्यानुभावात्। गोपालोऽपि त्रिभुवनमिदं हान्तवान् यत्रिपद्या, तत्राप्येतत् प्रभवति तव श्यालकस्यैव तेजः ॥ २९ ॥ या चाञ्चल्याद् भुवि विजयते विद्युतो नीचसङ्गात्, सिन्धूरन्धंकरणगुणतो ध्यामलां धूमलेखाम् । सापि आतुर्भवति भवतो माननीयानुभावाद्, विश्वे दोषान् गणयति जनो को हि राज्ञो भगिन्याः ॥ ३० ॥

[दूताग्रे गन्तव्यस्थान - तदीयमार्गस्य सूचनम् –]

गन्तव्यस्ते तपनतन्यातीरकोटीरिमन्दो !, सूर्यद्रङ्गो गुरुपदयुगस्पर्शसंप्राप्तरङ्गः ।
गत्वा तत्र त्रिभुवनजनध्येयपादारिवन्दो, द्रष्टव्यः श्रीतपगणपितिभीग्यसंभारलभ्यः ॥ ३१ ॥
मार्गं तस्य प्रचुरकदलीकाननैः कान्तदेशं, स्थाने स्थाने जलिधदियतासंतिध्वस्तखेदम् ।
आकर्ण्यान्तःकरणविषये स्थापयोक्तं मयेन्दोऽभीष्टं स्थानं व्रजित हि जनः प्राञ्जलेनाध्वना द्राक् ॥ ३२ ॥
शैलादस्मादुपसर पथा दाक्षिणात्येन बन्धो !, गन्धोद्रेकोल्लसितकुसुमस्तिम्भतेन्दिन्दरेषु ।
स्थाने स्थाने सरससरसः काननेष्वंशुपूरेमोदं संपादय कुमुदिनीफुल्लपुष्पेक्षणानाम् ॥ ३३ ॥

[दूतमार्गागतप्रथमप्रयाणस्थानभूतस्य सुवर्णाचलस्य वर्णनम् –]

तुङ्गे तिष्ठ क्षणमुद्धपते ! त्वं सुवर्णाचळस्यं, क्रीडावापीसवनसरसेर्मास्तः शान्ततापः ।
तत्रत्यानां सकलदिवसक्षुद्व्यथापीडितानां, सोहित्यं त्वित्तरणकवलैः स्ताचकोराङ्गनानाम् ॥ ३४ ॥
तिस्मिन्देशेल्डिन्तमजिनवरावामवामेयदेवप्रासादौ यौ तरुणिकरणैः संगरं निर्मिमाते ।
मध्यस्थः सन् सुघिटतरुची तौ कुरु प्रायशो यत्, प्रोतुङ्गानां भवित महत्तेवापनेयो विरोधः ॥ ३५ ॥
तत्र क्रीडोपवनसरसीस्वच्छनीरान्तरेषु, स्नात्वा स्वैरं प्रतिकृतिमिषाञ्चव्यथौतांशुकः सन् ।
ज्योत्स्नाजालैः स्नपय मधुरैवीरवामेयदेवौ, कर्पूराच्छैस्तदन्त च करैरर्जयाम्यर्च्य पुण्यम् ॥ ३६ ॥
तस्याधस्ताञ्चगरमपरः स्वर्ग एवास्ति यस्य, प्रौढेभ्यानां भवननिकरैर्ध्वस्तमाना विमानाः ।
काप्येकान्ते कृतवसत्यः सज्जलजाभिभृता, भूमीपीठावतरणिवधौ पङ्चतामाश्रयन्ति ॥ ३७ ॥
यद्यप्याशु ग्लपितनयना हस्तविन्यस्तवक्त्रा, दूयन्ते त्वित्करणिनकरैर्दिर्गिरं विप्रयुक्ताः ।
विन्नो यद्यप्यभिस्तिकृतां योषितां च त्वदीयैज्योत्स्नाजालैस्तिमिरिनकरैर्द्रनिर्वासिते स्यात् ॥ ३८ ॥
न प्रस्थेयं तदिष भवता वीक्ष्य दक्षेक्षणीयं, दङ्गं शृङ्गारितकुवलयं चित्रसंपूर्णमेनम् ।
विष्वग्दत्त्वा नयनयुगलं सम्यगालोकनीयं, पश्चात्तापस्तुदित हृदयं दर्शनीये ह्यद्ये ॥ ३९ ॥

[श्रीरोहिणी - सिरोही - इत्याख्यस्य पुरस्य वर्णनम् —]

तस्माज्ञालंधरपुरवरादुत्पतञ्जीघ्रगामी, श्रीरोहिण्याः परिसरमथ प्राप्सिस त्वं निमेषात् । स्थित्वा तत्र क्षणिमयमि प्रेक्षणीया समन्ताज्ञान्तःशल्यं स भवित सतां सार्थको यो विलम्बः ॥ ४० ॥ तस्यां चैकं सुखमुद्धपते ! धार्मिकाणां महीयो, यचैत्यानां द्युचिकचिमतामित पिक्कव्यवस्था । तन्मध्यस्थे न भवित पिथ प्रस्थितानां प्रयासो, दूरादेव प्रणतिश्रिरसां देवदेवप्रणामे ॥ ४१ ॥ तेनैवाथ त्वमिप विरचिष्यत्यवद्यं पथेन्दो !, श्रद्धाशाली स्फुटमुभयतश्रेत्यमालाञ्चितेन । नामं नामं जिनभगवतामाकृतिश्रेत्यसंस्थाः, परयन्नेकान्तरमविहतः सुष्ठु सव्यापसव्यम् ॥ ४२ ॥ एकं चैतद् वचनममलं मामकीनं न चित्तादुत्तार्यं स्वीकृतिनजसुद्धत्कार्यसिद्धेर्निदानम् । पण्यस्त्रीणामिह हि नगरे संनिवेशो गरीयानास्ते तस्माद् धृतिमितहराद् दूरमेवाभिगच्छेः ॥ ४३ ॥ काचिन्नाग्याः श्रयति समतां भोगिलोकोपगृहा, हन्नी काचित्त कल्यति कलां तत्र किंपाकवह्याः । काचिन्नतीक्ष्णैन्यनविशिक्षेर्ममे यूनां भिनित्ते, नर्मालापेईरित हृदयं काचिदाकृतहृद्धैः । काचित्त साचिस्मितविलिसित्तेर्मोहयत्यलमुद्धीन्, धैर्यं काचित् पद्कुचत्रोद्धाटनेर्छण्ठति द्राक् ॥ ४५ ॥ तस्मादासां युवजनप्रमद्दागुराणामवत्रयं, दूरात्यागो भवित हि नृणां श्रेयसेऽमुत्र चात्र । ४६ ॥ तत्राप्यक्षीकृतनिजसुद्धश्राहृतेस्त्वादशस्य, व्यासङ्गो नोचित इति हितं द्विस्निरेतद् वदामि ॥ ४६ ॥ तत्राप्यक्षीकृतनिजसुद्धश्राहृतेस्त्वादशस्य, व्यासङ्गो नोचित इति हितं द्विस्निरेतद् वदामि ॥ ४६ ॥

[अर्नुदाद्रेस्तत्र स्थितानां जैनचैत्यानां च वर्णनम् —]

तसाः पुर्या भवति पुरतो नातिद्रेऽर्श्वदाद्रिर्द्रष्टव्योऽसौ तरुपरिवृतोदभ्रमभ्रंकषाग्रः ।
नादेगीतैरिव जनमनांस्याहरन् कीचकानां, गन्धर्वाणामिव नवमरुचालनाद् धूर्णमानैः ॥ ४७ ॥
शृङ्गेऽमुख्योन्नतिभृति सरस्तीरभूमिग्रह्णत् , दूर्वाङ्क्ररान् किल कवलिष्यत्यसौ ते कुरङ्गः ।
भूयः कालक्षुदुदयक्तश्रश्रारणीयोऽयिमन्दो !, सामग्र्यम्भोभरतृणततेर्द्धर्लभाखेटतोऽस्य ॥ ४८ ॥
कूजद्भिर्ये श्रुतिसुखकराः कोकिलैमिल्लिकानामामोदैश्र प्रसमरतरैः प्राणिनो मोदयन्ति ।
उद्गच्छद्भिर्नवनवतृणैर्वर्यवद्भशोणीपीठा इव विदधते शं निकुल्ला द्रुमाणाम् ॥ ४९ ॥
तेषूचैर्मा स्म भवदिमतः स्वर्वधूशस्तुतैस्तैर्वीणानादैरपहृतमना द्रुकृष्टो मृगस्ते ।
मा भूत् खेदस्तदनु च तदन्वषणे वा विलम्बो, गन्तुं त्यक्तवाश्रितमणुमि त्वाद्या नोत्सहन्ते ॥ ५० ॥
तस्मात् स्वरमान्नयनविषयान्नायमत्यन्तद्रं, गन्तुं सद्यो नवधनतृणास्वादविक्षिप्तचेताः ।
यिन्नर्मग्ना अपि करिवरा अर्चुदाद्रेः कुडक्नेष्वप्राप्याः स्युर्वहलविटिष्वन्यजन्तोः कथा का ॥ ५१ ॥
— विभिर्विशेषकम् ।

यद्यप्येतद्घनवनगतं नान्धकारं करास्ते, हन्युर्मा भूत् तदिप हि भवान् स्वे मृदुत्वे विषण्णः। येषुष्णांशोरिप किल कराः कुण्ठतामाश्रयन्तेऽनङ्गीकीडासदिस दिविषत्पंश्रलीनां दिवापि ॥ ५२ ॥ तत्र श्रीमान् विमल्यसतौ भाति नाभेयदेवसेवायातत्रिदशनिकरः पूर्णपादोपकण्ठः । नेमिखामी दिशति च शिवान्यानतानां निविष्टः, साक्षादिन्द्रालय इव वरे वस्तुपालस्य चैसे ॥ ५३ ॥ रूप्यस्वच्छोपलदलमयौ चित्रदोत्कीर्णचित्रौ, चञ्चचन्द्रोदयचयचितौ कल्पितानल्पशिल्पौ । जीयास्तां तौ विमलन्यतेर्वस्तुपालस्य चोची, प्रासादी तौ स्थिरतरयशोरूपदेहाविव द्वौ ॥ ५४ ॥ एषा भूमिर्विमलविभुना ब्राह्मणेभ्यो गृहीता, चैत्यं कर्तुं रिपुसुरजिता रूप्यमास्तीर्य विष्वक । ऐतिह्यानि त्विमिति जरतां कुर्वतां मित्रगोष्ठीं, तत्र श्रोष्यसनुसृतभवचन्द्रिकाणां मुखेभ्यः ॥ ५५ ॥ द्रष्टव्यः स्वादयमपि सखे ! भीमसाधोर्विहारस्तार्तीयीकश्चिदशसदनस्फातिगर्वापहश्रीः । एवं चैतत् त्रिभुवनमतिकम्य शोभाविशेषैः, प्रासादानामिह समुदितं प्रीतिगोष्ठचै त्रिकं किम् ॥ ५६ ॥ आस्ते चैत्यं खरतरकृतं नातिद्रे यदेषां, तत्रोत्तुङ्गे चतस्य दिशास्त्रईतो वन्दमानः । साक्षादृष्टं समवसरणं यद्विदेहावनीषु, तत्संस्कारोदयसहकृतं संस्मरिष्यस्यवश्यम् ॥ ५७ ॥ अन्ये चात्रासृतकर ! हरिद्वाससां ये विहारा, द्रष्टव्यास्ते न खळु भवता तत्र वन्द्या जिनार्चाः । दिक्चेलानां कडुकमतिनां द्रव्यलिङ्गस्पृशां यन्नाईद्धिम्बं सुविहितसुनेवीसयोगं विनार्च्यम्॥ ५८॥ किंचिहरे भवति च ततस्तत्र दुर्गों उचला ख्यो, मोलौ तिसम् विलसति चतुर्द्वारमु जुङ्गचैलम्। यादक्तेत्रोच्छितमनुपमस्वर्णरीरीविमिश्रं, न क्ष्मापीठे कचिद्धिगतं तादगर्चाचतुष्कम् ॥ ५९ ॥ नीचैः किंचिद् भवति च ततः कान्तमहिन्निशान्तं, श्रान्तं तारादिव नवरुचां गन्तुमूर्ध्वं न शक्तम् । दुर्गसाधोऽप्यथं जिनगृहं श्रीकुमारिक्षतीन्दोर्वन्देथास्तेष्वनुपममते ! भावतः श्रीजिनार्चाः ॥ ६० ॥ अस्त्येषोऽद्रिर्ध्वमुपचितो भूरिदिव्यौषधीभिस्तस्मादस्योपरि किर रसं चन्द्रिकाणां विशिष्य । एताः पुष्टिं दधतु च रयादौषधीशस्य तेऽङ्गस्पर्शात् स्त्रीणां परममुदितं यौवनं भर्तसङ्गः ॥ ६१ ॥ शैलेऽस्यस्मिन् प्रतिपदमहो लौकिकी तीर्थराजी. मिथ्यादृष्टिक्षितिपतिनतिप्राप्तमिथ्यानुमावा । न द्रष्टव्या सुभग ! भवता कौतुकाद्प्यसौ यन्मालिन्यं स्थात् तद्भिगमनाच्छुद्धसम्यक्त्वरत्ने ॥ ६२ ॥ एवं स्थित्वा स्थिरतरिधया लोकनीयोऽर्बेदाद्विरस्थादृष्टा जगति हि जनो गण्यते गर्भ एव ।

दृष्ट्वा चैनं व्रज गजगते ! सत्वरैः पादपातैर्नालस्यं स्यादुपकृतिकृतां त्वादशां ह्युत्तमानाम् ॥ ६३ ॥ [ततोऽये मार्गगतस्य सिद्धपुरनगरस्य सूचनम् —]

याम्यामस्माद् व्रज नगवरान् मारवीनां नवीनां, श्रीखण्डार्चां वपुषि रचयंश्रन्द्रिकाणां तरङ्गैः । सिद्धद्रङ्गे क्षणमथं सरस्वत्युपेते विलम्ब्य, राजद्रङ्गं भुवनविदितं यास्यसि त्वं निमेषात् ॥ ६४॥

[राजद्रङ्गापराभिधान - अहमदाबादनगरवर्णनम् —]

तत्रालोक्य स्वपतितनयं राजतेजोऽभिरामं, दर्भाङ्करच्छलपुलकिता त्वामुपस्थास्यतेऽसौ । आमूलाग्रं तरिततनुर्वीचिहस्तैरदस्तैर्रादालिङ्गितुमिव रसात् साभ्रमत्यिकानता ॥ ६५॥ एषा कापि प्रचुरतरभैः काननैः कम्रकूला, कापि कीडद्युवतिनिकरैरप्सरःसेवितेव । सद्देषेव कचन विततैरम्बरैधौतमुक्तैर्मुक्ताशुक्याविरुचितरैः काप्यलंकारितेव ॥ ६६ ॥ प्रीणात्येषाऽखिलपुरजनान् सत्पयःपानदानादुत्सङ्गस्थान् रमयति च तान् केलिलीलाविलीलान् । द्रादालिङ्गति च विततैर्वीचिहस्तैः पुनीतेऽपूतान्नास्याः कथमतिहिता नेयमम्बा नगर्याः ॥ ६७ ॥ नद्याश्वास्याः सुचिरमुभयोः कूलयोः संनिविष्टाश्वकाह्यानां हृदयद्यिताश्वाश्चभिः क्लिन्ननेत्राः । पादैर्मा स्मारतिमुपनयैर्वित्रयुक्ताः प्रसद्धैः, कण्ठप्राणा नहि विरहिणः कुच्छ्मीषत् सहन्ते ॥ ६८॥ आरूढानां भवनवलभीं गौर्जरीणां त्वदीक्षाफुलाक्षीणां प्रियतमकरन्यस्तहस्तोत्पलानाम् । परयन्तीनां नगरमभितोऽलंकृतं चिन्द्रकाभिर्बन्धो ! निर्वापय निजकरैः सुष्टु दक्कैरवाणि ॥ ६९ ॥ क्रीडाहर्म्यं प्रियसहचरीप्रेरणाभिः प्रविष्टाः, शय्योत्सङ्गं प्रणयचहुभिः प्रेयसा प्रापिताश्च । वीडोद्रेकाद् गृहमणिमुपाहत्य कर्णोत्पलेन, कान्तोपान्ते तमसि कथमप्यासते या विमुग्धाः ॥ ७० ॥ मा कार्पीस्त्वं तरुणिकरणैर्जालमार्गप्रविष्टेस्तासां कान्तप्रसमहतसचीवराणां प्रकाशम्। किं कुर्युः संवरितुमनलं भूष्णवस्तास्त्वदंश्न्, मौग्ध्यादेवानवगतधवाक्ष्यब्जसंवृत्युपायाः ॥ ७१ ॥ (युग्मम्) तत्राद्यानां ततिषु निहिता भूरि रत्नप्रकारास्ताराधव ! तव करैः सुष्ठु संयोगमेत्य । श्राप्तोलासा इव नवरुचो दर्शनीया भविष्यन्त्युलासं हि प्रथयति चिराद् बन्धुवाहानुषङ्गः ॥ ७२ ॥ लक्ष्मीस्तत्रारमति सततं भूरि कोटिध्वजानां, गेहे गेहे बहुविधधनैः क्रुप्तनानास्वरूपा । दृष्ट्वा चैनां सुभग ! भगिनीं त्यक्तचाञ्चल्यदोषां, चिन्तातीतं नियतमतुलं प्राप्सिस त्वं प्रमोदम् ॥ ७३॥ एकैकोऽस्य ध्रवमुद्धपते ! पाटकोऽन्यैः पुराणां, वृन्दैस्तुल्यो जनपदसमान्येव शाखापुराणि । वेश्मैकैकं पृथुतरमुख्यामतुल्यं तदस्य, माहात्म्यं कः कथयितुमलं प्राप्तवाग्वैभवोऽपि ॥ ७४ ॥ मुक्तापुञ्जान् प्रतिपदमुरून् रत्नराशीन् प्रवालाङ्कराञ्शङ्कान् मृगमदसरान् वीक्ष्य भ्यो वरांश्च । मा ज्ञासीस्त्वं स्विपतुरुद्धेईन्त सर्वस्वमात्तं, द्रङ्गो ह्येष प्रकृतिगुणतो ज्येष्ठरताकरोऽस्ति ॥ ७५ ॥ अस्य व्यक्त्या निशमनमहो वर्षलक्षानुपाति, सामान्येनामृतकर ! ततश्चैकदेशो विलोक्यः । तस्मिन् दृष्टे निखिलमपि तद् दृष्टमेवावधेयं, सर्वं दृष्टं वदति हि जनो वर्णिकादर्शनेन ॥ ७६ ॥ रत्नज्योतिः कनकरजतज्योतिरद्यावलीषु, स्त्रीपुंसाङ्गाभरणतरुणज्योतिरत्र प्रदोषे । दीपश्रेणीप्रकटितपदुज्योतिरिन्दोस्त्वदीयज्योतिर्योगे भवतु विविधज्योतिषां संनिपातः ॥ ७७ ॥ तत्र प्रत्यापणमनुगृहं दीपकानां कदम्बे, स्तोकं पौराणिक इव निशि व्यञ्जयत्यर्थजातम्। गत्वा प्रामाणिक इव महान् व्यक्षयन् सर्वतोऽर्थं, वैरुक्ष्यं तं तरिरुतकरः प्रापयिष्यत्यवश्यम् ॥ ७८ ॥

अध लाटदेश - तन्नगरविशेषवर्णनम् —]

तस्माद् द्रङ्गाच्छमनककुभिः प्रिश्चितस्यान्तरा ते, स्वर्गाकारं नगरमपरं लाटदेवास्य पुण्डम्। दशैं दर्श मनसि परमप्रीतिरापत्स्यते यन्नानारुक्ष्मीरुचिरवपुषां तत्र वासो जनानाम् ॥ ७९ ॥ लङ्गा शङ्कां मनिस दधती तोयराशौ ममजातीते हम्भ्यो वसति च पदे हन्त वस्बोकसारा । पातालं त्राविशदपमदा सापि भोगावतीमां, दृष्ट्वा रम्यामनुपमतमां वाटपद्रीमभिख्याम् ॥ ८० ॥ मध्येऽस्त्यत्र प्रचरस्रख(प)मो मण्डपोऽत्यन्ततङ्गस्तत्र स्थित्वा चतस्रुष दिशास्त्रीक्षणीयं त्वयेन्दो !। द्रष्टासि द्राक् श्रियमनुपमामस्य विष्वक्पुरस्य, रम्यं ह्येतच्छुचिरुचिचतुर्द्वारचैत्यानुकारम् ॥ ८१ ॥ अत्यासन्नं भृगुपुरिमतो यास्यसि प्रौढदुर्गा, दुर्गन्धांशोज्झितमतिसुरैर्भूरि पौरैः परीतम् । भूपीठे मत्सदशमपरं वर्तते वा न वेति, द्रष्टुं रङ्गान्तरमिव समारूढमुचप्रदेशम् ॥ ८२ ॥ तस्योपान्ते सुखयति नदी नर्मदा नर्मदोर्मिस्तोमै रोमोद्गममतिहिमैः कुर्वती नौस्थितानाम् । कीडद्रन्यद्विपमदरसोद्दामगन्धिप्रवाहा, चञ्चत्कीडावन्घनतटा नाव्यनीरा गभीरा ॥ ८३ ॥ आलोक्य द्राग् भुवनममृतैस्तर्पयन्तं भवन्तं, तातं भ्रातर्भवतु मुदिता नर्भद्रा ते तनूजा । प्राप्तोलासो भवतु च भवानप्यपत्येक्षणेन, संसारे यज्जनितजनकप्रेमबन्धो ! गरीयान् ॥ ८४ ॥ तत्र स्थित्वा भृगुपुरमहावप्रवातायनाग्रे, दृष्टा हृष्टो निजतनुभवो धावनोद्रलानानि । गच्छेः स्वच्छे तरणिनगरोपान्तमूमिप्रदेशे, श्रीश्रीपूज्यक्रमविहरणध्वस्तपापप्रवेशे ॥ ८५ ॥

[तरणिनगरापराभिधान - सूर्यपुर - तदन्तर्गतगोपीपुरस्थानवर्णनम् —]

खर्जूरीणां विपिनपटलीतुङ्गतालद्भमाणां, तत्र श्रेणीस्तपनतनयातीरमूमिप्ररूढा । मन्दं मन्दं प्रसमरमरूत्कम्पितां मौलिकम्पैः, श्लाघामन्तः स्जिति नगरस्यास्य लोकान्तरस्य ॥ ८६ ॥ पोतश्रेणीपरिचयमिषात् तीरवेलुद्धिमाना, मज्जद्दुन्दारकवरवधूर्नागरैर्नागरीभिः। खादुखच्छस्फटिकरुचिराम्भोभरैरुत्तरङ्गा, तापी तत्र श्रयति तटिनी खर्गगङ्गानुकारम् ॥ ८७ ॥ एनां संगच्छति जलनिधिः प्रत्यहं द्विश्विरस्याः, सौभाग्येनातिशयगुरुणा कार्मणेनेव वश्यः । अभ्रच्छन्नस्त्वमपि भविताऽस्रेतयोर्योगकाले, पित्रोः पश्यन् क इह सुरतं लज्जते नेजडोऽपि ॥ ८८॥ तत्र श्रीमत्तपगणपतेः सद्विहारानिलोर्मिष्ठष्टातङ्कां फलदलसुमस्फातिसंपन्नवृक्षाम् । इष्टानेहःपरिगतघनोद्भासि भूयिष्ठसस्यां, द्रक्ष्यस्यर्हत्समवसरणापास्तदोषामिव क्ष्माम् ॥ ८९ ॥ नम्रीम्ताः प्रतिपदमहो लुम्बिवृन्दैः फलानां, खर्णैर्योषा इव धनवतां सन्ति कम्राः कदल्यः । स्त्रिग्धच्छायैर्मधुरफलदैर्मण्डपैर्गोस्तनीनां, गेह्यैर्प्रामा इव सुमनसां तत्र कान्ता वनान्ताः ॥ ९० ॥ दीप्ताः पुष्पैरविरलदला मण्डली चम्पकानां, तत्रोद्याने तुलयति निशां सुष्टु दीपालिकायाः । माकन्दानां तितरिप फलैर्छिक्षता पछवैश्च, नागश्रेणीममस्णसृणिं हेमघण्टावलीढाम् ॥ ९१ ॥ उद्यानानां नगरमभितः संतितभीति नानावृक्षेठिक्षेविविषसुमनःसंवितानां छतानाम्। क्रीडइम्पत्युचितकदलीमन्दिरैर्बालकानां, गेहैः क्रीडाभवनसरसी दीर्घिका वापिकाभिः॥ ९२॥ षोतान् पोतानिव जलनिधेः कुक्षिनिक्षिप्तनानावस्तुस्तोमांश्चतुर भविता पश्यतस्ते विलम्बः । विध्वज्ञपरिगताजङ्गमद्रङ्गतुल्यान् पश्यन्नेतान्न भवति जनः कोऽत्र विक्षिप्तचेताः ॥ ९३ ॥ वपुरिहोत्कन्धरश्चन्द्रशालादम्मात् सौधच्छदिरुपचितो मौक्तिकच्छत्रशाली ।

।धरो युद्धसञ्जोत्रशस्तः क्षत्रस्यैष अयति सुख(ष)मां धैर्यगर्वोद्धरस्य ॥ ९४ ॥

गोपीनाम्नः किमिह सरसो वर्णयामो महत्त्वं, यत्क्षीराब्धः कलयित कलां मध्यमानस्य नो चेत्। आस्ते कुक्षौ किमिह निहितो मेरुरद्यापि किं वा, वीचिक्षोभो मथनजिनतत्रासतोऽत्रागतस्य ॥ ९५ ॥ नीलच्छायां किचद्विरलेर्नागवछीदलोधेः, ग्रुअच्छायं कचन कुसुमैविंस्मृतैविंकमाय । पिङ्गं चङ्गरितिपरिणतैः कुत्रचिचेक्षुदण्डेर्नानावर्णं पुरिमदिमिति द्योतते सर्वदापि ॥ ९६ ॥ पोतोत्तीर्णाम्खुधिपरतटोद्धाविनो वस्तुवृन्दान्, द्राक् संख्यातुं क इह गणनाकोविदोऽपि क्षमेत । ईष्टे मातुं क इन रजतस्वर्णमाणिक्यपुज्जान्, गुज्जानेमारुणतररुचीश्चाङ्करान् विद्वमाणाम् ॥ ९७ ॥ रूप्यस्वर्णप्रकरघटनप्रौत्थितेष्टङ्कशालागर्भोद्धतप्रतिरवशतैस्तारतारेष्ठकारैः । नात्र कापि प्रमवितुमलं दुष्टदौर्गत्यभृतः, पृतः क्षौद्रैर्द्धपश्चमविधौ मन्नसारष्ठकारः ॥ ९८ ॥ यत्र श्राद्धास्ततसुमनसो विश्वमान्या वदान्याः, संख्यातीता अमितविभवाः प्रौद्धशाखाप्रशाखाः । कुत्राप्याद्याद्यरकजिताः संस्थिताः कल्पवृक्षाः, प्राद्धर्भृतास्तपगणपतिप्रौद्धपृण्यानुभावात् ॥ ९९ ॥ शिल्पप्रष्ठे रचितविविधानेकविज्ञानहृद्यं, हिङ्कल्वाद्येः कनकखचितैर्वर्णकैर्वर्णनीयम् । दत्त्वानन्दं स[ह्]दयहृदां वृन्दमर्हदृहाणां, चित्रैश्चित्रं क इह न जनो वीक्ष्य चित्रीयतेऽन्तः ॥ १०० ॥ [गोपीपुरमध्येस्थित जैनोपाश्चयवर्णना —]

मध्ये गोपीपुरिमह महान्श्रावकोपाश्रयोऽस्ति, कैठासाद्रिप्रतिभट इव प्रौढठक्ष्मीनिधानम् । अन्तर्वर्त्तार्हतमतगुरुप्रौढतेजोभिरुद्यङ्योतिर्मध्यस्थितमघवता ताविषेणोपमेयः ॥ १०१ ॥ भित्तौ मित्तौ स्फिटिकसरुचौ कुद्दिमे कुद्दिमे च, संकामंस्त्वं सुभग ! भित्तोऽस्थात्तठक्षस्वरूपः । युक्तं चैतत्तरिणनगरोपाश्रयस्थान्यथाश्रीर्द्रष्टुं शक्या न खलु वपुषेकेन युष्मादशाऽपि ॥ १०२ ॥ तस्य द्वाराङ्गणभुवि भवान् स्थैर्यमालम्ब्य पश्यन् , साक्षाद्देवनिव नृजनुषो द्रक्ष्यति श्राद्धलोकान् । इस्सारुद्धान्य रथगतान् सादिनश्रार्थपौरुष्यर्थाञ्श्रोतुं रिषकहृदयाञ्शीष्रमाटीकमानान् ॥ १०३ ॥ माद्यद्भिरिद्धपनदरसाश्रीयठालानिपातिक्ष्त्रां खिन्नामिव घनजनत्रातसंमर्दखेदात् । द्वारं स्वस्याङ्गणभुवमितप्रेङ्कितैस्तोरणानां, स्नेद्दादाश्वासयित मरुतां प्रेरणेनेव श्रश्चत् ॥ १०४ ॥ मध्ये तस्याः श्रमणवसतेर्मण्डपो यः क्षणस्य, सोऽयं कान्त्याऽनुहरित सतां तां सुधम्यां मघोनः । मुक्ताचन्द्रोदयपरिचितस्वर्णमाणिक्यभूषाश्रेणीदीप्तो विविधरचनाराजितस्तम्भशोभी ॥ १०५ ॥ मध्ये सिंहासनमनुपमं तस्य शक्तासनामं, चेतश्चेतत् सुखयिति सतां हृद्यपद्यानुकारम् । सालंकारं सुघटितमहासंधिवन्धं सुवर्णं, स्वच्छन्त्रशं सुलितचतुःपादसंपन्नशोभम् ॥ १०६ ॥ दिश्रोपान्तः स्वसद्दशरुचा पादपीठेन नम्रक्ष्माभृच्छ्रेणीमुकुटघटनाकोमलीभृत्धाम्ना । पङ्कोडूनामिव गुणयुजा मौक्तिकस्वस्तिकेन, व्योम्नो लक्ष्मीं किल निद्धतोपेन्द्रपादाञ्चितेन ॥ १०७ ॥

[तदुपाश्रयावस्थित - तपागच्छाधीशसूरिवर्णनम् —]

तत्रासीनं परिणततपस्तेजसा पीनमन्तः, शुक्रध्यानोद्भवनवमहोस्योतितात्मखरूपम् । साक्षात्तीर्थंकरिमव जगज्जन्तुजीवातुभूतं, मूर्त्या शान्ताद्धृतमधुरया दत्तभव्यप्रमोदम् ॥ १०८॥ अभ्यस्तानां गुरुमुखकजादागमानां निधानं, साक्षादाद्यं गणधरिमवानेकल्लिधप्रधानम् । ज्ञानालोकप्रकटितजगत्तत्वदत्तावधानं, ध्यानं धर्म्यं हृदि निद्धतं सिद्धिशय्योपधानम् ॥ १०९॥ आकर्षन्तं किठनतपसां लीलया सिद्धिराज्यं, स्वर्गोदीनां सुखमनुपमं मन्यमानं तृणाय । आचामाम्लाद्यतिप्रश्रुतपःकार्श्यतः श्वेतकान्ति, सम्यग्लिप्तं किल धवलया लेश्ययान्तर्बिह्श्य ॥ ११०॥

फुलाम्भोजश्वसितमसितिरमश्रकृचीङ्करोघमाविभाणं सितमुखपटीं चाननाम्भोजहंसीम् । हम्ताम्भोजे द्यतममलां वेहुमीमक्षमालां, रागं प्राप्तामिव गुरुगुणैर्घूर्णमानां च चित्रैः ॥ १११ ॥ अङ्क धर्मध्वजमुरुमहः शोभमानं दधानं, श्रेयोलक्ष्म्या प्रहितमिव सस्रोहया पुण्डरीकम् । प्रायः पद्मासनपरिचितं राजदृंसोपसेन्यं, स्वाध्यायेनानुगतवदनं ब्रह्मसब्रह्मस्पम् ॥ ११२ ॥ कर्णोपान्ते पितकपटात् सुष्टु विज्ञप्यमानं, स्थानभ्रंशच्यथितजरसैकान्तमेकान्तकान्तम् । न्वामिलोकानजरममरं स्थानकं प्राप्तुमर्हान्, कुर्वन् भूमौ विहरसि मया स्थीयतां काधुनेति ॥ ११३ ॥ स्फर्जिझाग्यान् कतिचन दशा स्निग्धयाऽऽलोकयन्तं, कांश्चिचेषत्स्मितकलनया खायतीन् प्रीणयन्तम् । पूर्वोपात्तास्वितत्त्वकृतश्रणिसोभाग्यभाजः कांश्चिन्मोठौ करघटनया ठब्धसिद्धीन् सजन्तम् ॥ ११४ ॥ आर्जार्दमभान्नमदस्मातां हस्तविस्तारणेन हस्तन्यस्ताविव निजवशौ धर्मलाभौ ददानम् । कल्याणानां निधिमित्र महापारवारं महिम्नामाचाराणां भवनमवनावाकरं सत्क्रियाणाम् ॥ ११५॥ अर्हा दुर्म तन् भतमिवास्तोक छोकोपक है. कैवल्यं वा विदित अवनं पंस्वरूपोपपन्नम् । प्रत्यक्षं वा सुकृतनिचयं शासनस्यार्हतस्य, मूलं निःश्रेयसपदतरोर्जङ्गमं कल्पवृक्षम् ॥ ११६ ॥ क्षण्यातं नतसुमनसां जापमौनप्रयुक्तेर्घन्तं मन्त्रैरिव पद्धतरेर्हारिहुङ्कारनादैः । सम्यग्नामस्मरणशमिताशेषपापोपतापं, लक्षोष्णांशुप्रतिभटजगद्व्यापितेजःप्रतापस् ॥ ११७॥ भैर्येणातिप्रथितयशसा स्वर्णशैलं जयन्तं, गाम्भीर्येणातिशयगुरुणाम्भोनिधिं लज्जयन्तम् । सौन्दर्येणाप्रतिममदसा मन्मथं तर्जयन्तं, चारित्राद्यैः सुविहितगुणैर्विश्वमावर्जयन्तम् ॥ ११८॥ मीनध्यानाद्यमलविधिनाराधिताचार्यमन्नं, सेन्यं देवैरुपपदगतैर्बह्मचर्यानरक्तैः। नम्रप्राणिप्रकरिवविधप्रार्थनाकामकुम्भं, दान्तं शान्तं मृदुमपमदं निःस्पृहं वीतदम्भम् ॥ ११९॥ विद्याविद्धः सुभगतनुभिश्वारुचारित्रवयैः, श्रीगुर्वाज्ञाविनयनिपुणैः सेवितं साधुवयैः । श्रद्धात्र्नां पृथुपरिपदि श्रोढधाम्ना निषण्णं, त्रायश्चिशैरिव परिगतं संसदीन्द्रं सुराणाम् ॥ १२०॥ वन्देशाः श्रीतपगणपतिं सार्वमैदंयुगीनं, पीतं पुण्यप्रभवसुद्धेर्नन्द्नत्वं लभेशाः । प्राच्येः पुण्येः फिलतमतुलैस्तावकीनैः सुलब्धजन्मैतत् ते नमसि च गतिर्भाविनी ते कृतार्था ॥ १२१ ॥ (- चतुर्दशभिः कुलकम्।)

अद्यानर्थेर्गिलितमकलैः पापपङ्केविंलीनं, क्षीणं दोषैविंगिलितमिशिवेदुष्टकष्टैः प्रणष्टम् । रुग्णं रोगेर्मृतमनुशयैविंप्रयोगैविंनष्टं, सर्वातङ्कोपश्चमिनपुणं द्रक्ष्यिस श्रीगुरुं यत् ॥ १२२ ॥ पुण्यादस्माद् भृशमुपिचतात् किंवदन्तीकलङ्कस्थिषा यास्यत्यमृतकर ! मो निष्कलङ्कं भवन्तम् । मन्येऽवश्यं शतगुणपृणिं सत्वरं वीक्षिताहे, सर्वाभीष्टं फलित न चिराद् दर्शनं हीदृशानाम् ॥ १२३ ॥ दृयातोद्यमुखरमुरुजेर्गायनानां च गीतैर्गायन्तीनां गुरुगुणगुणांश्चारवैः श्राविकाणाम् । स्वाध्यायश्च श्रमणकृतिनां तर्कचर्चाविचारैः, शब्दाहेते भवति भवता स्थेयमानम्य तत्र ॥ १२४ ॥

[तपागच्छाधीशाग्रे विज्ञपनीयवक्तव्यसूचनम् —]

विज्ञप्तिमों ! यदिष भवता दुष्करा नाप्तपुंसा, पार्श्वे किं चामरिहमकराः पाठकास्ते सगोत्राः । संवीक्ष्येवावसरमुचितं तत्र वाच्यं तथापि, नेतारो हि ध्रुवमवसरप्रेक्षिणि प्रीतचित्ताः ॥ १२५ ॥ स्थित्वा तस्माद् विजनसमये श्रीगुरोः पादपद्मं, स्पृष्ट्वा खच्छेिहिंमकरकरैिवैज्ञ ! विज्ञप्यमेवम् । शिष्योऽणीयान् विनयविज्ञयो द्वादशावर्तभाजा, विज्ञिप्तिं व्याहरित महता वन्दनेनाभिवन्द्य ॥ १२६ ॥

यच्छ्रीप्ज्यक्रमयुगिमलादुर्गिमध्ये नतोऽहं, प्रागासं नोपकृतिमिव तद् विस्मरामि क्षणार्धम् । श्रीतातानां तदुरुकृपया भाषणं स्मर्थमाणं, सर्वाङ्गीणं सपिद पुलकोद्भेदमाविष्करोति ॥ १२७॥ तुष्यत्युह्यसयित करणान्युह्यसन्त्येव भूयो, भूयो गच्छत्युपगुरुपदं गाढमुत्कण्ठते च । बाष्पक्किन्ने स्जति नयने गद्भदान् कण्ठनादानेतचेतः प्रणयरसतश्चेष्टते नैकधा ते ॥ १२८॥ निद्रादोषो जगित विदितो जागरश्चाप्रमादः, संप्रत्येतन् मम तु हृदये वैपरीत्येन भाति । निद्रां जाने गुणमनुगुणं दर्शनं वो ददानां, जागर्यां च प्रगुणमगुणं तत्र विद्रां स्जन्तीम् ॥ १२९॥ जागर्यायां जपित रसना युष्मदाख्यां यथा मे, निद्रायामप्युपहितमनस्त्वेन शश्चत् तथैव । तस्मात् संप्रत्यहिन निश्चि वा जागरानिद्रयोमें, भेदं लोका अपि पद्धियो जानते नापरीक्ष्य ॥ १३०॥ शङ्कातङ्किमीलनमगुणैरुत्सजन् पूर्वपक्षं, सिद्धान्तं सिद्धभव ! भवदाराधनं संश्रितोऽस्मि । संभाव्यस्तत्परमगुरुभिः स्निग्वया प्रेमद्द्या, येनात्यर्थं फलितसकलप्रार्थितार्थो भवेयम् ॥ १३१॥

॥ इति श्रीमेघदूतच्छायाकाव्यमिन्दुदूताभिधं काव्यं समाप्तम् ॥

†अथात्र प्रतिप्रत्यूषं मयूष्(ख)मालिनि भगवत्युद्यगिरिशिरसि माणिक्यकोटीरकलामाकलयति समंततःप्रसत-बालातपद्यसणपङ्कपुञ्जिपिञ्जरीभूते भूतले महेभ्यसभ्यायां महासभायां श्रीषष्ठाङ्कसूत्रबृत्तिव्याख्यान-साधुसाध्वी-प्रारब्धाध्ययनादिधर्मकर्मकदम्बके संसुखं सिद्धिसौधमध्यमध्यासमाने परिपाट्यपनतमखर्वसर्वपर्वगर्वसर्वस्वापहरणप्रवणं श्रीवार्षिकं पर्वापि सप्तदशभेदश्रीजिनार्चार्चारचन-द्वादशदिनजीवाभयदानपदुपटहप्रवर्त्तन-रङ्गाजीवितिछंतुदमैनिक- 15 कुलालादिकुकर्मनिवर्त्तन-सप्रभावप्रभावनाभवन-सनवनवक्षणनवक्षणश्रीकल्पसूच्यवृत्तिवाचन-मासक्षपणपक्षक्षपणा-ष्टाहिकाष्टमादिदुस्तपतपस्तपनार्थिसार्थाभ्यर्थितार्थसमर्थन-तुङ्गच्छुङ्गारिततुरङ्गगूढीनिस्साणाद्यनेकवर्यतूर्यनिनादादिप्रच-ण्डाडम्बरचारुचैत्यपरिपाटीविरचन-साधर्मिकजनक्षामणसांवत्सरप्रतिक्रमणसाधर्मिकवात्सल्यकरणाद्यतुच्छोत्सवच्छटा-सच्छायं निरपायं निरमायि । वर्तते च कुशलमविकलं कामकुम्भकल्पद्रमचिन्तारत्नाधिकचिन्तातीतार्थनार्थनासमर्थन-चरणश्रीपरमगुरुचरणस्मरणासाधारणकारणतोऽपरं निर्जितदुर्जयदुर्दुरूढोन्मादानां समूलकाषंकषितप्रमादानां विहि- 20 तासन्नसिद्धिकास्तोकलोकाह्नादानां सदा सुप्रसादानां श्रीपरमगुरुपादानां प्रसादपत्रप्रसादमथैवासादियष्यति पाक-परमाणुरयमिति स्ववपुःपरिवर्हारोग्याद्युदन्तकान्तकर्पूरपूरपूरितक्वपापत्रसमुद्रकप्रसादनेन प्रमोदनीयोऽहम् । किं च शिशोश्विसायं प्रणतिरवधार्या. प्रसाद्या च महोपाध्यायश्रीअमरचन्द्रगणीनामन्येषां च यथाई नत्यनुनती प्रसाद्ये । तथाऽत्रत्य पं० तेजविजयग० – ग० कनकविजय – ग० कान्तिविजय – ग० नेमिविजय – ग० जयविजय – ग० जिनविजय – ग० गुणविजय – ग० सत्यविजय – ग० रत्नविजय – साध्वीराजश्री – साध्वीकर्प्रश्रीप्रभृति चतु- 25 विधस्यापि श्रीसंघस्योपनैणवं प्रणतिरवधार्या । शिशूपिर कृपाप्रणयः स्फातिमानवधार्यः । शिशूचितं कृत्यादि त्रसाद्यमिति श्रेयः ॥ ५ ॥

† इदं मेघदूतच्छायाकाच्यस्वरूपम् इन्दुदूताभिधानं विज्ञप्तिपत्रात्मकं काव्यं निर्णयसागरमुद्रणालयप्रकटितकाव्यमालान्तर्गत-चतुर्दशगुच्छके मुद्रितमस्ति, परं तत्रायं गद्यभागो नोपलभ्यते । काव्यमपि यत्र तत्र बह्मग्रुव्दियुक्तं दृश्यते । अस्माभिरत्र अस्मह्मब्ध-ग्राद्धतरप्रसन्तराधारेण यथाशन्यं ग्राद्धीकृतम् ।

वि० म० छै० १३

श्रीमेघविजयोपाध्यायविरचितो

[३] मेघदूतसमस्यापूर्तिमयविज्ञप्तिलेखः।

[सन्देशप्रेपककवेर्वासस्थानादिनिर्देशः -]

स्वस्तिश्रीमद्भुवनदिनऋद्वीरतीर्थाभिनेतुः, प्राप्यादेशं तपगणपतेर्मेघनामा विनेयः। ज्येष्ठस्थित्यां पुरमनुसरन् नव्यरङ्गं ससर्ज, स्त्रिग्धच्छायातरुषु वसतिं रामगिर्याश्रमेषु ॥ १ ॥ तस्यां पुर्यां मुनिगणगुरोविंप्रयोगी स योगी, नीत्वा मासान् कतिचिदचिराद् वाचिकं नेतुकामः । भाद्रे पञ्चम्युदयदिवसे मेघमाश्चिष्टसौधं, वप्रक्रीडापरिणतगजप्रेक्षणीयं ददर्श ॥ २ ॥ मत्वा तस्याभ्युदयनदशां वायुनोन्नीयमानां, चेतो वाचं झटिति गमनापेक्षमूचेऽस्य साधोः । प्रत्यासन्नेऽप्यिय ! तव गुरौ कार्यकार्यस्ति योगः, कण्ठाश्लेषप्रणियनि जने कि पुनर्दूरसंस्थे ॥ ३ ॥ तिद्वज्ञस्यै त्वरय रयतः खं पुनानाऽऽशु नानाभावैरेवं किमिव मनसोदीर्णवाक्यः स बालः । हस्ताम्भोजद्वयरचनया निर्मितार्चाय तस्मै, श्रीतः श्रीतिप्रमुखवचनं खागतं व्याजहार ॥ ४॥ कायं प्रायः पवनसिंठिलज्योतिषां संनिकायः, कार्थश्चायं प्रवणकरणैयों विधेयः समर्थः । हर्षोत्कर्षादिति स सहसाऽचिन्तयन्नचिवाँस्तं, कामार्चा हि प्रकृतिकृपणाश्चेतनाचेतनेषु ॥ ५ ॥ जज्ञे भूमावतिविषमताऽन्योन्यसाम्राज्यदौःस्थ्यात् , कश्चिन्मां नो नयति यतिनामीशितुर्वीर्त्तवार्त्ताम् । तत् त्वां याचे खवरामवराासप्टविश्वोपकारं, याच्ञा मोघा वरमधिगुणे नाधमे लब्धकामा ॥ ६॥ भ्रातस्त्रातस्त्वमसि भुवने जीवनं जीवनन्दी, तापव्यापापहृतिनिपुणस्तत्पयोवाह ! रम्या । गम्या चारै रुचिरनगरी देवकात्पत्तनाख्या, बाह्योद्यानस्थितहरिशरश्चन्द्रिकाधौतहर्म्या ॥ ७॥ नित्यं चेतः स्फुरति चरणाम्भोजयोः सूरिराजैः, कायः सर्वैः समयविषयैः संनिबद्धान्तरायः । नो ै चेदीदग्गुरुसुरतरं प्राप्य कः स्याद्वीयाँन् , न स्यादन्योऽप्यहमिव जनो यः पराधीनवृत्तिः ॥ ८॥ श्रेयस्थर्थे प्रभवति वलादन्तरायस्तदस्य, प्रध्वंसायाभ्युचितमचिरादाचिरेयं भजस्व । लाभोऽप्यत्र त्रिदशललनानेत्रसंवीक्षणैस्त्वां, सेविष्यन्ते नयनसुभगं खेर्मेवन्तं बैलाकाः ॥ ९ ॥

ृं अथ प्राप्तानुषंगं श्रीशान्तिजिनवर्णनम् —]

देवः शान्तिर्भवित भविनां दुर्भवाम्भोधिसेतुर्हेतुर्भूयोऽनुभवभवँ भोगसंयोगळक्ष्म्या । दुष्टैः कष्टैर्व्ययभयमयैः संनियोगेऽङ्गभाजः, सवःपाति प्रणयिहृदयं विष्रयोगे रुणि ॥ १०॥ अस्याहृ। स्मरणकरणोद्भृतभूयःप्रभावाः, श्रद्धाभाजो विततमुरजस्येव गर्जं निशम्य । नृत्यारम्भे जिनपतिपुरः सिक्षगीषोः स्वरुच्या, संपत्त्यन्ते नभिस भवतो राजहंसाः सहायाः ॥ ११॥ अर्हत्यिस्मिन् सजित भुवनोद्धासनं दीपरूपे, चेतोवृत्तीर्वहरूतमसञ्चेदनाय प्रपद्य । स्थात् तत्राभिप्रणतमनुजस्विगिवर्गस्य चित्रं, स्नेह्व्यिक्तिश्चरित्रहजं मुञ्चतो बाष्पमुष्णम् ॥ १२॥ हर्षाद् वर्षाविहितहितहितकृतस्नात्रकृत्यः प्रस्नैर्वातानीतैः प्रणयतु विभोश्चारचर्यां सपर्याम् । कुर्वन्नुर्वां स्वतनुमतनं तीर्थभावाश्चितानां, क्षीणः धीणः परिल्ख पयः श्चोतसां चोपसुज्य ॥ १३॥

१ कुशलवार्ताम् । २ स्रिराजस्येत्वर्थः । ३ नो चेत् अर्थात् कायस्य विषयकृतविष्नश्चन्यत्वे । ४ अतिदूरवर्ती पर्कं कालभागविशेष उपलक्षणात् कालः । ५ खेभ आकाशगज ऐरावतस्तद्वान् । ६ वराणि अङ्कानि भूषणानि यासां ताः । ७ अन्नैको गुरुवर्णस्वृदितः ।

देवस्यास्य प्रसवसमये दिक्कमारीभिरुचैर्गन्धाम्भोदः प्रसमरसमाऽऽमोदशाली विचके । पित्रा तत्रार्जितसुकृततो विश्वशीर्षे त्वमेषि, दिग्नागानां पथि परिहरन् स्थूलहस्तावलेपान् ॥ १४ ॥ उद्यद्वालारुणघृणिगणोन्मिश्रग्जद्धारमगर्भ-च्छत्रेणैतां तनुमनुदिनं भासितामस्य परय । मन्दारद्वप्रभवनिचयैः पथ्यनेपथ्यभाजो, बर्हेणेव स्फुरितरुचिना गोपवेषस्य विष्णोः ॥ १५ ॥ रयामीभावं शमयितमना वामभागे वितत्या, प्रादक्षिण्यं नय गुरुमुरुश्रेयसा देवमेनम् । नृत्यासक्तामरवरवधूवेषवस्त्रायमाणः, किञ्चित् पश्चाद् वज लघुगतिर्भूय एवोक्तरेण ॥ १६॥ शङ्के राकात् हिनकिरणो वैश्वसेनिस्वरूपाचके प्रजास्पदमिह सृगं स्वस्य संवाहकं खे। न क्षुद्रेऽपि प्रथमसकृतोद्भावजन्मोपकारः, प्राप्ते मित्रे भवति विमुखः किं पुनर्यस्तथोच्चैः ॥ १७॥ रङ्कश्रन्द्रं जिनमुखविभामोषसञ्जातदोषं, पादाम्भोजे नखरमिषतोऽभ्यानयत् सप्रसादम्। स्त्रीयोत्सङ्गे तदिव हरिणो घीयते शीतभासा, सङ्गावाईः फलति न चिरेणोपकारो महत्सु ॥ १८॥ गायन्तीनां जिनवरपुरश्चारुठीलावतीनां, रूपोत्प्रेक्षाविवशमनसि त्वय्यथाग्रं प्रपन्ने । प्राप्तः स्वाहाशनजनमनःकाम्यतां मण्डपोऽपि, मध्ये स्यामः स्तन इव भुवः शेषविस्तारपाण्डुः ॥ १९ ॥ नानारताभरणिकरणैर्भूषितां चूषितांच्यां, जैनीमेर्चां तव विनमतः काऽपि कान्तिर्भवित्री । यामालोक्याभिनवनवनेर्वर्णयिष्यन्ति सिद्धाः, भक्तिच्छेदैरिव विरचितां भूतिमङ्गे गजस्य ॥ २० ॥ तस्याः स्नात्रे दनुजमनुजैर्गात्रपावित्र्यहेता, सप्टे दिष्टा प्लतमविरलं क्षीरमादेयमेव । तन्माहात्म्यात् पवनयवनस्तेऽभिभूत्ये प्रभुर्न, रिक्तः सर्वो भवति हि छ्युः पूर्णता गौरवाय ॥ २१ ॥ लोकाः कुष्ठाद् गलितवपुषो निर्विरोकाः सशोकाः, अर्हत्स्नात्रामृतभरसरःस्नानमात्राः क्षणेन । भूत्वा भारतछिततनवो दिव्यभोगैर्भजन्ति, सोत्कण्ठानि प्रियसहचरीसंभ्रमालिङ्गितानि ॥ २२ ॥

॥ इति जिनवर्णनम्॥

नास्मिन्मार्गेऽस्म्यहमिय ! गतस्तच यात्रानुवेश्म, गत्वा श्राद्धाः सद्यहृदयाः संपदां संप्रदायाः । प्रष्टव्यास्ते गुरुमुख्यनान्निर्गलह्याग्जलां, सारङ्गास्ते जल्लवमुचः स्चियष्यन्ति मार्गम् ॥ २३ ॥ रत्नश्रेणीरचितनिचितस्वर्णसङ्कीर्णसौधेष्वस्यां जालान्तरपरिलसल्लोलनेत्राकलापैः । शुक्कापाङ्गिभधुरवचनैर्वन्दनां वक्तकामेः, प्रत्युद्यातः कथमि भवान् गन्तुमाञ्च व्यवस्थेत् ॥ २४ ॥ वृष्टे द्यत्र त्विप्यदि केतकोत्सेषहेतौ, धारायत्रावलय उदितोत्तुङ्गरङ्गाः । अन्तर्भज्ञत्सरसिजद्यां वऋपद्मैः सपद्माः, संपत्स्यन्ते कितपयदिनस्थायिहंसा दर्शाणीः ॥ २५ ॥ प्रस्थानार्थं तव सवयसं प्रार्थयस्वार्थवन्तं, कासारं तं जलजरजसा पीतवासो वसानम् । सिन्ध्वा वध्वा अधरमधुरं यः पिवत्युन्नमय्य, सम्बूमङ्गं मुखिमव पयो वेत्रवलाश्वलीर्मे ॥ २६ ॥ स्थित्वा तीरे ध्रुवमुपसरश्र्वज्ञलाच्चलार्श्चीः, धाराहस्तैः कुसुममधुरां दर्शयेस्तां वनालीम् । या प्रायोग्यैः सुरतलितप्रित्तयाणां प्रियाणाम् , उद्दामानि प्रथयति शिलावेश्मिमर्यीवनानि ॥ २७ ॥ संस्थानेन प्रहितमतुलं वीक्ष्य पकान्नवृन्दसुद्यानेऽपि स्वतस्तु चलच्छाखिकानां मिषेण । पुष्पश्रेणीं प्रहितुमनसि (?) प्रोन्नतानां समेधि, च्छायादानात् क्षणपरिचितः पुष्पलावीमुखानाम् ॥ २८ ॥

१ दिवि स्वर्गे उपिताः चूपिता देवास्तैरच्यां पूज्याम् । २ प्रतिमाम् । ३ नवीनस्तवैः । ४ अर्चायाः (प्रतिमायाः) । ५ पवनस्य यवनो वेगः । ६ दशाणां इवेति छप्तोपमाऽलङ्कारः, दश ऋणानि जलदुर्गाण्यस्यां दशाणां नदी । ७ वेत्रवत्या वेत्रवृक्षशालिन्याः सिन्ध्वा इति व्याख्येयम् । ८ उपसरः तडागसमीपे चञ्चलानि विद्युत् तद्वचञ्चलानि अक्षीणि यासां ताः स्त्रीः इति अण्यन्त- कर्तुः कर्म श्रेयम् ।

अस्यां पुर्यां नरपितनमन्मौित्माटार्चितांहिः, साहेः पुत्रः सुनयनयनः पाति ठोकान् पितेव । गिर्वाणस्त्रीसदृश्यां तस्य सौधोर्द्धगामी, छोछापाङ्कर्यदि न रमसे छोचनैर्विश्वतोऽसि ॥ २९ ॥ नार्यः पुर्यां प्रतिगृहमिह श्रेणिमापूर्य तूर्येसहरयेशं प्रणयरचितं गानमुत्तानयन्ति । श्रुत्वा तास्त्वां रिसतमसितेमोंहियिष्यन्त्यपाङ्कोः, खीणामाधं प्रणयवचनं विश्वमो हि प्रियेषु ॥ ३० ॥ रोदस्योस्त्वां परिचितमिति स्वीयचित्तेऽवधृत्य, सीमन्यस्याः कृषिकरजना बीजराजीं वितेतुः । संप्रत्येषाऽङ्करमुकुठनैः प्राञ्जठीभूय नम्रा, कार्स्यं येन त्यजति विधिना स त्वयैवोपपाद्यः ॥ ३१ ॥ धन्योऽसि त्वं जठदपटे ! दक्षिणस्यां प्रविदय, दृष्टं येन प्रवरनगरं सारमेतज्ञगत्याः । भक्ते भाग्ये भवि न मस्तां देवशैठाद् विधाऽपि, शेषैः पुण्यक्ष्तिमिव दिवः कान्तिमत् खण्डमेकम् ॥ ३२ ॥ अत्राक्षिष्टं कमठवदना वीचिहस्तैः सरस्यः, प्रोक्ताः कान्ता इव सुवयसां त्वां विजानन्ति शब्दैः । मुक्त्वा नस्त्वं विरह्विधुराः कुत्र गन्तासि भोग्योऽसि प्रावातः प्रियतम इव प्रार्थनाचाटुकारः ॥ ३३ ॥ अस्यां मुक्तामरकतपविश्रीप्रसूनेन्दुरत्नपूगान् दृष्ट्वा तरिष्वितिम्व सित्विद्धत्यामात्रावरोषाः ॥ ३४ ॥ पृण्यश्रेणीविपणिगणितान् विद्वमच्छेदराशीन्, संछक्ष्यन्ते सित्विद्विभयस्तोयमात्रावरोषाः ॥ ३४ ॥ इत्यवरंगाचादवर्णनम् ॥

[सन्देशवाहकस्य प्रथमप्रयाणभूतदेविगरेवीर्णनम् –]

अस्याः प्राच्या सुभगभगिनी देविगर्योह्वयास्ति, पूर्वं प्रत्याश्रयमिह चिरं तस्थिवान् रामचन्द्रः । सस्ती स्नेहादिह जनकजा ठक्ष्मणः केलिमाधाद् इत्यागन्तन्तः रामयित जाने यत्र बन्धनमिज्ञः ॥ ३५ ॥ तस्यां छत्रायितसुरिगरो वप्रमौलिं दधत्यां, राज्ञस्त्येंद्विंगुणितरवैर्नर्तयेथा मय्रान् । गेहेधूचैः प्रसविनचयाकीणमध्येषु नृनं, नीत्वा खेदं छितविनतापादरागाङ्कितेषु ॥ ३६ ॥ एतसुर्याः पुरपिसरादाम्रकम्रातपत्रात्, तत्रासीनो नगरसुषमां मार्गयाद्रो विनिद्राम् । कासाराणां विकचकमलामोदिभिः सेन्यमान-स्तोयकीडानिरतयुवितस्नानिक्तिर्मरिद्धः ॥ ३७ ॥ स्वात्रे श्राद्धिभ्रवनगुरोस्तत्र निर्मीयमाणे, नानारत्नांशुकरचनया भूषिते भूमिभागे । सद्यो वाद्यानुचरचित्तेः शब्दयन्नब्देरत्नम्, आमन्द्राणां फल्पविकलं छप्यसे गर्जितानाम् ॥ ३८ ॥ पीनोत्तुङ्गस्तनभरनता गात्रसीन्दर्यभाजो, वामाः पृष्पेर्वृषमभगवत्पूजनं कर्त्तुकामाः । मूर्तेः स्नानादिव समुचितान् प्राप्य वर्षाप्रविन्द्न् आमोक्ष्यन्ते त्विष मधुकरश्रेणिदीर्घान् कटाक्षान् ॥ ३९ ॥ आश्चेषार्थं सुदृदिव गिरिः शाखिबाहून् वितत्य, तत्रार्चास्तास्तव विरचिष्ण्यत्यनर्ध्वप्रस्तेः । गृत्तेः स्नाप्यविरत्नरुकं मानियध्यत्यमत्त्यः, शान्तोद्देगस्तिमतनयनं दृष्टभक्तिर्भवान् याः ॥ ४० ॥ त्रास्ण्येन स्मरपरवशां शिक्षतानां प्रवृत्तिं, रात्रो स्नीणामुपपतिगतौ श्रोणिभारालसानम् । देश्चालम्बं विमलतिहता दर्शयंस्तत्र मार्गं, तोयोत्सर्गस्तिनतमुखरो मा स्म भूविक्ववास्ताः ॥ ४१ ॥ तत्रादेशे स्थितस्य इलोराभिधपर्वतस्य सूचनम् –]

इस्रेतस्मान्नगरयुगलाद् वीक्ष्य केलिखलं त्वम्, इलोराद्रौ सपिद विनमन् पार्श्वमीशं त्रिलोक्याः । भ्रातः ! त्रातर्वज जनपदस्त्रीजनैः पीयमानो, मन्दायन्ते न खल्ल सुद्धामम्युपेतार्थक्रत्याः ॥ ४२ ॥ त्वासुद्यान्तं नभिस सहसाऽवेक्ष्य कान्ता वियुक्तास्त्रासन्यासं दघित सरसां पार्श्वमस्माज्ञहीहि । रात्रौ म्लाना इह कमिलिनीमोटितुं भानुमाली, प्रत्यावृत्तस्त्विय करहिष स्यादनल्पाम्यसूयः ॥ ४३ ॥

१ असि, प्राऽव, अतः इति च्छेदः । त्वं भोग्योऽसि, अतः प्राव रक्षेत्यर्थः । २ अपो ददातीति अब्दो मेघः । ३ याः अचीः पूजाः (कर्म) भवान् अमलैंः देवैः (करणैः) मानयिष्यति । ४ "धर्मस्थानाद्वरुगुणकथावश्यकान्तोत्थितानाम्" इति वा पाटः । ५ विकासयितुम्, भानुमाली = सूर्यः ।

10

15.

25

30

मार्गे यान्तं बहुलसिललैद्विविद्विप्रशान्तेर्गोत्रैः क्रुप्तोपकृतिसुकृतं रिक्षतुं त्वां नियुक्ताः । नयस्तासां प्रचितवयसामर्हसि त्वं न धैर्यान्, मोधीकर्त्तुं चटुलशफरोद्वर्तनप्रेक्षितानि ॥ ४४ ॥ काचित् कान्ता सरिदिह तव प्रेक्ष्य सौभाग्यभङ्गीमङ्गीकुर्याचपलसिललावर्त्तनाभिप्रकाशम् । चक्रोरोजावरुणिकरणाच्छादनात् पीडयास्याः, ज्ञातास्वादो विपुल्जधनां को विहातुं समर्थः ॥ ४५ ॥ वर्त्तन्यिस्मन् विविधगिरयस्त्वत्परिस्यन्दमन्दीभूतोत्तापाः क्षितिरुहदलैस्तेऽपनेष्यन्ति खेदम् । पुष्पामोदी करिकुलशतैः पीयमानस्तवातः, शीतो वायुः परिणमियता काननोदुम्बराणाम् ॥ ४६ ॥ [अनन्तरागत-अणिक-टणिक-तुंगिआदिशैलवर्णनम् —]

गत्योत्सुक्येऽप्यणिक-टणकीदुर्गयोः स्थेयमेव, पार्श्वः स्वामी स इह विहृतः पूर्वमुर्वीशसेव्यः । जाग्रद्रऐ विपिद शरणं स्विगिठोकेऽभिवन्द्यम्, अत्यादित्यं हुतवहमुखे संभृतं तिद्धं तेजः ॥ ४७ ॥ उत्पत्यास्मात् प्रणम विपुठे तुङ्गिआदौरुश्वङ्गे, रामं कामं अवणवृषमं बोधितारं पश्चाम् । तत्संबुद्धान्वयजशिखिनो मूर्त्तिमस्याभिषिच्य, पश्चादिद्रग्रहणगुरुभिर्गिजितैर्नर्त्तयेथाः ॥ ४८ ॥ वर्षाभिस्ते शिखरिशिखराद् गैरिकाणां प्रवाहः, सिन्धुः पूर्णा ह्यवनिवनिताचङ्गेनीरङ्गिकेव । जेष्यत्येष्यन्नवजठभरासङ्गमोत्फेनराशिः, श्रोतोमूर्त्या मुवि परिणतां रन्तिदेवस्य कीर्त्तिम् ॥ ४९ ॥ उत्तीर्याथ त्विय शिखरिणां घोरणेर्निम्नभावाछीने मूमाविव जठठवच्छैविठन्योः प्रसङ्गैः । द्रक्ष्यन्त्योचं विदशवनिताः स्विग्धतापात्रनेत्रेरेकं मुक्तागुणमिव मुवः स्थूलमध्येन्द्रनीलम् ॥ ५० ॥

[सूर्यपुर-तापिका-भृगुपुर-रेवा-मही-हरिग्रहपुर-साभ्रमत्यादीनां लाटदेशान्तर्गतनगर-नद्यादीनां वर्णनम्—] एष्यत्यग्रेऽभ्युदयकमलामन्दिरं बन्दिरं श्रीसूर्योख्यं ते नयनविषयं स्वर्णपूर्णं क्रमेण । संगन्तास्मिन् सुहृदिपि घनो मालवात् ते खगात्रं, पात्रीकुर्वन् दशपुरवधूनेत्रकौत्ह्लानाम् ॥ ५१॥ सभ्येभ्यानामहमहिमकावृद्धसौधात्ररत्नेरातिथ्यं ते बहु विरचयन् मानयेस्तत् पुरापि । हैमैः श्राद्धव्रज् इह गुरोरागमे मार्गणानां, धारापातैस्त्वमिव कमळान्यभ्यवर्षन् मुखानि ॥ ५२॥ श्रीमान् पार्श्वप्रसुरिह जयत्ययजायत्यभावस्तस्य सात्रामृतसमुद्यैः पूर्यते तापिकाऽपि । संसञ्येनां रुचिररमणीस्नानकर्पूरपूर्णाम्, अन्तः शुद्धस्वमपि भविता वर्णमात्रेण कृष्णः ॥ ५३ ॥ तस्माद् गच्छेरतु भृगुपुरं सिन्धुबन्धुप्रसक्तामद्रेर्बाहामिव शशिसुतां पूर्वगङ्गेति नाम । रक्षन्ती या प्रसमरजटाघट्टदम्भाद् वटस्य, शम्भोः केशप्रहणमकरोदिन्दुल्झोर्मिहस्ता ॥ ५४ ॥ रेवातीरे भृगुपुरवरस्फाटिकावासराजी, तस्या विम्बं विमलसिलले खर्धुनीवाऽपराऽस्ति । तत्र च्छाया परतटमथालम्बते ते तदैषा, स्यादस्थानोपगतयमुनासङ्गमेनाभिरामा ॥ ५५ ॥ अग्रे दृष्ट्वा जलमयमहीवन्महीनामसिन्धुं, सिन्धोरूमीपृथुतरभुजैर्गाढमालिक्श्यमानाम्। लैब्धा स्तब्धाब्धिकफनिचयाभ्यासँवर्त्ती हिमाद्री, शोभां ग्रुअत्रिनयनवृषोत्खातपङ्कोपमेयाम् ॥ ५६ ॥ श्वाने स्थाने सरणिधरणीभृद्भिरागृद्धमाणा, तन्वी खेदादुपपति सरेत् तर्हि नीरैस्तथाऽस्याः । कुर्याः पौष्टां स्वलति न यथा भूषिता चक्रैरत्नैरापनार्त्तिप्रशमनफलाः संपदोऽह्युत्तमानाम् ॥ ५७॥ उत्तीर्णस्तां हरिगृहपुरं प्राप्य तत्कोतुकार्थीं, व्यालम्बेथा मणिमयशिलाप्रौढसभ्यालयालीम्। यत्ते द्विष्टाः पवनयवनास्तत्र भङ्गं लभन्ते, के वा न स्युः परिभवपदं निष्फलारम्भयताः ॥ ५८॥

^{9 &#}x27;तुङ्गिआ' इति नाम । २ अवनिरेव वनिता छीः तस्याः चङ्गा मनोहरा नीरङ्गिका मुखावगुण्ठनमिव । ३ लब्धा प्राप्सतीत्यर्थः । ४ अब्धिकफः फेनः । अभ्यासः सामीष्यम् , दन्त्योपान्त्योऽप्ययं शब्दः । ५ पत्युः स्वमनःकल्पितस्य द्यितस्य समीपं उपपति, सरेत् = अभिसरेत् । ६ चक्रस्थाने 'चारु' इति स्याचेद् वरम् ।

तत्र व्यक्तं द्यदि चरणन्यासमासज्य पूज्यं, राज्याधीशैर्विजयपदतः सेनसूरेर्भजस्व ।
तीर्णान्यन्यान्यिष सुमनसो यानि दृष्ट्वेव भव्याः, सङ्कल्पन्ते स्थिरगणपदप्राप्तये श्रद्धानाः ॥ ५९ ॥
स्त्रीवङ्गान्त्रे अमरलिलतं सुभुवोः प्रेक्ष्य तत्र, कान्तारेऽब्धेस्तटमनुसरेरस्साश्रमत्याः प्रसङ्गि ।
वीचीनृत्येस्तव धनरवेर्वेणुवादैर्जनस्य, सङ्गीतार्थो ननु पञ्चपतेस्तत्र भावी समग्रः ॥ ६० ॥
सिन्धोर्वेलाशिखरिषु तवाभ्यागमात् पुष्पितेषु, स्थित्वा रात्राविवरतरतश्रान्तिवद्यद्वसः ।
किञ्चित्सांचीकृतिनजतनुः पश्चिमामाश्रयेथाः, स्यामः पादो बल्लिनयमनाभ्युद्यतस्येव विष्णोः ॥ ६१ ॥
[सौराष्ट्रदेशशस्थितसिद्धशैलापराख्य-शत्रुञ्जयपर्वतवर्णनम् —]

सौराष्ट्रीणां हृदि विरचयन् विन्दुभिमौंक्तिकाठीं, पावित्र्यार्थं ननु निजतनोः सिद्धशैलं भजेथाः । यः शृङ्गस्योन्नतिजनगृहच्छन्नगौरांशुभासी, राशीभृतः प्रतिदिशमिव त्र्यम्बकस्याङ्हासः ॥ ६२ ॥ मन्य नन्तुं वृपभभगवत्पादयुग्माम्बुजन्म, तत्रारुढे त्विय शिखरिणः स्निग्धवेणीसवर्णे । भृङ्गव्याप्ताविव हि कुमुदस्तस्य शोभा भवित्रीम्, अंसन्यस्ते सित हृळभृतो मेचके वाससीव ॥ ६३ ॥ गन्धाहीहः कुसुमसिहृष्टेः पूजनायां जिनेन्दोर्वृन्देऽहिनां स्फुरित परितो भाविनी काऽपि शोभा । भावार्हन्त्यं चिक्करिनचये वास्त्रनाभे सहीहृण्यं, अंसन्यस्ते सित हृळभृतो मेचके वाससीव ॥६४॥ (—पाठान्तरम्) संपूज्याऽऽरात्रिकरचनया विद्युतो माँ स्देवं, स्तोत्रैर्मन्द्रध्वनितजनितैश्वाभिनन्द्यात्मशुद्ध्ये । अग्रैः स्त्रीणां विपमसरणौ श्रोणिभारालसानां, सोपानत्वं कुरु मणितटारोहणायाप्रयायी ॥ ६५ ॥ आस्थाय श्रीवृपभविभुना सोऽयमष्टापदाभः, पूत्स्तेनात्मिन जलभृते मानसत्वं विद्ध्याः । यास्तत्राह्नन्महन्तिविधये स्ववंशाः स्नान्ति नैव, क्रीडालोलाः श्रवणपरुषैर्गर्जितैर्भापयेस्ताः ॥ ६६ ॥ वर्षोत्कर्षद्वेमसमुद्ये विद्वमाभां वितन्वन्, मत्वा सिद्धस्थलमनुपदं नर्तयन् मोरसार्थान् । निलं श्रवुश्वयमनुनयन् वातल्यनः प्रसूनैर्नाचिष्ठेजल्द ! ललितैर्निविशेस्तं नगेन्द्रम् ॥ ६७ ॥ [अथ गच्छाधिशवासस्थानमूतश्रीदेवकपत्तनवर्णनम् —]

उद्यातोऽस्माद् गुस्युगपदन्यासमानम्य सम्यग्, वार्धावन्तःपुिलनिवसद् द्वीपपुर्यामवेयाः । प्रावृद्काले वहित निलयेर्या जलान्युदिरद् वो, मुक्ताजालप्रिथितमलकं कामिनीवाश्रवन्दम् ॥ ६८ ॥ श्रेणीमृतापणिविल्लिलितव्यक्तमुक्ताम्बुधाराः, कान्ताकान्तिस्फुरिततिहितस्तोरणेन्द्रायुधाल्याः । निल्लं नृत्यप्रहत्तमुरजित्त्विष्ठाम्भीरनादाः, प्रासादास्त्वां तुल्लियतुमलं यत्र तैस्तैिविशेषेः ॥ ६९ ॥ भुक्त्वा सौख्यं चतुरवनितागात्रधाराप्रहस्त-स्पर्शेः पुष्पोपवनपवनिल्लिष्टरम्भाः प्रपश्यन् । रोधः सिन्धोरनुभव मुदा यत्र योधा रमन्ते, प्रलादिष्टामरणरुचयश्चन्द्रहासत्रणाङ्कः ॥ ७० ॥ गर्जेर्द्ध्यक्तल्जलिविशे क्षोभभावं प्रणेष्यन्, क्षेमावाप्तं त्रिद्दशनगरं त्वं विशेस्तातपृतम् । द्वावाभून्योः प्रमुदचितं विक्तं साक्षाद् द्वमेषु, सीमन्ते च त्वदुपगमजं यत्र नीपं वधूनाम् ॥ ७१ ॥ शास्तीत्येवं गुरुपरिचितं यत्पुरं दह्यमान-धूपन्यक्ता चिकुरवल्यैर्नृत्यकृत्केतुहस्तैः । लक्ष्मीवासाम्बुजमहममी षद्पदास्ते न यद्वा, वित्तेशानां न खल्ल च वयो यौवनादन्यदस्ति ॥ ७२ ॥ दण्डश्चेत्ये कुसुमनिचये बन्धनं विर्प्रयोगो, दातुर्द्वारे चलकुटिलता सुभुवोर्नान्यलोके । केशासक्त्या (?) ह्वगुरुदहनोद्धृतधूमस्य मन्ये, वित्तेशानां न खल्ल च वयो यौवनादन्यदस्ति ॥ ७३ ॥ केशासक्त्या (?) ह्वगुरुदहनोद्धृतधूमस्य मन्ये, वित्तेशानां न खल्ल च वयो यौवनादन्यदस्ति ॥ ७३ ॥

(-पाठान्तरम्)

रेरः। २ सिद्धाचळं शत्रुक्षयापरपर्यायं जैनमहातीर्थम्। ३ सृङ्गच्यासो अमरकृते आक्रमणे सित कुमुदः येत्वर्थसंबन्धः। ४ मरुदेवाया अपत्यं ऋषभमित्यर्थः। ५ पूजार्थम्। ६ देवाङ्गनाः। ७ प्रसादयन्।

मेघदूतसमस्यापूर्तिमयविज्ञपिलेख

रात्री यस्यां कथमपि समानीय सञ्चारिकाभिर्वासावासं प्रणयिसविधे स्थापिता या नवोदा । तासां भोगादरिणि रमणे दीपमुद्दिश्य मुक्तो, हीम्ढानां भवति विफलप्रेरणश्रूर्णमुष्टिः ॥ ७४ ॥ लेक्ष्म्याः स्थानं तदिति मतिमान् वर्धयत्यूर्मिहस्तैर्मुक्तायुक्तैः पुरपरिसरे स्वाङ्कमासार्थ सिन्धः। तत्सुप्रापैः कनकसिकताराशिगुप्तैः सखीभिः, संक्रीडन्ते मणिभिरमरप्रार्थिता यत्र कन्या ॥ ७५ ॥ कामादेशाद् गमनसमयेऽलक्तकच्यक्तपाद-न्यासैर्वासैर्मसणघुसणालेपनैर्यत्र भित्तौ । मुक्तास्रग्भ्यो विलुलितकणैः कङ्कणैः शीर्णवन्धैर्नैशो मार्गः सवितुरुदये सूच्यते कामिनीनाम् ॥ ७६ मुक्ताहारा इव वरभुवः सन्ति यस्यां विद्वाराः, शाटी पुर्याः कुवलयद्याः श्रेयसी पुष्पवाटी । शालास्यागप्रकृतिकृतिभिनिंभिताः श्रीविशालाः, निसञ्योत्साप्रतिहततमोवृत्तिरम्याः प्रदोषाः ॥ ७७ । वैरासङ्गादिव जलनिधेः प्रापि रत्नाकरत्वं, सार्धं नित्यं मुनिगुरुगुणोद्गातृभिस्तेऽर्थितीर्थम् । श्रान्तं तारान्वितमिव दिवः खण्डमुद्दण्डपुष्पं, बद्धापानं बहिरुपवनं कामिनो निर्विशन्ति ॥ ७८॥ राजः सौधाविष्य तपनोत्सर्पणात सूर्यकान्तैस्तरीरुष्मा य इह जनितो दुष्कलेस्तापरूपः। तं चैलस्थाः सपदि शरदश्चन्द्रपादानुवादाद्, व्याख्रम्पन्ति स्फटजळळवस्यन्दिनश्चन्द्रकान्ताः ॥ ७९ धन्यास्तेऽस्यां प्रतिदिनमहो श्रीगुरोर्वऋपद्मात्, प्राप्तस्यन्दं प्रवचनरसं ये निपीयैव भन्याः। शृण्वत्युचैः पदरचनया गायनोद्गीतकीर्तिं, त्वद्गम्भीरध्वनिषु शनकैः पुष्करेष्वाहतेषु ॥ ८० ॥ पीनोत्तुङ्गस्तनपरिचयी कॅञ्चकः पुष्पजालैः, पत्रैश्वित्रैर्भवति रसना पछवैः शेखरश्रीः । आम्रो भृङ्गावित्वलियतोऽस्मिन् युगे सातिरेकम्, एकः सूते सकलमबलामण्डनं कलपवृक्षः ॥ ८१ वातोद्धान्तैः सिठलपृषतैः क्षोभयन्तो मृगाक्षीर्गातं वृत्ता गुरुगुणपदं पुण्यलावण्यभाजः । साध्वीस्पर्शादिव कलुषितास्तोयदा यत्र जालैर्धूमोद्गारानुकृतिनिपुणा जर्जरा निष्पतन्ति ॥ ८२ ॥ कामोऽपि खं प्रगुणयति नो कार्मुकं पुष्परूपं, मौर्वीभङ्गादिव नववध्रश्वासलोभादलीनाम् । यूनां चेतो व्यथननिपुणैः काक्षवाणैः सनाथैस्तस्यारम्भश्चतुरवनिताविभ्रमैरेव सिद्धः ॥ ८३॥ तस्यां वप्रः सुरगिरिगुरुः काञ्चनः काञ्चनामां, तुङ्गैः शृङ्गैर्वहति तरणेरप्यनुलङ्घनीयः । यन्मूर्धस्य रसिकपुरुषैः स्पृश्यते स्वर्गतोऽपि, हस्तप्राप्यस्तवकनमितो बाल्मन्दारवृक्षः ॥ ८४ ॥ सिन्धोस्तत्रानुज इव लसद्वीचिवासास्तडाग, उद्यानान्तस्तरुणवयसो दीर्धिकास्तस्य कान्ताः। तासां चञ्चन्नयन्निमोहिता मानसाम्भो, न ध्यास्यन्ति व्यपगतशुचस्वामपि प्रेक्ष्य हंसाः ॥ ८५ ॥ बद्धोत्साहा गमनगहने वातवद् वाजिराजी, राज्ञः खर्णाभरणसुभगः सामर्जानां समूहः । यस्यां दानस्रवणनियतोदस्तहस्तः प्रशस्तः, प्रेक्योपान्तस्फुरिततिष्ठतं त्वां तमेत्र स्मरामि ॥ ८६ ॥ नच्यो भच्यैर्मरकतशिलानिर्मितोऽस्त्याश्रमोऽस्यां, गर्जद्वानानुगतमुरजः साधुनायैः सनाथः । नित्यं व्याख्यापरिषदि वृतं तोरणैः काञ्चनीयैः, प्रेक्ष्योपान्तस्फ्रिरततिष्ठतं त्वां तमेव स्मरामि ॥ ८७ ॥ (- पाठान

[अथ श्रीगच्छाधीशगुरुवर्णनम् —]

तत्रास्माकं विभुरमिनवैः पात्रवृन्दैः परीतः, स्फीतच्छायो वकुलमकुलां संनिधत्ते प्रतीकैः । किन्त्वक्षुच्यो मनसि भगवांश्चारुनार्या विलासैः, काङ्क्षलन्यो वदनमिदरां दोहदच्छमनास्याः ॥ ८८॥

९ स्वकीयकन्याया इत्यर्थः । २ जिनमन्दिराणि । ३ कुवलयदशः स्वीरूपायाः पुर्याः पुष्पवाटी एव शाटीति ४ पाठान्तरे "मक्षरीहैमहारः" । ५ तरुणानि वयांसि पक्षिणो यत्र ताः, अन्यत्र यौवनावस्थाशालिन्यः । ६ हस्तिनाम् ।

नम्रानेकक्षितिपतिशिरोमोछिरत्नैर्नखानां, संयोगेन प्रभुचरणयोर्जायते सा विभूषा । व्यक्तेर्वीजं नटनरुचितश्चन्द्रकाणां प्रचारैर्यामध्यास्ते दिवसविगमे नीलकण्ठः सुदृद्धः ॥ ८९ ॥ नित्याह्नादेः श्रमणमणिभिन्तत्र सेव्यांहिपद्मस्तेजोराशिः प्रसमरयशा राजते सूरिसूर्यः । यदृरस्थो विदुरंमघवाऽप्यार्मुते तां न शोभां, स्यीपाये न खल्ल कमलं पुष्यति खामभिख्याम् ॥ ९० ॥ गत्वा स्योदयनपुरतस्तत्र शोणाणुमूर्त्या, भक्तिं चन्द्रोदयरचनया व्यञ्जयन्नस्य सूरेः। दर्श दर्श वदनमलसां मोदपूर्णा पुनीथाः, खद्योताली विलसितनिभां विद्युदुन्मेषदृष्टिम् ॥ ९१ ॥ यस ब्रह्मत्रतमित्रतं विभ्रतश्चित्तवृत्तिं, शच्यास्तस्या अपि मधुरता नेतुमीशा न मोहम् । पीनोरोजा सरसिजमुखी क्षाममध्याऽऽयताक्षी, या तत्र स्याद् युवतीविषये सृष्टिराचैव धातुः ॥ ९२ ॥ प्राप्तक्षोभा विजयिनि गुरौ देवनाम्नीह पूर्वं, मोहादीनामसमपरिषच्छङ्कया शङ्ककल्पा । साम्राज्येऽस्य प्रशमपवनैवेंपमानां भयात् तां, जातां मन्ये तुहिनैमथितां पिक्किनी वान्यरूपाम् ॥ ९३ ॥ स्वामिन्यस्मिन्निधिगतवित प्राज्यसाम्राज्यलक्ष्मीं, कीत्तिंक्षीरैर्जगति बहुलैः प्रावितं पङ्कजालम् । तस्या लेपादिव खलमुखं स्यामिका व्याप्तिदम्भादिन्दोर्दैन्यं त्वदनु सरणक्किष्टकान्तेर्विभित्ते ॥ ९४ ॥ अत्रान्तरे गच्छपतिचरितं किंचिद्रच्यते —]

जम्बृद्वीपे भरतवसुधामण्डनं कच्छदेशो, यत्राम्भोधिर्भुवमनुकलं पूजयत्येव रतैः। प्रच्छेन पूता जननललनैः स्रिणा यैरम्नि, कचिद्वर्त्तुः स्मरिस रिसके ! त्वं हि तस्य प्रियेति ॥ ९५ ॥ चिन्तामण्याह्रयजिनयशो गातुकामेक्षुवाटे, शालेये वा जनयति भृशं गोपिका सिद्धमोहम्। वीणापाणिर्रुयमुपगता तद्धणेर्यत्र रागाद्, भूयो भूयः स्वयमपि कृतां मूच्छेनां विस्मरन्ती ॥ ९६॥ आस्ते तस्मिन्नगरमुदितं श्रीमनोरम्यनाम, योगे दूरादुपगतवतां यत्र सांयात्रिकाणाम् । लोको रात्रिं नयति लववत् तद्वधूस्तत्र देशे, तामेवोष्णैर्विरहजनितैरश्रुभिर्यापयन्ती ॥ ९७ ॥ तत्र श्रेष्ठी शिवगुण इति श्रेयसी तस्य भांणी, तद्वेश्मोत्थैर्मणिभरकरैलीहिते व्योमभागे । प्रातर्प्रान्त्या गमयति तमीं कोककान्ताशुभोगैस्तामेवोण्णैर्विरहजनितैरश्रुभिर्यापयन्ती ॥ ९८ ॥ सुप्तान्येद्युः कुसुमतँ िने श्रेष्टिनः कामिनी सा, खमे सिंहं त्रिदशमहसापन्नसर्त्वा ददर्श। हर्पोल्लासाद् विकचनयने किञ्चिदाकुञ्चय निद्राम्, आकाङ्क्षन्ती नयनसलिलोत्पीडरुद्धावकाशाम् ॥ ९९ ॥ प्रांसौत् स्तुं जयमिव राची द्यौरिवेन्दुं समग्रं, भर्तुस्तस्मादतिशयिरसाद् वछभत्वं गता सा । गायत्युचैर्हसति रमते मोदते स्मालिवर्गैः, प्रायेणैतेऽरमणिवरहेष्वङ्गनानां विनोदाः ॥ १०० ॥ स्फीतो बालः सुरतरुरिवानुक्रमाद् वैरिसिंहेत्याख्यां विभ्रद् विजयपैंदतो देवसूरेः कदाचित्। नाक्येर्बुध्वा प्रणयविवशां मातरं प्राह दान्तस्तामुन्निद्रामवनिशयनासन्नवातायनस्थः ॥ १०१॥ मातर्याचे विषयविरतस्त्वन्निदेशं व्रताय, मायाजाठं विकृतिविरसं कस्य नोद्वेगहेतुः। स्री विक्षेषुं विरहविकृतां न प्रगल्माऽपि शक्ता, गैंहीं भोगात् कठिनविषमामेकवेणीं करेण ॥ १०२॥ श्रुत्वाऽकस्मादिति सुतवचो विद्युदापातकल्पं, मूर्च्छाऽतुच्छव्यथनकथनैः सङ्कचिद्विस्मिताक्षी । जाता माताऽवचनविषयाऽसह्यदुःखाभिघातात्, साभेऽह्वीव स्थळकमळिनी न प्रबुद्धा न सुप्ता ॥ १०३॥

१ पण्डितेन्द्रः मद्र्प इति भावः। २ 'आयुते' एतत्स्थाने 'अञ्चते' इति भवेत्। आमोतिर्हि आत्मनेपदी न वर्तते। 🧸 सौन्दर्यम् । ४ 'शिशिरमथितां' इलिप पाटः । ५ हे रिसके ! भूः ! सूरिणा यैः जननळळनैः त्वं पूता, भर्तुः अमूनि तानि जननळळनानीत्यर्थः, त्वं कचित्सारित ? हि यतः त्वं तस्य प्रिया इति पृच्छन् अम्भोधिः यत्र सुवं पूजयतीत्यर्थयोजना । ६ राजिम् । ७ पुष्पशय्यायाम्। ८ गर्भिणी। ९ प्रासीत् असूत. 'षु प्रसवैश्वर्थयोः' इत्यस्य छङि रूपम्। १० विजयदेवसूरेरित्यर्थः। ११ गल्लो नाम कण्ठप्रदेशः। 'गण्डाभोगात्' इति पाठान्तरम्।

मातुर्दुःखोदयमंपदयं भावित्वा कुमारो, वीरेत्याख्यामिव नियमयन् भाविनीं वर्धमानः ।
पित्रोः सत्त्वे व्रतपरिचयो नेत्ययं निश्चिकाय, प्रायः सर्वो भवति करुणावृत्तिरार्द्रान्तरात्मा ॥ १०४ ॥
मातापित्रोदिवि परिगमे स स्वयं प्रात्तदीक्षश्चके वक्रेतरमितिष्वृतिः सूरिराजा स्वशिष्यः ।
तस्य ज्ञानं चरणमरुणप्रौढतेजः स्तुमः किं, प्रत्यक्षं ते निखिलमचिराद् भातरुक्तं मया यत् ॥ १०५ ॥
पट्टे न्यस्तः स इह गुरुणा बन्दिरे गन्धपुर्या, खैकाद्रीला (१७१०) शरि समहं राधसम्यग्दशम्याम् ।
लोकेस्तत्रानिमिषसमता । नेत्रे यदेतन् मीनक्षोमाचलकुवलयश्रीतुलामेष्यतीति ॥ १०६ ॥
मत्वा गच्छे वरसरिस नः सोऽयमुद्धत्पँग्रेऽ-मीनक्षोमाचलकुवलयश्रीतुलामेष्यतीति ॥ (—पाठान्तरम्)
सोऽयं खामी विजयपदतः श्रीप्रभेत्याह्वयैव, लक्ष्म्या वाण्या जयित निलयो दर्शनादस्य पूर्वम् ।
वार्तां वक्तुं कृतनरतनोदिक्षिणस्ते ग्रुभाय, यास्यत्युरुः सरसकदलीस्तम्भगौरश्चलत्वम् ॥ १०७ ॥
एतद्वृत्तं सुरिश्चिरिणस्तुङ्गशृङ्गेषु सिद्धैर्गीतं पीत्वा परमरिसका स्वर्जनानां वधूट्यः ।
रम्भाःस्तम्भाऽऽलयमुपगता मर्तृयोगे भजन्ति, सद्यः कण्ठच्युतभुजलताप्रन्थि गाढोपगूढम् ॥ १०८ ॥
तेजःपुङ्गैदिंनकरकरस्पर्द्विभिर्दुनिंरीक्ष्यं, शान्तस्वान्तं तपनरपतिं प्राप्य नम्रीकृताङ्गः ।
अत्रोद्धतां सुकृतसरसां किंवदन्तीं विदग्धो, वक्तुं धीरस्तनितवचनैर्मानिनीं प्रक्रमेथाः ॥ १०९ ॥

[गच्छाधीशाग्रे विज्ञापनीयोदन्तवर्णनम् –]

प्राहुर्भूते दिनमुखसुखे सौरतेजिस्त्रिधाऽपि, विश्वं व्याप्तं कथयति महीनाथ ! नान्दीविशेषः । कामक्रीडानिरतिमथुनान्युत्सजंस्त्यक्तनिद्रं, मन्द्रिक्षिण्वंनिभिरबळावेणिमोक्षोत्सुकानि ॥ ११०॥ सभ्यास्थायामिह भगवतीपाठपूर्वोत्तराद्या-ध्यायन्याख्या भवति तदनु श्रीगुरोगीतवृत्तैः। गन्धर्वाली सुखयति जनं सोत्सवं श्रोत्रपेयैः, कान्तोदन्तः सुहृदुपहृतः सङ्गमात् किञ्चिद्नः ॥ १११ ॥ शिष्याध्यायोऽव्रतविरमणं तत्र 'वापूर्दिदेश, कीर्त्यङ्करानिव रजतजद्वादशोद्यदशाङ्कान् । वात्सल्यानि प्रवरवसनैनीमजापोऽईदादेः, पूर्वाभाष्यं सुरेभविपदां प्राणिनामेतदेव ॥ ११२ ॥ अर्हत्पूजाकुसुमरचनैर्नन्द्यमन्दोत्सवश्रीर्दानं पात्रेष्वभयसहितं भावना भावनाट्यम् । पर्वण्येवं नवनवभवैर्वार्षिके कल्पपाठः, पूर्वाभाष्यं सुरभविपदां प्राणिनामेतदेव ॥ ११३॥ (-पाठान्तरम्) कर्तुं कश्चित् स्पृह्यति पुनस्तीर्थयात्रां ससङ्घं, कश्चिद्रोढुं व्रतिविधिमरं वोपधानानि काचित्। इत्थं सङ्घो गुरुगुरुलसङ्क्रिरद्यापि धर्मे, सङ्कल्पैस्तैर्विशति विधिनाऽवैरिणाऽरुद्धमार्गः ॥ ११४ ॥ एवं नित्योत्सवपरिचयैराश्रितोऽपि प्रकामं, मेघः शिष्यो गुरुपद्युगासेवया विप्रयुक्तः । सर्वं बाह्यं मनसि रसिको मन्यमानः सुनेतस्त्वामुत्कण्ठाविरचितपदं मन्मुखेनेद्माह ॥ ११५॥ पूर्णाचन्द्रस्तव मुखविभां भावयत्येष पूर्णां, तेजस्वित्वं स्पृशति तरणिधीरतां मेरुरद्रिः । अम्भोवाहः प्रवहति तथाऽन्योपकारप्रकारं, इन्तैकस्थं कचिदपि न तेऽभीर्हंसाद्यमस्ति ॥ ११६॥ तस्मादस्माद्दशजनमनस्त्वन्निरीक्षामृतेन, दिष्टा पुष्टं कचिदपि रतिं नामुते वस्तुगत्मा । नामालम्बात् सहमहमहो वासराणि व्रजन्ति, दिक्संसक्तप्रविरल्घनन्यस्तस्यीतपानि ॥ ११७॥ राकाचन्द्रेऽभ्युदयिनि भवद्रक्रमारोप्य बुद्ध्या, ध्यानाधीनः क्षणमपि सुखं चेतसि स्थापयामि । अश्रेस्तावनमुहुस्पचितैर्दृष्टिरालुप्यते मे, कूरस्तस्मिन्निप न सहते सङ्गमं नौ कृतान्तः ॥ ११८॥

१ निर्देयम् । २ वैशाखग्रुक्त-। ३ अत्राक्षरद्वयं घुटितम् तच 'प्रापि 'यद्वा 'नैषि ' इत्येतद्ग्रिमार्थसंबन्धेन संघटेत । 'भक्तां दिदेश' इति पाठान्तरम् । ४ पद्मा छक्ष्मीः, पद्मं कमछं च । ५ अनुकूछेन दैवेन प्रदृत्तावसर इत्यर्थः । ६ स्वैरम् । वि० म० छे० १४

वऋार्यं ते समिवत विधिः शारदेन्दोर्विभूषां, सारङ्गाक्ष्णोर्नयनविधये तद्वयोर्योग आसीत् । व्योमारण्ये तुहिनकपटादिन्दुकान्ताऽरुदत्तन् मुक्तास्थूलास्तरुकिसलयेष्वश्रुलेशाः पतन्ति ॥ ११९॥ दासीमृतं प्रभुनवयशो ज्योतिषां पुण्डरीक-खण्डं मन्ये सरसि हसितं निर्मिमीते समीरान् । आमोदाळ्यान् वरुणककुभः पूर्वभागेऽभ्युपेतान्, पूर्वं स्पृष्टं यदि किल भवेदङ्गमेभिस्तवेति ॥ १२० ॥ जाने दिग्भिः पवनचमरैवींज्यसे त्वं तदेताश्चन्द्रो ज्योत्स्नामलयजरसैरर्चयन् पश्चिमायाम् । नत्वेवैवं वदति भगवद्दन्दने वृत्तिभाजो, नीचैर्गच्छत्युपरि च दशा चक्रनेमिक्रमेण ॥ १२१॥ पृथ्वीपाथःपवनतरवश्चनद्रसूर्यादिदेवास्त्वां सेवन्ते बहुरचनया दूरतोऽपि प्रशस्ताः । मत्सत्तं वा गगनशकलं द्यते केवलं यद्, गाढोष्माभिः कृतमशरणं लिद्वियोगव्यथाभिः ॥ १२२॥ चेतोवाक्ये मम निगदतोऽन्योन्यमाश्वासनाय, ध्यानाधीनैः स्तवनकथनैर्नीयतां दिष्टमेवम् । पश्चात् साक्षात् सुभग ! भगवत्सङ्गमे सर्ववृत्तं, निर्वेक्ष्यावः परिणतशरचन्द्रिकासु क्षपासु ॥ १२३ ॥ धन्यंमन्यस्तद्वषि विभो ! स्यामहं विश्वविश्वे, यस्यां रात्री लयनिलयगः संलये त्वां निषेवे । तां निद्रामप्यतिशयमुदा संस्तुवे ध्यानमुद्रां, दृष्टः स्वप्नेऽिकतव ! रमयन् कामिप त्वं मयेति ॥ १२४ ॥ बालसाऽनुक्षणकृतनतेर्मे स्वविज्ञिप्तिरेषा, भाव्या स्वामिन् ! हृद्यविषये संनिधेयो विधेयः । अयाश्रयानुगतमनसो वर्त्तमाने यदर्थाद् इष्टे वस्तुन्युपचितरसाः प्रेमराशीभवन्ति ॥ १२५॥ विज्ञप्यैवं प्रवचनन्पं श्रीविनीतामिधानोपाध्यायेन्द्रैविंपुलमतिभिः सेवितं तन्निवृत्तः । तत्प्रत्यक्तानुनमनमुखोदनतवृन्दैर्भमापि, प्रातः कुन्दप्रसविशिष्ठं जीवितं धारयेथाः ॥ १२६ ॥ एवं देव ! त्विय विनिहितं कार्यमार्यं विचार्य, न्यक्तां शक्तिं सहृदयसहृत् ! तावकीमत्र चार्थे । अङ्गीकारं द्रहयितं तवाध्वानधारात्रसारः, प्रत्युक्तं हि प्रणयिषु सतामीक्षितार्थिकयैव ॥ १२७॥ पूर्व मोदात तपनृपतिना मे खसेवाकुमारी, सौभाग्याख्या प्रणयसरसोद्वाहिता तद्वियक्तेः। तापं हत्वा विचर जलदाभीष्टदेशान् यथेच्छं, मा भूदेवं क्षणमपि च ते विद्युता विप्रयोगः ॥ १२८॥ स्थित्वास्थायां मुनिपतिपुरोऽसौ निस्र्ष्यार्थरूपी, दिन्यध्वानैर्ज्ञलधरवरो वाचिकं व्याचचक्षे। जातस्तरमान्मुनिनरपतिः सप्रसादो विनेये, केषां न स्यादिभमतफला प्रार्थना ह्युत्तमेषु ॥ १२९॥ प्रत्यागत्य प्रणयिद्धदयाम्भोधरेणादरेणादिष्टां वार्त्तां गुरुगुरुतरानुत्रहव्यित्तनीं सः । श्रुत्वा ज्ञानाचरणचरणोद्भृतभाग्यप्रतिष्ठान् , भोगानिष्टानविरतसुखं भोजयामास शश्रद् ॥ १३० ॥

> माघकाव्यं देवगुरोर्मेघदूतं प्रभवभोः । समस्यार्थं समस्यार्थं निर्ममे मेघपण्डितः ॥ १३१ ॥

॥ इति श्रीमेघदूतसमस्यालेखः संपूर्णः ॥

१ अनुवन्दना। २ अर्थं समस्य संक्षिण्येति एतस्य पदस्यायमभिप्रेल यमकितं कविना।

खरतरगच्छाचार्यश्रीजिनसुखसूरिं प्रति पं॰ विजयवर्द्धनगणिप्रेषितं

[४] विज्ञ सिपत्रम्।

──~\$**\$\$\$\$\$\$~**\$**~

॥ श्रीजिनवाण्ये नमः॥

[जादौ अर्हतादीनां नमस्काराः - 7

†खस्ति श्रियालंकृत ईश्वरोऽग्रयः, सर्वज्ञ आनन्दमयः खयंमूः। श्रीमारुदेवो नतदेवदेव, ईहाप्तये स्यादनिशं जनानाम् ॥ १॥ रयेनाजिघांसोः प्रपलायमानं, पारापतं चाऽऽपततः पतंगम् । रक्ष्यं ररक्ष क्षमिता क्रपात्मा, यः शान्तिरस्तु त्वरया स शान्सै ॥ २ ॥ यातृहासपरिहासभाषितैरस्मरः स्म परिणेतुमिच्छति । उत्रसेननृपपुत्रिकां सको, नेमिराशु कुरुतात् स नः श्रियम् ॥ ३ ॥ काष्ठे प्रदग्धे स्थितनागयुग्मं, यस्य प्रसत्तेहिं सुरः सुरी च। ऐन्द्रं पदं प्राप्य सपद्यभूतां, पार्श्वः प्रभुर्वः स सुखं प्रदेयात् ॥ ४ ॥ यो जातमात्रोऽपि कनिष्ठयांहेर्धूत्वा सुराद्रि व्यपनीतवांश्व । इन्द्रस्य सिस्नापयिषोः सुशंकां, श्रीवीरधीरो भवताच्छिवाय ॥ ५ ॥ पद्मतीर्थी सुप्रपत्र्वा तीर्थभूतेव भाति या । संसारतरणे सारा सा भृशं दिशतु श्रियम् ॥ ६ ॥ सभास्थितानां विचिकित्सतां नृणां, जिनस्य पृच्छां स्वमुखादकुर्वताम् । प्राबृबुधत् संशयमत्युदस्य, तान् गौतमः सोऽस्तु सनातिलब्ध्यै ॥ ७ ॥ श्रीवीरपदृष्थितिजातधर्मा, सर्वज्ञसेवाभृशपुण्यकर्मा । कर्माष्ट्रघाताप्तविशुद्धशर्मा, श्रेयस्ततिं वः कुरुतात् सुधर्मा ॥ ८॥ मोक्ता हेम्रो नन्दनन्दप्रमाणकोटीनां यः श्रेष्ठिकोटीर इभ्यः । ज्ञानादीनां योऽवधिः श्रेयसां च, जंबूनामा स प्रदत्तां खसत्ताम् ॥ ९ ॥ प्राग्दुष्कर्मवशात् तुरुष्कतन्यं चारुष्करं 'संस्थितम्, ज्ञात्वा स्वीयमहे जनाकुलतते वादित्रनादाचिते । यः सन्मान्यजिजीवदाशु परया दुर्भेद्यया विद्यया, सोऽनेकान् बिरुदान् दधत् स्मरणतो धत्तां नृणां संपदम् ॥१०॥ अरिहरिकरिमुख्यान् विद्युदुल्काियपातान्, अमरपुरुषजन्यान् विद्वरौषान् निवार्य । कुशलमिह करोति प्रेयसां मूस्पृशां च, स जिनकु इालसूरिः सूरिमुख्योऽस्तु सिद्धे ॥ ११ ॥ पञ्चाप्येते साधवो मेरवो वा, खर्णाभासा वर्णतः स्थास्रवश्च । सेव्या भव्यैर्निईरेः पूरुषेश्च, जाग्रत्कीत्त्यां स्फूर्तिमन्तो जयन्ति ॥ १२॥

[े] स्वस्तिश्रियालंकृतमीशमध्यं सर्वज्ञमानन्दमयं जिनेशम्। श्रीमारुदेवं नतदेवदेवं मीहासये प्राप्तसुखं च नौमि ॥' इति पाठान्तरम्।

¹ चातुष्पथं = चौक । 2 'श्रीजैनादिमदत्तसूरिरनघो धत्तां नृणां संपदम् ।' इति पाठान्तरम् ।

दिक्संख्यांस्तान् वैभवाद् दिक्पतींश्च, कर्मेभानां सूदने सिंहसिंहान् । हित्वा हित्वा वैमतं मानसे च, छेखं चेमं वार्षिकं प्रोहिखामि ॥ १३॥

[अथ देशवर्णनम् –]

आधारोऽग्र्यो ग्राहजीवादिकानां, नानारलोद्घोतिरलाकरोऽस्ति ।
भाण्डाखण्डाडम्बरैर्मण्डितोऽन्धिर्यस्मिन् देशे चारुदेशे सुवेशे ॥ १४ ॥
चलत्तरङ्गायतवल्गुपाणिभिर्दिशन् महीजाय च यत्र वारिधिः ।
वरेण्यपण्यैर्भृतपोतपेटकं, विभाति मन्ये करदो निरन्तरम् ॥ १५ ॥
जगत्सुखास्था चहुसस्यसंपदः, अकालसंपिक्त्रमदित्रमर्द्धयः ।
अकृष्टपच्याः खलु यत्र नीवृति, सदैव रोहन्तितरां रुहा इव ॥ १६ ॥
विमलविमलभूधः पापतापापहारी, गिरिरिह गिरिनारः सिद्धिसौल्योघकारी ।
अजितभगवदाप्तेवित्ततारंगकं च, जनपद इह यस्मिन् पावनी च त्रयीयम् ॥ १७ ॥
पुरं सेन्दिरं विंदरं सूरताल्यं, श्रियाः स्तंभतीर्थं तथा स्तंभतीर्थम् ।
लसत् संमदाऽहम्मदावादसंग्रं, पुरस्य त्रयीव त्रयी यत्र वित्ता ॥ १८ ॥

[अथ यत्र पूज्याः स्थितास्तत्पुरवर्णनम् —]

पुरोपि त्रये नायको नायको यः, शुभं यत्र बाभाति मुक्ताकलापे।
सदास्यानुभावाद् भवेन्नायको ना, समृद्ध्या सुवृद्ध्या च कीर्त्या सुकान्त्या ॥ १९ ॥
प्रासादानां शितिमणिमयाः सद्भवाक्षाश्च यत्र, चन्द्रास्याभी क्विरक्षचिभिः सेव्यमाना नरीभिः।
बोभ्यन्ते हिमकरसुखाश्चन्द्रवन्तो दिवापि, तद्घण्यानां भवति नियतं तद्घणः संगमादि ॥ २० ॥
सम्येम्यानां भृशतरलसच्छम्मेहम्यीणि यत्र, चन्द्रज्योतिर्निचयधवलं व्याप्य खं संस्थितानि ।
भ्राजिष्णुनि प्रबलविक्षलचन्द्रशालायुतानि, प्रांशुत्वेन खिदिह विवदन्ते मिथस्तानि तेन ॥ २१ ॥

श्रियः कन्दरा सुन्दरा सुन्दरी च, सुदलच्छरूपा पिकालापरूपा।
स्फुरद्वारतीकाऽकठोरप्रतीका, वरीवृत्यते निर्जरीवान्वगारम्।। २२ ॥
सकमलं कमलं मलहानिकृत्, सकमला कमलायतलोचना।
निजगृहे जगृहे श्रुचितां जनस्रयमिदं पुरि यत्र च वर्तते ॥ २३ ॥
अविरलः सरलो विरलः पुनः, कलिकुठः प्रियको वरुणो जनः।
श्रुचिरशोक उतास्ति पुरे वने, सुरतस्प्रतिमो जन इष्टदे ॥ २४ ॥
लसद्यौवनं यौवनं माति यत्र, सदानं सदानन्दितस्वान्तवृत्ति।
कणद्हंसकं हंसकण्ठेष्टशब्दं, रसाभाससाभासनं यस्य नित्यम् ॥ २५ ॥

[अथ तत्र वर्त्तमानानां पूज्यानां वर्णनम् –]

अधिवसित तमुचैर्रङ्गमुद्यत्सरङ्गमिवरलिमिलदाभा निर्जितस्वर्गलोकम् ।
गणपितिरिव कुर्वन् गौतमिषिविद्यारं, स्वपरबहुलशास्त्रोदन्वतः पारदृश्वा ॥ २६ ॥
जनश्चितियां भवदीप्सिता पुरा, श्चिता श्चितः सेवपदं यथा स्थिता ।
तूर्णं त्विय प्रापुषि हि प्रभूणां, लोकोक्तिरेषा न मृषा कदाचित् ॥ २७ ॥
गुणाः समे सात्त्विकराजसादयो, बभूबुर्स्वातलके वरा गुरौ ।
भवन्ति गुण्ये त्विय ते गुणास्तथा, निदानयोग्यं भुवि कार्यमस्ति हि ॥ २८ ॥

गुणगुरुगुरुराजप्रताजप्रतापद्वी, शिशुतरणिरिनोद्यत् पूर्वपुण्याधिकेन ।
भिवककमलखण्डं बोधयन् दृष्टिदीस्या, भिव जिनसुखसूरिः शोभते भाग्यशाली ॥ २९ ॥
विपुलतरयशोनर्द्धिष्णुभूष्णुप्रतापः, कुमितितिमिरभेदी सूक्ष्मतत्त्वार्थनेदी ।
शुचितरवरपादैः पावितेलातलश्च, मुनिजनतिमान्यः खिष्टदाने वदान्यः ॥ ३० ॥ (—युग्मम् ।)
अध्यूषुपस्तव पदं विपदन्तकारि, राजन् पुरैव सुगुरोः प्रससार शिष्टिः ।
सद्बुद्धबोधनकरी ह्युद्याद्रिमेव, दीसिर्यथा प्रसरित द्युपतेः श्चितस्य ॥ ३१ ॥

मुनिता गुरुता विराजिता, वदने वाक्पद्धता-सुमिष्टते । हृदयोक्तिशरीरशुद्धयो, व्यतिभाते भवतां परस्परम् ॥ ३२ ॥

इवैकशेषः सद्यां विशेषकेर्पुणैरनूनैर्वृहतश्च पूर्वजान् । बतातिशेषे त्वमहो विशेषवित्, सुदक्षिणानाहतलक्षणान् चनान् ॥ ३३॥

पठिता सिद्धानां सिन्निधिरिव सिन्निधौ मुनीशानाम् । श्रीधर्मवर्द्धनगिष्णः सत्कविरिव भासते स्वभासा च ॥ ३४॥ मर्यादाया अविता सन्नेमिरिव प्रवर्तते नित्यम् । श्रीनेमिसुन्दर इति ख्यातोऽभिख्यासमुह्णासात् ॥ ३५॥

सत्पाठकादिमुनयो नयशालिनश्च, पूज्यस्य पार्श्वपरिशीलनलन्धसौख्याः । सामीपिका इव शठेतरमाठराद्याः, सूर्यस्य सन्ति सुगुणप्रगुणा नितान्तम् ॥ ३६ ॥ तान् पूज्यान् सुरपूज्यमञ्जलिधयो धीरान् धराराजितान्, जाग्रद्धाग्यसहस्रभानुभृशभाशुष्कारिपङ्कोत्करान् । सहुद्धाध्यवसायबोधितलसद्द्रन्यास्तिकायादिकान्, नत्वाऽरं वरपाठकादिकमुनीन् नम्यानुनम्यांस्तथा ॥ ३७॥

[अथ साहिर्यत्र वसति तद्-अर्गळापुरवर्णनम् —]

द्विषामर्गठेवार्गछापूः सुदुर्गा, प्रवेशार्थमैन्द्र्या दिशो द्वारिवोचैः । सुगुर्व्याः शुभोर्व्या उरस्सूत्रिकेव, सवार्त्तं वरीवर्त्ति भर्तृप्रतापात् ॥ ३८॥ पुराऽकश्वरोऽवासयत् पादसाहिस्ततः स्वामिनाम्ना प्रसर्सर्ति रूढम् । धरायां धरासारशृङ्कारभ्तं, वराकश्वराबादसंज्ञं बहुज्ञम् ॥ ३९॥

यत्पुरं घरणिमण्डनायितं, पुण्यपद्मशुभसद्मसुन्दरम् ।
सद्रसोदकझरौघयौवतं, द्यामपि प्रहसतीन्द्रभर्तृकाम् ॥ ४० ॥
यस्य दुर्गमरिदुर्प्रह्महं, खातिकावल्यतं समन्ततः ।
संकटाइघटनाविचेष्टितं, संहिताश्मदृढसन्धिभूषितम् ॥ ४१ ॥
शक्षकोशधनधान्यसंचयं, हैमधामबहुधामदन्तुरम् ।
दुर्गपंक्तिमुकुटायितं परं, संचकास्ति यवनोच्चेर्भृतम् ॥ ४२ ॥ — युग्मम् ।

यद्भ्रंतिहाः सद्वहाः सूपदेहा, विशालामलाश्चन्द्रशालायुताश्च । शुचो मोचनाः काञ्चनाश्चञ्चदाशाः, सदा पादसाहेर्नरेन्द्रस्य सन्ति ॥ ४३ ॥

यत्पार्श्वे यमुनासनातिविमला देदीप्यतेऽहर्दिवं, सर्वेषां सुखकारि निर्मलतरं यज्जीवनं जीवनम् । या वेणीव भुवो नवायततता विश्वंभराया वरा, या मुक्तालतिकेव कृष्णगुणभासंमिश्रिता चोज्वला ॥ ४४॥

पुन्नागाद्याः सफलफलदाः शाखिनोऽखण्डमासः, पम्फुल्यन्ते सुरभितदिशः पुष्पदाश्चानुवेलम् । यच्छ्रित्वा वै सुरतस्त्रमाः श्रीफलोदारसाराः, दीव्यच्छायाः सरलबहुलाः कानने पत्तने वा ॥ ४५ ॥

विज्ञपिलेखसंप्रह

कचिचापणे पण्यते पुण्यपण्यं, कचिचास्तिकैः पण्यते साधु पुण्यम् ।
कचित् पूज्यतेऽईन् सभावं स्वश्नक्या, कचिद् भण्यते जैनमार्गः सदुक्या ॥ ४६ ॥
कचिद् वैष्णवैः सेव्यते विश्वनाथः, कचिद् गीयते सज्जनैगीतगाथः ।
कचिद् वीजिमस्तास्त्रते चारुभागः, कचित् संकटो मानवै राजमार्गः ॥ ४७ ॥
कचिद् वाजिमस्तास्त्रते विद्सु लत्ता, कचिद्दन्तिनो यंभ्रमन्त्युचमत्ताः ।
कचित् सादिभिविंध्यते धत्तधत्ता, कचिद्दस्तिकेष्वंकुशालिश्च दत्ता ॥ ४८ ॥
हरेः पादसाहेः सवासे प्रवासे, समं वाहिनीभिः ककुन्वाहिनीभिः ।
नरैः श्रीवरैः शश्वदप्राप्तमध्यः, समुद्रः समुद्रो यथा यः समास्ते ॥ ४९ ॥

[विज्ञतिपत्रप्रेषकगणिकृतं स्वकीयशिष्यादिनामनिदर्शनम् –]

" तस्माद् द्रंगाद् वाचकविजयादिमवर्द्धनो गणिर्ग्युमणिः । युष्मद्भक्तासक्तः शुभिषणाधोरणीचुच्छः ॥ ५० ॥ विज्ञ-ज्ञानाक्तिलको विनेयलाभादिसुन्दरगणिश्च । महिमासुन्दरगणिको रंगान्मूर्त्तिश्चतुर्थश्च ॥ ५१ ॥ ज्ञानादिमविजयश्च द्येतत्संख्याकपरिकरान्वितः । सद्यो वेदयित वचो मार्तण्डप्रमितवन्दनकैः ॥ ५२ ॥

[पत्रप्रेषकगणेवसिस्थानवर्णनम् -]

अर्हे ब्रक्तिव्यक्तवामाकटाक्षक्षीरक्षेपात् क्षेमवृक्षः समक्षम् । वर्वर्द्धीव स्पर्द्धयाऽत्रिद्धिमांथ, वर्वर्द्धेवं तत्र सत्रा समृद्धा ॥ ५३ ॥ शिष्टानां सन्छिष्टयुपष्टम्भतोऽहं, दुर्गे मार्गे गन्छदागाः समागाम् । मांगानेरान्नद्यतः पदयतां च, नृणां भीतिं यावनीं चापनीय ॥ ५४ ॥ अत्रागतः कतिथसंघचयं समृद्धा, शालास्थितांश्च पुर एव जनानपास्य । पौषाद्यपंचमदिने सुदिने परुत्के, वर्षेऽध्यवात्समतिहर्षभरं च शालाम् ॥ ५५ ॥ श्रद्धालबोऽत्र नगरे बहुशो वसन्ति, श्रद्धा लवा विषमकालजसंनियोगात् । आध्यात्मिकाः कतिपया हरिगाश्च केचित्, केचिच ढुंढमतगाः शठमूढचित्ताः ॥ ५६॥ भङ्गातरङ्गविकलाः कतिथा रतीहा, एतादशा अपि मया सह वासयोगात । ईपच्छुभाशयवशाः कथमप्यभूवन् , यत्नोच्छ्तं दकमपि ह्यध एव याति ॥ ५७ ॥ एकान्द ईदशदिशा प्रसमाप्यते स्म. निर्देशतोऽत्र वसतो मम गृह्यकस्य । आज्ञास्थितः समयवित् प्रथितप्रतिज्ञ, आसेतरामहमिहैव च ऐषमेऽब्दे ॥ ५८ ॥ व्याख्यात्युपासकदशाः पुर आस्तिकानां, पर्वागतेषु तिथिषु प्रग आगतानाम् । शिष्यांश्व शिक्षयति पाठयति क्रियास, व्यापारयत्यपि धरं गलिधार्मिकेषु ॥ ५९ ॥ वरेषु कृत्येषु च हेतुकर्तृतां, तथाऽपरेष्वर्थधरेषु सद्धचः । उपयति भ्रष्टजनांश्च मूरिशो, निवारयत्युन्नतबुद्धिशुद्धिना ॥ ६० ॥

[समागतपर्वाधिराजपर्युषणावर्णना -]

इत्यंकारं तिष्ठति प्रीतितत्या, ह्यत्रोद्गच्छत्पूज्यपादप्रसत्तेः । अस्मिन् दिष्टे धर्मपर्वाधिराजो, रागादागाद् भूरिमेघागमश्च ॥ ६१ ॥ तस्मिन्निते परिहते द्वितयेऽपि नृनमत्युत्सुकाः पुनरसंकसुकास्तदिष्टेः । संपिप्रियुः प्रियतमेक्षणहृष्टचित्ता, भन्याशया भविजनाश्च कृषीवठाश्च ॥ ६२ ॥

तस्मिन् द्वयेऽभ्युपगतेऽिवकदानशौण्डा, ऊपुस्तरां विपुलवित्तमनेकमेके । अन्ये च धान्यनिचयं सुखसप्तसंख्ये, क्षेत्रे पवित्रविपुलोप्तिशुमे द्विहल्ये ॥ ६३ ॥ प्रानित्तिषुनिन्युषि हंत तस्मिन्, श्राद्धा मयूरा उरुभाकलापाः । गीतैः खनैः श्रोत्रसुखाभिरामैः, धर्मध्वनहुन्दुभिवादनोन्मुखाः ॥ ६४ ॥ एतद् द्वयं जैनमतं नभश्च, जीवातुरूपं जगतः समस्य । समस्करोद् दानदकस्य धारया, भुवस्तलं वर्षदवर्षवर्जितम् ॥ ६५ ॥ प्रचण्डहुण्डाद्यवस्पणी च, करालसर्पांच विसपिति स्वयम् । तद्वर्त्तनाम् चिंछतप्रवावली, रसप्रमाणारफणा विराजित ॥ ६६ ॥ तत्संपर्कादर्कतौरुष्टकयोगात् , कार्पण्याब्धेरन्यनैपुण्यपण्यात् । दानादीनां छित्तिरत्रास्ति लोके, तत्राप्यत्राधिक्यतो दानहानिः ॥ ६७ ॥

जातेऽप्येवं गणरितरसात् संघसिंहः खधाम्नि, ह्यस्मत्पार्श्वान्नियतपिततं पुस्तरतं प्रशस्तम् । जाग्राहि स्म प्रवरललना रात्रितो जागरां च, कुर्वन्ति स्मागुरुमलयजोद्भृतधूमं सुरूपम् ॥ ६८ ॥

उदीते पतङ्गे स्फ्ररदीप्तिचङ्गे, पुरे वाद्यमानेषु वाद्येषु सत्स । तथा गीयमानेषु गीतेषु गाढं, भृशं चार्थिषु प्रार्थ्यमानेषु वित्तम् ॥ ६९ ॥ महाडम्बरं चाम्बरापातिशब्दं, सुसंघेन संघेन भासां व्यसर्जि । लसत्पुस्तकं न्यस्तशोभं प्रशस्तं, तथाऽऽनीय चास्मत् करे स्मेरवक्त्रम् ॥ ७० ॥ - युग्मम् । सदानन्दसख्याभिरस्माभिराशु, मुदा वाचनाभिर्ह्यवाचि स्फुटं तत् । जनानां समक्षं स्फुरच्छुद्धकक्षं, सुमेर्वादिसाम्यस्य संघस्य शिष्टेः ॥ ७१ ॥ क्षरद्दानिनो मानिनो मत्तनागाः, पुरे सत्करा वारणाः संगराणाम् । इतीवात्र हेतोर्निषिद्धार्थदाना, जना आस्तिका व्यस्तिचत्ता वसन्ति ॥ ७२ ॥ आकस्मिकोल्लासजभावमासात्, डागाच्यवंशे रिषभाख्यनामा । साधर्मिकौकःस समोदकौ द्वौ, प्रादात्तमां सारमुपोषितेभ्यः ॥ ७३ ॥ प्राशीलि शीलं बहुभिः सुशीलैः, प्रातापि शुद्धं तप एव कैश्चित् । अभावि कैश्चित् सुगमा च भावना, धनं विनेदं त्रयमर्थकारि हि ॥ ७४ ॥ सर्वपर्वस पराद्ध्यपर्वणः, सेवनं सुखदवस्त साधनम् । ज्ञेयमित्थमपि नो व आञ्च तत्, ज्ञापनीयमखिलं ह्यनाविलम् ॥ ७५ ॥ उद्गाहमाषाहकमा च भाद्रादिस्मश्च वर्षे प्रववर्ष मेघः। ऊनं च पूर्णं सममेव तूर्णं, प्रापूरयन् पूरसुत्र दिलापे(?) ॥ ७६॥ वृष्टे च तस्मिन् प्रलयादिवाते, झंझाझरन्निर्झरवारिघोरे । परःसहस्राश्च गृहा अजस्रं, नरस्वराकीर्णमहो अपप्तन् ॥ ७७ ॥ द्विभूममुख्येषु गृहेषु तेषु, पतिस्ववापत्पतितेषु बाढम् । उचेषु नीचाऽपि विशालशाला, ध्वस्ता समस्ता च विद्दस्तसाधु ॥ ७८ ॥ धर्मानुभावादिव मन्द्भावं, किंचिद्रतेऽभ्रे त्वनदभ्रहर्षम् ।

[†] इतोऽप्रेतनानि पद्यानि प्रथमादर्शे नोपलब्धानि । पश्चादेतानि विरचितानि संभाव्यन्ते । प्रतिलिपिकर्तुर्देष्टिदोषादज्ञानाद्वा अग्रेतनपद्येषु बहवः पाठदोषा दृश्यन्ते । ते च मूलादृशाभावात् तादशा प्रवात्र सुद्राङ्कणं प्रापिताः सन्ति ।

तस्मिन् स्वधाझ्येव पुनर्व्यधाम, पर्वाधिराजं समजत् समाजम् ॥ ७९ ॥ गलीनिव स्पष्टवलीन् प्रणुद्ध, समाऽसमाज् श्राद्धजनान् समांश्च । विधाप्यते टिप्पनिका स्म शीवं, मया स्थलार्थं शतरूपकाणाम् ॥ ८० ॥ मंजेषीकतृलिव तनुकुड्यममूत् पुरा । एतर्हीड्य(?)तदेवोरुपकेष्टकचितं वचः ॥ ८१ ॥ संप्रधार्यं मम श्राद्धेरुत्पलमालभारिभिः । कार्यते ही सदार्येषु, फलदा च प्रवर्त्तना ॥ ८२ ॥ – युग्मम् ।

माधवे माधवे पर्णयुग्मं पुरा हं सदा वः सदावर्जितेभ्यो मुदा । प्रादिषि प्रावृषि प्रोत्सको मोरको, ज्ञायते तद्भवद्भस्तसान्न स्थितम् ॥ ८३ ॥ युष्मदीयं छदं छद्मना वर्जितम्, प्राजगामाद्भुतं भूयसा नेहसा । पट्टणोदन्तकज्ञापितं नोन्तिके. तीर्थयात्राप्रभृत्यत्पतत्प्रीतिकम् ॥ ८४ ॥ तत्पुरं संप्रति प्रक्रमाभावतो, दूरदेशाध्वतः साध्वसोद्धानतः । मानसाभासनाचात एतुं वयमर्थमाधिष्ठितामक्षमास्तां दिशम् ॥ ८५ ॥ अभिषिषेणयिषुर्नृपतित्रयी, यवननाथमभिप्रतिजग्मुषी। तुर्गि(ग?) ठक्ष्ययुता पृथुनर्भदानिकटरोधिस योद्भुमभीच्छति ॥ ८६ ॥ अवितथा वितथा अथ काश्चन, ननु जनश्चतयः श्रुतिसौरूयदाः । नियतिनिघ्नगता वत वर्त्तना, जिनपबोधवशा यत आयतौ ॥ ८७ ॥ उपपुरं सरसोऽत्र बृहद्भनात्, प्रतिदिनं खलु याति च पूरुषान् । प्रतिनियंत्र्य सुतर्जनसर्जनं, विटजपाटघटा झटिति च्छलात् ॥ ८८ ॥ प्रजयिराजकतर्जनसंजनाद्, भयमदोऽध्वनि चृंस्तु निषेधति । भ्रमदिवेत इतो बत तद्भयाचिचलिषा न च वीकपुरं प्रति ॥ ८९ ॥ स्वकीयवस्तूचयरक्षणाय, पुरस्य चास्यैव निदेशवेशः। कार्यः सुतर्केरिततर्कुकाणां, याच्या ह्यमोघा प्रभुषु प्रथिम्ना ॥ ९० ॥ युष्मदीयमपि पर्णयुग्मकमागतं परुदखेदमब्दके । विङ्गिनीं भवदुदन्तलंघिनीं, लेखितं प्रतिवचो मुधैव तत् ॥ ९१ ॥ नायकस्य वचनं प्रमादिषु, चञ्चलेषु च विलुक्यते हठात् । तत्तु वित्तसुमुखान् शिलीमुखान् , अष्टलक्ष्यत इवाश्ववाब्युखान् ॥ ९२ ॥

सर्वस्य द्वे सुमित-कुमिती वः सती बुद्धिरेव, वृद्धो यूनाप्युरुगुणधृतासन् गणो भूषितोऽलम् ।
एको गोत्रे यितप सदयो गच्छभारं विभिष्, स्त्रीपुंवच प्रसरितगणे लिङ्गिनी तिद्विचित्रम् ॥ ९३ ॥
या साधूनां वितरणचये द्वर्गलेवाग्रगैव, याऽटाटीति प्रतिकुटमटद् घट्टनाटा श्चनीव ।
या स्वच्छन्दं वहु च रमते मोहनावेशयोगा, जैनाभासा वसित नगरे पण्यरामेव वामा ॥ ९४ ॥
पूज्येन्द्राय प्रथितमतये संघसंघाय साक्षात्, गुर्वी वाचा लघुनि वदने याऽत्रवीच द्विजिह्वा ।
काऽप्यस्माकं भवित च कथा यत्र ही वायुनेभा, उड्डीयन्ते भवित गणना तत्र का दंशकेष्ठ ॥ ९५ ॥

कस्या व्रतिन्या अपि नैव देया, शिष्टिहिं शिष्टैरिति लिख्यते स्म । संघेन युष्मद्वचनिस्थितेन पूज्यैर्विधेयं वचनं तदेव ॥ ९६ ॥ विज्ञेषु विज्ञप्तिरियं मदीया श्रोत्रातिथीभूय करोतु वासम् । आर्या यतः सेवकलक्षणेहा अचित्यकस्वैव(?) मदौचितीयं ॥ ९७ ॥

विजयवर्द्धनगणिप्रेषित विज्ञप्तिपत्र

[मथ च पर्जन्यवच्छास्रस्य प्रद्यत्तिरित्याश्रित्योच्यते —]

ऊनं च पूर्ण सममेव तूर्ण पर्जन्यवदवर्षसि चेत् पदादि । तदा च पर्यन्यवदित्यतुच्छन्यायस्य वेत्ता खलु शब्दशास्त्रे ॥ ९८ ॥ सति गुणे गुणतागणना नहि गुणवतः स्फटहानिरिहेक्ष्यते । गुणपरीक्षणमप्यथ नो सतां क्षतिरिति द्वितयस्य वितन्यते ॥ ९९ ॥ गणेशा गणेशा इव प्रस्फरन्त प्रविधिच्छदो निध्नयोगादविधम् । मनोऽभीष्टदा मन्मनोमोदकानां भवन्तु प्रभावाधिकाः पूरकाश्च ॥ १०० ॥ अलालाटिका धाटिका पण्डितानां निराकारवश्चारवोऽभीरवश्च । धियो गर्छना धर्मतो वर्छनाद्या विभान्तपकण्ठे सतां पाठका हि ॥ १०१ ॥ भवत्पूर्वजैर्गन्धहस्तित्वसुक्तं तदेव क्रमादागतं पूर्वजेषु । सदा भावयन्तोऽधनाविःसभावं भवत्संनिधिप्राप्तशोभाविशेषात् ॥ १०२ ॥ युग्मम् ॥ पाठकाः सकलशास्त्रपाठकाः शन्दशास्त्रमुरुमध्यजीगपन् । ज्ञानतस्तिलकनामकं यकं पाणिनीयमतदर्पणार्पणम् ॥ १०३॥ नंनमीति सहिवो विनेयकैः शेमुषीमुखरितः सको यतिः । वैभवेन जितमूरिनायकांस्तान् गुरून् गरिमभारभासुरान् ॥ १०४ ॥ साधवः सविधवर्त्तिनः परे श्रीजितां समग्माग्यशालिनाम् । तान् समानति ... रोजनाङ्गकान् वन्दते शुभहृदा दिने दिने ॥ १०५ ॥ समस्तास्तिकाः श्रीमतां दर्शनोत्का, ददत्पुण्यवाहं भवत्पादजाहम् । मनो-वाक्-शरीरप्रशुद्ध्या सुबुद्ध्या धनानन्तम(?)हायभावानुरागाः ॥ १०६ ॥

पवित्रलेखपत्रकं मदीयमाप्तमाशु तत् । हितेन लेख्यपा(मा?)वहो अगाधवोधधीधनैः ॥ १०७ ॥ यदत्र लेखदूषणं त वेक्षतृमां तदादितः । विद्वे भामा श्रसस्यतो यथाहि करकरः खरम् (१) ॥ १०८ ॥

॥ इति श्रेयः ॥

खर॰ श्रीजिनचन्द्रसूरिं प्रति वाचक-राजविजयगणिप्रेषिता

[५] विज्ञिप्तिका।

॥ श्रीः॥

.....परमेष्टिनःस्त्यते ॥ १ ॥ करेइ भत्ताण सया जणाणं.नियर सहाणं । पिकडमाहप्पविलासजुत्तं, नमामिः रिद्युत्तं ॥ २ ॥ दयानिवासा सुगुणप्यासा, सुनिम्मला संतिनाहा । दिसंतु सिग्घं य समीहिअत्थं, सुदिद्धि संघस्सुवरि प्यसत्थं ॥ ३ ॥ मणुन्नरूवं सययाणुकूलं, सुलोयणं राइमइं विहाय । गहीअपद्यज्ञवओ सहाइं, करेउ सो नेमितिलोयनाहो ॥ ४ ॥ समत्थलोयाण नियप्पभावं, महंतमिङं विसमे वि काले। सहस्स दंसेइ गुरूणिनत्थ, णुवेउ यो सो सिरिपाससामी ॥ ५ ॥ विसिडसोहं जियमोहजोहं, पणडकोहं सुविसुद्धबोहं। नुवामि वीरं अइमित्तधीरं, जिणंदवीरं भवपत्ततीरं ॥ ६ ॥ कल्पद्रभताय सदैव कल्पते. यस्याभिधानं प्रतिकल्पमुत्सतम् । गच्छे स रतं जिनचन्द्रसहुरोः, श्रीगौतमः स्यात् स जयप्रवृद्धये ॥ ७ ॥ नो दुईशायाः स्वपनेऽपि दर्शनं, यस्य स्मृतेः स्वात् स्मरणं प्रकुर्वताम् । नृणां सकः श्रीजिनदत्तसंज्ञितः, श्रीजैनचन्द्रस तनोतु संपदः ॥ ८॥ श्रीगुरः सुजिनकुदालः सेवकांगिविहितसुखः। अस्त वः सपदि वरदः प्रस्फ़रद्भवनमहिमः ॥ ९ ॥ – हलमुखीवृत्तम् ।

[अथ सत्समाजश्रीमत्त्वरतरगच्छाविराजांहि्सरोजपवित्रितस्य नगरस्य वर्णनप्रक्रमो यथा –]

यत्रोतुङ्गधनाढ्यमन्दिरसुधावद्धाङ्गणप्रोच्छलत्तेजोभिः सहसा तमिस्ननिवहे दूरीकृते सर्वतः । आत्रीड कुमुदारविन्दकुसुमव्याकोग्रसंमीलनैर्यामिन्या दिवसस्य मानवकुलैश्वेक्रीय्यते निर्णयः ॥ १० ॥ श्राद्धस्तोमविधीयमानविलसद्धूपोत्थधूमव्रजव्याजेनाम्बुधरः प्रभातसमयव्यास्याक्षणेष्वादरात् । तद्ध्वानस्य शिशिक्षयेव सुगुरुं संसेवते प्रत्यहं, यस्मिस्तीर्थकराभिरामसदनेष्वास्थानरोचिष्णुषु ॥ ११ ॥ भर्ताऽयं न वृषाकपिर्मम पितू रत्नाकरस्याश्रयं, लोमान्नोज्झित तातसद्मिन सदा पुत्र्या परं प्रौढया । स्थेयं नेति च नीतितोऽत्र वसनं निर्गत्य युक्तं ततो, लक्ष्मीर्यत्र विधाय चोरुमनुषीरूपाणि वावस्यते ॥ १२ ॥ श्रीमच्क्रीजिनचन्द्रस्रिसुगुरोः संविद्यचूडामणेर्यत्रांहीदितयाम्बुजामिनमनात् प्रोद्भृतपुण्याम्बुवेः । अव्यावित्तं समृद्धिवृद्धिसुमनःपीरस्य ते तारका, राजन्तेऽनुपिय त्रिविष्टपसदां डिण्डीरपिण्डा इव ॥ १३ ॥

त्रेङ्कद्वीचिकशासदातिकदनैरातन्यमानां व्यथां, वारीशेन श्रियः परिग्रहविधे रत्नानि बुद्धा स्फूटम् । आयातानि सुखाय जीवननिधिदौँ च्छ्रचापणाशंकया, स्रात् सागरकच्छलेन समुपैद् यत्रातुनेत्रं सुखे ॥ १४ ॥ कुष्टं हट्टवसुंघरासु जडता कासारकेषु स्फुटा, सन्तापः कनकादिधातुषु महान् नाडिन्धमानां गृहे । चकेषु अमसन्तितः कररुहे च्छेदिकया पीडितं, कान्तानां कुचयोस्तु यत्र न कदा लोकेषु संभाव्यते ॥ १५॥ अन्येद्युष्कमुखा ज्वरा बहुविधाः प्राचीनवैद्यागमे, विद्यन्ते च पुराणशास्त्रविषये सप्तेतयो निष्टराः । संज्ञामात्रत एव कोशसमये रोगाश्च यक्ष्मादिका, एते यत्र परं न सन्ति मनुजे श्रीमद्धरोरागमात् ॥ १६ ॥ भक्त्या युक्तविविक्तकृत्खजनताशश्वत्कृताभ्यर्चनात् , संतुष्टः कमलामलैकरमणौ यत्सर्वपौराधिपम् । चञ्चत्का वसुधाञ्चितक्षितिसुजो को वर्णसुग् दुर्गको यन्मुद्राखिचताग्रशासनदरुव्याजाद्भ्यधत्त क्षणात् ॥ १७॥ एतादक पुरमेव भूमिवलये ग्रामोऽपि नास्तीह च, लोका यस्य वसन्ति यत्र न सदा नानाकलापारगाः। देशास्तेऽपि न सन्ति यच बहुलं येषुद्भवं वस्तु नो, यत्रास्ते क इतस्ततो वसति यच्छ्रीजैनचन्द्रः खयम्॥१८॥ स्वर्गिस्रीवररूपमानिपशुनश्रौढाढ्यवामभ्रुवां, गात्रस्थाद्भुतचन्दनद्रवभरामोदादराकर्षणात्। यत्रोत्तुङ्गगवाक्षदीर्घवसनैर्वातोऽपि संताड्यते, चौर्यं मानुषकर्तृकं कुत इतो नूनं भवेत् किहिंचित् ॥ १९॥ श्रीमन्नाभिनरेन्द्रसूनुरुचिरप्रासादशङ्किखिताचाक्षुष्याद् विमलाद् विशालकलशादादाय जाग्रच्छवैः। आकण्ठं तु तदा तदा कलकलायुक्तो भवेच्छीतरक्, पीयूषानि यदा यदा हि पिवति खादूनि यत्रोचकैः॥ २०॥ यस्मिछुन्धमनाः सुपर्वनिकरो हर्षात् स्वकीयां स्थितिं, सम्राद्श्री अवरंगसाहकृततत्स्थानच्युतिच्छद्मना । अन्तर्चेदिवसुन्धरास्थितवरप्रासादवासी ध्रुवं, पुण्यान्यर्जयितुं मनीषितकरे हेमाद्रितीर्थे गतः ॥ २१ ॥ तारामण्डलसर्वगर्वहरणस्थास्रुस्कीर्त्तिकमहर्म्यालीशिखराग्रकोटिमहसा भिन्ना वियन्निम्नगा । यत्रानेककवर्णीचित्रितलसद्वामध्वजानां छलादुइण्डैः शतशः प्रवाहनिवहै रुद्धेव संशोभते ॥ २२ ॥ खर्खाचारविचारसारविहितोद्योगप्रपञ्चाः सदा, चत्वारः खलु यत्र सुन्दरगुणा वर्णा द्विजन्मादिकाः । श्रीमच्छ्रीजिनचन्द्रस्रिगुरोर्वक्त्रस्य पत्पद्मयोर्वीक्षामिर्नमनैश्च जन्म सफलीकुर्वन्ति मानुष्यकम् ॥ २३ ॥ यत्र श्रीजिनचन्द्रसूरिगुणभृचार्वागमेन क्षणाद्धान्येठातठपूर्तिकृत् सिठठमुक् कृत्वा गरिष्ठां घटाम्। श्रावर्षत् सततात्युदारमनसः श्राद्धाः विशुद्धान्वया, वृष्टिं वार्षिकपुष्कलां हतविधेस्तत्सपर्द्धयेव व्यधः॥ २४॥ कापि श्रीजिनचन्द्रस्रिसुगुरोः श्लाघां नरः कुर्वते, केचिद् यत्र चतुष्पथे च सुपरीक्षन्ते वस्नि कचित्। सज्जन्ते प्रतिवन्दनाय भगविद्धम्बं कचिच्छ्राविका, विद्धांसोऽभिवितन्वतेऽतिकठिना युक्तीः कचित्तार्किकीः ॥२५॥ यत्र श्रीमदन्पसिं हवसुधानाथस्य नष्टद्विषो, वात्यावेगसमीकृतस्वकजवास्तुङ्गा अनेके हयाः । नीचैः पातियतुं द्वतं च नभसो वाहान् ग्रहाणां पतेरभ्यासं सुखलूरिकासु सततं कुर्वन्ति तीक्ष्णैः खुरैः ॥ २६॥ यत्र श्रीमदन्पसिंहमनुजेशास्थासमीपाङ्गणे, हेलोत्पाटितशत्रुवर्गनगरद्वारारराणां पटुः। तिष्ठन्ती करिणां घटाऽतिशयतो विभ्राजते बन्धुरे, पीताम्भाः सरितां पतेः प्रियतटे जीमूतमालेव सा ॥ २७ ॥ यत्र श्रीमदन्पसिंहनृपतेः स्फूर्जत्यतापोर्मिभिस्तप्तः साधुजनावनैरिप बहु स्पर्द्वानुबन्धोद्गमात् । उष्माणं च विनेतुमुद्धतिममं तज्जं निजं प्रत्यहं, संघत्ते प्रतिबिम्बमुष्णिकरणः कासारवार्ष्वात्मनः ॥ २८॥ दृष्ट्वाऽन्तःकरणप्रमोदकरणीं शोभामनान्यत्रिकीं, प्रारभ्यावसनक्षणादिष सुरा आत्यन्तिकीं सर्वदा । पश्यन्तस्त्वनिमेषलोचनितकां ये यस्य याताः समे, नो अद्यापि परित्यजन्ति किल ते हृद्यं स्वभावं स्वकम् ॥२९॥ द्रेष्योजोहृदन्पसिंहजगतीसुत्रामदोःपालिते, दौःस्थ्यच्छिन्मरुभूमिमण्डलसराद् पुण्ड्रायमाणे सुखे । दासीभूतसुधाभुजीशनगरे श्रेयोनिवासालये, वीकानेरपुरे सुमङ्गलधरे तस्मिन् महाश्रीमति ॥ ३० ॥ [- एकविंशत्या विशेषकम् । इति श्रीवीकानेरवर्णनम् । 7

अथ श्रीमिजनशासनभूषणायमानममानमहिमानं श्रीजिनचन्द्रस्वामिनमुपतिष्ठामहे तत्र तावद् द्वाभ्यां चित्ररचनाभ्याम् —

स्तवीमि वीतामयमीशितारं, हिरण्यरम्याङ्गरुचं प्रगल्भम् ।
जिनादिचन्द्रं सदयं जयस्याश्रयं महन्तं सुखसारवारम् ॥ ३१ ॥
रसेस(श्)मान्यं रुचिरस्वभावं, गुणज्ञमुख्यं विधृतार्यपक्षम् ।
रतीशरूपं गुरुभागधेयं, नितान्तसम्बोधितलोकलक्षम् ॥ ३२ ॥
कलाकलपैर्युत उन्नतश्रीकरीन्द्रदेश्यो यत रागभीमः ।
कषायमुक्तः सुभगो गताजिः, कपाटवक्षाः स्थितधीप्रधानः ॥ ३३ ॥
कवीन्द्रवण्या प्रदध्च वाचं, कलिप्रभावक्षयकृद् वितन्द्रः ।
कदाप्रहस्तद्रहुसुप्रियास्ः, कलंकहीनो जयताजितारिः ॥ ३४ ॥
सकललोकनतक्रमणाम्बुजं, सबलसूचकजणमतङ्गजम् ।
विकचवारिजपल्लवलोचनं, विनचणं भृशसकृतसज्जनम् ॥ ३५ ॥

॥ इति सिंहासनचित्रीयाणि वृत्तानीमानि ॥

गीर्वाणाचलनिस्तुलामललसच्छङ्गान्तरालस्थित-प्रफुलोत्पलसंगताविरलरोलम्बावलीवानिशम् । केशाङ्करतिर्वराङ्गरायिता विभ्राजते निर्भरं, स्निग्धाकर्कशतादिसद्धणमयी येषां स्फुरङयोतिषाम् ॥ ३६ ॥ आयामारुणतातिमार्दवगुणैर्दग्भ्यां जितानि क्षणात्, सौम्यासौम्यतया यथोचितविधानाकुर्वतीभ्यां सदा । पद्मान्यत्र महीतलीयसलिलस्थानेषु तत्संपदां, प्राप्तं तापसपेटकानिव पदं येषां तपस्यन्ति त ॥ ३७ ॥ भागत्य द्विजराजमण्डलतटात् प्रारभ्य यद्वासरात्, लावण्यप्रकरः प्रियंकरतरश्चान्द्रोऽस्थिधन्वाश्रयात् । श्रेष्ठे भारतले विशिष्टविदुषां येषां निवासं मुदा, चक्रे तिद्दवसात् करुंकिततनुर्जातस्तुषारद्युतिः ॥ ३८ ॥ येषां सद्भुरुहिस्तिनां श्रुतिपुटौ संराजतस्संततं, धात्रा स्थापयितुं सुनिर्मलविमौ कूपाविवोत्पादितौ । लावण्यात्ररसौ समस्तजगतीलोकातिज्ञोभाकरौ, पालीजातकचांकरौ धृतरुची संश्विष्टनेत्राम्बजौ ॥ ३९ ॥ श्रीमत्खारतराय्रगच्छजगतीखर्णाचलश्रीज्ञुषां, येषां घाणपुटेन कान्तिपटलैस्तैक्ष्ण्यादिभिर्वा गुणैः। दीपोऽद्यापि पराजितस्तलिनरुक् मूर्धि स्वकीये सदा, व्याजात् कज्जलसंहतेः स्फटतरं धत्ते निजं दुर्यशः ॥ ४०॥ राजीभ्यां सुदतां विनोदविजिता येषां समानां सतां, ख्रिग्धानां वरक्रन्दकोरकरुचामत्यर्थवृत्तात्मनाम् । गुप्तीभूय गभीरभूरिसिंहिले तिष्ठन्ति शुक्तेः पुटे, मुक्ताश्चापि वराटकाः क्षितितले गत्वा पुनर्द्धसराः ॥ ४१ ॥ संकीर्लाऽप्रमितप्रमेयमहसः सद्बाष्ट्रायालंकृतीः, दुःप्रापाञ्चभदिष्टभावरहितैर्विन्यस्तमत्यादरात् । लोकेशः कृतवान् स्वकीयदुहितुर्विस्तीण्णं एषो गिरो, येषां प्रौढमनीषिणां किमु महान् वक्षःश्वलात् संपुटः ॥४२॥ येषां कान्तिमति खभावमधुरे काये सकायेऽखिले, रोमाणि प्रकटानि पण्डितगणश्चाच्यानि सर्वाण्यपि । दैवेन प्रभुणा जयन्ति सततं मन्नाक्षराणामिव, श्रेण्यः संहिखिताः करेण विभुतासंपादकानामिमाः ॥ ४३ ॥ भाजन्मक्षणसर्वनिर्गतरूजो येषां प्रतीकस्तनोर्नाभ्याद्या निखिला अदूषिततराः सङ्क्षणैरिच्चताः । अन्येषामुपमानतामुपगताः पुंसां स्मरस्पर्धिनामङ्गानाममुतोऽधिकोऽपि भुवने कश्चित् स्तवो विद्यते 😫 🞖 🛭 ।। सक्त्वाऽनादिविरोधभावमिखलं सर्वाप्रवेगेन यान्, प्राज्यानन्यवरेण्यपुण्यकलिकासन्तानधूतांहसः। सदिवाकमले मनीषिजनताशोत्साहसंवर्द्धिके, चित्तैकाग्रतया सनाभिभजतो भाग्योदयारिक्षते ॥ ४५ ॥ तिग्मातीशुतुरङ्गमंजिममदप्रध्वंसदक्षात्मनां, वाहानामुपविश्य लक्षणयुतस्कन्धस्थले भूरपृशाम् । एतानां विविधेर्भृता वसुमती पृभ्यों यकान् वन्दितुं, बह्वीभ्यो भवितौ हतेति मम किं सर्वंसहाख्यास्थितेः ॥४६॥ क्षीराम्भोनिधिफेनिपण्डधवलेः स्फूर्ज्बशोराशिमिनीनालोकिजिनोक्तधर्मपदवीसंप्रापणप्रोद्भवैः ।

भूमीविष्टपमण्डलं सुविपुलं व्यासीकृतं सर्वतो, येषां नीतिमतां पदार्थपटलं सत्त्वादिधर्मेरिव ॥ ४७ ॥

लोकालोकनभस्तलं यदि भवेलंघ्यं नृणामंहिभिः, प्रालेयाचलशृङ्गगर्भशिशिराः सूर्याश्चवः स्युर्यदि ।

कल्याणाद्रिरिव स्थिरोऽतिपवनः सर्वत्र च स्थाद्यदि, स्युर्ये श्रीजिनचन्द्रस्रिविभवस्पर्शास्तदा दृषणेः ॥४८॥

येषां पुण्यवतां विशालभुजयोः स्थास्त्रंश्च शक्त्यङ्करान्, पुष्टस्पष्टिविपक्षपक्षकलशोद्धेदोरुपष्टार्चयोः ।

दर्श दर्शिममानशेषविषयांस्त्यक्त्वाऽतिगृहात्मना, प्रत्यन्तेषु गतोऽपि पातक[क]टम्नस्यंस्तु संतिष्ठते ॥ ४९ ॥

चन्द्रे शीतगुणो यथा दिनमणेरुण्णात्मको मण्डले, नित्योऽयं तु गुणो यथा धविलमा हंसे गुणो विश्वतः ।

पानीये मधुरो यथा क्षितिपुटे सर्वसहत्वं यथा, येष्वास्ते प्रभुषु स्फुटं किल तथा धैर्याभिधानो गुणः ॥ ५० ॥

यावज्जैनमतं मतं मतिमतां याविह्यश्चार्णवाः, यावल्लोककला च मानुशिशनौ याविद्वयन्मडलम् ।

यावद्वेदकथा गतिश्च मरुतो द्रव्याणि यावत् क्षितिर्जीयासुर्जिनचन्द्रसूरिगुरवस्ताविह्यं ते नयाः ॥ ५१ ॥

(—षोडशिमिन्तैः संबन्धः ।)

दाशाहीयज इन्द्र उष्णिकरणः सप्ताश्वकश्चन्द्रमा, अत्रेनित्रमलोद्भवः किल मरुदृक्षः सुराधिष्ठितः । वारीशो मकराकरो जलधरो धूमादिजो गीयत, इत्येवं सकलोऽपि वस्तुनिचयो दोषाश्रये(यो) विष्टेप ॥ ५२ ॥ तत्केनोपिमभीय भारति ! वद श्रीजैनचन्द्रप्रभुं, पृष्टेति प्रवरा सती भगवती कृत्वा प्रसादं घनम् । प्रसन्नत्त मिय प्रसन्नमनसा मां वाक्यमित्येव साऽनन्यौपम्यिममं विभुस्त हि (?) चिरं सार्वप्रतिच्छायतः ॥५३॥ ॥ — युगमम् ।

अप्राज्ञा अपि ते भवेयुरिचरात् प्राज्ञप्रभाभ्यन्विता, आजन्माविध दुर्गता अपि जनाः संस्थास्तु रुक्ष्मीजुषः । दुर्भागा अपि ते सदाऽपि सुभगा ये वीक्षिता स्वामिभियैंस्ते सौम्यदशा नृपाश्चितपदास्तत्त्वं तु नस्सम्मदम् ॥५४॥ ते धन्या सुवने त एव गुणिनो वन्द्याः सतां ते सदा, तेऽभिज्ञास्त एव चोत्तमनृणां दृष्टान्तरूपा दृढम् । ते प्रोत्तीर्णविपत्तिवारिनिधयस्ते पुण्यभाजो जना, ये पश्यन्ति जगद्धरोरनुदिनं वक्त्रं गृहं तेजसाम् ॥ ५५॥ धात्रीभृतसु महान् सुमेरुरचलः शस्त्रेषु वज्रं यथा, तार्क्ष्यः पक्षिषु गोषु कामसुरभी रत्नेषु चिन्तामणिः । कल्पद्वर्द्वेषु नन्दनं वनगणेष्वरावतो हस्तिषु, जम्भारिस्निदशेषु स्रिषु तथा श्रीजैनचन्द्रो महान् ॥ ५६॥

अथ भूयोऽपि स्वामिपरिवारस्तवनद्वारेण तानेव स्तुमः –

वरपाठका हि वसुधाधिभुवां, हृदयानुरक्षकतरैः स्वगुणैः ।
प्रसरद्यशःसमुद्रयाः सविधे सुगुरोर्विभान्तु सुमतेर्विज्याः ॥ ५७ ॥
अध्यापकाः श्रीसुमतीति सिन्धुरा, अद्वैतवैदुष्यनिसर्गवन्धुराः ।
राजन्तु नम्रीकृतवादिकन्धरा, गुर्बहिमूले प्रतिघसकन्धराः ॥ ५८ ॥
वाग्गित्रजो येर्देदयुक्तयुक्तिभिनींचैः कृतः सद्य उदीतबुद्धयः ।
श्रीपुण्यहर्षा गणयः सुपाठकाः, श्रीमद्धरोस्ते सुरजन्तु मानसम् ॥ ५९ ॥
स्वारातराख्यस्य गणस्य भूयसः, संप्राप्य राज्यं गुरुतामुपेयिवत् ।
यं मन्त्रणं श्रीयुजमीशवत्सलं भावप्रमोदो जयतात् स कोविदः ॥ ६० ॥
सार्वोक्तसिद्धान्तरहस्यवासनासंवासितोद्यमितप्रसारणः ।
स्वपादिहर्षेत्यभिधानवाचको, भूयात् प्रसादस्य गुरोः सुभाजनम् ॥ ६१ ॥

आत्मीयगीरिक्षतपूज्यमानसः, तीर्थान्तरीयोत्कटभानमानसः । अस्तु क्षमालाभगणिः प्रमोदभाक्, श्रीजैनचन्द्रस्य गरिष्ठपर्षदि ॥ ६२॥ इत्यादिकानां प्रयतीकृतात्मनां, मध्ये मुनीनां मृगराजिवष्टरे । ये संस्थिता भान्ति सुधाकरा इव, पूर्वाचलेऽदो लिखति प्रणम्य तान् ॥ ६३॥

विज्ञितिपत्रप्रेषकगणेः स्वकीयवासस्थानादिवर्णनम् ।

अनुह्रंचितमर्यादा वसुराशिसमंचिताः । तिष्ठन्ति श्रावका यत्र ससुखं सागरा इव ॥ ६४ ॥ महाराजमताख्याताः संप्राप्ताखिलसंपदः । शोभन्ते श्रेष्ठिनो यत्र धनदावोचितिक्रयाः ॥ ६५ ॥ समागमनिम्छिन्त वर्षास्विव पयोमुचाम् । श्रीजुषां भवतां यत्र दर्शनं निखिला जनाः ॥ ६६ ॥ स्तवन्ति च तन्नगरं यद्वरुभिरिधष्ठितम् । सभास् मिलिताः सर्वे श्रावका यत्र सादराः ॥ ६७ ॥ अनेकागमविद्यास विद्यते वर्णसंकरः । कदाप्यस्ति नरव्यक्तौ यत्र नो वर्णसंकरः ॥ ६८ ॥ नवाबाबदग्वानस्य विपक्षिस्खिठितौजसः । परदेशं यतो भीतिं प्रतापो गमयत स्वयम् ॥ ६९ ॥ श्रीमद्भद्दारकप्रौढशासनाश्रयणकारणात् । संप्राप्तविजयो धीमान् श्रीराजविजयो गणिः ॥ ७० ॥ श्रीमन्मालचरद्रंगादमन्दानन्दकारकात् । कृतानेकजनावासात् तस्मान्नीतिमतः सुखात् ॥ ७१ ॥ वाचकरङ्कपद्मेण विनयैश्च परिवृतः । आचारस्थापितप्रज्ञैर्गुर्वादेशानुगामिभिः ॥ ७२ ॥ तथा चात्र चतर्मास्यां तस्थ्रषां भवदाज्ञया । वाचयतां षष्टाङ्गं प्रभाते श्राद्धसंसदि ॥ ७३ ॥ वारयतां स्वकर्मभ्यः समस्तवस्त्ररंजकान् । मासद्वयं स्थितिं यावत् पुराधीशप्रसादनात् ॥ ७४ ॥ सप्तदश्विधाः पूजा जिनसद्मसु पश्यताम् । इत्यादिविधिना सन्ति धर्मकर्माणि कुर्वताम् ॥ ७५ ॥ भ्राम्यतः सर्वदेशेषु स्वाज्ञा दृढयितुं प्रभोः । जिनधम्मेमहीभर्तुः सदृष्टाहिकमंत्रिणः ॥ ७६ ॥ अमुत्रागमनात् पूर्वमस्माकमपि दर्शनम् । श्रावकाणां च प्रत्यक्षमभूत् पातकभत्सनम् ॥ ७७ ॥ तदोभी जीवराजोरुदीपचंद्री सहोदपौ(रौ)। तेषु संधामकुर्झीतां तदीयागमनोत्सवे॥ ७८॥ तावत्तत्र चतुर्दश्या दीपोत्सवक्षणे गृहे । अनयतां घनैर्युक्ते कल्पसूत्रं महामहैः ॥ ७९ ॥ ततः सिंहासने वृद्ध उचैरास्थाय साध तत् । सधवस्त्रीमुखाम्भोजसंभवैर्गीतनिस्वनैः ॥ ८० ॥ सर्वनागरलोकोत्यहृदयोत्साह्वर्द्धकम् । अनुष्ठाप्य च सद्भावादुदारं रात्रिजागरम् ॥ ८१ ॥ – युग्मम् । एतत्क्षेत्रातिथिभूते सहस्ररिममण्डले । मिलिताबालगोपालं गीततानपुरःसरम् ॥ ८२ ॥ कुङ्कमात्रछटाभ्यक्तधनीराकायमण्डनम् । नदन्नरोषवादित्रं लीलालसितकेतनम् ॥ ८३ ॥ श्रीमत्सदरसाहोग्रहेषमानतुरङ्गमम् । अनेन विधिनोत्साहं रचयतोः प्रयत्नतः (?) ॥ ८४ ॥ श्रीमदनूपराजस्य स्कंध आरुह्य हिस्तनः । सूत्रप्राभृतसंयुक्तस्थालान्वितकरद्वयः ॥ ८५ ॥ अमूढोऽन्ढंसद्वालस्तयोस्तस्याक्षिगोचरम् । अस्मद्धस्तार्पणद्वारा कृतवान् सूत्रप्राभृतम् ॥ ८६ ॥ (-पंचिभः संबन्धः ।)

श्रावकाग्रे ततोऽस्माभिः संपर्वेक्षि तदद्भुतम् । वाचनाभिः सदानाभिर्नवभिर्वाचनोपघे ॥ ८७ ॥ उपप्रदा विधिः कश्चिद्यो तदनुयायिनाम् । अत्रत्योऽपि विशेषेण प्रभूणां विनिवेद्यते ॥ ८८ ॥ आषाढस्य चतुर्दश्यां ग्रुक्कायां त्रतधारिणाम् । धारादेश्राद्धयानल्पैः सुभक्तिर्मोदकैः कृता ॥ ८९ ॥ भाद्रादिमचतुर्दश्योपवासकविधायिनाम् । सदकरोज्जनान् सर्वान् श्रीफठैः श्राद्धस्वीमसी ॥ ९० ॥ वीकपुरनिवासेन नयनात् सिंहमंत्रिणा । सन्मानितास्तथा तैश्च सांवत्सरोपवासिनः ॥ ९१ ॥

उपनासिवधायिभ्यो वार्षिकोत्तमपर्वणः । श्रीफलान्यददातां च पुस्तकोत्सवकारिणौ ॥ ९२ ॥ सांनत्सरोपनासिन्यो मानिताः सर्वश्राविकाः । ताम्रनाणकयुग्मैश्र मारवणीति श्राद्ध्या ॥ ९३ ॥ तद्धव्वाऽपि च तैरेव समस्तास्तास्त्रथा कृताः । श्राविकाभ्यामदीयातां ताभ्यो द्वौ द्वौ सु मोदकौ ॥ ९४ ॥ ऊर्जोज्वलचतुर्दश्याः पोषधव्रतघारिणाम् । धारादेश्राद्धया दत्तं खंडं सेरप्रमाणकम् ॥ ९५ ॥ श्रीलितं बहुमिः शीलं तपस्तसं च भूरिमिः । तत्रापि च विशेषोऽयमुदारस्तस्य दश्यताम् ॥ ९६ ॥ मात्रा ऋषभदास्यानुष्ठिताऽष्टाहिका तथा । व्यधादर्जुनदेशाद्वी उपनासांश्र षोडशान् ॥ ९७ ॥ भाविता बहुमिलेंकिर्मावनाशुद्धिकत्तरा । इत्यं श्रेयोऽध्वसेनाभिस्तदमात्यः प्रसादितः ॥ ९८ ॥ अत्रत्यान् पर्वराजस्य सुदन्तान् सकलनिमान् । ज्ञात्वा ज्ञापयितव्याश्र तत्रत्या गणनायकैः ॥ ९९ ॥ श्रीमचरणपद्मोपसेविनो गुणशालिनः । अनुवन्द्या मदीयेन नाम्ना सकलसाधवः ॥ १०० ॥ अस्मदीयाः समे शिष्याः प्रमोदेन चिराकषः । गुरुवाक्यानुगा नित्यं वन्दन्ते चरणौ प्रमोः ॥ १०१ ॥ सम्न-पश्चै-नगँ-क्षोणीप्रमाणितेऽनुवत्सरे । सहोमासेऽलिखत् पत्रं बलक्षपंचमीदिने ॥ १०२ ॥

॥ इति श्रेयः॥

तपागच्छाचार्यश्रीविजयप्रमसूरिं प्रति पं॰ नयविजयगणिप्रेषिता

[६] — वि ज्ञ प्ति का —

[तत्रादौ देववर्णनम् -]

स्वस्तिश्रियेऽस्तु विगलादिरनन्ततीर्थयात्रातिशायिसकृतातिशयप्रदाता । धर्मेण भीमभवकूपपतजनानामालम्बतः किमु समुद्धरणाय हस्तः ॥ १॥ स्वस्तिश्रियं दिशत् तीर्थयुगं जनानां, श्रीनाभिनन्दनजिनेन कृतप्रतिष्ठम् । चके शचि प्रतिभयादवतारणेन यद्येन लोकसुगपावनहेतुरूपम् ॥ २ ॥ स्वस्तिश्रिये विमलगोत्रपवित्रनामतीर्थत्रयं भवत् मङ्गलकेलिधाम । स्फीतं यदस्ति नवखण्डसुजातरूपश्रीमद्घनौघपुरकान्तिभृता जिनेन ॥ ३॥ स्वस्तिश्रियं सजतु तीर्थचतुष्ट्यं वः, सौराष्ट्रनीवृति जिनेन विपञ्चितिश्र । अज्झाहरेण सुघनौघविलासिभासिद्धाच्छे गजपदोहसिते स्थितेन ॥ ४ ॥ स्विस्तिश्रियं प्रदद्तीं भज पञ्चतीर्थीमेकात्मिकामिव चकार शिवोद्भवो याम् । अज्झाहरः सुवृषभो नवभागधेयविस्फूर्तिमूर्तिग्रुचिकीर्तिस्धाप्रवाही ॥ ५ ॥ स्वस्तिश्रियां दिनपतिर्नवपिद्यनीनां, पार्श्वप्रभुर्विजयतां नवखण्डनामा । यद्भरिकीर्तिपरिपूरितलम्बमान, ब्रह्माण्डमण्डलकमण्डल्रबिन्दुरिन्दुः ॥ ६ ॥ हंसीहराद्रिसितयत्स्यशो मरालसङ्गादस्त विधमण्डमिवाभ्रगङ्गा । एनं नमामि नवखण्डमखण्डवीर्यमाखण्डलप्रणतमुद्धितविश्वलोकम् ॥ ७ ॥ पार्श्वप्रभोस्तुन्रुचो नतराक्रमौटीरत्वप्रभापटलपाटलिता जयन्ति । उद्यद्गभित्तिकरणप्रकरप्रवेशप्रोद्धिन्ननीलनलिनच्छविबद्धसल्याः ।) ८ ॥ निःश्रत्यसप्तभुवनाधिपतित्वस्चानृचानचारुपिहिताम्बरडम्बराभाः । स्फारा जगद्भयभिदो महतान्धकाराः, पार्श्वप्रभोः शिरसि सप्तफणा जयन्ति ॥ ९ ॥ यस्य प्रतापतपने स्फुरति प्रयान्ति, तेजांसि तारकदशां परदेवतानाम् । देवं कलाविप बलातिशयानपेतशोभाभिरामगुणधाम तमाश्रयामः ॥ १० ॥ आचम्य यं प्रकलयन्ति यदीयवाचः, स्वादं विदन्ति न सुधासु सुधासुजस्तम् । पार्श्वः श्रिये स वसुधाधिपमौलिमाल्यसंसर्गभृङ्गमुखरीकृतपादपद्मः ॥ ११॥ आबदरङ्गसुरिकन्नरभृङ्गपीतस्फीतप्रतीतगुणगौरवसौरभाढ्या । छायां तनोति भुवनत्रितयेऽपि जीरापछीयपार्श्वजिननायककीर्तिवही ॥ १२ ॥ पार्श्वश्चिरं जयतु यत्सुयशःपयोधौ फेनायतेऽखिलमपि ग्रहचक्रमुचैः । रीवाठजारुति नभस्यतमाठनीठं, रत्नानि निर्जरगृहाणिव विद्वमन्ति ॥ १३॥ धर्मामृतानि परिपिण्ड्य विनिर्मितैव, कल्पद्धमाद्यधिकसारसमुचितैव । चान्द्रप्रभी सजतु मूर्तिरगण्यपुण्यश्रेणीव मूर्तिकिलताकिलतापभेदम् ॥ १४ ॥

पुण्याब्धिवृद्धिकरणोद्यतगौविलासः, स्फूर्जन्महाव्रतिशिरःस्थकलाप्रकाशः। दोषोदितप्रबलमोहतमोपहो वश्चन्द्रप्रमो दिशतु शर्म जिनाधिराजः ॥ १५॥ श्रीमद्घनौघपुरसुन्दरबन्दिरेण, विश्वत्रयं प्रविजितं सुख(ष)मामदेन । तत्सूचनाय रचिता किमु तत्र कीर्तिस्तम्भत्रयी जयति देवगृहत्रयीयम् ॥ १६ ॥ रतत्रयी जयति मूर्तिमती घनौघचैत्यत्रयी ध्रुवमघौघविघातहेतुः । नित्यं द्विशोऽम्बुधिरपि स्वकरत्नशोभारेषाविशेषमतये ननु यामुपास्ते ॥ १७ ॥ सिद्धान्तपद्मनदसंभवधर्मशुद्धित्रस्रोतसस्त्रय इव प्रथिताः प्रवाहाः । श्रीमद्घनौघपुरतीर्थकृतावतारास्तारास्रयः प्रवितरन्तु सुखं विहाराः ॥ १८॥ सौराष्ट्रदेशासुख(ष)माश्चिकण्ठदेशे, मन्ये घनौघपुरमन्दिरमेव रम्यम् । चैत्यत्रयी ठसति यत्र मिथोविशेषा, रेषात्रयी त्रिभुवनाधिकभाग्यचिह्नम् ॥ १९ ॥ श्रीमद्घनौघनगरे कलयत्यशाल्यं, राज्यं सदा सुकृतभूव्यवहारभूपः । शक्तित्रयं प्रकटमस्य चकास्ति चारु चैत्यत्रयं प्रगुणितस्वविधेयलाभम्।। २०॥ लेक्याः शुभा इह जनेषु लसन्ति तिस्रो, धर्तुं कदापि न पदं त्वशुभा लमन्ते । चैत्यत्रयी प्रगुणिता विधिना घनौघसद्धन्दिरे ग्रुचिरुचिः किमिति प्रवक्तम् ॥ २१ ॥ पुण्यार्जितोर्जितसुकीर्तिमहाविशेषं, संसारभोगसुख(ष)मादमनावरं वः । सिद्धाकृतिप्रकृतिरूपविभागभाजौ, पार्श्वौ सुखं प्रददतां महसेनभूश्च ॥ २२ ॥ - द्वताद्मुतम् । एताननन्तसुखसन्ततिदानदक्षानक्षामधामनिलयान् परिणामरम्यान् । आनन्दितामरवधूनयनाठिलेह्यलावण्यपुण्यसुख(ष)मामृतपात्रगात्रान् ॥ २३ ॥ विश्वत्रयीभविकतारणहेतुतीर्थस्तोमप्रवृत्तिविलसञ्जयकेतुलीलान् । नसप्रकाशपरिशीलितचित्तरोधप्रौढप्रबोधपरिबृहितशुद्धशीलान् ॥ २४ H तीर्थेश्वरान्निखिलनाकिनिकायनाथकोटीरहीरपरिचुम्बितपादपद्मान् । आनम्रमानसमनोरथपूरणाय, वृन्दारकद्रुमसमानभिनम्य सम्यक् ॥ २५ ॥

॥ इति श्रीदेववर्णनम्॥

[अथ नगरवर्णनम् -]

प्रदते सकर्जुवनिश्रयः, कुसुमहारिवराजितवक्षसः ।

किमिह नीरुनिचोरुरिचं दर्छर्घनतमानतमारुमहीरुहः ॥ २६ ॥

इह महाव्रतिनोऽिप मनःक्षणं, रितमुपैति निरीक्ष्य वनिश्रयम् ।

मधुसुहृज्जयदीपसमोक्षसन्मुकुरुसंकुरुसंभृतचम्पके ॥ २७ ॥

इह मदारुसकोकिरुकूजितानुचरपञ्चमनादघनादरा ।

स्वद्यितेन तनोति रसोद्धवं, न सहका सहकारवने वधः ॥ २८ ॥

सह सुरीभिरमर्त्यगणाः सरःकमरुगन्धहरानिरुरारिताः ।

कुसुमतल्पगता इह शेरते, चिरतरं रतरङ्गकृतश्रमाः ॥ २९ ॥

न खलु चादुकृतोऽप्यनुवल्लभान् , प्रगुणतां यसुरात्ममदेन याः ।

विद्धते रितनर्ममनोभुवा, विधुरिता धुरिता इह वल्लभाः ॥ ३० ॥

गगनचुम्बितलम्बितगोस्तनी, विविधमण्डपमण्डनकैतवात् । इह भवत्पवियुक्तरतिस्फुरन्मदननन्दननन्दिमहोत्सवः ॥ ३१ ॥ मम पुरः कतमा सुखवाटिकेत्यतुलदर्पसमर्पितमानसा । इह मही मुहुरुहसित स्फुरन्नवकदम्ब[कदम्ब?]ककैतवात् ॥ ३२ ॥ इह समुज्ज्वलदस्रधरः स्मरः, स्वविनियोजितनर्भकृतो जनान् । वनविहारपरानिव वीक्षितुं, नवकुले वकुले कुरुते स्थितिम् ॥ ३३ ॥ अहिलताऽऽकुलितेव वृषस्यया, विवसनाऽनिलधूतदलन्छलात् । इह विभाति रसेन वितन्वती, ऋमुककामुककामितवेष्टनम् ॥ ३४ ॥ अठिकुठध्वनिनृपुरनाद्या, सुरभिचन्दननिर्जितनन्दनः। गिरिरसावुपस्य निषेव्यते, कमलया मलयाद्रिनिवासया ॥ ३५ ॥ गिरिममुं सुकृताय निषेवते, जलरुहैर्बहुरूपतया विधुः । तदिह संगतिमृच्छतु तारकाभृतककेतककेछिविछोछता ॥ ३६ ॥ -प्रियसखीव रतेरिह रागिणी, विरहिणां विपिने वरदाडिमी । हृतमनोरथपिण्डसमुद्भवत्फलकरालकरा प्रतिभासते ॥ ३७ ॥ हरशिरःस्थितिशर्म सुमोज्यते, किमिह लोध्रपरंपरया विधुः । न गतयाम्बरमध्यमधित्यकोल्लसितया सितयाऽधिगताधिकम् ॥ ३८॥ इह मही कतमा तटवर्जिता, क इव चास्ति तर्रुगहनोज्झितः। गहनमत्र च किन्नरसुभुवाम्, न किल किं किलकिज्ञितराजितम् ॥ ३९ ॥ इह लंसन्ति महौषधयः प्रभाविजितदीपकदीपनवाङ्कराः । दिनमिवोडमयंति निहत्य यास्तमसि तामसितामपि यामिनीम् ॥ ४० ॥ विततकेतकरेणुविगुण्डितस्तपितपृष्ठविनिर्गतशीकरैः । गिरिरयं भजते बहुनिईरिर्भदकलो दकलोलगजोपमाम् ॥ ४१ ॥ लसदलक्तकरक्तसतीपदं, प्रणतशम्भुशिरःस्थकलोपमः । इह विधुर्भवति स्फुटधातुभृच्छिखरशेखरशो(षि)तदीधितिः ॥ ४२ ॥ दुरवगाहतरास्सरितो महाकविमुखादिव चारुवचःसुधा । द्धतमितो निपतन्त्यनियन्नितप्रसरया सरया रसळीळया ॥ ४३ ॥ अधररागहृतिस्तनपीडनालकविलोलनशीत्कृतिकौतुकैः। इह सुखं लमते जलकेलिभिः, सरसिका रसिका न रतोद्भवम् ॥ ४४ ॥ इह लतागहनस्थमृगेक्षणा, मृगयुतोपगतस्य मनोभुवः । भवति काकुशतप्रमदो मदोद्धतकपोतकपोलजहुंकृतेः ॥ ४५ ॥ अविरतं प्रतिनादिनि गह्नरे, विफलितानुकृतध्वनितश्रमाः । अवितथेऽपि गजे परिगर्जिति, प्रतिनदन्ति न दन्तिगणा इह ॥ ४६ ॥ निजरसेन ठसन्निनशं प्रियामुखसमर्पितभुक्तठताङ्करः । इह सुतीर्थणा(?)दिभभूयते, न हरिणा हरिणादिगणो गिरौ ॥ ४७ ॥ अपि तपस्विकदम्बकमास्थितव्रतविशेषमशेषसुखाशया । इह जगजनपावनपापिमद्, गजपदेऽजपदेति जिनाभिधाम् ॥ ४८ ॥

इह निहस मनोभुवनिर्मितां, परमिनर्वृतिसौख्यमलम्भयत् । व्रतसुधास्त्रपनेन जिनो वनच्छविरहो विरहोग्ररुजं प्रियाम् ॥ ४९ ॥ यदुकुलाम्बरपौर्णिमचन्द्रमाः, कनकपद्मनिवेशितपत्कजः । इह चिरं विजहार जिनेश्वरश्चरितदारितदारुणपातकः ॥ ५० ॥ अधिगतातिश्चर्यिक्षमवान्मदादिव दिवस्पतिगीतयशोभरः । भगवताश्चलके तु शनैर्दिनाशुभवनैर्भवनैर्नरिनर्ख्यम् ॥ ५१ ॥ इति यदेकविभूषणभूमिभृत्तिलकरैवतकस्तुतिलम्पटाः । सितपटाः सुधियो घटयन्त्यहो, खरसना रसनादकृतार्थताम् ॥ ५२ ॥

तिसानन्दनदनदुमचमत्कारानुकारोछसन्, मछीवछिविनोदमत्तमधुपस्तोमाभिरामैर्वनैः।
वापीकूपविद्वारहारिहरिणीनेत्राभिरभ्युद्यत - श्रीमत्सभ्यमहेभ्यराजिभिरिप प्रख्यातशोभाभरे॥ ५३॥
लङ्काश्रीमुखि देवनाथनगरी श्रीगर्वसर्वंकषे, भोगावत्यभिमानहर्तरि जिताऽयोध्यायशस्संचये।
राजद्राजगृहातिहारिविभवे वाराणसीसन्निभे, श्रीमत्पूज्यपदाञ्जपाविततमे श्रीजीर्णदुर्गोत्तमे॥ ५४॥

॥ इति श्रीजीर्णदुर्गनगरवर्णनम् ॥

[अथ घोघाबन्दिरवर्णनम् —]

उपाश्रयस्थायिमुनीन्द्रदृष्टिपीयूषसेकादनुभूयमानम् ।
वेलाविलासच्छलनृत्यभाजो, हृच्छर्भपोताः स्फुटयन्ति यत्र ॥ ५५ ॥
यद्यानपात्राणि महर्द्धिद्र्पाद्र्ध्विकृतस्तम्भकराणि मन्ये ।
स्पर्धानुबन्धोद्घुषिता नियोद्धुं, दिवो विमानानि समाह्वयन्ति ॥ ५६ ॥
यद्यानपात्राण्युद्धिस्सुतीयन्नङ्केऽधिवेलं परिलालयन् स्वे ।
उद्दीपयत्येव मिथः सुहृत्त्वं, रत्नाकरत्वेन सदग्गुणेन ॥ ५७ ॥
यदापणस्याम्बुनिधेश्च वादस्पर्धारसाद् घर्घरघोषभाजोः ।
द्वयोर्मिथः संधिमिव प्रकर्तुं, मध्ये स्थिताः पोतगणा विभान्ति ॥ ५८ ॥
तस्माद् घनोघनगरान् नगराजिरम्यविस्तारहारसमचैत्यविराजमानात् ।
सद्यानपात्रजिनदेवमहाविमानात्, लक्ष्मीविलासदिलतेन्द्रपुराभिमानात् ॥ ५९ ॥

[विज्ञप्तिपत्रप्रेषकस्य स्वकीयवृत्तादिनिवेदनम् —]

मोदमेदस्खळत्खान्तो भक्तिप्राग्भारभासुरः । उद्यत्प्रेमार्ककान्त्याभचन्नद्रोमान्नभृततुः ॥ ६० ॥ अकुण्ठोत्कुण्ठयापूर्णस्तूर्णमभ्यर्णमाप्तया । मनोरथरथारूढ इव क्ष्मां संस्पृत्रान् रसात् ॥ ६१ ॥ आवर्तेर्वन्दनं कुर्वन् विधिना भानुसंमितैः । संयोजितकरद्वन्द्रो विनयानम्रकन्धरः ॥ ६२ ॥ कल्याणीभक्तिरत्यक्तव्यक्तप्राक्तनपद्धतिः । विज्ञप्तिं कुरुते रम्यां नयादिविजयः शिशुः ॥ ६३ ॥ यथाकृत्यमिहाप्रौढपूर्वाचळविभूषणे । निराकृतनिशाध्वान्तस्तोमकोमळदीधितौ ॥ ६४ ॥ विकाशिताम्भोजवने प्रकाशितजगत्यथे । समुद्यति नभोरत्ने हिंगुळद्यतिपाठळे ॥ ६५ ॥ सभायां परिपूर्णायां महेभ्येः सुरसन्निभैः । प्रज्ञसौ वाच्यमानायां सूत्रतश्चार्थतस्तथा ॥ ६६ ॥ प्रस्तुताध्यापन-ग्रन्थकरणादिपरिश्रमैः । प्रगल्ममाने प्रतिभाचमत्कारितगीष्पतौ ॥ ६० ॥ यथावदुपदेशेनोल्लास्यमाने मनस्विनाम् । हृदये वनवृष्टेव कदम्बानां कदम्बिका ॥ ६८ ॥ कमागते सर्वपर्वगर्वसर्वंकषोत्सवे । महापर्वणि विख्याते श्रीमत्पर्यवणाभिषे ॥ ६९ ॥

कल्पितानल्पसंकल्पपूर्तीं कल्पमहीरुद्धः । व्याख्या श्रीकल्पसूच्चस्य विहिता नविभः क्षणैः ॥ ७० ॥ पूजाप्रभावनादानतपःप्रभृति चाखिलम् । सत्कर्म तत्तदुचितं रचितं गृहमेधिभिः ॥ ७१ ॥ यहानविधिमुद्धीक्ष्य हृदयेऽतिचमत्कृताः । अद्यापि नन्दनवने घूर्णन्ते सुरपादपाः ॥ ७२ ॥ इत्यादिसोक्नतं कृत्यं प्रवृत्तं च प्रवर्तते । श्रीमतां पूज्यपादानां प्रसादोदयतः परम् ॥ ७३ ॥

[अथ श्रीगुरुविजयप्रभसूरिवर्णनम् –]

सौभाग्यभङ्गी च गभीरिमा च, रूपप्रकर्षश्च विवेकिता च। अनेकशास्त्रार्थपरिश्रमश्च, येषां ययौ वाक्पथपारमेव ॥ ७४ ॥ येषां पुरः पञ्चमचारुवाचा, पुंस्कोकिलः कूजति रूक्षमेव । अतो निवासं कुरते वनेऽसौ, स्वस्पिधृदृष्टावुपजातलज्जः ॥ ७५ ॥ येषां मुखौपम्यमिवोपलब्धं, निम्ने तपस्यत्युदके पयोजम् । यन्नेत्रसौभाग्यजिताः कुरङ्गाः, कान्तारदेशेषु परिभ्रमन्ति ॥ ७६ ॥ यदङ्गसिन्धावनुभावधावछावण्यपुरे परितः पतन्तः । किलन्दकन्योपमितिं कटाक्षच्छटा भजन्ते मृगलोचनानाम् ॥ ७७ ॥ सूरीश्वरश्रीविजयादिदेवैर्येषां प्रदत्तो निजगच्छभारः । चतुर्भुजेनेव तनोर्निजायाः, शेषस्य निक्शेषविशेषमाजः ॥ ७८ ॥ यद्गच्छश्चक्तौ सुगुरुप्रसादस्वात्यब्दवृष्टिप्रगुणीकृतानाम् । मुक्ताफलानां सुधियां मुनीनां, पदं भवेनमृध्यपि मूधवानाम् ॥ ७९ ॥ येषां गणे चारुवने जयन्ति, गीतार्थसार्थाः सहकारतुल्याः । यद्ज्ञानलीलाकलिकारसाय, पिका इव ज्ञाः स्पृह्यन्ति केऽपि ॥ ८० ॥ यद्गच्छगीतार्थगुणान् पटिष्ठान्, न मत्सरी कोऽपि पटुः पिधातुम् । न घुकघुत्कारपरंपराभिः, प्रच्छाद्यतेऽर्कः स्फुरदंश्चजालः ॥ ८१ ॥ गच्छित्यत्वच्छगुणज्ञकीर्तिर्येषां विशेषौपयिकी विवेके । लताप्रताने प्रथितप्रसुनलीला मधोरेव हि वक्ति भाग्यम् ॥ ८२ ॥ गुणे यदीये गुरुसाधुरम्ये, महत्त्वमन्योऽन्यकृतव्यपेक्षम् । महासरस्सङ्गि लसत्परागराजीवराजीपरभागशालि ॥ ८३ ॥ यद्गच्छिनिष्ठा जगतो गरिष्ठाऽधिष्ठानभूमिः सुकृतस्य साक्षात् । इति स्थितज्ञानकलाविशिष्टां, शिष्टा न तां जातु परित्यजन्ति ॥ ८४ ॥ एकातपत्रं कलयन्ति धर्मम् , विभौ गुणज्ञे सुधियो यदीयाः । न ते खबोधामृतमग्रचित्ताः, संसारलीलापरमाद्रियन्ते ॥ ८५ ॥ गङ्गातरङ्गा इव वाक्यरङ्गाः, गृङ्गारसङ्गाद् विलसन्ति येषाम् । मजन्ति येषु हृतमुक्तलजं, विद्याधराऽमर्त्यवधूसमूहाः ॥ ८६ ॥ उक्तेविंशेषेषु महाकवीनां, येषां मनोवृत्तिरतीव पट्टी । इति स्फुटीभाविविलास्युदर्कं, तन्वन्ति तर्कं किल तर्कविज्ञाः ॥ ८७ ॥ ये सुक्तपीयूषरसेन सिक्ता, द्रवन्ति चन्द्रोपलवज्जनेषु । खान्तस्य तेषामनुकूलवृत्तिं, स्तुमः प्रतीतां कियतीं विभूनाम् ॥ ८८ ॥

सन्छः स देशः खलु कच्छ एव, या जन्मभूमिः प्रथिताऽत्र येषाम् ।
मनोहरं नाम मनोहरं तत्पुरं परं यैः परिशीलितं यत् ॥ ८९ ॥
तैरत्यद्भतमाग्यन् क्रिकासचातुरीसंचरचेतोवृत्तिगरिष्ठकोिकलकलाकलोलिकमीरितैः ।
स्फूर्जत्पुण्यवसन्तसन्ततयशोवलीविलासैर्घनैविश्वाश्चर्यदवर्यचित्रचरितैरानन्दमेदस्वलैः ॥ ९० ॥
तैलापूरसमप्रवर्तकमितव्यापारिवस्तारितस्फूर्जद्धाममहीपदीयकदशातुल्यिकयाकेलिभिः ।
स्वच्छश्रीतपगच्छकच्छकुहरप्रत्युच्छल्यशेखता, गङ्गातुङ्गतरङ्गवाहितहितप्रत्यिमानद्भमेः ॥ ९१ ॥
चन्द्रस्येव कलेश्वरप्रणयिनी गङ्गावदुचोद्भवा, स्वैरं ऋससुयानपात्रतरणा वेलेव पाथोनिधः ।
आवर्तैः प्रथिता नदीव जलमुग्धारेव तापापहा, श्रीपूष्टयैः कृतमङ्गलावनिरिव ज्ञेया शिशोर्वन्दना ॥ ९२ ॥
तथा तत्र—

श्रीमद्विनींताद् विजयाभिधानां, प्रसादनीया वरवाचकानाम् ।
यैः शक्यमेतद्गणनीतिस्त्रं, गम्भीरभावं विवरीतुमुचैः ॥ ९३ ॥
रिवयधेनाख्यविबुधा, विदितावसराः सरागचेतस्काः ।
आनन्दसागराख्या, विबुधा धनविजयविज्ञाश्च ॥ ९४ ॥
जसविजयाख्या विबुधा, नियुक्तमुख्याश्च रामविजयबुधाः ।
तत्त्वविजयाख्यगणयः, सत्यविजयसंज्ञका गणयः ॥ ९५ ॥
इन्द्रविजयगणिमुख्या-श्चतुरविजयसंज्ञका राणयः ।
इत्याद्या ये श्रीमत्पूज्यचरणसेवकाः सन्ति ॥ ९६ ॥

नत्यनुनती सहृदयैः प्रसादनीये यथाक्रमं तेषाम् । अन्तिषदां च शिशोरप्यनुकूलितसकलपरिवारैः ॥ ९७ ॥ अत्र वः –

जसविजयाख्या विबुधाः, सत्यविजयसंज्ञकास्तथा गणयः । हर्षविजयाख्यगणयो, हेमविजयसंज्ञका गणयः ॥ ९८ ॥ तत्त्वविजयाख्यगणयो, लक्ष्मीविजयाभिधास्तथा गणयः । वृद्धिविजयाख्यगणय-अन्द्रविजयसंज्ञका गणयः ॥ ९९ ॥ शुभविजयाख्या मुनयो, मुनयः कर्पूरविजयसंज्ञाश्च । कीर्तिविजयाभिधयतिः, स्थानाधिष्ठानमात्ररतिः ॥ १०० ॥

इत्येष साधुवर्गः संघोऽत्रत्यश्च भक्तिरसिकमनाः । श्रीपूज्यचरणकमलं, प्रणमित कामितसुरद्वसमम् ॥१०१॥ सरसनवरीतिग॰भेः पद्यैस्तात्कालिकैरयं छेखः । दीपोत्सवे प्रगुणितः, प्रबोधदीपोत्सवं तनुताम् ॥ १०२॥

॥ इति मङ्गलम् । शुभं भवतु ॥

पूज्या रे सकलसकलसुविहिततपागच्छभद्वारकशिरोरलभद्वारकश्री १०८ श्री र् जीर्ण-राध्य र् श्रीविजयप्रभसूरीश्वरचरणारविन्दानामियं विज्ञप्तिः। र दुर्गे

॥ 🛱 ॥ सं॰ १७१७ वर्षे शिशुनयविजयस्य विज्ञप्तिः ॥ 🛱 ॥

तपागच्छाचार्यश्रीविजयप्रभसूरिं प्रति उदयविजयगणिप्रेषिता

[७] — विज्ञ प्तिका —

फ ॥ ऐं नमः ॥ श्रीर्जयति प्रत्यहम् ॥ फ

[आदौ श्रीशान्तिजिनादितीर्थङ्करनमस्काराः —]

खिस्तिश्रियः सन्ततमाश्रयन्ते, यत्सुप्रसादैविषयीकृतं ज्ञम् । स शान्तिनाथः शिवतातिरस्तु, प्रशस्तकारुण्यरसोर्मिमाली ॥ १ ॥ गर्भावतीर्णेन कृता धरित्र्यां, शान्तिर्जनानां सुखवृद्धिहेतुः । नामानुरूपं फलमपेयन् स, प्रोल्लासयत्वद्धतसम्पदं नः ॥ २ ॥ यस प्रसादाः परितः स्फुरन्तः, सर्वासु दिक्षु प्रबलीभवन्ति । एकैकशो यैविंहितान्यभीष्टान्युचैः स्युरेभिः सकलैः कियन् न ॥ ३ ॥ तीर्थेशलक्ष्मीरिप चिक्रलक्ष्मीर्द्धे अप्युदीते प्रवलप्रभावात् । पूजा तदीयाँ सुरविहराविश्वर्कर्त्यभीष्टानि किमत्र चित्रम् ॥ ४ ॥ पारापतो यच्छरणं प्रपन्नश्चिरायुरासीदपयातभीतिः । सर्वाणि सौख्यानि ददत् सकामं, दीर्घायुराविः कुरुतात् सदा नः ॥ ५ ॥ सुतेर्विधातार इतीद्धभावा, भवन्ति भूयो गुणरत्नकोशाः । यस प्रभोः शान्तिरसौ ससौख्याः, श्रियश्चिरं दातुमथोद्यमी स्तात् ॥ ६ ॥ श्रीशान्तिनाथं सुषमासनाथं, पाथःपतिस्फारगभीरिमाणम् । प्रमाणभूतं कवितार्किकानां, वाणीसुधावारिधरं प्रणौमि ॥ ७ ॥ एनं तथा श्रीवृषभध्वजं च, श्रीनेमिनाथं जिनवर्धमानम् । श्रीपार्श्वनाथं धरणाधिराजसंसेव्यमानस्फटतीर्थमीडे ॥ ८ ॥

पत्रतीर्थीमिमां पत्रकल्पवृक्षगुणाद्धताम् । पत्रपाण्डववनमुक्तिपात्राठीसरसां स्तुमः ॥ ९ ॥ एतान् जिनेश्वरान् पत्रपरमेष्ठिपुरन्दरान् । प्रणम्य सम्यग् भावेन रम्यमाहात्म्यशाठिनः ॥ १० ॥

[गच्छाधीशाधिष्ठितद्वीपवन्दिरवर्णनम् —]

महेभ्यानां तितर्यत्र मनोऽभीष्टप्रदायिनी । अनयाऽध्यापिता मन्ये कल्पवृक्षाः समर्पणम् ॥ ११ ॥ एकेन्द्रियाणां दानादिचातुरी कोपलभ्यते । युग्मिनां किन्तु संगत्या कर्मभूमिषु लभ्यते ॥ १२ ॥ युग्मिनां प्रतिरूपास्तु यच्छाद्धा गुणशालिनः । दानभोगादयोऽमीषां वण्याः के के न साम्प्रतम् ॥ १३ ॥ दानभोगमयं क्षेत्रं यदि तद् द्वीपवंदिरम् । युग्मिक्षेत्रमिव श्रीमत्पूज्यास्तत्र सुरहुमाः ॥ १४ ॥ दत्ते सुरहुमो भुक्तिं न तु मुक्तिं कदाचन । भुक्ति-मुक्तिद्वयं पूज्या इति तेभ्यो विशिष्टता ॥ १५ ॥ युग्मिक्षेत्रमिव श्रीमद्द्वीपवन्दिरमाहितम् । सद्धोगशालिनो यत्र लोकाः स्युः क्षेत्रशक्तितः ॥ १६ ॥ लावण्यपुण्यसौभाग्यभाग्योत्कर्षस्समीह्यते । यैस्तेषां द्वीपसुक्षेत्रप्रसङ्को युज्यतेऽनिशम् ॥ १७ ॥ समुद्रे सन्ति रत्नानि स च यिद्विदंगसंगतः । रत्नार्थीं कामनां स्वां तत् पूर्यत् तत्र नाद्धुतम् ॥ १८ ॥

दामिन्य इव कामिन्यः खेठिन्ति चढुठाशयाः । झात्कारमादिमाः कुर्युश्चमत्कारं तदुत्तराः ॥ १९ ॥ भूषणे सर्वदोस्त्रोतः कामिनीनां प्रभाजुषाम् । सौदामिनीनामप्येष समये ज्ञायतेऽद्भुतः ॥ २० ॥ यत्सुन्दरीणां सारूप्यमप्सरोभिः समंततः । गेहोचत्वं प्रवृत्त्यर्थं ताभिस्तत्तत्र स्चकम् ॥ २१ ॥ अप्सरोभी रंगरसं देवा अनुभवन्ति यम् । तं ठोका यत्र नारीभिस्समं रंगरसाब्धयः ॥ २२ ॥ एवं ज्ञन

नार्यः सुरवधृतुल्या नरा गीर्वाणसन्निभाः । अत्युत्तमत्वं गेहानामिति वैमानिकं सुखम् ॥ २३ ॥ 'दीव'लोकस्ततो देवलोकः कविभिरुच्यते । गुणोऽभवद्यतः पूज्यस्फ्राद्ध्याकरणादिह ॥ २४ ॥ गुरुर्देवो गुरुः खर्गेऽत्रापि देवगुरोः पदी । खर्गस्य द्वीपद्वंगस्य वैरूप्यं तेन कीदशम् ॥ २५॥ विरतिस्तत्र नास्त्येव सा पुना रमतेऽत्र तु । किंचिद्वैरूप्यमित्येतद् द्वीप-त्रिदिवयोरिष ॥ २६ ॥ विजयप्रभसूरीन्द्रानिधगर्येव यजनाः । खं मन्यन्तेऽधिकं खर्गिलोकतः पुण्यपोषतः ॥ २७॥ एकं भोगसुखं खर्गे न तु योगसुखं मनाक् । भोग-योगसुखद्वैतमद्वैतमिह वर्ण्यते ॥ २८ ॥ तुर्यारकचरच्छाया समानीताऽत्र सूरिभिः । महाविदेह इत्येष श्रीगुरुस्तीर्थनायकः ॥ २९ ॥ सीमन्धरान्तराठेऽपि भूयांसः स्युर्जठादयः । अत्रापि ते दुर्निवाराः श्रीगुरोरन्तरे स्थिताः ॥ ३०॥ महाविदेहे तीर्थेशाः केवलं ध्यानगोचराः । श्रीपूज्या अपि सद्ध्यानगोचरा दूरतः स्थिताः ॥ ३१ ॥ पापक्षयाय जायन्ते ध्याता सङ्गक्तिशालिभिः । उभयोऽपीति वर्ण्यन्ते सद्यः पद्यैः कविश्वरैः ॥ ३२ ॥ नवलक्षप्रभुः पार्श्वो योगीन्द्रोऽपि जगलितः । लक्षाधिकधनास्तत्र लोकाः स्युः किमिहाद्भृतम् ॥ ३३ नवलक्षप्रभुर्नित्यं सेव्यते यन्निवासिभिः । सहस्रशो भवन्त्येषां खर्णमुद्रास्तदर्हति ॥ ३४ ॥ स्रविधिस्तीर्थक्रद्यत्र जागरूकः कृपानिधिः । तत्र नो विधिदौर्षल्यं स्ततः सिद्धमिदं ननु ॥ ३५॥ देवः सुविधिरप्यत्र गुरुः सुविधिरक्षकः । अविधिस्तत्र को नाम बलीयस्त्वं समीहते ॥ ३६ ॥ भोगराजी परित्यक्ता राजीमत्या समं सुखम् । येनायं नेमिनाथोऽस्ति यत्र मूर्तः सुरद्भमः ॥ ३७ ॥ त्रयीयं तीर्थनाथानां जगित्रतयपूजिता । पूर्यत्वीप्सितं पुण्यं करणत्रयशालिनाम् ॥ ३८ ॥ धन्यास्त एव यत्र श्रीपूज्याः सन्ति कृपालवः । अनुमोदनया तेषां दवीयांसोऽपि सत्फलाः ॥ ३९॥ श्रीपूज्यगुणरागेण धर्मिणो यत्र मानवाः । सप्तक्षेत्र्यां निजं वित्तं वपन्ति गुणरागिणः ॥ ४० ॥ तस्मिन्नानन्दसन्दोहकन्दकन्दलताम्बदे । श्रीपूज्यपाविते श्रीमदृद्वीपबन्दिरसन्दरे ॥ ४१ ॥

॥ इति द्वीपबन्दिरवर्णनम् ॥

[विज्ञातिप्रेषकस्य शिष्यस्य स्वकीयावासस्थानवर्णनम् –]

गोरसः प्रचुरो यत्र गोकुलानि बहून्यि । कियन्तो भद्रका यत्र केचित् खीकृततत्पराः ॥ ४२ ॥ प्रा(?)यसो वादिनो लोका हतं मुत्रनित नो कित । केऽिष संविगनामानो मनःपावित्यसंशयाः ॥ ४३ धर्मप्रीतिरता धन्या धनधान्यादिप्रिताः । रागवन्तो जनाः प्रायः पिष्टष्ठाः परमात्मसु ॥ ४४ ॥ स्मरिन्त नित्यं श्रीपृज्यान् गच्छरागेषु सादराः । व्याख्यानश्रवणादीनि कुर्वाणाः प्रतिवासरम् ॥ ४५ ॥ आवश्यकेषु सोद्योगाः द्विसन्ध्यामि नित्यशः । ईदृशाः सन्ति यह्योकाः सर्वदानन्ददायिनः ॥ ४६ ॥ राजधन्यपुरात् तस्मात् सविस्मयजनत्रजात् । राजसः प्रकृतिप्रायपुरुषश्रेणिशोभितात् ॥ ४७ ॥ विनयावनमन्मौलिर्भिक्तभावितमानसः । विनयविधिसोत्साहसर्वतः प्रीतिपेशलः ॥ ४८ ॥ तरिणप्रमितावर्तवन्दनैः कृतनन्दनः । व्यातन्वते विज्ञप्तिं उद्यात् विजयाश्रवः ॥ ४९ ॥ यथाकृत्यमिह प्रातर्यथोचितसुपर्षदि । वाच्यते भगवत्यक्तं प्रस्फुरद्वृत्तिपूर्वकम् ॥ ५० ॥

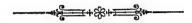
आवद्यकस्य सूत्रं तु स्वाध्याये वाच्यतेऽनिशम् । इत्यादिधर्मकृत्येषु जायमानेषु सादरम् ॥ ५१ ॥ पर्व पर्युपणानाम समायातमभीप्सितम् । तत्रापि धर्मकृत्यानि संजातानि यथोचितम् ॥ ५२ ॥ अथापि नित्यकृत्यानि धर्माण्युद्यमीर्यति । कारणं तत्र सद्ध्येयः श्रीमत्पूज्यादिसंस्मृतिः ॥ ५३ ॥ अपरम् –

प्रतिगच्छं विराजन्ते शतशोऽपि गणाधिपाः । श्रीपूज्यानां समस्तेषां खप्नेऽपि महिमा कृतः ॥ ५४ ॥ भयांसः सन्ति सिद्धद्या भयांसो रूपशालिनः । प्रण्यप्रकर्षवन्तस्त श्रीपूज्या एव केवलम् ॥ ५५ ॥ मुखे सरस्वती येषां हस्ते येषां पयोधिजा । वशीकरणलक्ष्मीस्त पार्श्वे येषां सदा स्थिता ॥ ५६ ॥ यत्र तिष्ठन्ति तत्रत्या वश्यतां यान्ति मानवाः । दवीयांसोऽपि तिचत्रं तद्वश्या सर्वदैव हि ॥ ५७ ॥ सोऽयं प्रण्यप्रकर्षो हि येपामेवोपलभ्यते । न प्राचां तादशो जातो नित्यमुद्यमशालिनाम् ॥ ५८ ॥ वृद्धि नीतो गणः सर्वे मुनयः पण्डितीकृताः । सर्वेषां भक्तिरागोऽपि रोपितश्चित्तकानने ॥ ५९ ॥ सर्वेषामीप्सितं दत्तं दीयतेऽद्यापि तादृशाम् । लघवोऽपि महीयांसः कृताः केचिन्निर्गलम् ॥ ६०॥ राग-द्वेषौ परित्यक्तौ सर्वे समद्देशिक्षताः । स्वपार्श्ववर्तिनः सर्वेऽप्याकण्ठं परिपोषिताः ॥ ६१ ॥ इतोऽप्यधिकता हन्त, कल्पवृक्षेषु का भवेत् । कल्पद्र-कामकुम्भाद्या हारिता यत्पुरस्ततः ॥ ६२ ॥ मिथ्येदं चेद् भवेत् तर्हि, दश्यन्ते ते कथं न हि । लज्जया किन्तु ते नंष्ट्वा गताः कुत्राप्यगोचरम् ॥ ६३ ॥ ा तथा - प्राञ्चः सुरिवराः केचिद् गीतार्थावर्जनादिना । सातमुत्पादयामासुनीसातं कस्यचित् परम् ॥ ६४ ॥ ये पुनः साम्प्रतं पुण्यवलवाहुत्यशालिनः । गणयन्ति न गीतार्थान् यादक् तादक् पदप्रदाः ॥ ६५ ॥ तथापि गीतार्थगणो भक्तिप्रितमानसः । द्रेऽपि ध्यानसंलीनः श्रीपूज्यानामहर्निशम् ॥ ६६ ॥ तैः श्रीपूज्यैर्जगत्पूज्यैः कृपादृष्टिः पटीयसी । रक्षणीयाऽधुना वृद्धभावान्मयि विशेषतः ॥ ६७ ॥ प्रसाद्यः पत्तनादेशो जातान्यव्दानि भूरिशः । प्रत्यब्दं प्रागभृत् तच सर्वेषामपि गोचरः ॥ ६८॥ पण्डिता वीरविजया वृद्धावस्थतयैषमः । धीणोजवंशादि वरं लम्भनीयाः पुरं ध्रुवम् ॥ ६९ ॥ समीक्षेत्रवरादेशो ज्ञानादिविजयात्मनाम् । विज्ञानां सुप्रसाद्यः श्रीपूज्यसेवाकृतां पुरा ॥ ७० ॥ वलमाने पुनर्छेषे(खे) प्रसाद्यं सप्रसत्तिकम् । वन्दना मम धर्तव्या राजहंसीव मानसे ॥ ७१ ॥ प्रसाद्याऽतुनितः श्रीमत्पूज्यपादिनिषेविणाम् । महिमासुन्दरज्ञानां परीक्षादक्षचीजुषाम् ॥ ७२ ॥ हेमादिविजयाह्वानां प्रधानपदवीभृताम् । विमलाद्विजयज्ञानां, श्रीपूज्यपदसेविनाम् ॥ ७३॥ ऋदेर्विजयविज्ञानां, लब्धेर्विजयधीमताम् । नयादिविजयज्ञानां, रूपाद्विजयवाग्मिनाम् ॥७४॥ · अन्येषामि साधूनां ज्ञाताज्ञाताभिधामृताम् ।°सुख-प्रेमादि-गङ्गादि-विजयाह्वानां तपस्विनाम् ॥७५॥ अत्रत्यानां च कुसलाद् विजयादिमनीषिणाम् । ज्ञानादिविजयानां पाण्डित्यगुणपोषिणाम् ॥ ७६ ॥ नयाजिनादुत्तमाच विजयानां सुखस्पृशाम् । मनजीकस्य च ऋषेर्नतिर्धार्या खचेतसि ॥ ७७॥ सर्वः सङ्घः प्रणमित ध्यायन्ति मुनयः प्रमृत् । अत्रोचितं पुनः कृत्यं प्रसाद्यं सुप्रसत्तितः ॥ ७८ ॥ मार्गशीर्षे सिते पक्षे त्रयोदश्यां पुनिस्तिथौ । विज्ञप्तिलेखोऽलेखीति नित्यं मङ्गलमालिका ॥ ७९ ॥ एतछेखसहछेखकाच्यादिकरणादरः । विशेषतः प्रणमति ज्ञानादिविजयः शिशुः ॥ ८० ॥ एते च ज्ञानविजया अधीता विनयाश्रिताः । श्रीपूज्यानां कृपायोग्या मनोरञ्जनतत्पराः ॥ ८१ ॥

॥ पत्तनं सर्वथैव प्रसाद्यमिति तात्पर्यम् ॥ ॥ श्रेयः श्रीरस्तु ॥

तपागणाधीराश्रीविजयदेवसूरिं प्रति पं॰ मेघविजयगणिप्रेषिता

[८] — वि ज्ञ प्ति का —



स्वस्तिश्रीमदमन्दमोदविनमदेवेन्द्रमौलिस्फुरन् , माङ्गल्याङ्गयवाङ्कराकरपरिग्लासाऽप्रयासाशया । यस श्रीजगदीश्वरस चरणाम्भोजनमचिह्वच्छठात् , तस्थौ पीनतनूरनूनसुखभाग् गोकर्णजस्तर्णकः ॥ १ ॥ सर्वानन्दननन्दने भगवतः श्रीनन्दनेऽनन्दने , पादाम्भोरुहिरोहितोऽप्युपहितः सौभाग्यसद्माऽभवत् । नम्रानेकनृनाकिनायकवधूवृन्दस्य वीक्षाविधे-र्लावण्याभ्यनुशासनान्निजदृशोः पुष्यन्नदृष्यां श्रियम् ॥ २ ॥ सेवाऽसौ महतां सतां भगवती जीयाज्ञयश्रीपदम्, सर्वाऽखर्वयशःप्रशस्तिसदनं सम्पादनं संविदाम्। कन्दः शर्ममहोदयक्षितिरुहः सौहाईपात्रं श्रियः, सिद्धेः संवननौषधिर्निरविधभीग्यस्य वारांनिधिः ॥ ३ ॥ सेवाया वशतः शतऋतुपदं प्राप्ता नरोऽनेकशः, श्रीशान्तेर्जगदेकवीरपदवीं प्राप्तस्य मोहाहतेः। ताराणामधिपस्य परयत जनाः क्रोडे पृषलाः सुतः, क्रीडलेष विशेषतः प्रियसुहृत् प्रायः प्रभोः सेवकः ॥ ४ ॥ " जायन्मानविमानवासिमरुतां मौछौ कृतालङ्कृति-र्छक्षालक्ष्मण एष किं मृगशिशुर्दिष्टाऽकरिष्यत् स्थितिम्। नासेविष्यत चेज्ञगत्रयपतिं श्रीविश्वसेनात्मजम्, न स्यात् कस्य महन्निषेवणमहो नूनं महत्त्वाप्तये ॥ ५॥ ख्यातं सर्वजनेऽस्ति यन्मृगपतेः सर्वो मृगादिः प्रजा-वर्गः श्वापदपुङ्गवः स तु मतः सर्वस्य सेवोचितः । जज्ञे उत्रैष विपर्ययप्रभुरभूद् देवाभिसेवी मृगो, नित्यं मण्डपमूर्ध्वगो हरिरयं तं सेवते भृत्यवत् ॥ ६॥ मूर्तेरासनसंस्थितं द्वयमिदं सिंहीतनूजन्मनोः, प्रत्यासन्नमपि प्रभोः परिचयाद् रंकुं न चाक्रामित । 15 तद्भव्योमनि चन्द्रमण्डलगतो नायं पराभूयते, सिंहीदेहभुवा स्वयं विजयते सोऽयं प्रभावः प्रभोः ॥ ७॥ श्रीमच्छान्तिजिनेन्दुसेवनविधेः प्राप्तं न किं किञ्जलम्, बालेनाप्यमुना मृगेण सहसा भीतिर्निरस्ता हरेः। श्रीतिश्चन्द्रमसा बभूव भुवनश्चाच्यात्मनश्चर्मणः, पावित्र्यं तदहो न किं वितनुते रङ्गत्सतां सङ्गमः ॥ ८॥

॥ इति श्रीप्रभुसेवाप्रयव्यव्यविगष्टकम् ॥

अत्रान्तरे भाग्यवादी प्रावादीत् —

किं सत्सेवनवर्णनेर्नेतु घनैर्मिथ्याकृतैः प्राकृतै-दिंष्टं शिष्टमनिष्टमेव यदि वादिष्टं बुधैरुत्तमैः । विश्वस्थापि सुखासुखाधिगमने वित्तं निमित्तं सदा, पक्षस्थास्य विपक्षबाधकतया जैनागमो जागरी ॥ ९ ॥ दासो दाशरथेः कथं न हतुमान् पाथोनिधिं तीर्णवान्, नोत्खातं दशकन्वरस्य विपिनं किं तेन मूलादिष । सीताशुद्धिवचोमृतैर्ने शिमताः सर्वाः सुपर्वाप्रहात्, राज्ञो दुस्सहविप्रयोगदहनज्वालाः कराला अपि ॥ १० ॥ नोऽलङ्कारमणी बभ्व स पुनर्देशाधिपत्यं जगद्, व्यात्तं नाप्तमनेन भूषणमि क्षोणीश्वरस्योचितम् । कौपीनं न नवीनमालभत तद्भाग्यस्य विस्फूर्जितम्, शुश्रूषा कियदेति का बत कियचके वराकी बलम् ॥ ११ ॥ अध्वानाश्रयवान् वियद्रथवरे पादोऽपि चैकस्तथा, वाहाः सप्तनियच्रणस्य विषयः सन्दामिनीपन्नगः । इस्येवं विषमेऽपि सेवनविधौ बद्धादरः काश्यिपः, केनान्करभूद् रवेः प्रियतमः प्रेष्टः सहन्नत्विषः ॥ १२ ॥ भालोद्भृतदशो भृशोदितवृहद्भानोरदीनार्चिषः, पार्श्वे पन्नगराजसंयतजटाज्टाप्रकूटाश्रयी । गङ्गामङ्गतरङ्गसङ्गमभवक्षोभं दधानोऽनिशं, शीतांशुः प्रभुभालभूषणमयं संसेवते शङ्करम् ॥ १३ ॥

किं तस्य क्षयिता क्षयस्सममनत् किंवा कल्ङ्कव्ययः, किंवा राहुपराजयः किमथवा नास्ताचलस्याश्रयः। किंवा दैन्यदशा दिने दिनपतेस्तेजोभिजन्मागता, तस्मात् किं महदाश्रयेण जयतात् कमैंव शर्मावहम्॥१४॥ मिथ्या किं कथनैर्घनैमीतिधनैः प्रागेवमावेदितम्, यत्कमैंव श्रुमाशुभं समुदितं सम्पद्विपत्कारणम्। पारावारपरिश्रये हि सदशेऽप्याजन्मतो भूभुजाम्, प्रेयांसो मणयो भवन्ति न पुनस्तत्संगताः क्षुल्लकाः॥१५॥ एके केऽपि लखुं श्रिता अपि जने निष्कमपसम्पत्पदम्, विश्वश्लाध्यतमा भवन्ति पृषतः श्रुक्तिप्रसक्ता यथा। तुम्बीजातफलाश्रयेऽपि सरितः पारं व्रजेशुः प्रजाः, तद्भाग्यस्य विज्ञितितं विजयते होकातपत्रं भिवाः एक् । किं चानेन सृगार्भकेण भगवत्सेवा विधेया कथम्, कार्याकार्यविवेकरिक्तहृदयतिर्यक्षु भिक्षुः स्फुटम्। तत्राप्येष वनेचरस्तृणचरः क्षुद्रः प्रकृत्या पुन-र्माग्यादेव जिनेन्द्रसेवक इति ख्यातिं परां लेभिवान् ॥ १७॥

॥ इति भाग्यसौभाग्यवर्णनाष्ट्रकम् ॥

अत्रोच्यते -

एतत्सर्वमिष प्रमादलितं दुस्तर्कसंपर्कजम्, यज्यायानुगञ्जद्भयः प्रतिपदं सर्वे वदन्त्यादिमाः। शम्भोः सेवनया दुरन्तदुरितं दूरे भवत्यिङ्गिनो, भाग्यं भूरिविभूतिभाजनमळं जागितं कीर्त्या समम् ॥ १८॥ वातायोरिप बाठको बलमुनेः सेवारसैर्वासित-स्वान्तःकान्तसुधाशनश्रियमतिप्राच्यां समाशिश्रियत् । पार्श्वश्रीजिनभाखदासकमलसावेक्षणात् तत्क्षणात् , सर्पः श्रीधरणोरगेन्द्रपदवीं चके दविष्ठेतराम् ॥ १९॥ आबाल्यादिष पापपङ्ककछषश्चौरिश्चलातीसुतः, संसर्गात् सुगुरोर्विवेककलितः स्वर्गालयं भेजिवान् । दग्ध्वा मोहमहाटवीं पदुमतिर्नित्यं नृहत्यादिकृत्, सत्सेवाभिगमाद् दृढाभिहननो निःश्रेयसं जिम्मवान् ॥ २०॥ भाग्यस्थोदयतस्तदेतदिखलं जातं मितश्चेदियम्, देवस्थाथ गुरोः सतः सुमनसः ग्रुश्रुषयाऽस्योदयः। योगक्षेमसमानमानय मनस्तर्क कृतं विस्तरैः, साध्यं सिध्यति साममिर्नन तदा कि विस्तृतैः प्रस्तरैः ॥ २१ ॥ सर्वोत्पत्तिनिमित्तमुक्तिमियता अन्थेन कर्मैव यत्, तत्सर्वं व्यभिचारभून्मणिकृताऽगम्यागमादौ कृतम्। यो वाऽर्हत्समयः स चापि विश्रदः कालादिपञ्चाश्रयः, प्रामाण्यं भजते नयेन न पुनः कर्मप्रपञ्चात्मना ॥ २२ ॥ यचाप्युक्तचरं मरुत्तनुरुक्षपास्वामिनाम्, व्यक्ता भक्तिरपि क्षणाद्विकलं नासूत पूतं फलम्। तत्तेषां मनसामशुद्धिरिति मे जाप्रनमुखी शेमुषी, यद्वा तत्फलसंभवोऽपि समभूद् भूयान् स हि श्रृयताम् ॥२३॥ पूज्यत्वं जगतां सदाभ्युदियता देवेषु मुख्यं यशः, शक्तिन्योंमसमुद्रलङ्गनविधौ विश्वोपकारी भवः । दुष्टध्वान्तकृतान्ततारिपुजना सङ्गेऽप्यखण्डाङ्गता, ग्रुश्रूषा महतां ग्रुभा सुरगवी किं किं न दिश्यात् फलम् ॥२४॥ तुल्येऽम्भोधिनिषेवणेऽपि मणिषु क्षुद्रेषु राह्वेषु वाऽऽभीष्टानिष्टमतिस्तदेतदुदितं स्वार्थस्य ठीलायितम् । यद्वाल्पत्वबहुत्वयोर्विलसितं ज्ञेयं पुनर्वारिघेः, संसर्गाजनतासुपावनमतिः ल्यातैव शङ्केन किम् ॥ २५ ॥ क्षुद्रो बाल्यवया विवेकविकलः सेवाविधौ निर्बलो, नैतचेतसि संनिधेयममलप्रज्ञाधनैः सजनैः । भक्तिभविविशेष एव स गुरौ क्षुद्रेऽपि साधारणो, भावग्राहमहाग्रहा हि विभवस्तुष्यन्त्यणीयस्यपि ॥ २६॥ अर्थेवं व्यवस्थापने लेखपद्धतिः —

एवं समर्थयित सद्धरुपर्युपास्तेर्जाग्रत्प्रभावविभवं हरिणोऽङ्कशायी । यस्य प्रभोस्तमचिरादचिरातनूजं, भक्त्याभिनम्य करुणाचरणाशरण्यम् ॥ २७ ॥ तत्र श्रीमत्सरसिरसिकैरास्तिकैः श्वेतपक्षैः, पूर्णे पूज्यक्रमजलरुहैर्नीतपद्माकरत्वे । सेवाप्रौढेर्भनसि हसितः कर्मणा नर्भवादम्, कृत्वा तत्त्वाश्रयणविधये प्रेषयत्येष मेघः ॥ २८ ॥ ग्रुग्मम् ॥

10

20

थथ श्रीमिजिनराजवर्णनान्तरं क्रमासन्नीभूतश्रीगुरुपादपावनीकरणतीर्थरूपनगरवर्णनप्रस्तावदानाय भाग्यवाद्याह —

सत्यमेतदुदितं नु तथापि, काऽपि भाग्यवचनावचनानाम् ।
नास्ति गोचरचरिष्णुरतोऽस्थुः सूरयो लघुपुरेऽपि गुणाढ्ये ॥ २९ ॥
मञ्जरीभिरिजरेऽजिन मञ्जर्वञ्जल्यविरित्र त्रिदिवेन्दुः ।
भूरिभाग्यसुलमास्थितसुस्थः, श्रीपुरीति नगरे भगवान् यत् ॥ ३० ॥
भाग्यवैभवभवात् प्रभुयोगात्, श्रीरपीत्युपनता जनतायाः ।
उत्तमा हि वितमा वसुधाऽऽसीत्, सद्भुमा सपदि विद्रुमसारा ॥ ३१ ॥
तद्यथा –

यन्निवासिशक्षे व्यवसांशुर्षृष्टवानि न कश्मलश्र्नः।
पौरयुग्मपिशुक्तिविमुक्ताद्, गन्धधूलिभरमर्दनलेपात् ॥ ३२ ॥
द्वीपतो जलशयादिव भर्तुरागता गुरुपदाम्बुजरागात् ।
श्रीरुपासकर्गणैः सममत्रात्यादता किमु सधर्मविमर्शात् ॥ ३३ ॥
स्वर्णशैलमितो भ्रमकर्त्रे, दुःस्थितद्विजवराय चिराय ।
उच्छल्जलिविचिकराग्रैः, सा पुरी वितरतीव सुमुक्ताः ॥ ३४ ॥
एकतो जलिधमध्यजरत्नेरन्यतो विविधशालिवनैः सा ।
नीलवस्त्रयुवतीव विरेजे, स्फारहारमणिमौक्तिकसक्ता ॥ ३५ ॥
उत्थिता जलिधेरितलोला, जर्मयोऽत्र गुरुदर्शननम्राः ।
अत्रपल्लवकरेस्तत्रवृक्षेधंर्मलाभक्षवनैः प्रतिबोध्याः ॥ ३६ ॥
श्रीगुरोः पदपयोगह्योगाद्, दैवतोऽत्र कमलाश्रयताऽऽसीत् ।
तेन तद्वह्जनस्य न चित्रं, यद्वभूव पुरुषोत्तमभावः ॥ ३७ ॥

अत्रोच्यते -

या प्राकृता द्वीपपुरे स्थितानां, स्रीश्वराणां सुरपत्तने वा । स्वल्पाऽिप सेवा द्यमिवन्दनाद्येविश्वीव सा पश्चिता नराणाम् ॥ ३८ ॥ तदैषमोऽभृत् सुषमा द्विधािप, पुर्या परुद्वःषमया न सङ्गः । कर्प्रसंग्राहिणि भाण्डमध्ये, नाविभवेत् किं स सुगन्धवन्धः ॥ ३९ ॥ रुद्यग्रं स्थाद् गुरुसेवनेन, महान् रुद्यः स्थाद् गुरुराधवेच्छः । इतीव मन्ये बहुगौरवश्रीर्जञ्जे पुरोऽस्या वरपत्तनेभ्यः ॥ ४० ॥ आदाय चैत्योपिर दण्डकुम्भो, पताकयाऽभ्रं परिमार्ज्य मन्ये । सा पूर्महोत्साहदशां स्वकीयां, सम्यग् रिपीकर्तुमिव प्रवृत्ता ॥ ४१ ॥ श्रीमद्धरोरागमनेऽङ्गनाभिविंकीर्णराजैधवरुस्तरिद्धः । अहास सोश्चासमसौ पुरीव, प्रवृत्त्य नृत्ये चरुकेतुहस्तैः ॥ ४२ ॥ अस्यां नगर्यां भगविन्नवासे, दानं समभ्यस्य वदान्यरोकात् । अन्दे गते विस्मृतमम्बुदोऽस्मिन्, वर्षे भृशं वर्षति सर्वदेशे ॥ ४३ ॥ कुर्वन्ति गुर्वन्तिकबद्धरागाः, श्रद्धारुवोऽह्निंशमेव सेवाम् । तस्याः प्रभावो भुवनेऽपि तेषां, रेखां यशः प्रापितवान् विशेषात् ॥ ४४ ॥

सतां क्षणादीक्षणमप्यण्नां, सौभाग्यलाभाय भवत्यवश्यम् । चान्द्रे सुधाविभवनं सुधांशोर्दक्षेव तत् किं गुरुसेवनायाः ॥ ४५ ॥ अथैवं व्यवस्थापने सत्येतत्पुरकनामज्ञापनाय प्रस्तावयन् भाग्यवाद्याह —

> सेवा खसेवातिशयाद् गुरूणां, निःसंशयं भासयते सखानि । प्रसाधितं युक्तिपदैस्तदेवं, तथापि वांसाधिगमे तु दैवम्' ॥ ४६॥ किं वर्ण्यते तन्नगरं गरिम्णो, यस्याभिधैवाभिद्धाति रूपम् । श्रीगृर्जरत्रावदनसदैड्यां(?), तत्पृष्ठिभागो ह्यचितः प्रतीच्याम् ॥ ४७ ॥ पृष्ठे पिटिष्ठेऽप्यवलो बली स्यात्, पृष्ठे विनष्टे सुभटोऽपि विभ्येत् । वासानिवासादिति गूर्जरत्रा, खर्खानताऽध्यक्षतयैव रुक्ष्या ॥ ४८॥ वासेति नाम प्रकृतिर्नितान्तं, सहोपँसर्गैव अधैर्निबद्धा । स्फरत्यकारा यदि वा विँनीता, कारेव कौलीनेनिबद्धसंख्या ॥ ४९॥ भर्तुविंविक्ताशयनेऽङ्गने वात्युत्कण्टका भूरविबद्धकान्तिः। पराक्रमेणैव धवस्य योग्या, मोग्या भुजङ्गैर्बहुमोगरङ्गैः ॥ ५० ॥ पुरस सत्यापियतुं किमाख्यां, पृष्ठ्योपैजीवी सकलोऽपि लोकः । क्षमश्च भारं परिवोद्धमुचैर्देहेंऽह्निवत्संहितकृत्तिंवासाः ॥ ५१ ॥ सीतानुरागी गहने नियोगी, त्रिकण्टकस्यापि च चूर्णकारी । सर्वो जनो दाश्वरथी रणार्थी, चित्रं पुनः पुण्यजनैः खरूपात् ॥ ५२ ॥ अन्यान्यबन्धादिव जातशाखाश्चेषाविशेषात् तरवोऽपि यत्र । चौरे च पौरे कचनाविभेदः, स्नेहातिरेके किमिहाद्धतं तत् ॥ ५३॥ शमीगणो यस वने जनानां, दुर्भिक्षदुःखेषु घृतोपकारः । ववर्ष शम्बामिषतो रसालीस्ता एव संजीवनमेष्वभूवन् ॥ ५४ ॥ अहो करीरेऽपि परोपकारीभावः प्रसङ्गान्मनुजस्य यस्य । पुष्पैः फठैर्यञ्जनवृत्तिहेतुस्त्रिर्वत्सरे दुर्बछवत्सछः स्यात् ॥ ५५ ॥ छेदैर्विहीने मनुजे करीरदुमे च बद्धोत्कटकण्टकास्त्रे। रक्षाकरेऽक्षेमकरे विपक्षे, पश्यन्तु सन्तः खलु वत्सर्लंबम् ॥ ५६॥ विराजिता यत्परितः स्फुरन्ती, नीलाटवी कण्टकिनां द्रुमाणाम् । अमातमाश्रूरभयादियाय, क्षमापतेः किं शरणं पुरोऽस्याः ॥ ५७ ॥ कालः स केलीकलिकालवालः, क्षितेः प्रदेशो बहुवित्तरेशः। श्रामोद्यंसङ्गामरुचिः स्मरामस्तदैव शिष्टिं ननु दुर्निवाराम् ॥ ५८॥ अत्रोच्यते -

किं दैववार्ताभिरमूभिरम्ने, दुष्कर्मनर्मापि करोति तावत् । यावद्धरोर्भिक्तरसौ कृपालुर्मिचत्ततल्पेऽस्ति भृशं शयालुः ॥ ५९ ॥

१ वांसालक्षणं दैवं धिगथें कूलहदं एतु(?)। २ पक्षे गूर्जरत्रासु अस्थानता। ३ वर्णनपक्षे उपसर्गः उपकारः। ४ नीति उपसर्गं इति चेत्, निवास इति चेत्, कारा इव। ५ कौलीनाम्ना तस्करविशेषस्तत्स्वामिना। ६ प्रष्टवाद। ७ पक्षे ईश्वरावतार इसर्थः। ८ धर्मेकः राक्षसः। ९ वद्धेः पत्रैः। १० पक्षे वत्सभक्षकत्वम्। ११ पर्णमेस्वर्गं(?) तदभावे प्रस्तृ कल्रहः।

जाग्रत्स्वभावाद्य तत्प्रभावादुपाश्रयः सर्वगुणाश्रयोऽत्र । प्राप्तः समाप्तः सकलोऽनुतापो, द्वीपोऽम्बुराशौ परिमज्जतेव ॥ ६० ॥ यथा त्रिनेत्रं नतु नालिकेरं, दृष्ट्यापि दिष्ट्या तनुते जनानाम् । तद्वद्भवाक्षत्रयवान्मुनीनामिहालयः पालयते स्वसङ्घम् ॥ ६१ ॥ पितेव तं रक्षति योऽङ्कमध्ये, प्रासाद उद्यद्वचिराईतोऽस्ति । श्रीविश्वसेनाङ्गभुवा सनाथः, पायःप्रपेवाङ्गिमनोविनोदी ॥ ६२ ॥ यज्ञैत्यमासाद्य विशालगृङ्गं, जयत्यदः पत्तनमेव लक्ष्म्या । वस्तुनि नाना प्रतिसार्थमस्मात् , पुरः पुरो ढौकयतेऽस्य भक्त्या ॥ ६३ ॥ मन्ये चतुर्दिक्ष चतुर्मुखोऽयमुद्भय रक्षाकरवत् पुरस्य । अहर्निशं विभविधातनाय, बिभर्ति कुन्तं वरदण्डकं(दं?)भात् ॥ ६४ ॥ युधिष्ठिरो भीमरुचिः परेषु, यशोऽर्जुनः श्रीविजयस्य बन्धुः । कुन्तानुरागी सहदेवसेवोऽस्त्यत्रोदयात् सिंह इति क्षितीशः ॥ ६५॥ गभीरनीरान्तरजैस्तरङ्गैः, सरस्सजत्यत्र तटद्वबनधून् । तेऽपि स्वज्ञाखापवनैश्च पुष्पैः, सन्तर्पयन्त्येतद्तिप्रसच्य ॥ ६६ ॥ वारांनिधिर्मन्थनजातभीतिः, प्रीतिं महारण्यवरेण कृत्वा । सदोपसंपद्य पुरं च ठङ्काराङ्काकृदस्थात् सरसीमिषेण ॥ ६७ ॥ गवाङ्गणः सर्वदिगङ्गणेषु, प्रातः प्रसारी चरणाय यत्र । मूर्तेव कीर्तिर्नगराधिभर्तुः, क्रीडां चरीकर्तुमिव प्रयाति ॥ ६८ ॥

श्रीमद्भरूणां करुणाकटाक्षः, पयोदवृन्दं परितस्ततान । तिहृद्यता मूर्तिमताऽसिनेव, व्याक्षेपि दुर्भिक्षकरालरक्षः ॥ ६९ ॥ तप्तिर्विलीना तरवोऽपि पीना, मीना जले केलिकलां विचकुः । दीना नदीनामपि गन्धवाहादु, वाहा इवोत्साह्मधुप्रवाहाः ॥ ७० ॥ सन्तापिता भूः खलु वल्लभा नः, क्ररेण शूरेण करप्रयोगैः । इतीव वैराज्जलदोऽपि धाराकरैर्ममर्दाम्बुजिनीमुखान्जम् ॥ ७१ ॥ अन्तद्रमाम्भःसरसञ्छलेन, तटस्थमाद्यन्महिषीगणस्य । भूभामिनी कजलरेखितं द्राग्, विधाय चक्षुः किमिवैक्षताब्दम् ॥ ७२ ॥ मत्ता महिष्यो भुवि पीनपुण्यपयोधराः स्यामतयाऽतिरम्याः । दिनाधिनाथेऽम्बधरेण रुद्धे, स्थाने विचेलुर्विभयं सबालाः ॥ ७३ ॥ विनाम्बरं योगिजने प्रसाद उन्मादसादः खलु विप्रयुक्ते । दुर्भिक्षनाशाद् इसितेव पुष्पैर्जातिः पयोवाहसुहन्ननर्त ॥ ७४ ॥ एकातपत्रे जलवाहराज्ये, प्रसत्वरे स त्वरतिप्रदेऽस्मिन् । उदङ्कराभूः समभूत् समग्रा वियोगनाशादिव नीलवासाः ॥ ७५ ॥ बसुर्वलीकेषु पृषन्मिषेण, सतां मनोभिः सह निर्मलानि । सुभिक्षपक्षिविनाथदेशप्रवेशजातक्षणमौक्तिकानि ॥ ७६ ॥ ॥ इति प्रावृड्वर्णनाष्टकम् ॥

अथ समाचारः -

वर्षासु हर्षातिशयादिहैवं, प्रगे मया संसदि सजानाम्। खाधीयते ह्यत्तरपूर्वशब्दा-ध्यायो निकायः प्रश्नमोदयस्य ॥ ७७ ॥ श्रीमद्धरोर्वर्णनयानुषक्तं, व्याख्यायते शान्तिविभोश्चरित्रम्। ततो यथाई मुनिपाठनाद्याः, ऋियाः ऋियन्ते विधिसावधानाः ॥ ७८ ॥ ऋमेण लब्ध्वाभ्युद्यं सुपर्व, सांवत्सरं पर्वशतैः परीतम् । श्रीधर्मभूभर्तुरिवर्तुषट्टे, भोग्यं सदुद्यानमतिप्रसन्नम् ॥ ७९ ॥ जनः समासाद्य जिनाधिराजस्नात्रैर्भुमोचाङ्गमलीनभावम् । तद्धर्मकर्मीत्सवदृष्टितुष्टः, शरत्प्रसत्त्या जलदस्त्रथैव ॥ ८० ॥ गुरूपदेशोदभरैर्नराणां, प्रशान्तिमायात् प्रतिथानछोऽपि । इरम्मदः खेऽपि शशाम नाम, स्थाने मुनेरागमनान्न किं स्थात् ॥ ८१ ॥ दीनेषु दानानि वदान्यलोकः, प्रचक्रमे दातुमिहाक्रमेण । तदम्रतो दातुमिवोत्सुकोऽन्दस्तद्खलौ स्थापितवान् जलं खम् ॥ ८२ ॥ न्यवारि मारिः पटहात् पशुनां, जनेन संपूर्व धनैस्तदाशाम् । जलैस्तदाशाः परिपूर्य सर्वा, जगर्ज मेघोऽपि नृमारिवारी ॥ ८३ ॥ जिनेन्द्रप्जा गुरुवन्दनासु, श्रद्धालुराधाद् बहुवर्णचित्रम् । वैकक्षमैरावतमम्बुवाहो, न्यग्मृय पीताब्धिमुनि निनंसुः ॥ ८४ ॥ क्षेत्रेषु सर्वेष्वपि कल्यशािः, क्षणैर्यथावापमवाप शोभाम् । आकर्णदेशं शिखयेव पद्मावह्या युतः सत्फलसंभवेन ॥ ८५ ॥ प्रतिप्रदेशं क्रमतः प्रसादं, सतां मनोवत्समियाय नीरम् । निःपङ्कताऽमृद् भुवने द्विधापि, सन्मार्गचारः कमलोदयश्च ॥ ८६ ॥ निरन्तरायः समवाय एष, पुण्यस्य शस्यो द्युसदां स्थलेऽपि । अदीपि दुःपापदशां पिधाय, तचेष्टितं श्रीगुरूपर्युपास्तेः ॥ ८७ ॥ अर्थेवं समा बारसूचनद्वारा सेवाव्यवस्थापने सित कमाक्रान्तं श्रीपरमगुरुवर्णनं सूचयन् भाग्यवादी आह -

श्रीमद्धरोगीयत एव माग्यं, द्विधा सुधर्मासु सता समासु ।
यस प्रभावात् प्रभुताऽद्धताऽभृत्, तपागणे देवमणेरिवार्च्यां ॥ ८८ ॥
स्रीशितुः श्रीविज्यादिदेवस्थाङ्गाद् गुणानां गणवत्सु मूर्तिः ।
स्फूर्तिं विधत्ते तदयं प्रदीपात्, प्रादुष्कृतो दीप इव व्रतीशः ॥ ८९ ॥
अहो महोभिर्मरुतामधृष्यैर्माठं विशाठं बहुमाग्यशंसि ।
प्रत्यक्षमेवैक्षत एव स्रेरः, सुरांशुपूरेण निबद्धसंख्यम् ॥ ९० ॥
स्वयंवरां श्रीविज्यादिदेवः, सज्जीकृतां शासनराज्यठक्ष्मीम् ।
ठेमे स्वभाग्यात् प्रभुरद्धताङ्गो, युक्तं यतः श्रीनंनु वीरमोग्या ॥ ९१ ॥
यदिष्टदिष्टैः करवाठधाराप्रायैर्विकाठः खलु खण्ड्यमानः ।
नाभृत् सुराष्ट्राविषये प्रसारी, ध्यायेत कस्तं न युगप्रधानम् ॥ ९२ ॥
देवे गुरौ सत्यपि धर्मधीरे, याऽऽसीन्मुनीनां शिवपूर्गम्या ।
यस्याधिपत्येऽभ्युदितेऽधिभोग्या, साऽभृदतो युक्तमिहैष वीरः ॥ ९३ ॥

वराकपाका इव केऽप्यशक्ता, अन्तर्बहिः स्थामलतां भजन्तः ।
नूनं यदाज्ञाविमुखा भवेयुः, पराभवा वा सद्देशवन्धाः ॥ ९४ ॥
पुण्याद्ध्यभूमर्त्तुरिवेशभाग्यं, कश्चिद्धिपश्चिद् यदि वक्ति युक्त्या ।
तं त्रूमद्देऽशुद्धियां पुरोगं, क्षोदक्षमो नास्य यतो विमर्शः ॥ ९५ ॥
लब्धप्रशंसो भुवनेऽस्य वंशः, सौन्दर्यमर्थस्य मनोजवर्यम् ।
कलाकलापः सकलातिशायी, धीरेषु रेखा प्रथमा विशेषात् ॥ ९६ ॥
आकस्मिकत्वात् सुकृतोदयस्य, तौल्यं विकल्प्येत विकल्पशिल्पैः ।
वाच्यस्तदोदाहरणे धुरीणः, सविक्रमो विक्रमभूमिभर्तां ॥ ९७ ॥
सौभाग्यकल्पद्धममञ्जरीयं, डिण्डीरपिण्डीकरणा पयोधेः ।
कृतज्ञताविणिलताप्रस्नं, गोष्ठीपदं केलिकलन्दिकानाम् ॥ ९८ ॥
श्रीमान् प्रभुधीर्मिकपुङ्गवानामगण्यपुण्यैर्जनितो विधात्रा ।
वैदुष्यसीमामद्दसां निधानं, सन्धानभूबोधचरित्रयोश्च ॥ ९९ ॥
यद्भाग्ययोगेऽभ्युदितेऽभ्युदीतः, प्रतीतनामा तपगच्छ एषः ।
ज्ञानिक्रयाशालिषु निर्विशेषं, सामान्यताध्यक्षतयैव वेद्या ॥ १०० ॥

अत्राहः - सत्यम् -

किं भाग्यसंवर्णनयाऽनया हि, नयाश्रयात् केवलया बलं स्यात् । उपासनाऽप्यस्य गुरोर्गरिष्ठा, पुण्यस्य देवस्य गुरोः कृतेष्टा ॥ १०१/॥ आबाल्यतो ब्रह्मनिषवणेन, सुरिद्वितीयोऽजनि वज्रसरेः। दूरेः प्रसर्पन् विजितः स्मरस्तत् , स्त्रीश्रृधनुर्निर्गुणमेव धत्ते ॥ १०२ ॥ दानं प्रकृत्याऽस्य परोपकृत्या, निभाल्य ळजामिलनोऽवनम्य । स्वकण्ठपीठे किमिनाम्बुनाहः, खङ्गं तडिदण्डिमपादधत्त ॥ १०३॥ मन्ये कलेभीतिमिव प्रतीतं, धन्यानगारादितपःसमग्रम् । गुरौ श्रितं बीजिमवाद्वरौघस्तस्येव शीर्षे महसां समृहः ॥ १०४॥ गाढानुरक्ता दियतेव सुरेर्जाने दया चित्तमिव प्रविष्टा । तर्तिक तदीया ननु विस्मरन्ति, भावा विभावानुगताः स्वभावात् ॥ १०५॥ अहर्निशं ध्यानविधावधानादु, भक्तिर्जिने शक्तिरिवाङ्गजनमा । स्पष्टैव निष्टक्कात एव देवे, गुणा गुणेष्वेव रजन्ति जात्या ॥ १०६ ॥ अवास्तवेर्द्रव्यबहुस्तवेः किं, भावस्तवस्यार्थसमर्थनं स्यात् । तद्भानलेशोऽभिनिवेशसून्यो, महोदयं प्रापयति प्रसद्ध ॥ १०७ ॥ चारित्रछीठाछिठतैर्भुनीन्द्रस्तनोति पद्कायनिकायरक्षाम् । तिहरसयान्निश्चलशीर्ष एव, क्षमां निधत्ते कलयैव शेषः ॥ १०८॥ उपासना स्वीयगुरोरनेन, मुनीन्द्रनाऽकारि विकारमुक्ता । साक्षी जिनस्तत्र गुरुस्ससिद्धः, खात्मा च देवः सकलक्षिलोक्याम् ॥ १०९ ॥

३ 'श्रीश्रेणिकः क्माम्बुजपिशनीशः' इति वा पाठः।

25

यः स्याद् बहुस्वार्थनिबद्धबुद्धिः, स चर्मचक्षुर्विषयामुपास्तिम् । करोति तत्त्वे तु निविष्टदृष्टिश्विधापि तत्राभ्यधिकं हृदेव ॥ ११० ॥ अवामनन्ते न मनोऽखिलार्थप्रसाधने ज्ञानधनैर्निगीर्णम् । तपःक्रियाबोधनिरोधनाद्यैः, सिद्धं मनः पारदवत् स्वसिद्ध्ये ॥ १११ ॥

वयं तु पश्यामः -

श्रीइन्द्रभृतिः प्रथितोऽस्ति शास्त्रे, श्रीवीरसंसेवनकर्मधीरः । हेतं पुनः प्राप्य जनप्रबोधादिकं स दूरे विजहार देशे ॥ ११२ ॥ आदीक्षणाजैनपदाब्जसेवी, देवीभिरुद्गीतयशाः सुधर्मा । पट्टेशिताऽभूत् स इवैष सूरिर्गुरोरुपास्तेर्छितं तदेतत् ॥ ११३ ॥ तस्मात् कृतं केवलभाग्ययोगव्यावर्णनैर्येन गुरावनेके। कृताश्रयाः सन्ति गुणा यदीडाविधौ विधिर्न प्रभुक्प्रधीमान् ॥ ११४॥ तदस्तु वस्तु प्रतिपत्तिहेतुः, सेवैव देवैरपि कांक्षणीया । यसाः स्मृतौ श्रीगुरुराजमग्रे, प्रत्यक्षतो ठक्ष्यमिवानमामि ॥ ११५ ॥ एवं विवादे बहुभाग्यलभ्यान् , सभ्यान् परीक्षाकरणे महेभ्यान् । नमाम्युपाध्यायगणद्विपेन्द्रान्, श्रीमद्विनीताद् विजयाभिधानान् ॥ ११६॥ लक्ष्मीसलक्ष्मीकृतपूर्वलक्ष्मीः, परः स लक्ष्मीविजयः कविस्तम् । पयोधरस्पर्धनधीररावं, पार्श्वस्थभावेन बलान्नमामः ॥ ११७॥ प्रभोः पदाम्भोजरसोपलम्भाद्, भृङ्गायितं यैः सुधियां वरेण्यैः । तान् वादसंवाददृशेऽवनम्रानन्वानतः श्रीरविवर्द्धनाख्यान् ॥ ११८॥ छघौ गुरुत्वं च गुरौ ठघुत्वं, संस्थापयन्तो भगवन्नियोगात्। प्राज्ञा यशस्तो विजयाः सदाराधना धनादेविजयाः कवीन्द्राः ॥ ११९॥ सतत्त्वतत्त्वाभिनिविष्टबोधास्तत्त्वादिसम्यग्विजया गणीन्द्राः। श्रीहेम-सौभाग्य-जयादयोऽन्ये, गणिप्रधाना गुरुसन्निधानाः ॥ १२०॥ युक्तोऽत्र हर्षाद्विजयेन नाम्ना, तथा जयादेर्विजयाभिधेन । गुरुप्रसादाप्तबहुप्रमोदिश्रया प्रमोदाद्विजयाह्वयेन ॥ १२१ ॥ नत्वाऽनुनम्याय यथाईमेतान् , गुरोः पुरोऽहं विनिवेदयामि । विज्ञप्तिमेतामनुभाव्य सद्यः, प्रसद्य देयं ननु पत्रकं मे ॥ १२२ ॥ पादान्तभाक्त्वेन लघुर्गुरुः स्थाच्छन्दस्तदावेदयते प्रमाणम् । भाष्येऽपि सिद्धं गुणतः प्रसिद्धे, शब्देन जातेर्विषयी विमर्शः ॥ १२३ ॥ इति रहस्यम् ॥ श्लेषात् कचिल्लक्षणया कचिद्वा, वैचित्र्यमृत्पत्रपिकाह्वपत्री । श्रीमत्त्रभोर्मानसकल्पवृक्षे, विश्राम्यतां रम्यगिरा प्रमोदी ॥ १२४ ॥ पश्चाद् गुरोर्देष्टिसुधाप्रवाहैराष्ट्रान्यमानं दलमेव देयम्। स्मार्यश्च कार्येषु जिनार्यनामे(?), भुजिष्यमुख्योऽस्त्वित मङ्गलश्रीः ॥ १२५॥

तपोगच्छपतिश्रीविजयदेवसूरिं प्रति श्रीविजयसिंहसूरिप्रेषिता

[९] — वि ज्ञ प्ति का —

——海泰聚——

[आदौ श्रीमहावीरजिनवरनमस्काराः ।]

खित्रश्रीमुद्यदुद्यस्विपनमन्मौित्रमौत्रिक्षरत्न-प्रोत्सर्पदीप्तप्रकरझरभरोन्मग्नमूर्तिः खयं यः । चित्रं नानाभवाविर्भवभयसित्रित्नेन्मजदङ्गित्रजेभ्यः, प्रस्फूर्जद्भक्तिभाग्ग्यो जगित जिनपतिस्तारयेत् स श्रिये स्तात् ॥१॥ अखिस्तिश्रीपृष्ठभासः क्रमणनखभुवः सर्विदिङ्मण्डलेषु, प्रांग्रुप्रत्युप्ररज्ज्वजविदिव समाकर्षयन्त्यः स्फुरन्ति । सद्भाः किं दत्तुकामाः प्रभवसमरमा अच्छिदिग्वैभवस्य, यस्योचैर्वश्यभावं नयतु स भगवान् माद्यदन्तिविपक्षान् ॥२॥

> स्वस्त्यस्माभिः समत्वं किमवयवनखैस्तज्ञिनेन्दोः पदानां, ठब्धं शकोति साकं स्वदशशतकरैरप्यहो ! व्योमरत्नम् । यस्मादन्तस्त्रमोघा वयमिति च हसन्त्युच्छ[ठ]द्भिः करैस्तं, यत्पादोद्यन्नखौधाः स मयि निजदशौ[शा] तुष्टिपुष्टी विदध्यात् ॥ ३ ॥

खस्तिश्रीसमवायि वीरभगवत्पादद्वयं स्तान्निजाद्वैतध्यानविधानशुद्धमनसां तच्छेयसे भूयसे । नम्राखण्डलमण्डलप्रतिफलन्मौलिस्थमौलिस्फरन्मालालीसमनोत्रजः किमपि तत्तेजोऽभजद् यद्भणात् ॥ ४ ॥ स्वस्तिश्रीप्रतिबद्धरागरसिका यत्पादकामाङ्क्षशाः, प्रोचैः स्वीयकरप्रसारकरणैः संसूचयन्तीति किम् । अस्मद्रचरणाश्रितौ भगवतो ये रक्तचित्ताः खयं, ते केनोर्ध्वगतिं भजन्ति सततं निश्छिद्य सद्यस्तमः ॥ ५ ॥ स्वस्तिश्रीरिति यस शस्यचरणाम्भोजन्मयुग्माश्रितेः, श्रीरेव प्रतिवासरं समभजत् स्वस्मिन् प्रकृष्टान्वयम् । मन्ये तच विचित्रक्रुद्भगवतो यद्भक्तियुक्ताङ्गिनः, सद्यः खस्तिसमन्विताः प्रतिभवं भूयासुरस्मिन्न के १ ॥ ६ ॥ ख्तिश्रीरिव नः समाश्रयकृतेरासाद्यतां वन्द्यतां, खर्ळीकादिजगत्रयेषु भविनः संवीक्ष्य किं सम्मुखम् । जल्पन्तीति करप्रसारकरणाद् यत्पादकामाङ्कशाः, स श्रेयस्तनुतां सतां स्तुतिकृतां तां तां ततां तां पुनः ॥ ७ ॥ स्वस्तिश्रीबेहुरूपिणां समभजद् विद्यां यदंहिश्रयात्, तद्भक्तिप्रणताङ्गिनोऽनुगमनाद् यस्यानुभावात् स्फुटम् । तत्सत्यं यदनेकनम्रभविभिस्तत्पादकामाङ्कराश्रेणीषु प्रतिबिम्बितैः प्रतिदिनं कैः कैर्न साऽऽसाद्यते ॥ ८ ॥ खिस्तिश्रीपरिभूषिताः प्रतिदिशं यत्सन्नखाभीशवो, दीप्यन्ते किममर्षतिस्विति सदा रक्तास्तमोध्वंसिनः । अस्मद्भक्ति कृ तां कथं परिभवत्येतज्ञगज्जन्मिनां, स श्रेयोव्रततीततीनवधनः श्रीवर्धमानः श्रिये ॥ ९ ॥ स्वस्तिश्रीप्रतिपूर्णतां तनुमतां दत्तां स वीरप्रभुर्यस्योद्यन्नखराः करैर्दिशि गतैः किं ज्ञापयन्तीत्यहो ! । अस्माकं द्युतिनिईरेषु विहितैः स्नानैः ग्रुचीभूय भो !, श्रीमन्तः ! प्रतिपद्यतां नितक्कतेः शस्यात्मतां जन्मिनः ॥१०॥ व स्वस्तिश्रीस्मितवारिजन्मवदना वक्षः श्यलश्यायिनी, मुक्ताहारलतेव यत्क्रमभवस्फूर्जन्नखानां ततिः । तस्याः किं स्फुरदोष्टसंक्रमप्पतश्चव्यत्प्रवालद्यतिर्भाति स्वस्ति तनोतु वः स भगवान् श्रीवैशलेयो जिनः ॥ ११ ॥ खस्तिश्रीतितसद्मनः परिणमत्क्ष्मापैः खयं मूर्धि यान्, धृत्वाऽऽसादि समस्तशस्तकमला दुष्टांहसां च क्षयः। लिप्सोस्त तुलनां हियोऽपि नहि तेनोकैः पुरस्कुर्वतः, सूर्यं यस्य नखाः करैरिव हसन्सेवं स वः श्रेयसे ॥ १२॥ स्वस्तिश्रीजनकोऽस्तु यन्नखतिर्भास्त्रत्करैः संनमत् , सन्मौिं परिमृज्य सम्मुखिमवाऽऽहोक्येति विक्त स्फुटम् । चेद्भ्यन्तरदुस्तमोहतिपरास्तन्नः खचित्ते स्थितिं, धत्ताऽस्मित्स्थितितः प्रयाति न कुतो यस्मात् तमः सर्वतः ॥१३॥ वि॰ स॰ छे॰ १८

तस्यास्त्वस्तु जिनेश्वरस्य चरणोद्भृतप्रभृतप्रभा-स्फारीभूतनखोत्करस्य च रवेः साम्यं कुतिश्चद् गुणात् । एकं किन्तु समाश्रिता अपि विभागाद्यतमोनाशिका, नीचैस्तत्परमाश्रितास्तु नितरामुचैर्गिति प्राप्नुयुः ॥ १४ ॥ स्वस्तिश्रीगरिमागरिष्ठभगवान् सत्पुण्यपुष्टः प्रथं, शिष्टानां श्रयतां सतां यतिमतां तन्यात् प्रकृष्टं(ष्टां) श्रियम् ॥ यस्योद्यन्नखरोच्छलत्करभरः पिण्डीकृतस्तकर्यते, रागः संस्तुवतां जयादिव पदे लग्नोऽस्ति रागोऽथवा ॥ १५ ॥

स्वस्तिश्रिया समिधगम्य यतः प्रसारं, मन्दारतो व्रतिवन्मस्तां प्रजग्मः । सच्छायकायस्विरः शरणं भवान्तर्भान्ताङ्गिनामिह स मोक्षफळं प्रदत्ताम् ॥ १६ ॥ स्वस्तिक्रमाञ्जनखर्द्पणमण्डलेषु, यः पत्रयति स्ववदनं नितक्कत् प्रभाते । श्रीवर्धमान इव कः खलु वर्धमानो, न स्यात् स यन्नयविद्वक्तिरनन्यथा स्यात् ॥ १७ ॥ स्वस्तिप्रशस्तपदपद्मपुनर्भवश्रीसंक्रान्तमद्भुतत्तरिश्च विलोकयन्ति । पद्मं तडाग इव वक्त्रममर्त्यगौर्यश्चित्रं तदत्र जडतोपचितं न तद् यत् ॥ १८ ॥ स्वस्तिश्चियाऽऽश्चितविशिष्टपदारिवन्दद्वन्द्वस्य यस्य जिनपस्य समाश्चयेण । आमोदलिधरभवन् मधुपायितानां, चित्रं समापि मधुपत्वमहो ! नतैर्यत् ॥ १९ ॥ स्वस्तिश्चियं प्रथयतात् प्रथितां स देवो, यस्य प्रभोर्जगिति चित्रकरं चरित्रम् । स्ववीसिमौलिमणिकान्तिजलाशयेषु, स्वस्नानतोऽतिविमलीकुस्ते स्म तान् यः ॥ २० ॥

खिस्तिश्रीभिभीखदस्यांऽहियुग्मं, यत् सँस्ताभिः श्रीयते तच्छ्रयेण । यद्भवृ वृक्षेः सङ्गतेश्रन्दनस्याऽऽमोदाश्चिष्टैर्भूयते नैव कैः कैः ॥ २१ ॥ खित्तिश्रीभिस्तत्पदं शिश्रिये श्रा(म्ना)ग्, मत्वा तत्त्वाश्रित्य बाह्यां किमाह्वाम्। यस्मादस्मिन्नो तदन्या भवान्तर्भ्रान्तिश्रान्तश्रेणिकानां पदाप्तिः ॥ २२ ॥ सत्पादाम्भोजन्मपद्माङ्कितं यत्, तस्मात् तत् स्यात् तन्निधानावलिधः। युक्तं यत्सान्वर्थसृष्टिविंधातुर्यद्व होने शीतरिं सुधां शुः ॥ २३ ॥ मन्ये गत्वा तत्पदाम्भोजपद्मा, चौर्य पद्मं तोयदुर्गं प्रविष्टम् । पश्चा[दा]दचौरवत् तत् तदादि, तस्माछेभेऽन्तःपुरःस्थायितां नो ॥ २४ ॥ तत्तन्नापि प्राप तत्तुल्यभावं, किन्तु स्वस्मिन् दूषणं पङ्कजत्वम् । युक्तं यस्माद् यद् यद्ध्वं विधत्ते, स्वः सहोकस्तत्तथा किं तदन्यत् ॥ २५ ॥ साम्यानाप्तौ स्पर्धितस्याभवत् तत् , पद्मं लब्ध्वाऽगाधपानीयदुर्गम् । मत्वा तत्सत्पादपद्मः स्वरूपं, मन्ये जज्ञे कोपटोपात् स रक्तः ॥ २६ ॥ पश्चाद्धत्वा वज्रचकादिचकं, तत्पादस्तत् स्वीयलक्ष्म्या जिगाय । अप्युचैस्तं जाड्यदुर्गप्रभेदं, सल्लोकानां निर्मिमीते तदादि ॥ २७ ॥ तस्मान्मन्ये तत्पदस्यैव भीत्या, पद्मश्रेणिः कम्पतेऽद्यापि नित्यम् । गुज्जद्वासुप्रेरिताङ्गच्छलेन, किं नैजं तं तोयदुर्गं प्रविश्य ॥ २८ ॥ चित्रं चित्रं यस्य सत्पादपद्मो, नीरागोऽपि स्पष्टरागी खयं यः । भक्त्या नम्रप्राणभाक्षु द्विधाऽपि, तद्धर्ता यत्तद्विशेषाञ्जनानाम् ॥ २९ ॥ तं लब्ध्वाऽपि प्राणभाजो भजन्ते, तन्नः सिद्धिद्रङ्गवासं परत्र । चित्राचित्रं तत्सतामेति चित्ते, किं वा सन्तोऽचिन्त्यमाहात्म्यभाजः ॥ ३० ॥

💮 💮 🖟 किञ्चित्रिजध्यानविधानतो यो, नयँक्षिठोकी निजवस्यमावम् । विश्वत्रये यः किल पूज्यतेऽईश्चित्रं स लेभे नहि धूर्तभावम् ॥ ३१ ॥ य उत्तमानामिह मध्यवर्ती, जहाति नो मानसतस्करत्वम् । विचित्रकृत् तस्य चरित्रमेतत् , श्रीवर्धमानस्य विलोकयन्तु ॥ ३२ ॥ धत्ते स वज्रप्रमुखान स्वपाणाविप स्फूटं हन्ति विपक्षपक्षान् । निश्छिद्य पापानि तथापि छेमे, सिद्धिं खयं तत्खलु चित्रकर्तु ॥ ३३ ॥ चोद्यं कथं मुक्तिपदप्रगामी, भवेजिनेन्द्रस्त्रिशलाङ्गजनमा । अद्यापि यावन्महतां मनोभ्यः, स्पष्टं समाप्नोति न यश्च मुक्तिम् ॥ ३४ ॥ चित्तं सतां वासगृहं विधाय, तत्र स्थितस्तद्विमलीकरोति। यः श्रीजिनाधीश्वरवर्धमानश्चित्रं तथाप्येष ममत्वभृन्नो ॥ ३५ ॥ यं संस्तुवन्तः पुनरेव निन्दापरायणाः स्वोचितमाप्नुवन्ति । शुभाशुभं यचरणाद् विचित्रं, स रागविद्वेषहरस्तथापि ॥ ३६ ॥ अगम्यलक्ष्मीरिप योगिनां यो, न दानदाता तदिप क्षमायाम् । तदेकरक्तात्मिजनवजस्य, चित्रं तथाप्येष समीहितप्रदः ॥ ३७ ॥ येभ्यो जिनाधीश्वरयोगभृद्भाः, कदापि नो दूरतरं भवान् यः। तेषां न दत्ते निजगम्यभावं, चित्रं स कार्पट्यधरः कथं नो ॥ ३८ ॥ जिनाधिपानां कलनीयरूपं, किश्चिचरित्रं भुवने त्वदीयम्। जायन्महिम्नाऽपि निवासगेहं, मनःकृतं यत्परमाणुरूपम् ॥ ३९ ॥ खस्तीन्दिरा यस्य सदैव सेवां, तदेकलुब्धा सरसां विधत्ते । सच्छञ्ज-पद्माविप यो विभर्ति, स्वपाणिपद्मे स तथापि दुर्गतः ॥ ४० ॥ भक्तिप्रगल्भाङ्गभृतां मनोन्धिमध्यं वचोवीचिगणास्तु यन्तः । यथा यथा जग्मुरहो ! तथा तथा, चित्रं बभूवेत्यजडाशयं तत् ॥ ४१ ॥

िनानाविधचित्रालंकारमयानि पद्यानि ।]

जनानां विहितामोदं वन्दे श्रीवीरतीर्थपम् । परमश्रीप्रदं देवं दमकानननीरदम् ॥ ४२ ॥ —मुशल्बन्धचित्रम् । जन्य श्रीजिनाधीशः ! भववारकः ! सन्मतः! । तत्त्वज्ञः ! ज्ञत्वतत्सारः ! रसातं तत तं ततः ॥ ४३ ॥ — त्रिश्ल्म् । ज्ञन्नितु ततं सातं तत् स मेऽर्हन् ! सदा भुवि । विभुर्दासजगल्लोकः कलोदियकलायुतः ॥ ४४ ॥ — चमरम् । जम्भिजद् भक्तिभरभाग् यस्य तं संस्तुवे समम् । मितमन्तमहं मत्यमममत्वमतामसम् ॥ ४५ ॥ — चमरम् । जगत्तारकित्यतारि गम्भीरवरवाकचयम् । यशोभरलसद्राजजगद्ध्यासततिश्रयम् ॥ ४६ ॥ —श्रीकरीः । यग्मम् । जयं त्वं जगदानन्दप्रदः ! प्रास्तमहद्भयः । यन्नसः (?) स्तुतिकृद्धिश्वदैवतो दममोदरः ॥ ४७ ॥ — हल्बन्धः । जन्तुजातजयश्रीस्तत् , तन्याद् वः परमं पदम् । दरभूच्छायसङ्घाततरिषश्चित्रदायतिः] ॥ ४८ ॥ — मल्लः । जगदुद्धितिमातन्याक्यायविश्वीपयोधरः । रिष्ठितानेकभूपालो गितिजित्तिसामजिः] ॥ ४९ ॥ — धतः । जयं श्रीकरपङ्कजः ! निजामलकुलध्वजः ! । जगदुद्धरं वीरः ! त्वं प्रमदप्रकरं ददन् ॥ ५० ॥ — द्वाभ्यां खङ्गः । जनुर्जरामहाकंससम्भेदसुरपानुजः ! । जलोद्यत्सद्घनारावराजद्धणभरो जनुः ॥ ५१ ॥ — शक्तः । जन्तिः । जन्तिनां मङ्गलवातं जनयं श्रीविभोः! ततम् । शमश्रीललनाकृतसङ्गः ! विश्वविबोधकृतः ! ॥५२॥—छत्रं । युगमम् । जन्तिनां मङ्गलवातं जनयं श्रीविभोः! ततम् । शमश्रीललनाकृतसङ्गः ! विश्वविबोधकृतः ! ॥५२॥—छत्रं । युगमम् ।

जदीहि भगवन्! नित्यं मदं तनु नुतं दमम् । कुरु भित्तयुतं ठोकैनेगधीर ! रधीगण ! ॥ ५३ ॥ — रथः । जगतीगतसन्कीर्तिर्जिननिर्जितदुःस्मरः । रक्ष ततोऽरिभद्धी(द्धी?)र, सुमनोमनदत्त स ॥ ५४ ॥ — कल्काः । जप दासे भवोत्तंसपरदानप्रदः सतः। दादी(दा?)नघ! रमादेवो सेनघनवरप्रभ! ॥५५॥ — अर्धभ्रमः । युग्मम् । जक्षे येन वृता सर्वा सद्धुद्धिः सिद्धिगामिनी । भजे तं तप्तदुस्तापतपसं सकलं जिनम् ॥ ५६ ॥ — शहरः । जग्मुर्यस्माद् विपक्षोघा भजेयं भवभेदकम् । कम्बुकण्ठं कलाकम्रं रंकताकककं तकम् ॥ ५७ ॥ — मुद्गरः । जग्मुर्यस्माद् विपक्षोघा भजेयं भवभेदकम् । कम्बुकण्ठं कलाकम्रं रंकताकककं तकम् ॥ ५७ ॥ — सहरः । जवात् त्यक्त्वा मदं भव्य ! भज सन्ततमिश्वरम् । रजनीनाथवदनं गत्याऽस्ममतङ्गजम् ॥ ५८ ॥ — खस्तिकबन्धः । जडताभिदिपादाम्भोजन्मानं जिनपुङ्गवम् । जनतातारकं वन्दे, जपापुष्पोघपूजितम् ॥ ५९ ॥ — खस्तिकबन्धः । जबास्तम्भयुगश्रीभिर्जितशुण्डां(ण्डं) लसत्प्रभम् । भक्तियुग् भविसम्भारतमोरिवकरं परम् ॥६०॥ — ध्वजबन्धः ।

कल्याणवत्कान्तकरो जनवजकष्टार्तिभिन्न्यायकजे विभावसुः । कल्याणवृन्दानि करोतु निर्भ्रमः, कलायुतः कञ्जकरो नमद्धरिः ॥ ६१ ॥ जयिश्रयं चेद् वरितुं समुत्सुकास्तत् त्रैशलेयं भजतां कथं न तत् । यदीयसत्कीर्तिसुपर्वनिम्नगा, निर्माति नित्यं विमलं जगत्रयम् ॥ ६२ ॥ — अष्टारचक्रम् । आनन्दनं जनमनस्यनयेन मान-श्रीनन्दनित्रनयनं विनितं नयैनम् । नृनं जिनं विनयनम्रनरा नरेनं, पीनध्वनद्घनघनस्वनमानतेनम् ॥ ६३ ॥ — २८ दलकमलम् ।

सुरनरभरपरशरणं, रदरम्यरमारतारतरवक्त्रम् । सुरवरकारस्करमारहरमरं वरकरं धीरम् ॥ ६४ ॥ स्मरपरवरकरचरणं रितरकरं दरहरं निरस्तारम् । नरवारपरिश्चरतरपरमारं मारमारहरम् ॥ ६५ ॥ – यमल्लम् । विनमे नमतं तेन विनतं नियनन्दनम् । भिन्नं मानवनं ध्यानस्थानं सन्नयनं जन ! ॥ ६६॥ – गोम्जिकात्रयम् ।

मादान्तरायमदनोत्कटदुष्टकुम्भिकुम्भिद्धिषन् प्रवरमागतभीतिनीतिः ।

नीतित्रयुक्तनतसङ्गतपाददामादा मानवान् त्रित कुरूव जिनेन्द्र सन्माम् ॥ ६७ ॥ — दर्पणः । संसारापारसारत्रवलसममहाकष्टक(कृ)न्नकवास[ः], संयुक्ताम्मोधिसाधिबुडदसमनृणां पातृपाच्छ्रीविलासः । सन्तान् पायादपादत्त भव सकुशलस्तारहारत्रकाशः, सर्वज्ञः प्रवसातः प्रणतसतत्तसत्सिद्धिसिद्धित्रदः सः॥६८॥श्रीवत्सः।

श्रीवर्धमानभगवानसमानमानः, श्रीवर्धमानभगवानसमानमानः । श्रीवर्धमानभगवानसमानमानः, श्रीवर्धमानभगवानसमानमानः ॥ ६९॥

इत्थं वर्णनपद्धतिं प्रणयतां नानाविधालङ्कृतिश्रेणीभूषितनैकवृत्तनिवहैरानन्दनं सर्वतः । नत्वा तत्त्वविदां महोनिधिमिमं सैद्धार्थितीर्थङ्करं, ही-श्री-बुद्धिनिवासमन्दिरमहो ! सस्फूर्तिकीर्तिश्रियम्॥७०॥

श्रीमहावीरजिनप्रणामकरणपद्धतिः।

[अथ यत्र गच्छाधिपतेर्वर्षावासः, तन्नगरीवर्णनम् ।]

अथ सा नगरी नरामरासुरसिद्धस्मयकारिणी परा। पथिकैः प्रथमं निजागतेरितिथित्वं समनायि चक्षुषोः ॥ ७१ ॥ परिपीय तदेकमन्दिरं, नवनव्यं प्रथमानमुत्सवम् । अपि तैर्जनितं विचित्रितैरिव जीवद्भिरहो ! सविस्मयैः ॥ ७२ ॥ वरवर्त्मविवर्तिनस्ततो, विषयीभूतिवनोदिवस्तुनः । विश्रदास्पदमेत्य तां पुरं, परमानन्दपदं विजित्तिरे ॥ ७३ ॥ तदवेक्षणतः स्वचक्षुषोः, किल निर्माय सुपारणां ततः । पुरि तत्र विमेनिरे निजं, श्थितिमाधाय कृतार्थमागमम् ॥ ७४ ॥ स्फिटिकाद्रिसमस्फुटस्फुरत्स्फुटिकागारकराकरैरिव । दधती परिहासिकां तु या, प्रथितायास्तत एव किं दिवः ॥ ७५ ॥ किल तत्र समस्तवस्तु यत्, सकलं तन्नगरे सद्षणम् । सकलङ्कतया त्वनीदशं, नगरेऽत्रास्ति तद्भुतत्वभृत् ॥ ७६ ॥ — अर्थतः कल्यम् ।

तथा हि -

धनदः पुरि तत्र योऽस्त्यहो !, स पुनः किं पुरुषेश्वरः स्मृतः । इह ते त्रतिसौधमद्भुता, विजयन्ते नवनव्यभोगिनः ॥७०॥ किल तत्र य ईश उच्यते, स च षण्ढः ससुतोऽस्थिमालिकः। इह ते शतशो विरेजिरे, सुपुरोऽनर्घ्यविभूषणं महत् ॥७८॥ न च तत्र तपोगुणाश्रिता, सुमनःपिक्करहोऽवितष्ठते । इह सा च तदादिसद्धणाविकेकित्रवरास्पदं मुदा ॥ ७९ ॥ अपि तत्र महत्यहो ! वने, किल पञ्चैव चकाशिरे हुमाः । कुसुमैः सुरभीकृतान्तरे, विपिनेऽस्यामपसंख्यपादपाः ॥८०॥ विबुधाधिप एककः पुनः, स तु गोपाभिधया प्रसिद्धिभाक् । इह वासक्वतः परःशता, विजयन्ते त उदीत्वरिश्रयः ॥८१॥ न गरीयनगरीयसो गुणानिति तस्या अमरावती पुरी। अनुगच्छति किं यदत्र वै, स्फुरति श्रीमहिमा प्रभोर्महान् ॥८२॥ विविधामलरत्नजालयोत्थितत्रह्माण्डहतस्ववेगतः । प्रणमत्करसङ्घतः पुनर्दिवि वैचित्र्यमधाद् यतस्त्वियम् ॥ ८३ ॥ द्मविमानविमानताकृतोऽतिविशिष्टत्वगरिष्ठधर्मिणाम् । स्फटिकोपलकल्पितालयाः, किमु तद्दानजकीर्तयो बमुः ॥८४॥ विध्रविम्बमिलत्स्वमौँ · · · बहुरूपालिकनेत्रताभृतः । *स्फटिकाग्रिमविग्रहा गृहाः, किमु नाऽऽपुर्ध्वजगं गयेशताम् ॥८५॥ रविकान्तमयालयाभया, कृतमार्तण्डभिया यया रयात् । वदनं सदनं कुतीर्थिनामद्धत् प्रापितभीतिदुस्तमः ॥ ८६॥ प्रसतायतया पताकयाऽऽवृणते चञ्चलया यदालयाः। निजकाञ्चनकुम्भसन्निभं, समवेक्ष्य द्युमणिं स्म लज्जया ॥८७॥ विमलाङ्गभृतां शिरःसु नः, सकलङ्कः स्थितवान् कथं भवान् । इति यन्निलयाः पताकया, ददते चन्द्रमसोऽतिताडनाम् ८८ परमार्थभृतोऽमलात्मनः, सकलङ्का विकलङ्किनः पुनः। निगदन्त इदं यदालयाः, शशिलक्ष्माऽऽवृणते ध्वजोच्छ्यैः॥८९॥ सततं पुरतश्च पृष्ठतः, प्रसरन्नीलमणीगृहत्विषा । परिचुम्बितदृष्टभूतलास्तृणबुद्धा पश्चोऽभवन् नताः ॥ ९० ॥ यदगारशिरःस्थगैरिकोद् घटितस्पष्टघटोपलब्धितः । अभवद् द्युमणिभ्रमान्निशि द्युनदीपद्मगणो विकाशभाक् ॥ ९१॥ सुदतीवदनानुविम्बतो, यदगारे विधुबिम्बशङ्कया । कृतपञ्जरसंस्थितिर्दिवा, विकटं कूजित चक्रमण्डली ॥ ९२ ॥ निशि तारकबिम्बितक्षणाच्छशिकान्तालयभित्तिभूमिषु । कजबुद्धिभृतो न तत्यजुर्मधुपास्तान् धृतवार्मधुप्रमाः॥ ९३॥ वियदायतवर्मगाहनादिव किं स्विद्यति शीतदीधितिः । गलदच्छसुधामिषादिति, व्यजनन् वीक्ष्य यदालयध्वजः ॥९४॥ शशिकान्तजयद्वहावली, विगलद्वारिझरा बभौ निशि। स्वभया विजयादिवाभवत् , श्रमखिन्ना द्यविमानसन्ततेः ॥९५॥ अत एव किमत्र मीयते, द्यसदैश्वर्यभृता कृता इव। प्रतिबिम्बिततारकोत्करच्छलतः सत्कुसुमौघवृष्टयः ॥९६॥ – युग्मम्। परिकीर्णमणीन् यदापणस्थल इङ्गालिधया व्यलोक्य तान् । ग्रहणोचितविक्रमोठभवन्नगरे यत्र चकोरपक्षिणः ॥९७॥ गुरुपादविलोकनेच्छया, दिव एत्य द्युपुरी तपस्विनी। अभवत् परिखामिषादसौ, सनिमित्तो हि विधिविधेयजः ॥९८॥

क्रमतस्तपसोपलभ्य सा, स्वमभीष्टं पदसेवनादि यत् । चलवीचिजलानुबिम्बितच्छलतो नृत्यति किं प्रमोदतः ॥ ९९॥ – युग्मम् ।

न चमत्कृदिदं क्षणेऽगुणं, प्रथमे द्रव्यमतार्के तार्किकैः । प्रथमानगुणाः ", सह यद्यत्र जनुर्जनैर्देधुः ॥१००॥ गुणिनां गणनातिगा गुणाः, पुरि यत्र प्रसरन्ति सर्वतः । इव तद्भुव एव कीर्तयः, परिपूर्णेन्दुविमा इवामठाः ॥१०१॥ अपि यत्र च सङ्घ ईप्सितैः, किठ वर्षत्यखिठे महीतठे । अभवत् समशस्यवस्तुनः, परिलुव्धिसुखिनस्ततोऽर्थिनः ॥१०२॥ अपि राजसमं विरेजिरे, कृतिनो यत्र विशिष्टदीप्तयः । अतिनिर्मठतामिताः पुरीलठनाहारसमानसम्पदः ॥ १०३ ॥ जिनशासनमम्प्रभूषणं, शुशुभे यत्र दधञ् जनव्रजः । नगरी पुनरेव तं ततो, वसुधामण्डलमेव तां पुरीम् ॥१०४॥ अधिगम्य कठाः सदीप्तितां, किल जग्मुर्यदनेकनागरान् । कमलासुतिमत्रमुन्नता, इव सर्वाः क्षितिरुद्परम्पराः ॥१०५॥ अपि यत्र निवासिनः पुनः, सहशौपम्यमुदन्वतः कुतः । अपि दिक्षु विदिक्षु विद्यतं, गुणरत्वैरितरस्य यत्त्वधः ॥१०६॥ नयशास्त्रमनन्यथापदं, जनतोदाहरणान्नयत्यदः । तपनीयमिव स्वशुद्धितां, कषपाषाणपरीक्षणेक्षणात् ॥ १०७॥ इति रम्यगुणालिमण्डिता, नगरी नागरनागरीमृता। जयित प्रथिता विचित्रकृत्, स्वभया भूतठवर्तिचेतसाम् ॥१०८॥

¹ आदर्शे 'धार्मिकाणां'। 2 आदर्शे पतितमक्षरह्रयमत्र । 3 आदर्शे 'स्फुटि"। 4 अक्षरचतुष्टयं पतितमत्राद्शे ।

अपि च यस्याम् -

वराकाराः स्मराधारा राजन्ते मृगलोचनाः । कलाकलापराजिन्यो न्यस्तकण्ठैकभूषणाः ॥ १०९ ॥ सारागारावलीचारुरुचाध्वस्ततमोभराः । गुणप्रणयिसद्दाररिखतामरमण्डलाः ॥ ११० ॥ रुचिरानेकसद्वस्तुविस्मितानन्तमानसाः । लुलन्मुग्धकनीवक्त्रकान्तिस्मितलसिद्द्याः ॥ १११ ॥ गुणवत्यः स्फुरद्धारा रुचिरद्युतिभासुराः । नानाविहितशृङ्कारा राजत्पीनपयोधराः ॥ ११२ ॥ जयन्ति समलङ्कारास्तेजस्वन्यः कलस्वराः । पुरीगौर्यो मनःसारा लीलया रितजित्वराः ॥११३॥ – चम्पकमण्डितसिंहासनवन्धः ।

माराय्यशस्त्रस्फुटदीप्तिराजीराजीवनेत्रातिगुणाभिरामाः । रामाङ्गनाशीलगुणाः सुरामा रामालिवत्पत्रभृदस्त्यनामा ॥ ११४ ॥ – दर्पणबन्धः ।

म यत्राऽऽभाप्रभमन्दिराणि च मही या संशयाऽनेकशो, ऽशोकं श्रीदललह्शा वितन्ते श्रीभाजनं भासिनी । तत्त्वातत्त्विचारसारचतुराली सत्सलीलं सदा, दासश्रीतततत्तदद्धतमहादानं मुदा तत्त्वभृत् ॥११५॥ —मत्त्ययुग्मम् । रङ्गत्कासारसारं जलभरिनभृतं कोककोट्याब्यनीरं, लब्धानन्तस्य शस्यिशितिवरममलं सारसानन्दधारम् । रङ्गीधाबद्धशुद्धश्रस्मरिवमलाशोभिसोपानमालं, लग्नोद्यद्भन्तव्याल्यन्तिराजि राजत्यजस्रम् ॥ ११६॥

-श्रीवत्सः । यसां पुर्यो सदाऽऽरामे नन्दनप्रतिमोपमे । उत्फुलकुसुमश्रेणीविकाशितिद्दगन्तरे ॥ ११७॥ सदालवालं किल रत्नविग्रहं, हन्ति प्रसारि स्फुटदुस्तमस्तमम् । विग्राजि सत्काननमञ्जतं तरोः, सानन्दलोकाश्रितमुन्महःश्रि ॥ ११८॥ - युग्मम् । शरावसम्पुटचित्रम् ।

यस्मिन् महाहारिगुणो नरीघो, ठलत्कलोद्यवत नः स सम्पत् ।
चश्रचरित्रः सुसुमालितत्तत् कृताततश्रीपरमेष्ठिपूजः ॥ ११९॥
यसां सदा दानकिविश्रदाढ्या, ससंमदा सत्समरूपपट्टी ।
वरं रमामा ठलना हि नानाशृङ्काररम्याऽपगताभिमाना ॥ १२०॥
यत्राऽङ्गनानामसमो महस्वी, गाङ्काम्खुदीप्रप्रभ एव वर्यः ।
गुणो नरान् सन्ततमोददो दोषभेददत्तादर एष माति ॥ १२१॥
यदिम्यसंसत्सदनं नगेन्द्रभामामलश्रीश्रितताररम्यम् ।
सत्यं त्यजद् घ्वान्तभरं सुशंसं, रराज जम्भारिविमानतुल्यम् ॥ १२२॥ — चतुर्भिवृत्तैर्नन्दावर्तवन्धः ।
सद्यं स्वाससोघप्रविराजमाना, नानागुणोघा प्रति सन्निवासम् ।

सद्वासना सहलनाऽस्ति यत्र, त्रपालुरुद्यद्यश्मां निवासम् ॥ १२३॥ – भद्रासनबन्धः । दैवतेन्दुमुखी जिष्णू रामासङ्घः स्फुरद्वचाः । राजते स्वर्णराजिश्रीर्यत्रासंख्यकलावली ॥ १२४॥ – नागपाशः । इत्यादिचित्रकलितं यत्रगरं लेख इव विभातितराम् । विविधालङ्कारगृहं विबुधत्रजवर्णनीयगुणम् ॥ १२५॥ तत्र श्रीमित नगरे अवरङ्काबादसंज्ञके नगरे । विविधविलासिद्धिंधरे तातपदन्यासपूततरे ॥ १२६॥ [यस्मिन् स्थाने विज्ञितिप्रेषकसूरिणा वर्षास्थितिः कृता, तत्स्थानस्य वर्णनम् । 7

अभ्रंलिहानि सुधया धवलीकृतानि, देवाधिदेवभवनानि सतोरणानि । नानाविधानि पुरि यत्र विभान्ति सम्यग्, हारिश्रयं किल दधन्ति पुरेन्दिरायाः ॥ १२७॥

^{* &#}x27;तिककांश्रवमोहराः - पाठद्रयम्' इति मूलादशें।

श्रीवर्धमानजिनराजग्रहं विभाति, यस्मिश्च देवकुलिकाश्रितमद्भुतिश्चि ।

किं नीतिरीतिविधिमीक्षितुजातकामः, शृङ्कालिमण्डितिगरीशिगिरः समागात् ॥ १२८ ॥

यस्मिश्च वीरजिनराजग्रहे प्रदीपाः, शोमां दधः पवनप्रेरणपूर्णिताङ्काः ।

श्रीमज्जिनेन्द्रमिग्विन्दितुमिन्छ्या किं, भास्तानिवेत इह कल्पितभूरिरूपः ॥ १२९ ॥

विपक्षपक्षक्षयकार्यदक्षो, विराजते यत्र महीमहेन्द्रः ।

विशेषतो न्यायविधेविधाता, स्वीयप्रजापालनबद्धरागः ॥ १३० ॥

तस्मात् कलाशालिजनालिभास्त्रच्छ्यं दधानाद् गुणराजमानात् ।

भूमामिनीसत्तिलकायमानात्, सरोनरातोऽनिशलक्धमानात् ॥ १३१ ॥

संयोजितश्चारसुमक्तिमात्रा, भावाभिधानस्य पितुनिदेशात् ।

श्रोत्सुक्यभूमीपितिशासनेन, निमन्नितः सम्मद्धीसखेन ॥ १३२ ॥

उत्कण्ठया कुण्ठकृतप्रमादः, संयोज्य पाणिद्वित्याम्बुजन्म ॥ १३३ ॥

विज्ञितिकां वितनुते सुविधिप्रधानामानन्दतो विज्ञयसिंहशिशुः प्रवहीम् ।

आवर्तकैस्तरणिमूर्तिमितैविधाय, सद्दन्दनं विनयनम्रशरीरयष्टिः ॥ १३४ ॥

कृत्यं यथोद्गच्छिति तिग्मभानी, जम्भारिदिग्म्धररत्नसानी। प्रध्वस्तविस्तारितमःसम्हे,सच्चकवाकीमुद्माद्धाने॥१३५॥ पयोजिनीखिण्डितनायकानां, हिमांशुसम्मार्जनकृत्यकृत्यैः। प्रसारितस्मेरतदीयवक्त्रप्रतम्बनेजप्रथितांशुपाणौ ॥१३६॥ माङ्गल्यगीतध्विनपृरितोद्यदिग्मण्डले कूजित पत्रिपङ्कौ । बालार्करक्तद्यतिकुङ्कमौघविलिप्तधात्रीललनान्बन्ने ॥१३७॥ स्मेरीभवत्पङ्कजपुञ्जगर्भप्रसुप्तद्यादपदोपघातैः । पतत्प्रमृताद्धुततत्परागसौरभ्यसम्प्रितजीवलोके ॥१३८॥ मृदङ्गभेरीतततालतालीवीणाद्यवाद्यकणितप्रसारैः । व्यामोहितानेकसुविद्यविद्याधरव्रजस्तिम्भतसिद्धमाने ॥१३९॥ चर्द्यसंघद्यनपिष्टसक्तुप्रादुर्भवत्सौरभरञ्जराज्या । स्वसद्यसंसप्पण्वद्यग्गश्चत्समाकर्षितपान्थसार्थे ॥१४०॥ विनिर्मितस्वस्तिकपूर्णायाममात्यम्पालविराजितायाम्। श्रद्धाभिरामप्रवराईताईतीसम्पूरितायामिनशं सभायाम्॥१४१॥ स्वाध्याये सिद्धिमा श्रीमत्प्रज्ञापना जिनाभिहिता । विविधविचाररसालाऽभिवाच्यते मोक्षतस्वीजम् ॥१४२॥

व्याख्यानवाचनविधिः प्रथमाङ्गसूच्वृत्तेर्वभूव विदाि विदां पुरस्तात् । अध्यापनं दिमजनेऽध्ययनं स्वयं च, सार्वप्रणीतवरशास्त्रगणस्य शश्वत् ॥ १४३ ॥ योगोपधानवाहनमिनशं तद्योग्यताबिशिष्टेषु । सानन्दनन्दिमण्डनपूर्वकमुद्यद् व्रतोचारः ॥ १४४ ॥ इत्यादिधर्मकृत्ये प्रवर्तमाने प्रमोदसन्दोहात् । कृतसङ्केतिमवाऽऽगाद् वार्षिकपर्वापि पर्ववरम् ॥ १४५ ॥ तिसिन् द्वादशदिवसान् यावदमारिप्रवर्तनं प्रकटम् । षष्टाष्टमादिदुस्तपतपसस्तपनं विशेषेण ॥ १४६ ॥ दुष्टकुकर्मनिवृत्तिः साधर्मिकपोषणं सुसन्तोषम् । श्रीफलपूगफलादैः प्रमावनाविरचनं लोके ॥ १४७ ॥

महोत्सवाद्वैतनवक्षणेषु, सिद्ग्यसभ्याद्यसमाजिकायाम्।
गीर्वाणकारस्करकल्पकरूपसूत्रस्य वृत्त्या सह वाचनं च ॥ १४८ ॥
गम्भीरशब्दबिधरीकृतजीवलोकम्, वादित्रवृन्दिविधवादनपूर्वकं च ।
नानाविलासयुवतीजनगीयमाने, श्रीजैनचैलपरिपाटिकया प्रवृत्तम् ॥ १४९ ॥
इत्यादिधमैकृत्यं प्रवर्तितं जायते च (स्म) निर्विष्ठम् ।
श्रीतातनाममन्त्रप्रसादतः श्रेयसा सिहतम् ॥ १५० ॥

अपरं -

को दुग्धान्धिभवां बभार समरे कीदरभवेद् भाग्यभा, कः कृष्णाग्रजभूः पुनः सुकृतिनः कृत्येषु कां कुर्वते । पुण्याङ्गिप्रतिबोधका भगवतः का चन्द्रतुल्यं च किं, प्रद्युम्नरिपुर्जनाः प्रति शिवं गन्तुं वितन्वन्ति काम्।। पाश्चात्योऽक्षरसुग्ममुक्तित इह स्याद् व्यस्तमानन्दता,

कुर्वे संस्तुतिगोचरं सुविधिना श्रीमद्गणाधीश्वरम् ॥ १५१ ॥ - षट्पदी । ॥ श्री म द्वि ज य दे व सू रि गुर वे न मः ॥

सकलभूतलमण्डनमद्भुतं, विजयकारिपदद्वयपङ्कजम् ।
भविककल्पितदानकरं सदा, मिततिप्रकरं करुणाधरम् ॥ १५२ ॥
भविककोककदम्बकभानुमं, जगित विस्तृतवामयशःश्रियम् ।
विमलकोमलकोकनदप्रभक्तमयुगं गजभासुरगामिनम् ॥ १५३ ॥
निजकुलामलपङ्कजकाननारुणसमं समतारससागरम् ।
करणकान्तिजितामरभूधरं, विजयदेवगुरं नुतिमानये ॥ १५४ ॥ – परिधिः ।

कमलाकरकर्तारं भृविस्तृतयशोभरम् । लक्ष्मीलीलासु कमलललत्सत्पाणिपुष्करम् ॥ १५५॥ मनोज्ञोबत्कलाधारं तन्वन्तं भूरि मङ्गलम् । जन्तुसङ्घातकमलकाननाम्भोजसोदरम् ॥ १५६॥ पद्मन्यकारिसुकरं द्वयं भाभारभासुरम् । पिष्टष्टसद्धणाधारं जनोद्धृतिकृतादरम् ॥ १५७ ॥ विश्वदाचारनिकरं करणं प्रणतामरम् । ततकल्कद्दरं धीरं नरप्रश्रकृतोत्तरम् ॥ १५८ ॥ रम्यानेकगुणागारं दासीकृतनरामरम् । तिरस्कृतद्वेषिवारं तिथ्याद्याराधने परम् ॥ १५९ ॥ कलाभृत्समसत्तेरकमलं सिद्धिकृत्करम् । नाथं कलाचकवालरत्नसन्ततिसागरम् ॥ १६० ॥ विस्तारिज्ञानसम्भारं कोमलक्रमपुष्करम् । कर्पूरभररुक्चौरबन्धुरस्रोकविस्तरम् ॥ १६१ ॥ भासुरानेकचतुरभक्तलोकप्रियङ्करम् । गणनाति[ग]सत्सारं विनतानेकनागरम् ॥ १६२ ॥ तसानन्ततपोवारं मतिमद्भरबुद्धिरम् । संशयािकरसासीरं यवनोद्धोधतत्परम् ॥ १६३ ॥ मदनादिविजेतारं कोपपादपकुञ्जरम् । रत्नत्रितयदातारं कमनीयवचोभरम् ॥ १६४ ॥ दर्शनामोदितापारभव्यभव्यजनोत्करम् । मन्दराचलवद्धीरं गन्धमातृप्रभाकरम् ॥ १६५ ॥ जयश्रीप्रस्फुरहारसुभगाभोगभास्वरम् । गात्रसौरभ्यमन्दारनगप्रतिमताधरम् ॥ १६६ ॥ जगत्स्थवस्तुवेत्तारं लावण्यावलिबन्धुरम् । रत्नाकरसुगम्भीरं कष्टाटविदवानलम् ॥ १६७॥ कारण्यजलनेतारं नारीगीतगुणोत्करम् । नयनानन्दधातारमज्ञतानलपुष्करम् ॥ १६८ ॥ मधुक्कतिस्थितिसत्तारं रत्नद्युतिनखोत्करम् । सागरोन्मादभेत्तारं रङ्गित्सद्धान्तसागरम् ॥ १६९ ॥ रसज्ञहृद्दुमे कीरं काञ्चनद्यतिवत्करम् । जिनोक्तानुगगीर्वारमभीष्सितपदार्थरम् ॥ १७० ॥ भूतप्रेतिनशाचररुव्धभीत्यभयं करम् । जगज्जनगणाधारं देवदेवीमबोहरम् ॥ १७१ ॥ गुरुतापारकूपारं नुवत श्रीमुनीश्वरम् । मानवास्त्रिजगत्तारं ये समिन्छन्तु मङ्गलम् ॥ १७२ ॥ महानन्दपुरीद्वारं जन्तुव्यामोहकृत्स्वरम् । देशनाभिन्नसंसारं स्रिसन्मौिलशेखरम् ॥ १७३॥ गुरुं सर्वार्थविस्तारवेत्तारं हतभीभरम् । [† ॥ १७४ ॥]

- कङ्कणबन्धचित्रम् । एकोनविंशतिभिः(त्याः) कुळकम् ।

[†] अत्र सार्धेकः श्लोकः पतितः प्रतिभाति मूलाद्शें (?) । यतोऽप्रेतनस्य श्लोकस्य १७६ इत्येवं क्रमाङ्क उपलभ्यते ।

रसेन नन्दनं सारलक्षणं नरकीर्तिरम् । रक्षकं कमलाकारं रङ्गद्भूषणं स्मर् ॥ १७५ ॥
कङ्कणमध्यस्थलस्तिक १ चमर २ बीजपूर ३ कमल ४ धनुः ५ स्थपनिका ६ दि चित्रमयस्थोकः ॥
कुमत्युच्छल ६ पेकंसप्रणाशः !, प्रसृष्टी मुकुन्दः ! प्रबर्ह प्रश्नंसः ! ।
लल्जीतिसद्रीतिकृत्क प्रकृतीतें !, भवन्तं स्फुरद्ध्यानमानीम्यशङ्कम् ॥ १७६ ॥
महानन्तभावारिमालाविशालहुमोद्भेदमत्ति ६ पेन्द्रैकसारा ।
सदा तावकी नाकिनम्य प्रकुर्यात् , सुमूर्तिः प्रशंसापदं मामगम्यम् ॥ १७७ ॥
चकास्ति प्रभो ! प्रास्तसान्द्रामतन्द्रान्धकारा वचश्चातुरी तेऽतिचन्द्रा ।
नमत्सचकोरावलीनां प्रमोदप्रदाने हि नक्तं दिवा सावधाना ॥ १७८ ॥
तितीर्षा यदि स्थादपारं विसारं, प्रसारि प्रतिप्राज्ञसंसारनीरम् ।
कथं तन्न भक्तः प्रभोः प्रत्तसंसारपारस्य कन्त(कंत)द्भयालिप्रकप्रः[म्प्रः] ॥ १७९ ॥
भजेयं भवन्तं भवद्दम्भनाशं, भदन्ताभयानाभमायेभसिंहम् ।
महायःस्फुरत्तत्त्वसद्दत्तभासं, विसन्तापमानातिसचेति भीह ! ॥ १८० ॥

- प्रथममध्यमणिहारबन्धः ।

प्रतिष्ठाप्रकृष्टः सुरैर्वन्द्यपादः, स्फुरत्तीक्ष्णप्रज्ञावताऽगम्यभावः । रतीशिक्षतीशाभिमानप्रहर्ता, शिवं रातु रम्भासदागीयमानः ॥ १८१ ॥ खरांग्रप्रभस्ते प्रभोऽरं प्रतापो, जनाम्भोजखण्डप्रमोदैककारः। प्रकाशी यतः सर्वदिक्ख्यातकान्तिर्यतोऽनेकप्रद्वेषिघूका असौख्याः ॥ १८२ ॥ तरी कोपमानाऽस्ति ते श्रीमुनीश !, प्रमज्जत्सतः सन्ततं तारणश्रीः । प्रभो ! हृत्पयोजे ममैवं विचित्रं, जडत्वं न प्रस्पृष्टमस्ति त्वयैव ॥ १८३ ॥ हतानन्तलोकोघपङ्कं मनोजान्धकारापहं संभज ध्वस्तकल्कम् । रसायां यतः स्युः स्फुरद्ब्रह्मभाजस्तमोमण्डलं ध्वंसतो नारतीव्रम् ॥ १८४ ॥ जम्भारिमुख्यानतसर्वदेवं, वन्दे सदा प्रास्तक्रमानमायम् । यमासमश्रीपरिसेविताङ्गं, गतामयं श्रीकरमङ्गभाजः ॥ १८५ ॥ नयश्रियं दारितसर्वकोपस्ततस्वगीर्वारितपापपङ्कः। यशोमलः सन्ततवीतशङ्कोऽकोपप्रभुस्तापहरः शिवाय ॥ १८६ ॥ वशामिगीतोऽवतु सुरिराजो, वन्दारुनृणां शिववर्धकश्रीः। विवर्जितावज्ञजिनावलीनां, वरेण्यसम्बोधिवचःप्रपञ्चः ॥ १८७ ॥ – पदकडी । तितिक्षाक्षमं प्रीतिगीतं भजामो, जगत्यां रतिप्रीतिकृचारगीतम् । तिलोत्फुङ्युष्पाभरूपस्वनाशासुदीर्घाकृतिन्यकृतोद्यत्प्रदीपम् ॥ १८८ ॥ ेतिरश्चीनमुचैः प्रकाशं जगाम, प्रतापैकतिग्मद्यतिस्ते मुनीश ! तथा चेन्न तद्कस्तमस्तत्कथं भोऽतिनीचैर्गतं दृश्यते तत्त्वतस्तत् ॥ १८९ ॥ तमानम्यतां मुक्तदुर्दम्भमादं, जनौघामितत्रत्तसातत्रमोदम् । दरोद्भेदचद्धादरं प्रस्फुरच्छ्रीभरं सम्मदं बोधितानेकविष्रम् ॥ १९० ॥ महासूरिसंसन्मणे ! दम्भभीते, पदं ते समं सेवते यः समोदम् । प्रशस्यित्रयो मूरिसत्तिरमभानुप्रतापी न प्रष्टा लभेत् कः सुनीतिः ॥ १९१ ॥

नतामानमायानघाले नमस्या, नरस्य(से?)न चन्द्राननश्रीनेमस्ते ।
असामाद्धतायागदाले ममास्या, न तस्येह मद्राम्बुजश्रीगभस्ते ॥ १९२ ॥ – द्वितीयमध्यमणिः ।
यशःपृरिताशं तमोनुन्नपाशं, भजामो जयश्रीपयोजैकमानुम् ।
तवांहिद्वयं स्रिसत्यञ्चवक्त्रप्रभ ! श्रीणितप्रस्फुरत्सर्वभूप ! ॥ १९३ ॥
रमाभारविस्तारसत्सारकारं, स्मिताशं वरस्ठोकसोमैकभासा ।
तपोद्युम्नभाजं हताकामसार्थ, नमस्यामि तं संहरन्तं विश्वङ्गाम् ॥ ॥ १९४ ॥
तनुश्रीप्रभो ! ज्ञानदानं विशालं, मिय प्रत्ततन्वस्वधैर्यासमान ! ।
महामोहमत्तेभनाशप्रकृष्ट !, द्विपारेः समक्रीडितस्वस्तिवास ! ॥ १९५ ॥
कपाटाभवक्षःस्थलं राजमान(नं?), स्फुरत्कीर्तिकम्रं स्जन्तं गतारा(र)म् ।
सुलोकावली संश्रये रिखतोद्यज्ञनौघं वसुस्फारसदीप्तिभारम् ॥ १९६ ॥
कक्रमंभत्तद्विपदन्तिशत्रुर्महद्वनिः कामितकामकुम्भः ।
रङ्गद्वणोऽमन्दसुदः प्रकुर्यात् , तमःप्रहर्ताऽमितमोहभेता ॥ १९७ ॥

- मध्यमणिद्यमण्डितवृत्त ३ पदकडीकलितहारबन्धित्रम् ।

さらしき ※対は難

कुशलकमलासम्यक्चन्द्राननातिलकप्रम ! । प्रवरनखरप्रख्यातश्रीप्रवर्द्दकरत्रजः ॥ १९८ ॥ यतितितपितः सन्तं ततं दृदन् प्रमदं प्रति । नयनुतं परं सातं कान्तं नमत्सकलासुर ! ॥ १९९ ॥ — दशककाच्यम् ।

नयेऽहं तरूणीगीतवरानन्तयशोभरम् । रङ्गद्धनाघनारावं तं नुतिं धीरतानगम् ॥ २०० ॥ – मुशलम् । नमसं श्रीकरं सत्त्वचित्तेप्सितमरुन्नगम् । गणतातानगन्ताररतागं सुममंसुगम् ॥ २०१ ॥ – त्रिशूलं । यमलम् । नंनमस्यसा पापं सापारश्रीदमच्छगम् । गच्छमंदम्भसम्भाररम्भागर्जदनेकपम् ॥ २०२ ॥ – शङ्घः । नय त्वं तपसा पञ्चप्रमाददनोऽज्ञपः । परमः ससमत्वश्रीश्रीसम्भारं रसज्ञ ! ॥ २०३ ॥ - श्रीकरी । नमस्तमस्तमक्षिप्रभेदतत्पर! नैकप!। परपद्मापरम्परापरास्पद पदापत ॥ २०४ ॥ - चामरः। नतमादं महोधामापमानारामयाऽस्ति तम् । तत्त्वभृत्वां महद्ध्यानं भजे महत्सु साहसम् ॥ २०५ ॥ - हलः । न मानस्विन्नयामोदं परमार्थप्रदैनसः । सदा क्षयंकरामन्ददमनन्ददयाप्रद ! ॥ २०६ ॥ - भङ्घः । नन्दाकंप्रप्रभादक्ष ! स्तुत्येष्टप्रकरप्रद ! । दिममानद ! सत्पादतुष्टिपुष्टी भवज्जन ! ॥ २०७ ॥ - धनुः । नयसद् (द्ध?)नकं दानसदागदविनाशन!। नमामि त्वां सतां शर्मप्रदं परमसत्यन!॥ २०८॥ - द्वाभ्यां खङ्गः। नमन्नरवराधाममतिप्रशमभृन्मन ! । नरानन्दद ! जीयास्त्वं यावारप्रकरानम ॥ २०९ ॥ – शक्तिः । न सममहं प्रकामं नवीमि समनिर्भरम् । मम सदंहतापायं महन्मद्रप्रदाभय ! ।। २१० ।। - छत्रम् । नरौषाभिनतो वाम ! यमनाममनामयम् । यत्नतो हर सूरीन्द्र ! दमभाररभामद ! ॥ २११ ॥ - रथः । नतु भातुसमीज्ञानगुणवद्धरुतास्पद !। दमी ननदरः कंजनयनो जय सच्छमी ॥ २१२ ॥ – कल्याः । नम मीमं न दामीमं मनमानद ! निर्श्रमी । मीमाभतारयो निन्दा मंनतानन्तरं दनम् ॥ २१३ ॥ - अर्धभ्रमः । नतवासवनाङ्गन ! नगेनासमधीरतः । नरधीप्रद सद्दान ! नदा संगम्यवातन ! ॥ २१४ ॥ - कमळम् । नमन्तु वरिवद्यादिप्रदं कम्रसुलोचनम्। नराश्रञ्चद्धणं तं श्रीविष्टरारामतासमम्।।२१५॥ – शरः। – त्रिभिर्विशेषकम्। नव्यनिन्दां कजस्वासं वन्तं च सकलं तमः । मदमद्यमहामन्ददमधामसमं नम ॥ २१६ ॥ – मुद्ररः । नक्षत्रदमिभिः क्षप्तचक्षुःसर्ववरोद्रमः । मङ्क्षिनदुरिव निर्भिन्दाद्दुस्तमस्ततमीश ! नः ॥ २१७ ॥ - वज्रम् । निर्दे वितन्त सङ्ग्रानिन्! नद्धमाशु तमोगणम् । नराणां हर सद्रीतिनयशर्मप्रदः सद् ॥ २१८॥ – खिलकः ।

नदीव सारवाग्ज्ञाता तेऽमला कामदुर्मदान् । दीनो हन्त्येव यत्पङ्कान् संसारशङ्करस्वर ! ॥२१९॥ - पताकाबन्धः । तं श्रीमन्तं महस्वित्रवरमभितुमः सर्वदा दत्तसातं, तत्त्वं पञ्चत्रमादक्षम ! नम नमं नो दिशन्तं नितान्तम् । तत्त्व्श्रीदं परार्थप्रद ! ससमगुणं सञ्चसर्वं सुकान्तं, रङ्गज्जम्पत्पतत्सद्दननमयदमी नंनमन्मं न दारम् ॥ २२० ॥ - परिधिकाव्यम् । एभिश्चित्रविंशतिदलकमल्बन्धचित्रम् ।

सतां मुत्प्रकरोपारिभेद्रं भुवि गतालयः । दत्तां निस्तारक्वद्भव्यगुणैस्तारतरोक्ष्कः ॥ २२१ ॥ श्रीमन्मुनीन्द्र ! पापानि, छिन्द्याद् भुवनमण्डन ! । भक्तिनिभेरसद्भव्यवन्दितांहिसरोक्हः ॥ २२२ ॥ — नागपाशबन्धः ॥

ससम्मदमुदा तारं नूनं मां कुरु रक्षक !। यशोधःसुनुताधीतिकारः सन्याययादरः ॥ २२३ ॥ यतनाश्रीर्द्दरा नाऽद्यारजभोधमदानिह । नयतत्तमहो ! रम्याभापरो निर्दरस्तु वः ॥ २२४ ॥ जगत्तादमने भावं हतप्रयासधीवर !। प्रत्तमानय मन्दारप्रभ ! स्त्रश्रेयसं ददन् ॥ २२५ ॥ जय सद्गतसन्नानामन्दश्रीद ! महन्मुने !। रादाभानानावद्यारहरनूत ! जनप्रभो !॥ २२६ ॥ मायाधकुसुमं रुग्धी दारवं निर्जरं हकम् । प्रणयन्तं यशोमन्तं धनतत् सुयमं नुमः ॥ २२७ ॥ हन्ता दारधी रम्याऽतिप्रभाकाभपरस्तर !। सत्श्रेणिन्यायदो यः स रयादनु ददन् वरम् ॥ २२८ ॥ — युग्मम् । परिधिः ।

कम्रापदद्वयाम्भोजश्रीकृताम्भोजसज्जयम् । संवरारिसमाभासं सस्फ्रातिश्रीकलाभृतम् ॥ २२९ ॥ तत्त्वाधारं गजेन्द्राभगमनश्रीप्रधारकम् । कष्टाम्भोधिनिमज्जञ्जतारणैकतरीप्रभम् ॥ २३० ॥ नागगणकलावामं दम्भदावामिवारिदम् । श्रीमनीशं स्फरज्ज्ञानं दरवारनिवारकम् ॥ २३१॥ कुलसं मरुतां कामं कामिते कर्ममर्भेहम् । प्रणमन्मानवानां मुद्दायकं नायकं सताम् ॥ २३२ ॥ राजमानं तपःश्रीमिर्नेमुषां विहताघकम् । कलघौतप्रभोद्यत्श्रीमासुरं महिमाकरम् ॥ २३३ ॥ नाराचभ्रुलतं मानारभेदविहतादरम् । द्यां प्रति प्रगतश्लोकं वर्णितग्रन्थपेटकम् ॥ २३४ ॥ कन्दगर्जद्रवं मोहभिदं कन्दर्पशङ्करम् । तिरमभानुस्फुरदनूनप्रतापश्रियं सदा ॥ २३५ ॥ जगजनगणाधारं तपस्विच्याधिवारकम् । कथितानन्तसन्मार्गं प्रभूतविजयश्रियम् ॥ २३६ ॥ भोजभानतभूपं माकुशलारामनीरदम् । घनतीर्थकदम्बैकयात्रासुविधिकारकम् ॥ २३७ ॥ कज्ञेणिसमश्रासं प्रकाशितमहागमम् । तपागणपतिं भीरूरयनिर्भयदायकम् ॥ २३८ ॥ दासीभृतसरश्रेणि घीरसङ्घाततायकम् । कदर्थितमहाकोपं वरचन्द्रसमाननम् ॥ २३९ ॥ निरवद्यतपोभाजं कलया कलयाश्रितम् । हंसाभगमनश्रीभी रिञ्जतानेकलोककम् ॥ २४० ॥ करुणाजलिं विप्रदत्तधर्मे सुमानिनम् । विच्छिन्नप्रबलापायं शोकर्म्धरविष्रणम् ॥ २४१ ॥ यशस्त्रिगुणविख्यातं तन्नादिजयकारकम् । कच्छपोन्नतपादाब्जमरुणाधरपछवम् ॥ २४२ ॥ ततप्रदत्तसद्धोधं सुन्दराकारमण्डितम् । तथैव कृतसिद्धान्तं नयशास्त्रादिधारकम् ॥ २४३ ॥ कमनीयमहान्यायं भवभ्रान्तहृतश्रमम् । नखश्रेण्युच्छलद्भानुं तारखर्णमणीकरम् ॥ २४४ ॥ हरिवर्ण्ययशोभारमष्टदुष्कर्मभेदकम् । कलिकालेऽपि गरिमदायकं सर्वशङ्करम् ॥ २४५ ॥ रक्षाकरं जनव्याधीतिध्वंसकरणे परम् । याचकावितसङ्गीतं रुक्षणान्वितमूर्तिकम् ॥ २४६ ॥ कदनच्छेदकं क्षिप्रं तन्वन्तं दिक्षु सत्प्रभाम् । संहरन्तं जगच्छक्कां रत्नद्युतिरदप्रभम् ॥ २४७ ॥ परोपकरणे दक्षं महारकविशेषकम् । कल्पितत्वच्छरण्यानां स्वर्गापवर्गसौख्यदम् ॥ २४८ ॥ रुक्ष्म्यालीविशदावासं न्यायसिन्धुनिशाकरम् । निन्दावलीकुठाराभं श्रेयस्ततिविधायकम् ॥ २४९ ॥ कलाशालिमहापायचाण्रैकमुरिच्छिदम् । गणाधीशं जगद्भोयं यानरतं शिवाध्विनि ॥ २५० ॥ लितप्रस्फुरद्वाचं संकीर्तीकृतनारकम् । कमलोपमपादाञ्जं दलभीत्यपहाभिधम् ॥ २५१ ॥ तुष्टिचित्तः ससम्मोदं रिञ्जतो मुखदर्शनात् । वन्दामि श्रीस्थिरास्तुं दर्शनस्य प्रभावकम् ॥ २५२ ॥ गतप्रत्यागतरीत्या परिधित्रयराजितं ९६ दलकमलबन्धिचत्रम् । २४ कुलकम् ।

तपगणकमलविकाशनदशशतकिरणैकसममहं वन्दे । श्रीविजयदेवसूरिं कामितवरकामकुम्भनिभम् ॥ २५३॥ – इयं परिधिः ।

तमपथदशशतिकरणं पञ्चजनन्नातशरणसमचरणम् । गणिसिन्धुशीतिकरणं नवपातकपङ्कभरहरणम् ॥ २५४ ॥ कमलैकतुल्यचरणं मदरेणुमरूस्समानताधरणम् । लिधविधिनीतिकरणं विश्वामण्डलिवभाकरणम् ॥ २५५ ॥ कारूण्यासममवनं सम्पूर्णप्रवरशीतकरवदनम् । नयनविभावरनिलनं दर्शनस(सं?)मोदिताङ्गिजनम् ॥ २५६ ॥ शश्यधरकरवरसुगुणं संसारस्यैकतारणं तरणम् । तपनीयचारकरणं कितविद्वान्धैकवरतपनम् ॥ २५० ॥ रवगर्जत्सजल्यनं नैकमहःश्रीनिवासपदनिलन् । काष्ट्रौधकंसभेदनसंवरिपुजनकतुल्यगुणम् ॥ २५८ ॥ मदमत्तमहावारणमतङ्गजारं मनोभवेशानम् । हंसगमनासमानं वरतेजःपादपालिवनम् ॥ २५९ ॥ देवीविगीतगानं श्रीमद्धरुविजयदेवनामानम् । विद्याक्षितिरुहकाननजल्दसमानैकमहिमानम् ॥ २६० ॥ यतनाविधानिनपुणं देशनया रङ्यमानमधवानम् । वचनरचनासमानं स्रिसमज्यारमाभरणम् ॥ २६१ ॥ रिक्तीभवदिभमानं कासारसमं महोजले तूर्णम् । मिषभेदिविधिविधानं तज्ञादिवशिकृतौ निपुणम् ॥ २६२ ॥ वर्णितशास्त्रार्थिणं रम्यरमानिकरकेलिवरभवनम् । कार्र्यं गतततकदनं मन्दरगिरितुल्यमहिमानम् ॥ २६२ ॥ कुमितमदम्गमृगेनं भज भो जन! प्रवरस्र्रिराजानम् । निजविद्योतितजननं भक्तमनोवनकुरङ्कोनम् ॥ २६२ ॥ इन्द्राणीमनमोहनयशःसमृहं प्रसारिसज्ज्ञानम् । पण्डितसंशयहरणं रिपुगणसम्भेदिसद्भ्यानम् ॥ २६५ ॥ न्द्रभानममोहनयशःसमृहं प्रसारिसज्ज्ञानम् । पण्डितसंशयहरणं रिपुगणसम्भेदिसद्भ्यानम् ॥ २६५ ॥ निजलक्ष्यानम् ॥ २६५ ॥

नवीमि स्रिराजानं ब्रह्माण्डसुयशोऽविधम् । किल्पतानल्पदातारं सुराचार्यठसन्मितम् ॥ २६६ ॥ निन्दतानेकराजानं स्वस्तिश्रीश्रेणिसिन्निधिम् । जुवामि दिमनां नाथं निर्मठाचारराजिनम् ॥ २६७ ॥ नकिंका । श्रीमन्तं विगठद्वीतिं विशदस्वर्णवद्द्युतिम् । जगिद्धस्तारिसत्कीर्तिं यशोजितनिशापितम् ॥ २६८ ॥ देवप्रशस्यसञ्ज्ञातिवंशाकाशिदवापितम् । स्रिनद्रं विस्फुरन्नीतिं ठिपिचञ्चकृतस्तुतिम् ॥ २६९ ॥ श्रीपर्णपर्णसद्वर्णं स्थिरराजस्य नन्दनम् । राजन्मोहितनाकीनं गणस्थगणतारणम् ॥ २७० ॥ जन्तुसार्थकृतज्ञानं मानिष्पाद्यकारणम् । नुवामि सत्कठापीनमगण्यगुणधारिणम् ॥ २७१ ॥ नक्मछोपरि चमरद्वयम् । ४ कछापकम् ।

कौककैकककाकंकोकुककेकांककांककः । ककुक्ककिकांकाकोकककांकककांककः ॥ २७२॥ — एकव्यञ्जनचित्रम् । आनमेनममानामं नमन्मुनिमनूननम् । मुनीनामेनमुन्मानिन् ! मुने ! नेना अनाममम् ॥२७३॥ — व्यञ्जनद्वयचित्रम् । तत्तत्तां तन्तां तन्तां तानानन्तानन्तेन तानतम् । ततनीति तते तेनानननूनेति तां ननु ॥ २७४॥ — व्यञ्जनद्वयचित्रम् । ममोद्दाममहाकाममदहामम ते नमः । सद्रासममविनमन् ! मर्त्यानाममहागम ! ॥ २७५॥

-बीजपूरादि ९ चित्रमयस्त्रोकः ।

इत्थं सतां चित्रकरैः सुचित्रैः, स्तुवन्ति साध्यासुरमानवीघाः । यान् पूज्यपादान् सुरराजपूज्यान् , शिवाप्तये वाञ्छितऋद्विवृद्ध्ये ॥ २७६ ॥ गतप्रमादैरपि सत्प्रमादैर्वक्त्राञ्जसन्तर्जितशीतपादैः । तैस्तातपादैरवधारणीयोपवैणवं मक्तिभृतो नितमें ॥ २७७ ॥ प्रमोदपात्री पृथुद्दर्षदात्री, सम्यग्विधात्री हितहेतुमात्री । कल्याणकर्त्री निखिठार्तिहर्त्रीं, कृपैकपुत्री गुणपङ्किधर्त्री ॥ २७८ ॥

इत्यादिगुणविशिष्टा सौवाङ्गारोग्यकथनचारुतरा । पूज्यैः प्रसादनीया त्वरितं प्रतिपत्रिसितपत्री ॥ २७९ ॥ किञ्च ममानुप्रणतिः प्रसादनीया प्रसादमासाद्य । श्रीतातचरणपञ्जजसेवनधन्यात्मनां श्रीमनाम् ॥ २८० ॥ तत्रत्यानां वाचककुलकोटिकिरीटरत्नतुल्यानाम् । निरवद्यहृद्यविद्याविशारदानां विमलधाम्नाम् ॥ २८१ ॥ वैयाकरणसुतार्किकसैद्धान्तिकपङ्किलब्धशोभानाम् । परमोपकृतिरतानां विद्याधनदानधनदानाम् ॥ २८२ ॥ श्रीतातपादपादाम्बुजसौरभलीनचित्तवृत्तीनाम् । श्रीकुदालसागराणां सद्धर्मविधानकुशलानाम् ॥ २८३ ॥ लाभाणन्दबुधानां प्रशस्तसत्तर्कतर्कनिपुणानाम् । श्रीपूज्यपादसेवाविधानसंलब्धश्लोकानाम् ॥ २८४ ॥ मानादिमविजयानां मुनिजनशिक्षाक्षणैकदक्षाणाम् । मुनिचन्दविजयनाम्नां विधुहाससमानगमनानाम् ॥२८५॥ **षे(क्षे)म**युत**विजयनाम्नां** सुलेखलिखनादिकृत्यदक्षाणाम् । सदु**दयविजय**गणीनां काव्यरसास्वादविदुराणाम्।।२८६ अभिरामरामनामकविजयगणीनामनिन्द्यवृत्तीनाम् । सुमितमितिवजयनाम्नामनेकसुनिकोटिशस्यानाम् ॥ २८७॥ । चारित्रसागराणां दर्शनचारित्रसद्धणधराणाम् । कल्याणसागराणां कल्याणसमानकान्तिभृताम् ॥ २८८ ॥ नययुतनयविजयानां प्रभुपादाम्भोजभजनचित्तानाम् । कर्पूरपूरचञ्चलयशस्त्रिकपूरविजयानाम् ॥ २८९ ॥ गणिहीरसागराणां हीरोज्वलहारि[सु]विशदरदानाम् । सुदयाद्यपदाभ्यर्थितसागरपदनामधेयानाम् ॥ २९० ॥ सुविनीतविजयनाम्नां सुविनेयविनेयपिक्कप्रतिष्ठानाम् । कृष्णपदयुक्तविजयाह्वानानां तातकृत्यविदाम् ॥ २९१ ॥ कमलाणन्दगणीनां कोमलकमलाभवदनकमलानाम् । विज्ञयाणन्दमुनीनां पठनोद्योगप्रधानानाम् ॥ २९२ ॥ मुनिविजयसागराणां सारस्वतपाठपठनचत्र्वनाम् । सुविद्यालसागराणां मुनिविस्मयकारिवचनानाम् ॥२९३॥ द्यान्तेर्विजयमुनीनां चीवरवरकोशरक्षणपराणाम् । लालादिमविजयानां मुमुक्षुसन्तोषणपराणाम् ॥ २९४ ॥ स्रप्रीतप्रीतिसागरनामकदमिनां गणित्वयुक्तानाम् । शैक्षकउत्तमसागरनाम्नामाह्वादितान्यिधयाम् ॥ २९५ ॥ षष्टाष्ट्रमादितपसो विधायकानां सुपार्श्वविजयानाम् । गणिवरमतिविजयानां गोचरविधिसावधानानाम् ॥२९६॥ मुनिगजसागरनाम्नां जयादिविजयाभिधानसाधूनाम् । रत्नत्रयसत्यापनकुश्लानां रत्नकुशालानाम् ॥ २९७॥ 🛎 चाम्पश्री-प्रेमश्री-सहजश्रीप्रभृतिसाधुसाध्वीनाम् । नत्यनुनती प्रसाद्ये अत्रत्यानां मुनिजनानाम् ॥ २९८ ॥

> प्रीतिर्विमलबुधानां रोहाभिधग्रामवेदमासकृताम् । लालकुरालाख्यविदुषां शिष्याध्यापनप्रवीणानाम् ॥ २९९ ॥ गणिहस्तिविजयनाम्नां ऋद्धिसोमाभिधानशिमनां च । सत्यादिमविजयानां सिद्धेर्विजयाभिधानानाम् ॥ ३०० ॥ दीपाद्विजयमुनीनां गणिदर्शनविजयसंज्ञकयतीनाम् । उदयविजयाभिधानां सुमुक्तिपदयुक्तविजयानाम् ॥ ३०१ ॥

विज्ञप्तिलेखसंग्रह

दर्शनविजयगणीनां हर्षोदिमविजयसंज्ञकगणीनाम् ।
गणिवीरकुशालनामां जीताद्विजयाभिधानानाम् ॥ ३०२ ॥
वीरादिमविजयानां शिवपदसंयोजनाप्तविजयानाम् ।
लक्ष्मीविजयगणीनां रिवविजयानां गणित्वज्ञषाम् ॥ ३०३ ॥
कुशालादिमविजयानां लब्ध्यादिमकुशालसंज्ञकमुनीनाम् ।
कुशिलाडिकाच्यदमिनां देवर्ष्यभिधानधातृणाम् ॥ ३०४ ॥
मुनिविजयसोमनाम्नां चाम्पर्षेष्टिविजयदमिनां च ।
ष्टिविमलाख्यशमिनां विद्याविमलाभिधानस्य ॥ ३०५ ॥
इत्यादयः ससङ्गास्ते प्रणमन्ति प्रभोः कमान् । ।
विद्विषमार्जारभयप्रणाशी, प्रेक्षावतां रस्ततु मानसानि ।

विद्वीषमाजीरभयप्रणाशी, प्रक्षावती रखतु मानसानि । नवाङ्कषद्कैरवबन्धु१६९९वर्षे, दीपाळिकापर्वणि लेख एषः ॥ ३०७‡ ॥

॥ इति श्रेयः॥

[†] अस क्षोकस्थोत्तराई: पतितः प्रतिभाति मूळादशें । ‡ मूळादशेंऽत्र ३१० कमाङ्को लिखितो कस्यते । ततो मध्ये

श्रीमेरुविजयगणिप्रेषिता

[१०] — विज्ञ प्तिः। —

स्वितिश्रीः क्रमपङ्कजं कतुभुजां राजीभिरभ्यचितं, भन्यानामपुनर्भवप्रतिभुवस्तस्य प्रदिश्यात् सदा । यन्मूर्धानमलञ्चकार चिकुरश्रेणीमिषेणोल्बण-व्यालः किं वदनेन्दुमण्डलवचःस्वच्छामृतेच्छादधः ॥ १ ॥ आवाल्याधिगमाद् वयं प्रणयतो मूर्धानमारोपिताः, सौभाग्यैकभुवो बभूम भगवान् कस्मादकस्मादय । अस्मान्नाशयतीत्यसातवश्रतः श्यामानवेक्ष्येव तान्, केशान् मूर्धनि किं दधौ व्रतिषयौ कारण्यपुण्योदिधः ॥ २ ॥ स्वाहाभुक्प्रभृतिं चतुर्विधगतिं त्यक्त्वा व्रतादानतो, मूलादुद्वनितावशेषविषमद्वेषादिदोषाङ्करः । वर्तिष्ये सततोच्चपञ्चमगतावेवं किमावेदयन्, स्पष्टं मुष्टिचतुष्टयेन कृतवान् लोचं कचानामसौ ॥ ३ ॥

समस्तसुरसुन्दरीदिलतनेत्रनीलच्छटा-कटाक्षलहरीजलस्निपतपादपीठस्थलम् । तमाप्तमुकुटं जटानिशितखङ्गखण्डीकृत-प्रचण्डमदनिद्धं मनसि कृत्य नित्योदयम् ॥ ४॥ —श्रीऋषभजटामुकुटवर्णनम् ॥

यत्राऽभ्रंलिह्शम्भुपुङ्गवण्हप्रोत्तुङ्गश्रङ्गप्रमा, ग्रुभादभ्रविभृतिविभ्रमवती वेद्यताका वभौ ।
पूर्णस्वर्णघटो यदीयनिकटे प्रष्ठप्रतिष्ठां दधावम्भःकुम्भ इवाऽभ्रवर्त्मसिरतो मुक्तः प्रतीरस्थले ॥ ५ ॥
यत्राऽभ्रङ्गपगैरुषोत्तमग्रहे गौरीगुरुस्पर्धके, श्रङ्गारोपितरौप्यकुम्भविलसकेतृप्रभृतप्रभौ ।
जानीमः समवेक्ष्य दक्षतनयाधीशान्तरिक्षापगे, हीते प्राविशतां महानटजटाजूटाटवीकोटरम् ॥ ६ ॥
अस्ति स्वस्तिमती मदीयतनया पद्मालया सम्प्रति, क्रीडन्ती व्रतिराजपत्कजरजःपुद्धेन पुण्यीकृते ।
द्वीचेऽस्मिन्निति मूलतः कलयितुं वार्तामुदन्वानिव, प्रैषीत् स्वोत्किलकां कलङ्गविकलां यवैत्यकेतुच्छलात् ॥ ७ ॥
किं निर्लजतया विपर्ययरितं निर्मापयन्ती जगत्, प्रत्यक्षं समवेक्ष्य नीरनिधिना सार्धं नमोनिम्नगाम् ।
हीता कीर्तिकनी मुनीशितुरसौ चिक्षेप गोसुं तयोरूर्ध्वं प्रावरणं यदासशरणे विस्तीर्णकेतुच्छलात् ॥ ८ ॥

धत्तेऽतिधौतकलधौतिविनिर्मितो यत्प्रासादसंस्थितघटः प्रकटप्रतिष्ठाम् ।
किं व्योमवर्त्तगमनश्रमखिन्नभास्तदश्राननान्निपतितोज्वलफेनिपण्डः ॥ ९ ॥
यस्मिन् विद्यारहरिणाङ्कविभासिकुम्भ-दम्भेन यन्निहितकेतनकोमलाङ्गी ।
प्रास्त नृतनिमवाण्डमखण्डमेतत् , श्रीस्रिभासुरयशस्तरणप्रसङ्गात् ॥ १० ॥
यस्मिन् विद्यारशिखरस्थितशातकुम्भ-कुम्भं निभाल्य तरुणीस्तनकुम्भयुग्मम् ।
बीडानिपीडितमशुक्कमुखं विधाय, नंष्ट्रा प्रविष्टमिव कञ्चलिकान्तराले ॥ ११ ॥
यत्रोचकाञ्चनशिलोचयदर्शनीय-प्रासादशङ्गनिशिताग्रशताङ्गभङ्गात् ।
मध्यन्दिने दिनकरस्त्वरया प्रयाति, भीतो न विष्णुपदमध्यभुवं गतः किम् ॥ १२ ॥

धर्मेलिहाईद्वहतुङ्गशङ्ग-संयुक्तमुक्ताफलपङ्किराभात्। यदङ्गनावकत्रविधेर्दिदक्षा-व्यग्रा ग्रहाणामिव मालिकेयम् ॥ १३॥ यस्यां पुरि स्मेरमुखीमुखाब्ज-राजीसमुज्जम्भितकान्तिनिर्जितः। तेने तपःश्वेतघटच्छलादिव, च्छायाभृदर्हत्सदने तदाप्तये॥ १४॥

यदङ्गनामङ्गलकेलिगीतनिह्वादनुप्ताऽर्पयति स्म तासाम् । सारङ्गराजी निजदक्सरोजिश्रयं किस प्रत्युपकारहेतवे ॥१५॥

भवेदमीयां दिविषहुमाणां, चैतन्यमन्यच मरुन्मणीनाम् ।
तदाऽऽप्रुयातां कथमप्यम् यत्, श्रद्धावतां दानसमानभावम् ॥ १६ ॥
यत्पर्वतप्रतिमवप्रशिरस्यमाने, वैद्ध्यस्यमणिराजिविराजमाने ।
ब्रधाङ्गजागमनिम्मगयोविंधत्ते, आर्नित मिथो मिलितयोर्मिलदंशुजालः ॥ १७ ॥
गौरीव सेवितमहाव्रतिसन्निधाना, सुस्वामिकामजननी विजयासमाना ।
वामभ्रुवां भ्रमति पङ्किरितस्ततो यत्, पौरी परं स्फुरित चित्रमिदं न चण्डी ॥ १८ ॥
यस्या गुरुः स्तनभरो विभवोऽपि भास्वांस्ताराकलापि विपुला जघनस्थली च ।
छायाभृदङ्गलिता स्मितलोचनेयं, यस्मिन् च्यधायि विधिना दिविषन्मयीव ॥ १९ ॥

गोत्रान्तकर्ता दिवि देवभर्ता, न यत्र कुत्रापि कदाचिदासीत्।
स्क्षानगर्यामभवित्रवासः, कीनाशराशेर्न तु यत्पुरान्तः ॥ २० ॥
सत्सित्रधानोपवने वियोगो, न गीयते भोगिजनेषु यस्मिन् ।
चिरं सरोगा विहगा यदीया, न केऽपि लोकाः कचिदप्यभूवन् ॥ २१ ॥
पिक्षः सपत्राकृतिरंहिपाणावारामभूमावभवन्न यस्मिन् ।
सदैव देवायतने विषादी, रमशानवेशमेव परं न पौरः ॥ २२ ॥

तत्र बुधमधुपचुम्बिततत्रभवचरणकजरजःपूते । श्रीद्वीपचन्दिरमहासरीवरे घनरसाकुछिते ॥ २३ ॥ जयित नगरीनारी विश्वेशितुविंशिखामुखा, विविधविपनोद्यानश्रेणिप्रवेणिविराजिता ।

सङ्गतिनरतस्वान्तश्रद्धावदार्षविलोचन-द्वितयसुषमा चक्षुष्या या जिनालयनासिका ॥ २४॥ सद्दानमानमहनीयगुणाभिराम-श्रीधामधार्मिकविभूषितमध्यभागात् ।

सम्मर्दकर्दमिवमर्दमधर्मरियम-श्रीवीतरागसुगुरुस्मरणैकरागात् ॥ २५ ॥ सौमाग्यमाग्यपरभागपरागराजी-राजीवमानवनिवासविभासमानात् । तद्-देवपत्तनपुरादसुरारिनारी-सब्रह्मचारिरमणीरमणीयगानात् ॥ २६ ॥

सन्नीतिरीतिविनयावनतोत्तमाङ्ग-विन्यस्तहस्तपरिदर्शितभक्तिभावः ।

वायलकोत्पुलकिताङ्गलताविभागः, प्रह्लादमेदुरमना विनयस्वभावः ॥ २७॥

निर्मापितप्रहपतिप्रमितप्रणामं, विज्ञप्तिकापुटिकनीमयमेकचित्तः ।

मक्तावतारयति वर्णविशिष्यमाणां, शिष्याणुमेरुविजयः सनयस्तथा हि ॥ २८॥

यस्मिन्नाशु विश्वप्रस्तिविकसत्कोशादिवाऽऽकर्षति, स्फूर्जित्तिर्यदभङ्गमृङ्गरमणीश्रेणीमिषेणारुणः । नििक्षंशं स्वकरैस्तमोरिनिकरान्निप्तन्तुमम्युद्यतस्तेजस्ती द्विषतां श्रियं न सहते स्वस्याऽऽधिपत्ये सित ॥ २९ ॥ आह्रे सरसीरुहां परिवृद्धे प्राचीनपृथ्वीधर-प्रस्थे श्रीभुवनप्रबोधनविधिप्रारम्भकुम्भे शुभे । प्रातस्तत्र जरजपासुमनसां राशिप्रकाशे दिशां, सर्वासां विहसन्मुखेष्वज्ञदिनं कृत्यं यथाऽस्मिन् पुनः ॥ ३० ॥

पर्वद्यमर्षमुषि ह्रषमुषि प्रसिद्ध-श्रद्धाविद्भयजनराजिनिराजितायाम् ।
श्रीपश्चमाङ्गवरस्त्रपित्रतृत्वेर्व्याख्याकृतिः सुकृतिनिर्मितहृत्प्रसत्तेः ॥ ३१ ॥
सन्देहवृन्दवनकर्तनकर्भशास्त्र-शास्त्रानुयोगभवनं मुनिमण्डलीनाम् ।
हृद्योपधानवहनं सदुपासकानामङ्गीकृतग्रहपुषप्रमितन्नतानाम् ॥ ३२ ॥
चातुर्यतुर्यनियमोचरणप्रवीण-सानन्दनन्दिभवनं भवनं रमायाः ।
इत्यादिधर्मिजननिर्मितधर्मकर्म, सञ्जायते स्म दिवसं प्रति जायते च ॥ ३३ ॥

किश्च प्रमोदपदवीपथिकीकृताङ्गिवाते निवास्तिपरस्परवैरमावे ।
पर्यायतो विदितपर्युषणाभिधानपर्वण्यस्ववैवरपर्वसुपर्वशैठे ॥ ३४ ॥
आसीन्नवक्षणनवक्षणकल्पकल्पश्रीकल्पस्त्रपरिवाचनमादरेण ।
नानातपस्तपनमप्रतिमप्रभावपूगप्रदानमसमानजिनार्चना च ॥ ३५ ॥
चैले जिनाधिपतिसप्तदशप्रकारपूजाविधानविमठीकृतबोधिवृद्धिः ।
श्रीजैनशासनगुणग्रहणप्रवीणनिःशेषमार्गणगणद्रविणप्रदानम् ॥ ३६ ॥
साधर्मिकैः सुमनसा विहितान्यतुच्छ-वात्सल्यकानि कठिकश्मठनाशकानि ।
इत्यादिपर्वसुकृतानि कृतान्यविद्यं, श्रीपूच्यपादचरणस्मरणप्रसादात् ॥ ३७ ॥

[अथ श्रीपूज्यवर्णना —]

अखण्डगुणमण्डलीकलितकीर्तिसीमन्तिनी-वशीकृतजगत्रयीमनुजपूज्यपादाम्बुजः । जयत्यमरभूधरस्थिरतरप्रतिज्ञाधरः, स्मरस्मयशिवाधवः प्रवरसाधुवृद्धश्रवाः ॥ ३८॥

किमिव देव ! तव प्रमुखं मुखं, समवलोक्य विधुविधुरोऽभवत् । भ्रमति भीतवदेष तिरोभवन्नभसि दुर्दिनमध्यगतो यतः ॥ ३९ ॥ असमसौम्यगुणेन भवन्मुख-प्रतिमतामुपगच्छतु चन्द्रमाः । क्षिपति किं नु स बाह्यगतं तमस्तनुमतां मनसि स्थितमप्यसौ ॥ ४० ॥ नतु निपीय तवाऽऽस्यवचःसुधां, विधुसुधां विद्धविंबुधा मुधा । समभवित्रव शैवलवछरी, तदुपरि स्फुरदङ्कमिषेण तत् ॥ ४१ ॥ किमिदमद्भुतसम्पदहं न वा, समवलोक्य मुखं भगवंस्तव। इति परीक्षितुमङ्कमिषात् करे, हिमकरो मुकुरं किमचीकरत् ॥ ४२ ॥ यतिपते ! त्वदतुच्छमुखच्छविं, किमु निशम्य हिमद्यतिरद्भताम् । मिंठनतां वहति स्म तमामसौ, वपुषि ठक्ष्मिमषादमुखोदयात् ॥ ४३॥ सुविधिना विधिना विधुमध्यगां, किमु सुधां परिगृह्य विनिर्ममे । तव मुखं प्रमुखं कथमन्यथा, भवति चिह्नमिदं तुहिनद्युतेः ॥ ४४ ॥ सुवि भवद्वदनेन समं हिम-च्छविमवेक्ष्य गतं प्रतिपक्षताम् । मृदविष्ठिसकरः स्थिविरः कुधा, प्रहरित स्म किमङ्गमिषादिमम् ॥ ४५॥ यदि सितद्युतिमण्डलमन्वहं, वहति निर्मलमुत्पलयामलम्। विकचलोचनयुग्मभवन्मुखोपमितिमेति तदा कथमप्यदः ॥ ४६॥ सद्शतां भवदास्यशशाङ्कयोर्द्धदि विचार्य विरिच्चरचीकरत् । किमुपलक्षितुमेन्दवमण्डलेऽचलकलङ्कमिषादुपलक्षणम् ॥ ४७ ॥ शशभृतं कृतवानिव तावकाननविनिर्मितये प्रतियातनाम् । शतधृतिः समतामवगाहते, कथिमदं मृशमस्य न चेदिति ॥ ४८॥

यदाननेन्दोः स्फुरदंशुजालिकासदासीकृतदर्पणस्य । सहस्रचक्षुः किममृद्भृतपूर्वं हरिर्द्रष्टुमभीष्टरूपम् ॥ ४९ ॥ यस्याऽऽस्यमासीन्ननु पुष्पदन्तयोर्द्धयोस्तुलामाकलयद्भुणालिभिः । उन्मीलितानल्पकलामृणालिनि, विद्वचकोरस्पृहणीयमृर्तिमत् ॥ ५० ॥ शक्के मृगाक्कोऽप्यवलोक्य यन्मुख-श्रियं विशिष्टामटित स्म विस्मितः । इतीक्षितुं वस्तु किमस्ति वा न यत् , समानतामर्हित यन्महीतले ॥ ५१ ॥ — मुखवर्णनम् । सम्पूर्णपार्वणनिशामणिवर्णनीय-ज्योतिष्मदष्टिदिशि यस्य यशोऽभिगीतम् । जानीमहे मनुजखबनलोचनाभिः, श्रोतुं प्रजापितरमूद्यमष्टकर्णः ॥ ५२ ॥

' विमलीकुरुते वसुन्धरां, प्रसरन् यस्य यशोमहोद्धिः । इह यन्न सुधांशुमण्डलं, शुशुभे पाण्डुरपुण्डरीकवत् ॥ ५३॥ सुरनिकरकराग्रन्यग्रचामीकराद्रि-क्षुभितजलिधमध्यस्पर्धिवर्धिण्युरोचिः ।

गगनतल्कुवेलेऽनर्गलं खेलित स्म, प्रतिदिनमिह यस्य श्लोकलीलामरालः ॥ ५४ ॥ तैः सुप्रपित्रवित्तर्गणप्रवीणैरस्तोकशोकविषयन्यवसायरीणैः । तातैः प्रसादितनिजाङ्गपरिच्छदाङ्गवार्त[र्ता]प्रवृत्तिकलितं प्रतिपत्रमीहे ॥ ५५ ॥ तातेन तेन मुनिमानवसेवितेन, तुद्धे शिशोः शशभृतेव कुमुद्रनस्य । सद्यः प्रसद्य निरवद्यहृद्दा प्रसाद्या, पत्री प्रसत्तिकलिता वरचन्द्रिकेव ॥ ५६ ॥

श्रीतातपादैः प्रगतप्रमादैर्महाप्रसादैर्मुनितिग्मपादैः । त्रिसायमंशुप्रमिता नितर्मेऽवधारणीया गणिपुङ्गवैश्च ॥ ५७ ॥ ब्रह्माण्डमण्डलसरःप्रसरच्छरदिन्दुकीर्तिकुमुद्वनाः । श्रीकनकविजयवाचकसरोजिनीजीविताधीशाः ॥ ५८ ॥ विहितगुणमणिपरीक्षणविचक्षणाभरणसत्यसौभाग्याः । अवगतधर्माधर्मस्वरूपकविधमेचन्द्राश्च ॥ ५९ ॥ श्रीदेवविजयकवयः श्रीमत्पूज्यकमान्जविशदवयाः । सन्मृतिंकीर्तिविजया विशारदद्विजपतिप्रतिमाः ॥ ६०॥

वरसुमितसुमितिकुदालाः कुशलाः पाखण्डखण्डने मुशलाः । कुंअरविजया गणयः प्रवीणजननिलनिदिनमणयः ॥ ६१॥

निर्मितवैयावृत्त्या गणयः श्रीखीमविजयनामानः । सहुद्धिऋद्धिविजयाभिधानगणिरोहिणीरमणाः ॥६२॥ ठावण्यपुण्यवसितश्रीमह्वावण्यविजयनामानः । श्रीसोम्यसोमवदना गणयः श्रीसोमविमलाश्च ॥ ६३॥ निरमर्षचतुरहर्षप्रकर्षगणिहर्षविजयनामानः । सन्मानदानगानप्रधानमुनिमानचन्द्राह्याः ॥ ६४ ॥ नीछोत्पठद्ठदर्शनगणिदर्शनविजयनामधेयाश्च । सङ्गावभावविजया मुनयः प्रतिपन्नवरिवनयाः ॥ ६५ ॥ सद्धमधमिवजयाभिधानमुनयः प्रधानगुणिनधयः । विछसद्धणमिणरोहणधरणीधरसाधुगुणविजयाः ॥ ६६ ॥ तेजस्तिजावजया मुनयोऽपि च मेघविमलनामानः । सिद्धिविमलाभिधानाः कल्याणप्रवरसौभाग्याः ॥६७ ॥ सद्धाधिश्रीस्त्रपाई-सुनयश्रीलालवाइसाध्व्यश्च । राजश्री-सहजश्री-चाम्पासाध्व्यश्च वरसाध्व्यः ॥ ६८ ॥ इत्यादितातपादप्रसादनारसिकसाधुसाध्वीनाम् । प्रणमत्वनुनती मे, शिशोः प्रसाद्या कृपाविद्धः ॥ ६९ ॥ इत्यादितातपादप्रसादनारसिकसाधुसाध्वीनाम् । प्रणमत्वनुनती मे, शिशोः प्रसाद्या कृपाविद्धः ॥ ६९ ॥ इत्यादितातपादप्रसादनारसिकसाधुसाध्वीनाम् । द्रानितविजयनामानश्चारित्रविजयाभिधाः ॥ ७० ॥ सूरविजयनामानः सत्यादिविजयास्तथा । सुनीनद्रविजयाह्याना वेलाक्कलक्षिता अपि ॥ ७१ ॥ श्रीमर्पण्डतलावण्यविजयाः प्राप्तसज्याः । चनद्र-वीरादिविजयौ रविविजयनामकाः ॥ ७२ ॥

इत्यादिकाः प्रशमिनः सकलश्च सङ्घः, श्रीपूज्यपादगुणगानविधानदक्षाः । कुर्वन्ति तातचरणाम्बुरुहप्रणामं, सर्वसहानिहितमस्तकपुण्डरीकाः ॥ ७३ ॥ विद्वन्मनोयुवविनोदपदप्रचारा, श्लेषप्रगल्भरससारवचःप्रपञ्चा । चेतश्चमत्कृतिकरी हरिणेक्षणेव, पत्री मुनीश्वरकरग्रहणं करोतु ॥ ७४ ॥

['अस्य लेखस्याऽऽद्यन्तकान्यद्वयं गतं ज्ञायत इति ज्ञेयं ज्ञानविद्धिः ।' – इति आदर्शे टिप्पणिः ।] ॥ सं० १७४१ वर्षे श्रीभुजनगरे श्रेयः सर्वसङ्घस्य ॥

तपोगच्छाधीशश्रीविजयसेनसूरिं प्रति महोपाध्यायकीर्तिविजयप्रेषिता

[११] — विज्ञ सिपत्रिका —

॥ ऐं नमः ॥ श्रीविजयसेनसूरिगुरुभ्यो नमः ॥

स्वस्तिश्रीभंजते भवार्णवभयं हर्तुं क्षमाधीश्वरम्, श्रीपार्श्वं प्रवरियङ्क्षसद्द्यां ज्योतिःप्रकर्षं मुदा । आवाल्याज्ञिनपेन येन कृपया निष्काद्र्य सत्स्वेच्छया, भोगीन्द्रं ज्वलनात् शठेशकमठो दूरीकृतोऽज्ञानवान् ॥१॥ इस्तिश्रीसिहतं फणीन्द्रमिहतं पद्मावतीसेवितम्, निःशेषाङ्गिजेनिस्तार्थकरणे चिन्तामणीसिन्नभम् । पार्श्वं पार्श्वपतिं प्रणोमि परमप्रीत्या पदं सम्पदाम्, किं कल्याणमयं स्वकीयस्विरक्षेत्रप्रभापेशलम् ॥ २॥ स्वस्तिश्रीः सुरराजराजिरचिताचांसच्चयं सच्छ्यम्, भूमीनायकमश्वसेनतनयं सुश्रेयसे शिश्रिये । स्वीयं प्राणपतिं जनार्दनिमिति ज्ञात्वा च हित्वा द्वतम्, संसाराश्रितजन्तुजातकरुणाप्रारच्धिचत्तोद्यम् ॥ ३॥ स्वस्तिश्रीनिकरं समस्तभविकश्रेयस्करं सत्करम्, लावण्येकसरोवरं भजत भो ! पार्श्वं जिनाधीश्वरम् । आधिव्याधिहरं हिरण्यसद्द्राक्षेत्रप्रभाभास्वरम्, भास्वत्कान्तिभरं मनोज्ञपयसा सन्तर्जितो मे स्वरम् ॥ ४॥ स्वस्तिश्रीवरवारिवाहतनुभाप्राग्भारसंशोभितम्, सेवासक्तमनाः सना श्रयति यं श्रीपार्श्वपर्यम् । मत्वात्मीयपतिं जडाश्रयमिति त्यक्त्वा च शर्मेच्छया, सर्वोत्कृष्टगुणाश्रयं शिववधूक्रण्ठेकहारोपमम् ॥ ५॥ भारत्वात्मीयपतिं जडाश्रयमिति त्यक्त्वा च शर्मेच्छया, सर्वोत्कृष्टगुणाश्रयं शिववधूक्रण्ठेकहारोपमम् ॥ ५॥

स्वस्तिश्रियाश्रितमनोज्ञपदारिवन्द, सौवर्णवर्णवरकोमलकायकान्तम् । सल्लोचनद्वयपराजिततारपद्यं, श्रीमारुदेवमिनशं भज भूरि भूत्ये ॥ ६ ॥ स्वस्तिश्रिया कलितमञ्जलदेहरूपं, श्रीनाभिभूमिरमणीरमणाङ्गजातम् । सेवे सदा सकलवाञ्चितशर्ममर्भसम्पादनैकसुरभूरुहरूपरूपम् ॥ ७ ॥

स्वस्तिश्रीसहितस्य यस्य वृषमश्चिह्वच्छठात् सेवते, विज्ञप्तिं करणाय पत्कजमिति कारण्यपुण्याम्बुधे ! । तिर्यक्तवं मम दुःश्चितस्य सहसा दूरीकुरु त्वं प्रमो !, विश्वे विश्वजनव्रजेप्सितमहानन्दौषसम्पादकः ।। ८ ॥ स्वस्तिश्रीर्वृषमादितीर्थपगणं संशोभमानप्रभम् , श्रीमन्तं प्रणिपत्य मक्तिवशतः संयोज्य हस्तद्वयम् । निःशेषातिशयाभिरामतिटनीप्राणाधिराजेश्वरम् , प्राज्याल्हादिववर्धनैकरजनीप्राणप्रियं नायकम् ।। ९ ॥

श्रीगोड-चौडादिकदेशमुख्यम्, समस्तरुक्ष्मीठरुनानिवेशः। तिरस्कृतानेकसुरादिदेशः, श्रीगुर्जरो भाति वरप्रदेशः॥ १०॥

तत्रैकदेशे वररायदेशः, सद्धर्मपक्षेककृतप्रवेशः । निराकृतानेकनिशाचरेशः, सन्यायकक्षीकृतसर्वदेशः ॥ ११॥ विराजते यत्र पुरं प्रधानमिलाभिधानं कमलानिधानम् । विशालवापीवनवप्रविप्रविद्वारविद्वजनशोभमानम् ॥ १२॥ अ

यस्मिन् पुरे राजित काननाली, कास्मीरजन्माम्रसुवृक्षराजी। राजादनश्रीफलचारताली-प्रियङ्कपुन्नागलताकराली॥ १३॥

सन्नागवछीततमंडपाढ्या, रम्भातिरम्भाठवळीळतायाः । कदम्बकैश्चम्पकपुष्पजाति-सत्केतकीमाळितकाभिरामैः ॥ १४॥ विराजते यत्र विचित्रपद्मपद्माकरः कोमळपूरितान्तः । सहस्रपत्रैः शतपत्रपूरैः, सदृष्पत्रैश्च विराजमानः ॥ १५॥ प्रथा सरो मानसनामधेयं, सद्राजहंसैः प्रविराजमानम् । अनेकचकाविष्ठचातकेश्च, पारापतैः खञ्जनयामळेश्च ॥१६॥ अवेराजते यत्र पुरे जिनानां, प्रासादपिक्कः प्रवरप्रभाभिः । प्रोत्तुङ्गदण्डाग्रशिरःप्रदेशध्वजप्रभापूरितदेहदेशाः ॥ १७॥

83

श्रीमजिनानां प्रतिमा विभान्ति, प्रासादमध्ये वरकान्तिकान्ताः । अनेकदेवेन्द्रसुरेन्द्रचन्द्रासुरेन्द्रनागेन्द्रकृतैकसेवाः ॥ १८ ॥ प्रासादपङ्गी विरराज कुम्भः, सुवर्णवर्णप्रभयाभिरामः । भन्याङ्गिनां कामितपूरणाय, क्षोणीतले कामघटेव नित्यम् ॥ १९ ॥

यस्मिन् पुरे राजति राजलोकः, सदैव दूरीकृतसर्वशोकः। सन्मानसंशोभितसाधुलोको, दाक्षिण्यचातुर्यगुणोपपेतः॥२०॥ पण्याङ्गनापात्रपरंपराभिविराजते वर्यपुरं पुरायम् । अष्टादशायेसरवर्णवर्यं, महीधरश्रेणिविराजमानम् ॥ २१ ॥

सुश्राविका यत्र पुरप्रधाने, विवेकचातुर्यगुणैकराजी ।
सिद्धान्तशास्त्रार्थविचारदक्षा, साक्षात् सदा भाति सरस्वतीव ॥ २२ ॥
यस्मिन् पुरं खज्जनमञ्ज्ञलाक्ष-लक्ष्मीव साक्षाल्ललना विभाति ।
सुवर्णमुक्ताफलभूषणौव-विभूषितक्षेत्रमनोज्ञयष्टिः ॥ २३ ॥
यस्मिन् पुरे भाति सदा सदाभा रामा रमेव प्रतिवासरं हि ।
प्रकुर्वती स्वीयपतेश्च सेवां, स्वकीयनाथानुगतैकचित्ता ॥ २४ ॥

यस्यां नगर्यां रमणीयरामा, विभाति नित्यं सुगुणैकधामा । सद्धर्ममार्गे कृतगीतगाना, सुराङ्गनागानसमानगाना ॥२५॥ यस्यां नगर्यां प्रमदा समोदा, हर्षप्रकर्षेण ददाति दानम्।वाचंयमानां वरसंयमानां, महोदयानन्दसुखप्रदानाम् ॥२६॥

यस्मिन् पुरे भाति सदा सतीव, सीमंतिनीश्रेणिरतीव नित्यम् । पतिव्रतादित्रगुणाभिरामा, सद्धर्भमर्मैकसुसावधाना ॥ २७॥

विम्राजते यत्र पुरे मृगाक्षी स्वकीयगत्या जितराजहंसी । मनोज्ञमाधुर्यवचःप्रपञ्चसन्तर्जितानेकिपिकैकगाना ॥ २८॥ उपाश्रये यत्र विभाति रामा, श्रीमुद्धरूणां पुरतः सकामा ।

मुक्ताफलस्वस्तिकसत्समूह-सम्पादनैः शोभितदेहदेशा ॥ २९ ॥

य मुश्राविका मान्ति पुरप्रधाने, यत्रापणश्रेणिविराजमाने । समस्तठक्ष्मीधनदोपमाना, सद्धर्मकार्येषु सुसावधाना ॥३०॥ उपासका यत्र पुरे जयन्तु, चातुर्यधैर्यादिगुणाभिरामाः । निःशेषशास्त्रार्थविचारसार्थविज्ञातजीवादिकतत्त्वतत्त्वाः ॥३१॥

जयन्तु यस्मिन्नगरं समस्त-श्राद्धाः सुधाकल्पवचःप्रपञ्चाः । सन्यायमार्गाजितहाटकौषाः, संवर्धितानेकपिवत्रपुण्याः ॥ ३२ ॥ यस्मिन्निलादुर्गवरे जयन्तु, सुश्रावकाः पुष्किलि-दाङ्कतुल्याः । सद्धर्ममार्गप्रवरप्रतिज्ञा, देवासुरश्रेण्यहतप्रभावाः ॥ ३३ ॥ स्वदारसन्तुष्टिमृतः सुशीलाः, सुद्द्यानश्रेष्टिसमप्रतिज्ञाः । श्रदालवः श्राद्धगुणप्रकृष्टा, जयन्तु यस्मिन्नगरे गुणज्ञाः ॥ ३४ ॥

श्रीतातपादाम्बुजरेणुपुञ्ज-पवित्रिते श्रीमित तत्र दुर्गे । इलाभिधाने नगरप्रधाने, निःशेषलक्ष्मीललनानिधाने ॥ ३५॥

श्रद्धापरश्राद्धसहस्रयुक्तात्, मनोज्ञहर्म्याविठ्योभमानात्। विद्यापुराद् वर्यवशासमृहात्, प्रज्ञातिसद्धान्तरहस्यपौरात् ॥ ३६ ॥ क्षोणीतले न्यस्तिनजोत्तमाङ्गः, संयोजितात्मीयकराम्बुजन्मा। सर्कार्तिपूर्वं विजयाभिधानः, शिद्युः प्रकृष्टाणुनिभः सहेलम् ॥ ३७॥

हर्पप्रकर्षिकमनोज्ञचित्तं, सोत्साहसंयुक्तमतीव भक्त्या । स्रोत्कण्ठसङ्घातसमन्वितं च, सद्वादशावर्तकवन्दनेन ॥३८॥ विज्ञप्तिकां संतन्तेऽभिवन्द्य, यथा प्रयुक्तं हि यथात्रकृत्यम् । प्रौढप्रभाते कमलाकरेषु, प्रबोधितानेकपयोजराशौ ॥३९॥ असमस्तचकाविल्चकवाकीप्रमोदसन्दोहविधानदक्षे । भानौ प्रभाषिञ्जरितास्य लोके, समुत्थिते कुङ्कमरक्तमानौ ॥४०॥ महेम्यसम्याविक्शोभितायां, समग्रदेवेन्द्रसो(शो)भानिभायाम् । अनेकचातुर्यगुणप्रकर्ष-सुश्राविकाश्रावकशोभितायाम् ॥ ४१ ॥ प्रज्ञिस्त्राङ्ग-सुराजप्रश्नी-सस्त्रवृत्तेविधिवत् सुवाचनम् । सदर्थसंदर्भनयान्वितायाः, सदर्थतः शम्भुसमुद्भवायाः ॥ ४२ ॥

समस्तवाचंयमशास्त्रपाठनं, सदैव योगोद्रहनं च वाहनम् । तुर्यव्रतोचारणपूर्वकं च, श्रद्धापरश्राद्धपरंपराणाम् ॥४३॥ क सदोपधानादिकियाकलाप-स्रवाहनं मोक्षसुखाभिलाषिणाम् ।

सुश्राविकाश्रावकसञ्चयानां, सानन्दनन्दुत्सवपूर्वकं च ॥ ४४ ॥

निःशेषधर्मादिककृत्यजातं, संजायते जातमधोत्सवेन । क्रमागते वार्षिकनामपर्वणि, प्रमोदितानेकनृसत्सुपर्वणि ॥४५॥ समस्तपर्वप्रकरप्रगर्व-प्रहारिणि प्रोद्धतशर्मणीह । निरन्तरं सप्तदशप्रकार-जिनार्चनं श्रीजिनमन्दिरेषु ॥ ४६ ॥

प्गीफलश्रीफललङ्कादिभिः, प्रभावनापूर्वकमद्भुतं च । साधर्मिकाणां शुकमिक्षकादिभिः, सुभक्तिपूर्वं प्रतिपक्षिकादिषु ॥ ४७॥

सद्रव्यसङ्घातसुदानपूर-प्रमोदितानेकवनीपकौघम् । समस्तसत्त्वाभयदानकानां, प्रघोषणं प्रोद्धतशब्दकौषैः ॥ ४८ ॥ यथाक्रमं चाक्रिकतैिलकादि-कुकर्ममर्गालिनिवर्तनं च । अनेकवादित्रसमस्तसङ्घ-पुरस्सरं श्रीजिनराजवन्दनम् ॥४९॥ दुष्टाष्टकर्माविलकाष्टपुञ्ज-प्रज्वालनं प्राप्र्यधनं जयाभम् । अनेकपक्षक्षपणाष्टमादि-सुदुस्तपं श्रेणिविधानपूर्वकम् ॥५०॥ इत्यादिपर्वाविलपुण्यकृत्यं, विद्याद्यभावेन सुखेन जातम् । श्रीतातपादप्रवराम्बुजन्म-प्रौढप्रभावादपरं सुदृष्टा ॥५१॥ ॥

प्रभो! त्वदीयं वदनं निरीक्ष्य, समस्तलक्ष्म्याः सदनं सदोदयम्। तमस्विनीप्राणपितर्जगाम, सू(ग्रू)न्यालये सर्वकलोज्झितः सन् ॥ ५२ ॥ वाचंयमाधीश्वर! तावकीनं, वृत्ताननं वीक्ष्य कलाभिरामम् । दोषाकरोऽहं निजकीयचित्ते, ज्ञात्वेत्यगात् सू(ग्रू)न्यपदे सलजाः ॥ ५३ ॥ प्रभो! त्वदीयाननकौमुदीशः, चकास्ति विश्वत्रितये मुनीश्च!। प्रोह्यासयन् पावनपुण्यमार्गः, चकोरसङ्घातमतीव प्रीत्या ॥ ५४ ॥

विभाजते त्वन्मुखरावरीशः, क्षोणीत्रे श्रोन्नतसन्नरेशः। प्रकर्षयन् पण्डितमानवौध-श्रोतिखनीप्राणपतिं सहेलम् ॥५५॥

समस्तस्रीशमनोज्ञवकत्र-सुधाकरः कान्तिसुधाप्रयुक्तः । विबोधयन् मानवकरवौधं, संकोचयन् दुर्मदवादिवारिजान् ॥ ५६ ॥ श्रीमत्थिरानन्दन ! तावकीनं, समीक्ष्य वक्त्रं विबुधा वदन्ति । किं कौमुदीशः कलकान्तिमत्त्वात् , किं दर्पणः पेशलकान्तिमत्त्वात् ॥ ५७ ॥ विश्राजते त्वन्मुखपूर्णिमेन्दुर्विखे(श्वे) यथा मञ्जलरक्तकन्दुः । मनोज्ञलावण्यसुचन्द्रिकौधं, विराजमानः थिरराजमुत्र !॥ ५८ ॥

श्रीमद्गणाधीश्वर! तावकीनमुखौषधीप्राणपितिर्विमाति । हर्षप्रकर्षं जनयन् नितान्तं, समस्तभव्यव्रजकैरवाणाम् ॥५९॥ त्वदीयवक्त्रप्रभया जितः सन् , पद्माकरः पद्मसरोवरेषु । पङ्कप्रकर्षेषु गृहं चकार, से(शे)वाठसंयुक्तशरीरयष्टिः ॥६०॥ ३०

दृष्ट्वा त्वदीयाननकान्तकान्ति, पाथोरुहं पद्मसरोवरेषु ।

सी(शी)तादि दुःखं सहते सदैव, प्राप्तुं प्रभो ! त्वन्मुखकान्तिसाम्यम् ॥ ६१ ॥

महीतले त्वद्वदनारविन्दं, विराजते स्रिशिरोवतंसम् । अनेकभव्यव्रजराजहंसैः, संसेव्यमानं कमलानिधानम् ॥६२॥ इत्यादिकसद्भुणसो(शो)भितायां, समस्तस्रीशशिरोमणीनाम् ।

अथैव मां मोदकरा भविष्यति, प्रसादपत्री करुणापराणाम् ॥ ६३ ॥

17.0

श्रीतातपादेविंगतप्रमादैः, सदैव शिष्योपरि सुप्रसादैः। प्रसादपत्री प्रवरा प्रहेया, मन्मानसानन्दकृतेति शीष्ठम् ॥६४॥ श्रीतातरवधार्या त्रिसन्ध्यमपि मन्नतिर्विशेषेण । नत्यनुनती प्रसाधे, कृतस्थितीनां निजोपान्ते ॥ ६५ ॥ अय सर्वेषां नत्यन्वती—

पृत्विश्वत्स्रिगुणसहितश्रीमत्श्रीविजयसिंहसूरीणाम् । शीलादिव्रतगुणमणिरोहणगिरिसंनिभानां च ॥ ६६ ॥ जनप्रमाण-श्वप्रमाण-सिद्धान्तविदिततत्त्वानाम् । वाचकशिरोमणीनां, वाचकचारित्रविजयानाम् ॥ ६७ ॥ साहित्यतर्कशास्त्र-च्छन्दप्रमुखेकनिपुणबुद्धीनाम् । कान्त्या जितमदनानां, वाचकलावण्यविजयानाम् ॥ ६८ ॥ श्रीशश्वष्ठयकार्यप्रविधानप्रवणचित्तवृत्तीनाम् । सौजन्यगुणगरिष्ठश्रीपण्डितदेवविजयानाम् ॥ ६९ ॥ सुरगुरुसमयुद्धीनां त्रिवीकृतानेकलेखप्रणाम् । सकलप्रधानमुख्यश्रीपण्डितक्कशालविजयानाम् ॥ ७० ॥ नृतनजिनवरभुवनाभिनवाहतविम्यमुदितचित्तानाम् । श्रीगुरुसेवारिसकश्रीपण्डितकक्कमरविजयानाम् ॥ ७१ ॥

स्वाध्यायविनयकारकगणिवरगणिपदाविजयसंज्ञानाम् । गणिषीमविजयनाम्नां समस्तमनिभक्तिचित्तानाम् ॥ ७२ ॥

गणिहंसविजयनामां, स्वकीयचातुर्यविजितहंसानाम् । गणिहषेविजयनामां, गुरुसेवारसिकचित्तानाम् ॥७३॥ गणिमामविमलनामां, सुवर्णसंयुक्तसोमवदनानाम् । गणिवृद्धिविजयनामां, विद्याविनयैकचित्तानाम् ॥ ७४॥ गणिवमविजयनामां, चन्द्राननचन्द्रविजयसंज्ञानाम् । गणिभावविजयनामां, कुशाप्रसमशेमुषीणां च ॥७५॥ गणिमाधविजयनामामधीतगाथाश्वतप्रविदितानाम् ।

मुनिमेघविजयनाम् ।। ७६ ॥

सद्यादिविजयनामां, रङ्गितद्यनालिरङ्गविजयानाम् । श्रीगुरुसेवारसिकञ्चलकमुनिहस्तिविजयानाम् ॥७०॥ गणिसत्यविजयनामां, सत्यादिकगुणगणाभिरामानाम् । गणि**मानविजयनामां**, दुःकरतपकारकाणां च ॥७८॥

गणिला भविजयनामां, श्रीगुरुचरणारविन्दम्धुपानाम् ।

गणिलिक्ष्मिविजयनाम्नां, क्षुष्ठकमुनिलिक्ष्मिविजयानाम् ॥ ७९ ॥
गणिहमिविजयनाम्नां वाचकचरणारविन्दमधुपानाम्।मुनिहेमिविजयनाम्नां, रविविजयानां मुनिवराणाम्॥८०॥
इत्यादिसकलमुनिवरपुरन्दराणां च साधुसाध्वीनाम् । अत्रत्यविजनानां गणिवरगणिमानविजयानाम् ॥ ८१ ॥
गणिदेवविजयनानां मुनिवरमुनिधर्मविजयसंज्ञानाम्। लक्ष्मीविजयमुनीनां कृपाकृपाविजयसंज्ञानाम्॥८२॥

धिरविजयम्भुखाणामित्यादिकसकलमुनिवराणां च । श्रीतातैर्गतपापैर्नितिरवधार्या त्रिसन्ध्यमि ॥ ८३ ॥ अत्रत्यसकलमङ्कः श्लितितलिवन्यस्तमस्तको नित्यम् । प्रणमिततरां सुभक्त्या गुरुराजं गुरुगणगरिष्ठम् ॥ ८४ ॥ श्लीतातिजननमनात्रसरे च स्मृतिपथं सदा कार्यः । शिष्याणुकः स्वकीयः सुन्दरिजनभवनिकरेषु ॥ ८५ ॥ यत् श्लुण्णं लेखान्तर्मात्राक्षरिवन्दुकार्थयितिभिश्च । तत्सर्वं क्षन्तव्यं श्लीगुरुराजैः क्षमावर्यैः ॥ ८६ ॥ मार्गर्शापिति पक्षे, पश्चम्यां च तिथा मुदा । लिबीकृतो मया लेखो, भूरि भक्त्येति मङ्गलम् ॥ ८७ ॥

[पत्रपृष्ठे-'उपाध्यायश्रीकीर्तिविजय' इति शिरोलेखः ।]

तपोगणप्रतिश्रीविजयसिंहसूरिं प्रति पं॰ अमरचन्द्रप्रेषिता

[१२] — विज्ञ प्तिका —

~%*\%c-

स्वस्तिश्रीपतगेश्वरध्वजवधूर्यस्य कमाम्भोरुहं, भेजे चञ्चलतामपास्य विलसत्कैवल्यकान्तागृहम् । स्वर्वापीव तरङ्गपाणिकमलेनालिङ्ग्य पाथोनिधिं, स श्रीनाभिनरेन्द्रवंशगगनप्रद्योतनद्योमणिः ॥ १ ॥ स्वस्तिश्रीशिवसुन्दरीस्तनतटासक्तोऽपि संकीर्त्यते, यो विश्वित्रतयेषु निर्जितजराभीरुर्विपश्चिज्ञनैः । श्रीनाभेयरविर्हिनस्तु दुरितध्वान्तं वचोभानुभिर्भक्तिप्रहृतनुस्पृशां त्रिजगतीध्येयाभिधानो ह्यसौ ॥ २ ॥ स्वस्तिश्रीभ्रमरीव पादकमलं भेजे युगादिप्रभोः, कल्याणहुमसिञ्चनेषु जलदं श्रेयःश्रियामाश्रयम् । संसाराम्बुपतत्समस्तमनुजान् संरक्षणे तीर्थपो, जीयान्नाभिवसुन्धरापितसुतः पोतायमानः प्रभुः ॥ ३ ॥ स्वस्ति श्रीरतरङ्गमालिदुहिता सिन्दूरपूरायते, सीमन्ते भवभूरुहेषु विलसज्वालाकलापानलः । नम्रस्विगिनरेन्द्रमौलिसुकुटे शोणत्वसुत्पादयन्, श्रीमन्नाभिनरेशवालनखरो माश्चिष्ठशोभां दधन् ॥ ४ ॥

अजितं जितकमेवैरिणं, विकचाम्भोजपलाशलोचनम् । विजयातनुजोऽपि योऽभवद्, विजयाकामुक एव केवलम् ॥ ५॥

अजितं जितरात्रुवाहिनीपतिनेमीठठनाधवाङ्गजम् । विजयातनुजोऽपि कीर्छते, विजयोत्पादक एव यो बुधैः ॥ ६॥ चन्द्रप्रभं चन्द्रमरीचिज्योत्स्ना-विडम्बि वक्त्रं पदठक्ष्मदम्भात् ।

दोषाकरत्वं मयि जातमीश ! कुतः प्रभो ! प्रष्टुमिवागतोऽयम् ॥ ७ ॥

चन्द्रप्रमं भन्यकुमुद्धतीषु चन्द्रप्रमं तीर्थपतिं भजध्वम् । चन्द्रानना यद्धदनं विलोक्य, पलाशपत्रप्रतिमं वदन्ति ॥८॥ भजत शीतलतीर्थपतिं जना भवति मुक्तिवधूकरपीडने । अधरयन्निव चन्दनविष्ठुषो मधुरया सुगिरा यदि वाञ्छना ॥९॥ प्रणतदेवनरोरगनायक-प्रवरमौलिमणीकपतेजितम् । क्रमणपङ्कजयामलमईतो, नमत शीतलतीर्थपतेरिदम् ॥ १०॥
.....यसद्धिमललोचनशोभासपर्धकं किमु मृगं रुषयेव । विश्वसेनतनयः क्रतवान् यो, बन्दिनं निजपदाङ्कमिषेण ॥११॥ वृक्षजा मृगपतेरिति वामदेवसन्निधिमत् सुविलोक्य । लाञ्छनच्छलतयेव कुरङ्काश्शांतिपादयामलं भजन्ति स्म ॥१२॥ समुद्रभुपालकुलान्धिचन्द्रनेमेः कमाम्भोजयुगं चकास्ति । यत्पर्युपास्त्या भुवनत्रयेषु, त्रिरेखतां तत्समवाप कम्बुः॥१३॥

त्रिविक्रमत्वं च चलित्रयत्वं, जातं कुतो यस हिरः स जीयात्। विज्ञिप्तिकामः किमु पाञ्चजन्यमप्रैषि नेमेः पदलक्ष्मदम्भात् ॥ १४ ॥ निरीक्ष्य पार्श्वो भवपातकेन, वचोगुणैः खिन्नजनानुद्धत्य । सप्तेषु सप्ताहिफणस्य दंभात्, सप्तार्गला यो नरकेषु चक्रे ॥ १५ ॥ सप्तस्फटालङ्कृतनागराजमधत्त किं सप्तभुवः पतित्वम् । आसाद्य वामयजिनः स जीयात्, मौलौ कृतान्यातपवारणानि ॥ १६ ॥ निःकामविश्वत्रितयस्य बन्धोः, पादाम्बुजं वीरजिनेश्वरस्य । आसाद्य मुक्तिं किमु लक्ष्मदम्भात्, देहीति वक्तुं हिररागतोऽयम् ॥ १७ ॥

सिद्धार्थधात्रीपतिराजवंशनभोऽङ्गणाहर्मणिरेष वीरः । पतित्विपतृत्वसमानधर्ममारोप्य यं या भजति स्म चित्रम् ॥१८॥ 30

अथ नगरवर्णनम् -

वर्भुर्विहारा वसुधाविशालसीमंतिनीभालललामतुल्याः । जगत्पतीनां सुरभूपतीनां, पदप्रदा धर्मनरेन्द्रगेहाः ॥ १९ ॥ वर्भुर्विहारा धरणीतलेषु विमानराजी किसु नाकिभूपतेः । विलोक्य भूपीठसमागतेयं जगद्विभूनामिति तक्यंते बुधैः॥२०॥

> यत्राईतां वेश्मशिरस्सु बद्धा बभुर्नवीना विलसत्पताकाः । जित्वा दिवं शीव्रजयत्वस्चाकराणि चिह्नान्यिनशं दधौ किम् ॥ २१ ॥ यस्यां वलक्षा वरवेजयन्त्यो, विभान्ति हर्म्येषु जिनेश्वराणाम् । विज्ञातुकामः त्रिदशापगौघः, पुरस्समृद्धिं समियाय मेने ॥ २२ ॥ श्वीणाष्टकमीश्रयशीर्षभागे, बभुः पताकाः परितो लुलन्तः । किमाह्वयन्ति प्रणतिप्रवीणान्, जनान् कणत्किंकिणिकारवेण ॥ २३ ॥

यत्राईतां सम्मिन वैजयन्त्यो, विरेजिरे वायुवशाङ्खळन्त्यः । निवारयन्तीव तमःप्रवेशं पुरिप्रदेशे परितो विचित्राः ॥२४॥

जिनेन्द्रहर्म्यध्वजतुङ्गदण्डाः, स्फुरन्मणीिमः खिचता विरेजुः । विरंचिनोध्वं धरणार्थमुचैः धृता मरुन्मिन्द्रित्विविधानाम् ॥ २५ ॥ यस्यां पुरि श्रीजिनमिन्द्रिषु, सोपानपिङ्कः परितश्चकािस्ति । सिद्ध्यश्रमागाश्रयणाय मेने, निःश्रेणिकाि किं विधिना कृतेयम् ॥ २६ ॥ सदा ये श्रभुं भावशुद्ध्या भजन्ते, त्रिकालं नरास्ते व्रजन्त्यूर्ध्वमेव । जिनेन्द्रगृहोत्तुङ्गश्चेङ्गे सुवर्णाः, द्यवन्तो यथाऽस्माकमेवेति कुम्भाः ॥ २७ ॥ यस्यां गृहस्य प्रमदाजनानां, चन्द्राश्मरत्वप्रविनिर्मितायाम् । प्रणालिकायां स्वपनानि श्रीष्मे, भवन्ति नीरेण विनापि बाहम् ॥ २८ ॥

यत्राईतद्युम्नवतां गृहाणि,स्फुरन्मणीभिः खचितानि येषु । साराङ्कमेताः प्रमदा विरेजे, संक्रान्तदेहाः स्वपतिं भजन्ति॥२९॥

ग्रहे ग्रहे यत्र विभान्ति नार्यों, विनिद्रपाथोजसुपत्रनेत्राः । समभ्यसन्तीव सुवस्समागता, निमेषविद्यां किस नाकिपन्यः ॥ ३०॥ अठक्ष्यठक्ष्मीश्वरमन्दिरेषु, पयोनिधेर्देहभवां कुशीलम् । विलोक्य विज्ञाय विमर्षभावात्, कृष्णोऽपि कृष्णत्वमवाप देहे ॥ ३१॥

भासते विशदपौषधशाला, धर्मदन्तिपतिखेलनशाला। चित्रविचित्रितपवित्रविशाला, खिस्तिकादिकृतमङ्गलमाला। १२।। श्रियः पदे श्रीमित गूर्जराह्वनिवृद्धरास्त्रीतिलकायमाने । प्रोतुङ्गवप्रप्रविराजमाने, श्रीपत्तने भूवलयप्रसिद्धे ॥ ३३ ॥ श्रीमद्धरोः पादसुपर्वपादपविन्याससंचारपवित्रिते वरे । सुश्रीमित श्रीमित तत्र भूतलद्रङ्गोत्तमे मोदरसातिपूरिते ॥ ३४ ॥ चारुमानसुधना अपि लोका भूरि भूरि जितनागरलोकाः। आर्जवादिसुगुणा गतशोका बुद्धिभिविजिताखिललोकाः ॥३५॥ तीर्थाधशिविद्यार्वारितमहापापप्रकर्षोदयाद् वेलानिर्जितवासवैर्यहपतित्रातैस्सदा सेवितात् ।

दुर्गस्थैः किपशीर्षकैर्वरकरैस्नैलोक्यलक्ष्मीं हठादाह्वातुं रिवद्योतनात् शुभमयाद् रङ्गात् सुरात् पत्तनात् ॥ ३६॥

सानन्दमुहासितपूर्वकायं, स्वभाठविन्यस्तकराञ्जयुग्मम्।

विराजि रोमाङ्करभृद् विधत्ते, विज्ञप्तिकां द्राग् अमरादिचन्द्रः ॥ ३७ ॥ पूर्वाद्रिशैले शिखरानुकारे, चत्रत्रभाराजिविशालविमे । पयोजबन्धोर्महतां समाजे, हर्षादुपेते सदुपाश्रयान्तः ॥३८॥ अपि च —

श्रीमद्धनिनां पुरतः प्रातः प्रातः सुपर्वसद्दशानाम् । वाच्यते करणं मुक्तेर्वृत्तिर्वरयोगद्गास्त्रस्य ।। ३९ ॥ अ सुविद्दितसाधुजनानां पठनं परिपाठनं सदानुमतम् । सन्नन्दिभवनयोगोद्वहनादिसुकृत्यमितरम्यम् ॥ ४० ॥

अथ नगरवर्णनम् —

वभुर्विहारा वसुधाविशालसीमंतिनीमालललामतुल्याः । जगत्पतीनां सुरभूपतीनां, पदप्रदा धर्मनरेन्द्रगेहाः ॥ १९ ॥ वभुर्विहारा धरणीतलेषु विमानराजी किसु नाकिभूपतेः । विलोक्य भूपीठसमागतेयं जगद्विभूनामिति तक्येते बुधैः॥२०॥

> यत्राईतां वेश्मशिरस्सु बद्धा बसुर्नवीना विलसत्पताकाः । जित्वा दिवं शीव्रजयत्वस्चाकराणि चिह्वान्यनिशं दधौ किम् ॥ २१ ॥ यस्यां वलक्षा वरवेजयन्त्यो, विभान्ति हर्म्येषु जिनेश्वराणाम् । विज्ञातुकामः त्रिदशापगौघः, पुरस्समृद्धिं समियाय मेने ॥ २२ ॥ श्लीणाष्टकमीश्रयशीर्षभागे, बसुः पताकाः परितो लुलन्तः । किमाह्वयन्ति प्रणतिप्रवीणान्, जनान् कणत्किंकिणिकारवेण ॥ २३ ॥

यत्राईतां सद्मिन वैजयन्त्यो, विरेजिरे वायुवशाङ्खळन्त्यः । निवारयन्तीव तमःप्रवेशं पुरिप्रदेशे परितो विचित्राः ॥२४॥

जिनेन्द्रहर्म्यध्वजतुङ्गदण्डाः, स्फुरन्मणीभिः खचिता विरेजुः । विरंचिनोध्वं धरणार्थमुचैः धृता मरुन्मिन्दरवीविधानाम् ॥ २५ ॥ यस्यां पुरि श्रीजिनमिन्दरेषु, सोपानपिङ्कः परितश्चकास्ति । सिद्ध्यप्रभागाश्रयणाय मेने, निःश्रेणिका किं विधिना कृतेयम् ॥ २६ ॥ सदा ये प्रभुं भावशुद्ध्या भजन्ते, त्रिकालं नरास्ते व्रजन्त्यूर्ध्वमेव । जिनेन्द्रगृहोत्तुङ्गश्चङ्गे सुवर्णाः, ख्वन्तो यथाऽस्माकमेवेति कुम्भाः ॥ २७ ॥ यस्यां गृहस्य प्रमदाजनानां, चन्द्राञ्मरत्नप्रविनिर्मितायाम् । प्रणालिकायां स्नपनानि ग्रीष्मे, भवन्ति नीरेण विनापि बाहम् ॥ २८ ॥

यत्राईतद्युम्नवतां गृहाणि,स्फुरन्मणीभिः खचितानि येषु । साशङ्कमेताः प्रमदा विरेजे, संकान्तदेहाः स्वपतिं भजन्ति॥२९॥

ग्रहे ग्रहे यत्र विभान्ति नार्यो, विनिद्रपाथोजसुपत्रनेत्राः । समभ्यसन्तीव भुवस्समागता, निमेषविद्यां किस नाकिपत्न्यः ॥ ३०॥ अलक्ष्यलक्ष्मीश्वरमन्दिरेषु, पयोनिधेर्देहभवां कुशीलम् । विलोक्य विज्ञाय विमर्षभावात्, कृष्णोऽपि कृष्णत्वमवाप देहे ॥ ३१॥

भासते विशदपौषधशाला, धर्मदन्तिपतिखेलनशाला। चित्रविचित्रितपवित्रविशाला, खस्तिकादिकृतमङ्गलमाला॥३२॥ श्रियः पदे श्रीमित गूर्जराह्वनिवृद्धरास्त्रीतिलकायमाने। श्रोनुङ्गवप्रप्रविराजमाने, श्रीपत्तने भूवलयप्रसिद्धे॥ ३३॥ श्रीमद्धरोः पादसुपर्वपादपविन्याससंचारपवित्रिते वरे। सुश्रीमित श्रीमित तत्र भूतलद्रङ्गोत्तमे मोदरसातिपूरिते॥ ३४॥ चारमानसुधना अपि लोका भूरि भूरि जितनागरलोकाः। आर्जवादिसुगुणा गतशोका बुद्धिमिविंजिताखिललोकाः॥३५॥ तीर्थाधीशविद्यारवारितमहापापप्रकर्षोदयाद् वेलानिर्जितवासवैर्गृहपतिव्रातैस्सदा सेवितात्। दुर्गस्थैः किपशीर्षकैर्वरकरैस्नैलोक्यलक्ष्मीं हठादाह्वातुं रिवद्योतनात् शुभमयाद् रङ्गात् सुरात् पत्तनात्॥ ३६॥

सानन्दमुछासितपूर्वकायं, स्वभाठविन्यस्तकराब्जयुग्मम् ।

विराजि रोमाङ्करमृद् विधत्ते, विज्ञप्तिकां द्राग् अमरादिचन्द्रः ॥ ३७ ॥ पूर्वाद्रिशैठे शिखरानुकारे, चञ्चत्प्रभाराजिविशालिबम्बे । पयोजबन्धोर्महतां समाजे, हर्षादुपेते सदुपाश्रयान्तः ॥३८॥ अपि च –

श्रीमद्धनिनां पुरतः प्रातः प्रातः सुपर्वसद्दशानाम् । वाच्यते करणं मुक्तेर्वृत्तिर्वरयोगद्शास्त्रस्य ॥ ३९ ॥ ॐ सुविहितसाधुजनानां पठनं परिपाठनं सदानुमतम् । सन्नन्दिभवनयोगोद्वहनादिसुकृत्यमितरम्यम् ॥ ४० ॥

सततमवोल्बणतापापनोदमेघागमे सुकृतिरम्ये । परिपाट्यां समुपेयुषि पर्वणि सांवत्सरामिथे रम्ये ॥ ४१ ॥ विश्वविश्वजनवाञ्छितवस्तुप्रापणे सुरतरोरितरम्ये । कल्पसूच्यवरस्त्रवाचनं, याचनं सुकृतवार्द्धिसुतायाः ॥ ४२ ॥ श्रीमिज्जनपितशासनमद्दोदयोद्दामविजयकृत्परमः । द्वादशिदवसामारिप्रदानकृत् भवति पद्धपटहः ॥ ४३ ॥ नार्डिधमनिर्णेजककुठाठकैवर्ततक्षकमुखानाम् । यत्र च न भवति कृत्यं द्यूतकृतां तन्तुवायानाम् ॥ ४४ ॥ किं बहुना ? —

इत्याद्यनेकसौकृतकृत्यं निर्विध्वमहितविध्वंसि । समहामहं वभूव च सदोद्यं दिलतपापभरम् ॥ ४५ ॥ तत्रानन्दसुखानुबन्धिभगवत्पादारविन्दद्वयी, ध्यानोद्धतशुभोदयैः फलवतो जाग्रन्महापुण्यतः । जज्ञे यत्परिपूर्तिरुज्ज्वलतरा धर्मस्य धर्मात्मनां, निर्द्धृताखिलकल्मषं कलिकलाप्लोषेकदुष्टात्मनः ॥ ४६ ॥ अथ श्रीतातपादानां वर्णनम् —

त्वत्पर्युपास्तिः फलदा मुनीश ! विशुद्धभावेन कृता जनैयैंः । अमर्त्यभावं समवाप्य सद्योऽपुनर्भवं ते सततं लभन्ते ॥४७॥ तपोधनद्धन्द्वचरे पतङ्ग !, ये स्युस्तवाराधनतो वियुक्ताः ।

निःश्रेयसं दुर्मतिभिर्दुराप्यं, कार्यं भवेत् कारणतो विना न ॥ ४८ ॥

नैयायिका निर्भयतो वदन्ति, द्रव्ये गुणानां समवेतभावः। चेतश्चमत्कारकृतेन चैतत् , भवद्धणानां गमनं ककुप्सु ॥४९॥ त्वदीयम्तिं प्रविलोक्य लोका, अमन्दमानन्दभरेण नित्यम् ।

वितर्कशीलाः किसु चन्द्रज्योत्स्नां, भवन्ति किं शान्तरसप्रदेशाः ॥ ५० ॥ त्वदीयरूपं जलशायिकान्तास्नोस्समानं प्रविलोक्य मोदम् । वामभुवो रात्रिदिनं भजन्ते, त्वद्देष्यभावो हि न साधुधर्मः॥

त्वदीयमूर्तिं कृतकृत्यभावं, निर्माय मेने हि सरोरुहासनः।

अहं जगन्मोहनकप(१) मन्ये, त्वदाकृतेस्साम्यवियोगभावात् ॥ ५२ ॥ इत्यादिकैः सद्भणशोभमानैः, भूपाळसंसत्समवासमानैः । श्रीतातपादैर्विगतापवादैस्सदावधार्या प्रणतिर्मदीया ॥ ५३ ॥

श्रीमत्तातपदाम्मोजसेवाविधिसमुत्सुकाः । श्रीराजसुन्दराह्वाना विञ्चधश्रेणिभृषणम् ॥ ५४ ॥ श्रीहिस्तिहिस्तिविज्या विञ्चधा बुद्धिशालिनः । श्रीऋद्धिसोमविञ्चधा विनयद्धिविभूषिताः ॥ ५५ ॥ प्रज्ञावज्ञातिधिषणाः कोविदश्रेणिमण्डनम् । उदयाद्विज्याह्वाना मुक्तितो विज्या बुधाः ॥ ५६ ॥ श्रीसत्यविज्यविज्ञाः श्रीहर्षविज्या बुधाः । शिवाद्विज्यगणयो रिवतो विज्यास्तथा ॥ ५७ ॥ गणिगङ्गदर्शनाख्याः सिद्धितो विज्या अपि । विज्यात्सोमगणयः सर्वेऽप्यन्येऽपि साधवः ॥ ५८ ॥ इत्यादिसाधुसिंहानां प्रत्येकं मुनिपुङ्गवैः । प्रसाद्या ॥ नित्रयात्मो श्रीमत्तातैः क्षमाधरैः ॥ ५९ ॥ तथात्रत्य –

कोविदा लीलचन्द्राह्माश्वारित्राचन्द्रनामकाः। लावण्यचन्द्रगणयो गुणचन्द्राभिधानकाः॥६०॥ हेमचन्द्राभिधः साधुर्जिनचन्द्राभिधो मुनिः। इत्यादियतयस्पर्वे नमन्ति स्म निरन्तरम्॥६१॥ आश्विनाभिधमासस्य पक्षे गुक्तेतरे तिथौ। सप्तम्यां लिखितो लेख इति मङ्गलमालिका॥६२॥ तातपादपदाम्भोजसेवाव्रतमध्वतः। प्रणति स्म लीलचन्द्रिक्षसायं बहुभक्तिगुक्॥६३॥

लेख्य० देवकपत्तनात् उ० श्रीअमरचन्द्रगणिः । पूज्याराध्यसकलसकलान् चानशिरःकोटीरहीर-श्री१९श्रीविजयसिंहस्र्रिसिंहानामियं विज्ञप्तिः । श्रीपत्तननगरे ।

तपोगणपतिश्रीविजयप्रभसूरिं प्रति पं॰ उदयविजयप्रेषिता

[१३] — वि ज्ञ प्ति प त्रि का —

──>*\&\&*

स्वस्तिश्रियः केवलसम्पदश्च, चिकत्वलक्ष्म्याः सुषमाः प्रभाश्च । गिरश्च सर्वोत्तममान्यताश्च, यच्छक्तिनद्यां विकसन्ति पद्माः ॥ १ ॥ श्रीजीरिकापद्ययभिधा पुराऽऽसी ति ने, पुरी परीता परमर्द्धिलोकैः । समण्डनीभाविमयाय सा पूर्येनोग्रधाम्ना स शिवाय पार्श्वः ॥ २ ॥ वामाऽप्यवामाऽजिन यस्य माता, पाता प्रजानां च पिताऽश्वसेनः। प्रभावती यस्य च धर्मपत्नी, नाम्नाऽपि सौभाग्यरमाप्रमाऽभूः ॥ ३ ॥ वाराणसी येन पवित्रिता भूः, स्वजन्मना भातुमतेव पूर्वा । नागोऽपि नागाधि[प]राजलक्ष्मीमवापितः सद्धरुणेव शिष्यः ॥ ४ ॥ साध्वी यदीयाऽजनि पूष्पचूला, कूलानुगा या भववारिराशेः । गणाधिपा यस्य दशाऽप्यभूवन् , नरिश्वयो यद्वचनेन तीर्णाः ॥ ५ ॥ प्रतिस्थलं यस्य विहारमाला अद्यापि बह्वचो भुवने स्फुरन्ति । जनस्य तत्कारियतुर्यशांसि, मुक्ताकटापा जगतीस्त्रियो वा ॥ ६ ॥ बिम्बानि भूयांसि च यस्य छोके, माहात्म्यपीयूषघटा इवास्मिन् । स्फुरन्ति तत्रापि स कोऽपि जीरापछीपतिः शक्तिस्धापयोधिः ॥ ७॥ श्रीस्तम्भतीर्थावनिभोगशाली, विश्वार्थसार्थानुभवोऽपि रम्यः । कामानुरूपोऽधिककामदोऽपि, कामप्रजेता भगवान प्रकामम् ॥ ८॥ वामासतीकुक्षिखनीमहार्घ्यमणिर्जनाभीष्टविधानदक्षः । रविच्छविभ्योऽपि हि यस बोधच्छविः स लोके च चकारत्यलोके ॥ ९ ॥ मन्त्रा यदीयाः शतशः सुराणामधिष्ठिताः कामितपूरकाश्च । वंशाम्बुजे यश्च निजेऽस्ति हंसः, ऋीडापरः केवललक्ष्मिहंस्या ॥ १० ॥ दिव्योपभोगः स च दिव्यदानी, गतान्तरायोऽप्यजरामरश्च । नित्यो विभुः शाश्वतसम्पदाढ्यो, जयत्यनन्तो जगदेकवीरः ॥ ११ ॥ किं द्यर्मणीनामिव यो महिम्नामाधारभूतः परमोपकारी । तं पार्श्वनायं सुपमासनायं, भक्त्या नमस्कार्यपदेऽभिषिच्य ॥ १२ ॥ पुराभिषं बन्दिरमन्दिरायाः, पदं मुदामेकखनीव भाति । धर्मार्थकामत्रयकुत्रिकादृप्रायं प्रियं विश्वजनावलीनाम् ॥ १३ ॥ जानीमहे नो जलधिप्रसङ्गाद्, रत्नाकरस्तन्नगरं गरीयः। द्रङ्गस्य सङ्गाद् यदि वा पयोधी, रत्नाकरत्वैकयशो विभर्ति ॥ १४ ॥

साक्षादतिकामति सिन्ध्रसङ्गात्, सीमानमेतत्पुररत्भूर्न । यहाँ पुरस्यास्य सदा प्रसङ्गात्, सीमानतिकामक एव सिन्धुः ॥ १५ ॥ श्रीणामजस्रं प्रभवः पयोधिर्मन्ये पुरस्यास्य समीपवृत्तेः । समीपवत्तेर्यदि वा पयोधेः, पुरं पुरं वा श्रिय एकमूमिः ॥ १६ ॥ अस्माकमत्यच्छतराशयानां, सन्तापको मित्रतयापि पापः। सुधावलेपा इति यत्र गेहाः, सूरं ध्वजाग्रैः परिताडयन्ति ॥ १७ ॥ खरस्बरूपोऽपि हि मित्रनामा, व्यतीतवस्त्रीभवदब्दवृन्दः । शुद्धाराया यत्र सुधावित्रप्ता, गृहा ध्वजैस्तं परिधापयन्ति ॥ १८॥ राजाऽपि रात्री परितः प्रचारं, करोषि(ति) तद्रष्ट्रमनर्ह एव । प्रच्छादयन्तीति यदीयगेहाः, सुधाकरं नक्तमिह ध्वजाग्रैः ॥ १९ ॥ वस्तिन सर्वाण्यपि यत्र काममगण्यताभाक्षि भवन्ति नित्यम् । सदोहणाद्राविव रत्नमाला, तारावली वा गगने प्रदीप्रा ॥ २० ॥ सौगन्धिकाद्देषु समाततास्ते, कस्तुरिका वा हिमवालका वा । तदहरुक्ष्म्याः किरु नित्यतायै, निशादिने साध नियन्ति ते ॥ २१ ॥ यदचगेहाविहराईती गीरिवानिशं निर्मेहतां बिभितं। बाणीं पिकानां शितिपाक्षिकाणां, कुहूमयं तेन वृथा करोति ॥ २२ ॥ यस्मात सुधाभिः सितिमानमेते, गेहा दधाना निजदीप्तिदभैः। निधीन् समग्रानिप पूर्णिमायाः, श्रियं प्रदीप्रामिप लम्भयन्ति ॥ २३ ॥ - यमल्म । ऋयाणकानां निकरः पयोधिमार्गेण यत्रैति पुनः प्रयाति । मीनादिराशाविव पद्मपाणिमुख्यग्रहाणां गगनाध्वनौघः ॥ २४ ॥ उत्राश्च भोगाश्च सुनागराश्च, स्फुरन्ति यस्यां शतशोऽपि लोकाः । भोगार्णसां वासकृते द्यनद्यां, मीनाकरा वा मकराकरा वा ॥ २५ ॥ त्रिभिस्त्रिधा यत्र भृशं विभक्ता, पुरस्य सर्वोऽपि हि राजधानी। अर्थेन कामेन वृषेण चेति, सम्यग् मिलित्वा विगलद्विरोधे ॥ २६ ॥ श्रीपुज्यविष्णुप्रतिबद्धवासे, भोगाम्बुधौ द्रङ्गमणीयमाने । इत्यादिवृत्तैरुपवर्ण्यमाने, पुराभिधे तत्र पुरप्रधाने ॥ २७ ॥ - इति नगरशोभा।

यत्पूज्यपादैः प्रथमं व्यलेकि, स्वभक्तिसंयुक्तजनोपसेव्यम् । जीराउलीपार्श्वजिनेन्द्रचैत्यादिभिः सनाथीकृतमध्यभागम् ॥ २८॥ मुनिद्विषोऽस्यां कदुकाः पुराऽपि, चैत्यद्विषो त्रुम्पकपक्षदक्षाः । द्वयीद्विषः साम्प्रतमत्र केचिद्, विशेष एष प्रवभूव नव्यः ॥ २९॥ सुश्रावकास्तेन च येऽत्र जैनचैत्यादिपूजाविधिसावधानाः । तन्मानिनः स्वानिप पूर्वजान् ये, व्यामूढरूपानिव मानयन्ति ॥ ३०॥ श्रीपत्तनं धर्ममयं च राजद्, रङ्गाभिषं द्युम्ननिवासमूमिः । कामाश्रयः सूर्यपुरं त्रयीमुत्कयीमयं वैतदिदं न विद्यः ॥ ३१॥

विज्ञपिलेखसंप्रह

इत्यादिवृत्तैरुपवर्ण्ये रूपादकथ्य रूपाज रुधीरितार्थम् ।
श्रीस्तम्भतीर्थादितदम्भ रोकाच्छ्रीपूज्यतत्त्वीकरणप्रवीणात् ॥ ३२ ॥
भक्तीरितः प्रीतिपवित्रितात्माऽऽत्मारामरीनैकमना मनाग्जः ।
ज्ञान्योदयादिर्विजयः स्थिरश्रीः, प्रमोदसिन्धुः कृतवन्दनादिः ॥ ३३ ॥
विनीतभावस्तरिणप्रमाणावर्तान् विनिर्माय नितं वितन्वन् ।
विज्ञित्तमाविष्कुरुते यथाऽत्र, कृत्यं प्रभातेऽरुणपूतरोके ॥ ३४ ॥
स्वाध्याय आद्याङ्गमुखागमानां, व्याख्यानमावद्यकचृद्धवृत्तेः ।
तदुत्तरं पर्व समन्युपेतं, श्रीवार्षिकं नाम सुधर्मसेव्यम् ॥ ३५ ॥
जिनारुये सप्तद्यप्रकारा, पूजा चतुःपारणकादि सर्वम् ।
पर्वोचितं करूपसुवाचनादि, तत्रापि जज्ञेऽस्ति च जायमानम् ॥ ३६ ॥
श्रीपार्श्वनाथस्य पदप्रसादः, श्रीपूज्यरागेण स सद्वितीयः ।
निबन्धनीभाविमयाय तत्राधुनाऽप्यसावेव तदीयदेतुः ॥ ३७ ॥

अपरम् -

मातुं न शकोति गुणान् यदीयान्, ब्रह्माऽपि मानातिगताप्रपन्नान्। तत्संख्ययैते गगने विकीर्णास्तारागणास्तेन परिस्फुरन्ति ॥ ३८॥ यद्गच्छमध्ये बहवोऽपि मूढा, अपि स्फुरद्धस्तमहामहिम्ना । क्षणेन पाण्डिलरमां भजन्ते, न हीरसूर्यादिषु तत्प्रसिद्धम् ॥ ३९॥ विद्याऽपि येषां स्तृत एव सिद्धा, रूपं च वाणी च विशालरूपा। एकैकभावस्य कथाप्रबन्धे, पाथोजजन्माऽप्यसमर्थ एव ॥ ४० ॥ सीमातिगानां गुणमण्डलानां, मुक्ताफलानां प्रविधातुकामः। मालां विधिः पारमनाप्नुवंस्ता, विमुक्तवांस्ता वियतीह ताराः ॥ ४१ ॥ सभूषणा सम्प्रति सा सुराष्ट्रावनी कनी हेममणीखनीव। पन्न्यासमुचैः सुविहारलक्ष्म्यां, श्रीपूज्यतो या पुरवद् विभर्ति ॥ ४२ ॥ यदीयगच्छे कवयोऽप्यनेके, ऋियापरास्तार्किकपुङ्गवाश्च । व्यापारिणां वा जगतीपतीनां, कोशेषु माणिक्यपरम्परेव ॥ ४३ ॥ भाणी यदीया जननी प्रतीता, शिवाद्गणाख्योऽपि च यत्पिताऽऽसीत्। क्रियापरो यस च शिष्यवर्गः, स्वर्गङ्गया यस यशः समानम् ॥ ४४ ॥ अहो महज्ज्ञानमहो क्रियेयमहो तपः क्रोधजयोऽप्यहो सः। विशिष्य कः ख्यातुमलं गुणांस्तान् , यद्देहपेटीमणिरत्नराशीन् ॥ ४५ ॥ गुणैरनेकैरिति वर्णनीयैर्मम प्रणामो मनसाऽवधार्यः । अनुप्रणामः प्रभुसेवकानां, प्रसादनीयः प्रततव्रतानाम् ॥ ४६ ॥ तथा हि - लक्ष्मीविजयाख्यविज्ञा, यद्याःपदाद्या विजयाः समन्नाः । धनादयो वा विजयास्तथाऽन्ये, विज्ञाश्च हेमाद्विजयादयोऽपि ॥ ४७॥ इत्यादिकानां पुनरार्थिकाणां, मानेन्दिराणामपरापराणाम् । नामोऽनुनामश्च विधापनीयः, प्राप्तः स्मृतेर्गोचरतां गणेन्द्रैः ॥ ४८ ॥

10

मदीयसम्पर्किमुनिव्रजस्य, श्रीपूज्यभक्तिप्रवणाशयस्य । तथा हि -वीराद्रिजयाः प्रबुद्धा, रवेः पदाद्या विजयाश्र विज्ञाः॥ ४९॥ दीपादयो वा विजया गणेशाः, शिवादिमाः सद्विजयाः सधर्माः । ततः परं सत्क्रशालप्रधाना, गणेशवर्या विजयाग्रशब्दाः ॥ ५० ॥ देवादिमाः सद्विजया जिनाद्या, लाधादयोऽन्ये श्विरवासभाजः । गणिः कृपाद्यो विजयश्च हेमादिमः पुनः सद्विजयो गणीष्टः ॥ ५१॥ झञ्झाभिधानश्च मुनिः सुवृद्धसत्यादयोऽत्रत्यजनाः प्रतीताः । अत्रत्यसङ्घोऽनघभक्तिशाली, सर्वेऽपि चैते प्रणमन्ति पूज्यान् ॥ ५२॥ श्रीपूज्यनाम्राऽत्र जिनाधिनाथाः, श्रीत्या नमस्याविषयीकियन्ते । प्रणामवेलामधिगम्य तेषामहं खचित्तेऽपि विधेय आर्षैः ॥ ५३ ॥ सद्यस्कपद्यैर्लिखितेन शीघ्रं, वैयम्ययोगाच मनोऽप्रसत्तेः। यथातथागुम्फितमेतदास्ते, दृष्यं न वैदुष्यपयोधिभिस्तत् ॥ ५४ ॥ श्रीगर्जरक्ष्मावलयेऽत्र वर्षे, पादोऽवधार्योऽय विपर्ययो वा । इसादि विस्तारवदेव सर्वे, प्रसादनीयं कृतनिर्णयं यत् ॥ ५५ ॥ सत्फाल्गुने मासि वलक्षपक्षे, यौगप्रमेयप्रमकर्मवाट्याम्। कनीव पत्री प्रगुणीकृतेयं, पाणौ गृहीता प्रतनोतु भद्रम् ॥ ५६ ॥ ॥ पूज्याराध्यसकलभद्दारकदेवभद्दारकश्री१९श्रीविजयप्रभसूरीश्वर-

* *

चरणसरोजानां श्रीपुरवन्दिरे । सं० १७१८ वर्षे ॥

तपोगणपतिश्रीविजयप्रभसूरिं प्रति पं॰ लाभविजयप्रेषितो

[१४] — विज्ञ प्ति लेखः। —

16

20

25

──♦♦\\\\\\\

॥ श्रीमद्वामाजानिजन्मा जयित जयित ॥ वाग्देव्ये नमः । श्रीसद्गुरवे नमः ॥ स्वस्तिश्रीवनिताकटाक्षिछहरीसञ्चारिसच्छङ्कपुर्नारीकण्ठविहारिहारिविछसद्धारोपमानः प्रभुः । श्रीमत्पार्श्वजिनो वमस्ति सकछे विश्वत्रये भास्करो, भव्याम्भोजविमासने शिवकरः श्रीआश्वसेनिर्जनः ॥ १ ॥

स्वस्तीन्दिरालिङ्गितचारुदेहः, समस्तगोपालकुलावतंसः ।
वशीकृतो येन महोरगेनः, श्रीपार्श्वराइ वः स जिनः श्रियेऽस्तु ॥ २ ॥
वाग्देवतायां जनको जनानां, सुखंकरः सृष्टिकरः स्वयंमुः ।
श्रीपार्श्वराद् द्रांस्वपुराधिराजो, ददातु सौख्यान्यखिलानि वो नः ॥ ३ ॥
श्रंमुः शिवेशः फणिसेवितोऽसौ, गणाधिनाथाभिनतांहिपद्मः ।
कन्दर्पदर्पापहको ददातु, वो नः श्रियं शङ्कपुरेशपार्शः ॥ ४ ॥
शङ्कादिपुनीयकपार्श्वदेवो, देवासपुर्या कृतसन्निवासः ।
पूतीकृतं येन जगत्रयं स रातु श्रियं सर्वगुणाभिरामः ॥ ५ ॥

हीं ।। खिस्त रमां स जिनो मम दद्याद, यत्पदकोकनदं समुपास्ते ।
अङ्कतया हरिणोऽम्बककान्त्या, निर्जित एष ततो जिनशान्तेः ॥ ६ ॥
लोचनकान्तितयापि मृगाक्ष्यो, मां जिनराज ! जयन्ति नितान्तम् ।
बक्तिमितीव मृगः पदसेवामातनुते किल किं मृगकेतोः ॥ ७ ॥
जिनवरेश ! कुरङ्ग इति प्रभो मदिभधानमिदं प्रवदन्ति यत् ।
अपनय त्वमितीव वदत्ययं, हरिणको हि यदीयपदम्बुजे ॥ ८ ॥
यदा जितः स्त्रीनयनैः पृथिव्यां, गत्वा खिमन्दुं किल संश्रितोऽहम् ।
तदा प्रभृत्येव वदन्ति लोका, मदीयसङ्गात् सकलङ्कमेतम् ॥ ९ ॥
अतः परं नाथ ! व्रजामि कुत्र, दीनो वराको बहुलिजतिश्व ।
इतीव विज्ञिप्तिमसौ तनोति, मृगो यदीयांहिकजद्वयेऽरम् ॥ १० ॥

हीं ॥ स्वस्तीन्दिरा सुन्दरमन्दिरं सद्धरेन्द्रदेवेन्द्रनतक्रमान्जः । चतुर्मुखः सौख्यकरः स देवो, ददातु सौख्यं मुनिसुत्रताख्यः ॥ ११ ॥

सकलसेवकलोकसमीहितफलसमर्पणनाकितरूपमम् । यदमलांहिकजद्भयमुत्तमं जयति कूर्मवरान्वितमन्वहम् ॥ १२॥

चरणद्वितयं किल यस्य विभोर्भुवनत्रयसिद्धिमितप्रवराम् । प्रददाति यदेतदिदं न किमु नितरामि चित्रकरं सुधियाम् ॥ १३ ॥

यदीयपत्पद्ममुपेत्य कूर्मिमपान्मुरिद्धद् किमितीव वक्ति । भवार्णवात्तारयसि त्वमीशः ! सर्वोस्ततो मामपि तारयस्व ॥१४॥ यक्रमाम्बुजगन्धरसौघमत्ति (?) नाकिमनुजालिगणोऽरम् । यस्य पत्पयसि तस्य सुसेवां कुर्वते मुनिजनिद्धजराजाः ॥१५॥ स्वस्तिश्रियं यच्छतु वामवामासूनुर्मनूनद्यतिभासमानः । सुधाझरो भद्रकरः स पार्श्व उक्केदापाटे कृतसिन्नवासः ॥ १६॥

यदीयदानं प्रविलोक्य नाकिद्वमा नितान्तं किल लिजता वै।
गतप्रभा नन्दनकानने गता विलिजता यान्ति नगाटवीषु हि॥ १७॥
ओजोऽन्वितामन्वहमादरेण, यदीयमूर्तिं प्रविलोक्य पूषा।
दासो बभूवेति किलावजाने, ददाति नो चेत् किमयं प्रदक्षिणाम्॥ १८॥
अहिमहीपितिरंहियुगे विभोवसित यस्य सुधाझरशर्मणः।
कथितुं किमितीव विषोज्झितं, कुरु विभो! किल मां सुधयान्वितम्॥ १९॥
जयति यस्य यशो जगतस्त्रये, जनमनःसुखदं विशदं सदा।
यदिषपीय नराः प्रविमेनिरे, मनसि मिष्टतराऽपि सुधा मुदा॥ २०॥

हीं ॥ खिस्तिश्रीमधुपीनिषेवितपदम्भोजं जगज्जीवनमीडे नागहृदे स्थितं भगवतं (?) तं वामवामाङ्गजम् । कैठासोदरसोदरं गुणभरं विभ्राणमानन्ददम्, संसारोद्धितारणं गतमदं शार्दूछविक्रीडितम् ॥ २१॥

यदीयवक्त्रस्य मनोहरत्वं, विलोक्य वार्जं बहुलज्जितं सत् । लीनद्विरेफालिमिषात् किमेतद् भुक्के विषं दोषविशेषशेषम् ॥ २२ ॥

यदीयवक्त्रं निखिलाम्बुजन्मराजं चकाराम्बुजभूर्यदेतत् । तदास्यदास्यं कुरुते हि मञ्जकञ्जद्वयं नेत्रयुगच्छलेन ॥ २३॥ यदास्यपद्मं प्रविलोक्य पद्मं जले ममञ्जातिविलञ्जितं सत् । बुधैर्जनैर्व विमन्यते स्म नो चेदिदं प्रादुरभूत्ततः किमु ॥२४॥

यसास्यपाथोजमळं विलोक्य, लजाप्रपूर्ण जलजं बम्व । ततो द्विरेफालिमिषात् करालां, निजोदरे प्रक्षिपतीव शस्त्रीम् ॥ २५॥

सर्वभद्रकरं देवपश्चकं नौम्यहं लसत् । सद्धुणौघधरं दुष्टकर्महं खच्छमानसम् ॥ २६॥ – धनुर्वन्धः । सकलमङ्गलकेलिकलागृहम्, विबुधपङ्गजकाननभास्करम् ।

समिनम्य मुदा जिनपञ्चकममरसद्मकृतिस्थिति सर्वदा ॥ २७॥

॥ इति जिनवर्णनम् ॥

अथ परमगुरुपदपवित्रीकृतपुरवर्णनम् —

हीँ ॥ यस्मिन् पुरे काननमस्ति रम्यं तमालताम्बूलिपयालशालि । मालूरजम्बीरकरीरसारं सत्तालमालामलकीविशालम् ॥ २८॥

मत्त्रभद्भक्कुछैः कलिश्र सत्कोकिलाकेकिकलारवालि । विलासियूनोईदयस्य चौर्यकरं हिरद्वस्रधरं नरिश्र ॥ २९॥

रसालसाला बहुनम्रशाखाः, फलातिभारेण नतोत्तमाङ्गाः । वदन्ति यस्मिन् विपिने नितान्तं, विश्वंभरां स्वां जननीं मुदेव ॥ ३० ॥ कि(क ?)म्रोऽस्ति वप्रो न विनम्रदेहो, हिरण्मयः सर्वबुधैः प्रवर्ण्यः । विस्मेरकान्तिः कपिशीर्षकालिशालिस्तु वृन्दारकशैलरूपः ॥ ३१ ॥

मेनेऽहमेवं नहि वप्र एव मेरुस्समादाय दिवं करे स्वे । स्वर्लोकरोकैः परिभूषिताङ्गस्समागतस्सहुस्वन्दनाय ॥३२॥

यस्मिन् पुरे भान्ति निकेतनानि, मरुह्णठत्पह्णवसद्ध्वजाभिः । देवापगाराजितमूर्धदेशा अनल्पदेहा इव मेनकेशाः ॥ ३३ ॥ यस्मिन् पुरे वेश्मिशिरः खलेषु, भान्ति ध्वजावायुचलत्प्रदेशाः । सम्माधिनाथस्य लसन्ति कीर्तयः, किमु प्रधाना गगनाङ्गणेऽन्वहम् ॥ ३४ ॥ यस्मिन् पुरे समवर्रभनोहर्थध्वजवजै राजितसिन्छरोभिः । विभासमानैः किमु तन्यतेऽरं हासं सुपूर्वालिपतिर्नगर्याः ॥ ३५ ॥

यस्मिन् पुरे कान्तनिकेतनानि, सत्केतुभिर्भान्ति भृशं नितान्तम् । जिला श्रिया खर्गपुरी किमेतैमीं हो श्रियन्ते खलु निर्जयाङ्काः ॥ ३६ ॥ यस्मिन पुरे रात्रिवरं गृहाल्यश्चम्बन्ति सर्वा ध्वजजिह्नया वै । तप्ता रवेरातपतोऽह्वि नित्यं, सुधांञ्जबिम्बं समबाणरम्यम् ॥ ३७ ॥ यस्मिन् पुरे सद्दलभीपताकामिषाद् विजाने सुरनद्य एताः । स्नानेन देवाः परिपीडयन्ति, गताः शरण्यं नगरस्य तस्मात् ॥ ३८॥ यस्मिन् पुरे साधुसुधाविलिप्तैः, सौधैर्धरामण्डलमाबभासे । निष्कात्रय दुष्टां विधुवैरिणीं तिथिं, स्थितेव रम्या खलु पूर्णिमा तिथिः ॥ ३९ ॥ यस्मिन् पुरे बालमृगाम्बकानां, स्नानेन जाताऽतिकषायिताशया । नासीत् प्रसन्नाऽखिलया निशापि, वापीवराङ्गा ग्रहिलेव भामिनी ॥ ४० ॥ यस्मिन् पुरे हृदृपथे घरहजैः शब्दैर्रुसत्सक्तुकौर्विवादम् । घनेन सार्ध कियते हि यस्मात्, तस्मात् स जातो घनघर्घरस्वरः ॥ ४१ ॥ क्रीणन्ति पत्रेण मदेन साकं, गुञ्जन्तमप्येवमिं मठीमसम् । तद्गन्धलुब्धं वणिजश्चतुःपथे, जना रविः(वैः?) पूरितकर्णदेशाः ॥ ४२ ॥ यस्मिश्च कस्मीरजपुज्जराजयः, प्रदोषकाले किल संप्रसारिताः । रेज्जर्वरा अस्तमितस्य भास्त्रत इव प्रभारक्ततरा निरन्तरम् ॥ ४३ ॥ यस्मिन् पुरे चारुचतुःपथानि, विभान्ति वेदाहिकुलैर्मितानि । तद्वर्णनं कर्तुमहं क्षमो नो, खल्पैर्दिनैरेकरसज्जको वै ॥ ४४ ॥ यस्मिन् पुरे चारुणि राजमाने, जिनालयानां छलतः किमेते । अनल्पेकेलासदरीभृतोऽभवन् , सुधान्विताः शम्भुनिवासयोग्याः ॥ ४५ ॥ यस्मिन प्रेर तोरणधोरणीभिविंराजितं वेश्म मुनीश्वराणाम् । भातीव पुर्वालम्गाम्बकाया ललाटचित्रं बहुचित्रशालि ॥ ४६॥ यत्पत्तनं भाति पयोधिपुत्रीप्रालिङ्गितं सर्वगुणाभिरामम् । सत्तार्क्ष्यकेतोर्ह्हदयाम्बुजन्मस्थलं कलङ्केन विनिर्गतं वै ॥ ४७॥

श्रीमत्तातपदस्पर्शपावनीमृतमृत्रे । श्रीमित पत्तने तत्र यथास्थाने गुणान्विते ॥ ४८ ॥

॥ इति गुरुचरणनीरजपरपरागपुञ्जपवित्रीकृतपुरवर्णनं समाप्तिं पफाण ॥

अथ नगरवर्णनम् -

हीं ॥ लङ्का शङ्कावती येन, काद्मी व्याशा कृता तथा। कम्पमाना कृता चम्पोज्जयिनी जितकान्तिका॥ ४९॥ क्रीडाशैठः सोऽस्ति यस्योपकण्ठे, चारुत्वं यस्यावलोक्याव्धिमध्ये। मैनाकाद्या लज्जिताः सन्निपेतुरन्ये ये मह्यां स्थिता निस्नपास्ते॥ ५०॥ गल्ज्भराणीनिवहच्छलेन करेणुराजेव चभास्ति शैलः। शावत्वमस्याखिलसानुमन्तो मैनाकमुख्या दधित प्रकामम्॥ ५१॥ भ१॥ क्रीडार्थमस्मिन्नचले नितान्तं, व्रजन्ति लीलाकलिताबलानाम्। भ२॥ भवस्य कण्ठापितदोर्लतानां, यथान्ययुगुमार्गणपीडितानाम्॥ ५२॥

चण्डी प्रचण्डद्युतिभासमाना, चतुर्भुजा राजित यत्र शैले ।
चक्रित्रश्लांकुशशस्त्रवृन्दं, कृत्वाऽघनाशाय करे स्थितेव ॥ ५३ ॥
चण्डीसमीपे विमलाम्बुकुण्डं, दरी च तिष्ठत्यथ संवसन्ति ।
तपस्त्रिनः सिच्चितविह्नताष्ठमात्रोपजीव्या अचले च तस्याम् ॥ ५४ ॥
द्वितीयपार्श्वे बहुराजसेव्या देवी भवानी भवदुःखहर्त्रा ।
कल्याणकर्त्री बहुधूपधूमश्यामीकृताङ्गा जननिर्विभाति ॥ ५५ ॥
आदित्यवाहैः प्रमितानि नीरकुण्डानि चण्डीनिकटे विभान्ति ।
वराणि कान्ताकुचचन्दनानां, प्रक्षालनात् संकलुषीकृतानि ॥ ५६ ॥
पयोभरैः पूर्णपयोधराश्च, श्यामाः स्वनन्त्यो नगमेखलायाम् ।
चरन्ति गावो गगनाङ्गणे च, पयोदमाला जनसौल्यकाराः ॥ ५७ ॥
एकत्र गोपीकलगीतशन्दैरूर्ध्वीकृतश्रोत्रमृगा रमन्ति ।
एकत्र मेघ्ध्वनिसक्तकर्णा, नृत्यन्ति यस्मिन्नचले मयूराः ॥ ५८ ॥

परिरमद्युवतीजनसंकुळं मधुकरैः परिराजितभूरुहम् । विपिनमत्र विभाति दरीभृति जनमनोधनतस्करमद्भुतम् ॥ ५९॥ कल्याणदासभक्तेन योगमार्गानुगामिना । कृतौकं भाति शैळस्य मेखळाया मनोरमम् ॥ ६०॥

ष(ख)र्जूरनारङ्गठवङ्गपूगं सचम्पकश्रेणि च चारुचूतम् ।
सचन्दनं नन्दनकाननाभं वनं बुधैः पूरितमध्यभागम् ॥ ६१ ॥ – (युग्मम्)
छटोच्छठद्वारिठसत्तटाको, बभित्त रम्यो निकटे वनस्य ।
सत्केिककोकद्विजचकवाकिविठासिनारीजनसेव्यदेशः ॥ ६२ ॥
यस्मिन् पुरे वप्तवरश्रकाित्त, सन्मृन्मयश्र्ष्ठप्परराजिताङ्गः ।
विराजितो गोपुरराजिभिश्च, भटैः सश्लेषेबृहसेवनीयः ॥ ६३ ॥
पराबठाठोकनके गताक्षाः, परापवादे गतजिह्वकाश्च ।
परस्वग्राहे गतदोर्ठताश्च, यस्मिन् पुरे श्राद्धवरा वसन्ति ॥ ६४ ॥

नयशोभाजनाः श्राद्धाः सन्ति यस्मिन् पुरे कुजाः । अपूर्वदानिनो धर्मानुरक्ता गुरुसेवकाः ॥ ६५ ॥ मत्तमातङ्गगामिन्यो दोषाकरमुखास्तथा । सन्ति यस्मिन् पुरे श्राद्ध्यः, कौलेयक्यो दयापराः ॥ ६६ ॥ अर्हद्वेरमत्रयं यत्र भाति यत्रानुविम्बिताः । तारकाः कुर्वते भ्रान्ति मुक्तानामन्वहं नृणाम् ॥ ६७ ॥ मुनीनां निलयं यत्र दूरीकृततमोभरम् । धर्मकार्याणि यत्रैव चलन्ति हि निरन्तरम् ॥ ६८ ॥ पुरात् तस्मात् विनेयाणुर्ह्धाभादिविजयो मुदा । विज्ञप्तिपत्रिकां भक्ता, श्रीगुरावुपढौकते ॥ ६९ ॥ कृत्यं यथा प्रभाते प्रजायते सम्यशोभितसभायाम् । व्याख्याने षष्ठाङ्गं स्वाध्याये पश्चमाङ्गं च ॥ ७० ॥ प्रभातेऽत्र यतिः कश्चित् कश्चित् द्वम् । नाट्यग्रन्थान् यतिः कश्चित् सिद्धान्तकौमुदीम् ॥ ७१॥ चम्पूकथां यतिः कश्चित् कश्चित् कश्चित् क्वासनम् । कश्चित् विचारशास्त्राणि कश्चित् सारस्वतं तथा ॥ ७२ ॥ वृत्तरत्नाकरं कश्चिद् वाग्मटालङ्कृतिं तथा। कश्चित् कुमारकाव्यं च कश्चित् सिद्धान्तचिन्द्रकाम् ॥ ७३॥

योगं श्रीपश्चमाङ्गस्य, वहन्ति मुनयो मुदा । श्रावका धर्मबुद्धा च, द्वादशव्यतपीषधान् ॥ ७४ ॥ इत्यादिसुकृतकृत्यैः प्रवर्तमाने क्रमात् प्राप्तम् । पर्युषणापर्वं सद्धर्मदं बोधिदं श्रेष्ठम् ॥ ७५ ॥ जिनभुवनभूरिपूजननर्तनगानं च दानमानादि । करूपादिस्त्रवाचनमभवच्छ्रीमद्गुरोध्यानात् ॥ ७६ ॥ साधर्मिकवारसल्यैरष्टमषष्ठेश्वयोदशैर्दशमैः । एतैः सह संजातं सर्वं श्रीमद्धरोः स्मरणात् ॥ ७७ ॥ वि॰ म॰ छे॰ २२

अथ श्रीमत्परमगुरुवर्णनम् -

भवापगानाथसमाप्तपारं, श्रीसिद्धिनारीकुचहारिहारम् । विवेकदृष्टा जितदेवमारं, जगज्जनानन्दकरं विदारम् ॥७८॥ यशोलतामण्डपमेघनीरं, प्रतापवह्नौ प्रवरं समीरम् । भव्याप्रपृथ्वीरुहवृन्दकीरं, स्तृक्तादिशास्त्राव्धिपराप्ततीरम् ॥७९॥ रीत्यादिकाव्याङ्गविचारपूर्-क्रोभायमानं वृधपद्मसूरम् । जगिद्दहारीकृतकीर्तिपूरं, यमीश्वरं धर्मवने मयूरम् ॥८०॥ तावद्भजेहं वरस्रिवीरं, दयाकरं दुःखदवाग्निनीरम् । वरप्रभं संयमिमौलिहीरं, न्यायादिविद्यानिपुणं गभीरम् ॥८१॥

पद्यचतुष्टयस्य कमलवन्धचित्रम् । तत्परिधौ श्रीगुरोरभिधानम् ।

महन्मुनिभिः प्रणतांहिपद्ममहं भजे मञ्जयशःसुधाम । मदीयनेत्रामलपद्मयुग्म महःपतिं सन्महसां सुधाम ॥ ८२॥ —खङ्गबन्धचित्रम् ।

प्रवृद्धशीलाङ्गरथाधिरूढस्तपःकृपाणः क्षमणः स्फुरोग्रः । धतुर्धरः शीलतनुत्रधारी विशिष्टशक्तिः सपृषत्कचकः ॥ ८३॥ ॥ श्रीस्रिराजः प्रज्ञघान रागद्वेषौ महीमण्डलवज्रपाणी । अतः पताकाद्वितयं जयस्य भ्रूयुग्मनासामिषतश्रकास्ति ॥८४॥

कर्तुं स्वयंभृगुंस्राजवाणीमिन्दोः सकाशादमृतं छुछुण्ट ।
तदुःखभाक् सन् कृशतामुपैति, विभितं कार्ण्यं हृदये च कोपात् ॥ ८५ ॥
कर्तुं मनोभृगुंस्वाचमिन्दुं, निपीड्य यन्ने कुहुनाम्नि दुष्टे ।
सुधां जम्राह प्रवरो ततोऽभूद्, विद्युः कुङ्क्षच्छ्छुलः सरन्ध्रः ॥ ८६ ॥
पद्मासनः श्रीगुरुनाधवाणीं, विधातुमिन्दोरमृतं जम्राह ।
तदुःखभाक् सन् जल्यो ममज, नो चेत् कथं प्रादुरभूत्ततोऽयम् ॥ ८७ ॥
वराणि वाक्यानि गुरोतिंपीय, जाने नृणां नाकिगणेन साम्यम् ।
पीत्र्पप्रादिधकां नरोगां, बुधाः सुधां साधुतमां पिवन्ति ॥ ८८ ॥
तव गिरं गुरुराज ! विधिव्यधादमृतमण्डलतः प्रविद्ध्य तत् ।
पतित एप ततो रससीकरः, समभवद् रजनीरमणः खलु ॥ ८९ ॥
तृप्तिः परा स्यादमृताशनानां, पीयूषपानेन यथा विशेषात् ।
तथा त्वदीयाननस्क्तिसारपानाद् भवेद् भूरितरा नराणाम् ॥ ९० ॥
वेधा विधातुं गुरुराजवाचं, सर्वा सुधां वै जगतो जम्राह ।
देवो वृपाङ्कस्तदनाप्तिभाक् सन्, मुङ्के विषं साधु सुधाशनोऽपि ॥ ९१ ॥

ः गिरं विधातुं हि विधिर्जेश्राह सुधामशेषाममृतस्य कुण्डात् । अनन्तनागस्तदनाप्तिदुःखान्ममज्ज मह्यामपि मूर्च्छयित्वा ।।९२ पीयृषपानं सुखदं तथापि वृथैव मचेतिस भाति यस्मात् । पीयृषपानादिधकानि कर्णे श्रुतानि वाक्यानि गुरोर्मयारम्।।९३।।

> गुरोगिंरस्ता जगतीतलेऽलं, जयन्ति यासां विमलैविंलासैः । बोधिर्जनेऽरं भवतीव मुक्ताग्रुक्तौ पयोचिन्दुभिरानिलेपैः (?) ॥ ९४ ॥ गिरं गुरोर्वर्णयितुं क्षमो नो, सहस्रजिह्वोऽपि सहस्रवर्षेः । स्वल्पेदिंनैरेकरसज्ञकोऽहं, शकोमि तां वर्णयितुं कथं वै ॥ ९५ ॥

्वविणिजअ [मय]णो मणहरदेहो पसत्थगुणनिलओ । सिरिविजयप्पहसूरी जयउ महीमंडले सयले ॥ ९६॥ स्नातस्याप्रमितस्य मेरुशिखरे शच्या विभोः शैशवे, यस्यास्यं पवलीकृतं नयनयोः कान्त्योल्लसदीर्घयोः । श्रीमच्छ्रीविश्वराङ्गजस्य गणपस्तस्येष पद्टोद्धरः, स्रिशीविजयप्रभो विजयताद् विश्वम्भरामण्डले ॥ ९७॥ भव्यानां चित्तपाथस्तनयवनगणे सञ्चरद् भृङ्गराजः, पुण्याव्धिः प्रीतिदायी सितरुचिरिव यः स्वीयगोभिस्तमांसि । अभिच्छ्रीस्त्रिम् दुष्टकर्मद्रुमविषिनगणे मत्तहम्तीयमीन्द्रः, श्रीमच्छ्रीस्र्रिराजो जयतु वसुमतीमण्डले यावदर्कः ॥ ९८॥

पुष्पायुधस्य विजये विषयाम्बकामं, कल्पान्तकालपवनं खलु मोहदीपे ।
संसारसागरिनमज्जदशेषजन्तुसेतूपमं सकलस्रिवरं प्रणोमि ॥ ९९ ॥
श्रीस्रिराजसद्दशं समवाप्य नाथमन्यं गुरुं क इह मूर्खजनो भजेत ।
त्यक्त्वा शिशुं शुभमणिं प्रविहाय काचमन्यः क इच्छित जनः सहसा ग्रहीतुम् ॥ १०० ॥
निविडमई सुहकरणो सुवहरणो स्यलपावविसहरणो । आणंदिअस्यलजणो जयउ वरो स्यलमुणिणाहो ॥१०१॥ इत्याद्यनेकगुणमणिधरणे सद्रोहणाचलाभेश्व । अवधार्या प्रणतिमें स्विशिशाववधार्य हितपूरम् ॥ १०२ ॥

निःशेषशास्त्रज्ञष्येर्गतपारकाणां, खस्याङ्गसुन्दरतया जितहृच्छयानाम् ।
श्रीमहिनीतविज्ञयाभिषवाचकानां, वाच्या तथा गुरुवरैः प्रणतिर्मदीयाः ॥ १०३ ॥
तथा – कवयो नयधौरेया नयादिविज्ञयाहृयाः । रच्यादिवर्घनास्तेऽघ्यातिनः कृतिसत्तमाः ॥ १०४ ॥
यशोविजयिनः प्राञ्जा यद्योविज्ञयसंज्ञिकाः । रामाहिज्ञया धीमन्तः श्रीमन्तः स्फीतकीर्तयः ॥ १०५ ॥
धन्यादिविज्ञयाः प्राञ्जाः सदाचारिवशारदाः । तत्त्वज्ञानिवदस्तत्त्वविज्ञया गणयो वराः ॥ १०६ ॥
सिन्यादिविज्ञयाः मन्तश्रतुराश्चतुराह्याः । केसराहिज्ञयाः स्मेरकेसरच्छविसायवः ॥ १०७ ॥
इत्यादियतयो ज्ञाता, अन्येऽपि च भवन्ति ये । नितश्चानुनितस्तेषां विज्ञाप्या गुरुभिः सदा ॥ १०८ ॥
तथा – अत्रत्या गणयः सन्तः, द्युमादिविज्ञयाहृयाः । विनेया विन्याहृश्च, विन्यान्वित्तेषतः ॥ १०९ ॥
चृद्ध्यादिविज्ञयाः श्राक्षाध्ययनाभ्यासकारिणः । मीमादिविज्ञयाः सन्तो योगमार्गानुगामिनः ॥ ११० ॥ इत्याद्या विज्ञयाः श्रेक्षाः साधुमार्गे रताः सदा । श्रङ्कराः सर्वलोकानां श्रेक्षाश्च दाङ्कर्षयः ॥ १११ ॥
दशाया यत्यस्सर्वे विन्यानम्रमस्तकाः । संयोजितकराम्भोजा नितं कुर्वन्ति सहुरौ ॥ ११२ ॥
तथाऽत्रस्था वरा साध्वी गुणालक्ष्म्याह्या सदा । कर्मश्रीश्च तथा साध्वी तनोति प्रणतिं गुरौ ॥ ११३ ॥
तथा गम्भीरचन्द्राख्यः श्राद्धः सङ्कपतिर्वरः । प्रञ्जराजस्तथा देश-मण्डलिपितः पुनः ॥ ११५ ॥
छीतराख्यस्तथा पौरजनानामीशिता वरः । श्रावको राज्ञचन्द्राख्यो जीवराज्ञाभिषः पुनः ॥ ११५ ॥

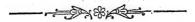
स्तवनकथनदक्षः श्रावको मोहनाख्यो, जिनपतितितपूजाकोविदः केसवाहः।
निकटनिठयकस्थः श्रावको वर्धमानो, मुनिजनवरदाने दत्तसभ्यादरोऽसौ ॥ ११०॥
नारायणाभिधः श्राद्धः, प्रेमराजो बुधिष्रयः। प्राग्वादाः श्रावका एते, नमन्ति श्रीगुरं मुदा ॥११८॥
मोहनश्रतुस्श्राद्धः कर्मचन्द्रो दयाधनः। अमरसीमुखा वृद्धोत्केद्याज्ञातिन इभ्यकाः॥ ११९॥
प्रधानो देवचन्द्राख्यो, जिनदासो महामितः। मनजीप्रभृतिश्राद्धा, नमन्त्युत्केद्रामण्डनाः॥ १२०॥
मुख्या श्राद्धीवरा वारांनाम्नी धर्मानुगामिनी। हर्षांनाम्नी तथा श्राद्धी नमिति श्रीगुरोः पदम्॥ १२१॥
इत्याद्यत्रत्यसङ्घो यो वन्दते तस्य वन्दना। अवधार्या विशेषेण, गुरुभिर्गणनायकैः॥ १२२॥
संपुटीकृतहस्ताब्जवृद्ध्यादिविज्यस्य च। अवधार्या नितिर्नित्यं, विशेषाद् गुरुनायकैः॥ १२३॥
मदई चापि कार्यं वै, विस्तार्यं मियं सेवके। तथा कृपाप्रतानिन्यां, भाव्यं जीमृतवत् सदा॥ १२४॥
वठमाना हिताशिश्र, प्रसाद्या गुरुपुङ्गवैः। अर्हदर्शनावसरे, स्मारणीयः शिशुस्तथा॥ १२५॥
साठङ्कारा सदाकारा, सुभगा सुमनःप्रिया। वर्णनीया सकर्णानां, पत्रिका प्रतिका मम्॥ १२६॥
कुर्यात् सुरिवरस्थेयं, पाणिश्रहणमादरात्। जाता भादत्रत्रयोद्दर्यां, शुक्लायामिति मङ्गठम्॥ १२०॥

श्राद्धः सहस्रमछाल्यो वत्सराजाभिधो धनी । तारणाद्दासकः श्राद्धः संघमुल्यो महद्धनी ॥११६॥

॥ इति विज्ञिप्तिलेखः ॥

तपोगच्छीयमद्वारकश्रीविजयदेवसूरिं प्रति उपाध्यायश्रीधनविजयगणिप्रेषिता

[१५] — वि ज्ञ प्ति का —



खिस्तिश्रीसुकनी ख्यंवरवरा चञ्चत्कलाशालिनी, तीर्थेशं श्रयति स्म यं सुरसिरत् शम्भुं मुकुन्दं रमा।
श्रीमहाश्चरियं यथा जनकजा सर्वाचलं मेनिका, शीतांशुं किल रोहिणीव विलसत् पृथ्वीव पृथ्वीपितम् ॥ १ ॥ खिस्तिश्रीः श्रयति स्म यं जिनपितं निक्शेषशोभाभरं, वैकुण्ठं प्रसमं पुराणपुरुषं गोपाङ्गनासिङ्गनम् । दासाई स्वपितं जनार्दननरं प्रोत्सुज्य कृष्णद्यतिं, ज्ञात्वा वारिधिशायिनं च सहसा दामोदरं केशवम् ॥ २ ॥ खिस्तिश्रीः कलहंसिकेव भजते यस्येशितुर्नित्यशः, पादाम्भोजयुगं स्वभावसुभगं संसारनीरातिगम् । सिल्लक्ष्म्येकसुकेसरं गतमलं दुःकण्टकैर्वर्जितं, वन्दं विश्वनरामराधिपितिभिर्विष्ठीघिनिर्नाशकम् ॥ ३ ॥ स्वित्तिश्रीः कमलाभिराममनघं यत्पादपद्माकरं, शिश्रायाभयदं सदा मुनिजनैः संस्तूयमानं स्तवैः । ज्ञात्वेति स्वकजं सकण्टकमहाभृङ्गारवैभीषणं, सीतक्षेशपदं जडैः परिचितं दुष्टैर्वकोटैईतम् ॥ ४ ॥

स्वस्तिश्रियः सर्वत एव सर्वा जिनोत्तमं प्राणपतिं प्रपन्नाः । यं प्रास्तदोषं जितरोषपोषं, विभाव्य चित्ते परयाऽतिभक्त्या ॥ ५ ॥ यस्याष्ट्रकर्मक्षपणोद्यतस्य, नताङ्गिवृन्दारकपादपस्य । कथा स्मृताऽपीह पिपत्त्रभीष्टं, सतां नृणां कामगवीव वन्ध्या ॥ ६ ॥ यो मूर्त्तिमान् जङ्गमकल्पवृक्षः, समप्रदः सर्वजनैरिहोच्यते । समझसं तन्न विभासते यत्, भयप्रदो नैव जनेषु कर्हिचित् ॥ ७ ॥ यस्य क्रमाम्भोरुहि लाञ्छनस्यं, तुरङ्गमावीक्ष्य दधामि तर्कम् । तिर्यक्त्वमास्फेटियतुं खकं किं, सेवां तनोत्येष जिनाधिपस्य ॥ ८ ॥ तापाकुल तापनमण्डलेऽहं, रथस्य भारोद्वहनेऽप्यशक्तः । ततः क यामीति विचार्य लक्ष्मच्छलाद्धयो यत्पदमाश्रयत् किम् ॥ ९ ॥ संसारनीराकरतस्त्वयोद्धताः, खामिन्नरौघा भवतोंऽहिळीनाः । कृपां विधायोद्धर मामितीव, शङ्के हयः शंसति लाञ्छन्यः ॥ १० ॥ यसाईतः स्वप्नगणार्चितस्य, मुक्तिं प्रति प्रस्थितिमा दधातुम् । संप्रेषितः किं विधिनाऽतिभक्तया, हयः पदस्याङ्गमिषेण मन्ये ॥ ११ ॥ जातिस्तिरश्चामहमष्टमङ्गलः, खप्तेऽपि नादिशं कथं जनन्या । इतीव विज्ञिप्तिकृते यदंहिलक्ष्मच्छलाद् यत्पदमाश्रयत् किम् ॥ १२ ॥ येनाईता खर्णरुचा खकान्त्या, स्थैर्याच किं निर्जित एव मेरः। तत्साम्यमामुं व्यजने तपोऽर्थं, जगाम यद् दग्विषयोऽधुना न ॥ १३ ॥ यत्पृष्टिभामण्डलकैतवात् किं, निषेवतेऽहर्पतिरेव मन्ये । खरांशुतामत्र जनेऽतिनिन्दां, निषेधनार्थं सुमनाः स्वकीयाम् ॥ १४ ॥

गर्भे समागत्य जिनेन येन निर्धाटिता दोषतिर्जनानाम् ।
सा तं समासादितमेव यत्तत्, तथ्याऽभवत् शम्भव इत्यमिल्या ॥ १५ ॥
यदिष्टदानाम्बुदवर्षणेन, नृणां परिष्ठावितदौःस्थ्यवृक्षाः ।
न ते प्ररोहन्ति पुनर्यथा सित्त्र्रेण सम्प्ठावितपार्श्ववृक्षाः ॥ १६ ॥
संवेधि कालत्रयमेव तत्त्वत्रयं च विश्वत्रयमित्यवैमि ।
प्रज्ञापनार्थं शिरसि स्वकीये छत्रत्रयं योऽत्र जिनो बभार ॥ १७ ॥
सद्दर्ण वित्रार्था विरासीद्, यस्तीर्थराडित्यवधार्य येह ।
यत्पार्श्वतो मित्तभृतां न चैवं, ज्ञानादिरत्नस्य कुतोऽन्यथाऽऽप्तिः ॥ १८ ॥
सेनासतीकुक्षिसरोमरालं, जितारिसर्वाविनाथस्तुम् ।
तं तीर्थनेतारमनन्तसारं, प्रेम्णा प्रणम्यामलशम्भवाल्यम् ॥ १९ ॥

॥ इति श्रीदेववर्णनम्॥

पुरं स्फुरत् सूर्यपुराभिधानं, मनुष्यरत्नप्रवरं निधानम् । कस्यास्ति नाह्वादकृते सुतेजश्रक्षुःपथस्थं हि यथा सुवर्णम् ॥ २०॥ वैडूर्यमुक्ताफलराङ्खशुक्तिप्रवालमुख्यैर्विविधैः पदार्थैः । भृशं भृतायाः पुरतो हि यस्या, जलावशेषत्वमवाप वार्द्धिः ॥ २१ ॥ श्रीमद्धरूणां चरणारविन्दरजोम्भसा क्षालितभूतलायाः । अनेकसत्पुण्यजनाश्रिताया, यस्याः पुरस्तादलकाऽलकाभा ।। २२ ॥ जाने दशोह्वीदकरस्रनानां, पुरं सुधाकुण्डमवेत्य यत् किम् । तद्रक्षणार्थं स्वयमेव मूर्तः, शेषोऽत्र वप्रच्छठतोऽभ्युपेतः ॥ २३ ॥ पुराद् यतः श्रीनिल्यादलक्ष्मीप्रवेशलेशप्रतिषेधनार्थम् । मन्येऽहमेवं विहिता विधात्रा, किं खातिका वारिभृता समन्तात् ॥ २४ ॥ यस्मिन् पुरासन्नवने निकामं, पिकाङ्गनानां मिषतस्समेताः । किं नाकनार्यः सुरलोकतो द्राक्, सङ्गीर्तयन्त्यः सुगुरोर्यशोऽत्र ॥ २५ ॥ अगण्यपुण्यप्रभवस्य लक्ष्मीं, निरीक्ष्य यस्यामरपत्तनं किम् । खर्गे निवासं व्यरचत् वितर्के, विषस्सचित्तं(?) घनळज्ञयैव ॥ २६ ॥ चन्द्रानना वारिजपत्रनेत्रा, यत्राङ्गना वीक्ष्य गवाक्षसंस्थाः । ऊहं दधुर्जा इति पूर्णिमायामुदेति किं चन्द्रशतं रजन्याम् ॥ २७॥ तेनुः सकर्णाः प्रविलोक्य तर्कं, यस्योपकण्ठे तपनात्मजां नदीम् । समागताऽस्तीति विलोकितुं किं, पितुः खकीयस्य पुरं प्रबर्हम् ॥ २८॥ सुश्रावकान् यत्र निरीक्ष्य मन्ये, जीवादिसत्तत्त्वविचारदक्षान् । स्वात्मानमाधाय सहस्रधा किं, समागतः स्वर्गिगुर्फारीयान् ॥ २९ ॥ सम्प्रेक्ष्य नारीर्ददतीः सुदानं, मध्यंदिने यत्र गता मुनीशाः । कलौ युगे सन्ति न कल्पवहयश्चकुर्विचारं तदलीकमेव ॥ ३० ॥ सुरालयात् स्वायतिसाधनाय, सुराङ्गना एव समागताः किम्। श्राद्धाङ्गनानां मिषतोऽत्र मन्ये, दानं ददन्त्यो व्रतिनां हि यत्र ॥ ३१ ॥

यत्राञ्जहग् रत्निवद्धभित्तौ, सङ्गान्तमाठोक्य निजं खरूपम् ।
निहन्ति पादेन रुषा सपत्नीबुद्ध्येति मन्ये दिवसावसाने ॥ ३२ ॥
यत्रागताः पान्यजना विशेषं, विन्दन्ति नो घस्रनिशीथिनीनाम् ।
रत्नप्रदीपेश्च गृहे प्रदीप्रीवियत्प्रदीपेर्दिितान्धकारे ॥ ३३ ॥
यत्राहितश्चेत्यशिरःप्रदेशे, प्रोत्तम्भितं दण्डमवेक्ष्य मन्ये ।
श्रीतीर्थनाथिद्वपतां निहन्तुं, किं वेधसोद्धींकृत एष दण्डः ॥ ३४ ॥
यस्मिन् नराणां च जिनेश्वराणां, नरेश्वराणां वरमन्दिराणि ।
स्वतोऽधिकान्येव विलोक्य जग्मुर्मन्ये सुरौंकांसि विमानतां किम् ॥ ३५ ॥
सद्वर्णवर्ण्यं वरशब्दयुक्तं, विभक्तियनम्पूर्वजनैरगम्यम् ।
वह्वर्थभुह्यक्षणवच्च यत्पुरं, विशारदैः संश्रितमेव भाति ॥ ३६ ॥

प्रदेषो यत्र पापे द्विद कठिनता निर्दयत्वं कृपाणं, रुद्धत्वं व्योमकेशे दिनकरिकरणे तापकर्तृत्वमस्ति । जाड्यं न्यक्षे च वृक्षे कचवरनिचये वन्धनं वर्णिनीनां, दुष्टाचीणें विषादो बहलमिलनता कजले नैव लोके ॥ ३७॥

> श्रीमत्तपागच्छगुरोः पदाञ्जन्यासेन संपावितभूत्रदेशे । निरन्तरं साधुजनप्रवेशे, श्रियान्विते श्रीमति तत्र देशे ॥ ३८॥

॥ इति श्रीनगरवर्णनम् ॥

श्रीतातपादांहिपयोजसेवास्पृहाठवः श्राद्धगणाः सुमक्ताः ।
वसन्ति यस्मिन् नगरे प्रकृष्टे, पुरात् ततो राजपुराभिधानात् ॥ ३९ ॥
संयोजितकरद्वन्द्वपद्मपेशठकुष्ट्यठः । विनयनतसर्वाङ्गो धनादिविजयः शिशुः ॥ ४० ॥
सानन्दं सप्रमोदं च बहुमानपुरस्सरम् । सौत्सुक्यं सादरं जाप्रद्मिक्तसम्भारपूर्वकम् ॥ ४१ ॥
विनयनयात्रितचेता हर्षात्संवर्धमानमक्तिरसः । सातिशयं सौवाशयनिवेदनाय प्रकटवचसा ॥ ४२ ॥
योगाभिमतपदार्थेर्गणितावर्तेः सदा समभिवन्द्य । प्रणयति विज्ञिष्तिमिमां विधिवद् रोमात्र्वकञ्चकितः ॥ ४३ ॥

कार्यं यथा चात्र सहस्ररश्मो समागते पूर्वगिरीन्द्रशृङ्गे ।
सदिभ्यसभ्यैः परिपूरितायामानन्दतः संसदि सङ्गतायाम् ॥ ४४ ॥
श्रूयमाणं सुधायानिमव श्रोतृसुखावहम् । श्रीमतः पश्चमाङ्गस्य न्याख्यानं दुरितावहम् ॥ ४५ ॥
सिद्धान्तन्यायशास्त्रादेः पाठनं पठनं मुदा । योगोपधानयोनिंत्यमुद्धाहनमनेकधा ॥ ४६ ॥
भविनां नन्दिकृत्तन्दिभवनं विधिसंयुतम् । द्वादशव्रततुर्योदिव्रतस्योच्चारणं श्रुमम् ॥ ४७ ॥
इत्यादिदिनकृत्यानि निर्विद्यानि समाधितः । सिद्धिं प्राप्तानि सर्वाणि सञ्जायते स्म चाधुना ॥ ४८ ॥

कमागते श्रीमित सर्वपर्वगर्वान्धकारा (?) दिवसेश्वरामे । श्रीक पर्वणि सर्वदेवैः, कृतोत्सवे धर्मभराभिरामे ॥ ४९ ॥

स्नात्रं श्रीजिनसदने पूजा जिनपस्य सप्तदशमेदैः । गीतनृत्यादि(?) युक्ता पुस्तकपूजाऽङ्गपूजा च ॥ ५० ॥ श्रोतृजनसेवकित्पतकल्पद्धमकल्पकल्पसूत्रस्य । सक्षणनवक्षणेरि व्याख्याऽखिळशास्त्रसारस्य ॥ ५१ ॥ पष्टाष्टमवराष्टाहपक्षक्षपणमुख्याकः(?) । तपोविधिरष्टकर्मक्षपणप्रवणों ॥ ५२ ॥ साधिमक्जनपोषणमधसन्तितशोषणं सुकृतकरणम् । बहुजिनगुरुगुणगायनमनुजानां द्रविणदानं च ॥ ५३ ॥ द्रादशदिनान्याव भयदानघोषपद्धपटहः । चैत्यपरिपाटिकायाः करणं सङ्घार्चनं चैव ॥ ५४ ॥ इत्यादिपर्वकर्माणि ससौख्यानि निरन्तरम् । निरपायतया सम्यक् प्रावर्तन्त महोदयम् ॥ ५५ ॥

श्रीतातनाममञ्जस्मरणासाधारणैककारणतः । यद्वद्दिनकरिकरणैस्सहस्रपत्राणि विकसन्ति ॥ ५६ ॥ अपरं च –

यन्नाममन्नस्मरणं सुधातोऽधिकं परिप्रत्यवधारयामि । आद्यं चिदानन्दकरं जनानां पीता सती तुष्टिकरा यतः सा ॥५०॥

येनात्मरूपेण तृणीकृतः प्राक् , श्रीनन्दनः साधुजनोपगर्द्धः । भवाम्बकोद्भृतहिरण्यरेतसा, नो चेत् कथं दह्यत एव शीघ्रम् ॥ ५८ ॥ यदक्त राकाशशिना समत्वं, सम्बिभ्रता चन्द्रमसा यदासम् । द्धिह्नमद्यापि चनाश्रयस्थरत्वदर्शयत् पङ्कमिषात् किमिन्दुः ॥ ५९ ॥ कैलासशैलोदरगौरकान्तियशो यदीयं नितरां भ्रमत् किम् । कृत्वा त्रिलोकीं धवलामवैमि मरुत्येथे, कीडति चन्द्रदम्भात् ॥ ६० ॥ धर्मीपदेशावसरे यदीयमुखेन्द्रसंसूतवचःस्रधा यत्। निपीय केचित् सुमनःस्वभावं, केचित् व्रजन्त्यक्षरतां च धन्याः ॥ ६१ ॥ दृष्टेष्वनिष्टेषु च यस्य साम्यं, संवीक्ष्य दोषाः कृतरोषपोषाः । कुशिक्षश्रो(शै?)क्षा इव ते खदोषमज्ञायमाना हि परं प्रपन्नाः ॥ ६२ ॥ यस्योत्कटं ध्यानबलं विचार्य, दूरं गताः सप्त दरा भियेव । तेऽप्राप्यमाणा वसतिं जनेऽस्मिन्, यहैरिणां वासगृहं प्रविष्टाः ॥ ६३ ॥ येन खगत्या जिनराजहंसो, विलिज्जितोऽगाद् वरमानसे किम्। यद्भक्त्रमित्रं कमलं निरीक्ष्य, वैरं स्मरन् चच्चुपुटेन हन्ति ॥ ६४ ॥ निषेवतेऽयं जलधिस्समेत्य, पदोर्ध्वरेखाच्छलतः किमेषः । विज्ञप्तिकां कर्त्तुमितीश ! जह्यान्मे क्षारदोषं जगतामनिष्टम् ॥ ६५ ॥ योऽगाधसंसारपयोधिमध्ये, पतजनानां करुणास्पदानाम् । स्ववाक्तरण्यामधिरोप्य पारं, नयत्यजस्रं वरनाविको यथा ॥ ६६ ॥ कर्परपूरोपमया यदीयकीत्त्या त्रिविश्वं भृतमेवमन्ये । चेन्नैवमेषा जगति प्रपूर्णे, कुतोऽन्यथा प्राज्ञजनैः प्रगीयते ॥ ६७ ॥ सद्विद्या वञ्जमुनीश्वरस्य, लब्ध्येन्द्रभूतेस्तपसोद्बलेन । श्रीमज्जगचन्द्रमुनीशितः सद्ध्यानेन च श्रीमुनिखन्दरस्य ॥ ६८॥ श्रीसिद्धसेनस कवित्वशक्या, साम्येन च श्रीग्रुरुहीरस्ररेः। षट्त्रिंशदाचार्यगुणैर्गरिष्ठो, यः साम्यमाबिभ्रति सूरिराजाम् ॥ ६९ ॥ गुणैकसद्रलसुरोहणानां, कृपारसप्रीणितसञ्जनानाम् । स्वस्थैर्यतस्तर्जितमन्दराणां, गाम्भीर्यतो धिक्कतसागराणाम् ॥ ७० ॥ श्रेयोवतां भाग्यवतां तपिखनां, महात्मनां पुण्यवतां यशिखनाम् । भक्लोल्लसद्वासववन्दितानां, तेषां गुरूणां नयनन्दितानाम् ॥ ७१ ॥

स्वहस्ति शिक्षतस्या ग्रुठे खस्या गितमुत्तमाम् । समीहते शिशुर्नित्यं मनःसन्तु ष्टिपुष्टये ॥ ७२ ॥
तेन श्रीमद्धरु भिर्गुणगुरु भिः प्रवर् बुद्धि जितगुरु भिः । छन्दो ऽठङ्कितितक्का गमशास्त्रे निहितनिजमितिभिः ॥ ७३ ॥
सौवश्रीसारवपुः परिकरने रुज्यसूचनाचतुराः । छेखाः प्रसादनीयाः प्रसद्य सद्यः स्वकीयशिशौ ॥ ७४ ॥
प्रणतिरवधारणीयौपवैणवं शैशवी विशेषेण । श्रीतातैरश्रान्तैर्निष्णातैर्विश्वविख्यातैः ॥ ७५ ॥

तत्रापि विगततन्द्राः श्रीमत्श्रीवाचका अमरचन्द्राः । श्रीतातचरणवारिजसेवारसरिकमधुपेन्द्राः ॥ ७६ ॥

विबुधाः क्षिमादिविजया विबुधवरा रामविजयगणयश्च ।
प्राज्ञा विनीतविजया घृतहृदयाः परमगुरुकृत्ये ॥ ७७ ॥
सदिद्या नयविजया विबुधा विबुधाश्च वीरविजयाह्याः ।
मतिमन्तो मतिविजया विबुधवराः परमगुरुभक्ताः ॥ ७८ ॥
मतिमन्तो मतिविजया विबुधवराः परमगुरुभक्ताः ॥ ७८ ॥
मृत्याविजयविबुधा अपि पण्डितमुख्याश्च शान्तिविजयाह्याः ।
अमरविजयवरविबुधा [विबुध]वरा लीलचन्द्राश्च ॥ ७९ ॥
गणयोऽपि गङ्गविजया जस्मविजयगणिवराश्च गणयोऽपि ।
रामविजयनामानो गणयोऽपि च लालविजयाख्याः ॥ ८० ॥
जयविजयाभिधगणयो गणिनी चम्पा तथा सती प्रेमा ।
शीलवती च जयश्ची-[सु?]मतिश्चीः सत्यशीलधरा ॥ ८१ ॥

इत्यादिसाधुसाध्वीवर्गाणां तातचरणभक्तानाम् । अनुनतिरिप प्रसाद्या सद्योवन्धेस्त्रिदशतिनिः ॥ ८२ ॥

अत्रत्या धीमन्तः प्रेमविजय-कुंअरविजयगणयश्च । सोभाग्य-सिङ्घविजयाः, तेजविजयगणिवरा अपि च ॥ ८३॥ सहजश्ची-जयतश्चीप्रमुखाः प्रणमन्ति तातगुणरक्ताः । सङ्घसकलोऽत्रत्यो विशेषतो भक्तितो नमति ॥ ८४॥

न्यक्षं विज्ञास्यनौचित्यं क्षन्तन्यं क्षन्तुमिहंतैः । हिताशिषः प्रसाद्याश्च विशेषोदन्तगर्भिताः ॥ ८५ ॥ नमतितरां वरभक्त्या विशेषतः सिङ्काविजयशिशुरणुकः । बाहुठबहुठे पक्षे पत्रम्यां सशिवमिति भद्रम् ॥ ८६ ॥ ॥ श्रीरस्तु ॥

॥ श्रीसूरतबन्दिरे । पूज्याराध्यसकलभद्दारकवृन्दवृन्दारकभद्दारकश्रीविजयदेवसूरीश्वर-चरणेन्दीवराणां विज्ञितिरियम् । राजपुरात् उ० श्रीधनविजयगणिलेखः ॥ सम्वत् १७०४ ॥

तपागच्छपतिभद्दारकश्रीविजयप्रभसूरिं प्रति पं॰ श्रीउदयविजयगणिप्रेषिता

[१६] — वि ज्ञ प्ति का —

स्वस्तिश्रीपार्श्वनाथस्य पादपद्मनखांशवः । विस्तारयन्ति तरणेः प्रकाशमिव भानवः ॥ १ ॥ त्रयी धर्मार्थकामानां यदुपास्ति ठतासुमम् । तत्फलं पुनराख्यातं कैवल्याद्याः श्रियोऽखिलाः ॥ २ ॥ अद्भामात्रमपि प्रोबैर्यत्र सौल्यनिबन्धनम् । तद्युक्ताया उपास्तेस्त फलं केन प्रमीयते ? ।। ३ ॥ ज्ञानदर्शनचारित्रत्रयी यस्मिन्ननावृता । इन्दौ द्योतित्वसौम्यत्वाह्वादकत्वत्रयी यथा ॥ ४ ॥ यस्मादाविरभूत पापोपशामकगुणोऽद्भतः । वार्दलानावृतस्यांशोरिव पङ्कप्रशोषिता ॥ ५ ॥ अनावरणरूपाय तस्मै भगवतेऽर्हते । श्रीमते पार्श्वनाथाय नमः शाश्वतसम्पदे ॥ ६ ॥ एनमेनस्तमः स्तोमनिराकरणभास्करम् । सर्वातिशयसम्पन्नं प्रणम्य परमाशयम् ॥ ७॥ धनं धान्यं हिरण्यं च मणिमाणिक्यजातयः । पर्यासीव पर्योराशौ यत्रासंख्याः पदे पदे ।। ८ ।। गृहे गृहे विराजन्ते यत्र रामा रमा इव । ईहमाना यथाभीष्टं पुरुषोत्तममुत्युकाः ॥ ९ ॥ परिभूता अपि परैरुचाः स्यूरुपकारिणः । ध्वजाहतोऽपि यचैत्यात् क्रम्भाभापूरकों ग्रुमान् ॥ १० ॥ चन्द्रकान्तगणाश्चन्द्रशालायां यत्र मण्डिताः । भूशं खिग्धा इवाऽऽभान्ति राज्ञासित्तयः(?) किलामृतैः ॥११॥ गगने च परे चापि तारकैर्भणिमिर्भृते । सौम्यो नीत्या च कौमुद्या राजा चित्तदशोः प्रियः ॥ १२ ॥ यत्र कर्पूरकस्तूर्यश्र्णिता अपि भोगिभिः । कुर्वते भृशमामोदं महतां रीतिरीद्दशी ॥ १३ ॥ टङ्कच्छिन्नं कषारूढं तापितं च पुनः पुनः । यत्र खर्णं महामूल्यं सेयं सुजातरूपता ।। १४ ॥ निशायामपि रत्नानि सुप्रकाशानि यद्गृहे । न्यालुप्यन्ते न तमसा नूनं सेयममूल्यता ॥ १५॥ श्रावक-श्राविका यत्र धर्मकर्मणि कर्मठाः । चकोरा वा चकोर्यो वा श्रीपूज्यशशिदशेने ॥ १६॥ भरतैरवतप्रायाण्यन्यक्षेत्राणि मन्महे । श्रीपूज्यपावितं क्षेत्रं महाविदेहभूरिव ॥ १७ ॥ निसं धर्मार्थकामाद्ये श्रीपूज्यपदपाविते । तस्मिन् श्रीजीर्णदुर्गाख्ये व्यावण्ये पण्डितैरिति ॥ १८ ॥

अथ श्रीसिद्धपुरतः पुरतः सुखपूरकात् । अपूर्वचातुरीयुक्तश्राद्धछोकसमन्वितात् ॥ १९ ॥ अप्रमेयगुणापूर्णादसङ्क्ष्येयविधिश्रितात् । बृह · · · पूज्ययुग्छीपवित्रीकृतभूत्छात् ॥ २० ॥ श्रीपूज्यानामिदानीं च दर्शनोत्सुकमानवात् । श्रावक-श्राविकादत्त्यथासमयसौख्यतः ॥ २१ ॥ प्रीतचेता विनीतात्मा श्रीपूज्यगुणरागवान् । प्रेमपाथोधिरुद्धेछ औत्सुक्यतरुवारिदः ॥ २२ ॥ द्वादशावर्त्तविधिनाऽभिवन्द्य प्रणयाश्चितः । प्रीत्सा उदयविजयो विनीतात्मा तनोत्समूम् ॥ २३ ॥ विज्ञितिं ज्ञिसिर्चन्यां (१) सुदक्षजनकामिताम् । विनयादिगुणश्रेणीमणीमञ्जूषिकामिव ॥ २४ ॥

यथावत् कृत्यं चात्र — व्यतिक्रान्ते निशान्वान्ते चातिकर्मणि दूरतः । केवछे प्रकटीभूते सूर्याछोके जगन्मुनेः ॥ २५ ॥ वनाद्रनान्तरं यान्तः पक्षिणिखदशा इव । सूर्योशुकेवछोत्पत्तिं ख्यापयन्तीव सोद्यमाः ॥ २६ ॥ प्रातस्त्यैर्नूतनोद्धोषेर्द्धर्षकोछाहछोपमैः । झङ्कतेर्मधुपानां तु वीणादीनामिवारवैः ॥ २७ ॥ — गुमम् । इति व्यावर्णनौचित्यमाद्धाने समन्ततः । प्रत्यूषसमये जाते दिक्कन्यानवयौवने ॥ २८ ॥ वि॰ म॰ है॰ २३

श्रियमुचपदाभिलािषणीमिष्यग्य श्रियमेलकः श्रभः । इह तामिभयोज्य जिष्णुना श्रणतेन खयमास कामदः ॥ १॥ किलकालकरालकञ्जलैविंदधुर्ये नयनाञ्चनं जनाः । खलु मावह्यां निमीलनं, समवापुस्तत एव तेजसा ॥ २॥ तदमुष्य विशिष्य भेषजं श्रणतिः श्रीश्रभुपादपद्मयोः । अलमस्त्युपचारकर्मणेऽत्रामुत्रापि च नित्यशर्मणे ॥३॥ — युग्मम् । कमनीयतया कनीयसीमपि चकुः श्रभुपर्युपासनम् । श्रभवेद् भिवनां भवे भवे यदमीपां शिवसम्पदे हि सा ॥ ४॥ ज रिवर्न शशी न मङ्गलो न खुषो नापि गुरुर्न चोश्रनाः । न शनिर्न तमः पराभवं कुरुते यस्य सखोरगध्वजः ॥ ५॥ बहुषा विविधावलेपनैः किमु धावन्ति मुधा सुधाश्रयाः । विद्युषा अबुधा अपीक्ष्यते यदियं निर्भरनेत्रयोः श्रभोः ॥ ६॥ कुशली किल सेष लभ्यतेऽतः श्रणयात् परिरम्यते भृशम् । वपुषा वचसा च चेतसा पदपद्मस्तव चिन्तनं श्रभोः ॥७॥ सुरस्त्वघटादयो घटामुपटीकन्त इतः परां परे । अधरीकृतदेवपादपा विजयन्ते पदरेणवः श्रभोः ॥ ८॥

॥ इलप्टकम् ॥

एवं जीरापछीपार्श्वजिनं वृजिनकन्दकुलपार्श्वम् । श्रितधरणाधिपपार्श्वं प्रणयनरात् (?) प्रणिपनीपत्य ॥ २५ ॥ अथ नगरवर्णनम् —

यत्राभ्रंिहरत्नसौधशिखरे नक्षत्रतारोत्करः, खिन्नः खिन्न इव व्रजन् प्रविरहीभूतः खतः संस्थितः। अभ्रे वम्भ्रमणक्रमव्यपगमं निर्मातुकान्तिप्रियः, [सत्यं] सत्पदवीमवाप्य सुखितो देदीप्यते वा न कः ॥ २६ ॥ यत्रोध्वं मणिकुद्दिमे मगदशः कीडन्ति हर्म्ये मिथो, मुग्धाः स्तप्रतिबिम्बतोऽपरिधया दुद्धन्ति मुद्धन्त्यि । जानन्सो विनिवारयन्ति चतुराः सख्यः समेता हि ता, अन्योऽन्यार्पितहस्ततालमितरेर्हस्यन्त उत्प्रेक्षकैः ॥२७॥ कापि प्रोपितभर्तृका चढुलदृक् स्वं रूपमालोकयत्यादर्शायितरत्नभित्तिवलये प्राप्ता मणीमन्दिरम्। किं रूपं किसु यौवनं विरमणं ध्यायन्त्यगान्मूच्छेनां, हा हा हे! ति वचो मिलत्सिखजनैरुनमुज्य सम्बाध्यते ॥२८॥ यत्र स्वर्मणिगर्बेहन्मणिमया वासाश्रयानुग्रहा, वाणिज्यान्धिपथप्रवासजनितायासं विनापीश्वराः । अन्येषां कृतविस्मयाः समभवन्निःसङ्ख्यलक्ष्मीज्ञषः, सानन्दा अपरेन्दिराऽर्जनकृते मन्दादरा नागराः ॥ २९ ॥ यत्र स्फाटिकरत्वकोटिघटितप्रासाददम्भादगात्राके शङ्करसङ्करोत्तरिशराः(?) कैलाशशैलः किसु । ईशानं परमेश्वरं शिवमिह श्रीकण्ठमुत्कण्ठया, विज्ञायोपगतं महात्रतिपतिं श्रीवामदेवं गुरुम् ॥ ३० ॥ यत्रोत्तुङ्गमहेन्द्रनीलभवनश्रेणीवलभ्यां स्थितः, फुछत्फुछदलावलीकवलनाचनद्राङ्कशायी मृगः। प्राप्तस्तुन्दिलतां ततः स्थगयति कापि क्षणे कौमुदीकान्तं तेन सितेतरः किमभवत् पक्षो वलक्षोऽपरः ? ॥ ३१॥ कुत्राप्युद्धलचन्द्रकान्तरचितप्रासादपञ्जेः क्षरत्-पीयूषप्रसरत्प्रवाहनिवहे स्नानं वितेनुर्जनाः । आयासेन विनापि चत्वरपथे नैदाघदाघार्दिता, नक्तं पूर्णकुमुद्धतीवरियतुः स्कीतोदये कौतुकात् ॥३२॥ - युग्मम्। यत्राकों पठकोटिक्क्षप्तिन्वयन्यूदः सहस्रद्युतौ, मध्याह्वे परितः स्फुरत्यमिनमः पास्फाति यद्यद्वनः । हालाजिह्नजटालिएड इव तद् दृष्ट्वेति मर्तुर्भुवो, मूर्त्तः किं प्रबलः प्रतापनिवहः सम्भाव्यतेऽभ्यागतैः ॥ ३३ ॥

॥ इति नगरवर्णने सौघाष्टकम्॥

जिनभवनितानोत्तुङ्गशृङ्गावनद्धा, कनकमणिमयोद्यत्किङ्किणीकाणरम्या ।
श्रियमिव दशदिग्भ्यस्तूर्णमाकारयन्ती, नवनवपवमानप्रेरिता वैजयन्ती ॥ ३४ ॥
त्वमसि परिणतैकश्रीदमस्मि प्रमृतोपचितधनदयुक्तं चैकसद्देवराजम् ।
अहिमह बहलेन्द्रं चैककैरावताढ्यं, बहुभिरिभवरेन्द्रैर्मासमानं तथाहम् ॥ ३५ ॥
त्वमसि मम पुरः किं लेखकोछेल्यहर्षं, सुरपुरिमित तर्जन्येव यत् सन्ततर्ज्ञं ।
जिननिलयसमीरप्रेरणेतस्ततः सत्, प्रसरणगुणवल्गद्वैजयन्त्या मिषेण ॥ ३६ ॥ — युग्मम् ।

गुरुपदपरिचर्याकारिणां कीर्त्तिकन्या, वियति विचरियष्यत्याशञ्जाङ्कस्य विम्बम् । जिनभवनपताका प्रेरिता वातपूरैस्तत इयिमदमीयं मार्गमादौ प्रमार्षि ॥ ३७ ॥ त्रिभुवनगुरुसग्रस्पायमानोत्तमाङ्के, किल धवलदुकूलाङ्कायती वैजयन्ती । त्रिदिवसरिदिवामान्मूर्धिमर्जुर्भवान्याः, किरणनिकरनीरस्फाररङ्कत्तरङ्का ॥ ३८ ॥ परिमयमसुमन्तं दूरतः प्रेक्षिताऽपि, प्रसमदुरितहर्ज्ञी द्राक् पवित्रीकरोति । सिललसवनकर्जुः सा तु बाह्याङ्कमेवाशुचितनुमलकेशाकीर्णमध्या पुनाति ॥ ३९ ॥ तरुणजिनविद्यारोत्तंसपौंस्रोत्तमस्य, प्रवरतरवराङ्कस्येव चूलापताका । लिलतपतिगृहशीर्षस्थाणुसौवर्णकुम्भाऽऽ-कृतिरिह् किमु पूषा तिष्ठति स्मोपरोधात् । रिवरथह्यराज्या वैजयन्त्या लता या, निभृतमिसतुलिष्णा निश्रलाया अनन्ते ॥ ४१ ॥

॥ इति नगरवर्णने जिनसद्मशृङ्गसङ्गिपताकावर्णनाष्टकम् ॥ २ ॥

स्पृह्यन्ति न के न केलये प्रवरं तत्पुरमीप्सितासये । विपणौ बत यत्र लभ्यते पतिता मौक्तिकरत्नसन्तिः ॥ ४२ ॥ कथिमिति चेदुच्यते—

कचिदिभ्यकुमारिकाजनो मणिमुक्ताफलभूषणोद्धलः । रमते प्रतिचत्वरं मिथो हठहलीसकबालकेलिभिः ॥ ४३ ॥ रमसात् ब्रुटिता पतेदिष श्रथबन्धा मणिमौक्तिकाविलः । निपुणा अपि नो गवेषयन्त्यपरास्ताः पृथुपृ ः पूरिताः ॥४४॥ । समये समवाप्यते न कैः पथि गच्छद्भिरथापणान्तरा । किरणेस्तरुणारुणस्य सा द्यतिदीप्ता प्रकटीकृताऽभितः ॥४५॥ रमणायतनं पितुर्गृहात् कृतभूषा कचिदिभ्यवल्लभा । विपणेः पथि तामपातयत् किल यान्ती सहसा स्मरातुरा ॥ ४६ ॥ अथवा कुतुकावलोकने रसिका काऽपि पणाङ्गना । कचिद् बहुमण्डनमण्डिता स्थिता विपणेर्वर्त्मनि लोकसङ्कले ॥४७॥

हृदयं हृदयेन दल्यते बहुसम्मईवशाचतुःपथे । मणिमौक्तिककञ्जुकाच्युतां तामन्तःक्षिति साऽभ्यपातयत् ॥ ४८॥ –यमळम् ।

यदि वा व्यवहारिणां कराद् व्यवसाये मणिमौक्तिकार्पणे। मनसोऽनुपयोगतश्च्युता पतिता सा सहसा निशामुखे।।४९॥

॥ इति नगरवर्णने विपणिपथवर्णनाष्टकम् ॥ ३॥

पुरे यत्र चित्रापणश्रेणिशोमां निमाल्याध्वगा दूरदेशादुपेताः ।
विकल्पेनरल्पैः प्रजल्पन्ति कल्पा मिथोऽन्योऽन्यहस्तार्पितोत्तालतालम् ॥ ५० ॥
कचिद्यत्र कर्ण्यूपूरोपरिष्ठाद् द्विरेफोत्करोऽङ्गारम्यं विमर्ति ।
निलीनं स्फुरत्सौरमास्वादलुब्धो अमन् रौति नामेति कर्तु वृथेव ॥ ५१ ॥
कचित् कृष्णकस्तूरिकाराशिसंस्थं, निलीनं न जानन्ति कालालिचक्रम् ।
अपि ग्राहका दायकास्तुल्यम्ल्यं, तदप्यश्चते किं नवा साधुसङ्गात् ॥ ५२ ॥
कचित् कान्तकाश्मीरजप्राज्यपुञ्जं, विलोक्यात्र लोकाः प्रजल्पन्त्यमीषाम् ।
अजर्यं हि काश्मीरदेशाधिपेन, प्रभूतं दरीहश्यते नागराणाम् ॥ ५२ ॥
कचिजात्यसचन्दनैः पूर्यमाणापणश्रेणिमालोक्य मन्दादराः स्युः ।
नरा नन्दने चन्दनद्रौ तदद्रौ यतो निष्ठितार्था भवन्ति स्म ते तैः ॥ ५४ ॥
कचित्तारहारोत्करो मौक्तिकानां, भ्रमं वासुकेः प्रेक्षकाणां प्रदत्ते ।
समेतस्य भोगावतीगर्वसर्वकषं यत्पुरं विक्षितुं स्वीयदृष्ट्या ॥ ५५ ॥

कुलाद्रौ वितीर्य क्षमाभारमञ्घो शयाने हरो जातु निश्चिन्तचेताः । अथात्रैव तन्नागरीनेत्रलीलाकटाक्षेर्ध्वं यन्नितात्मेव तस्थौ ॥ ५६ ॥ —यमलम् । कचिचीनपीनांशुकैर्लीनदेशः स्फुरद्धामहेम्नाम्भरैः स्वर्णशैलाः । विशुद्धौषधीभिः समाकष्टुमिष्टः सपादोत्तरो लक्ष्मनामा गिरिः किम् ॥ ५७ ॥ ॥ इति नगरवर्णने हृष्टवस्तुविशेषवर्णनाष्टकम् ॥ ४ ॥

एवं सर्वाङ्गीणप्रसमरपरभागपृरिते तत्र । श्रीमित पत्तनगरे गुरुपदकमलस्फुरत्कमले ॥ ५८ ॥ साम्प्रतसमयसमुत्थितनैसर्गिकभोगिभुक्तमूमागात् । श्रीस्तम्भतीर्थनगरोत्तरबन्दिरतो गुणाश्रयतः ॥ ५९ ॥ स्निम्धानन्दस्याम्भोधिसवनसावनीभवन् । औत्सुक्यदिव्यवासोभिः संवीतस्फीतसञ्चरः ॥ ६० ॥ गुरुभक्तिरसस्फारवारहारविराजितः । श्रीमद्भरुगुणग्रामपुष्पदामसमन्वितः ॥ ६१ ॥ हृ हु खघुसणो हो स्यविशेषक विशेषितः । अप्रमेयप्रमेयो क्तिरसताम्बू हुपेशहः ॥ ६२ ॥ पाणिसंयोजनास्वर्णेमुद्रामण्डनमण्डितः । व्यवहारसदाचारव्यवहारीभवन्मनाः ॥ ६३ ॥ विनेयोन्नेयविज्ञेयविनयश्रीफठोद्दलः । गुर्ह्वार्चिःप्रमितावर्त्तवन्दनार्ह्योत्तरीयकः ॥ ६४ ॥ संश्रयस्मयसंस्कारपरीहारकृतादरः । यौगाभित्रेतजीमृतप्रसूनैकगुणाश्रयः ॥ ६५ ॥ महीतलमिलन्मौलिर्वलाट्यटिताञ्जलिः । प्रपञ्चयति विज्ञप्तिं कमलाद्विजयाह्नयः ॥ ६६॥ यथानिमित्ताधीनात्मलाभमभ्युद्गते रवौ । पठत्सु वेदगर्भेषु वेदोद्वारमहर्मुखे ॥ ६७॥ उत्तालोत्कलिकाकोलाहलं कुर्वत्सु सर्वतः । कचित्तुलायकूलेभ्यः प्रचलत्सु श्रकुन्तिषु ॥ ६८ ॥ विकखरेभ्यः कोशेभ्यः सरस्सु सरसीरुहाम् । मधुत्रतेषु निर्यत्सु झङ्कारमुखरोनमुखम् ॥ ६९ ॥ अन्योऽन्याजल्पाक · · · · पानीयाहारिकास्विप । पेयपानीयमानेतुं प्रयान्तीषु सरः प्रति ॥ ७० ॥ कचित्सुरतसम्मईन्मुक्ताहारपरिच्युताः । मुक्ताफलानां सारिकाः शयनीयनिकेतने ॥ ७१ ॥ वाढं गवेषयन्तीषु कान्तासु निभृतेक्षणम् । तद्दासीषु भ्रमन्तीषु वीक्षितुं ता इतस्ततः ॥ ७२ ॥ - यमलम् । कचिन् मङ्गलतूर्येषु नन्दत्सु नृपमन्दिरे । झल्लरीस्फारझात्कारे प्रसर्पिति गृहेऽईताम् ॥ ७३ ॥ एवं नवनवानेकप्रातस्त्याईप्रयोजने । सञ्जायमाने पार्षबहृद्यायां प्रौढपर्षदि ॥ ७४ ॥ वाचनं पश्चमाङ्गस्याचाराङ्गस्याप्यनुक्रमात् । अध्यापनं मुमुक्षूणामियसेवाईकर्मणि ॥ ७५ ॥ वर्तमाने क्रमायातं पर्व पर्युषणाभिधम् । सर्वेपर्वाखर्वगर्वसर्वकषमतिश्रुतम् ॥ ७६ ॥ कियदिनोदितामारीपटहस्फुटघोषणैः । कियत् कुकर्मव्यापारनिवर्त्तननिवर्त्तनैः ॥ ७७ ॥ षष्ठाष्टमादिदुस्तप्यतपोव्रतेरनावृतैः । साधर्मिकजनश्रेणितोषणैः पुण्यपोषणैः ॥ ७८ ॥ अर्हद्भवनभूयिष्ठस्नानपूजाप्रवर्त्तनैः । मार्गिताधिकदानेन मार्गणश्रेणितोषणैः ॥ ७९ ॥

अथ गुरुवर्णनम् —
सहृदयाः सद्यं हृदयं विदुः सुविहितेन्द्रतपागणधारिणम् । अवितथं कथिमत्यवसीयते यदुदयाददयत्विमतीक्ष्यते ८३
असममोहमहेन्द्रमहावलोद्भटभटाग्रिममन्मथपार्थिवम् । प्रमथनाथ इव ज्वलितः क्रुधा यदुदभून्नयनातिथितां नयन्॥८४॥
सुरपतेरिष सत्त्वमपातयन्नरपतेरिष मानमखण्डयन् । जिनपतेरिष हृन्त कियहिनीमिमिनतः प्रथिताक्षतिक्रमः ॥८५॥
तमजितौजसमाः शिशुताविधः प्रसममत्तकरीन्द्र इव द्रुमम् । समुद्रमूलयदात्मबलेन यो रितपितं सदयत्वमदः कथम्॥८६॥

कल्पद्धकल्पश्रीकरूपसूच्चनव्यनवक्षणैः । प्रभावनाभिः श्रीखण्डापूगीश्रीफलनाणकैः ॥ ८० ॥

इत्यादिपर्वत्रायोग्यक्तत्यैः सजितविक्रमम् । महामहसहायेन निर्च्यूढं निरपायतः ॥ ८१ ॥ प्रमापणपथारूढप्रत्यूह्व्यूह्सम्भवात् । श्रीमत्पूज्यपदाम्भोजप्रभावोदयतोऽपरम् ॥ ८२ ॥

अपृथगात्मकमाजननावधेर्जनितदार्ळ्यमरङ्गमभङ्करम् । प्रणयमेकहृदां सुहृदां मिथः प्रलयमेकलयं नयति स्म यः ॥८७॥ नरकनिम्नगतेः प्रतिभूरभूद् बहुतरासुमतां सुमतान्तिकः । तमिप कोपमलोपममारयद्रयत एव कथं सदयः सकः॥ ८८॥

अहह ! बाहुबिखिइलीपति भेरतम्मिपतिं भरतेश्वरम् । युधि विजित्य बमूव जितेन्द्रियस्तमिप यः स्म विडम्बयति स्वतः ॥ ८९ ॥ तमिप मानममानभुजौजसा द्वतमगालयदम्भ इवोल्वणम् । लवणखण्डमखण्डमहाबलः प्रभुरसौ सदयः सदयः कथम् ॥ ९० ॥

वितनुते सहनं वशवर्त्तिनं विदलयत्यपि दुर्जयविद्विषम् । किमपि धूर्त्तजनं जनयत्यसौ स्वरसिकं समकं प्रियवादिनम् ॥९१॥ परिणता वनितात्मकमेकका प्रकुरुते कुरुतेतरवाचिका । प्रवरपौंस्नवतंसमसंशयं बलवतीव विधरतिशायिनी ॥ ९२ ॥

> अविरमां परमां चिरमात्रिको निकृतिमन्तयति स्म कृतान्तवत् । न गणिता गुणवत्यबलेत्यपि स्वयमयं कथमास दयाशयः ॥ ९३॥

यदुदयेन जना वधवन्धनाद्यभिभवेन भवेऽत्र कदर्थनम्। बहुविधं विबुधा अपि छेभिरे स्वजनसज्जनवैरिनवन्धनम् ॥९४॥ सकलदूषणमूलिनकेतनं निजवशीक्वतविश्वसचेतनम्। बहुभवभ्रमणाय पुरातनं नतु निमित्तमनन्तममेधसाम्॥ ९५॥ घनघरद्व इव प्रगुणीभवन् कणगणं क्षणतस्तु पिपेष यः। तमपि छोभमदम्भमनःप्रभुः कथमथो हृदये सदयोद्वलः ॥९६॥ सकलकर्मकुद्धम्बकनायकं कुसुमसायकपावकभावुकम्। तमपि मोहमहाबलमादराह्लथितुं यतमानमनारतम् ॥९७॥ सुविहिताप्रिमस्रिशिरोमणिं नयनयोः पदवीमदवीयसीम्। समवतार्यं विचारविदः कथं सदयता दियता दियतं विदुः ९८ ॥

॥ इति निन्दास्तुत्या हृदयनिर्दयत्वप्रकाशकं षोडशकम् ॥ १ ॥

हृदयं सदयं मुनीशितुः समयज्ञैर्यदमाणि नान्यथा । हृदयाछुदयाछुठक्षणं स्फुटमेवात्मनि ठक्ष्यते हि तत् ॥९९॥ अपराज्ञपतापिता स्मृता समयज्ञैर्विचुर्धेदयाज्ञया । इयमङ्गवती विजृम्मते गणभृचेतिस वे निसर्गात्मनि ॥ १०० ॥ यत आर्हतसम्मतागमे किठ जीवा द्विविधाः प्ररूपिताः । अपराश्च चरा अनेकधाऽप्युमये बादर-वादरेतराः ॥१०१॥ इह बादरता ह्यपेक्षया प्रथिता नन्वणुभावमेदवत् । ध्रुवमेषु मुमुक्षुतावधेर्यतनाधिक्यमये यतीशितुः ॥ १०२ ॥ श्रुथिवीज्ञठविह्नमास्तास्तरवोऽमी स्थिरजीवराज्ञयः । विकठाः सकठास्त्रसाः पुनः षद् सङ्क्ष्या इति जन्तवः समे ॥१०३॥ परमेषु परेऽपि साधवः प्रयतन्ते प्रतिपाठनादिषु । यदनुप्रहतो विशेषतः कथमेते प्रभवादयो त्याः ॥ १०४ ॥ अपराऽपि कृपाछुता प्रभोः खळु तां पश्यत पश्यतेति भोः । अपकारिषु योपकारिता न हि सा स्याद् हृदये दयां विना १०५ परमागमतत्त्विचन्तनप्रभवध्यानबञ्चेन दुर्जयम् । अपि मोह्ममुं वशंवदं प्रविधाय प्रथमानविक्रमः ॥ १०६ ॥ अपराधितरोधकृत्यठं कुषि माने निकृतौ परिग्रहे । मृतमारणमित्युपेक्षणं कृतवान् यो भगवान्निकृत्तने ॥ १०७ ॥ अपराधितरोधकृत्यठं कुषि माने निकृतौ परिग्रहे । मृतमारणमित्युपेक्षणं कृतवान् यो भगवान्निकृत्तने ॥ १०७ ॥ अपराधितरोधकृत्यठं कुषि माने विकृत्यते वयुश्च ते । क गतेति विभोर्दयाछुता तत एतान् न कदापि निव्नतः ॥१०८॥ परमारणमन्तरा कुतो भणिता निर्मुणता विचक्षणैः । हृदये सदये यतीशितुर्न भवेत् कार्यमकारणं कचित् ॥ १०९ ॥ अवछे स्ववं महौजसो न च कुर्युः कचनेति नीतिवत्। समज्ञान्तरसामृतः ध्रुतः स कथं नाम विनिर्दयः प्रमुः॥११०॥ यदयं पुनरेकमन्तकं विज्ञाकोकविद्यस्यस्य । अपि मोहिरिपोरनीकिनीभटकोटिघटमान्हम्बरम् ॥ १११ ॥ अधिगत्य निहत्य कृत्यविच्छुभ्ये शान्तमनाविठः । । नयविच्चाराज्ञराज्ञर्क्षणं क्षणमेकं फठवचकार तत् ॥११२॥ अध्राठप्रतिपाठनं शठाप्रिमदमनं श्रितपृर्वपोषणम् । इति राजकिचिद्री (हृ१) माचरन् मुनिराजः मुतरां कृपापरः ॥११२॥

प्रभवो हि भवन्ति भीमतानिभृताः किञ्चनकान्ततावृताः । अयमप्यिधभृतस्तपिस्वनां न तथा किन्तु तपागणाधिपः ॥ ११४ ॥

॥ इति श्रीगुरुवर्णने हृदयसद्यत्ववर्णने षोडशकं द्वितीयम् ॥ २ ॥ द्वाभ्यां संयोगे निर्दयत्व-सद्यत्वद्वात्रिंशिका ॥

इत्यनेकप्रकारेस्तैः तैर्व्यावणितैर्वधैः । अभङ्गभाग्यसौभाग्यवैराग्यगुणगुम्फितैः ॥ ११५ ॥ औदार्यपैर्यगाम्भीर्यशौर्यस्थेर्यार्जवोर्जितैः । तैः श्रीसुरिवरैः सौववपुःपाटवसूचकः ॥ ११६ ॥ लेखोलेख इवोलेख्यहलेखः सुखपोषकः । प्रेष्यः प्रेष्याणवे पूर्णहृदयानन्दसम्पदे ॥ ११७ ॥ यथा प्रयाविशेषाय समवायतदागमः । भवेदभिभवे नारिवर्गेभ्यस्यज्यते जनः ॥ ११८ ॥ सौल्यं सौहित्यमहाय हृदयास्थानिकामलम् । अलङ्करोति तल्लेखलेखागमनतः खलु ॥ ११९ ॥ अवधार्या हृदाधार्यैः श्रीआचार्यैर्नितिर्मम । त्रिसायं मिय कार्या च कृपामृतभृता सुदृक् ।। १२० ॥ तथा तत्रत्यसत्याहराजसुन्दरधीमताम् । येषां श्रीगुरुसेवायां साम्प्रतं निभृतं मनः ॥ १२१ ॥ श्रीगुरुकमसेवायां रेवायामिव हस्तिनाम् । श्रीहस्तिविजयाख्यानां सत्सौख्यानां मनीषिणाम् ॥ १२२ ॥ विदुषां ऋद्धिसोमानां परकार्यविधायिनाम् । श्रीमद्धरुपदाम्भोजभ्रमरायितचेतसाम् ॥ १२३॥ ऋजुस्वभावसज्ज्यां सत्याद्विजयधीमताम् । दर्शनाद्विजयाह्वानां सुधियां स्वच्छचेतसाम् ॥ १२४ ॥ न्यायन्याय्यकविव्यक्तशक्तिसंसक्तसंविदाम् । उद्याद्विजयाभिल्यसङ्ख्यावस्त्रा(?)तवज्रिणाम् ॥ १२५॥ श्रीमुक्तिविजयव्यक्तवतंसानां यशस्विनाम् । हर्षाद्विजयसंज्ञानां पण्डितानां सुमेधसाम् ॥ १२६ ॥ रवेर्विजयसंज्ञानां प्राज्ञानां पीनमेधसाम् । सिच्ह्यादिविजयाख्यानां गणीनां गुणशालिनाम् ॥ १२७॥ सद्रङ्गगङ्गविजयमुनीनामधिकौजसाम् । वीराद्विजयनाम्नां च धाम्नां सद्रुणसम्पदाम् ॥ १२८॥ क्रशलाद्विजयाह्यानां प्रह्मानां गुरुसेवने । कमलाद्विजयानां च देवाद्विजयसंज्ञिनाम् ॥ १२९ ॥ विजयात्सोमनाम्नां च व्रतमाजां महात्मनाम् । कर्पूरविजय-प्रेमविजयाख्यव्रतस्पृशाम् ॥ १३० ॥ साधोर्विजयसाधूनां पुण्याद्विजयसंज्ञिनाम् । देवादिविजयानां च मतेर्विजयसंज्ञिनाम् ॥१३१॥ इत्यादिसर्वसाधूनां साध्वीनां च यथाक्रमम् । प्रसाद्याऽनुनतिस्तत्र भवद्भिनैतवत्सलैः ॥ १३२ ॥ तथा चात्र स्थिता विद्वद्धन्यादिविजयाह्वयाः । गणयो हर्षविजयाः कर्णाद्विजयनामकाः ॥१३३ भोजादिविजयाह्याना दयादिविजयाभिधाः । गणयश्च तथा देवात् जयाद्विजयसंज्ञकाः ॥१३४॥ जिनात्सत्यान्मतेर्नाम्नो विजयाद्या मुमुक्षवः । तथा वीरर्षि-डाहर्षि-साध्वीप्रभृतयोऽपि च॥१३५॥ पण्डितञ्जभादिविजयाः तच्छिष्याश्चन्द्रविजयगणयोऽत्र । वार्द्धक्यवयोप्युग्रतपश्चरणगुणसज्जुषः॥१३६॥ नमन्ति नित्यं भ्लग्नभाला वाला इव ध्रुवम् । श्रीमत्प्रभुपदाम्भोजमम्भोजिमव षद्पदाः ॥ १३७ ॥ अत्रत्योऽपि पवित्रात्मा सङ्घोऽप्यनघभक्तितः । नंनमीति प्रभोः पादपद्ममन्वहमादरात् ॥ १३८॥ यथा कोक इवालोकं भावनीयं समीहते । तथा प्रभुमुखाम्भोजदर्शनं दूरगोऽप्यहम् ॥ १३९ ॥ कुर्वे गुरुगुणोद्धोषमन्तःसभमदम्भहृत् । मोदन्ते स्म तदा सभ्यास्तद्वक्तं वाक्पतिः प्रभुः ॥ १४० ॥ तथा तथा प्रधाकर्त्तुर्भुणोत्कर्षः प्रवर्द्धते । प्रासादकारकस्थेवोन्नतकार्यविधायिनः ॥ १४१॥ वलमानं कृपापत्रं प्रसाद्यं हितवत्सलैः । अईद्बन्दनवेलायां स्मारणीयोऽहमन्वहम् ॥ १४२ ॥ कियानुदन्तः प्रज्ञानां विज्ञेयः पत्रवाचनात् । अश्वयुक्पूर्णपूर्णायां पूर्णा पत्रीति मङ्गलम् ॥ १४३ ॥

॥ इति भद्रम् । शुभं भवतु ॥

॥ स्तम्भतीर्थात् उ० श्रीकमलविजयग० पं० रविविजयलिखितम् ॥ ॥ ब्रह्माण्डाखण्डमण्डलशुक्तिसम्पुटस्फुटविमलमुक्ताफलायमानआचार्यवर्य-विजयसिंहसुरिपदपङ्कजानां विज्ञप्तिलेखः ॥

तपागच्छाधीशश्रीविजयसिंहसूरिं प्रति पं॰ लावण्यविजयगणिप्रेषिता

[१८] — वि ज्ञा िस का —

॥ ऐं नमः ॥

स्वस्तिश्रीः श्रयणीयमंहिकमछं श्रान्तेव यस्याश्रयात् , त्रैठोक्ये किमितस्ततो भ्रमणतो जङ्घाठितां विभ्रती । चाञ्चत्यं परिचीयमानमनिशं सन्त्यज्य सुस्त्रैर्यतः, स श्रीपार्श्वजिनस्तनोतु सुतरां श्रेयांसि भूयांसि वः ॥ १ ॥ ६

खस्तीन्दिरा संश्रयित स्म यस प्रभोः पदद्वन्द्वममर्त्यपूज्यम् ।
त्यक्तवा नितान्तं मधुपैः प्रकृत्या मलीमसैश्चम्बितमम्बुजन्म ॥ २ ॥
स्वस्तिश्रियो यत्पदपुण्डरीकं भेजुर्यथा सिन्धुपतिं श्रवन्त्यः ।
स स्तादभीष्टाय विशिष्टमूर्त्तिर्भूयिष्ठकीर्तिः परमेष्ठिनाथः ॥ ३ ॥
स्वस्तिश्रिया संश्रितपादपद्मः पद्मां स पार्श्वः सततं वितीर्यात् ।
राजेव यो राजित नव्यभव्यचकोरचक्रप्रमदप्रदाता ॥ ४ ॥
स्वस्तिश्रियाश्रितपदाम्बुरुहं यदीयं नेदीयसीं शिवरमां समुपासितं सत् ।
विश्वत्रयी तनुभृतां वितनोति सद्यः, सोऽस्तु श्रिये जिनपतिश्चिजगत्प्रतीक्ष्यः ॥ ५ ॥

सन्नमसङ्गन्दनकोटिकोटीकिरीटसंटङ्किमणिप्रभाभिः । मितदुभयं (?) ठहरीभिरेव, हेमे यदंहिद्वयमद्वितीयम् ॥ ६ ॥ यद्भ्वने पूर्णघने विनीले, हरेर्धनुर्भूयमियत्तिं भूयः । किमीरितं नैकविधेन्द्रमौिलमिणप्रभाभिः पदपद्मयुग्मम् ॥ ७ ॥ यदंहिपद्मद्वितयं चकास्ति, प्रवालबालारहपाटलिश्र । नमत्सुपर्वाधिपसुन्दरीणां, किं सङ्कमात् कुङ्कमरागकान्तेः ॥ ८॥ यस्य प्रभोः पादतलप्रभायाः, सिन्दूरपूर्द्यतिपाटलायाः । व्याजाद् ध्रुवं सद्धणः, प्रवालविश्ववि तटान्तलम् ॥ ९॥

स्वकीयगत्या विजितैः प्रसद्य, स्तम्बरमैढींकिनिकी कृतेव । सिन्दूरलक्ष्मीः किमु सिन्धहेतोर्बिम्राजते शोणरुचिर्यदंहचोः ॥ १० ॥ सुव्यक्तभक्तिप्रणमत्समम्र-सुपर्व-सौवर्णिकिरीटकोटौ । माणिक्यलीलां बिभरां बभूबुर्नखा यदङ्कचोः स्फुटरागयुक्ताः ॥ ११ ॥ नभोमणिर्यस्य विभोः सपर्यां, चरीकरीति प्रमुदा नितान्तम् । विधृत्य शङ्के दशमूर्तिभावं, नखच्छलेन प्रकटप्रभावम् ॥ १२ ॥

तं श्रीमन्तमनन्तसद्धणमणित्राग्भाररताकरम्, दृष्यद्द्यकभूरिद्देवसमत्रोन्मत्तगङ्गाधरम् । कल्याणद्धमसिञ्चने जलधरं कारण्यपुण्याकरम्, श्रीमत्पार्श्वजिनं प्रणामपद्वीमानीय विश्वेश्वरम् ॥ १३॥

॥ इति श्रीदेववर्णनं सम्पूर्णम् ॥

म्भामिनीकण्ठतटे वितेने, स्वयम्भुवा गूर्ज्ञरतारहारः । तत्रेदमत्यद्धतनायकस्य, विभितं तौल्यं नगरं गरीयः ॥१४॥ स्वर्लोक-भूलोकगतानि नूनं, भवन्तु भूयांसि पुरोत्तमानि । शश्वद् यदस्योपमितिं विभित्तं, श्रुतं न तत् कापि निरीक्षितं च ॥ १५ ॥

विश्वम्मराप्रौढवधूविशालमालस्थलीशायिललामतुल्यम् । निःशेषविश्वाद्धतऋद्धिरम्यं, विराजते यन्नगरं नितान्तम् ॥१६॥ वि॰ म॰ हे॰ २४ आकस्मिकं विस्मयमादधानां, श्रियं समुद्रीक्ष्य पुरस्य यस ।

मन्ये समुत्पन्नमनः अभूतातङ्का पयोधो विश्वति स्म लङ्का ॥ १७ ॥

दिने दिने यत् सुषमां समीक्षितुं, व्याजं विधृत्यारणसारथेश्चिरम् ।

पुरी हरेविं स्मयदर्शनोत्सुका, विभत्तिं किं दर्णणमद्भुतद्युतिम् ॥ १८ ॥

मोगावतीभुवनभूषणमद्भुतश्रि, विभ्रत् पुरन्दरपुरीरुचिरोपमत्वम् ।

संवीक्ष्य राजनगरं परमर्द्धिपूणं, तूणं पलाय्य बलिसद्म विवेश मन्ये ॥ १९ ॥

यस्मिन् विभाति त्रिजगत्प्रभूणां, प्रासादपङ्किविंमला विशाला ।

मास्वत्सुधादीप्तिमराभिरामा, जगजनानन्दिविचत्रचित्रा ॥ २० ॥

चतुष्पथे यत्र विचित्रचित्रैः, किमीरिता राजति हृद्दपङ्किः ।

अगण्यपण्यैः परिपूर्णमध्या, गवाक्षलक्षैः किल वीक्षणीया ॥ २१ ॥

सम्यक्त्वमूलार्कमितत्रतानि, सम्यग् द्धानाः श्रुतसावधानाः ।

जीवादितत्त्वैकविचारदक्षाः, सुश्रावका यत्र वसन्त्यनेके ॥ २२ ॥

श्राद्धी ततः कल्पलतेव यत्र, माति प्रसर्णच्छुभशीलम्ला ।

दानोह्नसत्स्फारफलामियुक्ता, सौभाग्यसद्दासनवासिताङ्का ॥ २३ ॥

ा विमानमभ्युन्नतमभ्युपेतमुपाश्रयस्य व्यपदेशतः किम् । श्रीमद्धरं वन्दितुमीष्सितार्थसार्थप्रदानप्रवणाभ्युपायम् ॥२४॥

उपाश्रये यत्र विभाति शश्रद् वितानमाला वरवण्यवण्या । छिद्रैविंमुक्ता चतुरन्तयुक्ता, काव्यावली किं कविभिर्निबद्धा ॥ २५ ॥ जलार्थमायातिनतिम्बनीनामुन्निद्रवक्त्राम्बुजराजमाने । कूलङ्कषास्वच्छजले यथेच्छं, यस्योपकण्ठे करिणां शतानि ॥ २६ ॥ कुर्वन्ति केलिं कलशैर्नृतानि, समुन्नताम्भोधरसन्निभानि । उचैस्तराणीव समागतानि, किमञ्जनाद्रेः शिखराणि साक्षात् ? ॥ २७ ॥

श्रीमञ्जैनविहारहारिवसुघाऽऽदर्शे निवेशे श्रियां, श्रीमत्तातपदारविन्दरजसा पावित्र्यमाबिश्रति । निव्रानेकविवेकिलोकविहितश्रीजैनघर्मोत्सवे, विख्याते सुवि तत्र राजनगरे राजनवित श्रीमित ॥ २८॥

॥ इति श्रीनगरवर्णनम्॥

त्रैलोक्यलक्ष्मीललनाविलासनिवासभूताद् धनधान्यपूर्णात् । प्रभावकश्रावकराजमानात्, पुरोत्तमाद् योधपुराभिधानात् ॥ २९॥

श्रीश्रावकप्रतिक्रान्तिस्त्रसङ्घृत्तिवाचनम् । प्रश्रुताध्यापनं योगोपधानादिकवाहनम् ॥ ३८॥ निन्दमण्डनमानन्दिपाक्षिकापारणानि च । इत्यादि सौकृतं कृत्यं निष्प्रत्यूहं प्रवर्तते ॥ ३९॥ तथा क्रमागते सर्वपर्वगर्वापहारिणि । श्रीमत्पर्युषणापर्वण्यतुच्छोत्सवहारिणि ॥ ४०॥ श्रीमदर्हत्ससदराभेदपूजाप्रवर्तनम् । सक्षणेः क्षणनवकैः करूपसूच्चानुवाचनम् ॥ ४१॥ साधर्मिकजनाकं[ठ]पोषणं पुण्यजोषणम् । भूरिवित्तप्रदानेनानेकयाचकतोषणम् ॥ ४२॥ इत्यादिधर्मकर्माणि सर्श्माणि महामहः । निरपायमजायन्त सञ्जायन्तेऽधुनापि च ॥ ४३॥ सर्वार्थसाधनव्यग्रभाग्यातिशयशाहिनाम् । श्रीमतां तातपादानां प्रसादोदयतोऽपरम् ॥ ४४॥

अथ श्रीगुरुराजवर्णनम् –

श्रीवर्द्धमानेशपदप्रतिष्ठः, सद्धैर्यगाम्भीर्यगुणैर्गरिष्ठः। जीयाचिरं देवकृतांहिसेवः, स्रीश्वरः श्रीविज्ञयादिदेवः॥ ४५॥ श्ररस्धादीधितिजिष्णुशङ्किष्णुद्युतिर्विष्णुपदीमिषेण । क्षीराब्धिवीचीचयचारुरोचिः, कीर्त्तिस्तिलोक्यां स्फुरति त्वदीया॥ ४६॥ दिशो दशापि प्रसरद्यशोभिः, श्रीमद्भुर्द्धाग् विशदीप्रकुर्वन् । श्रयामत्व-शुभ्रत्वभवं जनानां, विभेद मेदस्तितरां विरोधम् ॥ ४७॥ भवद्यशःकल्पमद्दीरुद्धस्, प्रशस्मम्लं भुजगाधिराजः । स्कन्धश्च गौरीगुरुरेष शैलः, शाखाः समग्राः खलु दिग्गजेन्द्राः॥ ४८॥ तेषां च दन्तावलयः प्रशाखाः, सुगन्धिफुल्लुसुमान्युद्धि। पलं विधोर्मण्डलमद्भात्वावलमद्भात्वा । सम्प्रणीवल्यावालस्यां व्यव्या । सम्प्रांशिवल्यावालस्यां व्यव्या । स्वर्णाश्वावल्यां व्यव्या ॥ १०॥ श्रीमिक्ष्यक्रम्यलानिवल्यावल्यां व्यव्या ॥ १०॥ ।

क्षीरान्धिरङ्गत्तरलातितुङ्गतरङ्गमालाविलसदुकूला । सम्पूर्णशीतद्युतिसप्तसप्तीमाजिष्णुताडङ्गयुगं वहन्ती ॥ ५०॥

विशुद्धकैलासतुषारशैलप्रोत्तुङ्गपीनस्तनरम्यरोचिः ।

कीर्त्तिर्नरीनर्ति गुरो ! त्वदीया, सन्नर्तकीवाम्बरमण्डपेऽस्मिन् ॥ ५१ ॥ –युग्मम् । जगत्रयीं गन्तुमनास्त्वदीयकीर्तिस्त्रिधा मूर्तिरमूत् किमेषा । सुधाशनानेकपशैवशैलशेषोरगेन्द्रच्छलतो मुनीश्च ! ॥५२॥

त्वत्कीर्त्तिकान्ता किल भूरि बद्धादराऽपि वृद्धा भुवनप्रसिद्धा ।
विशिष्य सवान् विषयान्नितान्तं, सम्बोभुजीति स्फुटमद्धतं तत् ॥ ५३ ॥
ऐरावतः स्प्रष्टुमनई एव, मातङ्गभावं न जहाति जातु ।
दुग्धोदधेः सन्निधिरेव नार्द्धः, कुसङ्गरङ्गं स बिभित्तं यस्मात् ॥ ५४ ॥
न तुष्टिपुष्टिं शशभृद् विधत्ते, कुरङ्गसङ्गः किल येन दध्ने ।
इत्यादयो दोषविशेषमाजः, कथं लभेयुस्तव कीर्त्तिसाम्यम् ॥ ५५ ॥ – युग्मम् ।
स नैव पीयूषमयूखबिम्बे, न कुन्दवृन्देऽपि न पुण्डरीके ।
कर्पूरपूरेऽपि च नैव नैव, स्निग्धेषु दुग्धेषु न दुग्धसिन्धौ ॥ ५६ ॥

पद्मेशयस्याधि न पाञ्चजन्ये, नोचैःश्रवःश्वेतगजेश्वरेषु । हिमाद्रिकन्याहरशैठहंसे, डिण्डीरिपण्डे द्युनदीषु नैव ॥५७॥ अश्रीखण्ड्खण्डे न च चारुहारे, मन्दारतारास्विप जातु नैव ।

अदभ्रयुभेऽपि न शारदाभ्रे, या ग्रुभ्रिमा त्वद्यशसः समूहे ॥ ५८ ॥ - त्रिमिविंशेषकम् ।

यत्कीर्त्तिः राशिमौलिमौलिविगलद्गङ्गातरङ्गोज्ज्वल-प्रालेयाचलकन्यकोत्कुचतटीसण्टङ्किहाराकृतिः । प्रोद्यत्पार्वणशारदेन्द्वविश्वदा विश्वत्रयं व्यानशे, शेषाहिस्फुटिकाचलाभ्रमुपतिव्याजेन जानीमहे ॥ ५९॥ भीतः शीतरुचिविवेश सहसा छायाच्छठात् पार्वणः, पाथोदुर्गामिवेक्ष्य दुर्महतरं यस्य स्वजैत्रं यशः । ग्राह्याचळिन्गिठत्सुरसिरिकछोठमाठाष्ठत-कीडद्राजमराठमृतिंकचिरच्छायातिरस्कारकृत् ॥ ६० ॥ भूयस्तारकतारहारविकसन्मन्दारजिष्णुद्यता, स्पिद्धिष्णुस्तव स्रिसिंह! यशसा वर्द्धिष्णुशोभागता । मन्ये करिवणीवियः समजनि शोद्धृतदावज्वरः, खच्छायाच्यपदेशतोऽम्भसि कथं तेनान्यथा स्थीयते ॥ ६१ ॥ —इति यशःषोडशकम् ।

वस्यानन्योपमेयं स्फुटमिहमचयं विश्वभास्तत्प्रभावं, सद्धैर्यं वीक्ष्य लजामरिनचितमनाः स्विगिशैलः प्रकामम् । चैतन्यामानमेप त्वरितमुपगतश्चेतसीति व्यतिक्षं, स श्रीमान् स्रिराजः प्रभवतु भविनामीप्सितार्थैकसिद्ध्ये ॥ ६२ ॥ आस्वाद्याभिनवं वचोऽस्तरसं माधुर्यवर्यं मुदा, विश्वं विश्वजना वभूबुरसृते त्यक्तादराः सन्ततम् । ज्ञात्वेतीव नवस्वकीवमनसा पीवृपकुण्डानि किं, जग्मुद्दीनवमन्दिरं प्रतिदिनं सोऽस्तु श्रिये श्रीगुरुः ॥ ६३ ॥ विश्वादीयसमीहितार्थकरणप्रध्वंशमीक्ष्येव किं, यस्यौदार्यमनन्यतुल्यमसकृत्सज्ञातम्रित्रपाः । वश्वानं स्विगमहीहितार्थकरणप्रध्वंशमीक्ष्येव किं, यस्यौदार्यमनन्यतुल्यमसकृत्सज्ञातम्रित्रपाः । दश्वानं स्विगमहीहितार्थकरणप्रध्वंशमीक्ष्येव किं, यस्यौदार्यमनन्यतुल्यमसकृत्सज्ञातम् विश्वत्रयीवत्सलः ॥ ६४ ॥

निरीक्षितेऽस्मिन् गणनातिरेकप्रोद्धतसद्भतगुणाम्बुराशौ ।
सदोदयान् दृष्टिपथं प्रपन्नान्, मन्यामहे सम्प्रति पूर्वसूरीन् ॥ ६५ ॥
यस्य प्रभोः फणिपितः शरिदन्दुधाम, विभ्राजितं गुणगणं गणनातिरेकम् ।
विद्वासहस्रमिषि विभ्रदमृत्र शक्तो, वक्तं द्विजिह्न इति विश्वतिमाप तस्मात् ॥ ६६ ॥
दृश्यमंनकसक्ष्याः संवणितवर्णववर्णवादानाम् । उन्केशवंशावारिधवृद्धिविधौ शीतपादानाम् ॥ ६७ ॥
सचकचकचेतःप्रहादननवसहस्रपादानाम् । निरुपमबुद्धिविनिर्जितदुर्द्धरतरवादिवादानाम् ॥ ६८ ॥
गतसक्रविपादानां स्वसेवकप्रत्तसुप्रसादानाम् । सजलाम्बुदनादानां श्रीमत्श्रीतातपादानाम् ॥ ६९ ॥

कोऽपि प्रसादवरलेखनवाम्बुदोऽथ, सम्प्रीणयिष्यति मदीयमनोमयूरम् । तेनाथ स स्वक्शरीरपरिच्छदोद्यन्नीरोगतादिसदुदन्तजलाभिरामः ॥ ७० ॥ सद्यः प्रसद्य निजशिष्यमनोमयूरप्रौद्यप्रमोदिवधये सततं प्रसाद्यः । किञ्चोपवेणवमथ प्रणतिर्मदीया, श्रीयुक्ततातचरणैरवधारणीया ॥ ७१ ॥

गार्म्भायाद् । यथिर्याद्यनघगुणमणीरोहणक्ष्माधरेन्द्रान्, प्रेङ्कत्पीयूषयूपानुकरणनिपुणप्रौढवाणीविलासान् । प्रादुर्भृतप्रभृतप्रवरतरपद्रप्रोहसद्भिः । यद्वे विश्वप्रतीक्ष्यान् भुवनजनिहतान् श्रीमदाचार्यसिंहान् ॥७२॥ निद्योपवाक्ष्मयार्णवपारङ्गमिनः प्रशस्तमतिविभवाः । श्रीमद्धन[दि]विजया वाचककुलमौलिसन्मणयः ॥ ७३ ॥

जैनप्रमाणमद्युक्तितर्जितानेकवादिनः । श्रीऋद्विविजयाह्यानाः प्राज्ञाः सहुद्धिऋद्धयः ॥ ७४ ॥ उदयश्रीपरिरम्भणनिपुणाः श्रीउदयविजयवरिवज्ञाः । श्रमरसमावितचित्ता विबुधाः श्रीशान्तिविजयाश्च ॥७५॥ कर्पृरविजयविवुधाः सुयशःकर्पृरवासितदिगन्ताः । वैराग्यरज्ञितान्तःकरणा रामादिविजयबुधाः ॥ ७६ ॥ वाचस्पतिसममतयो मत्यादिमविजयनामवरिववुधाः । नयविजयनामधेया विपश्चितः परमन्यनिपुणाः ॥ ७७॥ यिजनपोपणदक्षाः कृष्णाद्विजयाभिधानवरिवज्ञाः । सुविनीतिशिरोमणयो विनीतिविजयाश्च विद्वांसः ॥ ७८॥ श्रीपृज्यचरणसेवारिसका अमरादिविजयवरस्यियः । यतिजनशिक्षादक्षा विचक्षणा वीरविजयाश्च ॥ ७९ ॥ इत्यादिसाधुसार्ष्वाश्रमुखाणां तातचरणमक्तानाम् । नत्यनुनती प्रसादे श्रीमत्तातैः प्रसादपरैः ॥ ८० ॥ किश्वावता अपि च प्राज्ञाः कनकादिविजयनामानः। गणयश्च ऋद्विजयाग्य गणयो मेर्बादिविजयाश्च ॥८१॥

लिश्वितयाश्चगणयो दयादिविजयश्च मुक्तिविजयगणिः। मिक्तिविजयगणिनामा नयादिविजय-हर्षविजयगणी।। ८२॥ मुनयश्च धीरविजया मुनी तथा सत्यविजय-सुखविजयौ। क्षेमविजयमिनामा तेजविजयोदयविजयमुनी।। ८३॥ सौभाग्यश्रीः साध्वी, साध्वीवृद्धा तथा च राजश्रीः। सुमतिश्रीरिति साध्वी, कनकश्रीनाम साध्वी च॥ ८४॥

इत्येवं यति-यतिनीसमुदायोऽत्रत्यसकलसङ्घ । श्रीतातचरणचरणाम्बुजरुहयुगं नंनमीति मुदा ॥ ८५ ॥ किञ्च शिशूचितकृत्यं प्रसादनीयं प्रसादमाधाय । पार्वणशशधरसुन्दरवदनैः श्रीतातचरणवरैः ॥ ८६ ॥ श्रीतातचरणनाम्नाऽत्रत्याः श्रीजिनवराः प्रणम्यन्ते । तन्नतिसमये तातैः शिशुलेशश्रेतसि विधेयः ॥ ८७ ॥ लेखं लिखता मयका यदि क्षुण्णं लिपीकृतं भवति । तत् सर्वं क्षन्तन्यं श्रीमत्तातैः प्रसादपरैः ॥ ८८ ॥ कोशीकृतकरकमलो भूमितलन्यस्तमस्तकः सततम् । शिष्याणुमेशविजयो विशेषतो नमित सद्भक्त्या ॥ ८९ ॥

विज्ञप्तिपत्री विलसत्कनीयं श्रीतातपाणिग्रहणाभिलाषा । विद्युद्धवर्णादियुताऽस्ति तस्मात् फलान्विता स्थाच तथाऽवधार्यम् ॥ ९०॥ मार्गशीर्षसिते पक्षे पूर्णिमायां लसत्तिथौ । मया सद्धक्तियुक्तेन लेखोऽलेखीति मङ्गलम् ॥ ९१॥

॥ योधपुरनगरात् पं० लावण्यविजयगणिप्रेषितो विज्ञसिलेखः॥

तपागच्छाधिनायकभट्टारकश्रीविजयप्रभसूरिं प्रति पं॰ श्रीआगमसुन्दरगणिलिखिता

[१९] — वि ज्ञ प्ति का —

──>***\%\%*-<~~~

स्वस्तिश्रीपदपङ्कजामलयुगं भेजे यदीयं मुदा, प्रोज्ङ्य स्वं भवनं कुकण्टकयुतं तन्मि मानं दघत्। श्राथरसोरतमिश्रया भवति भृत्कृत्यात्तमामन्वहं, विभ्राणां भवतां लतां स तमसां स्फातिं स्फुरन्मूर्तिभः ॥ १॥

चन्द्रो यदंहियुगलं समुपैति किं स्म, विज्ञीप्सयेति जगदीशितरं कदम्भात् । मृह्पणं व्यपनय स्वजगत्प्रसिद्धं, जेन्नीयतां स भवतां रजसां वितानम् ॥ २ ॥ के स्युनं यत्क्रमपयोजपरिष्ठितोऽत्र, विश्वे कलङ्ककलुषाधिकलङ्ककायाः । लक्ष्मच्छलात् किमु विधुविरिवस्यतीति, यत्पादद्वन्द्वमनिशं स शिवाय वोऽस्तु ॥ ३ ॥

केषां न युग्ममभवत् क्रमयोर्थदीयं, तत्पक्षताशरणमत्र करुङ्कजातम् । मत्वेत्यदो विधुरशिश्रियदङ्कदम्भाद्, भूयात्तमां स भवतां विभुताविभूत्ये ॥ ४ ॥ व्यालग्य यत्क्रमयुगं तपनोऽवतस्थे, लक्ष्मोपधेर्मनसि कृत्य कृतीति मन्ये । लिधः कृतोऽस्य पुनरत्ररजोभिरुचैर्भद्राय मेऽपि विकलङ्कयतः स वः स्तात् ॥ ५ ॥

लोके विभूय सकलक्ष इति द्विजेशोऽवज्ञातिमेष किसु लाञ्छनदम्भतोऽत्र । यत्पादपद्ममिनशं परिवाभजीति, श्रेयस्तर्ति स भवतामवतन्तनीतु ॥ ६ ॥ पादद्वये विकचवारिजमिक्कमानं, मोमूषतीह कलहंसितमिन्दुतोचैः ।

पादद्वय विकचवारिजमाञ्जमान, माम्धतिह केलहासतीमन्दुतीचः ।
यस्याङ्कदम्भत उदित्वरकान्तिकान्ते, संजर्हरीतु भवतां वृजिनानि सोऽर्हन् ॥ ७ ॥
यत्पादचारुनखकान्तरुचेह चन्द्रो, निर्माति मिक्तमिनशं व्ययम्षितश्रीः ।
तिष्ठिप्सयेव वरलाञ्छनदम्भतोऽयं, मालां स वो महयतान्महसां महस्वी ॥ ८ ॥
विभ्राणमैहिकसुखांहितिवित्ततां तां, स्वर्ष्ट्रं विहाय भजतो भविकान् यदंहचोः ।
वीक्ष्य द्वयं तदुभयप्रदमाश्चिषद् ग्लौर्ठक्ष्मोपधेः किमु स वः सुषमां वितीर्यात् ॥ ९ ॥
लक्ष्मच्छलाद् विधुरवाप्य न किं यदङ्गचोः, स्पर्शं युगस्य भपतित्वमदादधीन्न ।

विश्वेऽत्र मुत्ततिलसत्तममूर्त्तिकान्तिः, संशोशुषीतु भवतां स कुपङ्कपङ्कम् ॥ १०॥

ठक्ष्मच्छलाद्यदतुलांहिपयोजयुग्म-संस्पर्शभृतसुकृतत्रजपूत्गातः । ईशेन किं द्विजपितर्विभरांचम्चे, मौलो निजे स भवतां शिवतातिरस्तु ॥ ११ ॥ यत्पादपम्मभयप्रदमेष चन्द्रो, भीतोऽङ्कदम्भत इतः शरणीचकार । स्वर्भाणुतो विष्टणकालकरालकायात्, किं नो ददातु विभयः स मनीषितं वः ॥ १२ ॥ आश्चिष्यदेष विधुरङ्कमिषाद् यदंहि-पद्मं सदा स्मितसरोभवकान्तकान्तिम् । इश्यां दिद्दश्चरिव जात्वनवेक्षितां तां, नीयत्तमां स भवतां क्षयतामजन्यम् ॥ १३ ॥ लक्ष्मच्छलाद् विधुरदीधरदेष किं नो, यत्पद्युगोपरि सुस्नकलापकान्तिम् । पश्यत्तमाम्चकमुदं सततं नयन्तीमर्हन् स लम्भयतु तानवमेन उद्यम् ॥ १४ ॥

लक्ष्मोपघेर्यदतिसुन्दरपादसङ्गं, लब्ध्वाऽपि वीक्ष्य सुवनत्रयकुक्षिगानाम् । पुञ्जेर्दशां कुमुदितं विधुमाशु पदयैः, सौमाग्यभाग्यचणमीहितदः स वः स्तात् ॥ १५॥ दम्भं विधाय न विधुः किमु लाञ्छनस्य, सेवां व्यधत्त भुवि जेतुमनाः स्वरात्रुम् । यत्पादपङ्कजयुगस्य विधुंतुदन्तं, हन्यात्तमां स तमसां वितमावितानम् ॥ १६॥ संसारजीवननिधौ वरपोतदंहियुग्मं विधाय किमु लाञ्छनदम्ममिन्दुः। भेजे यदीयमिह तत्परपारिलप्सः, श्रेयांसि वः प्रदिशतात् स सदा जिनेन्द्रः ॥ १७॥ सा सौम्यता न किमधारितमां यदङ्गसङ्गेन्द्रना समजनाम्बकमोदिनीयम् । पादाबुपास्य जगतीह सदङ्गदम्भाजीमृततात् स भवतां भविकव्रतत्याम् ॥ १८ ॥ लक्ष्मच्छलादियदयोगिवधूविघातसञ्जातपातकभरैर्भलिनप्रतीकः । नो तजिहासुरिह किं यदगांहियुग्ममङ्गीकरोति शयितोऽस्त स वोऽथ हन्ता ॥ १९॥ भक्ता नमित्रदरादैत्यनराधिपानां, मौठौ यदंह्विजठजन्मरजःकणौघः । रम्ये परागतितमां तदुपास्तिमाप्य, लक्ष्मच्छलात् प्रतिदिनैककलाविवृद्धेः ॥ २० ॥ किं नाधरद्विजपतिः स्वविमानमुचैः, प्रोलाठसद्वचिरकान्तिकलापलीढः। श्रेयोज्ञषो रुचिमुषस्तपनस्य धन्यं-मन्योऽस्तु वो जिनपतिः सततं शिवाय ॥ २१ ॥ यत्पादपङ्कजयुगस्य सुसङ्गमाप्य, नाभृदुडुत्रमुखसंहतिभिः सदा किम् । सेन्योऽङ्कदम्भत इहेन्दुरतुच्छकान्तिर्नेनेतु केतुवितितं क्षयति स वोऽर्हन् ॥ २२ ॥ सुस्मेरनीरजननाङ्गगतित्ररेखाशोभां विधुर्जरिहरीति यदंहियुग्मे । िछं लक्ष्मगः सम नमदिन्द्रकमौलिचुम्बी, हीरांशुलीढ इह वोऽसुखहानये स्तात् ॥ २३ ॥ यत्पादसङ्गममवाप्य किमङ्कदम्भान्नो श्रीयते स्म विधुनाऽपि सुधाकरत्वम् ?। अन्यानवाप्यममलं सुजगत्प्रतीतं, कन्दर्पदर्पमिद्यं भवतात् स वोऽर्हन् ॥ २४ ॥ जर्गिर्ढं लाञ्छनमिषाद् विधुरंहियुग्मं, यस्येत्ववेत्य जगतीत उदारमन्यत् । श्रेयःपदं स्म न मनोरमभाः स नाथं, नाथः स वः सकलमाधिमपाकियात्तम् ॥ २५ ॥

कृतं ब्रह्मभूपालपुत्रं पिवत्रं, प्रणं नेमिनाथं सनाथं प्रभाभिः । सदा तं यदंहिद्धयं देवदेवो, मुदा बाभजत्युल्लसन्मानसान्जः ॥ २६ ॥ यत्पादपाथोजरजःकणान्मुदा, मूर्धि स्वकीये कृतिनः कृतादराः । शेषामिवेन्द्राः सुरदेखमूस्पृशां, स श्रेयसे वो मुनिसुत्रतो जिनः ॥ २७ ॥ एतान् जिनान् प्रणतिमञ्जलपङ्कजाङ्के, राजत्तमोठद्दलसितच्छदकान्तकान्तिम् । संबिश्रतो लसदनन्तमुदा विधाय, नम्रीभवज्जनमनीषितदानदक्षान् ॥ २८ ॥

अथ नगरवर्णनम् -

श्रीमित श्रीमते भ्राजते घोरणी, तत्र सार्वीकसां जीर्णदुरगें भृशम् ।
मुण्णती मञ्जलन्योमयानिश्रयं, न्योमचुम्न्युचन्लाश्रया शालिनी ॥ २९ ॥
श्रीजीर्णदुरगेनगरं नकरं पुरोगं, देदीप्यते भृशमनेकधनीश्रराख्यम् ।
श्रीपूज्यपूज्यचरणामलसिद्धकाशि, पायोजरेणुसुरभीकृतमूमिभागम् ॥ ३० ॥
श्रीमत्तीर्थकृतां सुखोत्करकृतां मास्त्रत्रामभृतां, यत्र श्रीमित भास्ति प्रियसुधाश्रेतीकृते विश्चते ।
प्रासादद्वयमञ्जलोचिश्चरे शश्रकगन्छेखरे, राजदैकलशायते दिनपतिदींप्यस्त्रतापोद्यतः ॥ ३१ ॥

श्रद्धाज्ञषः श्राद्धगणा विभान्ति, यत्रोचकैर्मासुरदेहभासः । ऋद्धा स्वया तं धनदं तृणाभं, जानन्त आनन्दमयैकचित्ताः ॥ ३२ ॥ यदज्ञनारूपमवेक्ष्य कामं, त्रपाज्जषोऽगुस्त्रिदशाङ्गनायाः । भूमे दिवन्ता अधुनाऽपि भूमिस्पर्शं न पद्मां दधतीत शोभाः ॥ ३३ ॥

श्रीमन्मालपुरद्रङ्गाच्छिष्यभुजिष्यतां द्घत् । आगमसुन्दरः पञ्चप्रतीकालिङ्गितोर्वरः ॥ ३४ ॥ विज्ञप्तिं प्रणमत्युचैः पुरतः प्रध्वमानसः । भालस्थलविशालाञ्जकोशत्तमशयद्वयः ॥ ३५ ॥ प्रातरत्र महेभ्यानां सम्यानां संसदि ध्रुवम् । स्थानाङ्गसृज्ञवृत्त्योस्तत्सात्स्वाध्यायादिमे क्षणे ॥ ३६ ॥ जायमाने कमोपेतं महामहविराजितम् । सर्वपर्वशिरोरतं पर्व पर्युषणाभिधम् ॥ ३० ॥ कल्पद्वकल्प-श्रीकल्पसूज्ञ-वृत्तिनवक्षणम् । चारुश्रीफलप्र्यादि-मृत्म्रिप्रभावनम् ॥ ३८ ॥ सप्तद्शमदास्त्रम्पर्याङम्बरान्वितम् । निरशेषपारणाभोज्यमञ्जलमोदमोदकम् ॥ ३८ ॥ पक्षक्षपणषष्ठादि-तपोलीननरत्रजम् । मनीषितातिरिक्ताप्तिप्रमोदितवनीपकम् ॥ ४० ॥ प्रत्यृह्व्यूह्रराहित्यं सातसन्तितसज्ञितम् । श्रीपृज्यवंशसद्वृत्तगानैकतानमानवम् ॥ ४१ ॥ जञ्जनीति स्म जञ्जनित धर्मकृत्यं च साम्प्रतम् । श्रीमत्तत्रभवन्नाममञ्चयानानुभावतः ॥ ४२ ॥

अथ गुरुवर्णनम्-

नम्राखण्डलमण्डलीसुकतटीकोटीरकोटिस्फुरत्, नानारत्नमनोरमांशुलहरीप्रक्षालितांहिद्वयम्। चन्द्राङ्गाभयदं मुदा नितपथं नीत्वा सनाथं श्रिया, स्तोष्ये श्रीविजयप्रभं गणधरं नाथं तपश्शालिनाम्॥४३॥

> नीलोत्पलीयन्ति दशो न लोकं, लोकं भृशं ते मुखचारुचन्द्रम् । केषां गुरो ! तं तमसां कलापं, प्रोज्ञासयन्तं स्फुरदंशुजालैः ॥ ४४ ॥ श्रीमद्भरो ! विकचवऋसरोभवे ते, भृङ्गन्ति लोचनयुगानि सदेह येषाम् । सम्बोभुवत्समलमञ्जलसम्पदां ते, धामोलसत्तमधियां सुनिधेर्द्धरायाम् ॥ ४५ ॥

प्रोलारुसीति वदनं तव रुम्भियत्वा, मार्गं दशोरविनायकमण्डरी द्राक् । विम्वं चकोरपटरीवसुधागभस्तेः, प्रोद्दित्वरोज्ज्वरुविशारुविभासनाथम् ॥ ४६ ॥ नीत्वा दशोरयनमास्यमभीश्रुसङ्घं, विश्राणमाश्च तमसां पटरैविंहीनाः । प्रातर्भवन्त्यसुमतां निकराः खरांशोविंम्वं यथा तव सुनीश ! महोभिरिद्धम् ॥ ४७ ॥

मन्येऽहं किल विश्वविश्वजनतानन्दप्रणेतुस्तव, शश्वदीप्ततराननप्रियतरद्युत्या जितः श्रीगुरो !। लजावान कलङ्कतां किम् गतश्रीको हिमांगुः सदा, मालिन्यं दधते जगज्जनपते ! मास्तत्प्रतापाकर !॥ ४८॥

विमलविकसत्सत्पाथोभूदलायतलोचन, भविकमनुजाह्वादत्रातप्रणेतृमुखश्रिया । तव मुनिपते! मन्येऽद्यापि व्रतैर्जित एव खे, तुहिनिकरणो न स्थेमानं कदापि सजस्ययम् ॥ ४९॥

अहमवैमि तव व्रतिनां प्रमो !, मधुरदीसतराननशोभया ।
कुमुदबान्धव एव तिरस्कृतः, परिकृशत्विमयितिं तथाऽनिशम् ॥ ५० ॥
मुनिगणेन्द्र ! गजेन्द्रसदग्गते !, तव विकाशिमुखस्य सदोदितेः ।
उपमतामियातुमवैम्यहं, सुरनरासुरनेत्रसुनन्दिनः ॥ ५१ ॥
परमयोगनिलीनहृदीश्वर !, रुचिरशीर्षसुपर्वसरित्ते ।
स्थित इति प्रकरोति तपः स्वयं, कृशतनुस्तुहिनांशुरहिनंशम् ॥ ५२ ॥ – ग्रुगमम् ।

सकल्लोकमनोहरणोद्यत ! मदनमानविमईनशङ्कर ! । तव मुनीश ! तपस्तपनोज्वलिश्रयमहामहसो रुचिरद्युतैः ॥५३॥ वदनपूर्णनिशाकरशोभया, विजितमम्बुरुहं विविधं तपः । समभिद्यत्य स्जत्पद एव हि, ससुरसंसरसंसरसंसरः ॥५४॥

साधुसाधुजनतागणनाथ !, वीक्ष्य वीक्ष्य भवतो भवतोऽलम् । कान्तकान्तिसदनं वदनं सद्भव्यभव्यशरणस्य शरण्यम् ॥ ५५ ॥

श्रीतिपुञ्जमनिशं जनवीराः, श्राप्नुवन्ति धृतधर्मसुभाराः । मण्डलं वरनमश्रमसस्य, सचकोरनिकरा इव वीक्ष्य ॥ ५६ ॥

दर्श-दर्श तावकीनं तदास्यं, चेतांस्युचैरुह्सिन्त दधन्ते।
विस्मेरत्वं भव्यजन्तुत्रज्ञानां, भासां नाथं पङ्कजानीव नूनम् ॥ ५७ ॥
श्रावं-श्रावं कीर्तिमुचैर्मुनीनां, पत्युर्द्रधः के मुदं नो गरिष्ठाम् ।
किं मूषन्तीं विश्रमं क्षीरनीरपारावारोखोठकछोठभासाम् ॥ ५८ ॥
कीर्त्तेः सुयोगं समवाप्य विष्ठपे, गङ्काऽपि चङ्गीभवदङ्गका जनान् ।
नाप्त्यत् सा भुवनत्रयोदरं, किं व्याप्तवत्यास्तव चन्द्रविद्विषः ॥ ५९ ॥
मीमांस्यते तर्कचणैर्मुहुर्यतः, कार्यं निदानानुगुणं तथेति तत् ।
यह्योकमापत्सममात्मसम्भवा, कीर्तिस्तवेन्दुद्विजराजसोदरा ॥ ६० ॥
केषां न विश्वोद्रस्वर्तिनामठमचर्करीन्मानसपद्ममञ्जसा ।
कीर्तिस्तव श्रीव महो ! हरिप्रिया मदाम्बरज्योतिरधीश्वरस्वसा ॥ ६१ ॥
कीर्तिस्तवाधिप ! समाधिज्ञषां न केषां, पेंजूषजाहशुभभूषणभावमायात् ।

लो जगत्सु सुरमन्दरमध्यमानक्षीरोदिसिन्धुभवदुचतरङ्गभासाम् ॥ ६२ ॥ सर्वत्र कीर्त्तिरगमत् किमु कान्तकान्तं, न स्वैरिणीव समवाप्य निरर्गला सा । त्वां क्षान्तिमन्तमसला विकलोद्यतेन्दुं, चन्द्रातपस्य सततं द्विषती मुनीन्दो ! ॥ ६३ ॥ सङ्ख्यायुषीन्द्र ! तव कीर्त्तिपयःसम्हे, विश्वोदरं यमभृतां कमलावलीनाम् । लक्ष्मीं दधः किमु न तारकराजयोऽमः, शश्वत्रखुद्धसुखमाधिकपीधितीनाम् ॥ ६४ ॥ अत्यद्धतं मुनिपते ! तव कीर्त्तिकान्ता, विश्वत्रये निखलसङ्गमवत्यपीयम् । ख्यातिं सतीति दघते स्म तथातिरम्या, चेतो जगद्विपुलतल्पजुषां हरन्ती ॥ ६५ ॥ द्वे योगिनामधिपते ! सदशी यमश्री-कीर्ता भवान् युगपदेव सुरूपकन्ये । ज्येष्ठे न विश्वसुदशां किमिहोदवाक्षीत् , तत्रादिमा प्रियतरेति जगत्प्रतीता ॥ ६६ ॥ तश्चीनचित्तमवगत्य भवन्तमेषा, नो वम्भ्रमीति नितरामितरा त्रिलोक्याम् । ईर्ष्यांकुलां सहजचञ्चलदक् प्रकृत्या, सर्वोचला निसुमुदं सततं नयन्ती ॥ ६७ ॥

गिरो रसं ते व्रतिनामधीश्वर ! विकखरीभूयमभूयतोचकैः । निपीय नो कैः सुमनोव्रजैरिव, नवाम्बुदस्येह कदम्बभूरुहाम् ॥ ६८ ॥ निपीय बाणीं भवतो महीयसीं, न के सुधां नो गणयन्ति तां भृशम् । सदैहिकामुन्मिकशर्मदानतः, श्रियं खकर्षूल्रहरेर्विमुज्जतीम् ॥ ६९ ॥

इत्थं श्रीविजयप्रभो गणधरो नीतः स्तुतेर्योऽयनं, राजद्राजिवरोकभासुरयशाः सौभाग्यभाग्यैकम्: । सृज्यान्मे सततं मनोरथळतां स्फातिं दधानां पराम्, नम्राशेषसुरासुरेन्द्रकळसन्माल्यत्तमांहिद्वयः ॥ ७०

तत्र श्रिया सकलपाठकराजमानाः, श्रीमद्भिनीतविज्ञयाः सुयशोवितानाः । श्रीमद्भरोः प्रतिभया समतां दधानाः, पादाब्जरेणुभिरिलां सकलां पुनानाः ॥ ७१ ॥ वि॰ म॰ के॰ २५ त्रैलोक्यव्याप्तसलोकाः श्रीजसविजयाह्याः । श्रीमत्तत्रभवचारुशिष्टिप्रवर्तनोचलाः ॥ ७२ ॥ मास्तत्तमप्रतिभाभाः श्रीरविवर्द्धनाह्वयाः । श्रीपूज्यपादपाथोजसेवाहेवाकमानसाः ॥ ७३ ॥ तत्त्वातत्त्वविमर्शज्ञाः श्रीतत्त्वविजयाभिधाः । श्रीतातपादपादाब्जमकरन्दसितव्छदाः ॥ ७४ ॥ अन्ये येऽज्ञातनामानः श्रीपूज्यचरणान्तिके । नंनंमि चानुनंनंमि यथायथं विपश्चितः ॥ ७५ ॥

सौवाङ्गवर्हातिनिरामयत्वतत्काम्यप्रमेयाम्बुमरैः सुमांसलम् । लेखाम्बुदं मच्छयशैलशेखरं, संमूषयन्तं तमवेक्ष्य सादरम् ॥ ७६ ॥ मत्स्वान्तमिष्ठप्रमयूर एषः, वंहिष्ठमामोदभरं प्रदध्यात् । तं तं यथा श्रीवरपूज्यपादैः, सद्यः प्रसद्याशु तथा प्रणेयम् ॥ ७७ ॥

अत्रत्याः साधवः सर्वे पुण्यसुन्दरसंज्ञकाः । ज्ञानसुन्दरनामानो महिमासुन्दराभिधाः ॥ ७८ ॥ जयसुन्दरनामानस्तिलकसुन्दराह्याः । गङ्गसुन्दरनामानः सौभाग्यसुन्दराह्याः ॥ ७९ ॥

श्रीमत्तत्रभवत्पादपाथोजयामठं सदा । त्रिसायं नंनमत्युचैः प्रोह्रसन्मानसाम्बुजाः ॥ ८० ॥ श्रीमत्कौमुदमासस्य ठेखोऽठेखितमां मया । वरुक्षेतरसप्तम्यामिति स्तान्मञ्जमङ्गरुम् ॥ ८१ ॥

॥ पूज्याराध्यध्येयतमसकलसकलभद्दारकमौलिपेशलशातदलमाल्यतमकम-कमलयमलभद्दारकश्रीश्री १०५ श्रीविजयप्रभसूरीश्वरचरणसरसि-जानामयं विज्ञितिलेखः । श्रीमज्जीर्णदुर्गो ॥

तपागच्छपतिभद्वारकश्रीविजयप्रभसूरिं प्रति पं॰ लावण्यविजयगणिप्रेषिता

[२०] - विज्ञ प्तिका। -

——令泰多——

स्वस्तिश्रीः कमनीयमंहिकमलं कल्याणकारस्करोत्कन्दोत्कन्दलनेकनन्यदकमुक्प्रख्यप्रमानाङ्कितम् । देवेन्द्रा दिविषद्गणैः परिवृताः सर्वेऽपि सेवां व्यधुर्यस्य श्रीत्रिजगत्प्रमोस्स दिशतात् श्रेयो युगादिश्वरः ॥१॥ स्वस्तिश्रीः प्रथमप्रभोः पदपयोजन्मद्वयीमद्वया,त्मचलस्वमावमतुलं संत्रज्य सुस्थैर्यतः । भव्याम्भोजवनप्रबोधतरणेः श्रीनाभिपृथ्वीपतिप्रोद्दामान्वयवाहिनीपतिपयःप्रत्रियामापतेः ॥ २ ॥ स्वस्तिश्रीर्वततीव पादपवरं गौरीव भूतेश्वरं, दाशाई कमलेव सत्कुलवधः स्वप्राणनाथं यथा । नीतिन्यायधुरंधरं वसुमतीनाथं यथा संश्रयेत्, भर्त्तुर्यस्य पदाम्बुजं श्रितवती हर्षप्रकर्षात् तथा ॥ ३ ॥ स्वस्ति श्रीरिनधेः सुतां तनुमतां स श्रीयुगादीश्वरः, कल्याणद्वमवारिदो वितनुतां विश्वत्रयीवत्सलः । यस्य प्रौढपदाम्बुजन्मयुगलं त्रेलोक्यलक्ष्मीग्रहं, सेवन्ते स्वककल्मष्क्षयक्तते सन्तः समग्रा अपि ॥ ४ ॥ स्वस्तिश्रीः सकलित्रलोकतिलकं श्रीनाभिभूपोद्भवं, भन्यालीपरिचिन्तिते हितविधौ सत्कामकुम्भप्रभम् । संसाराणवनीरप्रनिपतजन्तुत्रजोत्तारकं, सद्योगीन्द्रमनःसरोजविलसद्भृङ्गं सदेवाभजत् ॥ ५ ॥

स्वस्तिश्रियं कलयतात् कलितो गुणौषैः, श्रीनाभिमूपतिभवो भवभीतिहर्ता । सद्भावनाकमिलनीविपिनावबोधोद्गच्छत्सहस्रकिरणः प्रथमप्रभुर्वः ॥ ६ ॥

स्वस्तिश्रियामद्भुतवासगेहं, संतप्तसुस्वर्णसवर्णदेहम् । श्रीमद्भुरीणध्वजतीर्थनाथं, ध्यायामि सन्नप्रसुराधिनाथम् ॥७॥ । स्वस्तीन्दिरा यत्पदपुण्डरीकं, भेजे मुदैवान्युदयैकगेहम् । मन्ये किमु स्वीयपितं पुराणमन्वस् चि जगदर्चनीयम् (१)॥८॥ स्वस्तिश्रियामाश्रयमंहियुग्मं, यस्य प्रभोर्ठक्ष्मिषान्महोक्षः । संसेवयामास पशुस्वभावप्रस्फोटनायेव किमु प्रकामम् ॥९॥ स्वस्तिश्रियामान्दरमंहिपग्नं, संकल्पकल्पद्भुममाश्रयामः । आनम्रवास्तोष्पितमौठिरत्नप्राञ्चतप्रभाक्षीरभराभिधौतम् ॥१०॥ स्वस्तिश्रियामावसथं यदीयकमाञ्जमङ्गञ्छलतो महोक्षः । किमु प्रधानत्वमवासुकामः समाश्रयामास पशुवजेषु ॥११॥ यदास्यसंपूर्णसुधामयूखं निरन्तरं द्योतकरं निरीक्ष्य । स्वतोऽधिकं क्षुण्ण इव स्वचित्ते निशापितव्यीमपथं जगाम ॥१२॥ यदीयवक्त्राभिनवेन्द्रनेव पराभिभृतः सततोदयेन । विभावरीशः सततं कलङ्की किमष्टमूर्तैः शरणं चकार ॥ १३॥

इक्ष्वाकुवंशमकराकरपूर्णचन्द्रो दद्यादनल्पकमलामृषभो जिनो वः। पद्मेशयक्रमकुशेशययुग्मनिर्यद्गङ्गाम्बुपावितसुपर्णसवर्णवर्णः॥ १४॥

यद्र्पमाछोक्य 'पयोधिपुत्रीपुत्रः पवित्रं त्रिजगत्प्रकृष्टम् । भव्यावछीनेत्रसुघाञ्जनाभममूर्तिमत्त्वं किमवाप नृनम् ॥१५॥ प्रथमतीर्थंकरः करुणाकरः कल्यतात् कमलाममलामलम् । मदनवारण-वारण-केशरी सकलकल्पितकल्पतरूपमम्॥१६॥ 2 श्रीमन्तमेनं सकलिश्रयाद्यं नाभयतीर्थेश्वरसप्तससिम् । निर्माय निर्मायप्रणामोदयत्कृत्मानृ(?) व्छिखराधिरूढम् ॥१७॥

॥ इति देववर्णनम्॥

सर्वोङ्गलक्ष्मीललनाविलासं स्थानं जगन्नेत्रसुधासमानम् । मनोरमं पत्तननामधेयं विभ्राजते सर्वपुरप्रधानम् ॥ १८॥ यस्मिन् विभाति त्रिजगत्त्रभूणां प्रासादपङ्किर्विमला विशाला । भास्वत्सुधादीप्तिभराभिरामा लोकाम्बकानन्दिविचित्रचित्रा ॥ १९॥

प्रासादराजी विरराज ज्योतिर्भरैः विश्वविश्वा । यस्मिन् पुरे तीर्थकृतां नितान्तसन्तप्तचामीकरचारकुम्मा ॥ २० ॥ यद्रप्रकामः किमयं हिमाचलः प्रासादमालाच्छलतः समागतः । निर्माय रूपं बहुधाऽऽत्मनीनं सम्भावयामीति हृदि स्वकीये ॥ २१ ॥ सद्रैजयन्त्यो जिनसमसंस्थाः कम्पायमानाः किमतीव यत्र । वदन्ति लोकानवध्य य्यं प्रमादमेनं जिनपं भजध्वम् ॥ २२ ॥ यचैत्यसंस्थातपनीयकुम्भश्रेणि विलोक्येति वितर्कयन्ति । लोकाः स्वरूपं विविधं विधाय सेवार्थमागात् किमयं सुमेरः १॥ २३ ॥ लोकाः स्वरूपं विविधं विधाय सेवार्थमागात् किमयं सुमेरः १॥ २३ ॥

उचेस्तरो राजित यस्य वप्रः कैलाशशैलिश्रयमादधानः । क्षीराम्बुधिक्षीरतुषाररोचिर्डिण्डीरिषण्डैकसवर्णवर्णः ॥२४॥ कूलक्ष्मा यन्नगरोपकण्ठे नित्यावहा निर्मलनीरपूरा । स्तम्बरमस्तोममनोज्ञलीला विश्राजमाना वहते निकामम् ॥२५॥ संसारनीरिश्वरमग्रजन्तुश्रेणीसमुद्धारकृतिप्रवीणः । उपाश्रयः पोत इव प्रकामं चकास्ति यस्मिन्नगरे विशालः ॥ २६॥ धनीश्रया यत्र वसन्ति श्राद्धाः पुरंदरश्रीगृहिकोपमानाः । रूपश्रिया न्यत्कृतमाररूपाः सर्वोङ्गसङ्क्षपणभूषिताङ्काः ॥२०॥ औदार्य-संतर्जित-देववृक्षाः सुश्रावकौषा विलसन्ति यत्र । जीवादिसत्तत्विदः समग्रा लक्ष्मीभृता देवगुरुप्रमक्ताः ॥२०॥ वनानि यत्र प्रथयन्ति विश्वत्रयीमनन्तोषमनन्यतुल्यम् । सचम्पकाशोकरसालसालाद्यनेकसङ्क्षसुशोभितानि ॥ २९॥ अत्यच्छमन्नीरमौरः प्रपूर्णा यस्मिन् पुरे भान्ति सुपुष्करिण्यः । सद्रवनीलोत्पलपुण्डरीकसंपूरिताः सर्वजनप्रियाश्च ॥३०॥

यत्पूःसमीपश्चितवाहिनीतटे, नानाविधा वल्गुविछासछीछाः ।
कुर्वन्त्यनेका अपि सत्पुरन्ध्यः, संपूर्णपीयूषमयूखवक्त्राः ॥ ३१ ॥
यत्र स्त्रियः सन्ति सुराङ्गनावत् , प्रोचुङ्गपीनस्तनग्रस्तविग्रहाः ।
माधुर्यसौन्दर्यसुरूपछक्ष्मीछावण्यसत्त्वादिगुणामिरामाः ॥ ३२ ॥
श्राद्धीतितः कल्पछतेव यत्रामाति प्रसर्णच्छुभग्नीछम्छाः ।
दानोछसत्स्पारफछाभियुक्ताः, सौभाग्यसद्वासनवासिताङ्गाः ॥ ३३ ॥
श्रीयुक्ततातचरणकमपङ्गजन्मयुग्न्यासरेणुघनसारभराभिरामे ।
श्रीपत्तनाभिधपुरे प्रथिते पृथिच्यां, सर्वाङ्गसुन्दरतरे सकछातिरम्ये ॥ ३४ ॥
श्रीमतातपदन्यासरजःकर्पूरपाविते । श्रीपत्तनाभिधपुरे तत्र श्रीमित सुन्दरे ॥ ३५ ॥
॥ इति नगरवर्णनम् ॥

श्रीमत्तातपदाम्भोजसक्तश्रावकशोभितात् । श्रीमद्वर्गवटीनामपुरात् कृषिषु सादरात् ॥ ३६ ॥ अमन्दामन्दसन्दोहमेदुरीकृतमानसः । प्रमृत्तप्रणयप्रादुर्भावसत्युठकाङ्कितः ॥ ३७ ॥ सुव्यक्तमित्तसंयुक्तः सोछासहृदयाम्बुजः । सरणद्रणकोऽकुण्ठोत्कण्ठोद्रेकसमाकुलः ॥ ३८ ॥ विनयावनमत्काययप्टिर्भृत्यस्तमस्तकः । मालस्थलसंयोजितकरयुग्मकुशेशयः ॥ ३९ ॥ प्रमेयप्रमितावर्त्तवदनेनाभिवन्द च । लावण्यविज्यः शिष्यो विज्ञप्तिं तज्ञतेतमाम् ॥ ४० ॥ ययाप्रयोजनं चात्र प्रोत्तुङ्कोदयम्भृतः । शिरःकोटीरितप्रोद्यत्पद्मिनीप्राणवछमे ॥ ४१ ॥ स्वस्तान्यतमसन्युहे विस्तृतातपकुङ्कमे । कोकाद्यनेकजीवानां हर्षोत्कर्षप्रदायके ॥ ४२ ॥ प्रवृत्तगीतगानादिमाङ्गल्यव्यनिसुन्दरे । पाथोस्हवनन्नातिव्योधनकरे वरे ॥ ४३ ॥ प्रातःकाले च संजाते प्रभाशुम्रितभृतले । महेम्यसम्यसन्दोहशोभितायां सुपर्षदि ॥ ४४ ॥ श्रीश्रावकप्रतिकान्तिस्रचवृत्तेः प्रवाचनम् । प्रस्तुतशास्त्राध्ययनाध्यापने च विशेषतः ॥ ४५ ॥

उपधानवाहनादि श्रीयोगोद्वाहनादि च । सानन्दनन्दिमानन्दि पाक्षिकापारणानि च ॥ ४६ ॥ इत्यादिसौकृतकृत्यं निष्प्रत्यृहं प्रवर्तते । तथा परंपरायाते सर्वपर्वशिरोमणौ ॥ ४७ ॥ श्रीमत्पर्यूषणापर्वण्यतुच्छोत्सवहारिणि । सप्तदशमेदपूजास्नात्रादीनां प्रवर्तनम् ॥ ४८ ॥ सक्षणैः क्षणनवकैः कल्पसूत्रानुवाचनम् । पूजाप्रभावनापूर्वदुष्टदुच्कृतयाचनम् ॥ ४९ ॥ साधर्मिकजनाकण्ठपोषणं पुण्यजोषणम् । भूरिवित्तप्रदानेनानेकयाचकतोषणम् ॥ ५० ॥ पक्षक्षपणकानेकदुस्तपस्तपसां पुनः । तपनं श्रीजिनगृहोह्नसत्स्वेलकनर्त्तनम् ॥ ५१ ॥ दस्त्यश्रमनुजयानाचाऽऽडम्बरपुरस्सरम् । अनेकातोद्यनिर्घोषेश्रीत्ययात्राविधापनम् ॥ ५२ ॥ इत्येवं धर्मकर्माणि सर्शमाणि महामहः । निरन्तरमजायन्त संजायन्तेऽधुनापि च ॥ ५३ ॥ नमन्नेकमदीपालाभ्यर्चितांहिसरोग्रहाम् । श्रीमतां तातपादानां प्रसादोदयतोऽपरम् ॥ ५४ ॥

यस्योलसद्भालविशालपद्दं, सदष्टमीकैरवबन्धरेषः ।

मन्येऽभजद् विष्णुपदं किमीक्ष्य, श्रीमत्तपागच्छपतिः स जीयात् ॥ ५५ ॥

यदीयनेत्रोपमतामवासुं नीलोत्पलानीव किमाचरन्ति । तपांसि गत्वा सरसीवरेषु श्रीमत्तपागच्छपतिः स जीयात् ॥५६॥

यदीयवक्त्राभिनवेन्दुभिन्दुः, खतोऽधिकज्योतिरितीव चित्ते ।

विचिन्त्य किं क्षीणतनुर्वभूव, श्रीमत्तपागच्छपतिः स जीयात् ॥ ५७ ॥

यदीयवक्त्राम्बुजमम्बुजाली निरन्तरस्मेरिमवावधार्थ । त्रपाभरात् कि विजने जगाम श्रीमत्तपागच्छपतिः स जीयात् ॥५८ । यस्याधरस्पर्द्धनयेव नृनं नवप्रवालं किमचेतनत्वम् । बभाज विश्वाद्धतक्त्रचरित्रः श्रीमत्तपागच्छपतिः स जीयात् ॥५९॥

संपूर्णशीतांशुकठाकठापविराजमानानि मौक्तिकवजान् ।

यद्दन्तपङ्किर्नितरां जिगाय श्रीमत्तपागच्छपतिः स जीयात् ॥ ६० ॥

आहार्यमाधुर्यभरातिहृद्यं वचोमृतं यस्य निर्पाय भव्याः । सौहित्यमापुर्वचनातिरेकं श्रीमत्तपागच्छपितः स जीयात् ॥६१॥ पीत्वा कणेहत्य यदीयवाणीसुघारसं कर्णपुटैः सकर्णाः । सुधा मुधेवेति वितर्कयन्ति श्रीमत्तपागच्छपितः स जीयात्॥६२॥ सितोपला काचघटी निवेशिमषादिवातङ्कभराञ्चनाश । यदीयवाणीमधुरत्वतर्जिता श्रीमत्तपागच्छपितः स जीयात् ॥६३॥ यदीयकण्ठेन जितः किमेषो नंष्ट्रेव शङ्घं शरणं चकार । करारविन्दं मधुसूदनस्य श्रीमत्तपागच्छपितः स जीयात् ॥६४॥

यन्नासिका दीपशिखोपमाना शस्ता तिरस्कारमकारि नूनम् । अपि स्फुरचञ्जपटं सुकीरं श्रीमत्तपागच्छपतिः स जीयात् ॥ ६५ ॥

समग्रसत्त्वानुनयावबोधपरागपूर्णं हृदयारविन्दम् । विराजते यस्य वरेण्यवर्णं श्रीमत्तपागच्छपतिः स जीयात्।। ६६।।

अनन्यसामान्यबलं च यस्योदण्डं भुजादण्डमिवावलोक्य ।

अहीश्वरोऽधस्तलमाविवेश श्रीमत्तपागच्छपतिः स जीयात् ॥ ६७ ॥

यस्याद्धतश्रीकमवेक्ष्य देहं ममेह किं कुलमितीव मत्वा। स्वर्ण पपात ज्वलद्ग्निकुण्डे श्रीमत्तपागच्छपतिः स जीयात्।।६८॥ नितान्तमासेचनकं निरीक्ष्य यहर्शनं नेत्रतिर्जनानाम्।

विभार्ति विश्वे कमपि प्रमोदं श्रीमत्तपागच्छपतिः स जीयात् ॥ ६९॥

सन्नप्रभूशकरातोत्तमाङ्गकोटीररबद्युतिनीरधोतम् । यत्पादपद्मं प्रयति स्म ठक्ष्मीः श्रीमत्तपागच्छपतिः स जीयात् ॥७०॥

विधाय रूपत्रितयं यदीया बन्नाम कीत्तिः सुरसिन्धुदम्भात् । मन्ये किमन्वेष्टुमिव त्रिविश्वं श्रीमत्तपागच्छपतिः स जीयात् ॥ ७१ ॥ यद्धैर्यगाम्भीर्यगुणेन तर्जितो रत्नाकरोऽप्यम्बुनिधी रसातलम् । जगाम किं भीतिभरादिवायं श्रीमत्तपागच्छपतिः स जीयात् ॥ ७२ ॥ यद्वीर्यंतस्रस्त इव खिचित्ते रत्नाचलः किं विजहार दूरम् । स्थानं सुगुप्तं मनुजैरह्दयं श्रीमत्तपागच्छपतिः स जीयात् ॥ ७३ ॥ उदारतां यस्य निरीक्ष्य वीक्ष्यापन्ना इवानन्दिनिभावमन्याम् । ययुर्दशापि त्रिदिवं सुरद्धमाः श्रीमत्तपागच्छपतिः स जीयात् ॥ ७४ ॥

ः यहुद्धिसंभारपराभिभूतः पट्टायितः सर्वसुपर्वसूरिः । शून्येऽन्तरिक्षे भ्रमतीव बाढं श्रीमत्तपागच्छपतिः स जीयात् ॥७५॥ निर्धातकेलाशसधर्मधामा प्रकाशते यस्य यशःशशाङ्कः ।

विश्वेऽत्र विध्वस्ततमोवितानः श्रीमत्तपागच्छपतिः स जीयात् ॥ ७६ ॥ एवमनेकविवेकिभिरनिशं संस्तूयमानपादानाम् । भुवनत्रितयप्रसन्ननिर्मठतरवर्णवादानाम् ॥ ७७ ॥ सजलाम्बुदनादानां विनिर्जितानेकवादिवादानाम् । निरितचारचरित्राचरणध्वस्तप्रमादानाम् ॥ ७८ ॥

गतसकलिवषादानां सर्वत्र प्राप्तिवजयवादानाम् । जितमारोन्मादानां श्रीमत्श्रीतातपादानाम् ॥ ७८ ॥ कोऽपि प्रसादलेशः सौववपुः पाटवादिवाचालः । आनन्दियिष्यिति शिशुः खान्तमधो भानुरिव कमलम् ॥ ८० ॥ तेन प्रसद्य सद्यः प्रसादनीयः प्रसन्नवदनैः सः । प्रतिसार्थं शिशुमानप्रमोदसंपत्तयेऽभ्यधिकम् ॥ ८१ ॥ किंच शिशोरपवैणवमवधार्या वन्दना जगद्वन्दैः । श्रीमद्वीरजिनेश्वरपद्दोदयभूधरादित्यैः ॥ ८२ ॥ खप्रतिभासन्तर्जितिधषणाः श्रीलालकुत्रालगणिविख्याः । श्रीतातचरणसेवारसिकाः श्रीहस्तिविजयाख्याः ॥८३॥

15 अनुपमबुद्धिनिधाना गणयः श्रीऋद्धिसोमनामानः। गजिवजयाभिधगणयो गणयः पुनरुदयविजयाश्च ॥८१॥

मुक्तिविजयगणयो गणिगुणविजयश्रापि जीतविजयगणिः। सिद्धिविजयगणिनामा सत्यविजयनामगणयश्रा। ८५॥

इत्यादिसाधुसाध्वीप्रमुखाणां तातचरणभक्तानाम् । नत्यनुनती प्रसाचे श्रीमत्तातैः प्रसादपरैः ॥ ८६ ॥

किंचात्रसा अपि च गणयः कनकादिविजयनामानः ।
कमलादिविजयगणयो जयविजयः प्रणायश्च ॥ ८७॥
भाविगणिर्जसिविजयो मुनी तथाणंदिविजय-गुणविजयो ।
ज्ञानविजयगणिनामा लक्ष्मीविजयस्तथा च मुनिः ॥ ८८॥
श्रीविजय-धीरविजयो मुनी तथा ऋदिविजय-मेरुविजयो च ।
मानविजय-मतिविजयो रिविविजय-द्याविजयगणी॥ ८९॥
लिब्धविजयगणिनामा सुन्नद्धि-नय-मुक्ति-भक्तिविजयाश्च ।
रङ्गविजय-नेमिविजयाऽऽणन्दिविजय-कुशलविजयाशः॥ ९०॥
महिमाश्रीवरगणिनी सोभाग्यश्रीस्तथा च वरसाध्वी ।
राजश्रीसिभिधाना सुमतिश्रीर्नाम साध्वी च ॥ ९१॥

इत्येवं यति-यतिनीसमुदायोऽत्रत्यसकलसंघश्च । श्रीतातचरणचरणाम्बुरुह्युगं नंनमीतितमाम् ॥ ९२ ॥ श्रीतातपादनाम्ना श्रीजिनपतयः सदा प्रणम्यन्ते । शिग्रुरिप तन्नतिसमये श्रीतातैश्चेतिस विषेयः ॥ ९३ ॥ अक्नुशकुपारसकोशैः श्रीतातैः सर्वदा गतिवषादैः । हितशिक्षणादि सर्व क्रत्यभरं च प्रसाद्यं मे ॥ ९४ ॥ यतिंविदिह क्षूणं लिखितं रभसेन भवति तत्सर्वम् । क्षन्तव्यं श्रीयुक्तैस्तातपदैः शमरसाम्बुधिभिः ॥ ९५ ॥ कोशीकृतकरकमलो भूमितलन्यस्तमस्तकः सततम् । शिष्याणुकनकविजयो विशेषतो नमति सद्भक्ता ॥ ९६ ॥ अश्विनस्य सिते पक्षे पूर्णिमास्यां लसत्तिथौ । मया सद्भक्तिचत्तेन लेखोऽलेखीति मङ्गलम् ॥ ९७ ॥

तपागच्छीयाचार्यश्रीविजयदेवसूरिं प्रति पं॰ रविवर्द्धनगणिप्रेषिता

[२१] — वि ज्ञ प्ति का —

॥ श्रीशंखेखरपार्श्वपरमेश्वराय नमः । ऐं नमः ॥

स्वस्तिश्रियामभयदं समुपास्महे तमेकाश्रयं जिनपतिर्जनपूजनीयः ।

आनन्दयत्यमृतस्रित यः शिवस्थो दोषांकरः कुवलयं सकलं नितान्तम् ॥ १ ॥

स्वस्तिश्रियः समभजन्त जिनेशितारं, रत्नाकरं जलिधगा इव यं प्रमोदात् ।

मृ्यिष्ठकष्टदमुनो वरवारिवाहः, सोऽस्तु श्रिये त्रिजगतीपुरुषप्रतीक्ष्यः ॥ २ ॥

स्वस्तिश्रीमंलिनैर्भृङ्गेस्त्यक्त्वा चुन्बितमम्बुजम् । यदंहिमसभाजन्तमर्हन्तं प्रत्यहं स्तुमः ॥ ३ ॥

इत्थं जिनाधीश्ररपद्मनामं, प्रणामगोवर्द्धनशैलश्रङ्गम् । आरोप्य नम्रेन्द्रिकरीटकोटीमणिप्रभाजीवनधौतपादम् ॥ ४ ॥

श्रीगुर्ज्जरो निखिलदेशिशः किरीटो, देशोऽद्वितीयमतुलं किल तत्र रतम् । नाम्नेति राजनगरं नगरं गरीयस्तद्धाम अह्मदपुरं परमं यदस्ति ॥ १ ॥

अहम्मदावादवरेण्यहारं न्यधत्त धाता क्षितिभीरुकण्ठे। नानापुरीशुक्तिजमेतदस्मिन् धत्ते पुरं नायकरत्नसाम्यम् ॥२॥ मवन्तु भूयांसि निवेशनानि महीतळस्योपरि संस्थितानि । समानतां यत्पुरमस्य धत्ते श्चतं न कुत्रापि निरीक्षितं तत्॥३॥

पारावाराम्बराजो(यो)षाविशालमालमण्डनम् । विशेषकं विशेषेण भासते किल यत्पुरम् ॥ ४॥
गर्जद्गूर्ज्जरदेशराजनगरोत्सङ्गेऽस्ति दीप्तिं दधद्, यः श्रीमद्धरुपादपद्मविमलीभूतान्तरालः पुरः ।
जाने राजगृहस्य पाटकवरो नालन्द इत्याख्यया, शोभी वीरिजनेन राष्ट्रमगधालङ्कारभूतस्य किम् १॥५॥
रम्यरामारमाकीर्णं मूभूषणमद्षणम् । यत्पुरं वीक्ष्य लङ्काब्धौ रोषपोषाद् विवेश किम् १॥६॥
पुरीं वरीयसीं वीक्ष्य यां जनैरिति तर्क्यते । श्रीगुरुं नन्तुमायाता संकान्तेवामरावती ॥ ७॥
यसाः पुरः पुरः सर्वा नगर्यास्तुच्छसंपदः । यतोऽलीकाऽलका जाता भोगावती तु भोगिनी ॥ ८॥

यत्राईतामालयचक्रवालो नेत्रप्रमोदप्रददो जनानाम् । विराजते शुद्धसुधाभिरामः शशीव भूदेवपतिप्रतीक्ष्यः ॥ ९ ॥ अ विचित्रचित्राणि जिनेश्वराणां गृहाणि नानोपलनिर्मितानि ।

विभान्ति यत्रोचतराणि पुर्या रुसद् ध्वजानीव विमानकानि ॥ १०॥

यत्र श्रीजिनराजस्य प्रासादो राजतेतराम् । वैजयन्तिश्रयं मुष्णन्नभ्रक्षपमहाध्वजः ॥ ११ ॥ यत्राद्भुतो भाति विहारहारो मुक्ताश्रितः सद्धणराजमानः । अत्युत्रतेजो बहुभक्तिमध्यसन्नायको दर्शनदर्शनीयः ॥१२॥ संदिद्यते यत्र मुमुक्कुगेहं संसेव्यमानं सुमनःसमृहैः । विचित्रितं चित्रविचित्रचित्रेर्यथा विमानं विहित्तप्रमोदम् ॥१३॥ अ

यस्मिन् पुरे मुक्तिपुरीं प्रतीष्टं चकास्ति साध्वालययानपात्रम् । भव्याङ्गिसायात्रिकमुत्तमर्षिनियामकं सद्वतिकर्णधारम् ॥ १४॥

यत्रोत्तमा राजित धर्मशाला श्रीस्रितित्सेवकसङ्घयुक्ताः । विचित्ररतैर्घटिता सुधर्मासभेव सत्तत्रयुतेन्द्रदीप्रा ॥ १५ ॥ यत्राईताः श्रीगुरुपादसेवाहेवाकिनो निम्मलम्त्रीयस्तु । श्रद्धान्विता धर्मपरा वसन्ति दिवोऽवतीर्णा इव कामरूपाः॥१६॥ श्रावका यत्र राजन्ते स्थूललक्षा महर्द्धयः । चित्तोदारा इवानेके जङ्गमाऽस्वसपादपाः ॥ १७ ॥

श्रद्धालवो यस्य गुणानुरक्ता जीवादितत्त्वैकिवचारदक्षाः । श्रीपश्चमाङ्गे पुरि तुङ्गिकायाः श्राद्धा इव प्रोक्तगुणा विभान्ति ॥ १८॥ मुश्राविका यत्र पवित्रपात्रे दानं ददत्यः शिवसौख्यदातृ । लता इवास्वप्ततरोर्दधत्यः सुशीलमाभान्ति वरं पुरन्ध्र्यः ॥१९॥ यत्रोन्नतानीश्वरमन्दिराणि राजन्ति नानामणिनिर्मितानि । दिव्यानि वातायनमण्डलानि कामं ग्रहाणीव सुधाशनानाम् ॥ २०॥

यत्र गहा एकमूमा द्विभूमाः सप्तभूमिकाः । भासन्ते व्यायता वृत्ताश्चतुरस्राः सहस्रशः ॥ २१ ॥ चन्य्यं यत्र विचित्रइष्टश्रेणीभिरानन्दितसार्थवाहम्। विकायककायकवस्तुवृन्दं चकास्ति साक्षादिव कामकुम्भः॥२२॥ सीवणीं यत्र वत्रोऽस्तीन्द्रनीलकपिशीर्षकः । सखातिकः श्वितिस्त्रीणां मन्ये किं कर्णकुण्डलः ॥ २३ ॥ बत्र श्लोका महालोका मानवा मानवागमाः । नागरा नागराः सन्ति प्रमदाः प्रमदान्विताः ॥ २४ ॥ उद्यानं वर्तते यत्र नानावृक्षसमन्त्रितम् । सर्वर्तुफळसूनानि ददत् कि नन्दनं वनम् ॥ २५॥ अवन्तः करयो दानवारि गर्जन्त उन्नताः । शत्राो यत्र भासन्ते कृष्णा जलधरा इव ॥ २६ ॥ कीनाशा राक्षसद्वीपे सरोगास्त विहङ्गमाः । केशाः सबन्धना दण्डसहिताश्रेत्यपञ्चयः ॥ २७ ॥ सिन्छ्य पनिनां मुक्ता नारायणा जनार्दनाः । कृदयुक्तास्तानभेदा यत्र होका न केचन ॥ २८॥ मुका यत्रान्यदोषोक्तौ परसीवीक्षणेऽन्यकाः । पक्तवोऽन्यधनचौर्ये निर्दयाः पापमर्दने ॥ २९ ॥ स्पर्दोपेता धर्मकृत्ये दाने व्यसनिनो जनाः । गुणैकभाजनं भान्ति जैनधर्मपरायणाः ॥ ३०॥ श्रीप्च्यपादराजीवरजःपुखपवित्रिते । तत्र श्रीमति विख्याते अहम्मदपुरे वरे ॥ ३१ ॥ जिनालयद्भयं भाति सुन्दराकृति यत्र किम् । मन्ये सुक्तिपुरीक्षायै भविनां नेत्रयामलम् ॥ ३२ ॥ वसन्ति यत्र धर्मिष्ठा गुरुमक्ता महेश्वराः । विशुधा बहवो लोका देवलोकसुरोपमाः ॥ ३३ ॥ बाग्मिनिप्रवसावापीवैद्यवर्णिविम्षितात् । धीणोजस्थानतस्तस्मानमहि(ही)स्रीतिलकोपमात् ॥ ३४॥ सविनयं सद्दरिषं सायलकं सभक्तिकम् । सोलासं प्रेमसंयुक्तं ससन्तोषं ससंस्मृति ॥ ३५॥ इपोल्कपोलसद्रोमाचितस्वीयशरीरकम् । मोदमेदुरितस्वान्तं विनयानतमस्तकम् ॥ ३६ ॥ भातस्यत्तत्त्वन्यस्तकरसंपुटकुब्बतः । पश्चाङ्गस्पृष्टभूभागस्तातपादरजस्कणः ॥ ३७॥ देवलेकमितावर्त्तवन्दनैरभिवन्य सत्। बालको वरविक्षप्तिं ततुते रविवर्द्धनः ॥ ३८॥ यथाऽत्रानुदिनं कृत्यमुदिते मास्करे सति । पद्मकाननसंफुछे तमोभरे क्षयङ्गते ॥ ३९॥ त्रभातसमये पारिषद्यालङ्कतपर्षदि । नन्दिस्ताध्यायकरणं नेमिचरित्रवाचनम् ॥ ४० ॥ शासाणां सादरं साधोः पाठनं पठनं खयम् । इत्यादिधर्मकृत्यानि प्रवर्तन्ते ससंमदम् ॥ ४१॥ बानुपूर्व्या समायाते श्रीमद्वार्षिकपर्वणि । सर्वपर्वशिरोरते विविधोत्सवहारिणि ॥ ४२॥ विनेन्द्रमवने सप्तद्शप्रभेदपूज्या । अईतां पूज्नं स्नात्रविधानं समहोत्सवम् ॥ ४३ ॥ व्यास्यानैर्नविभः कलपसूच्च-तद्भृतिवाचनम् । नवप्रभावनायुक्तैर्वित्तं दानार्थितोषणम् ॥ ४४॥ साधिमकवात्सत्यकरणं पुण्यकारणम् । इत्यादिपर्वसम्बन्धिधमकम्मीण्यनेकशः ॥ ४५॥ निर्विष्ठं समजायन्त महामहः पुरस्सरम् । श्रीतातपादसन्नाममहामन्त्रप्रभावतः ॥ ४६ ॥

अपरं श्रीपरमगुरूणां वर्णनम् -

श्रीचन्द्रगच्छक्रतपत्रविराजिराजीघोत्कुङ्जाकरणवासरमणित्रकाशम् । स्रोध्ये सदा विजयदेवगुरुं त्रिलोकीविस्तारिनिर्मलतपोमह्सा प्रकाशम् ॥ १॥ स्रेवचोऽमृतरसं सरसं निपीय विश्वे समस्तमनुजा अभवन्नितान्तम् । स्यक्तादराः सदम्ते मनसेति मत्वा कुण्डानि तस्य नव किं बिलवेश्म जग्मुः ॥ १ ॥ माधुर्यताजितसितां सितकान्तिशुभ्रां स्रे ! गिरं तव सुतृप्तिभृतो निपीय । मेधाविनः श्रुतिपुटेर्गणयन्ति नित्यं पेयूषमात्मिनि निजे तृणतुल्यमेव ॥ २ ॥ स्रीश ! भूरिभवसित्रतपापपूरदुर्भेद्यसंतमसराशिविनाशकर्त्री । संसारिसत्त्वहृदयाम्बुजबोधदात्री मानुप्रभेव भवदीयसरस्वतीयम् ॥ ३ ॥ निश्लेषमन्यजनगृदपथिस्रतोद्यदज्ञानदुष्टगरठं सहसाऽपहर्त्तुम् । वाणीमिषेण विधिना निहिता सुधेयं स्रीशितर्वदनचन्द्रमिस त्वदीये ॥ ४ ॥

नानारसस्फारपयःप्रपूर्णी संसेविता कोविदराजहंसैः । मलाप्रहत्रीं जनचित्तपद्माश्रयेव गङ्गा जयताद् गुरोगीः ॥ ५ ॥

वाण्याऽभिभूता भवदीययेयं ठजाभरात् सारसुधा सुसाधोः ।
प्रभो ! सुधादीधितिसाधुविम्बमिशिश्रयद् व्योम्नि विशुद्धभासा ॥ ६ ॥
सूरे ! गिरां खादुतयाभिभूता स्फुटं हिया तेऽद्भुतया प्रणश्य ।
आदाय वंशस्य मुखे शलाकां सितोपला काचघटीं विवेश ॥ ७ ॥
वाणीविलासांस्तव देशनायां गुरोः समाकण्यं समस्तभव्याः ।
यन्ति प्रमोदानिव नीलकण्ठा वसुन्धरायां घनगर्जिताश्च ॥ ८ ॥ – गिरामष्टकम् ।

सद्धर्तिमछोडवलचन्द्रशङ्खक्षीराब्धिनागाधिपतिच्छलेन । लोकत्रये श्रीगुरुराजकीत्तिः प्रोज्नुम्भते श्वेतरुचिस्त्वदीया।।१।। जगत्रयं निर्मलकान्ति सूरे ! यशस्त्वदीयं विद्धह्यक्षम् । चित्रं जनानामसितादिवर्णभेदं भिनत्ति स्म वरिष्ठशक्ति ॥२॥

स्कन्धो भवानीगुरुरंहिनाम शेषः शिखा दिक्करिणः प्रशाखाः । तद्दन्तपिक्कः कुसुमानि भानि सस्यं विधोर्मण्डलमात्मचिते । इति प्रतीमः प्रकटं प्रसारिभवद्यशःकल्पतरोर्मुनीश ! ॥ ३ ॥ क्षीरार्णवोछोल्लसहुकूला सुपुष्पदन्तोभयताडपत्रम् । स्पष्टं वहन्ती रजतोदगद्रिस्तनद्वयी पुष्करमण्डपेऽस्मिन् । सूरे ! त्वदीया नरिनिर्त्तं कीर्तिसन्नर्त्तकी सुन्दररूपसम्पत् ॥ ४ ॥

कीर्त्तिस्त्रिम् तिर्भवतां त्रिठोकीं गन्तुं गरिष्ठा युगपद् बभूव । सूरे ! किमेषा भुजगाधिराजकैठाशशैठेन्द्रगजच्छठेन ॥५॥ मातङ्गमुख्यो यत इन्द्रहस्ती क्षीरोदिधिश्चास्कुसङ्गरङ्गः । कुरङ्गसङ्गः शश्रभृछभेत कथं गुरो ! त्वद्वरकीर्त्तिसाम्यम् ॥६॥

> दुर्वर्णके नैव न चन्द्रबिम्बे दुग्धे न हारे न सिरद्वरायाम् । नो कुन्दपुष्पे न स स्रिसिंह ! त्वत्कीर्त्तिकान्तौ किल ग्रुभ्रिमा यः ॥ ७ ॥ स्रे ! त्वदीयं सुयशः खजैत्रमालोक्य दुर्जेयतरं ह्यकस्मात् । भीतो विवेशोदकदुर्गमध्यं छायाच्छलात् पार्वण इन्दुरेषः ॥ ८॥ – यशोऽष्टकम् ।

> > ॥ श्रीपूज्यलेखे १०० जातमस्ति ॥

तपागच्छाधिपतिश्रीविजयदेवसूरिं प्रति पं॰ विनयवर्द्धनगणिप्रेषिता

[२२] — वि ज्ञ प्ति का —

खिरिश्यो यान्ति सदाऽतिपुष्टिं यदीयविश्वाद्धतनामजापात् । जीमृतराशेरिव विद्याला सोऽस्तु श्रिये श्रीजिनशान्तिनाथः ॥ १ ॥ खिरितश्यो यं जिनसार्वभौममिशिश्रयन् विश्वविभूतिगेहम् । शान्ताशिवः सजनशान्तये स्तात् स शान्तिकर्त्तां जिनशान्तिनाथः ॥ २ ॥ श्राजिष्णुशोभाभरभासमानं मोहान्धकारोत्करभानुकल्पम् । पादाम्बुजं यस्य विराजतेऽठं श्रीशान्तिनाथः शिवशर्मणे सः ॥ ३ ॥

पार्श्वः पार्श्वमहापार्श्वो विश्वविश्वेश्वरो जिनः । कर्मवल्लीछिदा पार्श्वः पायात् संसारतो जनान् ॥ ४ ॥ शीर्षे सप्त स्फटा यस्य छत्राणि मान्ति सप्त किम् । श्रेयसे भूयसे भूयात् सप्तभयजयाजिनः ॥ ५ ॥ वामेयकेवट्यदर्शसंकान्तिवृष्टप ! प्रभो ! । अमेयगुणरलानां रलाकर ! चिरं जय ॥ ६ ॥ शीर्षेसप्रमणिज्योतिर्नीलरलसमप्रभः । विद्युद्विद्युत्सपानीयधाराधर इवोन्नतः ॥ ७ ॥ — युग्मम् । स्विस्तिश्रीवर्द्वमानोऽस्तु वर्द्वमानो जिनेश्वरः । यशोवृद्धौ वर्द्धमानो न वर्द्धमानराजितः ॥ ८ ॥ स्विस्तिश्रीसंश्रितो देयात् सौक्यसौभाग्यसंपदम् । महावीरो महावीरो दुष्टदौर्भाग्यपर्वते ॥ ९ ॥ महावीरजिनाधीशो महावीरपराक्रमः । कुलाम्बरमहावीरो महावीरवरस्वरः ॥ १० ॥ ज्ञातनन्दन ! सर्वत्रप्रज्ञातनन्दनश्चिरम् । विज्ञातनन्दनार्थेन सुज्ञातनन्दनः प्रभो ! ॥ ११ ॥ — युग्मम् । त्रेशलेयो जिनो जीयादनल्पकल्पितार्थदः । वाल्येऽप्यकम्पयन्मेरं लीलया यो बलान्वतः ॥ १२ ॥ तान् प्रणम्य जिनाधीशान् सुरासुरनतक्रमान् । चन्द्रोज्ञ्वलयशोन्नातान् सर्वसंपत्तिकारकान् ॥ १३ ॥

अथ पुरवर्णनम्— विराजते यत्र जिनाश्रयाठी संसारसिन्धाविव पोतपिक्तः । निर्वाणसौघाश्रयणाय जाने प्रोत्तुक्तनिःश्रेणिरकारि भन्यैः ॥ १४ ॥ प्रासादा जिनराजस द्योतन्ते यत्र भूतले । दातारः किल्पितार्थस्य मन्दारा इव नन्दने ॥ १५ ॥

जिनालयाः स्फाटिकसारमबद्धा भूमण्डले यत्र विभान्ति रम्याः । राजिस्थिताः सज्जनवर्णनीयाः सुवृत्तताशालिन उचतुङ्काः ॥ १६॥

समानि श्रौजिनेशस्य विमानानीव नाकिनाम् । आजन्ते यत्र वादित्रनिधोंषैः किलतान्यलम् ॥ १७॥ श्रीमिबनवरेन्द्रस्य प्रासादाः सादभेदिनः । यशःस्तम्भा इवामान्ति कारकाणां महानृणाम् ॥ १८॥ विराजते या नगरी विशाला विचित्रवर्णा लसदर्थयुक्ता । निषेविता साधुजनैः प्रकामं विशुद्धसिद्धान्तपदावलीव॥१९॥ यशोन्नता साधुसमा विभाति द्रव्यव्ययेनास्तिकनिर्मिता हि। पापुक्यमानागमशब्दपूर्णा सद्राजधानीव सुधर्मराज्ञः ॥२०॥

यत्रार्हतास्तत्त्वविदो वदान्या उदारचित्ता निवसन्ति सन्तः । सम्या महेभ्या बहुदत्तवित्ताः किम् व्रता जङ्गमकल्पवृक्षाः ॥ २१ ॥ स्पद्धी जनानां तु मिथोऽस्ति यत्र शक्तोऽहमित्युव्नतधर्मकृत्ये । मृ्षिष्ठसद्भणभृषितानां लक्ष्मीश्रितानां पुरुषोत्तमानाम् ॥ २२ ॥ चकास्ति यत्राद्धतयौवनेन तद् यौवनं विश्वमनोहरं यत् । समीक्ष्य देवप्रमदा मदेन त्वद्यापि नायाति मनुष्यलोके ॥२३॥ अत्यर्थिपृथ्वीदयितान्धकारसंघातविष्वंसनचित्रभानुः। प्रीणाति यस्यां वसुधाधिनाथः प्रजां स्वकीयात्मजविष्ठतारिः॥२४॥

यत्र चौर्यविनिर्मुक्ते ठोठठोचनविभ्रमैः । मनांसि केवठं यूनां हरन्ति हरिणीद्द्यः ॥ २५ ॥ ठक्ष्मीवन्तो निरता मर्यादायां गभीरतायुक्ताः । शुद्धहृद्याः सुवृत्ता नदीशवन्नागरा यत्र ॥ २६ ॥ मन्दा अकार्यकरणे परस्नीदर्शनेऽन्धकाः । मूकाश्च परदोषोक्तावसन्तुष्टा गुणग्रहे ॥ २७ ॥ पापेम्यो भीरका यत्र ठोका छुच्धा यशोऽर्जने । निःश्काः पङ्कसंहारे दानव्यसनिनस्तथा ॥ २८ ॥ मुक्ताफठेषु हि च्छिद्रं वीवाहे करपीडनम् । मारिः शारिषु न(नो) ठोके कुसुमेषु च वन्धनम् ॥ २९ ॥ दण्डव्छत्रे तथा चैत्ये खङ्गे निश्चिशता सता । मुरुजेषु चपेटादि जडत्वं यत्र पुष्करे ॥ ३० ॥ कैरवानन्ददायी कः का प्रिया स्मरभूपतेः । का पुरी पावनीभूता श्रीगुरुपादपङ्कजैः ॥ ३१ ॥

'सूरतिः' – व्यस्तसमस्तजातिः ।

महेभ्यसभ्यद्रविणादिपूर्णे विराजमाने नृपसौख्यवृन्दैः । श्रीतातपादोदकजन्मरेणुपुण्यीकृते श्रीमित तत्र वर्षे ॥ ३२ ॥ उन्तर्सन्ति सदा यत्र प्रासादाः श्रीजिनेशितुः । शोभमानसदाकारा नानाचित्रविराजिताः ॥ ३३ ॥ यत्र सिद्धालयश्रेणिर्निश्रेणिः सिद्धिसद्यनः । भाति सिद्धिरिवानन्ददायिनी भव्यदेहिनाम् ॥ ३४ ॥

यस्मिन् पुरे भाति विहारपङ्किर्व्योमान्तसंलग्नसदण्डशृङ्का । किं दर्शयन् दण्डमिषाज्ञनानां गीर्वाणगेहं करशाखयेव ॥३५॥ श्रीसङ्को राजते यत्र लसद्गुणमणीखनिः । जिनेन्द्राचीप्रतिकान्तिगुरुभक्तिरतः सदा ॥ ३६ ॥ यत्र सर्वोऽपि वास्तव्यलोकः परमधार्मिकः । दृढप्रतिज्ञो निपुणो भद्रकप्रकृतिस्तथा ॥ ३७ ॥

श्रीवीतरागस्मरणप्रवीणसद्धार्मिमकस्तोमविभूषिताङ्कात् । भूभामिनीभालविचित्रभूतात्तस्मान्मुदा विन्धिपुराद् विशिष्टात् ॥ ३८॥ सोत्कण्ठितान्तः करणाभिरामः सन्नीतिरीत्यावनतोत्तमाङ्कः । संयोजिताञ्चत्करकुड्मलो हि भूरेणुसचित्रितभालपटः ॥ ३९॥

भक्तिन्यक्या कृतोत्साहः शिष्यो विनयवर्द्धनः । पतङ्गप्रमितावर्त्तवन्दनेनाभिवन्य च ॥ ४० ॥ विज्ञप्तिकां वितन्ते कामदां कामधेनुवत् । यथा सुकृतसत्कृत्यमिहापि प्रतिवासरम् ॥ ४१ ॥ प्राचीनाचलचूलायामागच्छत्यंशुमालिनि । मण्डितायां महासभ्येर्महेभ्येः प्रौढपर्षदि ॥ ४२ ॥ श्रीमद्भगवतीसूच्चदेशना क्रेशनाशिनी । पठनं पाठनं साधोराप्तोक्तियोगवाहनम् ॥ ४३ ॥

इत्यादिकं शोभनधर्भकृत्यं जातं मुदा संप्रति जायते च । श्रीतातपादस्मरणप्रभावप्रोद्धृतपुण्योदयतस्तथा च ॥ ४४ ॥ अ परिपाट्या समायाते हर्षिताशेषमानवे । सर्वपर्वशिरोरते श्रीमदान्दिकपर्वणि ॥ ४५ ॥

अथ गुरुवर्णनम् -

श्रीमत्तपागणमहार्णवर्णू चन्द्रं, स्रीश्वरं विजय० ॥ ५१ ॥ श्रीस्रिनायक ! तव प्रतिभोपमानं० ॥ ५२ ॥ — यावत् — पद्मा० ॥ ५८ ॥ गच्छेशो० — यावत् ॥ ६२ ॥ का मान्या नरनाथसंसदि भवेत् ? कः प्राणिनां धर्मतः ?, किं तिष्ठेत् स्थिरमङ्गिनां ? दिवि सदा के सन्ति ? किं सूधरान् ?। ३५

दीर्घान् हन्ति ? बलात् प्रमोदकरणे कः पङ्कजानां स्मृतः ?, कुम्भो मङ्गलमातनोति पथिकप्रस्थानके कीदशः ? ॥ ६३ ॥ प्रश्राद्यक्षरसंग्रहाद भवति यो वाचंयमाधीश्वरः.

उद्यत्स्वीयकुलाम्बराम्बरमणि श्रीगौतमस्वामिनम् । ठन्ध्या श्रीविजयादिसेनगणभृत्यद्दान्धिरात्रीश्वरं,

तं श्रीपूर्वकमादरेण { भविनां सौभाग्यदं संस्तुवे ॥ भविका मावाद्भजध्वं जनाः ! ॥ ६४ ॥

कीदशाः पुद्रता जैने ? का शम्भोः प्राणवलुभा ? । को वैरी पत्रवाणस्य प्रश्नाद्यक्षरसंग्रहात् ॥

श्रीविजयदेवसूरेः सा माता या भवेदहो ॥ ६५ ॥ 'रूपाई' - षट्पदी ।

महावती भवेत् कस्तु ? कोऽप्सराप्राणवल्लभः । कृष्टिग् मेरुश्च को निष्ठः प्रश्नाद्यक्षरसंप्रहात् ॥

श्रीविजयदेवसूरेः स पिता यो भवेदहो ॥ ६६॥ 'साहस्थिरो' - षट्पदी ।

प्रश्नमा साधुधर्मे का ? सार्कुमौमिश्रियां नव । के सन्ति सुवि कीदक्षा विजयदेवस्रयः ॥ ६७ ॥ 'कुपानिधयः' – व्यस्तसमस्तजातिः ।

कि श्रवणित्रयं ? मार्गे का दुष्टा ? का प्रिया हरे: ? । कृपणास्थेऽक्षरं किं ? का नराणां वहामाः कटौ ? ॥

श्रीमन्तः कीदृशाः सन्ति ? विजयदेवसूरयः ॥ ६८॥ - 'गम्भीरमानसाः' ।

ादितो यश्वमा सारनमाया जनता विभो ! । भो वितानजयामानरसासा शयतो दिवि ॥ ६९ ॥ - क्याराबन्धः । । । । । । । । विद्या विभावन पूर्व भाग्येन ये सुरिगणा अभूवन् । सुरीश्वरश्रीविजयादिदेवदृष्टे त्विय प्रष्ठगुणेन दृष्टाः ॥ । ।।

विजय देवताधीश ! विजय देवसंस्तुत ! । विजय देवस्रीन्द्र ! विजय 'देवपाठक ! ॥ ७१ ॥ अगण्यपुण्यपुण्याङ्यो भाग्यसौभाग्यभासुरः । श्रीस्रिरिस्रिरीशः प्रसन्नीभवताच्छिशौ ॥ ७२ ॥

तैन्तातपादैविंगतप्रमादैः प्रगत्भपाथोजसहस्रपादैः । सचारिजीम्तसद्श्वनादैः खकीयशिष्योपरि सुप्रसादैः ॥ ७३ ॥ अभिपूज्यपादैनिंजकीयकायपरिच्छदारोग्यनिवेदिनी मे । प्रसादपत्री खशिशोः प्रसद्य प्रसादनीया प्रभुभिः प्रकृष्टैः ॥७४॥ अथावधार्या प्रणतिक्विसन्ध्यं कृताक्षठेमें नतमस्तकस्य । तथा परेषां मुनिसत्तमानां प्रसादनीया सततं प्रसन्नैः ॥७५॥

॥ इति विज्ञिसिका॥

तपागच्छाचार्यश्रीविजयसिंहसूरिं प्रति विनयवर्द्धनगणिप्रेषिता

[२३] — वि ज्ञ प्ति का —

स्वस्तिश्रियं श्रीजिनराट् सिषेवे शान्तीशिता पञ्चमसार्वभौमः ।
पद्खण्डभोक्ता पुरुषोत्तमो हि सौख्यं विधत्तां स शिवङ्करोऽयम् ॥ १ ॥
यदंहिपद्मं भजित स्म पशुत्वतो रक्ष विभो ! मृगो माम् ।
इत्यात्मना विज्ञपयिन्नतान्तं जीयाज्ञिनः सर्वजनीन एषः ॥ २ ॥
मिथोऽन्यसत्त्वोद्धवभीतिनश्यच्छरीरिमात्राभयदं यदंहिम् ।
विचार्य भीतो हरिणो हरेः किमगादयं ठक्ष्मिमषाच्छ्रिये स्तात् ॥ ३ ॥
यद्धक्त्रकान्त्या विजितो मृगाङ्कः परास्यतौत्याप्तिकृते कुरङ्गम् ।
प्रेषीद् यदंहिद्वितयेऽङ्कतः किं जगत्रयेशोऽस्तु विभृतये सः ॥ ४ ॥
स्वस्तिश्रियाठीढमन्ननािकसंस्त्यमानं दितिविश्वमानम् ।
श्रीपार्श्वनाथं क्षितिनाथपूज्यं सन्तः ! श्रयध्वं गुणराशिगेहम् ॥ ५ ॥
वाभयदेवेह तवात्मकान्त्या किमिन्द्रनीठो विजितः स्वसाम्यात् ।

पाषाणभावं भजति स्म तीव्रं चिकीर्षया कामितदन्तपो हि ॥ ६ ॥ सुपार्श्वपार्श्वं स्मरताष्टकर्मीळतोत्रपार्श्वं हृदि पार्श्वनाथम् । यत्पादपद्मं फणभृद्धणज्ञः पूर्वोपकारस्मरणादसेवीत् ॥ ७ ॥ "

स्वस्तिश्रिये स्ताजिनवर्द्धमानः श्रीवर्द्धमानो दिलतापमानः ।
सिद्धार्थवन्मङ्गलमालिकां यः सिद्धार्थपुत्रः कुरुते स्मृतः सन् ॥ ८ ॥
श्रीत्रैशलेयिश्वजगज्जनानामम्यर्चनीयो जयताज्जिनेन्द्रः ।
बाल्येऽपि योऽकम्पयदुप्रतेजाः स्वर्णाचलं तत्क्षणमेव लीलया ॥ ९ ॥
आप्तत्रयीं चेतिस तां निधाय रत्नत्रयीं किं जगतस्त्रयीं किम् ।
ब्रह्मत्रयीं किं त्रिपदीं किमिष्टदृष्टित्रयीं किं जगदर्चनीयाम् ॥ १० ॥
स्वितिश्रियां वृद्धिरशेषसिद्धिरनुत्तरिद्धैविंपुला च बुद्धिः ।
यदीयसत्पादसरोजसेवनात्(१) सोऽस्तु श्रिये श्रीजिनवर्द्धमानः ॥ ११ ॥

अथ नगरवर्णनम्-

यत्रार्ह्सां संप्रति मन्दिराणि प्राश्चत्सुधाभिर्धवठीकृतानि।अभ्रंकषोचैश्चिखराणि भान्ति कैठाशकूटानि विभासुराणि॥१२॥ यत्राप्तगेहं जिनमृत्तिंयुक्तं ध्वजाञ्चठेनाह्वयतीति भव्यान्। मोक्षाप्रमार्गं जयति प्रतीतं भजध्वमेनं मरुताचठेन ॥ १३॥ यत्रोच्चसर्वज्ञमनोज्ञवेदमशृङ्के समाठोक्य सुवर्णकुम्भम्। वदन्यहो ! सर्वजनाः परस्परमसौ स्थिरीमृत्रविः किमत्र॥१४॥

सद्मानि श्रीजिनेशस्य विमानानीव नाकिनाम् । भ्राजन्ते यत्र वादित्रनिर्घोषेः कलितान्यलम् ॥ १५॥ यत्रोन्नता साधुसभा विभाति द्रव्यव्ययेनास्तिकनिर्मिता हि । पापठ्यमानागमशब्दपूर्णा सद्राजधानीव सुधर्मराज्ञः॥१६॥

श्रीप्राज्यरत्नाळिविनिर्मितानि विचित्रचित्रैरतिसुन्दराणि । कामं गृहाणीव सुधाशनानां विमान्ति यस्यां जिनमन्दिराणि ॥ १७॥ यत्राहतास्तत्त्वविदो वदान्या उदारिचत्ता निवसन्ति सन्तः । सभ्या महेभ्या बहुदत्तवित्ताः किमुन्नता जङ्गमकल्पवृक्षाः ॥ १८॥

यत्रास्तिकानां समवेक्ष्य दानं वृन्दारकानोकहपङ्किरेव । खर्गे निवासं किमु तत्र चक्रे यत्रापमानं हि सतां न वासः॥१९॥ विराजते या नगरी गरीयसी विशिष्टधर्मिमष्ठजनैरलङ्कता । सुतातपादप्रबलप्रभावतोऽसुखेति दोषादिभयादवीयसी॥२०॥

स्पद्धी जनानां तु मिथोऽस्ति यत्र शक्तोऽहमित्युत्रतथर्मकृत्ये । भूयिष्ठसद्भूषणभूषितानां लक्ष्मीश्रितानां पुरुषोत्तमानाम् ॥ २१ ॥

चकास्ति यत्राद्भुतयौवनेन तद् यौवनं विश्वमनोहरं यत् । समीक्ष्य देवप्रमदा मदेन न्वद्यापि नायाति मनुष्यछोके ॥२२॥ यद्धर्म्यकुट्ये प्रतिरूपितानि मृगेक्षणानां वदनोत्पलानि । सौरम्यलोभाद्वहुच्चरीका विलोक्य सद्योपिर संभ्रमन्ति ॥२३॥

यत्र चौर्यविनिर्मुक्ते छोललोचनविभ्रमैः । मनांसि केवलं यूनां हरन्ति हरिणीद्द्यः ॥ २४ ॥ लक्ष्मीवन्तो निरता मर्यादायां गभीरतायुक्ताः । शुद्धहृदयाः सुवृत्ता नदीशवन्नागरा यत्र ॥ २५ ॥ यत्र प्रजापालनतत्तरोऽस्ति क्षितीशिता क्षत्रियवंशदीपः । सन्धायमार्गागतवित्तकोशो विपक्षभेदी किल रामचन्द्रः॥२६॥

मन्दा अकार्यकरणे परस्रीदर्शनेऽन्धकाः । मूकाश्च परदोषोक्तावसन्तुष्टा गुणग्रहे ॥ २७ ॥ पापेभ्यो भीरुका यत्र लोका लुब्धा यशोऽर्जने । निःश्काः पङ्कसंहारे दाने व्यसनिनस्तथा ॥२८॥ – यमलम् । मुक्ताफलेषु हि च्छिद्रं वीवाहे करपीडनम् । मारिः शारिषु न(नो?) लोके कुसुमेषु च बन्धनम् ॥ २९ ॥ दण्डरुके तथा चैत्ये खड्ने निश्चिंशता सता । मुरुजेषु चपेटादि जडत्वं यत्र पुष्करे ॥ ३० ॥ – यमलम् । धनदा धनदा यत्र मानवा मानवा अपि । स्त्रियोऽपि हि सदा गौर्यः पुरुषाः पुरुषोत्तमाः ॥ ३१ ॥ ईश्वरा ईश्वरा एव शक्तिमन्तो यशोऽर्जने । कवयः कवयः कामं हश्वरने बह्नो नराः ॥ ३२ ॥ सदने सदने सन्ति कमलाः कमलास्तथा । विशिष्यते कथं तन्न पुरं स्विगंपुरादिह ॥ ३३ ॥

सौवर्णवत्रो रचनावलीढो रत्नावलीनां किपशीर्षशोभी । यन्नास्ति कर्णाभरणं किमेष पृथ्वीवशाया जगदुत्तमायाः॥३४॥ । मध्ये क्षितित्रष्टपुरावतंसे कृष्णादिकोद्याख्यपुरे प्रतीते । श्रीतातपादोदकजन्मरेणुपुण्यीकृते श्रीमित तत्र वर्य्ये ॥३५॥

सश्रद्धश्राद्धसंदोहात् भूरिभूरिविभूषितात् । श्रीगुरुनाममन्नेण सौख्यसौभाग्यसंयुतात् ॥ ३६ ॥ वापीवप्रविहारादिपदार्थसार्थराजितात् । अपूर्वस्वगसाद्दश्यात् तिरवाडापुरात् ततः ॥ ३७ ॥

अथ समाचार:-

श्रीगुरुचरणद्वन्द्वपुण्डरीकरजस्कणः । हर्षोत्कर्षभराद् भूरि रोमोद्गमशरीरभाक् ॥ ३८॥ संयोजितकरकमलः सूर्यमितावर्त्तवन्दनेनैवम् । वन्दित्वा सप्रणयं सोत्कण्ठं सरणरणकं च ॥ ३९॥ धात्रीतलिमलन्मौलिर्नताङ्गो भक्तिभासुरः । विज्ञप्तिकां वितन्तते शिष्यो विनयवर्द्धनः ॥ ४०॥

विरोचने दिग्रमणीयरामावक्त्राण्यथो मण्डयतीव रक्ते । मुदा करैः खस्य च कुङ्कमाभैरारूढपूर्वाचलशृङ्कभागे ॥ ४१॥ प्रहण्यमाने रिवणा निशायास्तमोभरे दीधितिभिर्धनाभे। श्यामाधिनाथं हसता वशायाः सङ्गात्फलं प्राप्तमिदं त्वयेति॥४२॥ यथाऽत्र कृत्यं प्रतिवासरं तु विराजितायां बहुसम्यमन्यैः । विधीयते श्रीपरिश्चाष्टपर्वसुवाचनं सच्चतुरैः सभायाम् ॥४३

सिद्धान्तादिकशास्त्राणां पठनं पाठनं तथा । योगोद्वहनिमत्यादि धर्म्भकर्म्म मुदाऽभवत् ॥ ४४ ॥ संप्रति जायते चान्यत् तातपादप्रसादतः । पर्वापि वार्षिकं सर्वपर्वगर्वापहारकम् ॥ ४५ ॥ तत्रोपतस्थे सर्वत्र पौषधिकस्य पोषणम् । अमारिपटहोद्घोषपापसन्तापवारणम् ॥ ४६ ॥

मासार्द्धमासक्षपणाष्टमोद्यदष्टाहिकापष्ठतपोऽभितप्तम् । उपासकैः सप्तदशप्रभेदैर्जिनेन्द्रसुस्नात्रविधेर्विधानम् ॥ ४७ ॥ अर्थिसार्थः कृतार्थस्वमवाप प्रार्थिताप्तितः । इम्येभ्यः श्राद्धवर्गेभ्यः श्राद्धीभ्योऽपि तथा घनम् ॥ ४८ ॥ किल्पतानल्पसंकल्पपूरणे कल्पशाखिनः । वाचना कल्पस्चस्य नवक्षणनवक्षणैः ॥ ४९ ॥

नवप्रभावना खण्डपुटप्गीफलादिकैः । साधर्मिकाणां वात्सल्यं पकान्नैर्विविधैः सह ॥ ५०॥ इत्यादिसत्पर्वनिबद्धधर्मकृत्यं समग्रं समभृत् सशम्मं । श्रीतातपादांहिसरोजयुग्मसंसक्तसद्भानकृतिप्रभावात् ॥५१॥ अथ श्रीविराजमानतपागच्छाधिराजश्रीविजयसिंहस्रीश्वरवर्णनम् —

श्रीविजयदेवस्रिपद्दाम्मोधिनिशाकरम् । श्रीविजयसिंहस्रिं स्तविकर्मी करोम्यहम् ॥ ५२ ॥ सदोन्नितः श्रीतपागच्छपूर्वाचलोचचूलाग्रसहस्रधामा । भव्यारिवन्दान् कुरुते स्मितास्यो जीयात् स स्रिविजयादिसिंहः ॥ ५३ ॥ पारम्परीणाग्र्यगणाधिपानां धर्मोपदेशो दुरितं समग्रम् । दीदांसते श्रोभुगुभो हि येषां जीयात् स स्रिविजयादिसिंहः ॥ ५४ ॥ त्वद्भाव्याक्सारसुषां निपीय चन्द्रामृतं यिद्धव्या मुधाऽधः । तद्भुवच्छितिलक्ष्मदम्भाच्छेवालविद्धी समभूत् ततः किम् ? ॥ ५५ ॥ तपोगणेशस्य समीक्ष्य वक्त्रं किं वा न वाहं विमलप्रभावः । परीक्षितुं स्पष्टमितीन्दुरक्र्व्याजेन हस्ते मुकुरो(रं) व्यधात् किम् ? ॥ ५६ ॥ वाचंयमाधीश् ! तवासमानदेदीप्यमानास्यरुचं निशम्य । गात्रे निशायां निशितामुवाह चन्द्रोऽङ्कदम्भादसुखोदयात् किम् ? ॥ ५७ ॥ विनिम्भी वा विधिना त्वदासं सुधां सुधांशोः किमु मध्यगां द्राक् । श्रम्द्य सम्यक्क्थमन्यथेदं कलङ्करन्धं शिशनः प्रभो ! स्थात ? ॥ ५८ ॥

स्वद्भन्त्रशोभां समवेक्ष्य राजाऽतिविस्मितः स्माटित किं न वास्ति । तद्भस्तु यत्सिन्नभतां क्षमायां किमईतीतीक्षितुमीश ! शक्ने ॥ ५९ ॥ धाताऽवधार्यासमदीधितीन्दुत्वद्भन्त्रयोः सिन्नभतां खिचते । बिम्बे किमिन्दोस्पलक्षितुं चेद् वक्नेऽङ्कदम्भादुपलक्षणं हि ॥ ६० ॥

यदि प्रमोदेन निरोशिबम्बं नालीकयुग्मं वहति प्रसन्नम्। तदैति शिष्टां कथमप्यतुच्छनेत्रद्वयं त्वद्वदनोपमां च ॥६१॥

प्राप्तोति चन्द्रः सहयोगिभावं तवाननस्य प्रतिमासिभन्नः । संपूर्णमूर्त्तिं विषमैस्तपोभिः कुहूष्वदृश्येन कृशां विधी(धा)य ॥ ६२ ॥

॥ इति मुखाष्टकम् ॥

संविस्तरन् यस्य यशोनदीशो भूमण्डलं वा विमलीकरोति । विभ्राजते यत्र हिमांशुविम्बं श्वेतावदातोत्पलविन्नतान्तम् ॥ ६३ ॥ तपागणाधीशयशस्कलापपवित्रतां प्राप्तुमिव प्रचण्डः । सुरद्विपः स्नाति तवातिकान्तः सदा सिताङ्गोऽपि लिलिम्प नद्याम् ॥ ६४ ॥

यद्यशःक्षीरपाथोधौ शशाङ्ककरसुन्दरे । अमराञ्चनसंकाशमाकाशं शैवलायते ॥ ६५ ॥ राजते यद्यशोराशि[ः] शशाङ्क इव पावनः । त्रीणयन् लोकसंदोहान् समुक्लोतितिवृष्टपः ॥ ६६ ॥ यत्कीत्तिंव्रततेव्योममण्डपे तारकन्ति हि । विस्तृतायाः त्रस्नानि चन्द्रविम्बायते फलम् ॥ ६७ ॥ यत्कीत्त्यां धवलीभूतं विष्टपत्रितयं यदा । तदादि शेषदिग्दन्त्यादयो जाताः सिताः ननु ॥ ६८ ॥ यत्कीर्त्तिर्वित्रभिस्तेन चरन्ती गुगनाङ्गणे । वर्द्धापिता सितै रहेर्द्षपतं तारकेर्नभः ॥ ६९ ॥

कुळवधूरिव या परमा सती सकळदक्षजनैरिह मन्यते। पणवधूरिव साऽपि निरङ्कशा चरति कीर्त्तिवधूर्त्त यदीयका।।७०।

॥ इति यशोऽष्टकम्॥

उत्साहवान् लब्धजयप्रवादो येषां प्रतापस्तपनच्छलेन । विलोकितुं नष्टरिपृनिवायं नभोऽङ्गणे भ्राम्यति नित्यमेव ॥७१॥

येषां प्रदीप्तात् प्रयलप्रतापाद् गच्छन्ति नष्टा इव वादिचकाः।

जाज्वल्यमानादिव हन्यवाहाद् व्याघादयः श्वापदजनतवो हि ॥ ७२ ॥ - यमलम् ।

श्रीमत्तपागच्छपतेः प्रभाते ये दर्शनं जङ्गमतीर्थकस्य ।

कुर्वन्ति भन्यास्त एव धन्याः पुण्यीभवन्त्यात्मनि ग्रुद्धभावात् ॥ ७३ ॥

को वर्णः कृपणास्ये तु ? दिद्धातोः कोऽस्ति प्रत्ययः ? । श्रीविजयसिंहसूरेः कः पिता ? प्रोच्यतामिह ॥ ७४ ॥ को विभर्त्त्यस्तनं वक्षः ? सद्भाग्यामञ्जणं वद । पूर्ववर्गस्य प्राग्वर्णः किं कामामञ्जणं कवेः ? ॥

श्रीविजयसिंहस्रेः का माता प्रोच्यतामिह ॥ ७५ ॥

तीर्यक्करोपमा यस्य तद्वचोऽर्थप्ररूपणात् । श्रीविजग्नसिंहस्तरिं भव्या ! भजध्वमादरात् ॥ ७६ ॥ टिक्षपात्रं सुरश्रेणीसेवितं तीर्थनायकम् । दितसङ्कव्यसन्देहं सर्ववाष्ट्रायपारगम् ॥ ७७ ॥ –यमलम् । तैस्तातपादैर्विगतप्रमादैः प्रागल्भ्यपायोजसहस्रपादैः । सवारिजीमृतसद्धनादैः स्वकीयशिष्योपिर सुप्रसादैः ॥ ७८ ॥ समासमक्षं जितवादिवादैर्विध्वंसिताशेषविपद्विषादैः । स्वरूपशोभामदनानुवादैः सङ्कत्तिभाजां विलसद्रमादैः ॥ ७९ ॥ श्रीपृज्यपादैर्निजकीयकायपरिच्छदारोग्यनिवेदिनी मे । प्रसादपत्री स्विश्वशोः प्रसद्य प्रसादनीया प्रभुभिः प्रकृष्टैः ॥८०॥

श्रीतातपादपदपद्मपरप्रणामसंश्चिष्टभूमितलपाणिपुटाग्र्यमौलेः । त्रैकालिकी प्रणतिरात्मशिशोः सदैव पूज्यैः पवित्रचरणैरवधारणीया । ८१ ॥ श्रीतातपादपदपावनपुण्डरीकयुग्मोपसेवनपरायणचित्तवितः ।

द्राक्षितोऽपि समये खित्रागुः सदैवाचिन्त्यप्रभावगुरुभिर्ननु चिन्तनीयः॥ ८२॥ वाचकिशरोऽवतंसा निजवचनातिशयरिक्षतन्पनिकराः। अवगतधम्माधम्मेस्वरूपका धर्मचन्द्रनामानः॥ ८३॥ वेष्ठधवरत्यात्यक्रुश्वरात्याः कुश्वराः पाषण्डखण्डने मुश्वराः। अतातपादसेवाप्तप्राधान्यगणिहस्तिविजयाहाः॥८४॥ स्मित्तिम्पत्यशिकृतसद्धरहृद्वयगणिऋद्धिसोमास्याः। स्वपरमतशास्त्रसंहिततत्त्विदो गणिउदयविजयाः॥८५॥ कुतिपुरमार्गसाधनतत्परगणिमुक्तिविजयनामानः। दर्शनतिर्जितनित्ना दर्शनविजया गणिप्रवराः॥ ८६॥ अस्वचचनसंठीना गणिसिन्धुरसत्यविजयनामानः। शतदठकोमठतनवो गणयो वरिक्षिद्धविजयनामानः॥ ८७॥ मुश्वरातिनित्तमणयो गणयो रिविवजयनामानः। विषणासिक्षितिधषणा गणयो वरिक्रियसोमाह्याः॥ ८८॥ अन्येऽपि साधवो ये श्रीमद्धरुशादचरणभक्तिमृतः। तेषां नत्यनुनितिके श्रीतातिर्मम ननु ज्ञाप्ये॥ ८९॥ कुत्रेष्ठत्या गणयो रिविवज्यनित्रिरोक्षाः। धनवर्द्धननामानः सक्रटः सङ्कश्च परमतरमक्त्या॥ ९०॥ स्थिते प्रणमन्ति कृताक्ष्रत्योऽविनित्रिरोक्षाः। श्रीतातपादनाम्ना नन्यन्ते कित्र जिनपतयः॥ ९०॥ स्थिते प्रणमन्ति कृताक्ष्रत्योऽविनित्रिरोक्षाः। श्रीतातपादनाम्ना नन्यन्ते कित्र जिनपतयः॥ ९२॥ सम्यत्वनमानन्दं चलचश्चरिव तपसं दिवापुष्टम्। द्वन्द्वपत्वनुदिवसं श्रीतातं स्मरित वालोऽयम्॥ ९२॥ श्रीचित्यमान्नार्थसुविनद्वर्वणसंमुक्तमुक्तं यदवर्णभावात्। किश्वद् भवेन्मातृमुखेन तातैः क्षन्तव्यमेतच्छमतारसाप्तैः॥ ९२॥ क्षेत्रस्त्रमान्नारम्यस्ति वालोऽयम्॥ १८॥ स्वत्तव्यमेतच्छमतारसाप्तैः॥ १८॥ स्वत्वन्त्रमान्तव्यमेतच्छमतारसाप्तैः॥ १८॥ स्वत्वन्तव्यमेतच्छमतारसाप्तैः॥ स्वर्वा

पोषबहुलदशम्यां लिखिता बुधवासरे । श्रीतातपादविज्ञप्तिरिति भूयाच्छ्रेयसे सततम् ॥ ९४ ॥

॥ संवत् १७०३ वर्षे श्रीविजयसिंहसूरीश्वराणामयं छेखा ॥

तपागणाधीशश्रीविजयसिंहसूरिं प्रति पं॰ विनयवर्द्धनगणिप्रेषिता

[२४] — वि ज्ञ प्ति का।—

स्वस्तिश्रियाश्रितपदं विपदन्तकारी, भन्या भजध्विमह तं महितं यथार्थः । तार्त्तीयिको जिनवरो नवरोगहर्त्ता, श्रीशंभवो विभवदो भवदोषभेदी ॥ १ ॥ स्वस्तिश्रियो गृह इहेतिजितारिपुत्रश्चित्रं स्वयं जिनपतिस्तनुते जितारिः । जीयाज्ञगज्जनसमीहितसिद्धिकर्त्ता, भर्त्ता प्रशस्तजगतां स च विश्वपूज्यः ॥ २ ॥

खिताशीः खितासंप्रक्तः खास्तीव खित्तिकारकः । ददातु खित्ति सर्वेषां शंभवाईन्त आदरात् ॥ ३ ॥

अश्वोऽभजद् यस्य पदान्जयुग्मं सहक्षणं रुक्षणकैतवादि । स्वजातिसौभाग्यकृतेऽवदातो ददातु सौक्यं स जिनो जनानाम् ॥ ४ ॥ त्रैठोक्यनाथं समवेक्ष्य वज्री भीतोऽग्रतोऽयं तुरगं स्वरीगः । प्रैषीद् यदंहिद्वितयेऽङ्कतः किं सोऽस्तु श्रिये श्रीजिनशंभवोऽत्र ॥ ५ ॥ ताक्ष्यो विचार्येति दिवानिशं मे समागमत् सूर्यविमानतः किम् ? । अत्राटनं यचरणेऽङ्कदम्भात् स्थिरे प्रशान्ते स जिनो मुदेऽस्तु ॥ ६ ॥

मुक्त्यङ्गनायाः करपीडनाय किं मण्डनाठलक्तकसद्रसेन । सुशोणिमा भाति यदंहियुग्मे कृता जिनेशो भवताच्छिवाय।।७॥

पादद्वये यस्य नखा दशैव वन्दारुदिग्मर्त्त्यमुखेक्षणाय ।
किं द्र्णा भान्ति विशेषदीप्राध्छिन्द्याज्ञिनोऽसौख्यमसौ जनानाम् ॥ ८॥
पादद्वयी यस्य समीहितार्थदात्री भवार्बिंघ भविनां तरीतुम् ।
नौरेव साक्षात् कमनी चकास्ति सेनाङ्गजो जन्तुसुखाय भूयात् ॥ ९॥

यदंहिपशं समवेक्ष्य पद्मा नरेन्द्रपूज्यं सततं विकासि । विमुच्य पद्मं निजमन्दिरं द्रागशिश्रयत् सोऽस्तु जिनो विभूत्य।।१० पद्माकरे यत्पदपद्मकान्त्या गत्वा जितं पद्म महातपांसि । तेपे श्रियं प्राप्तुमुदर्कदृष्ट्या जैनांह्यस्तेऽसुमतां प्रसन्नाः ॥११॥ श्रीशम्भवार्हन्तिनशाकरं तं प्रणामगङ्गाधरमालपट्टे । संस्थाप्य भक्त्या त्रिजगज्जनानां मनोऽरविन्दानि प्रकाशयन्तम् ॥१२

अथ पुरवर्णनम् -

यत्रोन्नतानि प्रवराणि तीर्थकृतां ग्रहाणि प्रभया विभान्ति । मन्ये विमानानि सुनिर्जराणां विचित्रचित्रेण विचित्रितानि ॥ १३॥

यचैत्यशृङ्गे कलघौतकुम्मः प्रष्ठप्रतिष्ठां प्रकटीकरोति । किं फेनिपण्डः पतितोऽभ्रमार्गखिन्नार्कताक्ष्यों न ततोऽवदातः॥१४। यचैत्यशृङ्गस्थितहेमकुम्मं समीक्ष्य रामास्तनकुम्भयुग्मम् । नंष्ट्वा प्रविष्टं त्रपयाऽसितास्यं विधाय किं कञ्जलिकान्तराले ॥१८

यचैत्यशृङ्गोत्तमकेतुपार्श्वे कुम्भः स्थितो नु प्रकटप्रतिष्ठाम्।

धत्ते दिवि स्विगंसिरत्प्रतीरे किं श्वेतकुम्भो हि मृतो विमुक्तः ॥ १६॥

अभ्रंकषा शंसित सत्पताका यचैत्यशृङ्कोपरि चत्र्विति। आगत्य भव्याः शिवसार्थवाहं प्रासादसंस्थं जिनपं भजध्वम् ॥१७

यचैत्यमध्येऽद्धुतरूपकान्ति पात्रालिकां वीक्ष्य युवेति वक्ति ।

विद्याधरी तीर्थकरार्चनायाऽऽयाता खयं किं किल पुष्पहस्ता ॥ १८॥

चैत्येऽईतां यत्र पुरोऽितनीलां नित्यं जना मेघघटां वदन्ति । सश्रद्धश्राद्धैः कृतकाकतुण्डधूपोत्यधूमैर्गगनाग्रगैस्तु ।।१९॥ श्रीपूज्यपादान् प्रति नन्तुमात्मभक्लाऽऽगतानेकजनावलीढम् ।

यत्राद्धतं साधुगृहं चकास्ति पोतं तरीतुं किमदो भवाब्धिम् ॥ २०॥

श्रीपूज्यपादाश्रितमाईतानां मुक्त्यर्थिनां साधुग्रहं समीक्ष्य ।

यत्र प्रबुद्धाः प्रवदन्ति किन्तु सर्वार्थसिद्धाख्यमिदं विमानम् ॥ २१ ॥

श्रद्धाभुजां चेद्धि भवेन्मणीनां चैतन्यमन्यच सुरद्धमाणाम्। तदा क्रयातां कथमप्यम् यत् श्रद्धावतां दानसमानभावे ॥२२

यदास्तिकानां समवेक्ष्य दानं सुरार्जनी देवकरालिकाली। चक्रे निवासं दिवि लिज्जितेव यत्रापमानं हि सतां न वासः ॥ २३॥ यत्रार्हता धर्मरता विरक्ता द्विसन्ध्यमावश्यककारकाः किम् । श्रीपञ्चमाङ्गोक्तसदास्तिकानां समानभावं प्रगता विभान्ति ॥ २४॥

यत्रास्तिका देवगुरुप्रणीतधर्म्मानुरक्तोभयपक्षशुद्धाः । शीलेन सीताऽर्थितदानदात्री पद्मावतारा किमुदारचित्ता ? ॥ २५॥ विराजते या नगरी विशाला विचित्रवर्णा लसदर्थयुक्ता । निषेविता साधुजनैः प्रकामं विशुद्धसिद्धान्तपदावलीव ॥ २६॥

प्रत्यार्थपृथ्वीदियतान्धकारसंघातविध्वंसनिचत्रभातुः ।
प्रीणाति यस्यां वसुघाधिनाथः प्रजां स्वकीयात्मजविजतारिः ॥ २७ ॥
विभान्ति यस्यामलसेक्षणागणाः स्वरूपसंतर्जितनिर्जराङ्गनाः ।
उदारगत्या जितहंसवालिका मुखारविन्दाधिरतेन्दुमण्डलाः ॥ २८ ॥
यत्राङ्गनां वीक्ष्य सुराङ्गनाभिः परस्परं भेदकिमच्छतीभिः ।
संपूजितो नाभिक्ष्हः स्वभक्तया तदा निमेषा विद्धे प्रजास्ताः ॥ २९ ॥
कत्याणराजत्कलशोपशोभिता रोचिष्णुरत्नैः प्रतिबद्धभूतलाः ।
अभ्रंकषा उत्तमशिल्पनिर्मिताः स्कारस्फुरत्स्तम्भशतोपयुक्ताः ॥ ३० ॥
जगत्रयश्रीसुविलासगेहा विभान्ति यस्यां नरवृन्दगेहाः ।
सदा विद्वायोभ्रमणोत्थखेदात् खगा इवैते किमधोऽवतीर्णाः ॥ ३१ ॥ — यमलम् ।

नक्षत्रमालाप्रतियातना हि निर्मात्यलं मुग्धवधूजनानाम् । विचित्रपुष्पप्रकरस्य बुद्धिं गेहाङ्गणे यत्र सुरत्नबद्धे ॥ ३२ ॥ यद्धम्यकुङ्ये प्रतिरूपितानि मृगेक्षणानां वदनोत्पलानि । सौरभ्यलोभाद्दहुचन्नरीका विलोक्य सद्मोपरि संभ्रमन्ति ॥ ३३॥

> यद्धर्म्यदीप्यन्मणिवद्धचन्द्रशालाप्रदेशे प्रतिबिम्बितं च । हारं खहस्तं सहसा क्षिपन्तं लातुं प्रियं खीयप्रिया जहास ॥ ३४॥ विभाति यस्यां कमनीयसालो रत्नोत्कराणां किपशीर्षशोभी । प्रशस्यजाम्बृनदवद्धभित्तिः क्षमाङ्गनायाः करमूषणं किम् १॥ ३५॥

चकास्ति यस्यां परिखावहन्ती विस्तीर्णसालप्रतिरूपमन्तः । मणिज्वलिन्नर्मलनीरपूर्णा किं कङ्कणीभूतसरिद्धरेव ॥३६॥ राजते वाटिका यत्र पुष्पराजिविराजिनी । पौष्यायातयुवश्रेणी यथा नगरनायिका ॥ ३७॥ विभासते यत्र वनं कदम्बमालूरमाकन्दफलादिराजितम् । अनल्पजीवासमसौख्यकारि सचन्दनं स्वं किमधोऽवतीर्णम् ३८

अथ विशेषतः काव्यम् -

छिद्रं तु मुक्ताफलके विवाहे छत्रेषु दण्डः करपीडनं च । निस्त्रिं(स्तृं)शताऽसौ चिकुरेषु वन्धो लोकेषु नासीन्मुदितेषु यत्र ॥ ३९॥ मन्दा अकार्यकरणे परस्रीदर्शनेऽन्धकाः । मूकाश्च परदोषोक्तावसन्तुष्टा गुणग्रहे ॥ ४० ॥ पापेभ्यो भीरुका यत्र लोका लुब्धा यशोऽर्जने । निःश्काः पङ्कसंहारे दाने व्यसनिनस्तथा ॥ ४१ ॥ महेभ्यसभ्यद्रविणादिपूर्णे विराजमाने नृपसौख्यवृन्दैः । श्रीतातपादोदकजन्मरेणुपुण्यीकृते श्रीमति तत्र वर्षे ॥४२॥

अथ विंहदिवर्णनं लिख्यते -

उत्तुङ्गशृङ्गः स्फिटिकाश्मबद्धो जिनालयः प्रौढचल्यताकः ।
 कीर्तेरिव स्तम्भ इहास्ति यत्र, किल कारकाणाम् ॥ ४३ ॥
प्रासादा जिनराजस्य द्योतन्ते यत्र सुन्दराः । दातारः किल्पतार्थस्य मन्दारा इव नन्दने ॥ ४४ ॥
पर्मध्यानपरा यत्र शीलाभरणभ्षिताः । श्रावकाः श्रीगुरोर्भक्ता दीनोद्धरणसादराः ॥ ४५ ॥
राजमानगुणग्रामा बहुशास्त्रविचक्षणाः । सद्दानगुणसंयुक्ता धनेन धनदोपमाः ॥ ४६ ॥—यमलम् ।
यत्र सर्वोऽपि वास्तव्यलोकः परमधार्मिकः । दृढप्रतिज्ञो निपुणो भद्रकप्रकृतिस्तथा ॥ ४७ ॥
वापीवप्रवनोत्कीर्णोद् विप्रवित्तविभूषितात् । अपूर्वस्वर्गसादृश्याद् विहृद्दिनगरात्ततः ॥ ४८ ॥

सन्नीतिरीतिविनयावनतोत्तमाङ्गविन्यस्तहस्तपरिदर्शितभक्तिभावः । आयछकोत्पुलकिताङ्गलताविभागः प्रह्वादमेदुरमना विनयस्वभावः ॥ ४९ ॥ निर्मापितग्रहपतिप्रमितप्रणामं विज्ञप्तिकापुटकिनीमयमेकचित्तः ।

भत्तयाऽवतारयित वर्णविशिष्यमाणां शिष्याणुको विनयवर्द्धन आदरेण ॥ ५० ॥ पूर्वाद्रिचूलामवल्पनि श्रीदिनाधिनाथे किल कुङ्कमाभैः । काष्टामृगाक्षीवदनानि रक्ते मुदा करैर्मण्डयित खकीयैः॥५१॥ शब्दायमाने तस्ताम्रचूडे जरज्जपापुष्पगणप्रकाशे । कृष्णान्धकारे प्रलयंगतेऽथ यथाऽत्र कृत्यं प्रतिवासरं च ॥ ५२ ॥

पर्वद्यमर्पमुषि हर्षपुषि प्रसिद्धश्रद्धावदिभ्यजनराजिविराजितायाम् । श्रीपश्चमाङ्गवरसूत्रपवित्रवृत्तेर्व्याख्याकृतिः सुकृतिनिर्मितहृत्प्रसत्तेः ॥ ५३ ॥ प्रज्ञापनोपाङ्गविशिष्टसूत्रस्वाध्यायचश्चत्करणं मुनीनाम् । अध्यापनं चाध्ययनं त्रिसायं श्राद्धोपधानोद्वहनं स्वशक्तया ॥ ५४ ॥

इसादिकं शोभनधर्मकार्यं जातं मुदा संप्रति जायते च । श्रीतातपादस्मरणप्रभावप्रोद्धतपुण्योदयतस्तथा च ॥ ५५ ॥ कमागते वार्षिकपर्वणीत्यतिमीत्यभावे समपर्वदीपे । अभूज्ञवीनक्षणकरूपसूत्रसुवाचनं साधुनवक्षणेश्च ॥ ५६ ॥ अष्टाहिकापक्षचतुर्थमासाऽष्टमादिकोत्कृष्टतपोविधानम् । सप्ताधिकैः स्नात्रविधिविधानं जिनेन्द्रगेहे दशिमः प्रकारैः॥५०॥ वाञ्छाधिकं मार्गणमण्डलीनां द्रव्यप्रदानं निजशुद्धभावात् । परस्परोत्पन्नस्त्रापहारः प्रभावनोद्धतिवस्तितारः ॥५८॥ विशेषतः सद्धस्देवभक्तिः समस्तसाधिकंकवत्सलत्वम् । पूर्वार्जितांहोहरणे प्रसक्तिः संसारशल्योद्धरणं जनानाम्॥५९॥ इत्यादिसत्पर्वनिबद्धधर्मकृत्यं समग्रं समभृत् सशर्मे । श्रीतातपादांहिसरोजशुग्मसंसक्तसद्ध्यानकृतिप्रसादात् ॥६०॥ अथ श्रीगुरुवर्णनम् –

का मान्या नरनाथपर्षदि भवेत् ? कः प्राणिनां घर्मतः ?, किं तिष्ठेत् श्चिरमङ्गिनां ? गजघटाविध्वंसने को बठी?*। विन्ध्याद्रिं स्मरित प्रमोदकरणे कः पङ्कजानां स्मृतः ?, कुम्भो मङ्गलमातनोति पथिकप्रस्थानके कीद्द्यः ?॥ ६१ ॥ प्रश्नाद्यक्षरसंग्रहाद् भवति यो वाचंयमाधीश्वरः, उद्यत्स्वीयकुलाम्बराम्बरमणि श्रीगौतमस्वामिनम् । लब्ध्या श्रीविज्ञयादिदेवगणभृत्यद्याब्धिरात्रीश्वरं, तं श्रीपूर्वकमादरेण भविनां सौभाग्यदं संस्तुवे ॥६२॥

अथ कमलबन्ध:-

भविकाम्बुजसारङ्गं कोविदसंहतिचकोरसारङ्गम् । सुकृतसरःसारङ्गं पापप्रवछतरुसारङ्गम् ॥ ६३ ॥

^{* &#}x27;दिनि सदा के सन्ति किं भूषरान् दीर्घान् हन्ति बळात्।' इति वा पाठः।

ग्धिरस्यसारङ्गं विद्राजगणप्रमथनसारङ्गम् । निश्रकतासारङ्गं मनुजशुमगितकृशानुसारङ्गम् ॥६४॥ – गीतिः । भधुरस्यसारङ्गं निरञ्जनगुणजितसारङ्गम् । तनुरूपसुसारङ्गं, समस्तसहजगुणसारङ्गम् ॥६५॥ – उपगीतिः । श्रासिविजितसारङ्गं शोचनिशशुपाठसारङ्गम् । कामक्षयसारङ्गं कुनयमछप्रमथसारङ्गम् ॥६६॥ – उपगीतिः । कर्मगाशिस्तिसारङ्गं करकमठधृतशमतासारङ्गम् । जिनशासनसारङ्गं नासिकयाखितवरितठसारङ्गम् ॥६०॥ – गीतिः । भ्रूतर्जितसारङ्गं निर्मठताजितसुपर्वसारङ्गम् । जनमनकजसारङ्गं स्वाज्ञाकारितपगणसुसारङ्गम् ॥६८॥ – गीतिः । सुन्दरमुखसारङ्गं ध्याननरोद्गाहितवरसारङ्गम् । ठोभार्जुनसारङ्गं कण्ठचमत्कृतसुसारङ्गम् ॥६८॥ – अर्था । मिक्तिश्रीसारङ्गं दिनतकरणचपठसारङ्गम् । ठोभार्जुनसारङ्गं संवितमुगहननसारङ्गम् ॥ ७०॥ – उपगीतिः । सकठसुजनसारङ्गं सौवरमादर्शितनरसारङ्गम् । शश्यास्तिमसारङ्गं विश्रुधसमाश्रीसुदृष्टिसारङ्गम् ॥ ७१॥ – अर्द्वविपुठा । क्रीडाधृतसारङ्गं कीठितरोपशितिसारङ्गम् । वाणीगीतठतासारङ्गं पावितिनजवरसारङ्गम् ॥ ७२॥ – अर्द्वविपुठा । दितमायासारङ्गं स्ववशिकृतसुमितसारङ्गम् । जङ्गमसुरसारङ्गं मृगमदजैत्रवदनाञ्जसारङ्गम् ॥ ७२॥ – उद्गीतिः । मानभुजगसारङ्गं जगजनमनःसहकारसारङ्गम् । ठोचनजितसारङ्गं मृगमदजैत्रवदनाञ्जसारङ्गम् ॥ ७२॥ – गीतिः । करिस्यासारङ्गं गुगठदेयागुणविजितसारङ्गम् । गदितिनयतसारङ्गं वचनजठदठीनपुरुषसारङ्गम् ॥ ७५॥ – गीतिः । वितिम्यमदसारङ्गं छित्रतिसिरपमिश्रितिसारङ्गम् । भवजठनिधिसारङ्गं धर्मकथाठापितसुसारङ्गम् ॥ ७६॥ – नातिः । सुकृतिसिठिठसारङ्गं स्वरमाधुर्यमिथितवरसारङ्गम् । भवज गुरुं सारङ्गं मोहरजिनवोधनगुरुसारङ्गम् ॥ ७०॥ – गीतिः ।

एवं कमलबन्धः।

सूर्य १ चंद्र २ राजहंस ३ हस्ती ४ वायु ५ सिंह ६ गिरि ७ मेघ ८ वीणा ९ शङ्क १० कन्दर्प ११ पृथ्वी १२ कर्पूर १३ कृष्ण १४ महादेव १५ जल १६ कुटार १७ खड़ १८ पीपक १९ कुसुम २० कार्मुक २१ नदी २२ मृङ्ग २३ निर्धन्य २४ कमल २५ अगुरु २६ अग्नि २७ पिक २८ खर्ण २९ अध्व ३० रमण ३१ चितारा ३२ लोचन ३३ चित्र ३४ मुख ३५ कज्जल ३६ सारिका ३७ सर्प ३८ चन्दन ३९ कुल ४० रात्रि ४१ लक्ष्मी ४२ रह्म ४३ सुवास ४४ गरुड ४५ कीर ४६ खंजन ४७ छ्वंग ४८ चक्र ४९ धेतवर्ण ५० संफलवाणी ५१ चातक ५२ मृग ५३ वेणी ५४ वाहन ५५ राग ५६ मेक ५७ वांसली ५८ सहर्ष ५९ कुर्कुट ६० एवमनुक्रमतः।

विश्वो धत्ते स्तनं कः ? शुभतरिनयते किंवदामञ्चणं हि ?, प्राग्वर्गस्याद्यवर्णो भवित विदुषः किं कामसंबोधनं तु ? । का संबुद्धिः प्रभूणां ? किमिह सहचरीसप्तमीरूपमैक्यं, मातुः किं नाम गच्छाधिपतिविजयसिंहस्फुरत्सूरिराज्ञः॥७८॥ — नायकदे । द्विर्व्यस्तसमस्तजातिः ।

कृष्णप्रिया काऽस्ति ? किमन्ययं तु खेदे ? स्तनं को हि निभर्ति वक्षः ? । धातोः द्वितः प्रत्यय एति कस्तु ? स्तोत्रार्हतो गच्छपतेः पिता कः ? ॥ ७९ ॥

- साहनाथुः । व्यस्तसमस्तजातिः ।

गच्छाधिनाथो वदतां जनानां, सौख्यानि चित्तार्थितदानदक्षः । कल्याणकारी करुणाजलाईः, साक्षादसौ सुन्दरनाकिशाखी ॥ ८०॥ – निरोष्ठकाव्यः ।

नानाव्यन्तरनागनिर्जरविशां विद्याधरस्वामिनां, सर्वेषां हृदयस्थलेषु रमते संचारिणी स्वेच्छया । येषां कीर्तिवध्ः सतीति विरुदं संधारयन्ती जने, यत्कोपोपनतेस्तदत्र महतां गम्भीरता काऽप्यहो ! ॥ ८१ ॥

त्वत्कीतिंभासो विमला यतीश ! चन्द्रन्ति कुन्दन्ति हिमाचलन्ति । हारन्ति हीरन्ति हलायुधन्ति हसन्ति दीप्यद्रजताचलन्ति ॥ ८२ ॥

विभासते यस्य यशोविसारिकर्पूरपूरो द्विजराजशुभः । मरुत्पथाङ्गारलविश्वराय ब्रह्माण्डभाण्डोदरसंपुटेऽस्मिन् ॥ ८३॥

समन्ततो विष्टपमण्डपोपरि बिभ्राजते यद्धणवल्लयस्तताः । फलन्ति नानाफलसंचयैस्तु ताः सिक्ताः प्रशंसासलिलैः सुघोज्वलैः ॥ ८४ ॥

स्रीशितस्त्वद्धणराशिभारैर्महद्भिराकान्तसमस्तगात्रः । भोगीशितात्मीयतन्मनिद्रो यथेप्सितं चालियतुं किमेषः ॥८५॥ श्रीपूज्यपादैर्विगतप्रमादैः सभासमक्षं जितवादिवादैः । भन्यारिवन्दोत्करतीत्रपादैः स्वकीयशिष्योपिर सुप्रसादैः ॥८६॥ श्रीतातपादैरिप तैः स्वकीयवपुःपरीवारशरीरवार्त्तम् । निर्विष्ठजातामलसर्वपर्वस्मयापहृद्वार्षिकपर्ववार्त्ताः ॥ ८७ ॥ शिक्षाप्रसादश्च शुभप्रवृद्धिरनेकधर्मोन्नतिकार्यसिद्धिः । इत्याद्यदन्तान् प्रवरान् समस्तान् प्रसादपत्री परिसूचयन्ती ॥८८॥

प्रसादनीया बहुमाननीया मनःप्रमोदाय शिशोः प्रसद्य । कुमुद्रनस्याद्भतकौमुदीव सुमेघमालेव शिखण्डिनो हि ॥ ८९॥ - विशेषकम् ।

अथावधार्या प्रणतिस्तिसायं कृतास्तिर्धे नतमस्तिकस्य । श्रीतातपादैः समये खिशिष्यः दूरस्थितोऽप्येव सुचिन्तनीयः॥९०॥ परमगुरुविनयकरणे तत्परचित्ताः किविनयं विजयाद्धाः । विद्युधवरतालकु द्वालाः कुशला बहुशास्त्रत्त्वविदः॥९१ ॥ सक्रलगणकुत्यनिरता गणयो वरह स्तिविजयनामानः । सहुद्धिकदिसोमा गणयो गुणरत्तरोहणमहीधराः॥९२॥ सद्धाग्योदयविजया भाग्योदयलञ्धकविविजयाः । सित्तिपुरसार्थवाहा गणयो वरसिद्धिविजयाद्धाः॥९३॥ सत्यवचनसन्तुष्टा गुणपुष्टाः सत्यविजयगणयो हि । सिद्धिशलास्त्रच्छह्दो गणयो वरसिद्धिविजयाद्धाः॥९४॥ दर्शनिर्जितकमला गणिद्धानिवजयनामानः । गणयो रिविवजयास्याः सज्जनमनपद्धाविकरणाः॥९४॥ हिर्पितवदना बहुयतिमक्तिकरा गणिसुहर्षविजयाद्धाः। सौम्यगुणसोमवदना जयवन्तो विजयसोमाख्याः॥९६॥ इत्यादिमुनिवराणां श्रीगुरुचरणाञ्जयुग्मभृङ्गाणाम् । प्रणतिश्चातुप्रणतिः श्रीतातैर्निजिशिशोः प्रसाद्या हि ॥ ९७ ॥ किं चेह्या गणयो रिववद्धननामधारिणः सततम्। मिनक्रिद्धिवर्द्धनाख्यो रूपादिमवर्द्धन-धनवर्द्धनकै ॥९८॥ इत्यादिकाः प्रशमिनः सकलः संघश्च तातपादाञ्जम् । प्रणमन्ति परमभक्ता कृतास्रलयोऽविनिहितिशिरोञ्जाः॥९९॥ श्रीतातपादनाम्ना नम्यन्ते प्रतिदिनं जिनाः शिशुना । शिष्यस्त्रतितसमये श्रीतातैश्चेति विषेयः॥ १००॥ चातकवज्ञलवाहं विषस्चकविन्नशाधिनायं च । द्वन्द्वचरवदादिलं श्रीतातं स्मरित वालोऽयम् ॥ १०२॥ गजविद्वन्ध्याद्रिवनं कलकण्ठ इव सहकारमादरतः। तक्राशिरिव वसन्तं श्रीतातं स्मरित वालोऽयम् ॥ १०२॥ विनद्धिवर्णमात्रादिर्विक्षसि विरोरक्तम् । मोर्व्यादुक्तं शिशुना श्रीतातैस्तु सहनीयम् ॥ १०३॥ श्रीगुरुवरविज्ञप्तिः श्लीरततस्युक्तम् । मोर्व्यादुक्तं शिशुना श्रीतातैस्तु सहनीयम् ॥ १०३॥ श्रीगुरुवरविज्ञपि श्लीरक्त्रपितसंयुक्तम् । मोर्व्याद्वक्तं श्लीरतो कुक्तामिति मङ्गलम् ॥ १०४॥

॥ संवत् १७०४ वर्षे ॥ श्रीः ॥

खरतरगच्छीयाचार्यश्रीजिनसुखसूरिं प्रति पं॰ दयासिंहप्रेषिता

[२५] — विज्ञ प्तिका।—

स्वस्तिश्रियामाश्रयमीशमाश्रयन् सुविश्वतं जेसलमेरपत्तनम् ।
संश्रित्य सत्यश्रुतसाधुशासनाच्छ्दालुजालं नयतः सतां स्तिम् ॥ १ ॥
पट्त्रिंशता स्रिगुणैश्वकासतः सतः पुनानान्निजदर्शनश्रिया ।
युगप्रधानाच्यपदप्रदीपकाँ रङ्कीमिजिनाचान् सुखस्रिगच्छपान् ॥ २ ॥
स्वावसे मासचतुष्टयस्थितिर्दयादिसिंहो यतिराप्तमिक्तमाक् ।
निधा त्रिसन्थ्यं शुभभृत्यताविधिं प्रमाणयन् प्रीणयित प्रणामतः ॥ ३ ॥ – त्रिमिर्विशेषकम् ।

स्वत्क्वपासदनुभावभावितं वार्त्तमत्र भवति व्रतीशितः । तच्छिवस्तव गणो यशोगुणैरेधतामिति सदा मदाशिषः ॥ ४॥ श्रैमतानुनयनीरदस्रवः सान्द्रमार्द्रयति सन्मनस्तरून् । तान् सक्तत्समयसेचनादिप स्फातिरास जनुसद्यशस्करी ॥५॥

जानुदश्चलजातस्तयः शालयः किल कलामका इव । प्रार्थयन्ति मुनिनाथलालसास्तं मुहुर्मम मनोमनोरथाः ॥ ६ ॥ – युग्मम् । तद्गतोपचितिरप्युदीक्ष्यते येषु निश्चिपसि सद्दशं गुरो ! ।

स्थानमाश्रयसि नाम यत्स्वयं तिस्रयेत कथमद्भुतं यतः ॥ ७॥ — ज्यौतिषिकामिगम्यं द्यर्थपद्यम् । देवतापचितिरौचितीमती चेतसा सुरुचिना विरच्यताम् । कुर्बन्ती सुकृतिनां शिरस्पदं त्वत्प्रसित्तमथ मृग्यता सता ॥८॥ राजसे यद् ऋषिराजराजिषु त्रायमाण इति रागिणं गणम् । मामिकाः सकलवृत्तवद्वचोवर्णनास्तदुपकर्णय प्रभो ! ॥९॥

या जैनप्रभ-रूपचन्द्रविदुषोः सामूहिकैः साधुभिः, स्कन्धे धूरधृतात्मसाध्यसुविधेष्वेरियधीरिश्रयोः । पण्मासान् गणनाथसद्धणभृतामादाय साहायकं, नीत्वा तामुपढौिकतं हि भवते सोमांग्रुशुभं यशः ॥ १० ॥ गन्छे कुकुरतुन्छपुन्छकुटिले भावादिहर्षीयके, माहात्म्यं दधताऽपि तेन बहुधा दुर्मेधसा धीप्सता । गाहित्वाऽय यथामतिर्गुरुवलं कृत्वा व्यगृद्धीमहि, प्राबल्येन तथा हि लेखितुमहं वृत्तं विभो ! नोत्सहे ॥ ११ ॥ पापेनापि ततोऽन्वतप्ततरलं तेन प्रतापानलज्वालाभिज्वलयसहो त्विय विभौ प्रत्यिसार्थान्भृशम् । उद्यन्छिन्त मनस्विनो हि समये यस्यैव हेतोस्तदा तेषामैक्ष्यत सिद्धमेव सकलं साध्यं विशुद्धात्मिनः ॥ १२ ॥

अपरं च – ग्रामे काष्टमयूरनामिन त्वोद्बोढुं समाक्शासनास्तिष्ठासाऽजनि मे विशिष्टनवतां ग्राम्यैर्गुणैरर्हिति । श्रुत्वा तं विकिरन्तमेव विकृतग्रामेशयोर्विग्रहादिष्टिः साथ ममापि नाथ! शिथिलीभूय प्रयाता शमम् ॥ १३ ॥ तथा च – आषाढमासविषयीणि वलक्षपक्षे, चत्वार्यहानि पुरि पूर्त्तवधीन्युषित्वा ।

सिद्धस्पृहोऽथ विरहय्य च योधदुर्गं, खार्मिश्रतुर्दिनमलं स्थितिमानिहासम् ॥ १४ ॥

विशेषश्च — प्रौढैः समं द्धद्पि व्रतिचारुवृत्तीर्प्रामे निद्दर्य गुणमुप्तवने न्यषीदत् । नीतो विनीततमजीवसुखोऽपि दैन्यं भूत्वा निदेशकृपणैर्निपुणैर्भवद्भिः ॥ १५ ॥ आगृह्धते हि यतिनायक ! युष्मदीयान् , यद्वासितुं स्ववसतौ वणिजोऽन्यदीयाः । तत्रापि वः ग्रुभद्दगक्षणमेव हेतुः, किं वापि वैभवकृपाविभवैरसाध्यम् ॥ १६ ॥ लोठीभवन्ति कित नो बहुठं लुलन्ता, त्वां लोठयेशमनुकूठियतुं कलाज्ञाः । लोके तथापि हृदये हृदयालवोऽस्मिन्, स्वस्वामिधर्मममलं विरला वहन्ति ॥ १७ ॥ ये निर्गुणा विगणयेयुरगण्यभूतेर्ज्ञब्ध्वापि ते गणविभोगण्यः प्रसादान् । धिक् तानधन्यमनुजान् भवि भारभूताँस्तेषामजीवनिरिहैव तु बोभवीतु ॥ १८ ॥ कार्ये महीयसि महीशमते नियुक्ता, यद्याप्रमस्तव मुखादिप साधुवादम् । लक्षप्रसादमुपलभ्य तदेव देव !, प्रीणीमहे प्रणयमङ्गबहुं वहन्तः ॥ १९ ॥ यः पौरुषं परुषवागिप पौरुषये, धत्ते भवद्गणविपक्षवितक्षणाय । तस्मै नमोऽस्तु परमस्तुतिरेव तस्य, स्वं रिक्षतुं भवित कोऽभिमतं न दक्षः ? ॥ २० ॥

अपरं च - यं भावहर्षगणनाथसतीर्थ्यसत्यादाशः क्षयं व्यतनुतात्मवसुव्ययेन । स्वश्राविकालयरिपुः पुरि मेडितायां याथार्थ्यमुब्झतु कथं द्वतमायतौ सः ? ॥ २१ ॥ स्वामिन्निठीव(?) नृपतेः सचिवं सहायीकृत्य न्यपात्यत तकद्यशसा तदोकः । श्रीलाभवर्द्धनबुधैरिधगत्य सङ्घाद् विज्ञितिमासविजयैर्भवतः प्रतापात् ॥ २२ ॥ - युगमम् ।

में स्वीयं निवेशे सुम्हजनपदे पूज्यराजो निदेशादायन्तायातवर्षास्थितिनिकटफलाः साधवस्तेऽिधवासम् । सम्रुत्सर्गरूपे विलसति च विधो योऽपवादस्वरूपः, प्रस्तावात्तं विशेषं बहुलमि दले लेखनाई लिखामि ॥२३॥ हहे वराकप्रतिम इति पुरेऽिमक्षमाणो वराटानास्माकोपाश्रयस्य श्रुतमनिधगतोऽपत्रपाहेतुरेषः । "
दैः पंच्याषनाम्नो महदपवस्थाचालयां चैव चक्रे, कुप्यद्भित्ते सकोपैः सकलविदुचितादन्यदेशीयसाधः ॥२४॥ यो वैद्याविलासरपवसथितं रूपमेत्योत्तमाख्यश्चेकोऽनेकैविवेकैर्व्यतनुत वसितं तत्र च प्रावृष्ण्याम् । योऽयो वीरचन्द्रः सरलतरमितः श्रीदयासागराणां, पारीयासंनिवेशे शिवकशिपुकृतेऽवद् चतुर्मासवासम् २५ लाजनाभिधानं वरमिप मुनयः क्षेत्रमध्यासते के, निर्देशं ते समग्रश्चतपठनतया व्यग्रबुद्धेरलब्ध्वा । मै कार्याय कस्य प्रभवति भवतो नाथ ! पश्चान्निदेशो, भ्राम्यन्ति कािप श्चाच वत बहुपश्चो दस्यवः कािप श्चाः।। २७ ॥ च म मुक्तवा सैन्धवमारोहमटन्तो सूमिमण्डले । स्थितिं खेजडलाक्षेत्रेऽवरंश्चारित्रवर्द्धनाः ॥ २७ ॥

अह पाइयकबाइँ, जीहाललियत्तणेण भणियबाइँ –

अन्ने वि समायारा, जइ सोचा छोगओ छिहिजंति । तउ बुहुइ तह छेहो, जह पिढआ आउठा होति ॥२८॥ पुजो सुछेहणिजं, िकं पि छिहाणे तहावि संखितं । बोछंती तुह पुरओ, कहं पि जीहा न थिप्पेइ ॥ २९ ॥ सिरिजीअसंघरण्णा, पेणुविआ जा हि अप्पणो धूआ। सायं अरीपुरीओ, परओ सा णिग्गया सुणिआ॥३०॥ भाहिस्स माउठो वि अ, बेहि सहस्सेहिँ अस्ससाईहिं । जं दिश्य रायपुत्ती, तं संमुहमागओ इत्ति ॥ ३१ ॥ वेतुं सेन्नघडाओ, पचाछेउं पराण भूमीओ । अछिअही छाहउरं, सूरो ढिछीसरो साही॥ ३२ ॥ रि सहस्डउरंमि बहुओ, णिचा धाईवई विराईओ । इण्हि पुण संपत्तो, सिग्घपयाणेहिँ जाछउरं ॥ ३३ ॥

गुज्जरकउहाहिमुहं तुवरिहिइ तओ वि उन्भडो राया। वेमयिअ तेणवग्गमदन्भदद्वाइँ विढविहिइ ॥ ३४॥ मासं जाव पहू पुढुमं मेहेहिँ पंकिया पुढवी। गयणे उण उडुंडा उछिठिआ बोछणा वाया॥ ३५॥ छा बगारिछोठी सोहिछबळाह्याण माळाहिं। मयमत्ते भद्दवये मासे वासा समाढता॥ ३६॥ साससोहिरेहिं सबउ संवेछिएहिं खित्तेहिं। सुरणयिं वि विडंबइ अहुणा गामिछया भूमी॥ ३७॥ दण्पुछो छोओ पुज्जो दियहा वि जेण रमणिजा। सबत्थ तेण होही महिमा पज्जूसणछणस्स ॥ ३८॥

अह सूरसेणीभासाए गाहा-

ात्तमदो भयवं ! मणस्सिआ घणपउद्दपढणेहिं । सो दक्खो होदि कथं कघेदि जो अहल-कजाइँ ॥ ३९॥

अह मागहीभासाए गाहा-

यणवययधाराल्वं तुह पुलदो बजलितु लेरोण । अहमेरो पुलिरोराल उवस्तिदे तं पहुं नुविदुं ॥ ४० ॥ अह पेसाची भासाए गाहा-

सोत्तन तुम कुनिकत्ति चह हिलसो मातिसान हितपकए । तह पासित्तन मेखं चिनय्यते नापि मोलानं ॥ ४१ ॥ नलवलनतपतनीलच तुं तत्थूनं समक्कलोकस्स । अन्नो न तंसनिचो फविय्यते निचलकुळ् वि ॥ ४२ ॥

अहावब्भंसभासाए वर्जं -

जिहिं जण तुह मुहु पिक्खियउं सो उ मुणिज्जइ धन्नु । पुत्रभवंतरि तिहिं नरिहं किन्नउ उज्जलु पुन्नु ।। ४३ ।। अथ समसंस्कृतश्लोकः –

संबुद्धसमसिद्धान्त-सारबुद्धिधरोत्तम !। अच्छे खरतरे गच्छे जय भूरिगुणालय !॥ ४४॥ ः पुनः संस्कृतम् – खरतरगणराजः पूज्यराङ् जैनचन्द्रो दिवि वरसुरठीठां ठाठयन् देवताभिः । भुवि च ठिठतगीतैः सद्गणैः किन्नराणामपि जिनसुखसूरिगीयतां गच्छनाथः ॥ ४५॥ तव विमलगुणालीश्रास्तारानुकारा, गणयितुममितत्वाच्छङ्कते शारदाऽपि ।

अथ कथमभिधत्ते मादशस्तद्विवेकमिति मम गुणगीतौ श्रेयसी मौनवृत्तिः ॥ ४६ ॥ विशेषश्च - विज्ञस्यालं दीनयाऽऽदेशिलप्सासंबन्धिन्या त्वतपुरी मादशानाम् । यद्येनं स्यालेखमात्रेण सिद्धिस्तन्नोद्घृष्टं किं परुद्धायनेऽपि ॥ ४७॥ मन्ये धन्यांस्तान् दिवष्ठे विराष्ट्रे सद्यो वन्दं ये भवन्तं प्रपद्य । अस्माद्क्षेष्वीक्षमाणेषु दक्षाः स्वीयं साध्यं साधवः साधयन्ति ॥ ४८ ॥ यद्वा खेदः कोऽत्र वत्स्यामि यत्र, संपत्स्यन्ते सिद्धयस्तत्र सर्वाः ।

यहेखेऽस्मिन् न प्रियं किञ्चि। ४९॥

संपदां भवति या खलु हेतुः,वतां मयि साधौ, प्रेषितव्यमथ ॥ ५० ॥

ठेखो मासभाद्रपदशुभ्रदश · · · · · ·

बहुद्रव्यव्ययेनापि येऽजायन्त जिगीषवः । श्लाच्या भवत्त्रसादार्हा वाचकाः सुमतिप्रियाः ॥ १ ॥ परम्परसिन्धुरा धर्मसुन्दराः । दयादत्त-दीपचन्द्र-रूपचन्द्रसमावृताः ॥ २ ॥द् भवतां त्रीतिपत्रस्याद्याच्यदर्शनात् । चित्तोल्लासात् प्रफुल्लन्ते सेवकाः स्वामिसद्शाः ॥ ३ ॥ व्यामृत्यन्निति वासं ' 'स्वामिभिः सुस्वस्रिभिः । पुरे योधपुरे ज्ञाताः किं पात्रे समिता वयम् ॥ ४ ॥

धिषणेन सहारब्धस्पर्द्धनान् धर्मवर्द्धनान् । उपाध्यायपद्ख्यातिं चरितार्थां वितन्वतः ॥ १ ॥ - चतुर्भिः कुलकम् । लसद्भिर्गुणरत्नौषेर्द्धतः सागरोपमाम् । उपाध्यायपदाश्चिष्टान् विशिष्टान् राजसागरान् ॥ २ ॥ उक्यातान् श्रीवाचकस्यात्या सुन्दरान् गुणसुन्दरान् । तत्रत्यान्यमुनींश्चापि नमस्कुर्वे यथाक्रमम् ॥ ३ ॥

- त्रिभिर्विशेषकम् ।

॥ पं० रूपचन्द्रस्य त्रैकालिकी नतिरवगन्तव्या ॥ श्रीः श्रीः ॥

